

กระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดย
นางจันทร์เพ็ญ สุวรรณคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

PARADIGM OF GUIDANCE ACTIVITY TO ENHANCE USING LIFE AND CAREER
SKILLS FOR HIGH SCHOOL STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction
Department of Curriculum and Instruction
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2015
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ กระบวนทัศน์การจัด
กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ”
เสนอโดย นางจันทร์เพ็ญ สุวรรณคร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญา
ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
3. รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ)

...../...../.....

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วรรณมา ช่องดารากุล)

...../...../.....

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่)

...../...../.....

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์)

...../...../.....

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ)

...../...../.....

55253901: สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คำสำคัญ: กระบวนการทัศน์/ การจัดการกิจกรรมแนะแนว/ การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ

จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร: กระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ.ดร.มาเรียม นิลพันธุ์, รศ.ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และ รศ.ดร.โกศล มีคุณ. 486 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ประเมินประสิทธิผลของการใช้กระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว และ 3) ขยายผลกระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคอนคาวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน กลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 31 คน รวมทั้งสิ้น 67 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว คู่มือการใช้หน่วยและแผนการจัดการกิจกรรมแนะแนว แบบประเมินชิ้นงาน แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการ “วันแนะแนวอาชีพ” และแบบบันทึกสะท้อนผลการจัดการกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที่แบบไม่มีอิสระ (t - test for dependent samples) แบบอิสระ (t - test for independent samples) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. กระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีชื่อว่า “UNIQUE” มีหลักสำคัญในการจัดการกิจกรรม 5 ด้าน คือ 1. การจัดการกิจกรรมแนะแนว 2. การสร้างความรู้ 3. การเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม 4. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการกิจกรรมบูรณาการ 5 รูปแบบการสอนเข้าด้วยกันคือ (1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (2) การใช้กิจกรรมเป็นฐาน (3) การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (4) การใช้ปัญหาเป็นฐาน และ (5) การมีส่วนร่วมของชุมชน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ เป็นการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) ขั้นตอนการจัดการกิจกรรม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ (1) ทำความเข้าใจใบข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) (2) สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) (3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) (4) ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) (5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) และ (6) นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) 4) การวัดและประเมินผล สมรรถนะของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน 15 ตัวชี้วัด และ 5) บังคับสนับสนุน ประกอบด้วย (1) ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน (2) บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง และ (3) นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการ ในชุมชน ผลการหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการทัศน์ตามเกณฑ์ E_1/E_2 เท่ากับ 81.57/81.27

2. ประสิทธิภาพของกระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลสรุปดังนี้

2.1 หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศน์นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แตกต่างกับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการขยายผลกระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว พบว่า นักเรียนกลุ่มขยายผลที่ร่วมกระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. .... 2. .... 3. ....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2558

55253901: MAJOR: CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEY WORDS: PARADIGM/ GUIDANCE ACTIVITY/ USING LIFE AND CAREER SKILLS

JANPEN SUWANNAKORN : PARADIGM OF GUIDANCE ACTIVITY TO ENHANCE USING LIFE AND CAREER SKILLS FOR HIGH SCHOOL STUDENTS. THESIS ADVISORS: ASST. PROF. MAREAM NILLAPUN, Ed.D., ASSOC. PROF. WICHAI WONGYAI, Ed.D., AND ASSOC. PROF. KOSOL MEEKUN, Ed.D. 486 pp.

The purposes of this research were to : 1) develop and determine the efficiency of paradigm of guidance activity to enhance using life and career skills for high school students, 2) evaluate the effectiveness of using paradigm of guidance activity, and 3) disseminate the paradigm of guidance activity. The samples comprised experimental group of 36 students and control group of 31 students, a total of 67 students 11th grade students during the second semester of the academic year 2015 at Donkhawittaya School, Secondary Suphanburi Office Area 9. Research instruments consisted of paradigm of guidance activity, a handbook, units and lesson plans, assessment working form, behavior observation working group form, report the results of students about using life and career skills before-after activities form, assessment of the performance of students who are actively involved in the exhibition. "Career Day", and the record reflects guidance activities (Journal Writing). The data was analyzed by mean, standard deviation, a dependent t-test, independent t-test and content analysis.

The results were as follows :

1. The paradigm of guidance activity to enhance life and career skills for high school students, there are consisted of five principles. These are 1. guidance activities 2. construct knowledge 3. learning groups humanism 4. collaborative learning and 5. participation of the community. The activities were integrated 5 techniques of teaching together : (1) collaborative learning (2) activity based learning (3) case-based learning (4) problem based learning and (5) participation of community learning. There are five components of the paradigm, these are 1) principles - the development using life and career skills based on a manual system by themselves, working together, learning from guidance activities, practical experience of learning support in the community. 2) objective – developing using life and career skills for high school students. 3) the learning process which had six steps : UNIQUE - (1) Understanding Information and Content : U, (2) Networking Information : N, (3) Inquiring Information to Diagnose Problems : I, (4) Questioning to Make Choices or Solutions : Q, (5) Utilizing Information from the Analysis : U and (6) Exhibiting and Results Reporting : E 4) assessment–capacities of learners based on 7 compositions of using life and career skills include 15 indicators. 5) supported factors - (1) community : support the learning process by joining together to share practical ideas and a real experience to students. (2) personnel involved : teachers, parents, community leaders, business owners give cooperation activities and set the atmosphere that conduct to learn and evaluate the results of using life and career skills, and (3) students : diligent to study as a manual system, group work and collaboration that focused on learning participants and practice from the establishment of the community. Implement solutions under circumstances that occur on a daily basis and/or establishment in the community by building relationships with others to work together. Creative works were based on interest and aptitude in their future careers quality. The efficiency of this paradigm was 81.57/81.27

2. The effectiveness of the paradigm indicated that 2.1) after using the paradigm of guidance activity (UNIQUE), students' using life and career skills were higher than before receiving the instruction at a .05 significance level, 2.2) the experimental group that is received learning this paradigm had the results of using life and career skills differences with the control group that have been learning with traditional forms of guidance activities. The results of using life and career skills of experimental group were higher than control group at a .05 significance level,

3. The results of the dissemination using paradigm of guidance activity (UNIQUE) indicated that using life and career skills for high school students after using the paradigm were significantly higher than before the instruction at .05

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature .....

Academic Year 2015

Thesis Advisors' signature 1. .... 2. .... 3. ....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.วรรณมา ช่องคารากุล ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือสนับสนุน ตรวจสอบเนื้อหา และกระบวนการวิจัย ตลอดระยะเวลาของการดำเนินการ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กาญจนา คุณารักษ์ รองศาสตราจารย์ ลีจิต กาญจนานพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบลวรรณ ส่งเสริม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วัฒนพัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสุนทร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรัณย์พล วิวรรณมงคล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิราพร รามศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงเดือน เจริญนิม อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ อาจารย์ ดร.มนต์ชัย พงศกรณวงษ์ อาจารย์ ดร.โซติมา หนูพริก อาจารย์ ดร.นิวัฒน์ บุญสม อาจารย์ ดร.จิระ ดีช่วย และครูถาวรธรรม สกุลกรณาอารีย์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และนักเรียน โรงเรียนดอนคาวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการฝึกปฏิบัติ เป็นสถานประกอบการจริง และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณครูต้นทวด มีเนตรทิพย์ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ปฏิบัติหน้าที่ครูที่ปรึกษา (ทำหน้าที่ครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว) โรงเรียนดอนคาวิทยา และครูวาสนากัลป์ติ ครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว โรงเรียนจิวรายนุญมีรังสฤษฎ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ที่ให้ความอนุเคราะห์นำกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวไปขยายผล กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ ที่จุดประกายให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองทางการศึกษา ตลอดจนครอบครัวสุวรรณคร ที่สนับสนุนและให้โอกาสผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

สารบัญ

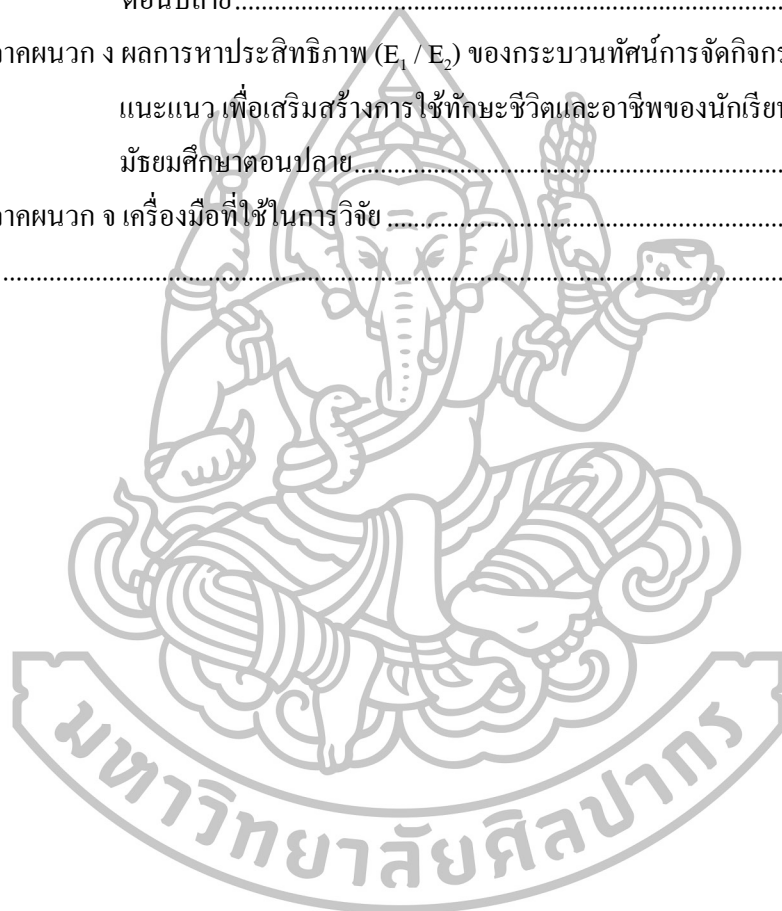
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ด
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดดำเนินการวิจัย.....	11
คำถามของการวิจัย.....	26
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	26
สมมติฐานของการวิจัย.....	27
ขอบเขตของการวิจัย.....	27
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	29
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	35
หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้.....	35
ความสำคัญและจำเป็นของหลักสูตร.....	35
ประเภทของหลักสูตร (Type of Curriculum).....	38
หลักการสำคัญในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้.....	40
กระบวนการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design Process).....	57
หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ และรูปแบบการเรียนการสอน.....	62
หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน.....	66
หลักการ แนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว.....	69
หลักการและแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว.....	69
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว.....	85

บทที่	หน้า
การประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนระหว่างเรียน	91
การประเมินความสำเร็จหลังเรียน	92
การวิเคราะห์เงื่อนไข การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของการ เปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาการแนะแนวและเกี่ยวข้อง กับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการแนะแนว	93
การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการ พัฒนาการแนะแนว	94
หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career Skills)	96
ทักษะชีวิต (Life Skills)	96
พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดจำแนกตามองค์ประกอบ ทักษะชีวิต ระดับมัธยมศึกษา	109
ทักษะอาชีพ (Career Skills)	126
ทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ	135
การพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิด “กระบวนทัศน์การ จัดกิจกรรมแนะแนว”	149
การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning)	155
การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning)	163
การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning) ...	169
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning)	177
การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนกรมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning)	183
กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว (Paradigm of Guidance Activity)	201
3 วิธีดำเนินการวิจัย	212
วิธีดำเนินการวิจัย	215
ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R ₁) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พื้นฐาน (Analysis : A)	215

บทที่	หน้า
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D ₁) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D).....	224
ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R ₂) ทดลองใช้กระบวนการนี้ (Implementation : I)	261
ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D ₂) ประเมินผล (Evaluation : E)	265
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	269
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของ กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะ ชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	270
ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย.....	317
ตอนที่ 3 ผลการขยายผลกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย.....	336
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	343
สรุปผลการวิจัย.....	344
อภิปรายผล.....	346
ข้อเสนอแนะ.....	368
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้.....	368
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	369
รายการอ้างอิง.....	370
ภาคผนวก.....	382
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	383
ภาคผนวก ข คู่มือการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	387

ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของกระบวนทัศน์ คู่มือการใช้กระบวนทัศน์ หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และ เอกสารประกอบตามกระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย.....	462
ภาคผนวก ง ผลการหาประสิทธิภาพ (E_1 / E_2) ของกระบวนทัศน์การจัดกิจกรรม แนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย.....	468
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	472
ประวัติผู้วิจัย.....	486

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	องค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตร ตามแนวคิดนักพัฒนาหลักสูตร.....	37
2	ความสอดคล้องกันเมื่อนำหลักการของTyler เทียบเคียงกับคำถามที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน.....	58
3	การสังเคราะห์รูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ใช้สอนผู้เรียนตามแนวคิด ดั้งเดิม.....	83
4	องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น.....	109
5	องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	111
6	องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด.....	112
7	องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น.....	113
8	พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังตามองค์ประกอบทักษะชีวิตจำแนกตามรายชั้นปี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	114
9	ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย..	116
10	ผลการสังเคราะห์พฤติกรรมของทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน	119
11	องค์ประกอบและตัวชี้วัดของทักษะชีวิตเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน ที่ได้รับจาก การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยการใช้กระบวนการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	123
12	พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังตามองค์ประกอบทักษะชีวิต จำแนกตามรายชั้นปี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวคิดกระบวนการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรม แนะแนว.....	125
13	การสังเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมทักษะอาชีพและตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผล ผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนรู้.....	141
14	พฤติกรรมทักษะอาชีพที่คาดหวังตามองค์ประกอบทักษะอาชีพ จำแนกตามรายชั้นปี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดกระบวนการที่สนับสนุนการจัด กิจกรรมแนะแนว.....	143
15	การสังเคราะห์องค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย.....	144
16	การสังเคราะห์ตัวชี้วัดของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย.....	146

ตารางที่	หน้า
17	การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียนของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ... 148
18	การสังเคราะห์องค์ประกอบ แนวทางและขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 197
19	ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้..... 204
20	ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวหลัง..... 206
21	ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว..... 208
22	ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อการปรับปรุงแก้ไขประเด็นการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในมุมมองปัจจุบัน .. 220
23	สรุปขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R ₁) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) สำหรับการพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว 223
24	ข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวจากการสัมภาษณ์อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)..... 230
25	ข้อเสนอแนะในการปรับกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวหลังจากการทดลองภาคสนาม (Field Tryout)..... 251
26	สรุปขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development : D ₁) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) : การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 258
27	แบบแผนการเปรียบเทียบผลการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม 262
28	สรุปขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R ₂) ทดลองใช้กระบวนการ (Implementation : I) : กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 263

ตารางที่	หน้า	
29	ขั้นตอนการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย....	268
30	ผลการสนทนากลุ่มครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว ครูที่ปรึกษาที่ทำหน้าที่สอนกิจกรรม แนะแนว คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	284
31	แสดงผลการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน(กิจกรรมแนะแนว) รวม 4 มาตรฐานของ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	287
32	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน	288
33	ผลการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	289
34	ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของการ สัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เกี่ยวกับกระบวนการจัดการ กิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน	313
35	ผลการประเมินคู่มือการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว และหน่วย/แผน การจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ จาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน	314
36	การจัดการกิจกรรมแนะแนวตามกลุ่มอาชีพ	328
37	เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ก่อน และหลัง การจัดการกิจกรรมตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยภาพรวม	330
38	เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ก่อน และหลัง การจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แยกตามรายด้าน	330
39	เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตาม กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและ อาชีพ (กลุ่มทดลอง) กับรูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ (กลุ่ม ควบคุม)ในภาพรวม.....	333

ตารางที่	หน้า	
40	เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตาม กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและ อาชีพ (กลุ่มทดลอง) กับรูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ (กลุ่ม ควบคุม) แยกตามรายด้าน.....	333
41	การเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ก่อนและหลังการร่วมกิจกรรมแนะ แนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะ ชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผล (กลุ่มที่ 1).....	337
42	การวิเคราะห์ผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผลก่อนและหลัง ร่วมกิจกรรมแนะแนวแยกตามรายด้าน.....	338
43	การเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ก่อนและหลังการร่วมกิจกรรมแนะ แนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะ ชีวิต และอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผล (กลุ่มที่ 2).....	340
44	ตารางสรุปมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) รายวิชากิจกรรมแนะแนว ชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย.....	401
45	การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียนด้านการใช้ ทักษะ ชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ...	430
46	โครงสร้างการจัดหน่วยกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 2).....	431
47	ชื่อหน่วย/เนื้อหาการจัดกิจกรรมแนะแนว.....	432
48	ตารางวิเคราะห์แผนกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวกับจุดประสงค์การจัด กิจกรรม	433
49	ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคู่มือ การใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว	463
50	ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของ แบบวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนา กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว	464

ตารางที่		หน้า
51	ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบ สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรมแนะแนว	464
52	ผลการหาประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) ของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว (UNIQUE) กับกลุ่มทดลองใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว (Field Tryout) ในขั้นตอนการออกแบบและพัฒนา (Design & Development)	469
53	ผลการหาประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) ของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว (UNIQUE) กับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation) ..	470

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	25
2	ขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (ERGA).....	76
3	แนวทางการจัดกิจกรรมให้ได้ผลสู่การพัฒนาผู้เรียนได้สอดคล้องกับความต้องการ ปัญหาของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและชุมชน	86
4	วิธีประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว	88
5	วิธีประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว	89
6	เกณฑ์การประเมินผู้เรียนตามแนวคิดของ SOLO Taxonomy	91
7	รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียน โดยใช้บริบทเป็นฐาน	190
8	วงจรการเรียนรู้ของการจัดการเรียน โดยใช้บริบทเป็นฐาน	191
9	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	192
10	การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community-based Education Management Model)	196
11	กรอบดำเนินการวิจัย	214
12	แสดงขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ศึกษาความต้องการ	218
13	แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลายในมุมมองปัจจุบัน	222
14	ร่างกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและ อาชีพ	229
15	ร่างกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว (UNIQUE Model) ที่ปรับแก้ไข หลัง การประชุมกับผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship).....	234
16	แสดงขั้นตอนการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการ ใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	238
17	แสดงขั้นตอนการพัฒนาคู่มือการใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย...	243
18	กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (UNIQUE Model) ปรับแก้หลังการทดลองภาคสนาม (Field Tryout) ตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ.....	256

แผนภาพที่	หน้า
19	แสดงขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลกระบวนการทัศน การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 257
20	ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D ₂) ประเมินประสิทธิผลของกระบวนการ ทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 267
21	การสังเคราะห์กรอบทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย 293
22	ผลการสังเคราะห์ความเป็นมาและความสำคัญของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรม แนะแนว 294
23	ผลการสังเคราะห์แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว... 295
24	ผลการพัฒนาหลักการของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวจากการ สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้และแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว.. 296
25	ผลการพัฒนาวัตถุประสงค์ของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวจากการ วิเคราะห์หลักการของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว..... 297
26	ผลการพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรม แนะแนวจากการสังเคราะห์วัตถุประสงค์และแนวทางการจัดกิจกรรม 298
27	ร่างกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและ อาชีพ (UESGRRC Model) ก่อนการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ... 301
28	กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (UNIQUE Model) ปรับปรุงแก้ไขหลังการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) 311
29	หลังการทดลองภาคสนาม (Field Tryout) ได้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะ แนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (UNIQUE Model) ฉบับ สมบูรณ์ปรับปรุงแก้ไขหลังการประชุมอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)..... 312
30	แสดงผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีวก่อนและหลังในภาพรวม 332
31	แสดงผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีวก่อนและหลังจำแนกตามรายด้าน 332
32	แสดงการเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมในภาพรวม 335

แผนภาพที่	หน้า
33	แสดงการเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมจำแนกตามรายด้าน 335
34	ข้อควรปฏิบัติก่อนการใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการ ใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 390
35	แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว 407
36	กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (UNIQUE Model) 421

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	Tyler's Model Curriculum Development	58
2	การสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) วันศุกร์ที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2558	228
3	การสนทนากลุ่มครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำ ชุมชนผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	286
4	การสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	290
5	การนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและ อาชีพ ไปทดลองภาคสนาม (Field Tryout).....	305
6	ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง.....	321
7	ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 2 สำเนียงภาษาถิ่น.....	322
8	ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 3 หัตถศิลป์ล้ำค่า.....	323
9	ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 4 สุขอรวงลำแคน.....	324
10	ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 5 ดินแดนอาหารพื้นบ้าน ...	325
11	ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 6 สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ.....	326
12	ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 7 สุขหทัยกับการใช้ ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณะชน.....	327
13	การขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนดอนคาวิทยา (กลุ่มที่ 1)...	337
14	การขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจัวรายบุญมีรังสฤษฎ์ (กลุ่มที่ 2)	340

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดและหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) นั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องจัดการศึกษาโดยอาศัยวิธีเรียนรู้ใน 4 แบบ ซึ่งจะดำเนินไปตลอดชีวิต เรียกว่าเสาหลักแห่งองค์ความรู้ ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 ลักษณะ ได้แก่ การเรียนเพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) ทั้งนี้ทักษะการเรียนรู้ของบุคคลจะต้องประกอบด้วย ความสามารถในการผลิตผลงาน (High Productivity) ความมีประสิทธิภาพในการสื่อสาร (Effective Communication) ความรู้ความสามารถทางดิจิทัล (Digital-Age Literacy) และความคิดประดิษฐ์ (Inventive Thinking) ในรายละเอียดของความคิดประดิษฐ์นั้นจะประกอบด้วยทักษะชีวิต (Life Skills) ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวและจัดการความสลับซับซ้อน (Adaptability and Managing Complexity) การชี้นำตนเอง (Self Direction) ความใฝ่รู้ (Curiosity) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ความกล้าเสี่ยง (Risk Taking) และการคิดขั้นสูงอย่างมีเหตุผล (Higher-Order Thinking and Sound Reasoning) (คณะกรรมการการศึกษานานาชาติ, 2541: 121; Levin, 2001, อ้างถึงใน ปรณัฐ กิรุงเรือง, 2553: 1 – 2, UNESCO, 2002)

การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะและการรู้ลึกซึ่งที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จในยุคโลกาภิวัตน์นั้น นักการศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงข้อคำถามเพื่อพัฒนานักเรียนทั้งหมดว่าจะสำเร็จหรือไม่ หากไม่เปลี่ยนแปลงสภาพการศึกษาของพวกเราด้วยสภาพแวดล้อมโลกาภิวัตน์ในจิตใจ 3 ประเด็นหลัก คือ “อะไรคือคุณแจสำคัญในสมัยนี้ที่พวกเราจำเป็นต้องให้ความสำคัญ?”, “อะไรที่บุคคลากรทางการศึกษาต้องรู้และสามารถทำได้ในศตวรรษที่ 21?” และ “เราจะต้องเตรียมนักเรียนของพวกเราอย่างไร?” และทั้งนี้แนวโน้มของการจัดการศึกษาต้องครอบคลุม 5 Global Trends คือ เศรษฐกิจ (Economic Trends) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Trends in Science and Technology) การศึกษาสถิติประชากร (Demographic Trends) ความปลอดภัยของประชากร (Trends in Security and Citizenship) และการศึกษา (Trends in Education) (Heidi Hayes Jacobs, 2010: 97 – 106)

ในทางตรงข้ามปัจจุบันนักเรียนจำนวนมากไม่น้อยต้องเผชิญกับปัญหาการเรียนการสอน ครอบครัวยุค เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นักเรียนหลายคนไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ และดูเหมือนว่าเด็กกลุ่มนี้จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ และมีความรู้สึกคิดถึงจากทางบ้าน บางคน หลงผิด คำถามคือ มีแนวทางใดที่จะช่วยเด็กไม่ตกรางชีวิต ? นี่คือนิยามของการเรียนทักษะชีวิต (Life Skills) ที่โรงเรียน ครูและวงการการศึกษาควรใช้วิกฤติตรงนี้ให้เป็นโอกาสในการที่จะพัฒนา การเรียนรู้ทักษะชีวิตให้กับเด็ก แม้ทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อาจเป็นเรื่องใหญ่ แต่ไม่ใช่เรื่อง ที่ทำไม่ได้เพราะอยู่ในกระบวนการเรียน เพียงแต่ต้องอาศัยการปฏิบัติอย่างถูกวิธีเท่านั้น (วิจารณ์ พานิช, 2556: 5) หากนักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะที่ดีจะส่งผลทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โลกศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ทักษะ ชีวิตและทักษะอาชีพ (Life and Career Skills) เช่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ทักษะทางสังคม การมองโลกในแง่ดี การควบคุมอารมณ์ ทำประโยชน์ เพื่อผู้อื่น มีภาวะผู้นำ รู้จักการให้ ทำดีโดยไม่หวังผลตอบแทน ทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ (Learning and Innovation Skills) มั่นฝึกฝน พัฒนาตัวเอง เรียนให้เกิดทักษะ เรียนโดยการปฏิบัติ (learning by doing) การคิดวิเคราะห์ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการ สื่อสาร และทักษะแห่งความร่วมมือ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า ต้องมี 4C คือ Communication, Collaboration, Creativity และ Critical Thinking และที่ขาดไม่ได้คือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2556 : 19 - 21; Partnership for 21st Century Skills; เครือข่าย P21, 2557)

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิต ที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และ เตรียมพร้อมสำหรับในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยการฝึกฝนอบรมซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม แต่ในภาพรวมจะพบว่ามีทักษะชีวิตหลัก (Core Life Skills) อยู่ 10 ประการ ดังนี้ การตัดสินใจ (Decision making) การแก้ปัญหา (Problem solving) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่าง บุคคล (Interpersonal relationship skills) ความตระหนักในตนเอง (Self-awareness) ความเห็นอก เห็นใจผู้อื่น (Empathy) การจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotions) และการจัดการกับ ความเครียด (Coping with Stress) ทั้งนี้ การเสริมสร้างทักษะชีวิตก็เหมือนกับทักษะโดยทั่วไปที่มีอยู่ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาได้โดยจัด โปรแกรมทักษะชีวิตศึกษา เพื่อส่งเสริม สุขภาพจิตและการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขาดทักษะ เช่น แรงกดดัน

ของขบวนการกลุ่มเพื่อนในการชักนำไปใช้ยา การขาดการป้องกันทางเพศที่นำไปสู่ปัญหาที่รุนแรงสามารถที่จะป้องกันโดยการวางรากฐานที่ดีโดยใช้ทักษะชีวิต ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนทักษะชีวิต ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษากันอย่างกว้างขวางในการป้องกันปัญหาตั้งแต่ระยะเริ่มแรกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Errecart; Perry and Kelder and Caplan, อ้างถึงใน WHO, 1994: 4)

ทักษะชีวิตมีความจำเป็นและสำคัญมากสำหรับการพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากทักษะชีวิตเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างความรู้ ทักษะคิด และค่านิยม เพื่อนำไปสู่ความสามารถที่แท้จริง เช่น “จะทำอะไร และทำอย่างไร” (what to do and how to do it) ทักษะชีวิตเป็นความสามารถที่จะนำไปสู่หนทางแห่งการมีสุขภาพที่ดี ดังที่ปรารถนาตามขอบเขตหรือ โอกาสที่จะทำได้ทั้งนี้การนำทักษะชีวิตไปใช้ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมทางวัฒนธรรมและครอบครัวที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพด้วยการนำทักษะชีวิต ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง รับรู้และเข้าใจคนอื่น ทักษะชีวิตจะช่วยสนับสนุนการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถแห่งตน (Self-efficacy) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการมีสุขภาพจิตที่ดี สนับสนุนหรือจูงใจที่จะทำให้สามารถดูแลตนเองและบุคคลอื่น อีกทั้งป้องกัน โรคทางจิตและปัญหาทางพฤติกรรมสุขภาพต่าง ๆ จึงได้มีการนำทักษะชีวิตไปใช้อย่างกว้างขวางในโปรแกรมการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (WHO, 1994 : 4)

โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นการสอนทักษะชีวิตเนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะอยู่ในระบบ โรงเรียนซึ่งจะเข้าถึงได้ง่ายมีโครงสร้างชัดเจนคุ้มค่าต่อการนำไปใช้ผู้สอนมีประสบการณ์อยู่แล้วผู้ปกครองและชุมชนให้ความเชื่อถือและไว้วางใจสามารถที่จะติดตามประเมินผลได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวสัดส่วนของเด็กที่อยู่นอกระบบโรงเรียนยังมีอยู่เป็นจำนวนมากในหลาย ๆ ประเทศ การจัดโปรแกรมการสอนทักษะชีวิต อาจจะใช้วิธีรวมเด็กขึ้นเป็นกลุ่มในชุมชน อย่างไรก็ตามวิถีทางที่เหมาะสมที่สุดก็คือ ควรจะเริ่มพัฒนาทักษะชีวิตขึ้นในระบบโรงเรียน (WHO, 1994: 6) ในการสอนทักษะชีวิตจะใช้การเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางหรือ “การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม” ซึ่งอาจจำแนกออกเป็น การสอนเจตคติ การสอนทักษะ ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนนักเรียนจะได้รับการฝึก ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และความคิดสร้างสรรค์อยู่ในทุกขั้นตอนของการสอน ดังนั้น การเรียนการสอนทักษะชีวิตนักเรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้หลัก การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) กระบวนการสร้างความรู้นี้จะต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียนเป็นสำคัญ ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง และระหว่างผู้เรียนผู้สอน ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง

โดยอาศัยการแสดงออกทางภาษา ได้แก่ การพูดและการเขียน เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้

การนำทักษะชีวิตไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง รับรู้และเข้าใจคนอื่น ทักษะชีวิตจะช่วยสนับสนุนการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถแห่งตน (Self-efficacy) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการมีสุขภาพจิตที่ดี สนับสนุนหรือจูงใจที่จะทำให้สามารถดูแลตนเองและบุคคลอื่น อีกทั้งป้องกันโรคทางจิตและปัญหาทางพฤติกรรมสุขภาพต่าง ๆ จึงได้มีการนำทักษะชีวิตไปใช้อย่างกว้างขวางในโปรแกรมการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นการส่งเสริมเยาวชนปัญญา (Gonzalez, อ้างใน WHO, 1994:3) การป้องกันการใช้ความรุนแรง (Olweus, อ้างถึงใน WHO, 1994: 3) การส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง (Self-confidence) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self esteem) (TACADE, อ้างใน WHO, 1994: 3) ทั้งนี้ การสอนทักษะชีวิตได้นำมาใช้อย่างกว้างขวางในโปรแกรมการส่งเสริมและป้องกันทั้งด้านสุขภาพ ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ระบุเงื่อนไขที่เป็นโอกาส ทิศทางในการพัฒนาประเทศ มุ่งที่การยึดคนเป็นศูนย์กลาง และการพัฒนาคนเป็นองค์รวม ให้มีภูมิคุ้มกันมีทักษะชีวิต มีความพอเพียงอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างสันติและมีความสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับฐานคิดด้านการแนะแนว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 7) และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ความสำคัญกับทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ว่าต้องมีความจำเป็นต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 และมหาวิทยาลัย โดยเรียนตามพัฒนาการของสมอง ครูจะต้องเรียนรู้วิธีการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ศิษย์แต่ละกลุ่มอายุ และตามพัฒนาการของสมองของเด็กแต่ละคน เพราะทักษะกลุ่มนี้สอนไม่ได้ เด็กต้องเรียนเอง และครูยังต้องทำงานหนักขึ้นในการคิดค้นหาวิธีการออกแบบการเรียนรู้วิธีกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของทีมงานและศิษย์ รวมถึงวิธีชวนกันถอดบทเรียนหลังงานสำเร็จเพื่อช่วยให้การเรียนรู้ลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น การทำงานของครูเพื่อศิษย์ในสภาพนี้จะยิ่งนำเสนอและท้าทายยิ่งขึ้น (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 48) สอดคล้องกับ ชินภัทร ภูมิรัตน์ (2554 : คำนำ) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งการป้องกัน แก้ไข และพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เต็มตามศักยภาพ มีทักษะชีวิต มีความสุขอยู่อย่างพอเพียง เป็นพลเมืองและพลโลกที่ดีโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการแนะแนว ที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดแผนการปฏิบัติของแต่ละกลยุทธ์ในทุกระดับอย่างชัดเจน บนฐาน

คิดของการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติการกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

การแนะแนวทางด้านวิชาชีพ เป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางที่ดีสำหรับเยาวชนที่จะต้องก้าวไปสู่ชีวิตของความเป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพ โดยปกติแล้วมัธยมศึกษาเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานเลือกเส้นทางที่ตนจะก้าวไปสู่ชีวิตของผู้ใหญ่เพื่อทำมาหาเลี้ยงชีพในการแนะแนวทางด้านอาชีพซึ่งให้ผู้เรียนสามารถเลือกได้จากสายต่าง ๆ ผู้สอนไม่ควรปิดประตูตายสำหรับทางเลือกอื่น ๆ ที่อาจตามมาในภายหลัง ระบบการศึกษาควรมีความคล่องตัวพอและสามารถรองรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่จับในตนเองและจัดหลักสูตรต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกัน ในการช่วยนักเรียนเลือกแนวทางว่าควรเลือกเรียนหลักสูตรใดในสาขาอาชีพศึกษาหรือสายสามัญนั้น ควรพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนอย่างรอบคอบ การแนะแนวหมายถึงการประเมินผลโดยอาศัยทั้งหลักเกณฑ์ทางการศึกษา และการคาดว่าบุคลิกภาพของเด็กในอนาคตจะเป็นอย่างไร โรงเรียนจะต้องทราบเป็นอย่างดีเกี่ยวกับสมรรถนะของนักเรียนแต่ละคน ฉะนั้นเท่าที่จะสามารถเป็นไปได้ ควรจัดหานักแนะแนวอาชีพเพื่อช่วยผู้เรียนในการเลือกหลักสูตรที่เหมาะสม (โดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน) วินิจฉัยอุปสรรคในการเรียนรู้ และคอยช่วยเหลือหากมีปัญหาทางด้านสังคมเมื่อจำเป็น มัธยมศึกษาจึงมีภาระหน้าที่อันใหญ่หลวงเพราะมักจะเป็นภายในกำแพงโรงเรียนที่กำหนดเส้นทางชีวิตในภายภาคหน้าของนักเรียน แต่ละคน มัธยมศึกษาจึงต้องเปิดกว้างออกไปสู่โลกภายนอกให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับเส้นทางการศึกษาที่ตนเลือกให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางการศึกษาและวัฒนธรรมของตน (คณะกรรมาธิการนาชาติ, 2541: 161) ทั้งนี้จากแนวคิดดังกล่าว พบว่า ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพล้วนแต่มีประโยชน์และมีความสำคัญต่อผู้เรียนซึ่งควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

การแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคน สร้างงานและสร้างชาติ กล่าวคือ สร้างคนให้รู้จักคุณค่าในตนเอง สร้างงานให้คนรู้จักความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพของตน รู้ข้อมูลอาชีพ ตลอดจนสามารถเชื่อมความสัมพันธ์คุณลักษณะของตนเองกับอาชีพได้ถูกต้อง มีการฝึกงานอาชีพ หรือมีประสบการณ์ในงาน มีคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ สร้างชาติ ให้คนมีวิพินหาความรู้ทางวิชาการ มีคุณธรรมจริยธรรม และเห็นประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในยุคปัจจุบันที่จะพัฒนาคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ประกอบกับจิตวิทยาพัฒนาการ ซึ่งครูแนะแนวจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดทางด้านจิตวิทยาให้รู้ เข้าใจ และมีทักษะการใช้ความรู้พื้นฐานทางด้านจิตวิทยาการแนะแนว ทั้งนี้ “กิจกรรมแนะแนว” ได้ถูกบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งทุกสถานศึกษาจะต้องจัดให้แก่ผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา

ผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครู รู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วม พัฒนาผู้เรียน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2553: 17; กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 20)

การให้ความสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนนั้น ครูมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องมีความเป็นมืออาชีพ (classroom guidance specialist) ในการถ่ายทอดความรู้ การให้คำปรึกษา ซึ่งแนะแนวทางที่ถูกต้องให้กับผู้เรียน ตลอดจนการแนะนำนักเรียนต่าง ๆ การพัฒนาจะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาหาความรู้ อาชีพที่เหมาะสมกับ ยุคสมัยของผู้เรียนและการสร้างสัมพันธภาพของบุคคล เป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้ บรรลุผลการพัฒนา ความสามารถในการเป็นผู้นำทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สถานศึกษาใน ชุมชนขนาดใหญ่หรือในห้องถิ่นล้วนแต่จำเป็นและสำคัญยิ่ง ความเป็นมืออาชีพของครูไม่เพียงแต่ การจัดการเรียนการสอนแต่หมายรวมถึงการร่วมมือกันทำงานความสามารถที่จะบูรณาการ หลักสูตรการจัดกิจกรรม การให้คำปรึกษาที่มีส่วนประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตรของโรงเรียนทั้งนี้มี หลากหลายประเด็นที่ควรพิจารณา คือ โครงสร้างการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับผู้เรียนทั้งความรู้ ความสามารถ บริบท ชุมชนและสังคมที่อยู่อาศัย การวัดผลประเมินผล และการติดตามผลเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่า การเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนคงอยู่อย่างต่อเนื่อง (The ASCA National Model, 2004 ; Dimmitt, Carey and Hatch, 2007) และที่สำคัญ ครูแนะแนว มีความสำคัญต่อการ กำหนดอนาคตของนักเรียนทั้งหลายหากบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพจะสามารถเชื่อมโยง ความรู้สู่โลกกว้างทางการศึกษา อาชีพในอนาคต ดังนั้น การจัดหลักสูตรแนวใหม่ของ สถาบันการศึกษา งานใหม่ และ โอกาสใหม่ (Future Career) ที่หางานง่ายและมีรายได้ดี การจัด หลักสูตรและระบบการเรียนการสอนแนวใหม่ (Future Education) ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมรับกับกระแสอาชีพใหม่ของสถาบันการศึกษา ในบทบาทการสร้างปัญญาแก่สังคม การ ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีสติและมีความคิดสร้างสรรค์ แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักตนเองด้วยการเรียน อย่างมีเป้าหมายตามความถนัดและความสนใจมากกว่ายึดติดกับค่านิยมสังคมเดิม ๆ นำเสนอ เรื่องราวอาชีพใหม่แห่งอนาคตอย่างกว้างขวางในระดับสากลได้ (ภาวิฑู ทองโรช และรัชนิพร พุกกะมาน, อ้างถึงใน วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์, 2557: คำนิยม)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดแนวทางการ จัดการเรียนการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นที่กิจกรรมแนะแนว (Guidance Activities) ไว้ เป็นกิจกรรมหลักสำหรับการพัฒนาผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดคุณภาพผู้เรียนระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต โดยมุ่งการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งด้าน การศึกษา การงานและอาชีพ รวมทั้งชีวิตและสังคม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการปฏิบัติ จนกระทั่งเกิดทักษะชีวิตและการเรียนรู้ตลอดจนครู ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโดยมีครูแนะแนวเป็นที่เล็งและประสานงานทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคน ทำหน้าที่แนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำรวมถึงการฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ตลอดจนการเลือกรับและส่งผ่านข้อมูลทางเทคโนโลยีได้อย่างชาญฉลาด (อารยา ช่ออัญชัย, 2553; กระทรวงศึกษาธิการ, 2554; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555; วิจารณ์ พานิช, 2556)

จากการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัย พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมและขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนวขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้สอนในแต่ละบริบท พิจารณาเลือกกิจกรรมทางการแนะแนวด้วยตนเอง โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมมักเป็นการอภิปราย ศึกษากรณีตัวอย่างและสรุปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดในห้องเรียน เล่นเกม แสดงบทบาทสมมติตามหัวข้อที่ครูกำหนดและปฏิบัติตามชุดกิจกรรม หรือแบบฝึกในห้องเรียนเท่านั้น ทั้งนี้หากครูผู้สอนมีรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวและขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ชัดเจน สามารถศึกษาดำรง เอกสาร คู่มือการจัดกิจกรรมแนะแนวที่สอดคล้องเหมาะสมกับยุคสมัยจะส่งผลทำให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น แนวคิดการจัดกิจกรรมแนะแนวมีจุดเน้นเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เสริมสร้างทักษะกระบวนการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม การมีสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มเพื่อน การร่วมรับผิดชอบเพื่อสร้างสรรค์งานที่มีคุณภาพ ประกอบกับการใช้รูปแบบสำหรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนเพื่อแสดงถึงความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ทักษะการคิดสู่การปฏิบัติตน การเตรียมความพร้อมที่ดี เพื่อประกอบอาชีพในอนาคต ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติเพื่อดำรงชีวิตอยู่ใน

สังคมอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้แนวคิดการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวมีหลากหลายรูปแบบที่สามารถนำมาเป็นแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skill) เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทำให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตที่เข้มแข็งฝ่าฟันอุปสรรคนานัปการในสังคมยุคดิจิทัลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคศตวรรษที่ 21 เพราะหากผู้เรียนได้รับการพัฒนาและฝึกฝนอย่างดี จะสามารถปฏิบัติตนและแสวงหาข้อมูลความรู้ที่ดีที่ถูกต้องและมีประโยชน์ ย่อมสร้างสมรรถนะการมีชีวิตที่มีคุณภาพเป็นที่พึงแห่งตนและสังคม มีทักษะชีวิตอยู่บนพื้นฐานของการใช้หลักการและเหตุผลซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ส่งผลทำให้สามารถประเมินสถานการณ์ ข่าวสาร ข้อมูลหรือข้อถกเถียงต่าง ๆ ได้อย่างมีหลักฐานน่าเชื่อถือ (Media Literacy) การฝึกฝนทักษะเหล่านี้สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้จากการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยอาศัยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Cooperation) และการร่วมมือกันเรียนรู้ (Collaboration) การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) กระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจ เกิดแนวคิดผ่านกระบวนการทำกิจกรรมกลุ่มการใช้กรณีศึกษาเป็นฐานการเรียนรู้ (Case Based Learning) ที่มีลักษณะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงเป็นตัวอย่างที่นำมาใช้สำหรับการศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทการใช้ปัญหาเป็นฐานการเรียนรู้ (Problem Based Learning) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างชาญฉลาด ตลอดจนการใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนและเป็นฐานการเรียนรู้ (Community Based Learning) ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถออกแบบเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดโอกาสในการเรียนรู้ เกิดความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการที่ดี ที่ผู้เรียนเลือกใช้โดยพิจารณาจากความสามารถของตน ทำให้งานเสร็จสิ้นสมบูรณ์ (สุเทพ อ่วมเจริญ, 2555: 133; Sue Z. Beers, 2011: 9; Dori, 2003; Wassermann, 1994)

ประกอบกับแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการหยั่งรู้ในโลกของความเป็นจริงมากขึ้น เข้าใจการปฏิบัติของบุคคลที่มีต่อสังคม และการเมืองมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น และสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาสังคมที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยงข้อมูลความรู้ในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย ให้สอดคล้องเหมาะสมกับยุคสมัยของตน เรียนรู้วัฒนธรรมสำหรับการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ทักษะทางสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (บุญสืบ โสโสม, 2553; วิทยากร เชียงกุล, 2550; Fischer, Rohde and Wulfm, 2007; Schamber, J.F., 2008; Ibrahim, 2010) ทั้งนี้หากนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ มาบูรณาการกับการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยฝึกทักษะการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเตรียมตนเองในด้านวิชาการ วิชาชีพ มีทักษะชีวิต และทักษะทางสังคมอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการ

ดำรงชีวิตในสังคมอย่างดี มีความสุข (JoseptKee - Kuok Wong, 2004: 154 -166) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนวจะต้องศึกษาทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้จนเกิดความชำนาญเกี่ยวกับองค์ประกอบ รูปแบบ ขั้นตอนและเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนมีศักยภาพทั้งด้านความรู้และความคิดต่อไป

จากการประมวลข้อมูลการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ราชวิทยาลัยกรรมการแนะแนว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ผู้เรียนประสบ ตลอดจนสามารถเตรียมตนเองในด้านวิชาการ วิชาชีพ มีทักษะชีวิต เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รู้จักวิเคราะห์สังเคราะห์เลือกสรรข้อมูลได้อย่างเหมาะสมและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคข้อมูลข่าวสารอย่างชาญฉลาด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555; แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) (2554 : 7 - 9) ประกอบกับการศึกษาข้อมูลการจัดกิจกรรมแนะแนวและการวิเคราะห์งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวขึ้นอยู่กับครูแนะแนวเป็นผู้เลือกสรรและออกแบบตามความสามารถ ความเหมาะสมของผู้เรียนและบริบทของตน โดยประเด็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สอดคล้องกับยุคสมัย เสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills; เครือข่าย P21, 2557) ได้พัฒนาวิสัยทัศน์เพื่อความสำเร็จของนักเรียนในระบบเศรษฐกิจโลกใหม่เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถบูรณาการทักษะเข้าในการสอนเนื้อหาหลักด้านวิชาการ ได้พัฒนาวิสัยทัศน์ การเรียนรู้เป็นกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ทักษะเฉพาะด้านความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการทำงานและการดำเนินชีวิตกรอบแนวคิดข้างต้นเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตใหม่สำหรับประเทศไทยการนำทักษะในศตวรรษที่ 21 ทุกทักษะ ไปใช้ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาหลักด้านวิชาการการที่ผู้เรียนจะสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยบูรณาการของพื้นฐานความรู้ดังกล่าวภายใต้บริบทการสอนความรู้วิชาหลักผู้เรียนต้องเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ในโลกทุกวันนี้เช่น

การคิดอย่างมีวิจารณญาณการแก้ปัญหาการคิดสร้างสรรค์การสื่อสาร การเลือกพิจารณาข้อมูล และการร่วมมือกัน

การศึกษาข้อมูลการจัดกิจกรรมแนะแนวในประเทศไทย พบสภาพและปัญหาของการดำเนินงานแนะแนวในปัจจุบัน พบว่า ครูผู้ได้รับมอบหมายให้จัดกิจกรรมแนะแนวยังขาดความรู้ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมแนะแนว จัดกิจกรรมแนะแนว โดยไม่ได้เขียนแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว การวัดประเมินผลนักเรียนไม่ชัดเจน การจัดกิจกรรมแนะแนวไม่สนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ขาดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ ประสบการณ์ในการเตรียมการสอน การเตรียมแหล่งเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์ การจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้านการศึกษา การงานอาชีพ และด้านชีวิตและสังคม การจัดการเรียนการสอนยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง (ศิริชัย กาญจนาวาตี, 2553: 2-5) ทั้งนี้การจัดปัญหานี้ได้ดีที่สุดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพ ทั้งด้านเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม การวัดประเมินผลที่ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องเหมาะสมกับสังคมยุคปัจจุบัน ได้จริง อย่างไรก็ตาม กรอบความคิดข้างต้น จำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนการศึกษาที่จำเป็น ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ การประเมินผลหลักสูตร วิธีการสอนและรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาวิชาชีพและบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้นและจบการศึกษาออกไปด้วยความพร้อมที่จะประสบความสำเร็จในเศรษฐกิจโลกของทุกวันนี้

ทั้งนี้การเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากชีวิตและสภาพการทำงานจำเป็นต้องมีทักษะการคิดและองค์ความรู้เพิ่มขึ้นมากมาย ความสามารถในการทำงานในยุคที่แข่งขันกันด้านข้อมูลข่าวสาร และการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นที่ผู้เรียนต้องใส่ใจอย่างเคร่งครัด ในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพต่อไปนี้ให้เพียงพอ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากระบวนการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัด สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยบูรณาการการจัดกิจกรรมแนะแนวซึ่งมีขอบข่ายการแนะแนว 3 ด้าน คือ การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการจัดกิจกรรมแนะแนว ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีทางจิตวิทยา โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีคุณค่า

มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการและมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน
ผนวกกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็น
กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวขึ้น

กรอบแนวคิดดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการ
กำหนดแบบแผนการวิจัย โดยใช้วิธีการเชิงระบบเพื่อนำสู่กรอบแนวคิดของการวิจัย เรื่อง
กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน (Research and
Development) โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ในการศึกษา
เรื่อง กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research
and Development) เนื่องจากแนวคิดการวิจัยและพัฒนา สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาและพัฒนา
นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ นวัตกรรมการเรียนการสอน
คือ กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว โดยมีกระบวนการในพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอน
ที่ 1 วิจัย (Research : R₁) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพการปฏิบัติจริง ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือการ
ประเมินความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี
ผลการวิจัย การวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสังเคราะห์ไปสู่ขั้นตอน
ที่ 2 พัฒนา (Development : D₁) คือ ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาโดยนำผลจากขั้นตอน
ที่ 1 (R₁) มาพัฒนานวัตกรรมทำให้นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของ
กลุ่มเป้าหมาย และในขั้นพัฒนา (D₁) นี้ต้องพัฒนานวัตกรรมให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพก่อน
ขั้นตอนที่ 3 (Research : R₂) คือนำนวัตกรรมไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายโดยมีการประเมินระหว่างใช้
และเมื่อใช้แล้ว ดำเนินการในขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development : D₂) โดยประเมินประสิทธิผล
ของนวัตกรรม (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 230) นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี
(Mixed Methods Research) และใช้แบบแผนเชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded
Design) ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) เสริมด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative
Methods) เพื่อตอบคำถามการวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ Dick and Carey (2005) และการออกแบบการสอนเชิงระบบตามแนวคิดของ Joyce, Weil and Calhoun (2009) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความสามารถพื้นฐานและแบบการเรียนรู้ (Learning Style) แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียน แต่ละคนเกิดทักษะดังกล่าว ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำหลักการเชิงระบบ (System Approach) มาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนที่เรียกว่า การออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System Approach : ISD) ซึ่งหมายถึงกระบวนการแก้ปัญหการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์สถานการณ์หรือเงื่อนไขการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดหมาย โดยอาศัยความรู้จากหลาย ๆ ทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนการสอน ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE Model ของ Dick and Carey (2005) ได้พัฒนาขึ้นและการออกแบบการสอนเชิงระบบตามแนวคิดของ Joyce, Weil and Calhoun (2009: 21-37) ร่วมกับแนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ซึ่งเป็นการออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ Dick and Carey (2005) เป็นกระบวนการที่ใช้วิธีการเชิงระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวิเคราะห์ (Analyze Phase) เป็นการวิเคราะห์และประเมินความต้องการจำเป็น (Assess and Analyze Needs) ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหา 2) ขั้นตอนออกแบบ (Design Phase) เป็นการออกแบบวิธีการเรียนการสอนหรือรูปแบบที่ให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนการสอนและการนำเสนอ (Design Instruction and Presentations) 3) ขั้นพัฒนา (Develop Phase) เป็นการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (Develop Materials) 4) ขั้นนำไปใช้ (Implement Phase) เป็นการนำนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ประกอบด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น การวางแผนในการบริหารจัดการในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ และดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ 5) ขั้นประเมินผล (Evaluate Phase) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนและประสิทธิผลของสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการออกแบบการเรียนการสอนของ Dick and Carey (2005) มาใช้เป็นแนวทางพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยวิธีการเรียนโดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

(Problem Based Learning) และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) สำหรับการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบของ Joyce, Weil and Calhoun (2009 : 21 - 37) ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามจุดเน้นหรือผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเป็น 4 กลุ่ม โดยได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (Model of Teaching) ซึ่งเริ่มจากการเสนองภาพให้เห็นเหตุการณ์ในห้องเรียน (Scenario) โดยใช้การเล่าเรื่องมีผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้แสดงโดยจำลองเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในห้องเรียน จากนั้นได้เสนอทฤษฎี แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ ของแต่ละรูปแบบ เพื่อนำไปสู่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนซึ่งแต่ละรูปแบบมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (The Model of Teaching) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) กระบวนการเรียนการสอน (Syntax) เป็นการเรียงลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอน (Phase) การเรียนการสอนแตกต่างกันไป 2)ระบบสังคม (Social System) เป็นการอธิบายบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอน 3)หลักการตอบสนอง (Principles of Reaction) เป็นหลักการหรือวิธีการที่ผู้สอนจะตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ อาจเป็นการให้รางวัล การสร้างบรรยากาศอิสระในการคิดและปฏิบัติโดยไม่มีภาระประเมินว่าถูกหรือผิด หรือการให้ผู้เรียนรับผิดชอบร่วมกันเรียนรู้ในกลุ่มอย่างจริงจัง แนะนำช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เกิดการเรียนรู้ 4) ระบบสนับสนุน (Support System) เป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนหรือเป็นการบอกเงื่อนไขหรือสิ่งจำเป็นในการที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่นการเรียนการสอนด้วยการปฏิบัติ (Action Learning) เป็นวิธีการเรียนจากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) จากประสบการณ์ตรง จากปัญหาจริง (Real Problem) โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติในสถานที่และด้วยอุปกรณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพการทำงานจริง หรือเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นให้พร้อมใช้ครบถ้วนและเพียงพอเป็นต้น

ส่วนที่ 2 การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ (Application) เป็นการแนะนำหรือให้ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นเช่นจะใช้กับเนื้อหาประเภทใดจึงจะเหมาะสมและใช้กับผู้เรียนระดับใดเป็นต้น

ส่วนที่ 3 สารความรู้และสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (Instruction and Nurturing Effects) ในแต่ละรูปแบบจะต้องจัดสาระความรู้อะไรบ้างให้กับผู้เรียน รวมทั้งมีสิ่งสำคัญ องค์ประกอบอะไรบ้างที่จะทำให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้นั้นประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งก็คือการสอนของผู้สอนที่จัดขึ้นตามขั้นตอนและสภาพแวดล้อมในการเรียน สำหรับสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้นั้นเป็นสมรรถนะสำหรับผู้เรียนต้องมี และต้องให้มีการพัฒนาตลอดกระบวนการ ซึ่งคือผลที่เกิดขึ้น

จากการสอน และเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องมีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และประสบผลสำเร็จ คุณสมบัติคุณลักษณะหรือสมรรถนะของผู้เรียนที่ต้องปลูกฝังจนติดตัว เพื่อให้ การเรียนการสอนบรรลุผลตามที่คาดหวัง

ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการใช้วิธีเชิงระบบกำหนดองค์ประกอบหลัก คือ ปัจจัย (Input) ด้านผู้สอน ผู้เรียน สื่อ บรรยากาศการเรียน กระบวนการเรียนรู้ (Process) กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity) ที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนหรือผลลัพธ์ ที่คาดหวังใช้กระบวนการวิธีการและเทคนิคการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการร่วมมือ (Collaboration) เสริมพัฒนาการคิดสู่การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้วยวิธีการพัฒนาจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรคนิยม (Constructivism) ซึ่งเป็นทฤษฎี ที่มีรากฐานมาจาก Vygotsky มีแนวคิดที่สำคัญที่ว่า "ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการ พัฒนาด้านพุทธิปัญญา" รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญาเชื่อว่าผู้เรียน สร้างความรู้โดยผ่านทางกรมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นได้แก่ เด็กกับผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครูและ เพื่อนในขณะที่เด็กอยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural context) โดยให้ผู้เรียนสร้าง ความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบท (context) หรือ สิ่งแวดล้อมในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นฐานการเรียนรู้ "Social Constructivism" เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหาพร้อมกับกลุ่ม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในกิจกรรม เน้นแนวเน้นให้ผู้เรียนคิด ลงมือกระทำและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ส่วนผลผลิต (Product) กำหนด ว่าผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีพัฒนาการของการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพเพิ่มขึ้น และมีความสามารถเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพตามองค์ประกอบของทักษะที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21 ส่วนขั้นตอนการออกแบบแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้ Backward Design คือ ขั้นที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ ทำความเข้าใจกับเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ระบุผลลัพธ์ ที่คาดหวัง ขั้นที่ 3 พิจารณา กำหนดหลักฐานของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนบรรลุ เป้าหมายและวิธีวัดและประเมินผล และขั้นที่ 4 การวางแผนประสพการณ์การเรียนรู้และการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งกำหนดบทบาทของครู นักเรียน สื่อ และทรัพยากร เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

3. แนวคิด ทฤษฎีการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว

3.1 หลักการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activity) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและ พัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครู รู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วม

พัฒนาผู้เรียน ขอบข่ายการแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การแนะแนว การศึกษา (Educational Guidance) การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) และการแนะแนว ส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) ความสำคัญของการแนะแนวเป็นกลไกสำคัญ ในการสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติ กล่าวคือ สร้างคนให้รู้จักคุณค่าในตนเอง สร้างงานให้คน รู้จักความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพของตน รู้ข้อมูลอาชีพ ตลอดจนสามารถเชื่อมความสัมพันธ์ คุณลักษณะของตนเองกับอาชีพได้ถูกต้อง มีการฝึกงานอาชีพหรือมีประสบการณ์ในงาน มีคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็น ในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ สร้างชาติ ให้คนมีวิถีหา ความรู้ทางวิชาการ มีคุณธรรมจริยธรรม และเห็นประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในยุค ปัจจุบันที่จะพัฒนาคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ทั้งนี้จิตวิทยาพัฒนาการซึ่งครุแนะแนวจำเป็นต้อง ศึกษาแนวคิดทางด้านจิตวิทยาให้รู้ เข้าใจ และมีทักษะการใช้ความรู้พื้นฐานทางด้านจิตวิทยาการ แนะแนว อันดับแรกที่จะช่วยให้ครูเข้าใจผู้เรียน บุคคลที่มารับบริการ คือ ความรู้ในแนวคิดทฤษฎี พัฒนาการของมนุษย์ของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม ของ Carl R. Rogers (1974), Abraham Maslow (1970) ที่เห็นว่า คนทุกคนเป็นคนดี รักศักดิ์ศรี ต้องการความรักและความอบอุ่น ต้องการ พัฒนาตนเองไปในทางที่ดี การที่ยังไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ เป็นเพราะขาดการชี้แนะและขาด การรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2553; กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทั้งนี้ บทบาทของครู คือ การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการเข้าร่วมกับ การสร้างความรู้สึกที่ดีของผู้เรียน (Feelings) ร่วมคิด (Thoughts) และชี้แนะแนวคิด (Ideas) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน ไม่ใช่ความต้องการของพวกเขา แต่หากเป็นเพราะการ ขาดทักษะการแก้ไขปัญหาที่ดีของ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ 1) ให้ผู้เรียน นั้นเอง (Greene, 2008; Burden, 2003; Watson, 2003) ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถ ความ สนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) รู้จักแสวงหาความรู้จากข้อมูลข่าวสาร แหล่งเรียนรู้ทั้งด้านการศึกษาอาชีพส่วนตัวสังคมเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนเลือกแนวทางการ ศึกษาอาชีพได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง 3) พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ ในสังคมได้อย่างมีความสุข 4) มีความรู้มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดี ต่ออาชีพสุจริต 5) มีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตเสริมสร้างวินัยคุณธรรมและจริยธรรมแก่ ผู้เรียน และ 6) มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัวสังคมและประเทศชาติ

3.2 ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory) เป็นทฤษฎีที่มีหลักการสำคัญ ที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้คือ 1) การให้ผู้เรียนลงมือสร้างสิ่งของหรือประกอบ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมายซึ่งจะรวมถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเองกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอกสามารถ

เชื่อมโยงและสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ 2) การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งครูต้องจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีทางเลือกที่หลากหลายและเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่าได้ส่วนครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและคอยอำนวยความสะดวก 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันทำให้ผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้อีกแหล่งหนึ่งที่สำคัญ การสอนเป็นการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมคนออกไปเผชิญโลกถ้าผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้สำคัญและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ เมื่อจบการศึกษาออกไปก็จะปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ เป็นการเน้นการใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆด้วยตนเองเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมที่ฝังแน่นเมื่อผู้เรียนเรียนรู้ว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไร (Learning how to Learn) ซึ่งหลักการของทฤษฎีนี้เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือสร้างสิ่งที่มีความหมายกับตนเองดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ต้องมีลักษณะเอื้อต่อการให้ผู้เรียนนำมาสร้างเป็นชิ้นงานได้สำเร็จตอบสนองความคิดและจินตนาการของผู้เรียน กล่าวโดยสรุปก็คือ เครื่องมือทุกชนิดที่สามารถทำให้ผู้เรียนสร้างงานหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเองได้เป็นเครื่องมือที่สอดคล้องตามหลักการทฤษฎี Constructionism 5) การจัดการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนและนำเสนอผ่านผลงานที่จัดทำดังนั้นครูผู้สอนต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ดังนี้

- 1) เชื่อมโยงสิ่งที่รู้แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียน
- 2) การให้โอกาสผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มทำโครงการที่ตนเองสนใจ
- 3) เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอความคิด ผลงานและผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน
- 4) ให้เวลาทำงานอย่างต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ ดังนี้

- 1) ต้องไม่ถือว่าครูเป็นผู้รู้แต่ผู้เดียว ผู้เรียนต้องเชื่อตามที่ครูบอกแต่ครูต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ที่จะช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่จะช่วยได้ดังนั้นครูจึงไม่อับอายผู้เรียนที่จะพูดว่าครูก็ยังไม่ทราบ พวกเรามาช่วยกันหาคำตอบดูซิ
- 2) ต้องพยายามให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด อดทนและปล่อยให้ให้นักเรียนประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง อย่ารีบบอกคำตอบ ควรช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนที่เรียนช้าและเรียนเร็วให้สามารถเรียนไปตามความสามารถของตนเองให้มากที่สุด
- 3) ไม่ควรถือว่าผู้เรียนที่ดีต้องเงียบแต่ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4) ต้องไม่ถือว่าการที่ผู้เรียนเดินไปเดินมาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการแสดงถึงความไม่มีระเบียบวินัยแต่ต้องคิดว่าการเดินไปเดินมาเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และช่วยทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน
- 5) ไม่ควรยึดติดกับหลักสูตรมากเกินไปไม่ควรจะยึดเย็บเนื้อหาที่ไม่จำเป็นให้กับผู้เรียนควรคิดว่าทำให้เนื้อหาที่จำเป็นแม้จะน้อยอย่างก็ยิ่งดีกว่าสอนหลาย ๆ อย่าง

แต่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้น้อยมากหรือนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ไม่ได้ 6) การจัดตารางสอน ควรจัดให้ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับเวลาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมภายในเวลาที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปหรือน้อยไป (Gagnon and Collay, 2002; Selley, 1999; Glaserfeld, 1999; Murphy, 1997, อ้างถึงในสุเทพ อ่วมเจริญ, 2557: 125 - 126) ทั้งนี้สรุปการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นการทำความเข้าใจให้กระจ่างแจ้ง 2) ชั้นการระบุนการได้รับและการเข้าใจข้อมูลใหม่ 3) ชั้นการยืนยันความถูกต้องและการใช้ข้อมูล

3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism Theory) เป็นทฤษฎีที่มีหลักการสำคัญที่คำนึงถึงความเป็นคนของบุคคล คุณค่าของคนเป็นหลัก โดยจะมองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะที่ว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความดีที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มนุษย์เป็นผู้ที่มีอิสระสามารถที่จะนำตนเอง และพึ่งตนเองได้ เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ให้สังคม มีอิสระเสรีภาพที่จะเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ซึ่งรวมทั้งตนเองด้วย มนุษย์เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและเป็นผู้สร้างสรรค์สังคม นักคิดกลุ่มมนุษยนิยมให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน ทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญๆ ในกลุ่มนี้มี 2 ทฤษฎีและ 5 แนวคิด คือ

3.3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้น และต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง

3.3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้คือ มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนเรียนรู้และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะและทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนและการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ

3.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโคมส์ เชื่อว่าความรู้ลึกของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้อีก เพราะความรู้ลึกและเจตคติของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลส์ เชื่อว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากหากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีอิสระที่จะเรียนและได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาด้วยตนเอง

3.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของแฟร์ เชื่อว่าผู้เรียนต้องถูกปลดปล่อยจากการกดขี่ของครูที่สอนแบบเก่า ผู้เรียนมีศักยภาพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

3.3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของอิลลิช เชื่อว่าสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสังคมที่ต้องล้มเลิกระบบโรงเรียน การศึกษาควรเป็นการศึกษาตลอดชีวิตแบบเป็นไปตามธรรมชาติ โดยให้โอกาสในการศึกษาเล่าเรียนแก่บุคคลอย่างเต็มที่

3.3.7 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนิต เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรี มีความดีโดยธรรมชาติ หากมนุษย์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น บริบูรณ์ด้วยความรัก มีอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพัฒนาไปในทางที่ดีทั้งต่อตนเองและสังคม

ทั้งนี้ผู้วิจัย นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งคำนึงถึงเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละคนเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

3.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้เน้นเรื่องพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลที่เป็นไปตามวัยและเชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากระบวนการการค้นพบด้วยตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนและจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมาก ๆ ควรให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระและสอนการคิดแบบรวบยอดเพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky ซึ่งมีแนวคิดมาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Learning Theory) โดยนักการศึกษานิยมแบ่งทฤษฎีการสร้างความรู้ออกเป็น Cognitive Constructivism ของ Piaget และ Social Constructivism ของ Vygotsky ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสร้างความรู้ของ Piaget จะหมายถึง การสร้างสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดโครงสร้างความรู้ ความคิดใหม่ จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวจะช่วยทำให้ผู้เรียนมีโอกาสนำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้รับนั้นมาเชื่อมโยงกับความรู้เดิมและประสบการณ์เดิม ทำให้เกิดการซึมซับข้อมูลและสารสนเทศที่ได้รับใหม่เข้ากับความรู้เดิม และมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างความรู้ความคิดเดิม เกิดเป็นโครงสร้างความรู้ความคิดใหม่ขึ้นที่เรียกว่าผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้เอง ทั้งนี้ผู้วิจัยให้นักเรียนแก้ปัญหาซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดภาวะไม่สมดุล การพยายามแก้ปัญหาทำให้ผู้เรียนพยายามค้นคว้า แสวงหาข้อมูลต่าง ๆ รอบตัว สำหรับ Vygotsky (1978: 84 - 91) ให้แนวคิดเกี่ยวกับเขตของการเชื่อมโยงสู่การพัฒนา (Zone of Proximal Development : ZPD) ซึ่งเป็นช่องว่างระหว่างระดับการพัฒนาปัจจุบันที่ผู้เรียนเป็นอยู่จากการเรียนรู้และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองกับระดับที่ผู้เรียนจะมีศักยภาพพัฒนาไปถึงได้ภายใต้การแนะนำของครูหรือผู้มีประสบการณ์ หรือผู้ใหญ่ หรือจากการร่วมมือกับเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่า Vygotsky ให้ความสำคัญกับเครื่องมือทางปัญญาว่าเป็นสิ่งที่ช่วยในการ

แก้ปัญหาและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้กระทำการใด ๆ ได้ (รุจิราพร รามศิริ, 2556: 14) ทั้งนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และ Bruner และทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการทัศนการจัดการกิจกรรมแนะแนว โดยคำนึงถึงเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละคน

3.5 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 - 6 คนช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกันต่างคนต่างเรียนและร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกัน ในการเรียนรู้มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่มและมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินและควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่มด้วย ทั้งนี้การเรียนรู้แบบร่วมมือกันหรือการร่วมมือกันเรียนรู้เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย มุ่งเน้นการร่วมกันปฏิบัติงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 3 - 5 คนสมาชิกกลุ่มแต่ละกลุ่มคละเพศ เชื้อชาติและความสามารถทางการเรียน สมาชิกกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รับฟังความคิดเห็นกัน ช่วยเหลือกันและกัน และสมาชิกกลุ่ม ทุกคนจะต้องร่วมรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่มและผลงานของตนเองซึ่งวิธีการสอนในแบบดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองและต่อกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีเกิดการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น สร้างความมั่นใจในตนเอง และรู้ถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น (วัชรา เล่าเรียนดี, 2555; Johnson and Johnson, 1996; Slavin R.E., 1990) ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1986, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี, 2555: 156) ที่ได้กล่าวว่าการสอนแบบร่วมมือเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา โดยเพื่อนในกลุ่มจะช่วยเหลือแนะนำกันเนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวันเดียวกัน สามารถสื่อสาร สื่อความหมายแก่กันและกันได้ง่ายและทำให้เข้าใจง่ายกว่าที่ครูสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำมาผนวกร่วมกับวิธีการสอนได้หลากหลายวิธี ทั้งนี้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ที่บูรณาการหลักการ แนวคิดของการเสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดทักษะ

การเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) มีกระบวนการ 5 ชั้น คือ 1) ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ชั้นกิจกรรมกลุ่ม 3) ชั้นวิเคราะห์ผลงาน 4) ชั้นนำไปใช้ 5) ชั้นสรุปและประเมินผล ทั้งนี้ผู้วิจัยบูรณาการแนวคิดดังกล่าวสู่กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไป

3.6 การจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL)

เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ที่จะคิด แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเป็นแนวการสอนแบบใหม่ที่ไม่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำ แต่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง (Hand - On Learning) และมีบทบาทในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active) โดยเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ทำจริง (Learning by doing) ซึ่งผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีกว่าการท่องจำ อีกทั้งยังได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง (High-order thinking skill) ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเป็นการพัฒนาศักยภาพทางสมอง การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ และการร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน โดยครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง (รัชนิกร ทิพย์ชัย, 2552: 13; สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา, 2555: 1) ทั้งนี้การออกแบบกิจกรรม (Activity design) จะต้องพิจารณาใน 3 กลุ่มหลัก คือกลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มพัฒนาการทางสติปัญญา และกลุ่มวิชาการ และแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ใช้เทคนิค วิธีการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนซึมซับความรู้ ความเข้าใจ ผ่านการเล่นเกมนกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจ สามารถเกิดแนวคิดขึ้นเองในเนื้อหา สาระระหว่างร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมกลุ่มจะสามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี (วิโรจน์ ลักษณะอดิสร, 2550) เนื่องด้วยเหตุผลที่ว่า “กิจกรรมกลุ่ม” เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ความหมายของกิจกรรมกลุ่มประกอบด้วย 2 ประการสำคัญ คือ กิจกรรมกลุ่มที่ผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ แก่สมาชิกหรือผู้นำอภิปรายเพื่อที่สมาชิกจะได้บรรลุถึงความมุ่งหมายของกลุ่ม และกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ที่สมาชิกเป็นผู้ดำเนินการคือ ผู้เรียนได้วางแผนร่วมกันจัดขึ้น (Hereold, 1952: 429 - 504; Ohesen, 1970: 6 - 7) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นนำ ชั้นกิจกรรม ชั้นอภิปรายและชั้นสรุป และการนำไปใช้

3.7 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning : CBL) เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักคิดอย่างเป็นระบบและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เกิดความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานจากแนวคิดของนักวิชาการหลากหลายท่าน (Smith and Regan, 1999, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2555 ; Koldner, 1992, อ้างถึงใน นิตยา โสริกุล, 2547; ประณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553; ทิสนา แจมมณี, 2552) สรุปกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษามีลักษณะสำคัญที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ชั้น คือ 1) ชั้นเตรียมตัวผู้เรียน คือ การแนะนำจุดมุ่งหมายหรือปัญหาที่จะต้องพิจารณากับผู้เรียนก่อนลงมือศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสนใจและจำทำให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลในกรณีศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) ชั้นเสนอและศึกษากรณีศึกษา เป็นการเสนอกรณีศึกษาผ่านใบความรู้ในชุดกิจกรรม แนะนำหลากหลายรูปแบบ เช่น ข่าว เอกสาร วิดีทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกรณีศึกษาตามองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ 3) ชั้นการวิเคราะห์และอภิปรายกรณีศึกษาเป็นรายกลุ่ม เป็นการสะท้อนความคิดระหว่างกันเพื่อสร้างทางเลือกในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ 4) ชั้นประเมินทางเลือกและลงข้อสรุป เป็นการตัดสินใจเลือกทางเลือกหรือตอบคำถามที่มีความเหมาะสมที่สุด 5) ชั้นสรุปข้อคิดและหลักการ เป็นการสรุปข้อคิดเห็นที่ผู้เรียนได้จากการวิเคราะห์รายละเอียดต่าง ๆ ของกรณีศึกษาให้เป็นหลักการทั่วไป เป็นขั้นที่ผู้สอนจะได้เสนอหลักการหรือทฤษฎีหรือข้อปฏิบัติที่สัมพันธ์กับกรณีศึกษา ซึ่งผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้า เตรียมมาเป็นอย่างดี แต่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีหลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติกว้างขวาง เชื่อมโยงความรู้และความคิด สู่ทักษะการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

3.8 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) มีวิธีการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาหรือสถานการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นการเรียนที่พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา โดยมีลักษณะเด่นของการเรียนรู้ ได้แก่ ใช้ปัญหาแท้จริงเป็นตัวกระตุ้นการแก้ปัญหาและเป็นจุดเริ่มต้นในการ

แสวงหาความรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นทักษะการคิด เรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย มีบูรณาการของเนื้อหาความรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะส่งเสริมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นของนักเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้ 1) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ อย่างแท้จริง (Student-Centered Learning) 2) การเรียนรู้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดเล็ก (ประมาณ 3 – 5 คน) 3) ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ (Guide) 4) นักเรียนคือผู้ที่มองเห็นปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็นคนแก้ปัญหาโดยการแสวงหา ข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) 5) ปัญหาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือปัญหาจริง ซึ่งปัญหาจะช่วยกำหนดกรอบแนวคิดหรือกำหนดจุดเน้นและกระตุ้นการเรียนรู้ 6) ปัญหาคือสิ่งที่ จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา 7) ความรู้ใหม่จะเกิดขึ้น โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง 8) ประเมินผลจากสถานการณ์จริง โดยดูจากความสามารถในการปฏิบัติ (authentic assessment) ทั้งนี้ตามแนวคิดของ Bridges (1992) สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมความพร้อม ผู้เรียน 2) เสนอสถานการณ์ของปัญหา ผู้สอนเกริ่นนำเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับ สถานการณ์ที่ผู้เรียนจะได้พบ จากนั้นจึงนำเสนอสถานการณ์ปัญหาพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์หรือ ประเด็นปัญหาที่ต้องการให้แก้ไข รวมทั้งบอกแหล่งข้อมูลที่เตรียมไว้และแหล่งข้อมูลภายนอกที่ ผู้เรียนสามารถเข้าไปค้นคว้าได้ 3) กำหนดกรอบการศึกษา 4) สร้างสมมติฐาน 5) ค้นคว้าข้อมูลเพื่อ พิสูจน์สมมติฐาน 6) ตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา 7) สร้างผลงานหรือปฏิบัติตามทางเลือก 8) ประเมินผลโดยวิธีที่หลากหลาย ผู้วิจัยนำกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็น ฐานบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อกำหนดเป็นกระบวนการรูปแบบการ จัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กระบวนการที่จัดการกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้น

3.9 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning : CPL) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนานักเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทักษะ โดยผ่านการสังเคราะห์เพื่อให้ได้โครงสร้างพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กระบวนการกลุ่มส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่ดี ส่งผลต่อ การเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพ ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความคล้ายคลึง กับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บริบทเป็นฐาน (Context - Based Learning) ซึ่งเป็นการจัดการ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นภาพรวมของสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ โดยการใชบริบทที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียน นักเรียนจะถูกปลูกฝังการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นการทำกิจกรรมกลุ่ม และมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้นและชี้แนะ พร้อมมุ่งเน้นการระดมความคิดของนักเรียนเพื่อย้อนดูความรู้ พื้นฐาน เพื่อลดช่องว่างของระดับความรู้ของนักเรียนแต่ละคนที่มีไม่เท่ากันและนำไปสู่การ แก้ไขปัญหาร่วมกันในที่สุด นอกจากนี้กระบวนการเรียนโดยใช้บริบทเป็นฐานจะเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้

นักเรียนมีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันได้และจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ยงยุทธ พงษ์สุภาพ, 2553; Rattray T., 1999; Nadler L., 1984) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐที่ต้องการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานจึงน่าจะเป็นรูปแบบวิธีการที่มีแนวทางตรงเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาการศึกษาชาติฉบับปัจจุบัน คือส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป โดยมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน(สมปอง จันทอง, 2556) และกล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้พัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็นการสร้างบทบาทภาระหน้าที่ใหม่ให้กับชุมชน โดยมีหลักแนวคิดในการดำเนินการดังนี้ 1) ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาและบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 2) ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำคณะสี คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำหมู่บ้าน 3) การจัดการศึกษาต้องตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด 4) โรงเรียนต้องจัดการศึกษาในระบบ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม มีการบริการแก่ชุมชน ตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน (กล้า ทองขาว, 2556; วิวัฒนาเป็นน้อย, 2556; Rattray, 1999 and Nadler, 1984, อ้างถึงใน ยงยุทธ พงษ์สุภาพ, 2553) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การประเมินความต้องการจำเป็นจากชุมชน 2) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกับชุมชน 3) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 4) การจัดการความรู้ร่วมกับกลุ่มผู้ปฏิบัติในโลกของความเป็นจริง 5) การสะท้อนกลับจากผู้เกี่ยวข้องในชุมชน 6) การติดตามและประเมินผล และมีขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว 5 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน ขั้นตอนที่ 2 การกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Directed) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 ขั้นตอนที่ 3 การร่วมกันอภิปรายในกลุ่มอีกครั้งเพื่อแลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อมูลและความคิดเห็นตลอดจนนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขสถานการณ์ ขั้นตอนที่ 4 สะท้อนคิดเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้และวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการทำงานกลุ่ม ขั้นตอนที่ 5 การร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ผู้วิจัยนำกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐานและการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อกำหนด

เป็นกระบวนการรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้น

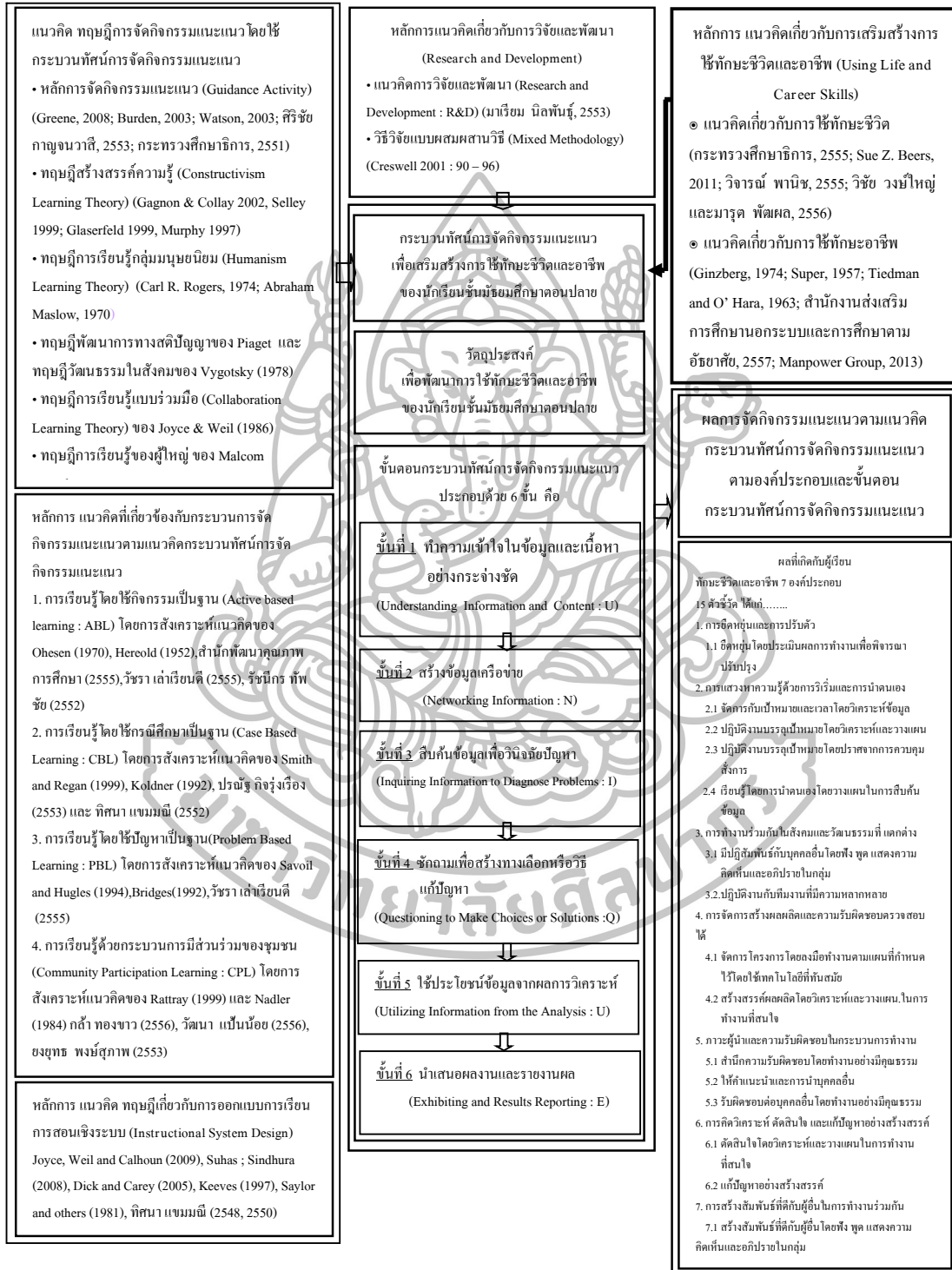
4. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career skills)

การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career Skills) เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางอาชีพที่ดีที่จะต้องก้าวไปสู่ชีวิตความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมแนะแนว กลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีหลักการและแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินชีวิตทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เสริมภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตให้แก่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ และสรุปผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลความรู้ องค์ประกอบของพฤติกรรม และตัวชีวิตที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงในการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีพัฒนาการของการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพเพิ่มขึ้น และมีความสามารถเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต (จากแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ, 2555; Sue Z. Beers, 2011; วิจารณ์ พานิช, 2555; วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2556 และแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ทักษะอาชีพจากแนวคิด Ginzberg, 1974; Super, 1957; Tiedman and O' Hara, 1963; สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2557; Man Power Group, 2013)

สรุปหลักการ แนวคิด ทฤษฎีกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และทฤษฎีวิวัฒนาการในสังคมของ Vygotsky ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผนวกกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผู้วิจัยนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและแนวทางการจัดกิจกรรมเป็นพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สังเคราะห์ความรู้ต่างๆ สร้างกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

กระบวนการพัฒนารูปแบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำถามของการวิจัย

1. กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ อย่างไร

2. กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสิทธิผลอยู่ในระดับใด และเป็นอย่างไร

2.1 ผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 ผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบปกติแตกต่างกันหรือไม่

3. ผลการนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปขยายผลเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวตามรูปแบบกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพกับการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบปกติ

3. เพื่อขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หลังการจัดกิจกรรมแนะแนวมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมแนะแนว

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ กับรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแตกต่างกัน

3. นักเรียนกลุ่มขยายผลกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนคอนคาวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 10 ห้องเรียน รวมนักเรียน จำนวน 320 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคอนคาวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน และเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 31 คน รวมทั้งสิ้น 67 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาสร้างแผนกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว ที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำมาจากสาระ มาตรฐานการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายวิชา กิจกรรมแนะแนว บูรณาการตามขอบข่ายเนื้อหา สาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 20 ชั่วโมง ตามแนวคิดของ

กระทรวงศึกษาธิการ (2555), Sue Z. Beers (2011), วิจารย์ พานิช (2555), วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2556), Ginzberg (1974), Super (1957), Tiedman and O' Hara (1963), สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2557) และ Man Power Group (2013) โดย ประกอบด้วยองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 7 ด้าน คือ

1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว
2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง
3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้
5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน
6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
7. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

และตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียนของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยนำไปใช้ในการกำหนดตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนใน การจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ ทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย 15 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ยืดหยุ่นโดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง
2. จัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงาน ที่ สนใจ และลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
3. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และ สรุปลผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
4. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผนในการสืบค้น ข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว)
5. เรียนรู้โดยการนำตนเองโดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล
6. มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และ จัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)
7. ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)
8. จัดการโครงการโดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และ สรุปลผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

9. สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

10. ตำนีความรับผิดชอบโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น

11. ให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น โดยสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงาน และการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

12. รับผิดชอบต่อบุคคลอื่นโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น

13. ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ

14. แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ

15. สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นโดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายวิชา กิจกรรมแนะแนว ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 20 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงนิยามความหมายและขอบเขตของศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

การพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง การสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยประยุกต์ใช้ ADDIE Model ตามแนวคิดของ Dick and Carey (2005) และ Joyce, Weil and Calhoun (2009) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Design and Development) : การพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) : การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation) : การประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอน

กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง ชุดความคิดความเชื่อใหม่เพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดกิจกรรมแนะแนวบูรณาการรูปแบบการสอน 5 รูปแบบเข้าด้วยกัน คือ 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ 2) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 3) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็น

ฐาน 4) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ 5) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีหลักการจัดกิจกรรมแนะแนว ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่ม มนุษยนิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและวัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวคิดพื้นฐานการจัด กิจกรรมสำหรับผู้เรียน โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษาข้อมูลที่ครอบคลุมหมายถึงโดยการทำความเข้าใจในเนื้อหา สารระ ข้อมูลความรู้ของกรณีศึกษา ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ โดยวิธีการดังนี้

1. อ่านและทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ประเด็น หัวข้อ และ/หรือ รายละเอียดต่าง ๆ
2. เก็บสาระสำคัญหรือจับประเด็นหลัก ๆ ให้ได้
3. เขียนความสัมพันธ์หรือแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ ในเชิง บรรยายสั้น ๆ
4. ประเมินความสัมพันธ์และประเด็นต่าง ๆ
5. สรุปข้อมูล สถิติหรือสารสนเทศในเนื้อหา สารระ ข้อมูลความรู้ ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องครบถ้วน ถูกต้องหรือตรงประเด็นก็ได้ ต้องคาดเดาอย่าง มีเหตุผลหรือสร้างขึ้นเองจากข้อมูลที่มี

ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้น ให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่ายข้อมูลให้ ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 โดยมีวิธีการดังนี้

1. แลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลของตนเองและสมาชิกในกลุ่มด้วยเทคนิควิธีการที่ เอื้ออำนวยและสะดวกต่อการถ่ายโอนข้อมูลตามยุคสมัย
2. ร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นประเด็นสำคัญของข้อมูลในกลุ่มอีกครั้งทั้งใน และนอกห้องเรียน
3. ติดตามสร้างข้อมูลเครือข่ายโดยเลือกนำข้อมูลที่นำมาสรุปประเด็นแก้ไขสถานการณ์ ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่ง ประกอบการจริง โดยมีเป้าหมายคือ

1. ระบุน “ปัญหา” , “ความแตกต่าง” ต่าง ๆ ให้ได้
2. ระบุนข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3. ศึกษาคูความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ

4. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมซักถาม ปรีกษาหรือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำมาสรรสร้างเป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน โดยมีวิธีการดังนี้

1. เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาสรรสร้างชิ้นงานหลาย ๆ วิธีล่วงหน้า

2. สร้างหลาย ๆ ทางเลือก หรือหลาย ๆ วิธีการสำหรับการแก้ปัญหาเพื่อสรรสร้างชิ้นงานอย่างมีคุณภาพ

3. จัดลำดับความสำคัญของวิธีการแก้ปัญหาเพื่อสรรสร้างชิ้นงานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น

4. พิจารณาถึงทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์หลัก ๆ ก่อน

5. พิจารณาทางเลือกที่เป็นเชิงปฏิบัติการสำหรับทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์

6. พิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ

7. สรุปเป็นชิ้นงาน/ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดีข้อบกพร่อง อภิปรายสะท้อนความคิดจนได้ข้อสรุปของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปข้อมูลชิ้นงาน/ผลผลิตทั้งในแง่มุมผลดีผลเสีย ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนคุณค่าและคุณประโยชน์

2. สรุปผลการวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับปัญหาความสนใจของตนเองและสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

3. เพิ่มเติมหรือตัดทอนผลสรุปได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์หรือความสนใจของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประชุมเพื่อเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจแก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการรายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. จัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อเตรียมพร้อมการนำเสนอผลงานและการรายงานผล
2. นำเสนอผลงานในรูปแบบรายงาน/ชิ้นงาน/ผลผลิต
3. วิเคราะห์ สรุปผลการนำเสนอและรายงานผลอีกครั้งเพื่อนำปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะสรุปผลเป็นแนวทางพัฒนางานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง ระดับคุณภาพของคะแนนที่ได้จากการใช้เครื่องมือในการตรวจสอบความเหมาะสมผลเชิงทฤษฎี และความเป็นไปได้ของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยผู้เชี่ยวชาญ และการนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวไปทดลองใช้ ซึ่งประกอบด้วย เครื่องมือวัดและประเมินความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามเกณฑ์ที่กำหนดเท่ากับ 80/80 (E_1/E_2) โดยมีความหมายดังนี้

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างเรียนของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 80 ของคะแนนทั้งหมดซึ่งเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 80 ของคะแนนทั้งหมดซึ่งเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ

ประสิทธิผลของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง ผลที่ได้จากการนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้ผลเป็นอย่างไรโดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพกับรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ

การจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมแนะแนวที่ดำเนินตามคู่มือ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนว ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) ปีพุทธศักราช 2551 ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นสรุป ขั้นวัดผลและประเมินผล โดยมีเนื้อหา/หน่วยการจัดกิจกรรม/

เวลา และเครื่องมือวัดและประเมินผลเช่นเดียวกับการใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมด้วยตนเอง

การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง ความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัว และเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางอาชีพที่ดีที่จะต้องก้าวไปสู่ชีวิตความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้รวมถึงการพัฒนาทักษะจำเป็นให้เกิดขึ้นในตนเอง ได้แก่ การยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มและการนำตนเอง การร่วมกับสังคมและวัฒนธรรม การสร้างผลผลิตและรับผิดชอบตรวจสอบได้ การมีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นความสามารถที่ประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะที่จะทำให้บุคคลมีความพร้อมที่จะเผชิญหน้าและรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น ในสภาพสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเสริมสร้างให้บุคคลมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น มีความสนใจความถนัดและค่านิยม ที่สอดคล้องกับงาน ตลอดจนช่วยให้บุคคลแต่ละคนมีแผนสำหรับการเตรียมพร้อมในการประกอบอาชีพในอนาคตที่มีคุณภาพ ครอบคลุมองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้านและตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน 15 ตัวชี้วัด ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การยืดหยุ่นและการปรับตัว ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. ยืดหยุ่นโดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง

องค์ประกอบที่ 2 การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. จัดการกับเป้าหมายและเวลา โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงานที่สนใจ และลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

2. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

3. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว)

องค์ประกอบที่ 3 การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปราย ในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

2. ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน(การทำงานกลุ่ม)

องค์ประกอบที่ 4 การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. จัดการ โครงการ โดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

2. สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

องค์ประกอบที่ 5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. สำนึกความรับผิดชอบ โดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น
2. ให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น โดยสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

3. รับผิดชอบต่อบุคคลอื่น โดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น

องค์ประกอบที่ 6 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ
2. แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ

องค์ประกอบที่ 7 การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปราย ในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ของโรงเรียนดอนคาวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัย เรื่อง กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยศึกษา ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง อันประกอบด้วยเอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดของการดำเนินการวิจัย เป็นฐานคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการพัฒนารูปแบบ ตลอดจนแนวทางการกำหนดและพัฒนารูปแบบการสอน การประเมินผลจากการทดลองใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องครั้งนี้นำเสนอด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ และรูปแบบการเรียนการสอน
3. หลักการ แนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. การพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิด “กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว” และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ความสำคัญและจำเป็นของหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554: 7) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาทุกระดับชั้น ตั้งแต่การจัดการศึกษาผู้เรียนก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตลอดจนการศึกษานอกระบบ การศึกษาประเภทอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา รวมทั้งการฝึกอบรมระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ทำให้ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของประเทศมีประสิทธิภาพ ความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนและแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติให้บรรลุตามความมุ่งหมายและนโยบาย

2. หลักสูตรเป็นหลักและเป็นแนวทางในการวางแผนวิชาการ การจัดการ การบริหาร การศึกษา การสรรหาและการพัฒนาบุคลากร การจัดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ นวัตกรรม การเรียน การสอน งบประมาณ อาคารสถานที่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของหลักสูตร

3. หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการศึกษาชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

4. ระบบหลักสูตรจะกำหนด ความมุ่งหมาย ขอบข่ายเนื้อหาสาระ แนวทางการจัด ประสบการณ์ การเรียนการสอน แหล่งทรัพยากร และการประเมินผล สำหรับการจัดการศึกษาของผู้สอนและผู้บริหาร

5. หลักสูตรจะเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาสังคมของประเทศ

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการสอน (Curriculum and Instruction) ซึ่ง ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากต่างก็มีความสำคัญและเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน เปรียบเทียบได้กับเหรียญเงินตราจะต้องมีทั้งด้านหัวและด้านก้อย จึงจะทำให้เหรียญนั้นมีความสมบูรณ์มีคุณค่า สามารถใช้ซื้อสิ่งของได้ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการสอนพิจารณาได้จาก การพัฒนาหลักสูตร การวางแผนหลักสูตร จุดเน้นส่วนนี้ก็คือหลักสูตร ส่วนการสอนได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ของบุคลากรหลักที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนโดยตรง คือ ผู้สอนและผู้บริหาร กล่าวคือ ผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร จะช่วยให้ผู้สอนเห็นแนวทางและสามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียน การเลือกเนื้อหาสาระ การออกแบบกิจกรรมและการประเมินผลได้ภาพรวมที่ชัดเจน ทำให้การวางแผนหลักสูตรเพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอนดำเนินไปโดยราบรื่น เกิดประโยชน์กับผู้เรียนและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ทั้งนี้ รูปแบบหลักสูตรจะเป็นแนวทางการวางแผนงานวิชาการและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตรเพราะเปรียบเสมือนพิมพ์เขียว (blueprint) ที่จะช่วยให้คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรใช้เป็นฐานข้อมูลประการหนึ่งในการสร้างหลักสูตรอย่างมีทิศทาง พิมพ์เขียวสำหรับการสร้างหลักสูตรมีความชัดเจนมากเท่าใด ก็จะเป็นข้อบ่งชี้สำหรับการสร้างหลักสูตรได้สะดวกและรวดเร็ว

ยิ่งขึ้น การศึกษาแนวคิดจากนักการศึกษาหลักสูตรถือว่าเป็นหลัก (classic curriculum) และนักพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบันจะช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์และปรับประยุกต์รูปแบบหลักสูตรให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมและความต้องการที่เหมาะสมและความเป็นจริงได้มาก (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554: 42-43) ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1949) ที่ได้กล่าวถึง หลักการและเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตร (Tyler's rationale) และแนวคิดนักพัฒนาหลักสูตรที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตร ตามแนวคิดนักพัฒนาหลักสูตร

ไทเลอร์ (1949)	ทาบา (1962)	โบเชมพ์ (1981)
1. การกำหนดวัตถุประสงค์	1. การวินิจฉัยความต้องการ	1. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. การคัดเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้	2. การกำหนดจุดประสงค์	2. การกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระ
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	3. การเลือกเนื้อหาสาระ	3. การวางแผนการใช้หลักสูตร
4. การประเมินผลการเรียนรู้	4. การจัดเนื้อหาสาระ	4. การพิจารณาตัดสิน
	5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้	
	6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	
	7. การประเมินผล	

จากการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า องค์ประกอบหลักสูตรจะเป็นสิ่งกำหนดแนวคิด ระบบ และความสอดคล้องของเอกสารหลักสูตรและการสอน ซึ่งจะช่วยให้คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาหลักสูตรทั่วไป และการวางแผนออกแบบหลักสูตรใหม่ และองค์ประกอบหลักสูตรจะเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่วางไว้

ประเภทของหลักสูตร (Type of Curriculum)

สุเทพ อ่วมเจริญ และ วิจิตรา ชงพานิช (2557: 27 - 54) สรุปมโนทัศน์ (Concept) การจัดประเภทของหลักสูตรว่าเป็นประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับ การตอบสนองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมแต่ละประเภทและแต่ละระดับการศึกษาเป็นสำคัญ ประเภทของหลักสูตรสามารถแบ่งได้หลายลักษณะ ซึ่งจะช่วยให้เห็นหลักสูตรได้น่าจุดเด่น จุดด้อยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curriculum) เป็นหลักสูตรที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน ประสบการณ์ดังกล่าวเป็นประสบการณ์ที่คัดเลือกมาจากหลายสาขาวิชา แล้วจัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ของประสบการณ์ เป็นการบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์สัมพันธ์และต่อเนื่องอันมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต

2. หลักสูตรกว้าง (Broad Fields Curriculum) หรือหลักสูตรรวมวิชา เป็นหลักสูตรที่พยายามจะแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากหลักสูตรเนื้อหาวิชา ซึ่งขาดการผสมผสานของความรู้ให้เป็นหลักสูตรที่มีการประสานสัมพันธ์ของเนื้อหาความรู้ที่กว้างยิ่งขึ้น

3. หลักสูตรประสบการณ์ (The Experience Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากความพยายามที่จะแก้ไขการเรียนรู้แบบครูเป็นผู้สอนเพียงอย่างเดียว ไม่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งเป็นข้อบกพร่องของหลักสูตรแบบเนื้อหาวิชา หลักสูตรแบบนี้ยึดประสบการณ์ และกิจกรรมเป็นหลักมุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนโดยวิธีการแก้ปัญหา ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการลงมือกระทำ และลงมือวางแผน เพื่อหาประสบการณ์ที่เกิดจากการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing)

4. หลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum) เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งใช้ในการสอนศาสนาละตินและกรีก อาจเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า เป็นหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง (Subject-Centered - Curriculum) สอดคล้องกับวิธีการสอนของครูที่ใช้วิธีการบรรยาย ซึ่งปรัชญาการจัดการศึกษาแนวนี้จะยึดปรัชญาสารัตถนิยม (Essentialism) และปรัชญาสังคมนิยม (Perennialism)

5. หลักสูตรแบบแกน (The Core Curriculum) เป็นหลักสูตรที่ประสานสัมพันธ์เนื้อหาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันมุ่งสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนรวมทั้งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นกรเน้นให้นำสิ่งที่เรียนไปสัมพันธ์กับประสบการณ์และชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงชีวิตความเป็นอยู่มาสัมพันธ์กับการเรียนรู้ได้ เป็นหลักสูตรที่ยึดปรัชญาการศึกษาสาขาปฏิรูปนิยม ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอยู่แล้วในรูปแบบหลักสูตรที่ผ่านมา จึงดูเหมือนว่าหลักสูตรแบบแกนจะเป็นหลักสูตรที่รวมเอาลักษณะเด่นของ

หลักสูตรอื่นๆ ไปด้วยกัน ดังนั้นนักการศึกษาจึงเชื่อว่า หลักสูตรแบบแกนเป็นแบบที่ดีที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับหลักสูตรอื่น ๆ

6. หลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้กำหนดแผนการเรียนรู้เอาไว้ล่วงหน้าและเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่โรงเรียนไม่ได้ตั้งใจจะจัดให้ แต่เป็นผลที่เกิดขึ้นจากที่ครูได้จัดการเรียนการสอนซึ่งโรงเรียนและครูได้สอนหลายสิ่งหลายอย่างโดยไม่ตั้งใจจากการสอนตามหลักสูตรปกติในรูปของกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมา ผู้เรียนเรียนรู้จากสภาพการณ์และเงื่อนไขเชิงสังคมและเชิงกายภาพที่โรงเรียนจัดให้โดยไม่ตั้งใจ

7. หลักสูตรสัมพันธ์วิชา (The Correlated Curriculum) เป็นหลักสูตรเนื้อหาวิชาอีกรูปแบบหนึ่ง แต่เป็นหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาวิชาของวิชาต่างๆ ที่สอดคล้องหรือส่งเสริมซึ่งกันและกันมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน แล้วจัดสอนเป็นเนื้อหาเดียวกันวิธีการดังกล่าวอาศัยหลักความคิดของนักการศึกษาที่ว่า การที่จะเรียนรู้สิ่งใดให้ได้ดี ผู้เรียนต้องมีความสนใจเข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียนและมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เรียนกับสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องเพราะฉะนั้นหลักสูตรสหสัมพันธ์จะกำหนดเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งหรือหมวดใดหมวดหนึ่ง แล้วนำเนื้อหาสาระวิชาที่สัมพันธ์กันมารวมไว้ด้วยกัน

8. หลักสูตรเกลียวสว่าน (Spiral Curriculum) เป็นหลักสูตรที่จัดเนื้อหาหรือหัวข้อเนื้อหาเดียวกันในทุกระดับชั้น แต่มีความยากง่ายและความลึกซึ้งแตกต่างกัน กล่าวคือ ในชั้นต้น ๆ สอนในเรื่องง่าย ๆ ตื้น ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มความยากและความลึกลงไปเรื่อย ๆ ตามระดับชั้นที่สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ

9. หลักสูตรสูญ (Null Curriculum) เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มีปรากฏให้เห็นในแผนการเรียนรู้และเป็นสิ่งที่โรงเรียนไม่ได้สอน หลักสูตรสูญได้แก่ ทางเลือกที่ไม่ได้จัดเตรียมไว้ให้ผู้เรียนความคิดและทัศนคติที่ผู้เรียนไม่เคยสัมผัสและเรียนรู้สิ่งที่ผู้เรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ได้แต่มีไว้ไม่พอรวมทั้งความคิดและทักษะที่ไม่ได้รวมไว้ในกิจกรรมทางปัญญา

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตรมีหลากหลายประเภท เป็นต้นว่า หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรกว้างหลักสูตรประสบการณ์หลักสูตรรายวิชา หลักสูตรแบบแกน หลักสูตรแฝง หลักสูตรสัมพันธ์วิชา หลักสูตรเกลียวสว่าน และหลักสูตรสูญ ทั้งนี้ความคิดเกี่ยวกับ “ประเภทของหลักสูตร” นั้นมีประโยชน์ต่อการประเมินผลและการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อให้มีความสมบูรณ์ในการนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

หลักการสำคัญในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

การออกแบบหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องมีหลักการต่างๆขึ้นมาเพื่อรองรับ เพื่อให้หลักสูตรนั้นเป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ เหมาะกับการนำไปใช้ และเหมาะกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สำหรับหลักการสำคัญสิ่งแรกที่ควรพิจารณาคือ ความเป็น World Class Education เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเป็นไปอย่างสากล และยังมีหลักการที่ใช้เป็นหลักคิดในการออกแบบหลักสูตรนั้นอื่นๆ (Gagnon and Collay, 2002; Selley, 1999; Glaserfeld, 1999; Murphy, 1997, อ้างถึงใน สุเทพ อ่วมเจริญ, 2557: 125 - 126) สรุปหลักการสำคัญในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1. หลัก 7 ประการในการออกแบบหลักสูตร (7 principles of curriculum design) เป็นหลักคิดเพื่อการสร้างหลักสูตรที่ดีมีประสิทธิภาพ โดยได้กล่าวว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้หรือหลักสูตรนั้นต้องประกอบด้วยพื้นฐาน 7 ประการ ดังนี้

1.1 Challenge and enjoyment (ค้นหาศักยภาพและความสุข) หลักสูตรต้องได้รับการออกแบบให้นักเรียนได้ค้นหาศักยภาพและกระตุ้นนักเรียนให้มีความสนใจในการเรียนรู้

1.2 Breadths (ความกว้าง) หลักสูตรที่ดีต้องเปิดกว้างในการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้มีได้หลากหลายแนวทาง

1.3 Progressions (ความก้าวหน้า) หลักสูตรต้องออกแบบมาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าของผู้เรียนตั้งเป้าไว้

1.4 Depths (ความลึกซึ้ง) หลักสูตรต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้อย่างลึกซึ้ง ที่สำคัญคือ หลักสูตรต้องให้ออกาสนักเรียนได้ใช้

1.5 Coherence (ความเกี่ยวข้อง) หลักสูตรที่ดีต้องมีเนื้อหาและจุดประสงค์ที่สนองกับบริบทที่จะนำหลักสูตรไปใช้

1.6 Relevance (ความสัมพันธ์กัน) เนื้อหาในหลักสูตรต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับจุดประสงค์

1.7 Personalization and choice (ความเป็นเอกลักษณ์และตัวเลือก) หลักสูตรที่ดีต้องให้นักเรียนได้ค้นพบเอกลักษณ์ของตนเองและมีทางเลือกในการแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง

2. ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (3Rs+7Cs) วิจารย์ พานิช (2556) ได้กล่าวถึงการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า การศึกษาต้องเตรียมคนออกไปเป็น knowledge worker และเป็น learning person ไม่ว่าจะประกอบสัมมาชีพใด มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็น learning person และเป็น knowledge worker แม้แต่ฆานาหรือเกษตรกรก็ต้องเป็น learning person และเป็น knowledge worker ดังนั้นทักษะที่สำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้ (learning skills) ที่

คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต ด้วยเหตุนี้ทักษะดังกล่าว จึงมีความสำคัญที่ผู้เรียนพึงมีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหลักสูตรต้องส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้มีทักษะที่สำคัญ และสามารถใช้ชีวิตในสังคมศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยก่อนหน้านี้การศึกษาของเรา ยึดหลัก 3Rs คือ เน้นการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน อ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น และต่อมาจึงได้ เพิ่มเติมรวมหลัก 7Cs ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เข้าด้วยกัน จึงกลายเป็นหลัก 3Rs+7Cs ดังนี้

2.1 3Rs ได้แก่

2.1.1 Reading (อ่านออก)

2.1.2 Writing (เขียนได้)

2.1.3 Arithmetic (คิดเลขเป็น)

2.2 7Cs ได้แก่

2.2.1 Critical Thinking & Problem solving คือ ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และการคิดแก้ปัญหา

2.2.2 Creativity & Innovation คือ ทักษะที่เมื่อคุณคิดวิเคราะห์แล้ว คุณต้อง สร้างสรรค์ได้ หรือสร้างนวัตกรรมใหม่ได้

2.2.3 Cross - Cultural Understanding คือ ทักษะที่เน้นความเข้าใจในกลุ่มคนใน หลากหลายชาติพันธุ์ เพราะเราเป็นสังคมโลก

2.2.4 Collaboration Teamwork & Leadership คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ความเป็นผู้นำ

2.2.5 Communication Information and Media Literacy คือ ความสามารถในการ สื่อสาร ความสามารถในการรู้จักข้อมูล ความสามารถในการเข้าใจสื่อ

2.2.6 ICT Literacy คือ ความสามารถในยุค Digital Age ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี

2.2.7 Career and Life Skill คือ ทักษะการใช้ชีวิต และทักษะการประกอบอาชีพ หรืออาจหมายถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคมของเรา

เมื่อนำหลัก 7Cs มาจัดกลุ่ม สามารถแบ่งออกได้ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การพัฒนาด้านความคิด ได้แก่ Critical Thinking, Creativity, Collaboration และ Cross - Culture

ส่วนที่ 2 ความสามารถความเข้าใจ (Literacy) ได้แก่ Information, Communication, Media และ ICT

ส่วนที่ 3 ทักษะการใช้ชีวิต (Life Skill) ได้แก่ การมองโลกหรือคนอื่นรอบ ๆ เป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่มองตนเองเป็นศูนย์กลาง

3. สีเสหลักของการศึกษา (The four Pillars of Education) พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้คำอธิบายไว้ว่าหมายถึง หลักสำคัญ 4 ประการของการศึกษาตลอดชีวิต ตามคำอธิบายของคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้เสนอรายงานเรื่อง Learning : The Treasure Within ต่อองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อ ค.ศ. 1995 ว่าการศึกษาตลอดชีวิตมีหลักสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

3.1 การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) เป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานความรู้ทั่วไปกับ ความรู้ใหม่ในเรื่องต่างๆ อย่างละเอียดลึกซึ้ง และยังหมายถึงการฝึกฝนวิธีเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

3.2 การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) เป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้บุคคล สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ และปฏิบัติงานได้ โดยอาศัยประสบการณ์ทางสังคมและการ ประกอบอาชีพ

3.3 การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) เป็นการเรียนรู้ที่ ช่วยให้บุคคลเข้าใจผู้อื่นและตระหนักดีว่า มนุษย์เราจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดำเนินโครงการร่วมกัน และเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาคือขัดแย้งต่างๆ โดยตระหนักในความแตกต่างหลากหลาย ความเข้าใจอันดี ต่อกันและสันติภาพ ว่าเป็นสิ่งล้ำค่าคู่ควรแก่การหวงแหน

3.4 การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้บุคคลสามารถ ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนได้ดีขึ้น ดำเนินงานต่าง ๆ โดยอิสระยิ่งขึ้น มีดุลพินิจ และความรับผิดชอบ ต่อตนเองมากขึ้นซึ่งการจัดการศึกษาต้องไม่ละเลยศักยภาพด้านใดด้านหนึ่งของบุคคล เช่น ความจำ การใช้เหตุผล ความซาบซึ้งในสุนทรียภาพ สมรรถนะทางร่างกาย ทักษะในการติดต่อสื่อสารกับ ผู้อื่น

4. การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child - Centered) Gibbs (2001) อธิบายการเรียนรู้ Child - Centered learning ว่าเป็นการเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติ (Activity) มากกว่าการเน้นการให้ผู้เรียนปฏิบัติ ตามคำบอกของครู (Passivity) ซึ่งประสบการณ์ของนักเรียนที่ได้รับก่อนเข้าเรียนใน โรงเรียนและ ก่อนที่เข้าเรียนตามหลักสูตรการเน้นกระบวนการและประสิทธิภาพผู้เรียนมากกว่าเนื้อหาที่เรียน ทำการตัดสินใจที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยมีการเจรจากับครูเสียก่อน นอกจากนี้ Gibbs (2001) ได้ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า ผู้เรียนจะเรียนอะไรเรียนวิธีใดเมื่อไหร่ มีผลสำคัญ

อย่างไร ใช้กฎเกณฑ์และมาตรฐานอะไรและจะมีการตัดสิน/ประเมินอย่างไรและใครจะเป็นผู้ตัดสิน โดยมีหลักสำคัญดังนี้

- 4.1 นักเรียนรับผิดชอบเต็มที่สำหรับการเรียนรู้ของตนเอง
- 4.2 การเกี่ยวข้องและร่วมมือจำเป็นสำหรับการเรียนรู้
- 4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนเสมอภาคมากขึ้นซึ่งส่งเสริมความเจริญเติบโตและการพัฒนา
- 4.4 ครูจะกลายเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้และเป็นทรัพยากรบุคคลทางการเรียนรู้
- 4.5 นักเรียนจะรู้สึกการเรียนรู้จะเกิดขึ้นพร้อม (Affective and Cognitive Domains Flow Together) และจะมองตัวเองแตกต่างออกจากเดิม

4.6 เน้นให้ความสำคัญต่อการกระทำ การค้นพบ และการเรียนรู้อย่างอิสระ แตกต่างจากกลุ่ม Cognitive ที่สนับสนุนความคิดที่ว่ากระทำในการเรียนรู้เกิดขึ้นในสมองหรือในความคิดและทัศนคติของกลุ่ม Constructivist ถือว่าการกระทำเกี่ยวข้องกับการกระทำทางกายภาพ เช่น การทำโครงการ การทำแบบฝึกหัดเชิงปฏิบัติการการเรียนรู้แบบ Child - Centered มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของกลุ่มการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ (Constructivist) เนื่องจากเป็นการเน้นการกระทำและความสำคัญของผู้อื่นในกระบวนการเรียนรู้

5. ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory) มีหลักการสำคัญ ดังนี้

5.1 หลักการที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructionism คือ การให้ผู้เรียนลงมือสร้างสิ่งของหรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมายซึ่งจะรวมถึงปฏิริยาระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเองกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก สามารถเชื่อมโยงและสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่

5.2 หลักการที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ หลักการตามทฤษฎี Constructionism ครูต้องจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีทางเลือกที่หลากหลายและเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่าได้ส่วนครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและคอยอำนวยความสะดวก

5.3 หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม หลักการนี้เน้นให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้ อีกแหล่งหนึ่งที่สำคัญ การสอนตามทฤษฎี Constructionism เป็นการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมคนออกไปเผชิญโลกถ้าผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้สำคัญและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ เมื่อจบการศึกษาออกไปก็จะปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 หลักการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ เป็นการใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง เป็นผลให้เกิดพฤติกรรมที่ฝังแน่นเมื่อผู้เรียนเรียนรู้ว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไร (Learning how to Learn) ซึ่งหลักการของทฤษฎี Constructionism เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือสร้างสิ่งที่มีความหมายกับตนเองดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ต้องมีลักษณะเอื้อต่อการให้ผู้เรียนนำมาสร้างเป็นชิ้นงานได้สำเร็จ ตอบสนองความคิดและจินตนาการของผู้เรียน กล่าวโดยสรุปก็คือ เครื่องมือทุกชนิดที่สามารถทำให้ผู้เรียนสร้างงานหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเองได้เป็นเครื่องมือที่สอดคล้องตามหลักการทฤษฎี Constructionism

5.5 การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructionism เป็นนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนและนำเสนอผ่านผลงานที่จัดทำ ดังนั้นครูผู้สอนต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ดังนี้

5.5.1 เชื่อมโยงสิ่งที่รู้แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียน

5.5.2 การให้โอกาสผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มทำโครงการที่ตนเองสนใจ

5.5.3 เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอความคิด ผลงาน และผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน

5.5.4 ให้เวลาทำงานอย่างต่อเนื่อง

ในการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructionism ครูเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ ดังนี้

1. ต้องไม่ถือว่า ครูเป็นผู้รู้แต่ผู้เดียว ผู้เรียนต้องเชื่อตามที่ครูบอก แต่ครูต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ที่จะช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่จะช่วยได้ดังนั้นครูจึงไม่อับอายผู้เรียนที่จะพูดว่าครูก็ยังไม่ทราบ พวกเรามาช่วยกันหาคำตอบดูซิ

2. ต้องพยายามให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด อดทนและปล่อยให้ นักเรียนประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง อย่ารีบบอกคำตอบ ควรช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนที่เรียนช้า และเรียนเร็วให้สามารถเรียนไปตามความสามารถของตนเองให้มากที่สุด

3. ไม่ควรถือว่า ผู้เรียนที่ดีต้องเงียบแต่ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4. ต้องไม่ถือว่าการที่ผู้เรียนเดินไปเดินมาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการแสดงถึงความไม่มีระเบียบวินัยแต่ต้องคิดว่าการเดินไปเดินมาเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และช่วยทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

5. ไม่ควรยึดติดกับหลักสูตรมากเกินไปไม่ควรจะยึดเยียดเนื้อหาที่ไม่จำเป็นให้กับผู้เรียนควรคิดว่าทำให้เนื้อหาที่จำเป็นแม้จะน้อยอย่างก็ยังคงดีกว่าสอนหลายๆอย่าง แต่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้น้อยมากหรือนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ไม่ได้

6. การจัดตารางสอนควรจัดให้ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับเวลาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมภายในเวลาที่เหมาะสมไม่มากหรือน้อยไป

6. ทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นแนวความคิดที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถใช้อธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ส่วนหลักการสอนก็คือแนวคิดที่เป็นหลักของการปฏิบัติทางการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

6.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้แก่

6.1.1 ฝึกจิตหรือสมองทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการ (Mental Discipline) นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าจิตหรือสมองหรือสติปัญญา (mind) สามารถพัฒนาให้ปราดเปรื่องได้โดยการฝึกในการฝึกจิตหรือสมองนี้ทำได้โดยให้บุคคลเรียนรู้สิ่งที่ยากๆ ยิ่งยากมากเท่าไรจิตก็จะได้รับการฝึกให้แข็งแกร่งขึ้นเท่านั้นหลักการในการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการกระตุ้นความรู้ในตัวผู้เรียนให้แสดงออกมาวิธีการสอนแบบ Socratic (Socratic Method) และวิธีการสอนแบบบรรยาย (Didactic Method) เป็นวิธีการสอนตามทฤษฎีนี้ที่ใช้คำถามเพื่อดึงความรู้ในตัวผู้เรียนออกมาให้กระจ่างชัดและช่วยเพิ่มเติมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

6.1.2 ทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการพัฒนาไปตามธรรมชาติ (Natural Unfoldment) นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าธรรมชาติคือแหล่งเรียนรู้สำคัญเด็กควรจะได้รับการเรียนรู้ไปตามธรรมชาติการใช้ของจริงเป็นสื่อในการสอนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้คือการเล่นเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญของเด็กเด็กไม่ใช่ผู้ใหญ่ตัวเล็กๆเด็กมีสภาวะของเด็ก ซึ่งแตกต่างไปจากวัยอื่นการจัดการศึกษาให้เด็กจึงควรพิจารณาระดับอายุเป็นหลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่เด็กจะต้องมีความแตกต่างไปจากการจัดให้ผู้ใหญ่และยึดเด็กเป็นศูนย์กลางให้เสรีภาพแก่เด็กได้เรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของตนให้เด็กได้เรียนรู้ตามธรรมชาติและเป็นไปตามธรรมชาติโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความพร้อมของเด็ก

6.1.3 ทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการรับรู้และการเชื่อมโยงความคิด (Apperception) นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากแรงกระตุ้นภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม (Neutral - Passive) การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Sensation) และความรู้สึก (feeling) คือ การตีความหรือแปลความหมายจากการสัมผัสการจัดการเรียนการสอนตาม

ทฤษฎีนี้จึงเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้เป็นอย่างดี

6.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้แก่

6.2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) นักคิดในกลุ่มนี้มองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นกลางคือ ไม่มี - ไม่เลวการกระทำต่างของมนุษย์เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอกพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Stimulus Response) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองกลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสนใจกับ “พฤติกรรม” มากเพราะพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดสามารถวัดและทดสอบได้ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ ๆ 3 ประการ ดังนี้

6.2.1.1 ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Classical Connectionism) ของThorndike ซึ่งมีความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองซึ่งมีหลายรูปแบบบุคคลจะมีการลองผิดลองถูกปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุดเมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วบุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบ และจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จึงเน้นที่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้างมีการสำรวจความพร้อมของผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียนเมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วครูควรฝึกให้ผู้เรียนฝึกการนำการเรียนรู้นั้นไปใช้บ่อยๆการศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือรางวัลที่ผู้เรียนพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

6.2.1.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) ประกอบด้วยทฤษฎีย่อย 4 ทฤษฎีคือ 1) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอัตโนมัติของ Pavlov (Pavlov's Classical Conditioning) เน้นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขสรุปแนวคิดตามทฤษฎีนี้ได้ว่าการเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตเกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข 2) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอัตโนมัติของ Watson (Watson's Classical Conditioning) เน้นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเช่นกันสรุปแนวคิดตามทฤษฎีนี้ได้ว่าการเรียนรู้จะคงทนถาวรหากมีการให้สิ่งเร้าที่สัมพันธ์กันนั้นควบคู่กันไปอย่างสม่ำเสมอ 3) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบต่อเนื่องของ Guthrie (Guthrie's Contiguous Conditioning) เน้นหลักการจูงใจ สรุปแนวคิดตามทฤษฎีนี้ได้ว่าการเรียนรู้เมื่อเกิดขึ้นแล้วแม้เพียงครั้งเดียวก็นับว่าได้เรียนรู้แล้วไม่จำเป็นต้องทำซ้ำอีก และ 4) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์ของ Skinner (Skinner's Operant Conditioning) เน้นการเสริมแรงหรือให้รางวัลสรุปแนวคิดตามทฤษฎีนี้ได้ว่าการกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัวการจัดการเรียนการสอน

ตามทฤษฎีนี้จึงเน้นที่การเสนอสิ่งเร้าในการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมีการเสริมแรงหรือให้รางวัลเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจที่จะเรียนรู้ (พรรณี ช. เจนจิต, 2550: 150 -171)

6.2.1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Hull (Hull's Systematic Behavior Theory) มีความเชื่อว่าถ้าร่างกายเมื่อได้รับการเรียนรู้จะลดการตอบสนองต่อการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อได้รับแรงเสริมในเวลาใกล้เคียงกับเป้าหมายหลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จึงมักคำนึงถึงความพร้อมความสามารถและเวลาที่ผู้เรียนจะเรียนได้ดีที่สุดการจัดการเรียนการสอนควรให้ทางเลือกที่หลากหลายเพื่อตอบสนองระดับความสามารถของผู้เรียน

6.2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism) เน้นกระบวนการทางปัญญาหรือความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในของสมองนักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพียงเท่านั้นการเรียนรู้ของมนุษย์มีความซับซ้อนยิ่งไปกว่านั้นการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากการสะสมข้อมูลการสร้างความหมายและความสัมพันธ์ของข้อมูลและการดึงข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่างๆการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาของมนุษย์ในการที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเองทฤษฎีในกลุ่มนี้ที่สำคัญ ๆ มี 5 ทฤษฎี ดังนี้

6.2.2.1 ทฤษฎี Gestalt (Gestalt Theory) แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในตัวมนุษย์บุคคลจะเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อยหลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นกระบวนการคิดการสอน โดยเสนอภาพรวมก่อนการเสนอส่วนย่อยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์มากและหลากหลายซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดแก้ปัญหาคิดริเริ่มและเกิดการเรียนรู้แบบหยั่งเห็นได้

6.2.2.2 ทฤษฎีสถาน (Field Theory) แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือการเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีแรงจูงใจหรือแรงขับที่จะกระทำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตนต้องการหลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้นการเข้าไปอยู่ในโลกของผู้เรียนการสร้างแรงจูงใจหรือแรงขับโดยการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตวิทยาให้ดึงดูดความสนใจและสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

6.2.2.3 ทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign Theory) ของ Tolman แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้คือการเรียนรู้เกิดจากการใช้เครื่องหมายเป็นตัวชี้ทางให้แสดงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางหลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้นการสร้างแรงขับและหรือแรงจูงใจให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใดๆ โดยใช้เครื่องหมายสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นๆ ที่เป็นเครื่องหมายชี้ทางควบคู่ไปด้วย

6.2.2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development Theory) นักคิดคนสำคัญของทฤษฎีนี้มีอยู่ 2 คน ได้แก่ Piaget และ Bruner แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้เน้นเรื่องพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลที่เป็นไปตามวัยและเชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากระบวนการการค้นพบด้วยตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนและจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้นให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมาก ๆ ควรให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระและสอนการคิดแบบรวบยอดเพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

6.2.2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) ของ Ausubel เชื่อว่าการเรียนรู้จะมีความหมายแก่ผู้เรียนหากการเรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีมาก่อน หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือมีการนำเสนอความคิดรวบยอดหรือกรอบมโนทัศน์หรือกรอบแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระนั้นๆ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาสาระนั้นอย่างมีความหมาย

6.2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) นักคิดกลุ่มมนุษยนิยมให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่ามีความดีงามมีความสามารถมีความต้องการและมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตนหากบุคคลมีอิสรภาพและเสรีภาพมนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญๆ ดังนี้

6.2.3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Maslow แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือมนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้นและต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้นการเข้าถึงความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนและตอบสนองความต้องการพื้นฐานนั้นอย่างพอเพียงให้อิสรภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง

6.2.3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Rogers แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้คือมนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระการจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนเรียนรู้และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะและทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนและการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้กระบวนการเป็นสำคัญควรจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่นปลอดภัยครูควรสอนแบบชี้แนะโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ของตนและคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนอย่างสะดวกจนบรรลุผล

6.2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ Combs เชื่อว่าความรู้สึกรักของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มากเพราะความรู้สึกรักและเจตคติของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้จึงเน้นถึงความรู้สึกรักของผู้เรียนเป็นหลัก การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

6.2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ Knowles เชื่อว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากหากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มีอิสระที่จะเรียนและได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาด้วยตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้เน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเองลงมือกระทำและยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำของตนเอง

6.2.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ Faire เชื่อว่าผู้เรียนต้องถูกปลดปล่อยจากการกดขี่ของครูที่สอนแบบเก่าผู้เรียนมีศักยภาพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้เน้นการให้อิสระภาพและเสรีภาพในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

6.2.3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ Illich เชื่อว่าสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสังคมที่ต้องล้มเลิกระบบโรงเรียนการศึกษาควรเป็นการศึกษาตลอดชีวิตแบบเป็นไปตามธรรมชาติโดยให้ออกาสในการศึกษาเล่าเรียนแก่บุคคลอย่างเต็มที่ หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้เน้นการจัดการศึกษาต่อเนื่องไปตลอดชีวิตไปตามธรรมชาติ

6.2.3.7 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ Neil เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรีมีความดีโดยธรรมชาติหากมนุษย์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นบริบูรณ์ด้วยความรักมีอิสระภาพและเสรีภาพมนุษย์จะพัฒนาไปในทางที่ดีทั้งต่อตนเองและสังคม หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้คือการให้เสรีภาพอย่างสมบูรณ์แก่ผู้เรียนในการเรียน จัดให้เรียนเมื่อพร้อมจะเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามธรรมชาติ

6.2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสานของ Gagne (Gagne's eclecticism) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ความรู้มีหลายประเภทบางประเภทสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องใช้ความคิดที่ลึกซึ้งบางประเภทมีความซับซ้อนมากจำเป็นต้องใช้ความสามารถในขั้นสูง หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ ดำเนินการอย่างเป็นระบบจากง่ายไปหายากมี 9 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Gaining Attention)

ขั้นที่ 2 แจ้งจุดประสงค์ (Informing the Learning)

ขั้นที่ 3 กระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมที่จำเป็น (Stimulating recall of Prerequisite learned Capabilities)

ขั้นที่ 4 เสนอบทเรียนใหม่ (Presenting the Stimulus)

ขั้นที่ 5 ให้แนวทางการเรียนรู้ (Providing Learning Guidance)

ขั้นที่ 6 ให้ลงมือปฏิบัติ (Eliciting the Performance)

ขั้นที่ 7 ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

ขั้นที่ 8 ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ (Assessing the Performance)

ขั้นที่ 9 ส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Enhancing Retention and Transfer)

6.3 ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย ได้แก่

6.3.1 ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information Processing Theory) เป็นทฤษฎีที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ โดยให้ความสนใจเกี่ยวกับการทำงานของสมองทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการทำงานของสมองมนุษย์มีความคล้ายคลึงกับการทำงานของคอมพิวเตอร์ หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้คือการนำเสนอสิ่งเร้าที่ผู้เรียนรู้จักหรือมีข้อมูลอยู่จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนหันมาใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้นจัดสิ่งเร้าในการเรียนรู้ให้ตรงกับความสนใจของผู้เรียนสอนให้ฝึกการจำโดยใช้วิธีการที่หลากหลายหากต้องการให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระใดๆ ได้เป็นเวลานาน สาระนั้นจะต้องได้รับการเข้ารหัส (encoding) เพื่อนำไปเข้าหน่วยความจำระยะยาวซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การท่องจำซ้ำๆ การทบทวนหรือการใช้กระบวนการขยายความคิด

6.3.2 ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) โดย โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner : 1983) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อ ดังนี้

6.3.2.1 เซวาน์ปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษาและทางคณิตศาสตร์เท่านั้นแต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง 8 ประเภทด้วยกันซึ่งเซวาน์ปัญญาของแต่ละคนอาจจะมียากกว่านี้คนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างไปจากคนอื่นและมีความสามารถในด้านต่างๆ ไม่เท่ากันความสามารถที่ผสมผสานกันออกมาทำให้บุคคลแต่ละคนมีแบบแผนซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนประกอบด้วย 1) เซวาน์ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) 2) เซวาน์ปัญญาด้านคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logical mathematical Intelligence) 3) สติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) 4) เซวาน์ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) 5) เซวาน์ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily

Kinesthetic Intelligence) 6) เชาวนปัญญาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) 7) เชาวนปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) และ 8) เชาวนปัญญาด้านความเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)

6.3.2.2 เชาวนปัญญาของแต่ละบุคคลจะไม่ยู่คงที่อยู่ที่ระดับที่ตนมีตอนเกิด แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หากได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม ซึ่งหลักการจัดการเรียนการสอนตาม ทฤษฎีนี้คือมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายที่สามารถส่งเสริมเชาวนปัญญาหลาย ๆ ด้านให้ เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของผู้เรียนการสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอนโดนเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตนภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเองและเคารพ ในเอกลักษณ์ของผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวมระบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินหลาย ๆ ด้านและในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วย อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวนปัญญาด้านนั้นๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการ แก้ปัญหาหรือการสร้างสรรคผลงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวนปัญญาด้านนั้นๆ อีกวิธีหนึ่ง

6.3.3 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theory) เป็นทฤษฎี ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจาก ประสบการณ์รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาและความเชื่อที่ใช้ในการแปลความหมายเหตุการณ์และ สิ่งต่างๆ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูลนอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็น กระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสมองแล้วยังเป็นกระบวนการทางสังคมด้วยการสร้างความรู้จึง เป็นกระบวนการทั้งด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กัน ไปหลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (Process of Knowledge Construction) ซึ่งเป้าหมายของ การสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิต กระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลายผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือ ประสบการณ์ต่างๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ใน บริบทจริงในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรมให้ เกิดขึ้นผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการ เรียนรู้โดยบทบาทของครูจะเป็นผู้ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนในการ เรียนรู้การประเมินผลการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้มีลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคลการประเมิน ควรใช้วิธีการที่หลากหลายการวัดผลจะต้องใช้กิจกรรมหรืองานในบริบทจริงด้วยซึ่งในกรณีนี้ จำเป็นต้องจำลองของจริงมาก็สามารถทำได้แต่เกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในโลกความจริงด้วย

6.3.4 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน(Constructionism)

แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือการเรียนรู้ที่ตีเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองหากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมจะทำให้ความคิดเห็นนั้นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นหลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้คือครูจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้คำปรึกษาชี้แนะแก่ผู้เรียน เกื้อหนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญในการประเมินผลนั้นต้องมีการประเมินทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการซึ่งสามารถใช้วิธีการที่หลากหลายเช่นการประเมินตนเองการประเมินโดยครูและเพื่อนการสังเกตการประเมิน โดยใช้แฟ้มสะสมงาน

6.3.5 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning)

แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 - 6 คนช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกันต่างคนต่างเรียนและร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดมีการสัมพันธ์กันมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่มและมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่ หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินและครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่มเดียว

6.3.6 ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky แนวคิดของ Vygotsky เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ตามแนวการสร้างความรู้ทางสังคม (Social constructivism) โดยเชื่อว่าองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคลคือการสร้างสื่อกลาง (Mediation) และการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทางสังคมและวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Vygotsky บุคคลสามารถสร้างกระบวนการจำสิ่งที่ตนเองรับรู้ได้โดยใช้สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่เป็นข้อตกลงทางสังคมและถูกถ่ายทอดมาทางวัฒนธรรมเช่นภาษากิริยาท่าทางสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ฯลฯ เป็นสื่อกลาง (Mediator) ให้ระลึกถึงสิ่งนั้นๆ ได้ซึ่งความจำของบุคคลนี้จะมีผล โดยตรงต่อความรู้ที่ติดและกระบวนการคิดของเขา เมื่อรับรู้สิ่งเร้าใหม่นอกจากนี้ Vygotsky ยังได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวโดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมว่าช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลการช่วยเหลือและชี้แนะจากผู้ที่มีความชำนาญมากกว่าจะทำให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ด้วยตนเองได้ประสบการณ์จากการแก้ปัญหาดังกล่าวจะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และสามารถแก้ปัญหานั้นได้โดยลำพังในเวลาต่อมา

ซึ่ง Vygotsky เรียกการเรียนรู้ลักษณะนี้ว่า Scaffolding เปรียบเสมือนหลัก หรือ ฐานเชื่อมโยง และนำไปสู่การเรียนรู้ในอีกเรื่องหนึ่ง เมื่อการเรียนรู้นั้นประสบผลสำเร็จ (Vygotsky, 1978: 86 - 87; Gredler, 1997: 239 - 241) เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวและรับรู้สิ่งรอบข้างอย่าง เขาจะเชื่อมโยงสิ่งที่รับรู้กับความรู้เดิมที่มีอยู่พฤติกรรมของบุคคลไม่ได้เกิดจากการรับรู้สิ่งเร้า แต่เกิดจากการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบของบุคคลนั้นการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้จึงเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวโดยอาศัยสื่อกลางทางสังคมและวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ในด้านการเรียนรู้ของบุคคล Vygotsky ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาขอบเขตของการเรียนรู้ไว้ (Zone of Proximal Development) สรุปได้ว่านักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองขึ้นได้ด้วยการรับคำแนะนำหรือทำงานร่วมกับผู้ที่มีความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ มากกว่า Vygotsky อธิบายการพัฒนาขอบเขตของการเรียนรู้ว่าเป็นการลดช่วงห่างระหว่างระดับพัฒนาการทางสติปัญญาที่นักเรียน มีอยู่ในขณะนั้น ซึ่งดูแลจากปัญหาที่นักเรียนสามารถแก้ได้ด้วยตนเองกับระดับศักยภาพทางสติปัญญาของนักเรียนซึ่งดูแลจากปัญหาที่นักเรียนไม่สามารถแก้ได้ โดยลำพังแต่สามารถแก้ปัญหานั้นได้ ถ้าได้รับการชี้แนะและได้ร่วมงานกับผู้ใหญ่หรือเพื่อนที่มีความชำนาญมากกว่า การได้ร่วมงานหรือได้รับการชี้แนะจากผู้ที่มีความชำนาญมากกว่า ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถแก้ปัญหานั้นได้ด้วยตนเองในเวลาต่อมา (Vygotsky, 1978 : 86 - 87; Driscoll, 1994 : 224 - 239) จากแนวคิดการพัฒนาขอบเขตของการเรียนรู้ Vygotsky เน้นการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการรับคำแนะนำและการร่วมงานกับผู้ที่มีความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆมากกว่าซึ่งก็คือการให้ Scaffolding แก่ผู้เรียน และการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Collaborative Learning) จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่นักศึกษานำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสร้างความรู้ Renshaw (1999: 13) ได้เสนอแนวทางในการนำแนวคิดการพัฒนาขอบเขตของการเรียนรู้สำหรับครูนำไปใช้ในการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพไว้ สรุปได้ดังนี้

1. สิ่งที่ผู้เรียนทำได้ในปัจจุบันด้วยความช่วยเหลือและชี้แนะจากครู ผู้ปกครองและเพื่อนเขาจะทำสิ่งเหล่านั้นได้ด้วยตนเองในอนาคต
2. การเจริญเติบโตและการพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการควบคุมและชี้แนะจากภายนอกมาเป็นการกำกับและชี้แนะจากภายในตนเอง
3. การสอนเป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดใหม่ทำใหม่และสัมผัสกับความรู้สึกใหม่ๆ
4. ครูที่มีประสิทธิภาพจะคำนึงถึงขั้นพัฒนาการต่อไปของนักเรียนและจัดการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียน ไปถึงขั้นพัฒนานั้น

จากการศึกษาทฤษฎีของ Piaget และ Vygotsky พบว่าทั้ง 2 ท่านมีมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้แตกต่างกันคือ Piaget อธิบายการเรียนรู้ในแง่ของกระบวนการซึ่งเกิดขึ้นภายในตัวของบุคคลว่าเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมแล้วบุคคลจะเกิดการเรียนรู้อย่างไรการพัฒนากระบวนการทางปัญญาและความคิดของบุคคลเกิดขึ้นได้อย่างไร Piaget เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของประสบการณ์ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่ขณะที่ Vygotsky มองการเรียนรู้ว่า เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมโดยอาศัยสื่อกลางทางวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นการช่วยเหลือด้วยการชี้แนะและการทำงานร่วมกับผู้ที่มีความชำนาญมากกว่าจะช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ Piaget และ Vygotsky มีความเห็นที่คล้ายกันว่า ประสบการณ์หรือความรู้เดิมของนักเรียนและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงความพร้อมและประสบการณ์เดิมของนักเรียนเป็นสำคัญ

7. หลักการ แนวคิด และความสำคัญของจิตวิทยาการเรียนรู้ (วิชาการ.คอม, 2558) สรุปหลักการ แนวคิด และความสำคัญของจิตวิทยาการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

จิตวิทยา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Psychology มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ Psyche แปลว่า วิญญาณ กับ Logos แปลว่า การศึกษา ตามรูปศัพท์ จิตวิทยาจึงแปลว่า วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับวิญญาณ แต่ในปัจจุบันนี้ จิตวิทยาได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป ความหมายของจิตวิทยาได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย นั่นคือ จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์

การเรียนรู้ (Learning) ตามความหมายทางจิตวิทยา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอย่างค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนหรือการมีประสบการณ์ พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ไม่จัดว่าเกิดจากการเรียนรู้ ได้แก่ พฤติกรรมที่เป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราว และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจากวุฒิภาวะ

จากความหมายดังกล่าว พฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากการ เรียนรู้จะต้องมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเป็นการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ เช่น นักศึกษาพยายามเรียนรู้ออกเสียงภาษาต่างประเทศ บางคำ หากนักศึกษาออกเสียงได้ถูกต้องเพียงครั้งหนึ่ง แต่ไม่สามารถออกเสียงซ้ำให้ถูกต้องได้อีก ก็ไม่นับว่า นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ออกเสียงภาษาต่างประเทศ ดังนั้นจะถือว่านักศึกษาเกิดการเรียนรู้ก็ต่อเมื่อออก เสียงคำ ดังกล่าว ได้ถูกต้องหลายครั้ง ซึ่งก็คือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรนั่นเองอย่างไรก็ดี ยังมีพฤติกรรมที่

เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแต่เปลี่ยนแปลงชั่วคราวอันเนื่องมาจากการที่ร่างกายได้รับสารเคมีบางชนิด หรือเกิดจากความเหนื่อยล้า เจ็บป่วยลักษณะดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนั้นเกิดจากการเรียนรู้

2. พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจะต้องเกิดจากการฝึกฝน หรือเคยมีประสบการณ์นั้น ๆ มาก่อน เช่น ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ต้องได้รับการฝึกฝน และถ้าสามารถใช้เป็นแสดงว่าเกิดการเรียนรู้ หรือความสามารถในการขับรถ ซึ่งไม่มีใครขับรถเป็นมาแต่กำเนิดต้องได้รับการฝึกฝน หรือมีประสบการณ์ จึงจะขับรถเป็น ในประเด็นนี้มีพฤติกรรมบางอย่างที่เกิดขึ้นโดยที่เราไม่ต้องฝึกฝนหรือมีประสบการณ์ ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเจริญเติบโต หรือการมีวุฒิภาวะ และพฤติกรรมที่เกิดจากแนวโน้มการตอบสนองของเผ่าพันธุ์ (ธีระพร อูวรรณ โณ, 2532 : 285) ขอบเขตตัวอย่างแต่ละด้านดังนี้ ในด้านกระบวนการเจริญเติบโต หรือการมีวุฒิภาวะ ได้แก่ การที่เด็ก 2 ขวบสามารถเดินได้เอง ขณะที่ เด็ก 6 เดือน ไม่สามารถเดินได้ฉะนั้นการเดินจึงไม่จัดเป็นการเรียนรู้แต่เกิดเพราะมีวุฒิภาวะ เป็นต้น ส่วนใน ด้านแนวโน้มการตอบสนองของเผ่าพันธุ์ ซึ่งใช้ใน ความหมายที่หมายถึงปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex) เช่น กระพริบตาเมื่อฝุ่นเข้าตา ชักมือหนีเมื่อโดนของร้อน พฤติกรรมเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้ แต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติของเผ่าพันธุ์มนุษย์

ธรรมชาติของการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ คือ

1. ความต้องการของผู้เรียน (Want) คือ ผู้เรียนอยากทราบอะไร เมื่อผู้เรียนมีความต้องการอยากรู้อยากเห็นในสิ่งใดก็ตาม จะเป็นสิ่งที่ยั่วให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

2. สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (Stimulus) ก่อนที่จะเรียนรู้ได้ จะต้องมสิ่งเร้าที่น่าสนใจ และนำสัมผัสสำหรับมนุษย์ ทำให้มนุษย์ตื่นรนขวนขวาย และใส่ใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่น่าสนใจนั้นๆ

3. การตอบสนอง (Response) เมื่อมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและนำสัมผัส มนุษย์จะทำการสัมผัสโดยใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ตาหู ลิ้นจมูก ผิวหนังสัมผัส และสัมผัสด้วยใจ เป็นต้น ทำให้มีการแปลความหมายจากการสัมผัสสิ่งเร้า เป็นการรับรู้ จำได้ ประสานความรู้เข้าด้วยกัน มีการเปรียบเทียบ และคิดอย่างมีเหตุผล

4. การได้รับรางวัล (Reward) ภายหลังจากการตอบสนอง มนุษย์อาจเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่งจะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้เรียนรู้ ในวิชาชีพชั้นสูง จนสามารถออกไปประกอบอาชีพชั้นสูง (Professional) ได้นอกจากจะได้รับรางวัลทางเศรษฐกิจเป็นเงินตราแล้ว ยังจะได้รับเกียรติยศจากสังคมเป็นศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจทางสังคมได้ประการหนึ่งด้วย

ลำดับขั้นของการเรียนรู้

ในกระบวนการเรียนรู้ของคนเรานั้น จะประกอบด้วยลำดับขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ (1) ประสบการณ์ (2) ความเข้าใจ (3) ความนึกคิด

1. ประสบการณ์ (experiences) ในบุคคลปกติทุกคนจะมีประสบการณ์อยู่ด้วยกันทั้งนั้น ส่วนใหญ่ที่เป็นที่เข้าใจก็คือประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นเสมือนช่องประตูที่จะให้บุคคลได้รับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ถ้าไม่มีประสบการณ์เหล่านี้แล้ว บุคคลจะไม่มีโอกาสรับรู้หรือมีประสบการณ์ใด ๆ เลย ซึ่งก็เท่ากับเขา ไม่สามารถเรียนรู้สิ่งใด ๆ ได้ด้วย ประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับนั้นย่อมจะแตกต่างกัน บางชนิดก็เป็นประสบการณ์ตรง บางชนิดเป็นประสบการณ์แทน บางชนิดเป็นประสบการณ์รูปธรรม และบางชนิดเป็นประสบการณ์นามธรรม หรือเป็นสัญลักษณ์

2. ความเข้าใจ (understanding) หลังจากบุคคลได้รับประสบการณ์แล้ว ขั้นต่อไปก็คือตีความหมายหรือสร้างมโนคติ (concept) ในประสบการณ์นั้น กระบวนการนี้เกิดขึ้นในสมองหรือจิตของบุคคล เพราะสมองจะเกิดสัญญาณ (percept) และมีความทรงจำ (retain) ขึ้น ซึ่งเราเรียกกระบวนการนี้ว่า "ความเข้าใจ" ในการเรียนรู้ นั้น บุคคลจะเข้าใจประสบการณ์ที่เขาประสบได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถจัดระเบียบ (organize) วิเคราะห์ (analyze) และสังเคราะห์ (synthesis) ประสบการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งหาความหมายอันแท้จริงของประสบการณ์นั้นได้

3. ความนึกคิด (thinking) ความนึกคิดถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง กล่าวคือ ความนึกคิดที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นความนึกคิดที่สามารถจัดระเบียบ (organize) ประสบการณ์เดิมกับ ประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับให้เข้ากันได้ สามารถที่จะค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทั้งเก่าและใหม่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดบูรณาการการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้จากหลักการสำคัญในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยพบว่า หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการเรียนรู้นั้นควรคำนึงถึงหลัก 7 ประการในการออกแบบหลักสูตร ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษ ที่ 21 สีเสหลักของการศึกษา การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ และจิตวิทยาการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theory) สามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การสร้างสรรค์ชิ้นงาน พัฒนากระบวนการคิดที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นกับตนเอง ผนวกกับทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Theory) คือ การพัฒนาเขาวนปัญญาของผู้เรียนด้วยตนเอง ตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีคุณค่ามีความดิงามมีความสามารถมีความต้องการ

และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองหากบุคคลมีอิสรภาพและเสรีภาพมนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตลอดจนการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) จะส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพได้

กระบวนการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design Process)

การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยในที่นี้จะนำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler (Tyler's Model Curriculum Development) เพื่อใช้ในการอธิบายเนื่องจากเป็นรูปแบบที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายที่สุด และนำไปใช้เป็นแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรต่างๆ ได้เป็นอย่างดีซึ่ง Tyler (1949) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรว่าหลักสูตรที่ดีจำเป็นต้องตอบคำถามพื้นฐานจำนวน 4 ข้อ ได้แก่

1.1 What is the purpose of the education? (มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา)

1.2 What educational experiences will attain the purposes? (มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้)

1.3 How can these experiences be effectively organized? (จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ)

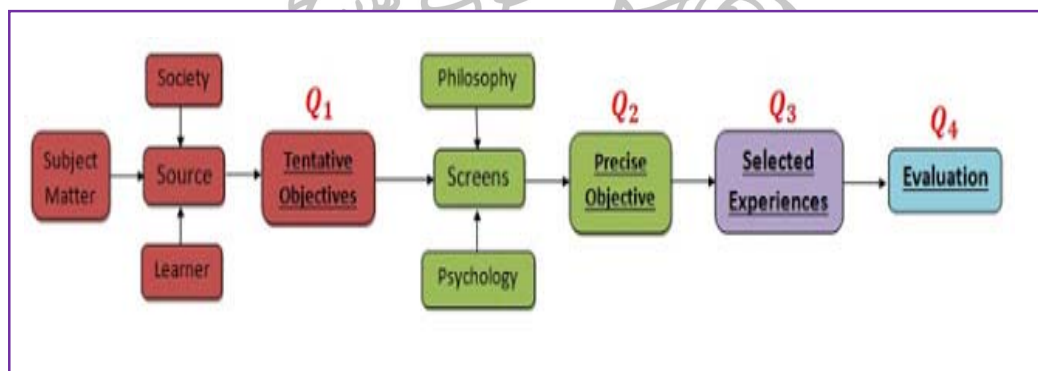
1.4 How can we determine when the purposes are met? (จะประเมินผลประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไร จึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้)

นอกจากคำถามดังกล่าวแล้ว Tyler ยังได้เสนอหลักการในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ประการคือ 1) Planning (การวางแผน) 2) Design (การออกแบบ) 3) Organize (การจัดการ) และ 4) Evaluation (การประเมิน) โดยเมื่อนำหลักการของ Tyler (1949) มาเทียบเคียงกับคำถามที่เป็นปัจจัยพื้นฐานจะพบว่ามีความสอดคล้องกัน ดังนี้

ตารางที่ 2 ความสอดคล้องกันเมื่อนำหลักการของTyler เทียบเคียงกับคำถามที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน

คำถามปัจจัยพื้นฐาน	หลักการพัฒนาหลักสูตร
1. What is the purpose of the education?(จะสอนอะไร)	1. Planning (การวางแผน)
2. What educational experiences will attain the purposes? (จะเอาอะไรมาสอน)	2. Design (การออกแบบ)
3. How can these experiences be effectively organized?(จะสอนอย่างไร)	3. Organize (การจัดการ)
4. How can we determine when the purposes are met?(จะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้)	4. Evaluation (การประเมิน)

Tyler's Model Curriculum Development

ภาพที่ 1 Tyler's Model Curriculum Development

โมเดลการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tyler (1949) นี้ ได้ดัดแปลงมาจากโมเดลของ Ornstein and Hunskin (1998) โดยได้นำคำถามที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการทำหลักสูตรของ Tyler (สัญลักษณ์ Q) มากำกับในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามหลักการของ Tyler ซึ่งกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler สามารถกำหนดได้เป็น 2 ช่วงหลัก คือ ช่วงที่ 1 ยังไม่มีหลักสูตร และช่วงที่ 2 มีหลักสูตรเกิดขึ้นมาแล้ว โดยในช่วงที่ยังไม่มีหลักสูตร แต่จะเริ่มต้นจาก Tentative Objectives (กำหนดวัตถุประสงค์ชั่วคราว) จะเป็นการตอบคำถาม

ข้อที่ 1 คือ จะเอาอะไรมาสอน โดยข้อมูลที่จะเป็นนั้นจะได้จากแหล่งข้อมูล (Source) ประกอบด้วย 1) ข้อมูลด้านผู้เรียน (Learner) 2) ข้อมูลจากผู้รู้ (Subject Matter) และ 3) ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม (Social) จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการกลั่นกรอง (Screens) โดยมีพื้นฐานที่สำคัญคือ พื้นฐานทางด้านปรัชญา (Philosophy) พื้นฐานทางจิตวิทยา (Psychology) และพื้นฐานทางสังคม (Social) เมื่อสิ้นสุดกระบวนการกลั่นกรองนี้แล้วจะได้หลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์ที่ถาวร (Tentative Objectives) เกิดขึ้นมา ซึ่งได้มาจากการออกแบบ (Design) ที่มีแนวคิดในการออกแบบดังที่กล่าวในตอนต้น โดยในขั้นนี้จะเป็นการตอบคำถามข้อที่ 2 ว่าเราจะสอนอะไรให้กับผู้เรียนบ้าง ถัดจากขั้นตอนของการออกแบบจึงเข้าสู่ช่วงการวางแผนการใช้หลักสูตร (Organize) เป็นการตอบคำถามข้อที่ 3 ว่าเราจะจัดการสอนให้กับผู้เรียนอย่างไร (Selected Experiences) โดยครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร และจากนั้นจึงเข้าสู่รูปแบบของการประเมิน (Evaluation) เป็นการตอบคำถามข้อที่ 4 ว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ โดยในการประเมินนี้จะแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การประเมินหลักสูตร และ 2) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ SU Model ตามแนวคิดของ สุเทพ อ่วมเจริญ (2555) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรโดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning) เป็นขั้นตอนที่ต้องมีจุดหมายที่ชัดเจนเพื่อนำไปวางแผนหลักสูตร โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

2.1.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ปรัชญา จิตวิทยา และสังคม

2.1.2 เพิ่มเติมข้อมูลด้านผู้เรียน ด้านสาขาวิชาและด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.1.3 ประเมินความต้องการจำเป็น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

2.1.4 เก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นองค์คณะบุคคลที่นำเสนอแนวคิดไว้

2.2 การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นขั้นตอนที่ต้องนำจุดหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มาจัดทำกรอบการปฏิบัติ หลักสูตรที่จัดทำขึ้นจะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาตามกระบวนการของหลักสูตร และหรือมีผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร สอดคล้องกับคำถามที่สองของ Tyler (1949) คือ มีประสบการณ์การศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัด เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการศึกษา การออกแบบหลักสูตรมีสาระสำคัญทั้งในด้านกระบวนการและด้านการพัฒนาผู้เรียน หรือการออกแบบหลักสูตรมุ่งเน้นความรู้ตามหลักสูตรหรือเนื้อหาสาระและผลผลิตของหลักสูตร การออกแบบหลักสูตรก็เพื่อให้มีจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่

ตอบสนองจุดหมาย (Aim) และจุดมุ่งหมาย (Goal) ของหลักสูตรปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรเรื่อง “การออกแบบหลักสูตร” มีแนวปฏิบัติดังนี้ศึกษาโมเดลต้นแบบ เชิงจุดประสงค์ (Objective Model) หรือโมเดลต้นแบบเชิงเหตุผล การปรับปรุงโมเดลโดย Tabá รูปแบบของการออกแบบหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นปัญหาสังคม เป็นสำคัญ หลักการออกแบบหลักสูตร 7 ประการ แนวคิดการออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นเลิศในการเรียนรู้และการสอน การออกแบบหลักสูตรรายวิชา และการออกแบบหลักสูตรด้วยแนวคิดจุดประสงค์เป็นฐาน

2.3 การจัดการหลักสูตร (Curriculum Organize) ในทางปฏิบัติการจัดหลักสูตรต้องพิจารณาว่าเป็นไปตามการวางแผนหรือไม่ สอดคล้องกับคำถามที่สามของ Tyler คือจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไรให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การจัดการหลักสูตรให้ได้ประสิทธิภาพ มีความหมายรวมถึง การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กล่าวคือ การจัดระบบบริหารที่สนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลมีประสิทธิภาพ กรณีนี้กรณีพิเศษเข้ามามีบทบาทสำคัญ เพื่อให้ให้นักเรียนได้จัดระบบระเบียบสร้างองค์ความรู้เกิดความรู้ของตนเอง และบรรลุจุดประสงค์พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการอยู่ในสังคม มีแนวปฏิบัติดังนี้

2.3.1 ศึกษาแนวคิดในการจัดโครงสร้างของ Ornstein and Hunkins (1993) หรือองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ส่วน คือ เป้าหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตรเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล

2.3.2 ศึกษาแนวคิดการจัดระบบหลักสูตรที่ดีตามแนวคิดของ Ornstein and Hunkins (1993) และ Henson (2001) หลักการสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ จากเอกสารการประชุมของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย (APEID, 1977: 29) เรื่อง ยุทธศาสตร์การนำหลักสูตรไปใช้ หลักการทางจิตวิทยาสำหรับการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่สมาคมจิตวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา

2.3.3 ศึกษาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ และรูปแบบการสอนเป็นมิติการเรียนรู้ ที่ช่วยให้ครูผู้สอนมีโครงสร้างเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้มิติของการคิดทั้ง 5 มิติ ตามแนวคิดของ Marzano (1997) และแนวคิดที่สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดระบบหลักสูตรในการบริหารจัดการซึ่งเกี่ยวกับการปฏิรูปโรงเรียน ได้แก่ การพัฒนาระบบข้อมูลย้อนกลับของผู้เรียนเป็นรายบุคคล การสร้างความมั่นใจในประสิทธิผลการสอนในทุกชั้นเรียน และการจัดทำโครงการพัฒนาความรู้พื้นฐานสำหรับผู้เรียนทุกคน

ในการจัดหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีของ Bloom (1956) นำไปใช้ในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวคิดของ Bloom มีประโยชน์อย่างยิ่งในการจำแนกการเรียนรู้

แบบท่องจำออกจากความเข้าใจระดับสูง และช่วยอธิบายคุณลักษณะการเรียนรู้ในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้และวัดได้ ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนการสอน และการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลแนวคิดของ Bloom เป็นแนวคิดสำคัญในการนำมาจัดระบบระเบียบหรือนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทั้งการสอนโดยตรง และใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แนวคิดสำคัญได้จากมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มพฤติกรรมนิยม กลุ่มปัญญานิยม กลุ่มมนุษยนิยม และกลุ่มสรรค์สร้างนิยม เช่น Biggs (2003) เป็นบุคคลที่นำเสนอรูปแบบการออกแบบการเรียนการสอน 3P Model ที่ให้แนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ สอดคล้องกับกลยุทธ์การเรียนการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง กลยุทธ์การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในสถานที่เหมือนจริง และกลยุทธ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นต้น

2.4 การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) เป็นการประเมินทั้งตัวหลักสูตร และผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร เน้นการประเมินผลคุณภาพหลักสูตรและผลการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนได้ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในสังคม มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

2.4.1 ศึกษาแนวคิดการประเมินหลักสูตร และเลือกใช้ตามความต้องการในเบื้องต้น ควรเลือกการประเมินตามจุดประสงค์ (Goal - Based) และประเมินหลักสูตรทั้งหลักสูตรก่อนใช้หลักสูตร และการประเมินความก้าวหน้า (Formative Assessment)

2.4.2 การประเมินสรุปรวม (Summative assessment) การเลือกรูปแบบการประเมินหลักสูตรตามความสนใจ คือ แนวคิดการประเมินเพื่อพัฒนาของ Glatthorn (2009) แนวคิดการประเมินผลการฝึกอบรมของ Patrick แนวคิดการประเมินเพื่อการตัดสินใจของ Stufflebeam (1971) แนวคิดการประเมินความสอดคล้องของ Stake (1967)

สุดท้ายฝึกปฏิบัติการประเมินการเรียนรู้ตามหลักสูตร เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ เช่น แบบทดสอบความรู้ตามสภาพจริง แบบทดสอบวัดความสามารถตามสภาพจริงแบบสังเกตพฤติกรรมในการเรียนรู้การประเมินการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มสะสมงาน การกำหนดเกณฑ์การประเมินการเรียนรู้ โดยใช้ The SOLO Taxonomy

จากข้อความดังกล่าวสรุปพอสังเขปได้ว่า การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถเชื่อมโยงนำไปสู่การออกแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เปรียบเสมือนเข็มทิศชี้ทางให้นักพัฒนาหลักสูตร บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนครูผู้สอนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมกับ เนื้อหา สาระ ผู้เรียน และบริบทได้เป็นอย่างดี เพราะความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการสอน (Curriculum and Instruction) ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

เนื่องจากต่างก็มีความสำคัญและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน นอกจากนี้กระบวนการออกแบบหลักสูตรเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งแนวคิดนักพัฒนาหลักสูตรที่เห็นเด่นชัด ประกอบด้วย 4 คำถามปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ จะสอนอะไร จะเอาอะไรมาสอน จะสอนอย่างไร และจะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และหลักการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 4 หลักการ ได้แก่ การวางแผนการออกแบบ การจัดการ และการประเมินผล ทั้งนี้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) รายวิชา กิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยมีความประสงค์พัฒนาขึ้นนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย 4 หลักการดังกล่าวข้างต้น

หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ และรูปแบบการเรียนการสอน

การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional System Design) มีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design) การออกแบบและพัฒนการสอน (Instructional Design and Development) เป็นต้น ทั้งนี้ไม่ว่าชื่อจะมีความหลากหลายเพียงใด แต่ชื่อเหล่านั้นก็มาจากจุดเริ่มต้นเดียวกัน คือ มาจากแนวคิดในการใช้กระบวนการของวิธีระบบ (System Approach)

สำหรับนิยามความหมายของคำว่า “การออกแบบระบบการเรียนการสอน” มีนักวิชาการหลากหลายท่านให้ความหมายในมุมมองที่แตกต่างกัน ดังนี้

Suhas R., Sindhura K. (2008: 1-2) สรุปความหมายตามมุมมองเกี่ยวกับสถานะของการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นได้ทั้งกระบวนการสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และความจริง คือ การออกแบบการเรียนการสอนเป็นกระบวนการ (Instructional System Design is a Process) หมายถึงการออกแบบการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน โดยวิธีการระบบ และใช้หลักการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการเรียนการสอน เพื่อตัดสินใจในการออกแบบระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ แต่ละขั้นตอนจึงมีความสัมพันธ์ทั้งวัสดุการเรียนและกิจกรรมการเรียน ในขั้นตอนสุดท้ายของการออกแบบการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นขั้นตอนของการวัดและประเมินผล

นอกจากนี้ ทิศนา แคมมณี (2548: 204) และกาญจนา कुमारภัย์ (2545 : 7) ได้กล่าวถึงแนวคิดวิธีการเชิงระบบและการออกแบบระบบการเรียนการสอนสรุปได้ว่าการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นระบบเป็นการจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งแนวคิดวิธีการเชิงระบบเป็นรากฐานของการออกแบบระบบการเรียนการสอน โดยการออกแบบระบบการเรียนการสอนเป็นการ

นำกระบวนการของวิธีการเชิงระบบ (System Approach) มาใช้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) เนื่องจากระบบได้มีกลไกและโครงสร้างหลักในการทำงานอย่างน้อย 3 ส่วน ประกอบด้วย สิ่งที่น่าเข้า/ตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต/ผลลัพธ์ (Output) ซึ่งในแต่ละขั้นมีการวิเคราะห์สถานการณ์ หรือเงื่อนไขการเรียนรู้อย่างละเอียด มีการระบุ แยกแยะและแก้ปัญหา แล้วจึงวางแผนการเรียนการสอน โดยอาศัยความรู้ หลักการและแนวคิดจากหลาย ๆ ทฤษฎี มีการปรับปรุง แก้ไขการทำงานในตัวของมันเองโดยการใช้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และในแต่ละองค์ประกอบย่อย ๆ ต่างก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน โดยเป้าหมายของระบบใหญ่ทั้งหมดจะบรรลุผลได้จากการประสานสัมพันธ์กันขององค์ประกอบย่อย ๆ

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบเป็นการจัดการสอนอย่างมีระบบเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยข้อมูลความรู้จากหลาย ๆ ทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการสอน ทฤษฎีการสื่อสาร โดยการรวบรวมองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆ เพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design : ID) แล้วจึงทำการทดลองและปรับปรุงแก้ไขจนใช้ได้ผลซึ่งก็คือการนำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้กระบวนการออกแบบระบบการสอนโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยหลักพื้นฐาน 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์เป็นส่วนที่กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ผู้เรียน โดยพิจารณาคุณสมบัติและคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อการออกแบบระบบการสอนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
3. วิธีการและกิจกรรมกำหนดวิธีการและกำหนดกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การวัดและประเมินผลเป็นการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์

สำหรับขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design : ID) ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามแนวคิดของ Dick and Carey (2005) และ จอยซ์เวลล์ และ แคลฮอน (Joyce, Weil and Calhoun, 2009: 21-37) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ADDIE Model ตามแนวคิดของ Dick and Carey (2005) ที่ได้พัฒนาขึ้นนั้น ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวิเคราะห์ (Analyze Phase) เป็นการวิเคราะห์และประเมินความต้องการจำเป็น (Assess and Analyze Needs) ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหา

2. **ขั้นออกแบบ (Design Phase)** เป็นการออกแบบวิธีการเรียนการสอนหรือรูปแบบที่ให้บรรดูล้ำเป้าหมายการเรียนการสอนและการนำเสนอ (Design Instruction and Presentations)

3. **ขั้นพัฒนา (Develop Phase)** เป็นการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (Develop Materials)

4. **ขั้นนำไปใช้ (Implement Phase)** เป็นการนำนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ประกอบด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น การวางแผนในการบริหารจัดการในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ และดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

5. **ขั้นประเมินผล (Evaluate Phase)** ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนและประสิทธิผลของสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน

แนวคิดการออกแบบการเรียนการสอนของ จอยซ์เวลล์ และแคลฮอน (Joyce, Weil and Calhoun, 2009: 21 - 37) สรุปได้ว่า มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามจุดเน้นหรือผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเป็น 4 กลุ่ม โดยได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (Model of Teaching) ซึ่งเริ่มจากการเสนอภาพให้เห็นเหตุการณ์ในห้องเรียน (Scenario) โดยใช้การเล่าเรื่อง มีผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้แสดงโดยจำลองเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในห้องเรียน จากนั้นได้เสนอ ทฤษฎีแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ ของแต่ละรูปแบบ เพื่อนำไปสู่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนซึ่งแต่ละรูปแบบมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (The Model of Teaching) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

1. **กระบวนการเรียนการสอน (Syntax)** เป็นการจัดเรียงลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอน (Phase) การเรียนการสอนแตกต่างกันไป

2. **ระบบสังคม (Social System)** เป็นการอธิบายบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอน

3. **หลักการตอบสนอง (Principles of Reaction)** เป็นหลักการหรือวิธีการที่ผู้สอนจะตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำอาจเป็นการให้รางวัลการสร้างบรรยากาศอิสระในการคิดและปฏิบัติโดยไม่มีการประเมินว่าถูกหรือผิด หรือการให้ผู้เรียนรับผิดชอบร่วมกันเรียนรู้ในกลุ่มอย่างจริงจัง แนะนำช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เกิดการเรียนรู้ เป็นต้น

4. **ระบบสนับสนุน (Support System)** เป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนหรือเป็นการบอกเงื่อนไขหรือสิ่งจำเป็นในการที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวัง ที่จะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่นการเรียนการสอนด้วยการปฏิบัติ (Action Learning) เป็นวิธีการเรียนจากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) จากประสบการณ์ตรง จากปัญหาจริง (Real

Problem) โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติในสถานที่และด้วยอุปกรณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพการทำงานจริง หรือเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นให้พร้อมใช้ ครบถ้วนและเพียงพอเป็นต้น

ส่วนที่ 2 การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ (Application) เป็นการแนะนำ หรือให้ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นเช่นจะใช้กับเนื้อหา ประเภท ใดจึงจะเหมาะสม และใช้กับผู้เรียนระดับใดเป็นต้น

ส่วนที่ 3 สารความรู้และสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (Instruction and Nurturing Effects) ในแต่ละรูปแบบจะต้องจัดสาระความรู้อะไรบ้างให้กับผู้เรียน รวมทั้งมีสิ่งสำคัญ องค์ประกอบ อะไรบ้างที่จะทำให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้นั้นประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งก็คือการสอน ของผู้สอนที่จัดขึ้นตามขั้นตอนและสภาพแวดล้อมในการเรียน สำหรับสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ นั้น เป็นสมรรถนะสำหรับผู้เรียนต้องมี และต้องให้มีการพัฒนาตลอดกระบวนการ ซึ่งคือผลที่เกิดขึ้น จากการสอน และเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องมีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และประสบผลสำเร็จ คุณสมบัติคุณลักษณะหรือสมรรถนะของผู้เรียนที่ต้องปลูกฝังจนติดตัว เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามที่คาดหวัง

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการออกแบบระบบการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนว โดยใช้ชื่อว่า “กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” ที่มีการดำเนินงานสัมพันธ์กันเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุ วัตถุประสงค์ที่ต้องการกับขั้นตอนการออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System Design) โดยประยุกต์ใช้ ADDIE Model ตามแนวคิดของ Dick and Carey (2005) และจอยซ์เวลล์ และแคลฮอน (Joyce, Weil and Calhoun, 2009 : 21 - 37) บูรณาการเป็น 4 ขั้นตอน คือ การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) การออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว (Design and Development) การทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว (Implement) และการ ประเมินผลรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว (Evaluation) ร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) กำหนดขั้นตอนการวิจัยและพัฒนากระบวนการจัด กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลาย ดังนี้คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) เป็นขั้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) ของการจัดกิจกรรมแนะแนว ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) เป็นขั้นการออกแบบ และพัฒนาระบบทศน์ใหม่ของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและ ทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Design and Development : D and D) ขั้นตอน ที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) เป็นขั้นการทดลองใช้กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง

การใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Implementation : I) และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) เป็นขั้นการประเมินผลกระบวนการทัศนักรจัดการกิจกรรมและแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Evaluation : E) ซึ่งได้ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน

ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบการสอน (Model of Teaching) นั้น นักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายสอดคล้องกันตามมิติหรือมุมมองในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ดังนี้

เซเลอร์ และคณะ (Saylor and others, 1981: 271) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบการสอน (Teaching Model) หมายถึง แบบ (Pattern) ของการสอนที่มีการจัดการกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่งที่มีความหมายแตกต่างกัน เพื่อจุดหมายหรือจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง ในความหมายของคำว่ารูปแบบการสอน

ทิสนา แคมมณี (2550 : 221) กล่าวว่ารูปแบบการเรียนการสอนหมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้จัดการไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

ปัญญา ทองนิล (2553: 24) และ จิระ ดิษฐ์ (2554 : 49) กล่าวถึงความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนหมายถึง แบบแผนของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการเรียนการสอน หลักการตอบสนอง ระบบสังคม สิ่งสนับสนุน สารความรู้และสิ่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดจากทฤษฎีประสบการณ์ การคาดการณ์แล้วนำเสนอในรูปของข้อความหรือแผนผัง

นอกจากนี้ จอยซ์และเวลล์ (Joyce and Weil, 1992: 1-4; 2009 : 2) กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสรุปได้ว่า รูปแบบการสอน คือ แผน (plan) หรือแบบ (pattern) ที่สามารถใช้เพื่อการสอนโดยตรงในห้องเรียน หรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ

รวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และหลักสูตรรายวิชา เป็นต้น ซึ่งแต่ละรูปแบบการสอนจะให้แนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน และสอนให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ (Powerful Learning) จากนิยามความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง ระบบหรือกระบวนการของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎี ประสบการณ์ หลักการ แนวคิด ตลอดจนการคาดการณ์แล้วนำเสนอในรูปแบบของข้อความหรือแผนผังอย่างเป็นระบบ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ทางเรียนการสอน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน สารความรู้และสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักการตอบสนอง ระบบสนับสนุนและเงื่อนไขการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด

องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน

คีฟส์ (Keeves, 1997: 386 - 387) สรุปองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการสอน ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ ทดสอบได้ กล่าวคือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อพิสูจน์ตรวจสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelation) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relation Ships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative Relationships)

จอยซ์เวลล์ และแคลฮอน (Joyce, Weil and Calhoun, 2004: 25 - 38; 2009: 21- 37)

สรุปรูปแบบการสอนตามจุดเน้นหรือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน 4 กลุ่มสำคัญ ๆ ดังนี้

1. รูปแบบการสอนที่เน้นการจัดกระบวนการสารสนเทศ หรือกระบวนการคิด (the information - processing family) มุ่งส่งเสริมความสามารถในการรวบรวมและจัดระเบียบข้อมูล การเข้าใจปัญหาต่าง ๆ และการคิดหาวิธีแก้ปัญหา ตลอดจนการสร้างความคิดรวบยอด และใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดวิธีการแก้ปัญหา นั้น โดยมุ่งเน้นความสำคัญไปที่สมรรถภาพการคิดของผู้เรียน และวิธีการต่าง ๆ ในการพัฒนากระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ ข้อมูล รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การสอนการคิดเชิงอนุมาน (Inductive Thinking) การสอนการสร้างมโนทัศน์ (Concept Attainment) การฝึกกระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry) การฝึกกระบวนการสืบสอบ (Inquiry Training) การสอนช่วยการจำ (Mnemonics Or

Memory Assists) การสอนคิดแบบซินเนคติกส์ (Synectics) การสอนการให้โครงสร้างทางความคิด (Advance Organizers) เป็นต้น

2. รูปแบบการสอนที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (the social family) เน้นความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยใช้การประนีประนอมในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมกับผู้อื่นตามหลักการประชาธิปไตย การทำงานร่วมกันโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การสอนแบบค้นคว้าทำงานเป็นกลุ่ม (group investigation) การแสดงบทบาทสมมติ (role playing) การศึกษาสังคมด้วยกระบวนการสืบสอบ (jurisprudential inquiry) เป็นต้น

3. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาตน (the personal family) เน้นการพัฒนาที่ตัวบุคคล กระบวนการพัฒนาผู้เรียนแต่ละบุคคล กระบวนการสร้างและพัฒนาเอกลักษณ์ อารมณ์ของตนเอง มุ่งสอนให้รู้จักการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เสริมสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรับผิดชอบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การสอนแบบไม่สั่งการ (Nondirective Teaching) การสอนเพื่อเพิ่มความมีคุณค่าในตนเอง (Enhancing Self-Esteem) เป็นต้น

4. รูปแบบการสอนที่เน้นด้านพฤติกรรม (the behavioral system family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ได้รับแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้เชิงพฤติกรรม เน้นการปรับพฤติกรรม การตอบสนอง หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียน รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การสอนแบบรอบรู้ (Mastery Learning) การสอนตรง (Direct Instruction) การสอนด้วยสถานการณ์จำลอง (Simulation) การเรียนรู้สังคม (Social Learning) การสอนด้วยตารางโปรแกรมเสริมทักษะ การปฏิบัติงาน (Programmed Schedule or Task Performance Reinforcement) เป็นต้น

นอกจากนี้ ทิศนา แจมมณี (2550: 221- 222) ได้กล่าวสรุปรูปแบบการเรียนการสอนต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังนี้

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการสอนนั้น ๆ
2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น
4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน ตามทัศนะของนักวิชาการที่กล่าวไว้ประกอบด้วยหลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ กระบวนการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน สารความรู้และสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักการ ตอบสนอง ระบบสนับสนุนและเงื่อนไขการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ที่มีความสัมพันธ์ กันอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎี การสอน ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมทางการ แนะแนวตามแนวคิดของกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

หลักการ แนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว

หลักการและแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 17 - 19) ได้ยกร่างแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) กล่าวถึง การแนะแนวว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิดเป็น ใช้ชีวิตเป็น สามารถตัดสินใจและวางแผนการศึกษา อาชีพ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่าง มีความสุข สารสำคัญของแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนด แนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

วิสัยทัศน์ การแนะแนวมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เต็ม ตามศักยภาพ มีทักษะชีวิต มีความสุข อยู่อย่างพอเพียง เป็นพลเมืองและพลโลกที่ดีด้วยด้วยการมี ส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

พันธกิจ

1. ใช้กระบวนการแนะแนวดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนอย่างเป็นระบบ
2. ยกระดับคุณภาพการแนะแนวในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน
3. พัฒนาระบบการบริหารจัดการแนะแนวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

วัตถุประสงค์หลัก

1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เต็มตามศักยภาพ
2. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคม ไทยและสังคม โลกอย่าง

พอเพียงและมีความสุข

3. เพื่อให้ครูทุกคนใช้กระบวนการแนะแนวในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
4. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการแนะแนวให้มีคุณภาพ
5. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในกระบวนการแนะแนว

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถวางแผนในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ตลอดจนปรับตัวและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและพอเพียง

2. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถ ใช้กระบวนการแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สถานศึกษาทุกแห่งมีครูแนะแนวที่มีคุณวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว

4. สถานศึกษามีการพัฒนา จัดระบบ และดำเนินการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ ตามมาตรฐานการแนะแนว

5. หน่วยงานการศึกษาทุกระดับ (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน-เขตพื้นที่การศึกษา-สถานศึกษา) มีโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการแนะแนวอย่างชัดเจน

6. ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวอย่างเข้มแข็ง ยุทธศาสตร์

1. พัฒนาผู้เรียน ครูแนะแนว ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการแนะแนว
3. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่จัดเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มโดยเน้นการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยเป็นกิจกรรมที่จะช่วยสร้างเยาวชนให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก ของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2

ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำโดยมีประเด็นสำคัญ ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กิจกรรมแนะแนวและหลักการตามหลักสูตรกำหนดคุณภาพผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ 2 ส่วน เพื่อให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสตร์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ดังนั้นการจัดกิจกรรมแนะแนว จึงต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่สมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ นำไปบูรณาการในจัดกิจกรรมตามลักษณะของกิจกรรมแนะแนวที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อีกทั้งส่งเสริม พัฒนาผู้เรียน ให้มีทักษะชีวิต โดยมุ่งการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา การงานและอาชีพ รวมทั้งชีวิต และสังคม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิด และตัดสินใจ ด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการปฏิบัติ จนกระทั่ง เกิดทักษะชีวิต และการเรียนรู้ตลอดจน ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโดยมีครูแนะแนวเป็นที่เล็ง และประสานงาน

1. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว

1.1 เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดความสามารถความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

1.2 เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากข้อมูลข่าวสารแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านการศึกษา อาชีพส่วนตัวสังคมเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนเลือกแนวทางการศึกษาอาชีพได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง

1.3 เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

1.5 เพื่อให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตเสริมสร้างวินัยคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน

1.6 เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัวสังคมและประเทศชาติ

2. หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว

2.1 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการความสนใจและธรรมชาติของผู้เรียน

2.2 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ต้องสนองตอบจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

2.3 จัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนทุกคน โดยครอบคลุมด้านการศึกษาร่างกายและอาชีพ ชีวิต และสังคม

2.4 จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผู้เรียนมีอิสระในการเลือกคิดและตัดสินใจ จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดด้วยการปฏิบัติจนเกิดทักษะการเรียนรู้

3. ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนว

3.1 การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพรู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพมีเทคนิควิธีการและทักษะการเรียนรู้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและสามารถวางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

3.2 การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการงานและอาชีพมุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้โลกของงานอาชีพอย่างหลากหลายมีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพมีการเตรียมตัวสู่อาชีพตลอดจนมีการพัฒนางานอาชีพตามที่ตนเองถนัดและสนใจ

3.3 การจัดกิจกรรมด้านชีวิตและสังคมมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นมีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพมีทักษะในการดำเนินชีวิตและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กล่าวสรุปโดยภาพรวมการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้เรียนได้ทราบขอบข่ายทั้งหมด กิจกรรมแนะแนวช่วงชั้นที่ 4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 แบ่งกลุ่มกิจกรรมเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มกิจกรรมรู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. กลุ่มกิจกรรมการปรับตัวและดำรงชีวิต
3. กลุ่มกิจกรรมการตัดสินใจและแก้ปัญหา

4. กลุ่มกิจกรรมการแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ

4. แนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมแนะแนวให้ได้ผลดี ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ฯลฯ ควรมีความเข้าใจถึงปรัชญาและหลักการแนะแนวเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา ศรีกาพสินธ์ (2535 : 308 – 309, อ้างถึงใน ภัทรমন ขันชาฤทธิ์, 2551: 48) กล่าวถึงปรัชญาและหลักการของการแนะแนวไว้ดังนี้

1. การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปตลอดระยะเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมหาวิทยาลัย ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีตั้งแต่ชั้นต้น ๆ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อแนะแนวในชั้นสูงขึ้นไป เพราะยังมีข้อมูลเกี่ยวกับเด็กมากเท่าใด ยิ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการตัดสินใจของครูในการจัดการแนะแนวเท่านั้น

2. การแนะแนวเป็นการบริการที่จัดให้แก่เด็กทุกคน ไม่ใช่เฉพาะเด็กที่มีปัญหาหรือเด็กที่เรียนอ่อนเท่านั้น เด็กที่เรียนเก่ง เด็กปกติทั้งหลาย ก็จะต้องได้รับการแนะแนวเช่นกันเพราะฉะนั้น ครูแนะแนวจึงควรติดตามดูพัฒนาของเด็กทุกคนโดยตลอด

3. การแนะแนวเป็นการช่วยให้เด็กแต่ละคนสามารถเข้าใจในสภาพและฐานะของตนเองได้ ภายใต้การแนะแนวของครู เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักที่จะพึ่งตนเองเป็นสำคัญ

4. การแนะแนวถือหลักว่า เด็กแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นวิธีการแนะแนวกับเด็กคนหนึ่งคนใด จะถือเป็นแบบฉบับใช้กับเด็กคนอื่นไม่ได้

5. การแนะแนวต้องมุ่งส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีในทุกทางพร้อมกัน ไม่ว่าจะ เป็นทางกาย ทางสังคม ทางอารมณ์ และทางสติปัญญา เพื่อให้เด็กเป็นผู้มีความเจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์

6. การแนะแนว ถือหลักในการดำเนินงาน จากการพยายามป้องกันไม่ให้เด็กประสบปัญหา ช่วยแก้ไขเมื่อเด็กพบปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการในสิ่งที่ดีทำให้ดำเนินไปด้วยความเจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ

7. การแนะแนวจะได้ผลดีหากบุคคลที่ได้รับการศึกษาด้านนี้มาเป็นอย่างดีอย่างไรก็ตามทุกคนในโรงเรียนก็เป็นผู้ช่วยเหลือได้หากได้รับการอบรมให้เข้าใจถึงปรัชญาและหลักของการแนะแนวเพราะบุคคลนั้นพบเห็นเด็กอยู่เป็นประจำยอมให้ข้อมูลที่ถูกต้องและละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กได้

8. การแนะแนวถือว่าเป็นส่วนประกอบของการสอนและการศึกษา จะแยกออกจากกันไม่ได้ ฉะนั้นการแนะแนวสามารถทำได้ควบคู่ไปกับการสอน โดยครูที่สอนจะมีบทบาทสำคัญมากในการแนะแนว ทั้งนี้ครูที่สอนกับศูนย์แนะแนว จะต้องประสานงานกันอย่างใกล้ชิดในด้านข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือเกี่ยวกับเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการช่วยเหลือเด็ก

สมร ทองดี และปราณี रामสูต (2545: 29 - 59) ได้กล่าวถึงหลักการและแนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้

1. หลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

1.1 ลักษณะของสิ่งที่ต้องการพัฒนา ต้องคำนึงถึงการจัดให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการในสถานการณ์ปัจจุบัน

1.2 ลักษณะของผู้รับบริการ แบ่งผู้รับบริการเป็น 3 วัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ซึ่งบุคคลแต่ละวัยจะมีธรรมชาติประจำวัย มีปัญหาและความต้องการแตกต่างกันออกไป การจัดกิจกรรมจึงต้องให้สอดคล้องกับวัยดังกล่าว เช่น

1.2.1 วัยเด็ก เป็นวัยที่ชอบสนุก สนุกสนาน สนใจการเล่น รับรู้เชิงรูปธรรมมากกว่านามธรรม กิจกรรมที่เน้นควรเป็นลักษณะเรียน เล่น ส่งเสริมการแสดงออก ใช้สื่อหรือกิจกรรมสอดแทรกการพัฒนาการทางสังคม และเน้นกิจกรรมเป็นกลุ่ม

1.2.2 วัยรุ่น เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นต้องการการยอมรับ ความเป็นอิสระ แสวงหาเอกลักษณ์และบทบาท สนใจการมีอุดมการณ์แห่งชีวิต มีพลังมากทั้งด้านร่างกาย ความคิด และปัญญา ควรเน้นกิจกรรมแบบกลุ่ม และให้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด ส่งเสริมกิจกรรมประเภทที่ช่วยให้ได้แสดงออก ให้มีการคิดวิเคราะห์

1.2.3 วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตหลายด้าน มีสถานภาพทางสังคม มีอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แต่อาจมีปัญหาบางประการที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางอาชีพและสังคม ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ เน้นการคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลและเสนอแนวคิด ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ให้ผู้รับบริการเล่นสนุกสนานหรือออกท่าทางมากเกินไป

1.3 ลักษณะของกิจกรรม การจัดกิจกรรมแนะแนวซึ่งมี 2 รูปแบบที่สำคัญ คือ กิจกรรมแนะแนวรายบุคคลและกิจกรรมแนะแนวรายกลุ่ม การเลือกใช้รูปแบบกิจกรรมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ โดยให้คำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ

1.4 ประโยชน์ที่จะนำมาใช้ ซึ่งเป็นหัวใจในการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยมุ่งเน้นให้ผู้รับบริการสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในปัจจุบันนิยมเรียกว่า “นำองค์ความรู้สู่วิถีชีวิต”(apply the new information to daily life)

2. แนวทางในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรม เริ่มต้นด้วยกำหนดหัวข้อ เนื้อหาสาระ แล้วเขียนวัตถุประสงค์เป็นข้อ ๆ

2.2 การกำหนดขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว ในประเทศไทยกำหนดขอบข่ายกิจกรรมแนะแนวไว้ 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

2.3 การกำหนดขั้นตอนของกิจกรรม การจัดกิจกรรมสิ่งสำคัญต้องการมุ่งให้ผู้รับบริการนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ ซึ่งในปัจจุบันเน้นจัดกิจกรรม โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process Learning) ซึ่งนักการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะเสริมสร้างผู้รับบริการทั้งกระบวนการคิดและการปฏิบัติ

นอกจากนี้ สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 50) ได้แสดงขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ซึ่งดัดแปลงมาจาก Luckner & Nadler มี 4 ขั้น (ERGA) ดังนี้

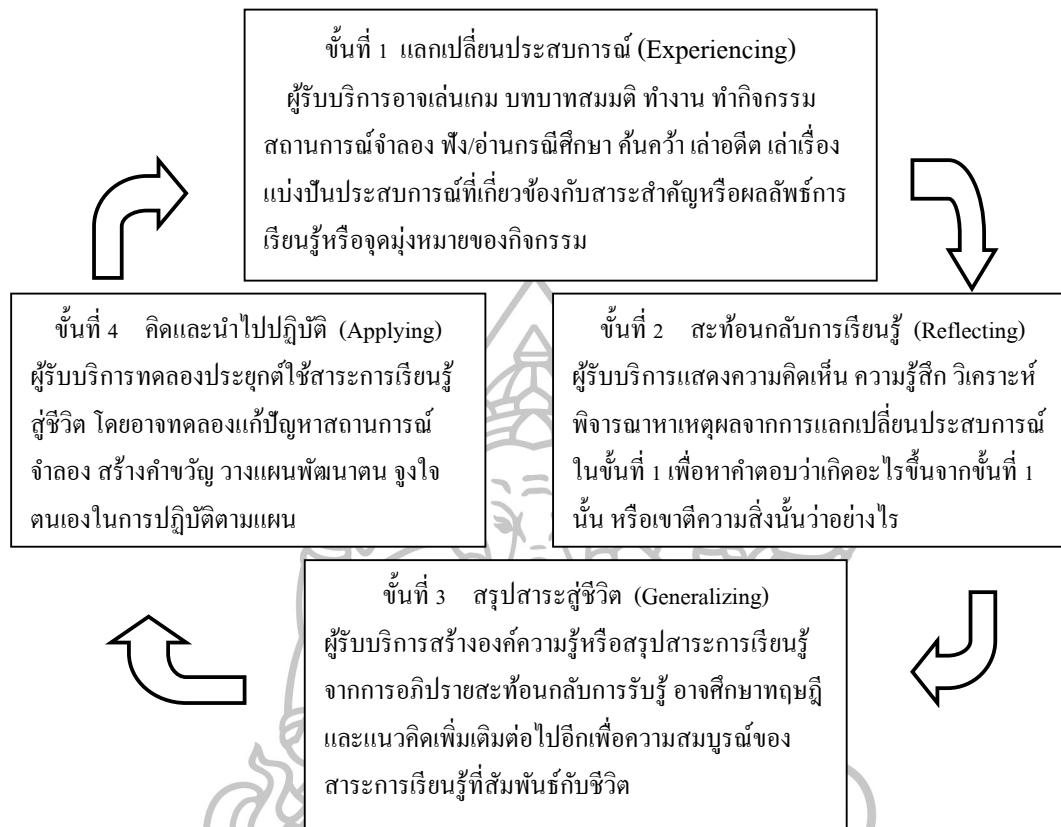
ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing)

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting)

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing)

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying)

ซึ่งแสดงเป็นภาพที่ 2 ไว้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (ERGA)
 ที่มา: สมร ทองดี และปราณี รามสูต, “หน่วยที่ 9 แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว,” ใน
 ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว (นนทบุรี: สาขาสังคมศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545), 50.

จากหลักการและแนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนว สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมให้แก่
 ผู้รับบริการต้องจัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้รับบริการ โดยยึดหลักให้ผู้รับบริการ มีส่วนร่วม
 ในการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิก
 รวมทั้งมีการแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์ และพิจารณาเหตุผลจากประสบการณ์ที่ได้รับ เพื่อ
 นำไปสู่การสรุปสาระการเรียนรู้ หรือองค์ความรู้ใหม่และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ซึ่งจะก่อให้เกิด
 การพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง

5. จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมแนะแนวจะได้ผลดีถ้าโรงเรียนพิจารณาจุดมุ่งหมายของการแนะแนวให้ชัดเจน

วัลนิภา ฉลากบาง (2535: 94 – 95, อ้างถึงใน ภัทรมน ชันธาฤทธิ, 2551: 49) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวว่าแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ สรุปได้ว่า

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป หมายถึง จุดมุ่งหมายของการแนะแนวโดยส่วนรวมหรือเรียกว่าหน้าที่การแนะแนว มี 3 ประการ

1.1 เพื่อป้องกันปัญหา คือ การแนะแนวที่มุ่งให้ป้องกันมิให้นักเรียนเกิดปัญหา ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมาก เป็นวิธีที่เหมาะสมมากในปัจจุบัน เพราะเมื่อนักเรียนปราศจากปัญหานักเรียนจะสามารถพัฒนาตนเองไปได้อย่างดี

1.2 เพื่อแก้ไขปัญหา คือ การแนะแนวที่มุ่งให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ประสบปัญหาซึ่งไม่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือ

1.3 เพื่อส่งเสริมพัฒนา คือ การแนะแนวที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเกิดความเจริญงอกงามมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งการศึกษา อาชีพ สังคม บุคลิกภาพส่วนตัว เกิดแนวคิดและปฏิบัติตนในทางที่ดี

2. จุดมุ่งหมายเฉพาะ หมายถึง จุดมุ่งหมายของการแนะแนวที่สถานศึกษาจัดให้มีขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา เป้าหมาย หลักสูตร และสภาพสังคมของสถานศึกษานั้น ๆ โดยจุดมุ่งหมายการแนะแนวในโรงเรียนจะมีลักษณะที่เห็นเด่นชัดในด้านการจัดการบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก การจัดบริการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีรายละเอียด 3 ประการ ได้แก่

2.1 เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ คือ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองรู้ถึงความต้องการ ความคิด ความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดต่าง ๆ ของตนเอง เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ เลือกแนวทางการศึกษาต่อ อาชีพ และการดำเนินชีวิต

2.2 เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างครูและนักเรียน ช่วยให้ผู้มีความรู้ความเข้าใจเด็กแต่ละคนดีขึ้น ทำให้การบริการโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพส่งเสริมเรื่องประชาธิปไตยแก่เด็ก ฝึกให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน

2.3 เพื่อจัดบริการต่าง ๆ ในโรงเรียน ทั้งด้านการเรียนการสอน สวัสดิการให้มีประสิทธิภาพและสนองความต้องการของนักเรียนให้มากที่สุด เสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

ทั้งบ้าน โรงเรียน ชุมชนอันจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดี ตามศักยภาพที่มีอยู่ จะเป็นประโยชน์ในการลดปัญหาสังคม

นอกจากนี้ สำเนาว่า ขจรศิลป์ (2538 : 233 – 234, อ้างถึงใน ภัทรมน ชันชาอุทธี, 2551: 50) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการบริการแนะแนวไว้ว่า

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และระบบการศึกษา
2. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเองทั้งด้านความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม และเข้าใจสภาพแวดล้อมของตนเอง
3. เพื่อช่วยให้รู้จักโลกของงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนสภาพของตลาดแรงงาน
4. เพื่อช่วยให้สามารถเลือกอาชีพ เลือกสาขาวิชาเรียนได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเองและสถานภาพตามความต้องการของตลาดแรงงาน
5. เพื่อช่วยให้นักศึกษาที่มีความวิตกกังวล ความตึงเครียดและความทุกข์ใจสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้
6. เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเอง ให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ ทั้งด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ

7. เพื่อเป็นแหล่งวิชาการและเป็นศูนย์กลางในการช่วยป้องกันปัญหาของนักศึกษา

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมแนะแนว มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันปัญหาก่อนที่จะเกิดปัญหาขึ้น ทั้งนี้โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งทางบ้าน โรงเรียน และชุมชน และถ้านักเรียนเกิดมีปัญหามาแล้วครูจะมีหน้าที่ช่วยเหลือแก้ไข หาวิธีแก้ปัญหา ซึ่งอาจจะขอรับบริการจากผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่ครูไม่สามารถช่วยเหลือหรือแก้ไขได้ด้วยตนเองเพื่อให้การบริหารงานแนะแนวมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ผู้บริหาร โรงเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องทราบถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวดังกล่าวร่วมกัน

6. รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนว สรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น ใช้เทคนิคต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลองและการอภิปรายกลุ่ม พร้อมทั้งสื่อที่ใช้ได้แก่ เอกสาร วีดิทัศน์ และสื่อเคลื่อนที่ การพัฒนาความคิดก็เช่นกันจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาการคิดสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เทคนิคที่ใช้ได้แก่การอภิปรายกลุ่มสัมพันธ์ การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง การสาธิตซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนว สรุปได้ ดังนี้

6.1 การอภิปราย เป็นวิธีการซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบได้ดีโดยมีการประชุมพิจารณาถึงปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่เป็นปัญหาร่วมกัน การประชุมเป็นแบบกันเองซึ่งสมาชิกแต่ละคนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเสรีเป็นการสร้างระบบการประชุม

ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วม มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้รายงานกำหนดหัวข้อที่จะอภิปราย ซึ่งอยู่ในรูปแบบของสื่อประกอบ การสอน ได้แก่ ใบความรู้ เทปเพลง รูปภาพ เกมสอนวิธีคิด หนังสือพิมพ์ กรณีศึกษาและสถานการณ์ ตัวอย่าง

2. ผู้รายงานแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม โดยให้อภิปรายตามประเด็นที่กำหนดให้

3. ผู้รายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในหัวข้อที่กำหนด

4. ผู้รายงานให้ตัวแทนกลุ่มรายงานผลการอภิปราย

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ ผู้รายงานช่วยสรุป ชักถาม และช่วยเชื่อมโยงเรื่องต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. นักเรียนรวบรวมแนวคิดจากการได้อภิปรายร่วมกัน รวมทั้งการช่วยสรุปจาก

ผู้รายงาน

2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในครั้งนี้และสรุปวิธีใน

การนำไปปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมิน มีวิธีการดังนี้

1. นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันเกี่ยวกับหัวข้อการอภิปราย

2. ผู้รายงานสังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

6.2 กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการจัดให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มโดยแต่ละคนมีตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ มีการอภิปราย วางแผน และร่วมปฏิบัติตามแผนภายในกลุ่มจนผลงานสำเร็จ ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มเดียว จำนวนนักเรียนภายในกลุ่มควรประมาณ 12 - 15 คน แต่ถ้าหากเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มควรมีนักเรียนประมาณ 5 - 7 คน การใช้วิธีจัดกิจกรรมแนะนำแบบกระบวนการกลุ่มนี้ พบว่าใช้ได้ดีกับผู้เรียนทุกระดับชั้น และมักใช้เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ 2 ด้านด้วยกัน คือ ทั้งด้านเนื้อหาของกิจกรรมแนะนำครั้งนั้น และด้านการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น

การใช้กระบวนการกลุ่มแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน โดยครูกำหนดจุดประสงค์เนื้อหา เลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหา อาจจะเลือกใช้การอภิปราย ใช้เกม ใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบ

ขั้นที่ 2 ขั้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยพยายามให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ขั้นค้นพบสิ่งที่เรียนจากการทำกิจกรรมและการสังเกต

ขั้นที่ 4 ขั้นวิเคราะห์สิ่งที่ค้นพบหรือสิ่งที่เรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อสรุป โดยอาจวิเคราะห์ด้วยตนเองหรือร่วมกันวิเคราะห์ในกลุ่ม

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล เป็นการรวบรวมข้อดีข้อเสียของสิ่งที่ได้ค้นพบ

ขั้นที่ 6 ขั้นนำไปใช้ โดยการนำอภิปรายร่วมกับบทเรียน ถึงแนวคิดในการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

6.3 กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการซึ่งใช้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงนำมาดัดแปลงและเป็นตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้อย่างถี่ถ้วน การอภิปรายจะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับนักเรียนมากยิ่งขึ้น

การใช้กรณีตัวอย่างแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ เป็นขั้นที่เริ่มนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้นักเรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ มีวิธีการดังนี้

1. ผู้รายงานแจกเอกสารกรณีศึกษาตัวอย่างให้นักเรียนทุกคน
2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ปรึกษาในการตอบปัญหาทำกรณีตัวอย่าง
3. ผู้รายงานเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละกลุ่ม แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมการอภิปรายกับผู้รายงาน

4. นักเรียนร่วมกันอภิปรายข้อคำถามเกี่ยวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษ โดยในช่องการอภิปรายนี้ผู้รายงานจะช่วยซักถาม เพื่อกระตุ้นนักเรียนได้ใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม ในแง่การเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่ละเรื่อง

5. ผู้รายงานให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป นักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องที่กำหนดให้ เพื่อนำไปสู่แนวทาง ในการปฏิบัติและผู้รายงานสรุปเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วม กิจกรรม

6.4 การบรรยาย เป็นวิธีที่ครูแนะแนว บอก อธิบาย เล่าเรื่องให้นักเรียนฟัง โดยมี จุดประสงค์เพื่อให้นักเรียน ได้ทราบเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ศึกษาเองได้ยาก หรือเรื่องราวที่ครูแนะ แนวทราบแต่เพียงผู้เดียวให้นักเรียนได้มีโอกาสทราบด้วย

การบรรยายแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. การบรรยายโดยไม่มีสิ่งประกอบ มักใช้ในการบรรยายที่เป็นทางการและ เหมาะกับผู้บรรยายที่มีความรู้ดีมีความสามารถทางการพูด มีท่าทางหรือเสียงดึงดูดใจผู้ฟัง สนใจ และสนุกกับเรื่องที่จะบรรยาย ต้องวางแผนจัดเวลาให้เหมาะสมเพื่อบรรยายประเด็นสำคัญและตัวนักเรียน และควรบรรยายแบบพูดคุยก้มกว่าบรรยายแบบอ่านเนื้อหาให้นักเรียนฟัง และวิธีนี้เหมาะที่จะใช้ กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น

2. การบรรยายประกอบสื่อ เป็นการบรรยายที่มีอุปกรณ์หรือสื่อประกอบ สื่อที่ นำมาประกอบอาจเป็นแผ่นภูมิ ภาพยนตร์ แผ่นใส เทปเสียง วีดีโอ บัตรคำ แถบประ โยค เพลง ฯลฯ วิธีบรรยายประกอบสื่อช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียน ลดความน่าเบื่อกลับช่วยส่งเสริมให้ นักเรียนเข้าใจสิ่งที่บรรยายได้มากขึ้น แต่ทั้งนี้โดยครูแนะแนวต้องเลือกสื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา ของการบรรยายกับท่าทางของครูควรให้เข้ากับบรรยากาศของกิจกรรมและสื่อ

3. การบรรยายประกอบการสาธิต เป็นการบรรยายที่มีการแสดงท่าทางหรือ ทำกิจกรรมประกอบการบรรยายไปด้วย โดยผู้บรรยายอาจสาธิตเองหรือเชิญวิทยากรอื่นมาสาธิต ให้ หรือให้นักเรียนเป็นผู้สาธิตก็ได้ วิธีนี้เหมาะที่จะใช้กับกิจกรรมการฝึกมารยาท การพัฒนาบุคลิกภาพ การวางตัว หรือการสาธิตประดิษฐ์สิ่งของเพื่อแนะแนวอาชีพอิสระ การใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์ หรืองานอดิเรก เป็นต้น วิธีนี้ถ้ามีการวางแผนการจัดกิจกรรมที่ดี จะช่วยให้นักเรียนสนใจและเป็น ประโยชน์แก่นักเรียนมาก

4. การบรรยายประกอบการอภิปราย เป็นการบรรยายที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้ถาม แสดงความคิดเห็นภายหลังจากที่ครูได้เสนอแนวคิด หลักการ ทฤษฎี แล้ว ตั้งคำถามกลาง ๆ ที่เน้นให้ผู้เรียนแสดงแนวคิดมากกว่าแสดงข้อมูล หรืออาจให้นักเรียนร่วมยกตัวอย่างจากทฤษฎี หรือหลักการการบรรยายแบบต่าง ๆ จะประสบผลสำเร็จได้ดี โดยผู้บรรยายต้องเตรียมเนื้อหาที่จะ บรรยายโดยลึกซึ้งแม่นยำ มีอารมณ์ขัน น่าเสียงน่าสนใจ มีการทอเสียง เน้นเสียง ให้ความสนใจ

นักเรียนโดยทั่วถึงและมีการเว้นจังหวะให้นักเรียนได้ซักถาม ตอบคำถามหรืออภิปรายร่วมกับผู้บรรยายบ้าง

6.5 เล่นเกม เป็นการจัดกิจกรรมโดยใช้เกมเป็นสื่อ เป็นวิธีที่ครูนิยมใช้กันมากช่วยสนองธรรมชาติพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่ชอบอยู่เนิ่งกับช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ดี เหมาะอย่างยิ่งที่จะใช้เพื่อการแนะแนวนักเรียนวัยประถมศึกษา แต่ครูต้องเลือกเกมให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและลักษณะของผู้เรียน ครูต้องวางแผนไว้แน่นอนชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม โดยกำหนดจุดประสงค์ กำหนดเวลาหรือขั้นตอนในการเล่นเกม กำหนดสื่อหรืออุปกรณ์อื่น ๆ

6.6 แบบสืบสวนสอบสวน เป็นวิธีที่เน้นการถามตามหัวข้อปัญหาเพื่อให้นักเรียนสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์ จนได้ข้อสรุป ได้คติในเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง วิธีดังกล่าวนี้มักใช้เพื่อฝึกแก้ปัญหาและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนใช้ความพยายามที่จะค้นพบคำตอบและให้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนด้านทักษะการคิด การแก้ปัญหา มากกว่ามุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมในครั้งนั้น ๆ แต่สามารถสอดแทรกเนื้อหาที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วย โดยอาจตั้งหัวข้อให้นักเรียนทำการสืบสวนสอบสวนด้านการศึกษา อาชีพ การพัฒนาตน การปรับตัวทางสังคมตามลักษณะและสภาพของนักเรียนชั้นนั้น ๆ

แบบสืบสวนสอบสวน มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ครูใช้ประสบการณ์พื้นฐานหรือเตรียมความพร้อมเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ อาจใช้เพลง เกม นิทาน กรณีตัวอย่าง เป็นเครื่องมือ

ขั้นที่ 2 นักเรียนสังเกต วิเคราะห์สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะเรียนมักใช้คำถามประเภท ใคร อะไร ที่ไหน อย่างไร เพื่อกระตุ้นการคิดให้เด็ก

ขั้นที่ 3 นักเรียนหาเหตุผลวิเคราะห์ปัญหา คำถามกระตุ้นที่ครูอาจใช้ คือ “อย่างไร” “เพราะเหตุใด”

ขั้นที่ 4 นักเรียนคาดคะเนคำตอบโดยอาศัยหลักเหตุผล คำถามที่อาจใช้คือ

“ ถ้า ..... แล้วจะเป็นอย่างไร”

“ ถ้า ..... แล้วจะทำอย่างไร”

ขั้นที่ 5 อภิปรายเสนอแนะในการนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน ครูอาจกระตุ้นการคิดของนักเรียนโดยคำพูดที่ว่า “นักเรียนได้แนวทางในการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างไร”

การจัดกิจกรรมแบบสืบสวนสอบสวนนี้ช่วยพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนได้มาก แต่ถ้าจะจัดโดยได้ประสิทธิภาพ ครูต้องเตรียมการมาก ต้องอาศัยการลงทุนด้านเวลาและการวางแผนที่รอบคอบ

จากรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสังเคราะห์รูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ใช้สอนผู้เรียนตามแนวคิดดั้งเดิมที่ผ่านมา แสดงดังรายละเอียดตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์รูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ใช้สอนผู้เรียนตามแนวคิดดั้งเดิม

รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/เทคนิคการจัดกิจกรรมแนะแนว
การอภิปราย	แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วม ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ขั้นที่ 4 ขั้นประเมิน
กระบวนการกลุ่ม	แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน ขั้นที่ 2 ขั้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม ขั้นที่ 3 ขั้นค้นพบสิ่งที่เรียนจากการทำกิจกรรมและการสังเกต ขั้นที่ 4 ขั้นวิเคราะห์สิ่งที่ค้นพบหรือสิ่งที่เรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อสรุป ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล เป็นการรวบรวมข้อดีข้อเสียของสิ่งที่ได้ค้นพบ ขั้นที่ 6 ขั้นนำไปใช้
กรณีตัวอย่าง	แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล
บรรยาย	แบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ 1. การบรรยายโดยไม่มีสิ่งประกอบ 2. การบรรยายประกอบสื่อ 3. การบรรยายประกอบการสาธิต 4. การบรรยายประกอบการอภิปราย
เล่นเกม	แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1. ครูวางแผนการจัดกิจกรรม และกำหนดจุดประสงค์ 2. เลือกใช้เกมที่เหมาะสมเป็นสื่อ 3. กำหนดเวลาหรือขั้นตอนในการใช้เกม

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์รูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ใช้สอนผู้เรียนตามแนวคิดดั้งเดิม(ต่อ)

รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/เทคนิคการจัดกิจกรรมแนะแนว
แบบสืบสวนสอบสวน	แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ครูใช้ประสบการณ์พื้นฐานหรือเตรียมความพร้อมเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ขั้นที่ 2 นักเรียนสังเกต วิเคราะห์สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะเรียน ขั้นที่ 3 นักเรียนหาเหตุผลมาวิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 4 นักเรียนคาดคะเนคำตอบโดยอาศัยหลักเหตุผล ขั้นที่ 5 อภิปรายเสนอแนะในการนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยพบข้อสังเกตสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวมีหลากหลายวิธีการ เป็นต้นว่า การอภิปราย กระบวนการกลุ่ม การบรรยาย การเล่นเกม การสืบสวนสอบสวนและวิธีการที่นิยมอีกวิธีหนึ่ง คือ การใช้กรณีตัวอย่างซึ่งใช้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงนำมาดัดแปลงและเป็นตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้สอดคล้องเหมาะสมกับยุคสมัยของผู้เรียน ทั้งนี้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวทั้งหลายทั้งปวงต้องเป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์หลัก เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานแนะแนว เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคมเต็มตามศักยภาพ มีทักษะชีวิต มีความสุข อยู่อย่างพอเพียง เป็นพลโลกที่ดี ด้วยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 17 - 19) ประกอบกับการศึกษางานวิจัยของนักการศึกษาหลากหลายท่าน ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบ วิธีการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนวอีกวิธีการหนึ่งที่มีความนิยมคือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วยเทคนิคการสอนต่าง ๆ มากมาย ดังที่ อัมพร ชนะทอง (2546) ประไพ กลัดล้อม (2551) และภัทรมน ชันธาฤทธิ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งรูปแบบและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนได้พัฒนาการจากวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วยกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้ ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต และขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (2551) แบ่งออกเป็นสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระการเรียนรู้ที่ 1 การรู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การมี
ความสามารถในการรู้จักและเข้าใจตนเองทั้งในด้านความถนัดความสนใจความสามารถจุดเด่น
จุดด้อยนิสัย อารมณ์ความภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

มาตรฐาน น 1.1 การมีเอกลักษณ์ของตนเอง

มาตรฐาน น 1.2 การรู้และเข้าใจลักษณะเฉพาะตนและศักยภาพของตนเอง

มาตรฐาน น 1.3 การรัก นับถือตนเองและผู้อื่น

มาตรฐาน น 1.4 การรับรู้ เข้าใจและยอมรับปัญหาและสามารถแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

สาระการเรียนรู้ที่ 2 การปรับตัวและการดำรงชีวิต หมายถึง การเข้าใจยอมรับตนเอง
และผู้อื่นมีวิถีภาวะทางอารมณ์แสดงออกอย่างเหมาะสมมีมนุษยสัมพันธ์สามารถทำงานร่วมกับ
ผู้อื่นและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

มาตรฐาน น 2.1 การเข้าใจและยอมรับในศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล

มาตรฐาน น 2.2 ความสามารถในการสื่อสารความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นและเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวม

มาตรฐาน น 2.3 ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์
เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

มาตรฐาน น 2.4 ความสามารถในการทำงานตามบทบาทในฐานะผู้นำ ผู้ตามที่ดี และ
อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สาระการเรียนรู้ที่ 3 การตัดสินใจและแก้ปัญหา หมายถึง สามารถกำหนดเป้าหมาย
วางแผนวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินผลตลอดจนปรับปรุงแผนการดำเนินงาน โดยใช้ข้อมูล
คุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

มาตรฐาน น 3.1 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของตนเองและร่วม
ตัดสินใจแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว โรงเรียน สังคมและประเทศชาติ

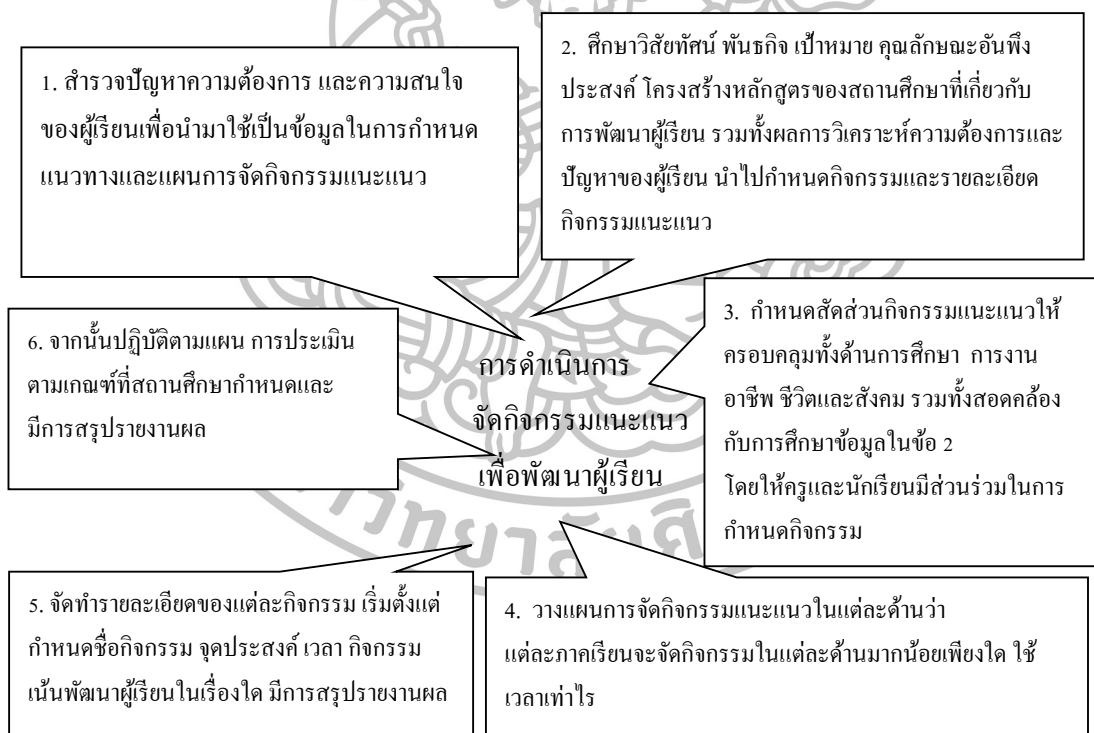
มาตรฐาน น 3.2 ความสามารถในการคิด

สาระการเรียนรู้ที่ 4 การแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง มีทักษะและวิธีการ
ในการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ รวบรวมและจัดระเบียบข้อมูล สามารถจัดระบบกลั่นกรอง
เลือกใช้ข้อมูลอย่างฉลาดเหมาะสมและเห็นคุณค่าในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ

มาตรฐาน น 4.1 ความสามารถในการค้นหา รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเฉพาะด้านจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการ เทคโนโลยีที่หลากหลายและทันสมัย

มาตรฐาน น 4.2 ความสามารถในการเลือกและใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมจนเป็นนิสัย และนำมาใช้คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ชีระ ชัยยุทธชรรยง และ วราภรณ์ หงษ์สวัสดิ์ดิลกกุล (2548: คำชี้แจง) ได้กล่าวถึง แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษาว่าเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อมุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเอง มีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษา การงานอาชีพ ชีวิตและสังคม มีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ในการเลือกจัดกิจกรรมแนะแนวให้ได้ผลสู่การพัฒนาผู้เรียน ได้สอดคล้องกับความต้องการปัญหาของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและชุมชน ควรมีการดำเนินการ ดังแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมให้ได้ผลสู่การพัฒนาผู้เรียนได้สอดคล้องกับความต้องการปัญหาของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและชุมชน

ที่มา: ชีระ ชัยยุทธชรรยง และวราภรณ์ หงษ์สวัสดิ์ดิลกกุล, กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน “กิจกรรมแนะแนว” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์คำชี้แจง, 2548).

นอกจากนี้ยังเสนอแนวทางให้สถานศึกษานำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการในหลากหลายประเด็นดังนี้

1. ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว

1.1 จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนดตามสภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียน

1.2 รายงานเวลาและพฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเป็นระบบ

1.3 ศึกษา ติดตาม และพัฒนาผู้เรียนในกรณีที่ผู้เรียนไม่เข้าร่วมกิจกรรม

1.4 ประเมินผลการเรียนรู้ โดยดูการพัฒนาของผู้เรียนเป็นสำคัญในกรณีที่ผลการประเมินยังไม่ผ่าน ให้ครูผู้จัดกิจกรรมดำเนินการให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมซ้ำหรือเพิ่มเติม จนกระทั่งผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด

1.5 บันทึกการติดตามและประเมินผลผู้เรียนไว้เป็นหลักฐาน

2. ผู้เรียน

2.1 เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยมีหลักฐานแสดงเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม

2.2 ปฏิบัติกิจกรรมเพิ่มเติมตามที่ครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมมอบหมาย ทำให้เกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด

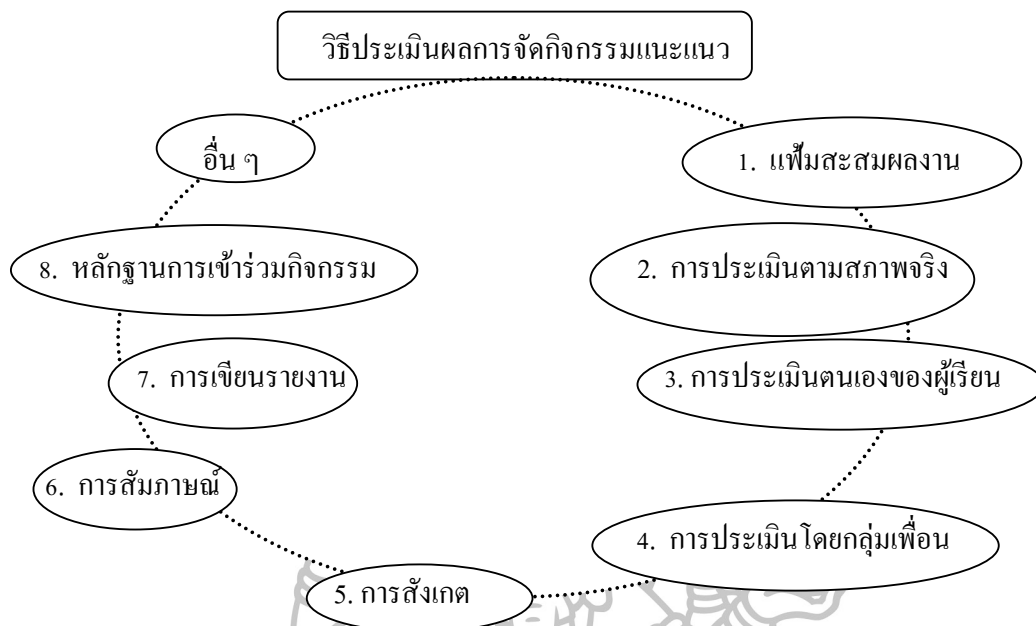
3. ผู้ปกครอง

3.1 ตรวจสอบการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน โดยลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

3.2 สังเกตพัฒนาการของผู้เรียนโดยมีการบันทึกสรุปพัฒนาการในแต่ละกิจกรรมที่มีส่วนร่วม

3.3 ประเมินพัฒนาการจากสมุดบันทึก และสรุปผลพัฒนาการของผู้เรียน

สำหรับวิธีการในการประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว ครูผู้จัดกิจกรรมสามารถเลือกวิธีการประเมินผลได้หลากหลายวิธีตามความเหมาะสม ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 4 ดังนี้

แผนภาพที่ 4 วิธีประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว

ที่มา: ชีระ ชัยยุทธชรรยง และวราภรณ์ หงษ์สวัสดิศตกุล, กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน “กิจกรรมแนะแนว” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์นัค้ำใจ, 2548).

ทั้งนี้การประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้เรียนแต่ละคนต้องสรุปจากผลการประเมินกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนว เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การอภิปรายร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อแสดงความคิด (Think Aloud) แลกเปลี่ยน อภิปรายร่วมกันเพื่อแสดงถึงความรู้เดิมของตนและช่องว่างของความรู้ที่มีอยู่เดิมของสมาชิกในกลุ่ม (Knowledge Gaps) ซึ่งนักเรียนจะได้ถกเถียงและแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในกลุ่ม และร่วมมือกัน ตั้งเป้าหมายพัฒนากลยุทธ์ในการเข้าถึงเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 3 ร่วมกันอภิปรายในกลุ่มอีกครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลและความคิดเห็น ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขสถานการณ์โดยครูจะคอยชี้แนะ

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนคิดเกี่ยวกับในบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้และวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการทำงานกลุ่ม นักเรียนจะต้องสะท้อนคิดในสิ่งที่ตนได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ใช้บริบทเป็นฐานว่าได้ความรู้ประสบการณ์อย่างไร และสามารถนำความรู้ไปใช้ในอนาคตได้อย่างไร

ขั้นตอนที่ 5 ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองที่เกิดจากการเรียนรู้
 สรุปรูปวิธีประเมินผลของการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัด
 กิจกรรมแนะแนวเพื่อใช้ในการประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว ดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 วิธีประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์สังเคราะห์และ สรุปรูปวิธีการประเมินผล
 การจัดกิจกรรมแนะแนว 5 วิธีการ ดังนี้

1. เพิ่มสะสมผลงาน (Portfolio)
2. การประเมินตนเองของผู้เรียน (Self-assessment of learners)
3. การประเมินโดยกลุ่มเพื่อน/ผู้ปกครอง (Evaluated by a group/parents)
4. การสังเกต (Observation)
5. การนำเสนอผลงาน (Presentations)

ทั้งนี้ การประเมินผลตามสภาพจริงเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นการตรวจสอบความสามารถ
 ที่แท้จริงของผู้เรียน โดยพิจารณาจากทุกสิ่งทุกอย่างที่สะท้อนความสามารถของผู้ถูกประเมิน โดยเฉพาะ
 การปฏิบัติจริง ในสถานการณ์ที่เป็นจริง หรือใกล้จริง ดังนั้นจึงต้องมีการจัดสถานการณ์และออกแบบ

ภาระงานสำหรับผู้ถูกประเมินได้แสดงความสามารถนั้น ภายใต้เกณฑ์การประเมินที่มีความชัดเจน เรียกว่า รูบริกส์และนอกจากนี้การประเมินสภาพจริงยังสามารถใช้วิธีการอื่นๆได้อย่างหลากหลาย เช่นการพิจารณาจากร่องรอยหลักฐานที่สะท้อนความสามารถหรือเพิ่มสะสมงานนั่นเอง

เกณฑ์การประเมินตามแนวคิดของ SOLO Taxonomy (Sharon L. Bryant and Andrew A. Timmins, 2001) คือ การกำหนดระดับคุณภาพผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งไม่มุ่งเน้นเฉพาะการสอน และการให้คะแนนจากผลงานเท่านั้น แต่ SOLO Taxonomy เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญว่า ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งคือ ครูจะมีวิธีสอนอย่างไรที่ผู้เรียนได้ใช้ปัญญาที่มีความซับซ้อนและก่อให้เกิดพัฒนาการมากขึ้น SOLO Taxonomy หรือ The Structure of Observed Learning Outcome Taxonomy จึงเป็นแบบ (Model) ที่ใช้ในการใช้ระบุ บรรยาย หรืออธิบาย ระดับความเข้าใจอันซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียนในสาระหรือรายวิชา ซึ่ง John B. Biggs และ Kelvin Collis (1982) เป็นผู้เสนอแนวคิดนี้ SOLO Taxonomy ประกอบด้วยระดับความเข้าใจ 5 ระดับ ดังนี้

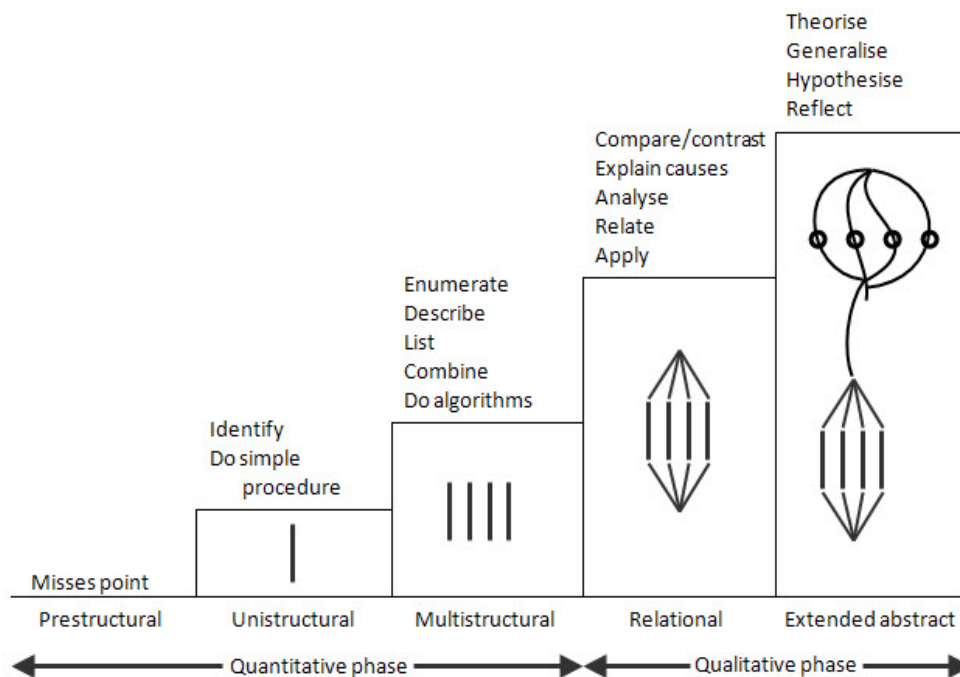
1. Pre-structural (ระดับโครงสร้างขั้นพื้นฐาน) คือ ในระดับนี้ผู้เรียนจะยังคงไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายที่แท้จริง และยังคงใช้วิธีการง่ายๆในการทำความเข้าใจสาระเนื้อหา เช่น ผู้เรียนรับทราบแต่ยังคงพลาดประเด็นที่สำคัญ

2. Uni-structural (ระดับมุมมองเดียว) คือ การตอบสนองของผู้เรียนจะมุ่งไปที่มุมมองที่เกี่ยวข้องเพียงมุมมองเดียว เช่น สามารถระบุชื่อได้ จำได้ และทำตามคำสั่งง่ายๆได้

3. Multi-structural (ระดับหลายมุมมอง) คือ การตอบสนองของผู้เรียนจะมุ่งเน้นไปที่หลายๆมุมมองโดยการปฏิบัติต่อผู้เรียนจะเป็นไปอย่างอิสระ เช่น สามารถอธิบายได้ ยกตัวอย่างได้ หรืออาจเชื่อมโยงได้

4. Relational (ระดับเห็นความสัมพันธ์) คือ การบูรณาการความสัมพันธ์ต่างๆเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เช่น ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ระบุความแตกต่าง แสดงความสัมพันธ์ อธิบายเชิงเหตุผล และ/หรือนำไปใช้ได้

5. Extended abstract (ระดับขยายนามธรรม) คือ จากขั้นบูรณาการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกัน จากนั้นจึงมาสู่การสร้างเป็นแนวคิดนามธรรมขั้นสูง หรือการสร้างทฤษฎีใหม่ เช่น การสร้างสรรค์ สะท้อนแนวคิด สร้างทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

แผนภาพที่ 6 เกณฑ์การประเมินผู้เรียนตามแนวคิดของ SOLO Taxonomy

ที่มา: John Biggs and David Watkins Eds, “Assessment of Learning – Solo Taxonomy” (Classroom Learning Published by Prentice Hall, 1995), 176.

การประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนระหว่างเรียน

การประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนระหว่างเรียน เป็นการประเมินที่มุ่งตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนในการบรรลุมาตรฐาน/ตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้วางแผนไว้เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและเกิดพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพนอกจากนี้ยังใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนการประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียนที่ดำเนินการอย่างถูกหลักวิชาและต่อเนื่องจะให้ผลการประเมินที่สะท้อนความก้าวหน้าในการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียนอย่างถูกต้องน่าเชื่อถือโดยผู้สอนเลือกวิธีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติวิธีการประเมินที่เหมาะสมสำหรับการประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียนได้แก่การประเมินจากสิ่งที่ผู้เรียนได้แสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาด้าน

ความรู้ความสามารถทักษะตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นผลจากการเรียนรู้ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลได้หลากหลายดังนี้

1. เลือกวิธีและเครื่องมือการประเมินให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้เช่นการประเมินด้วยการสังเกตการซักถามการตรวจแบบฝึกหัดการประเมินตามสภาพจริงการประเมินการปฏิบัติ เป็นต้น

2. สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิธีการประเมินที่กำหนด

3. ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. นำผลไปพัฒนาผู้เรียน

การประเมินความสำเร็จหลังเรียน

การประเมินความสำเร็จหลังเรียนเป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียนใน 2 ลักษณะคือ

1. การประเมินเมื่อจบหน่วยการเรียนรู้เป็นการประเมินผู้เรียนในหน่วยการเรียนรู้ที่ได้เรียนจบแล้วเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้พัฒนาการของผู้เรียนเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลการประเมินวิเคราะห์ผู้เรียนทำให้สามารถประเมินศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนข้อมูลที่ได้จากการประเมินความสำเร็จภายหลังการเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการเรียนของผู้เรียนการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนหรือซ่อมเสริมผู้เรียนให้บรรลุตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้อการประเมินความสำเร็จหลังเรียนนี้จะสอดคล้องกับการประเมินวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนการเรียนการสอนหากใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินชุดเดียวกันหรือคู่ขนานกันเพื่อพัฒนาการของผู้เรียนได้ชัดเจน

2. การประเมินปลายปี/ปลายภาคเป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงแก้ไขซ่อมเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินตัวชี้วัดการประเมินปลายปี/ปลายภาคสามารถใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินได้อย่างหลากหลายและเลือกใช้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดอาจใช้แบบทดสอบชนิดต่างๆหรือประเมินโดยใช้ภาระงานหรือกิจกรรมโดยมีขั้นตอนหรือวิธีการดังนี้

2.1 เลือกวิธีการและเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผล

2.2 สร้างเครื่องมือประเมิน

2.3 ดำเนินการประเมิน

2.4 นำผลการประเมินไปใช้ตัดสินผลการเรียนส่งผลการเรียนซ่อมเสริมแก้ไขผลการเรียน

การวิเคราะห์เงื่อนไข การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาการ
แนะแนวและเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการแนะแนว

แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) (2554 : 7 - 9) กล่าวถึงประเด็นสำคัญของการ
วิเคราะห์เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแนะแนวที่ผ่านมา แบ่งเป็นเงื่อนไขที่เป็นจุดแข็ง
เงื่อนไขที่เป็นจุดอ่อน เงื่อนไขที่เป็นโอกาส และเงื่อนไขที่เป็นข้อจำกัด สรุปดังนี้

1. เงื่อนไขที่เป็นจุดแข็ง

หลักการของการแนะแนวมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) แผนการศึกษา
แห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ
(พ.ศ. 2545 - 2559) แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (พ.ศ. 2555 - 2559) และนโยบายของ
กระทรวงศึกษาธิการเพื่อการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ในการพัฒนา
แบบองค์รวมให้มีความสมบูรณ์และสมดุลทุกด้าน ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและให้สังคม
มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. เงื่อนไขที่เป็นจุดอ่อน

2.1 สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรทางการแนะแนวที่มีความรู้ ความสามารถโดยตรง
ด้านการแนะแนว

2.2 ขาดความต่อเนื่องในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อดำเนินงานแนะแนวในระดับชาติ

2.3 ขาดการประเมินแผนการดำเนินงานการแนะแนวในแต่ละระยะอย่างรอบด้าน
และกลุ่มเล็ก เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินมาประกอบการจัดทำแผนการดำเนินงานการแนะแนวใน
ระยะต่อไปให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 ปัญหาที่ยังพบอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดจากการประเมินแผนการดำเนินงาน
แนะแนวทั้ง 3 ฉบับที่ผ่านมา ได้แก่ ด้านสื่อ เครื่องมือ ระบบสารสนเทศทางการแนะแนว และด้าน
การบริหารจัดการการแนะแนวในทุกระดับฯ

2.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำแผนการดำเนินงานแนะแนวไปสู่การปฏิบัติใน
ทุกระดับขาดความเอาใจใส่ การสนับสนุน และการติดตามผลอย่างจริงจัง

3. เงื่อนไขที่เป็นโอกาส

3.1 ทิศทางในการพัฒนาประเทศมุ่งที่การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการพัฒนาคน เป็นองค์รวมให้มีภูมิคุ้มกัน มีทักษะชีวิต มีความพอเพียง อยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างสันติและมีความสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับฐานคิดด้านการแนะแนว

3.2 สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนอย่างรุนแรงและเห็นได้ชัด สังคมจึงจำเป็นต้องอาศัย กระบวนการทางการแนะแนว เพื่อให้ความช่วยเหลือทั้งการป้องกัน การแก้ไข และการพัฒนา

3.3 ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 - 2561 หัวใจสำคัญ ของการปฏิรูป คือ มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยให้สามารถเรียนรู้ ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถสื่อสาร มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมและจิตสำนึกความเป็นไทย ซึ่งการแนะแนวสามารถจัดกิจกรรมแนะแนวที่สนองตอบนโยบายด้านทักษะชีวิตและด้าน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี

3.4 ครุสภากำหนดให้การแนะแนวเป็นสาระความรู้ในมาตรฐานจิตวิทยาสำหรับครู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพครู

4. เงื่อนไขที่เป็นข้อจำกัด

4.1 ระบบการบริหารจัดการแนะแนว และ โครงสร้างการบริหารงานแนะแนวในทุก ระดับยังไม่ชัดเจน ขาดหน่วยงานและบุคลากรที่มีความสามารถด้านการแนะแนวสำหรับทำหน้าที่ รับผิดชอบ โดยตรง

4.2 หน่วยปฏิบัติการขาดความรู้ความเข้าใจในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ทำให้มี การนำแผนไปปฏิบัติได้น้อย ก่อให้เกิดปัญหาในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาการแนะแนว

1. การเปลี่ยนแปลงกฏกติกาใหม่ของโลกด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจ ภัยพิบัติจากความไม่สมดุลของธรรมชาติ และการให้ความสำคัญแก่สิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ จึงมีการปรับตัวเคลื่อนไหวจาก สังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ยุคสารสนเทศ เข้าสู่ยุคสังคมใหม่ที่ใช้ความรู้เป็นฐานหรือการก้าวเข้าสู่ยุค สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ มีความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร มีการเรียนรู้วัฒนธรรมและ ค่านิยมร่วมกันมากขึ้น ความอยู่รอดของผู้คนในยุคปัจจุบันขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ และ คุณภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาคนไทยให้สามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับประชากรโลกได้อย่าง ชาญฉลาด ดังนั้นการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเตรียมตนเองในด้านวิชาการ วิชาชีพ มีทักษะชีวิต

เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รู้จักวิเคราะห์ เลือกสรรได้อย่างเหมาะสมและรู้เท่าทัน เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้จากหลักการพื้นฐานของการแนะแนวจะให้ความสำคัญของกับผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ตามศักยภาพที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล โดยยึดพื้นฐานการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ

2. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการมีการกระจายตัวของศูนย์กลางเศรษฐกิจโลกสู่ภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น เป็นการสร้างโอกาสให้แก่คนไทยในการประกอบอาชีพที่มีความหลากหลาย และต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเฉพาะมากขึ้น เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจตนเองด้านความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด สามารถแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโลกของงานในสังคมยุคใหม่ เตรียมตนเองเข้าสู่อาชีพอย่างเหมาะสม ซึ่งการพัฒนาการแนะแนวอาชีพสามารถพัฒนาคนเข้าสู่อาชีพและการมีงานทำได้

3. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มีความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง การติดต่อสื่อสาร การคมนาคม การรับข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย ประชาชนสามารถติดต่อกันได้เสมือนโลกไร้พรมแดน มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตในสังคม ปรับเปลี่ยนสังคมเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร ทำให้การแสวงหา การกระจายข่าวสารข้อมูล รวมทั้งการเรียนรู้มีความสะดวก รวดเร็วง่ายดายมากขึ้น ดังนั้นเด็กและเยาวชนไทยจะต้องรู้เท่าทัน รู้จักวิเคราะห์ เลือกสรร ในการนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ การแนะแนวจึงจำเป็นต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะที่จะเข้าถึงข้อมูล มีความสามารถวิเคราะห์ คัดเลือก ข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีประโยชน์ เพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง รวมถึงการรู้จักการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณค่าและเหมาะสม

4. กระแสการให้ความสำคัญในระบบประชาธิปไตยและมีสิทธิเสรีภาพ มีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชนที่ส่งเสริมให้เกิดความเคารพและรักษาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีข้อผูกพันที่เกิดจากสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเข้าร่วมและต้องปฏิบัติ ได้แก่ ด้านสิทธิเด็ก ด้านการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ด้านสิทธิของคนพิการ ด้านการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ด้านเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม ด้านการต่อต้านการทรมาน และด้านทางสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งในการให้บริการแนะแนวจำเป็นต้องคำนึงถึงสิทธิเหล่านี้ประกอบด้วย เพราะการแนะแนวเป็นกระบวนการที่ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน คำนึงถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้บุคลากรทางการแนะแนวจะต้องปฏิบัติงานอย่างมีจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังนั้นการให้บริการแนะแนวจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณวุฒิโดยตรงด้านการแนะแนว

จากคำกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาการแนะแนวมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจ ภัยพิบัติจากความไม่สมดุลของธรรมชาติ และการให้ความสำคัญแก่สิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังมากขึ้น รวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งมีความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง การติดต่อสื่อสาร การคมนาคม การรับข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย และกระแสการให้ความสำคัญในระบอบประชาธิปไตยและมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้นนั่นเอง

หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career Skills)

ทักษะชีวิต (Life Skills)

ความหมายของทักษะชีวิต

ในการศึกษาความหมายของทักษะชีวิต พบว่า นักวิชาการ องค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ได้กล่าวถึงความหมายของทักษะชีวิตไว้มากมายหลากหลายทัศนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1993, อ้างถึงใน สกต วรเจริญศรี, 2550) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิตหมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยน และให้มีพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมที่จะสามารถให้บุคคลจัดการกับความต้อองการและสิ่งต่างๆ ที่มากระตุ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฤษณา ปัญญา (2552: 9) กล่าวว่า ทักษะชีวิต คือ ความสามารถขั้นพื้นฐานที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันของบุคคล เป็นความสามารถที่ประกอบไปด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะในอันที่จะทำใ้บุคคลมีความพร้อมที่จะเผชิญหน้าและรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมปัจจุบัน และอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชวลีพร คังงาม (2554: 5)กล่าวถึงความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันการเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสมการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) กล่าวถึงทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

วิจารณ์ พานิช (2555: 50 - 58) กล่าวถึง ทักษะอาชีพและทักษะชีวิตว่าเป็นทักษะที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อเยาวชน จะต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถม (หรืออนุบาล) ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 และมหาวิทยาลัย โดยเรียนตามพัฒนาการของสมอง ประกอบด้วยทักษะสำคัญๆ หลายด้าน เป็นต้นว่า 1) ทักษะการยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) ทักษะการริเริ่มและการนำตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและวัฒนธรรม 4) ทักษะการสร้างผลผลิตและรับผิดชอบตรวจสอบได้ 5) ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบซึ่งทักษะเหล่านี้จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตในอนาคตของผู้เรียน ทั้งต่อผลสำเร็จของงานและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2557) ได้สรุปแนวคิดเรื่องทักษะชีวิตและแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนว่า คำว่า ทักษะ (Skill) หมายถึง ความชัดเจนและความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งบุคคลสามารถสร้างขึ้นได้ จากการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการอาชีพ การกีฬา การทำงานร่วมกับผู้อื่น การอ่าน การสอน การจัดการ ทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางภาษา ทักษะทางการใช้เทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งเป็นทักษะภายนอกที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน จากการกระทำหรือจากการปฏิบัติซึ่งทักษะดังกล่าวนั้น เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะทำให้ผู้มีทักษะเหล่านั้น มีชีวิตที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยมีโอกาสที่ดีกว่าผู้ไม่มีทักษะดังกล่าว ซึ่งทักษะประเภทนี้เรียกว่า Livelihood skill หรือ Skill for living ซึ่งเป็นคนละอย่างกับทักษะชีวิตที่เรียกว่า Life skill (ประเสริฐ ดันสกุล, 2538) ดังนั้น ทักษะชีวิต หรือ Life skill จึงหมายถึง คุณลักษณะ หรือความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา (Psychosocial competence) ที่เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ เอดส์ยาเสพติด ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถ มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรือจะกล่าวง่าย ๆ ทักษะชีวิต ก็คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวันเพื่อให้อยู่รอดปลอดภัย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การใช้ทักษะชีวิต คือ ความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต รวมถึงการพัฒนาทักษะจำเป็นให้เกิดขึ้นในตนเอง ได้แก่ การยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มและการนำตนเอง การร่วมกับสังคมและวัฒนธรรม การสร้างผลผลิตและรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ การมีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นความสามารถที่ประกอบด้วย

ความรู้ เจตคติ และทักษะในอันที่จะทำให้บุคคลมีความพร้อมที่จะเผชิญหน้าและรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของทักษะชีวิต

จากการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต พบว่า นักการศึกษา องค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตออกเป็นด้านต่าง ๆ ตามกรอบการศึกษาของตน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

UNESCO (Focusing Resource on Effective School Health, 2002, อ้างถึงใน สกต วรเจริญศรี, 2550: 42) ได้แบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความสามารถทางความคิด (Cognitive Abilities) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่จะรู้ (Learning to Know) โดยแบ่งออกเป็น 2 ทักษะ คือ ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2. ด้านความสามารถส่วนบุคคล (Personal Abilities) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่จะเป็น (Learning to be) โดยแบ่งออกเป็น 3 ทักษะ คือ ทักษะการเพิ่มการควบคุมภายในตนเอง ทักษะการจัดการกับความรู้สึก ทักษะการจัดการความเครียด

3. ด้านความสามารถระหว่างบุคคล (Interpersonal Abilities) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น แบ่งออกเป็น 5 ทักษะ คือ ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล ทักษะการปฏิเสธและการเจรจาต่อรอง ทักษะการเห็นอกเห็นใจ ทักษะการทำงานเป็นทีมและการให้ความร่วมมือ

บทสัมภาษณ์ นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2554, อ้างถึงใน สุริยเดว ทรีปาตี, 2554: 33 - 35) สรุปแนวคิดของการค้นพบว่า แม่คนเราจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีหรือมีปัจจัยเสี่ยงมากมาย ก็ไม่ได้หมายความว่าคนๆ นั้นจะมีปัญหาเสมอไป มีคนไม่น้อยกว่าครึ่งที่สามารถผ่านอุปสรรคนี้ได้ ด้วยคุณลักษณะที่อาจเรียกในชื่อต่าง ๆ กัน เช่น ทักษะชีวิต ความเข้มแข็งทางใจ รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนชีวิตด้วย โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 กลุ่มคือ

1. การเห็นคุณค่าในตัวเอง เช่น เด็กที่มีความสามารถทางศิลปะหรือดนตรี แล้วได้รับการส่งเสริมทำให้เขารู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า มีความสามารถ ปัจจัยด้านนี้จะส่งเสริมให้เขาไม่ต้องมีปัญหาด้านอารมณ์หรือพฤติกรรม

2. การยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญของพลังตัวตนนอกเหนือจากการเห็นคุณค่าในตัวเอง เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีโอกาสพบเจอกับเรื่อง บुरๆ เหล่า ปัญหาเรื่องเพศ แต่คนที่พลังตัวตนจะยึดมั่นในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่ดีเหล่านี้ได้

3. การมีทักษะสำคัญ โดยเฉพาะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีความสามารถในการแก้ปัญหา รู้จักจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเองในทางที่สร้างสรรค์ ไม่ใช่ความรุนแรง ขณะเดียวกันก็กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนไปในทางที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง

ทั้งนี้โรงเรียนมีส่วนสำคัญไม่น้อยที่จะช่วยทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตัวเอง มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และรู้จักการแก้ปัญหา เพราะโรงเรียนมีหลายกลุ่มวิชาที่สามารถสอดแทรกเรื่องทักษะชีวิตให้เด็กเรียนรู้ได้ ไม่ว่าจะเป็นสุขศึกษา สังคมศึกษา แะแนว หรือวิชาที่สอนเกี่ยวกับการงานอาชีพ เช่น คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ถ้าครูไม่มุ่งเน้นแต่วิชาการอย่างเดียว แต่ให้ความสำคัญมุ่งสร้างทักษะชีวิตด้วยก็จะเป็นประโยชน์กับการสร้างต้นทุนชีวิตมาก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ได้กำหนดทักษะเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกรู้คิด ให้รู้จักสร้างสัมพันธอันดีระหว่างบุคคล รู้จักจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ป้องกันตัวเองในภาวะ กังขาน และจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้แก่ นักเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและองค์ประกอบทักษะชีวิตที่องค์การอนามัยโลกกำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิต ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิตและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง ระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายหลีกเลี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

4. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้อง เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สำนักงานบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (2557) สรุปลองค์ประกอบของการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของบุคคล เพื่อให้สามารถจัดการกับตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีความสุขตามสภาพ และความสุขความปลอดภัย ในสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานของบุคคลโดยบูรณาการองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันเข้าด้วยกันจากองค์ประกอบของทักษะชีวิต 10 ประการ กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดเนื้อหาที่เป็นจุดเน้นในการพัฒนาทักษะชีวิต 4 ด้าน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่คือ

1. ด้านสุขภาพอนามัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในการดูแลตนเองให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม รู้วิธีป้องกันไม่ให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บและสามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่จะนำไปสู่โรคภัยไข้เจ็บได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยอันตรายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกในการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้วิธีใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า รู้วิธีป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเป็นพิษ และสามารถแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษในชุมชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ถูกต้อง และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนในสังคมไทย รู้วิธีป้องกันไม่ให้ตนเอง ครอบครัวยุวมชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข สามารถปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

จากการเรียนรู้เนื้อหาดังกล่าวในรูปแบบกิจกรรมที่ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยให้กลุ่มเป้าหมาย ได้ฝึก คิด ทำ จำ แก้ปัญหา และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะเป็นการพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 10 ประการ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาดังกล่าวไปด้วยพร้อมกัน จากองค์ประกอบของทักษะชีวิต 10 ประการเมื่อนำไปพัฒนากิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตให้กับกลุ่มเป้าหมาย สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ทักษะชีวิตทั่วไป คือ ความสามารถพื้นฐานที่ใช้เผชิญปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น ความเครียด สุขภาพ การคบเพื่อน การปรับตัว ครอบครัวแตกแยก การบริโภคอาหาร ฯลฯ

2. ทักษะชีวิตเฉพาะ คือ ความสามารถที่จำเป็นในการเผชิญปัญหาเฉพาะ เช่น ยาเสพติด โรคเอดส์ ไฟไหม้ น้ำท่วม การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ฯลฯ

องค์ประกอบของทักษะชีวิตจะมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรมและสถานที่แต่ละทักษะชีวิตที่จำเป็นที่สุดที่ทุกคนควรมี ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้สรุปไว้และถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำรงชีวิต คือ

1. ทักษะการตัดสินใจ (Decision making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ เช่น ถ้าบุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนเอง ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพ หรือความปลอดภัยในชีวิต โดยประเมินทางเลือกและผลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกทางที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะมีผลต่อการมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ

2. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบ ไม่เกิดความตึงเครียดทางกายและจิตใจ จนอาจลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้ไข

3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกต่าง ๆ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก และสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหา หรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

5. ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรม และสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การแสดงความต้องการ การแสดงความชื่นชม การขอร้อง การเจรจาต่อรอง การดักเตือน การช่วยเหลือ การปฏิเสธ ฯลฯ

6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว

7. ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รู้จัก และเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดีข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เรารู้ตัวเองเวลาเผชิญกับความเครียดหรือสถานการณ์ต่าง ๆ และทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานของ

การพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

8. ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สติปัญญา ฯลฯ ช่วยให้สามารถยอมรับบุคคลอื่นที่ต่างจากเรา เกิดการช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ด้อยกว่าหรือได้รับความเดือดร้อน เช่น ผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดเชื้อเอดส์

9. ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์โกรธ และความเศร้าโศก ที่ส่งผลกระทบต่อร่างกาย และจิตใจ ได้อย่างเหมาะสม

10. ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด เพื่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

ทั้งนี้จากการศึกษาแนวคิดการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของ Sue Z. Beers (2011: 14 - 15) วิจารณ์ พานิช (2555: 50 - 58) และ วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา (2556: 20 - 21) สรุปองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ๆ ของทักษะชีวิต ที่สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนซึ่งมีหลักการและแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินชีวิต ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เสริมภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ประกอบด้วยองค์ประกอบของทักษะ 5 ด้าน ได้แก่

1. ทักษะการยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexible and Adaptability Skills)

ความยืดหยุ่นและการปรับตัวเป็นทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เป็นความยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมาย ไม่ใช่ยืดหยุ่นและปรับตัวแบบไร้หลักการและเลื่อนลอยการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรงและไม่คาดฝันอย่างเป็นอยู่ในโลกปัจจุบัน และรุนแรงขึ้นในอนาคตทำให้การวางแผนการทำงานแบบตายตัวใช้ไม่ได้ผล มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความสามารถสูงในการยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมายและคุณค่านอกจากต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงแล้ว การทำงานในอนาคตยังเผชิญภาวะที่มีทรัพยากรจำกัด ตั้งแต่เวลา และทรัพยากรอื่น ๆ โดยต้องทำงานให้เข้าจังหวะกับงานส่วนอื่นในภาพใหญ่ และงานส่วนอื่นนั้นอาจอยู่ในส่วนอื่นของโลกที่ห่างไกล เป็นสภาพที่ต้องการความยืดหยุ่นและปรับตัวและเงื่อนไขของการปรับตัวอาจอยู่ที่แข่งขันกับคู่แข่ง

การปรับตัวที่ดีที่สุด คือ การใช้วิกฤติให้เป็นโอกาสใช้ปัญหาเป็นโอกาสหาทางออกอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะเกิดการเรียนรู้สูงสุด ยิ่งโครงการหรือการงานมีความยากและซับซ้อนมากเพียงใด ผู้เรียนก็มีโอกาสใช้และเรียนรู้ทักษะด้านการยืดหยุ่นและปรับตัวมากเพียงนั้นครูเพื่อศิษย์ต้องออกแบบการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนให้สามารถพัฒนาทักษะต่อไปนี้

1.1 ทักษะการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลง

1.1.1 ปรับตัวเข้ากับบทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมายกำหนดการที่เปลี่ยนไปและบริบทที่เปลี่ยนไป

1.1.2 ทำงานได้ผลดีในสภาพของความไม่ชัดเจน ไม่แน่นอนและในสภาพที่ลำดับความสำคัญของงานเปลี่ยนไป

1.2 ทักษะความยืดหยุ่น

1.2.1 นำเอกลักษณ์ที่เกิดขึ้นมาใช้ประโยชน์อย่างได้ผล

1.2.2 จัดการเชิงบวกต่อคำชม คำตำหนิ และความผิดพลาด

1.2.3 สามารถนำเอาความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายของทีมงานจากหลากหลายวัฒนธรรม มาทำความเข้าใจ ต่อรอง สร้างคุณภาพ และทำงานลุล่วง

2. ทักษะการริเริ่มและการนำตนเอง (Initiative and Self-Direction Skills)

งานในศตวรรษที่ 21 ต้องการความร่วมมือสูง และในขณะที่เดียวกันก็ต้องการการพึ่งตนเองสูงด้วย ผู้เรียนต้องไม่คอยแต่จะพึ่งคนอื่นหรือคอยให้ผู้อื่นมาช่วยเหลือ สั่งการ การทำงานต้องเพิ่มความฉับไวขึ้น ผู้เรียนที่ดีต้องชวนช่วยเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันและกัน (inter-dependence) และเป็นอิสระต่อกัน (independence) ซึ่งดูแลเป็นชั่วคราวข้ามกันแต่เมื่อได้รับการฝึกให้ดีจะเป็นทักษะที่สำคัญมากในการทำงานและดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ และมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องฝึกทักษะนี้ตั้งแต่เด็กและวิธีเรียนหรือฝึกที่ได้ผลดี ได้แก่ การจัดการเรียนรู้จากการทำโครงการ (Project Base Learning : PBL) ทั้งนี้ครูเพื่อศิษย์ต้องออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ศิษย์พัฒนาทักษะต่อไปนี้

2.1 ทักษะการจัดการเป้าหมายและเวลา

2.1.1 กำหนดเป้าหมายโดยมีเกณฑ์ความสำเร็จที่จับต้องได้ และที่จับต้องไม่ได้

2.1.2 มีความสมดุลระหว่างเป้าหมายเชิงยุทธวิธี (tactical) ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะสั้นกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ (strategic) ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะยาว

2.1.3 ใช้เวลาและจัดการภาระงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ทักษะการทำงานได้ด้วยตนเอง

2.2.1 ทำงานสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงานเอง คอยติดตามผลงานเอง และกำหนดลำดับความสำคัญของงานเอง

2.3 ทักษะการเรียนรู้โดยการนำตนเอง

2.3.1 นอกเหนือจากเรียนรู้ทักษะในงงานของตนเองโดยตรงแล้ว สามารถมองเห็นโอกาสเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อขยายความเชี่ยวชาญของตน

2.3.2 ริเริ่มการพัฒนาทักษะไปสู่ระดับมืออาชีพ

2.3.3 แสดงความเอาใจจริงเอาใจต่อการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องทำตลอดชีวิต

2.3.4 สามารถทบทวน ใ้คร่ครวญ ประสพการณ์ในอดีต เพื่อใช้คิดหาทางพัฒนาในอนาคต

3. ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills)

หัวใจของทักษะนี้คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกริแควียดหรือแปลกแยกและทำให้งานสำเร็จได้ เป็นเรื่องของการเรียนรู้และยกระดับความฉลาดด้านสังคม (social intelligence) และความฉลาดด้านอารมณ์ (emotional intelligence) ของผู้เรียนครูเพื่อศิษย์ต้องออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ศิษย์พัฒนาทักษะต่อไปนี้

3.1 ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3.1.1 รู้ว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด

3.1.2 แสดงพฤติกรรมอย่างมืออาชีพและอย่างน่านับถือ

3.2 ทักษะการปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลาย

3.2.1 เคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมและทำงานร่วมกับคนที่มีพื้นฐานแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างได้ผลดี

3.2.2 ตอบสนองความเห็นและคุณค่าที่แตกต่างอย่างใจกว้าง

3.2.3 ยกระดับความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ วิธีทำงานแบบใหม่ หรือคุณภาพของผลงาน

4. ทักษะการสร้างผลผลิตและสำนึกความรับผิดชอบ (Productivity and Accountability)

การเรียนรู้จากการทำโครงการ (PBL/Project Base Learning) เป็นวิธีเรียนทักษะเหล่านี้ โดยใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Productivity) มีการเก็บข้อมูลเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งเพื่อการรับรู้ผลงานที่ทำได้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ทักษะที่ต้องการคือ ทักษะในการกำหนดเป้าหมายและบรรลุเป้าหมายนั้น การจัดลำดับความสำคัญของงานและการใช้เวลา การเรียนรู้จากการทำโครงการมีขั้นตอน คือ ต้องทำความเข้าใจโครงการให้ชัดเจน วางแผน ลงมือทำ และประเมินว่าได้ผลงานคุณภาพดีหรือไม่ กระบวนการทำงานเหมาะสมเพียงไร ขั้นตอนเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นครูเพื่อศิษย์ต้องออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ศิษย์พัฒนาทักษะต่อไปนี้

4.1 ทักษะการจัดการโครงการ

4.1.1 กำหนดเป้าหมายและทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น แม้จะมีอุปสรรคและมีแรงบีบบังคับ แบ่งเวลาหรือความสนใจ

4.1.2 กำหนดลำดับความสำคัญ วางแผน และจัดการงาน

4.2 ทักษะการสร้างสรรค์ผลผลิต

แสดงความสามารถพิเศษในการทำงานให้ได้ผลงานที่คุณภาพดีเป็นพิเศษ ได้แก่ ความสามารถด้าน

1. การทำงานอย่างมีจริยธรรมและด้วยท่าทีเชิงบวก
2. จัดการเวลาและโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ
3. สามารถทำงานหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน (multitasking)
4. ร่วมงานอย่างเอาใจจริงเอาใจ เชื้อถือได้ และตรงต่อเวลา
5. นำเสนอตนเองอย่างมีอาชีพและมีมารยาท
6. ทำงานร่วมและร่วมมือเป็นทีมอย่างได้ผลดี
7. เคารพและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลายในทีมงาน
8. รับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น

5. ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility Skills)

ภาวะผู้นำที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 คือ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจายบทบาท (distributed leadership and responsibility) และความรับผิดชอบมี 3 ระดับ คือ

1. รับผิดชอบต่อตนเอง
2. รับผิดชอบการทำงานประสานสอดคล้องกันในทีม
3. ความร่วมมือในทีมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกัน

วิธีการทำงานแบบที่จะแพร่หลายขึ้นเรื่อย ๆ ในศตวรรษที่ 21 เรียกว่า “สตูดิโอ (studio model)” เป็นการทำงานแบบที่คนจากหลากหลายหน่วยงานย่อยมาร่วมกันทำโครงการร่วมกัน แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ แสดงบทบาทของแต่ละคนเพื่อทำให้เป็นทีมที่แข็งแกร่ง ทุกคน

ช่วยกันสร้างผลงานที่สร้างสรรค์ และร่วมเฉลิมฉลองความสำเร็จ แล้วสลายทีมงานเพื่อให้แต่ละคนไปทำงานโครงการถัดไปที่สมาชิกของทีมแตกต่างกันไปจากเดิม

ในอนาคตคนที่มีการศึกษาจะทำงานแบบเป็นโครงการ ในสถานที่ทำงานแบบสตูดิโอและงานแบบนี้นอกจากจะเรียกร่องภาวะผู้นำและความรับผิดชอบสูงมากก็ยังให้โอกาสเรียนรู้สูงมากด้วย ดังนั้นครูเพื่อศิษย์ต้องออกแบบการเรียนรู้เพื่อศิษย์พัฒนาทักษะต่อไปนี้

5.1 ทักษะการให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น

5.1.1 ใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย

5.1.2 ทำให้ผู้อื่นเกิดพลังในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน

5.1.3 สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ใช้ศักยภาพหรือความสามารถสูงสุดผ่านการทำตัวเป็นตัวอย่างและไม่ถือผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง

5.1.4 ทำตัวเป็นตัวอย่างในการใช้อำนาจอย่างมีจริยธรรมและคุณธรรม

5.2 ทักษะความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น

5.2.1 ดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบต่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

จากองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า หลักการและแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต แนวทางการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเสริมภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตโดยมุ่งเน้นการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ประกอบด้วยองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตหลายด้าน ได้แก่ ทักษะการยืดหยุ่นและการปรับตัว ทักษะการริเริ่มและการนำตนเอง ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบต่อทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งได้แก่ การตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสร้างผลผลิตและสำนึกความรับผิดชอบต่อทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

กิจกรรมและแนวทางการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555: 2) กล่าวถึง กิจกรรมที่จะสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตว่า ต้องเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียนมีดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ข่าวสาร เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือประสบการณ์ของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สืบค้นหรือศึกษาค้นคว้า คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสื่อต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้สะท้อนตนเอง เชื่อมโยงกับชีวิตและการดำเนินชีวิตในอนาคต

2. กิจกรรมที่ผู้เรียนได้กระทำร่วมกัน ได้ลงมือกระทำกิจกรรมลักษณะต่าง ๆ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมค่าย กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมชมรม/ชุมนุม กิจกรรมโครงงาน/โครงการ กิจกรรมอาสา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิตดังนี้

2.1 ได้เสริมสร้างสัมพันธภาพและใช้ทักษะการสื่อสาร ได้ฝึกการจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเอง

2.2 ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เข้าใจผู้อื่น นำไปสู่การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น รู้จักไตร่ตรอง ทำความเข้าใจและตรวจสอบตนเอง ทำให้เข้าใจตนเองและเห็นใจผู้อื่น

2.3 ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงออกด้านความคิด การพูด และการทำงานมีความสำเร็จ ทำให้ได้รับคำชม เกิดเป็นความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าตนเอง นำไปสู่การรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

การพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่ผู้เรียนในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคตจึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้มากที่สุด ทั้งใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อันได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมนักเรียน (กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารียุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมชมรม/ชุมนุม) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์และกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะตามนโยบายของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตได้ทุกองค์ประกอบของทักษะชีวิต

แนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555: 2) กล่าวถึง แนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถที่เกิดในตัวผู้เรียนได้ด้วยวิธีการสำคัญ 2 วิธี คือ

1. เกิดเองตามธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ และการมีแบบอย่างที่ดี แต่การเรียนรู้ตามธรรมชาติจะไม่มีทิศทางที่แน่นอน บางครั้งกว่าจะเรียนรู้ ก็อาจสายเกินไป

2. การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน เป็นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมคิดอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ได้สะท้อนความรู้ที่นึกคิด มุมมอง เชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตของตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิต

บทสัมภาษณ์ นพ.ชยพร วงศ์ภิรมย์ศาสตร์ (2554, อ้างถึงใน สุริยเดว ทรีปาตี, 2554: 34) กล่าวถึง ส่วนสำคัญในการสร้างทักษะชีวิตและต้นทุนชีวิตให้กับเยาวชนก็คือ กิจกรรมที่หลากหลายและส่งเสริมให้เด็กได้มีบทบาทที่มากกว่าที่สุด ในการคิดและทำกิจกรรม ซึ่งทั้งนอกเวลาเรียนด้วยความสนใจของเขาเอง กระบวนการทำกิจกรรมก็จะทำให้เขาพัฒนาทักษะต่าง ๆ โดยทางโรงเรียนและผู้ใหญ่จะต้องส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมของเขาจริง ๆ จนเยาวชนสามารถดำเนินการได้เอง ซึ่งสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปในปัจจุบันนั้น สามารถดึงเด็กไปในทางเลื่อมได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นสื่อโฆษณา บริการ หรือกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การพนัน แก็งมอเตอร์ไซด์ เมื่อมากระทบกับปัจจัยเฉพาะที่ใกล้ตัวเด็กมากขึ้น เช่น สภาวะครอบครัว หรือสภาพในชุมชนที่เขาอยู่ ซึ่งถ้ามีปัญหาเรื่องยาเสพติด ความรุนแรง การดื่มสุรา เด็กก็จะเห็นพฤติกรรมเหล่านี้อยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน ยิ่งถ้าอยู่ในครอบครัวด้วยแล้ว ก็จะมีปัจจัยด้านลบมากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ คือ การเติมปัจจัยด้านบวกเพิ่มเข้าไป นี่คือหัวใจของการพัฒนาต้นทุนชีวิตแก่เยาวชนในปัจจุบันให้สามารถฟันฝ่าวิกฤตได้ดีขึ้น

วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวถึง แนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตว่า การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนยังมีความสำคัญและจำเป็นทวีคูณยิ่งขึ้น งานสำคัญของการศึกษาไทยในการสร้าง “ทักษะ” ให้ผู้เรียนพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต้องการธุรกิจ การศึกษาและการทำงานอย่างมาก ส่งผลทำให้ความเชื่อที่ว่านักเรียน ที่เรียนหนังสือเก่งจะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานไม่เป็นความจริงอีกต่อไป นักเรียนพันธุ์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ถูกคาดหวังจากสังคมและนายจ้างให้มีทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการทำงานและชีวิตประจำวันด้วย คือ จะต้องเป็นผู้ยืดหยุ่น และมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สามารถทำงานและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้เป็นคนทันโลก เช่น การรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างเป็นเหตุ เป็นผล เป็นระบบ เพื่อให้มองเห็นภาพรวมและนำไปสู่การแก้ไขปัญหารวมทั้งมีมีทักษะในการสื่อสารและการร่วมมือกับผู้อื่น

จากกิจกรรมและแนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่ผู้เรียนในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต ภารกิจสำคัญของผู้สอนต้องจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อันได้แก่ กิจกรรมแนะแนว เป็นต้น

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดจำแนกตามองค์ประกอบทักษะชีวิต ระดับมัธยมศึกษา
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555: 8 - 12) ระบุพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดจำแนกตามองค์ประกอบทักษะชีวิต ระดับมัธยมศึกษา ดังนี้
 องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิตและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ตารางที่ 4 องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. ค้นพบความถนัด ความสามารถ และบุคลิกภาพของตนเอง	1.1 วิเคราะห์ความถนัด ความสามารถของตนเองได้ 1.2 วิเคราะห์ลักษณะส่วนตัว อุปนิสัย และค่านิยมของตนเองได้
2. ค้นพบจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง	2.1 วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของตนเองได้ 2.2 กำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	3.1 ยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	4.1 สะท้อนมุมมองที่ดีของตนเองและผู้อื่นได้
5. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	5.1 แสดงความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นได้ 5.2 นำเสนอคุณลักษณะที่ดีมีคุณค่าของตนเองและผู้อื่นได้

ตารางที่ 4 องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (ต่อ)

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
6. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น	6.1 แสดงความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถ ความดีของตนเองและผู้อื่น 6.2 แสดงความสามารถและความดีงามที่ตนเองภาคภูมิใจให้ผู้อื่นรับรู้ได้
7. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	7.1 กล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองด้วยความมั่นใจ 7.2 ยอมรับในความคิด ความรู้สึกและการกระทำที่ดีของผู้อื่น
8. รู้สิทธิของตนเองและเคารพสิทธิผู้อื่น	8.1 เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย 8.2 ปฏิบัติตามสิทธิของตนเอง
9. มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ	9.1 กำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จที่ตนเองความหวังได้ 9.2 ปฏิบัติตามแผนการดำเนินชีวิตที่กำหนดไว้และปรับปรุงให้มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้
10. มีความรับผิดชอบต่องังคม	10.1 ปฏิบัติตนได้เหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม 10.2 ร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์พฤติกรรมทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ

ตารางที่ 5 องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. ค้นพบความถนัด ความสามารถ และบุคลิกภาพของตนเอง	1.1 วิเคราะห์ความถนัด ความสามารถของตนเองได้ 1.2 วิเคราะห์ลักษณะส่วนตัว อุปนิสัย และค่านิยมของตนเองได้
2. ค้นพบจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง	2.1 วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของตนเองได้ 2.2 กำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	3.1 ยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ได้อย่างมีเหตุผล
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	4.1 สะท้อนมุมมองที่ดีของตนเองและผู้อื่น ได้
5. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	5.1 แสดงความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ได้ 5.2 นำเสนอคุณลักษณะที่ดีมีคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ได้
6. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น	6.1 แสดงความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถ ความดีของตนเองและผู้อื่น 6.2 แสดงความสามารถและความดีงามที่ตนเองภาคภูมิใจให้ผู้อื่นรับรู้ได้
7. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	7.1 กล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองด้วยความมั่นใจ 7.2 ยอมรับในความคิด ความรู้สึกและการกระทำที่ดีของผู้อื่น
8. รู้สิทธิของตนเองและเคารพสิทธิผู้อื่น	8.1 เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย 8.2 ปฏิบัติตามสิทธิของตนเอง
9. มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ	9.1 กำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จที่ตนเองความหวังได้ 9.2 ปฏิบัติตามแผนการดำเนินชีวิตที่กำหนดไว้และปรับปรุงให้มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้
10. มีความรับผิดชอบต่อสังคม	10.1 ปฏิบัติตนได้เหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม 10.2 ร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลียงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

ตารางที่ 6 องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง	1.1 สำรวจและประเมินอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเองได้ 1.2 เลือกวิธีการจัดการหรือควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสม
2. จัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม	2.1 เลือกวิธีการจัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 2.2 ยุติความรุนแรงในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยสันติวิธี
3. รู้จักคลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์	3.1 มีวิธีการคลายความเครียดอย่างสร้างสรรค์
4. รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น	4.1 ปรับความคิด ความรู้สึก อารมณ์ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจหรือความเครียดได้ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ 4.2 มีวิธีการสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่นได้เหมาะสมกับเหตุการณ์

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ตารางที่ 7 องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. ยืนยันความต้องการของตนเอง ปฏิเสธและต่อรองบนพื้นฐานของความถูกต้อง	1.1 ยืนยันความต้องการของตนเองบนพื้นฐานของความถูกต้อง 1.2 ปฏิเสธและต่อรองบนพื้นฐานของความถูกต้อง
2. กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์	2.1 กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและเหมาะสม
3. ทำงานกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย	3.1 ทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยได้อย่างราบรื่น
4. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	4.1 อาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
5. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ด้วยการสื่อสารเชิงบวก	5.1 มีวิธีการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งด้านภาษาพูด ภาษากาย ด้วยความสุภาพและเป็นมิตร
6. เคารพกฎกติกาของสังคม	6.1 ปฏิบัติตนตามกฎกติกาของสังคมอย่างเต็มใจทุกสถานการณ์
7. ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้	7.1 ให้คำปรึกษาแนะนำที่ถูกต้องแก่ผู้อื่น

จากพฤติกรรมทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนดังกล่าวข้างต้นสรุปจุดเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555: 18) ได้ว่า นโยบายและเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านความสามารถและทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรและมีภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงและท้าทายซึ่งต้องใช้กระบวนการคิดและการตัดสินใจที่เหมาะสมจึงจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุขนอกจากนี้ได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาและเสริมสร้าง “ทักษะชีวิต” ให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ด้วยการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เสริมสร้างทักษะชีวิตซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปยังทักษะอาชีพที่ดีที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนด้วย ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตนั้น พบว่า การจัดการเรียนการสอนผ่านกระบวนการจัดกิจกรรม และแนวสามารถเสริมสร้างทักษะการคิดการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้นได้ (สกล วรเจริญศรี, 2550; กาญจนา วงษ์สวัสดิ์, 2551; กฤษณา ปัญญา, 2552; กมลวรรณ จินหล่อ, 2553)

นอกจากนี้ การศึกษาข้อมูลพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังตามองค์ประกอบทักษะชีวิต จำแนกตามรายชั้นปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

ตารางที่ 8 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังตามองค์ประกอบทักษะชีวิตจำแนกตามรายชั้นปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ชั้น	องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และ เห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น	องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์	องค์ประกอบที่ 3 การจัดการ กับอารมณ์และ ความเครียด	องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพ ที่ดีกับผู้อื่น
มัธยมศึกษาปีที่ 4	- มีทักษะในการ กำหนดเป้าหมาย และทิศทางการ ดำเนินชีวิตไปสู่ ความสำเร็จ - ปฏิบัติตนตาม ทิศทางที่กำหนด - มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม	- มีหลักคิดที่เป็น ระบบ	- รู้เท่าทันอาการทาง กายที่เกิดจาก อารมณ์และ ความเครียด - รู้จักการแสดงออก ทางอารมณ์และ คลายความเครียด ด้วยวิธีการที่ เหมาะสม	- สร้างความสัมพันธ์ที่ ดีกับผู้อื่นที่ หลากหลายรวมถึงคน ที่มีความเชื่อบน พื้นฐานที่แตกต่างกัน - รู้จักเลือกคบคน
มัธยมศึกษาปีที่ 5	- ปรับปรุงทิศ ทางการดำเนินชีวิต ให้มีโอกาสประสบ ความสำเร็จตาม เป้าหมายที่กำหนด ไว้	- มีความยืดหยุ่นทาง ความคิดไม่ยึดติด กับทางเลือกเดิมที่ คุ้นเคย	- รู้จักสร้างความสุข ให้กับตนเองและ ผู้อื่น - ปรับอารมณ์ ความรู้สึกใน สถานการณ์ ต่าง ๆ ได้อย่าง ถูกต้องและ เหมาะสม	- วางตัวและกำหนด ท่าทีที่เหมาะสมกับ บุคคลและ สถานการณ์ - มีความสัมพันธ์ที่ดี กับพ่อแม่และผู้ใหญ่ รอบตัว

ตารางที่ 8 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังตามองค์ประกอบทักษะชีวิตจำแนกตามรายชั้นปีของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ต่อ)

ชั้น	องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และ เห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น	องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์	องค์ประกอบที่ 3 การจัดการ กับอารมณ์และ ความเครียด	องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพ ที่ดีกับผู้อื่น
มัธยมศึกษาปีที่ 6	- ประเมินและสร้างข้อสรุปจากผลการกระทำ ประสบการณ์ และ การแก้ไขปัญหา การสร้างสรรค์งาน การทำงานร่วมกับผู้อื่นใน สถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ที่ดีของผู้อื่น บันทึกเป็น บทเรียนของตนเอง และเป็นแนวทางมาใช้ทักษะชีวิตในอนาคต			- ให้คำปรึกษาผู้อื่นได้

สรุปการสังเคราะห์องค์ประกอบการใช้ทักษะชีวิตที่สำคัญที่ส่งเสริมการใช้ทักษะชีวิต
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย ในงานวิจัยนี้ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประเด็นการสังเคราะห์	ยูเนสโก (Focusing Resource on Effective School Health 2002)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2555)	Sue Z. Beers (2011) วิจารณ์ พานิช(2555) วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2556)	ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ ของการใช้ทักษะชีวิต (ผู้วิจัย 2557)
องค์ประกอบ				
1. ด้านความคิด (Cognitive Abilities)	- ด้านความสามารถทางความคิด (Cognitive Abilities)	- การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	-	- การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
2. ด้านความสามารถ/ทัศนคติ ส่วนบุคคล(Personal Abilities)	- ด้านความสามารถส่วนบุคคล	- การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าใน ตนเองและผู้อื่น	-	-
3. ด้านความสามารถระหว่างบุคคล (Interpersonal Abilities)	-ด้านความสามารถระหว่างบุคคล	-	-	-
4. ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี (Good Relationship)	-	- การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	-สังคมและข้ามวัฒนธรรม	- การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
5. สังคมและวัฒนธรรม (Social and Cross – Culture)	-	-	-	- สังคมและวัฒนธรรม
6. ด้านสร้างผลงาน/ชิ้นงาน (Productivity and Accountability)	-	-	-การสร้างผลผลิต	- การสร้างผลผลิต

ตารางที่ 9 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ต่อ)

ประเด็นการสังเคราะห์	ยูเนสโก (Focusing Resource on Effective School Health 2002)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2555)	Sue Z. Beers (2011) วิจารณ์ พานิช(2555) วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2556)	ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ ของการใช้ทักษะชีวิต (ผู้วิจัย 2557)
องค์ประกอบ				
7. ด้านความเป็นผู้นำ (Leadership)	-	-	- ภาวะผู้นำ	-
8. ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility)	-	-	- ตำหนักความรับผิดชอบ	- ตำหนักความรับผิดชอบ
9. ด้านริเริ่มสร้างสรรค์และนำ ตนเอง (Self-directed)	-	-	- การริเริ่มและการนำตนเอง	- การริเริ่มสร้างสรรค์และนำ ตนเอง
10. ด้านยืดหยุ่นและปรับตัว (Flexible and Adaptability)	-	-	- การยืดหยุ่นและการ ปรับตัว	- การยืดหยุ่นและการปรับตัว
11. ด้านจัดการกับอารมณ์และ ความเครียด (Dealing with emotions and stress)	-	- การจัดการกับอารมณ์และ ความเครียด	-	-

จากตารางที่ 9 พบว่า องค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตที่สำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการริเริ่มและการนำตนเอง

องค์ประกอบที่ 3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้

องค์ประกอบที่ 5 ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

องค์ประกอบที่ 6 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 7 ด้านการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

ทั้งนี้แต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วยพฤติกรรมของทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการสังเคราะห์พฤติกรรมของทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน

ประเด็นการสังเคราะห์	ยูเนสโก (Focusing Resource on Effective School Health 2002)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2555)	Sue Z. Beers (2011) วิจารณ์ พานิช(2555) วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2556)	ผลการสังเคราะห์พฤติกรรม ของทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่ คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน (ผู้วิจัย 2557)
พฤติกรรมทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน				
1. ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา	ทักษะการแก้ปัญหาและการ ตัดสินใจ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	- ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์	-	- ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหอย่าง สร้างสรรค์
2. ทักษะการปรับตัวและยืดหยุ่น	-	-	- ทักษะการปรับตัวสู่การ เปลี่ยนแปลง - ทักษะการยืดหยุ่น	- ทักษะการปรับตัวสู่การ เปลี่ยนแปลง - ทักษะความยืดหยุ่น
3. ทักษะการทำงานด้วยตนเองและ เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	-	- ทักษะการตระหนักรู้และเห็น คุณค่าในตนเองและผู้อื่น	- ทักษะการทำงานได้ด้วยตนเอง	- ทักษะการเรียนรู้โดยการนำ ตนเองและทักษะการทำงานได้ ด้วยตนเอง
4. ทักษะการทำงานเป็นทีม	-	-	- ทักษะการปฏิบัติงานกับ ทีมงานที่มีความหลากหลาย	- ทักษะการปฏิบัติงานกับ ทีมงานที่มีความหลากหลาย
5. ทักษะการจัดการเป้าหมายและ เวลา	-	-	- ทักษะการจัดการเป้าหมายและ เวลา	- ทักษะการจัดการเป้าหมาย และเวลา
6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดี กับผู้อื่น	-	- ทักษะการสร้างสัมพันธที่ดีกับ ผู้อื่น	- ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลอื่น	- ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลอื่น

ตารางที่ 10 ผลการสังเคราะห์พฤติกรรมของทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน (ต่อ)

ประเด็นการสังเคราะห์	ยูเนสโก (Focusing Resource on Effective School Health 2002)	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555)	Sue Z. Beers (2011) วิจารณ์ พานิช (2555) วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2556)	ผลการสังเคราะห์พฤติกรรมของ ทักษะชีวิตและอาชีพและตัวชี้วัด ที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน (ผู้วิจัย 2557)
พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน				
7. ทักษะความรับผิดชอบ	-	-	-ทักษะความรับผิดชอบต่อ บุคคลอื่น	- ทักษะความรับผิดชอบต่อบุคคล อื่น
8. ทักษะการสร้างสรรค์ผลงาน	-	-	- ทักษะการสร้างสรรค์ผลผลิต	- ทักษะการสร้างสรรค์ผลผลิต
9. ทักษะการจัดการกับความรู้สึกลึก/ ความเครียด	- ทักษะการเพิ่มการควบคุมภายใน ตนเอง	- ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด	-	-
10. ทักษะการให้คำแนะนำ	-	-	- ทักษะการให้คำแนะนำและการ นำบุคคลอื่น	- ทักษะการให้คำแนะนำและการ นำบุคคลอื่น
11. ทักษะการจัดการกับความเครียด	-	ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด	-	-
12. ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล	- ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล	-	- ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลอื่น	-
13. ทักษะการปฏิเสธและเจรจา ต่อรอง	- ทักษะการปฏิเสธและการเจรจา ต่อรอง	-	-	-
14. ทักษะการทำงานเป็นทีมและการ ให้ความร่วมมือ	- ทักษะการทำงานเป็นทีมและการ ให้ความร่วมมือ	-	- ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลอื่น	- ทักษะการปฏิบัติงานกับทีมงาน ที่มีความหลากหลาย

ตารางที่ 10 ผลการสังเคราะห์พฤติกรรมของทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน (ต่อ)

ประเด็นการสังเคราะห์	ยูเนสโก (Focusing Resource on Effective School Health 2002)	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555)	Sue Z. Beers (2011) วิจารณ์ พานิช (2555) วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2556)	ผลการสังเคราะห์พฤติกรรมของ ทักษะชีวิตและอาชีพและตัวชี้วัด ที่คาดหวัง ให้เกิดกับผู้เรียน (ผู้วิจัย 2557)
15. ทักษะการจัดการโครงการ/งานที่ ได้รับมอบหมาย	-	-	- ทักษะการจัดการโครงการ	- ทักษะการจัดการ โครงการ
16. ทักษะการเห็นอกเห็นใจ	- ทักษะการเห็นอกเห็นใจ	- ทักษะการตระหนักรู้และเห็น คุณค่าในตนเองและผู้อื่น	-	-

จากตารางที่ 10 สรุปพฤติกรรมของการใช้ทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนประกอบด้วย 17 ทักษะ ดังนี้ 1. ทักษะการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลง 2. ทักษะความยืดหยุ่น 3. ทักษะการจัดการกับเป้าหมายและเวลา 4. ทักษะการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย 5. ทักษะการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ 6. ทักษะการเรียนรู้โดยการนำตนเอง 7. ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 8. ทักษะการปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลาย 9. ทักษะการจัดการโครงการ 10. ทักษะการสร้างสรรค์ผลผลิต 11. ทักษะการมีสำนึกความรับผิดชอบ 12. ทักษะการให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น 13. ทักษะความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น 14. ทักษะการคิดวิเคราะห์ 15. ทักษะการตัดสินใจ 16. ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 17. ทักษะการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

ทั้งนี้เมื่อนำองค์ประกอบและพฤติกรรมของทักษะชีวิตและตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน โดยสรุปจุดเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตได้ว่าเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในด้านความสามารถและทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรและมีภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงและท้าทาย ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิดและการตัดสินใจที่เหมาะสมจึงจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุขซึ่งต้องพัฒนาและเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะของตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว ประกอบด้วย
  - 1.1 ทักษะการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลง
2. ทักษะความยืดหยุ่น
3. การริเริ่มและการนำตนเอง ประกอบด้วย
  - 3.1 ทักษะการจัดการกับเป้าหมายและเวลา
  - 3.2 ทักษะการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย
  - 3.3 ทักษะการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ
  - 3.4 ทักษะการเรียนรู้โดยการนำตนเอง
4. สังคมและวัฒนธรรม
  - 4.1 ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
  - 4.2 ทักษะการปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลาย
5. การสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้
  - 5.1 ทักษะการจัดการโครงการ
  - 5.2 ทักษะการสร้างสรรค์ผลผลิต

- 5.3 มีสำนึกความรับผิดชอบ
6. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ
- 6.1 ทักษะการให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น
- 6.2 ทักษะความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น
7. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
- 7.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์
- 7.2 ทักษะการตัดสินใจ
- 7.3 ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
8. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- 8.1 ทักษะการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

สรุปองค์ประกอบและตัวชี้วัดของทักษะชีวิตเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 องค์ประกอบและตัวชี้วัดของทักษะชีวิตเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

องค์ประกอบ ที่	เรื่อง	ตัวชี้วัด
1	การยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexible and Adaptability Skills)	1.1 ทักษะการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลง
		1.2 ทักษะความยืดหยุ่น
2	การริเริ่มและการนำตนเอง (Initiative and Self-Direction Skills)	2.1 ทักษะการจัดการกับเป้าหมายและเวลา
		2.2 ทักษะการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย
		2.3 ทักษะการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย โดยปราศจากการควบคุมสั่งการ
		2.4 ทักษะการเรียนรู้โดยการนำตนเอง
3	สังคมและวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills)	3.1 ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
		3.2 ทักษะการปฏิบัติงานกับทีมงานที่มี ความหลากหลาย

ตารางที่ 11 องค์ประกอบและตัวชี้วัดของทักษะชีวิตเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ต่อ)

องค์ประกอบ ที่	เรื่อง	ตัวชี้วัด
4	การสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and Accountability)	4.1 ทักษะการจัดการโครงการ
		4.2 ทักษะการสร้างสรรค์ผลผลิต
		4.3 มีสำนึกความรับผิดชอบ
5	ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility Skills)	5.1 ทักษะการให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น
		5.2 ทักษะความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น
6	การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Critical thinking skills to make decisions and solve problems creatively)	6.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์
		6.2 ทักษะการตัดสินใจ
		6.3 ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
7	การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (Building relationships with others)	7.1 ทักษะการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

ทั้งนี้สรุปพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังตามองค์ประกอบทักษะชีวิต จำแนกตามรายชั้นปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

ตารางที่ 12 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังตามองค์ประกอบทักษะชีวิต จำแนกตามรายชั้นปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว

ชั้น	องค์ประกอบที่ 1 การยืดหยุ่นและ การปรับตัว	องค์ประกอบที่ 2 การริเริ่มและการนำ ตนเอง	องค์ประกอบที่ 3 สังคมและ วัฒนธรรม	องค์ประกอบ 4 การสร้างผลผลิต และความ รับผิดชอบ ตรวจสอบได้	องค์ประกอบที่ 5 ภาวะผู้นำ และความ รับผิดชอบต่อ	องค์ประกอบที่ 6 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์	องค์ประกอบที่ 7 การสร้าง สัมพันธที่ดีกับ ผู้อื่น
ม.4	- การปรับตัวสู่การ เปลี่ยนแปลง - ความยืดหยุ่น	-การจัดการกับ เป้าหมายและเวลา - การปฏิบัติงาน บรรลุเป้าหมาย	- การมี ปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลอื่น - การปฏิบัติงาน กับทีมงาน ที่มีความ หลากหลาย	-การจัดการ โครงการ - การสร้างสรรค์ ผลผลิต - การมีสำนึก ความรับผิดชอบต่อ	-การให้คำแนะนำ และการนำบุคคล อื่น - ความรับผิดชอบต่อ ต่อบุคคลอื่น	- การคิดวิเคราะห์ - การตัดสินใจ - การแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์	- การสร้าง สัมพันธที่ดีกับ ผู้อื่น
ม.5	- การปรับตัวสู่การ เปลี่ยนแปลง - ความยืดหยุ่น	- การปฏิบัติงาน บรรลุเป้าหมายโดย ปราศจากการ ควบคุมสั่งการ	- การมี ปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลอื่น - การปฏิบัติงาน กับทีมงาน ที่มีความ หลากหลาย	-การจัดการ โครงการ - การสร้างสรรค์ ผลผลิต - การมีสำนึก ความรับผิดชอบต่อ	-การให้คำแนะนำ และการนำบุคคล อื่น - ความรับผิดชอบต่อ ต่อบุคคลอื่น	- การคิดวิเคราะห์ - การตัดสินใจ - การแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์	- การสร้าง สัมพันธที่ดีกับ ผู้อื่น
ม.6	- การปรับตัวสู่การ เปลี่ยนแปลง - ความยืดหยุ่น	- การเรียนรู้โดยการ นำตนเอง	- การมี ปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลอื่น - การปฏิบัติงาน กับทีมงาน ที่มีความ หลากหลาย	-การจัดการ โครงการ - การสร้างสรรค์ ผลผลิต - การมีสำนึก ความรับผิดชอบต่อ	-การให้คำแนะนำ และการนำบุคคล อื่น - ความรับผิดชอบต่อ ต่อบุคคลอื่น	- การคิดวิเคราะห์ - การตัดสินใจ - การแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์	- การสร้าง สัมพันธที่ดีกับ ผู้อื่น

จากตารางที่ 12 สรุปพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังตามองค์ประกอบทักษะชีวิต จำแนกตามรายชั้นปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวพบว่า พฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนตามระดับชั้นปีมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ควรจัดให้ครอบคลุมทุกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 4 - 6) ดังนั้นในการจัดกิจกรรมแนะแนวในระดับชั้นใด ๆ สามารถนำพฤติกรรมตัวชี้วัดของการใช้ทักษะชีวิตที่ระบุดังตาราง เป็นตัวกำหนดการวัดพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียนให้เหมาะสมกับระดับชั้นได้

ทักษะอาชีพ (Career Skills)

ทักษะอาชีพหรือทักษะการประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอันมากเพราะอาชีพสามารถสนองตอบความต้องการของมนุษย์ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ เช่น ด้านสังคมและจิตใจการเลือกอาชีพจึงมีความสำคัญต่อชีวิตของบุคคลถ้าบุคคลสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัดของตนเองมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพมีความเจริญก้าวหน้าเป็นอันมากในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดเลือกอาชีพได้ไม่เหมาะสมโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพก็มีอยู่ไม่มากนัก

ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาทักษะอาชีพ

จากการสรุปแนวคิด หลักการ ข้อมูลและงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะอาชีพ จากนักวิชาการหลากหลายท่าน (สุทธิรัตน์ ลักษณีสุทธิ, 2555; ธงชัย สันติวงษ์, 2533; คนัย เทียนพวง, 2540; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535; วรณิกา ทันทึง, 2550) สรุปดังรายละเอียดต่อไปนี้

การพัฒนาหมายถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงปรารถนาของบุคคลชุมชนหรือสังคมต่างๆตรงกับภาษาอังกฤษว่า Development หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสถานะคุณสมบัติอย่างเป็นระบบทั้งทางเศรษฐกิจซึ่งรวมไปถึงสภาพแวดล้อมและสภาพทางสังคมในช่วงระยะเวลาที่กำหนดภายใต้กระบวนการช่วยเหลือตนเอง โดยมีแรงกระตุ้นจากภายนอกคือผู้พัฒนาและความร่วมมือร่วมใจของผู้ได้รับการพัฒนาภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและระยะเวลาที่เอื้ออำนวย การพัฒนา

การพัฒนาทักษะอาชีพหมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นในองค์กรเพื่อเสริมสร้างให้บุคคลในองค์กรมีความเข้าใจตนเองมากขึ้นมีความสนใจความถนัดและค่านิยมที่สอดคล้องกับงานตลอดจนช่วยให้บุคลากรแต่ละคนได้มีแผนสำหรับอาชีพในอนาคตภายในองค์กร

ความก้าวหน้าในอาชีพ (Career development) หมายถึง กิจกรรมทางด้านการบริหารงานบุคคลที่มีขึ้นเพื่อช่วยให้แต่ละคนได้มีแผนสำหรับอาชีพในอนาคตภายในองค์กรหรือหมายถึงวิธีการที่เป็นระบบซึ่งจัดทำโดยองค์กรเพื่อให้บริษัทเกิดความมั่นใจว่าจะมีพนักงานและผู้บริหารที่พร้อมด้วยความสามารถและประสบการณ์ที่องค์กรสามารถเลือกใช้หรือสนองตอบการขยายธุรกิจในอนาคตได้ทันตามความต้องการ

การพัฒนาอาชีพ หมายถึง กระบวนการพัฒนาความเชื่อค่านิยมความถนัดความสนใจ บุคลิกภาพตลอดจนความรู้ที่เกี่ยวกับโลกของอาชีพการพัฒนาของบุคคลในด้านอาชีพเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพตลอดจนการตั้งจุดมุ่งหมายของชีวิตและการทำงานทั้งนี้การพัฒนาอาชีพออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. กระบวนการเป็นระบบซึ่งแต่ละขั้นตอนจะเชื่อมโยงกันอย่างสอดคล้องและมีเหตุผล
2. การพัฒนาอาชีพเป็นกระบวนการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ทักษะจิตความสามารถ ศักยภาพและทัศนคติ

3. ความเจริญก้าวหน้าเนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรือสาขาอาชีพที่ตนปฏิบัติงานอยู่การพัฒนาอาชีพจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้บุคลากรที่มีความมุ่งมั่นมีความสามารถและมีศักยภาพในการพัฒนา

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ทักษะอาชีพ หมายถึง กิจกรรมการเสริมสร้างให้บุคคลมีความเข้าใจตนเองมากขึ้นมีความสนใจความถนัดและค่านิยมที่สอดคล้องกับงานตลอดจนช่วยให้บุคคลแต่ละคนมีแผนสำหรับการเตรียมพร้อมในการประกอบอาชีพในอนาคตที่มีคุณภาพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพที่สำคัญประกอบด้วย 3 ทฤษฎีคือทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของกินซ์เบิร์กและทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของไทด์แมนและโอฮารา (Ginzberg, 1974; Super, 1957; Tiedman and O' Hara, 1963)

ซูเปอร์ (Super, 1957: 99 - 108) ได้ศึกษาการเลือกอาชีพและสรุปรวบรวมตั้งเป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้น โดยใช้ชื่อทฤษฎีว่า “ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ” (theory of vocational development) ซูเปอร์ใช้คำว่า “การพัฒนา” กินความหมายกว้างซึ่งรวมถึงความชอบการเลือกการพิจารณาตัดสินใจและการเข้าประกอบอาชีพและเกี่ยวข้องกับประเด็นต่างๆดังนี้
ความรู้รากฐานเบื้องต้นของทฤษฎีมีอยู่ 12 ประการคือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual differences) ทฤษฎีของความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลักสำคัญทั้งด้านที่เกี่ยวกับการศึกษาและจิตวิทยาทางอาชีพเพราะบุคคลย่อมแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถความสนใจและบุคลิกภาพดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคลก็ควรต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ความสามารถหลายๆอย่างในตัวบุคคล (multipotentiality) บุคคลแต่ละคนมีจิตความสามารถประจำตัวของแต่ละบุคคลที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือพอใจในงานอย่างใดอย่างหนึ่งการที่จะนำเอาคนหนึ่งไปเปรียบกับอีกคนหนึ่งไม่ได้ทุกคนจะมีความสามารถเฉพาะตัวแต่มีคนละอย่าง

3. กระสวนของความสามารถในอาชีพ (occupational ability patterns) อาชีพแต่ละอาชีพมีกระสวนของความสามารถเฉพาะของแต่ละอาชีพเช่นความสามารถความสนใจและบุคลิกภาพนั้นคืออาชีพหนึ่งๆก็ต้องการบุคคลที่มีความสามารถความสนใจและบุคลิกภาพต่างไปจากอีกอาชีพหนึ่ง

4. การเลียนแบบบทบาทของรูปแบบ (identification and role of models) บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบบิดามารดาหรือบุคคลอื่นในด้านการประกอบอาชีพวัยรุ่นจะสนใจโดยการเลียนแบบอาชีพจากผู้ใหญ่ดังนั้นผู้ใหญ่ก็ควรจะเป็นรูปแบบที่ดีให้แก่เด็ก

5. ความต่อเนื่องของการตัดสินใจเลือกจะต้องจัดให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง (continuous process) ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่หรือทำงานอยู่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ดังนั้นการเลือกและการตัดสินใจก็ต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป

6. ช่วงของชีวิต (life stage) กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามช่วงชีวิตของบุคคลซึ่งแบ่งออกเป็นขั้นๆดังต่อไปนี้

6.1 ขั้นของการเจริญเติบโต (growth stage) เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 14 เป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโต

6.2 ขั้นของการสำรวจ (exploration stage) ระหว่างอายุ 14-25 ปีเป็นช่วงที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเองทดลองสวมบทบาทของผู้ใหญ่เช่นการหาข้อมูลหาอาชีพและการหาตำแหน่งในสังคม

6.3 ขั้นของการสร้างหลักฐาน (establishment stage) ระหว่างอายุ 25-45 ปีเป็นช่วงที่บุคคลคิดมีครอบครัวมีบทบาทในสังคมมีอาชีพแน่นอนมีงานทำมั่นคงและมีบ้านอยู่อาศัย

6.4 ขั้นของชีวิตมั่นคง (maintenance stage) ระหว่างอายุ 45-65 ปีเป็นช่วงที่เห็นความสำคัญของครอบครัวพยายามที่จะมีหน้าตาหาความก้าวหน้าในการทำงาน

6.5 ขั้นของความเสื่อม (decline stage) ตั้งแต่อายุ 65 ปีถึงตายเป็นช่วงที่ทำงานน้อยและมีความรับผิดชอบน้อยและมีบทบาทในสังคมน้อย

7. กระสวนของอาชีพ (career patterns) กระสวนของอาชีพขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจและโอกาสซึ่งกระสวนของอาชีพนี้ได้แก่ระดับสูงต่ำของอาชีพความถี่ในการเปลี่ยนงานอาชีพบางอย่างทำให้เปลี่ยนงานบ่อยแต่อาชีพบางอย่างก็ไม่ต้องเปลี่ยนงานบ่อยๆ

8. การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะนำแนวทางที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสมโดยการให้ทดลองฝึกงานบ้างตามโอกาสอันควร

9. การพัฒนาอาชีพเป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (development of the result of interaction) สิ่งแวดล้อมได้แก่การอบรมเลี้ยงดูจากบ้านการได้รับการศึกษาจากโรงเรียนและจากสังคมซึ่งจะเป็นสิ่งที่จะช่วยประเมินแปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและทดลองวางแผนเกี่ยวกับอาชีพเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเองซึ่งนับว่าเป็นการสร้าง

ความคิดเกี่ยวกับตนเองเช่นรู้จักความสนใจรู้จักความถนัดและความสามารถของตนเองที่จะเป็นไปได้จริง

10. การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการประกอบอาชีพ (the dynamics of career patterns) กระบวนการประกอบอาชีพนี้ขึ้นอยู่กับระดับสังคมเศรษฐกิจของบิดามารดาสติปัญญาความสามารถและความสนใจของบุคคลซึ่งไม่คงที่เช่นเดียวกับการพัฒนาของบุคคลตามช่วงของการเจริญเติบโต (the growth stage) และระยะต้นของช่วงการสำรวจ (the early exploration stage) บุคคลจะมีความเข้าใจเพียงเล็กน้อยต่อกระบวนการพัฒนาอาชีพแต่ความเข้าใจอันเล็กน้อยนี้จะมีประโยชน์สำหรับกระบวนการประกอบอาชีพในช่วงของการเจริญเติบโตระยะสุดท้ายของการสำรวจ (late exploratory stage) การสร้างหลักฐาน (establishment stage) และขั้นของชีวิตที่มั่นคง (maintenance stage)

11. ความพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคลตำแหน่งและบทบาทของบุคคล (job satisfaction: individual differences, status and role) บุคคลจะพึงพอใจในงานถ้างานนั้นไปกับวิถีชีวิตความสามารถและการได้สวมบทบาทตามบุคคลนั้นต้องการระดับของความพอใจขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล

12. งานคือวิถีทางของชีวิต (work is a way of life) งานเป็นวิถีทางแห่งชีวิตของบุคคลได้ค้นพบทางออกที่ใช้แสดงความสามารถความสนใจบุคลิกภาพค่านิยมของบุคคลนั้นๆและความสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกสรรแล้ว

นอกจากนั้นซูเปอร์ (Super, 1957: 185-190) ยังได้เสนอหลักเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพไว้ดังนี้

1. การพัฒนาทางอาชีพเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มสนใจเลือกอาชีพไปจนถึงประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงเป็นระยะเวลานาน

2. การพัฒนาทางอาชีพเป็นขั้นตอนและมีระเบียบแบบแผน

3. บุคคลจะมองเห็นความจริงเกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากขึ้นเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่

4. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองเริ่มตั้งแต่ก่อนวัยรุ่นและเข้าใจชัดเจนเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

5. วิถีและอัตราการเคลื่อนไหวของแต่ละบุคคลจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งมีความสัมพันธ์กับสติปัญญาสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดาความต้องการค่านิยมความสนใจทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

6. แขนงอาชีพที่แต่ละบุคคลเลือกเกี่ยวกับความสนใจค่านิยมและความต้องการเปลี่ยนแปลงบิดามารดาหรือสังคมที่อาศัยอยู่ระดับคุณภาพของการศึกษา

7. ความพอใจในงานและชีวิตขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของความสามารถความสนใจ
ค่านิยมและบุคลิกภาพในงานอาชีพ

8. บุคคลจะเลียนแบบจากบิดามารดาโดยทางอ้อมซึ่งมีบทบาทต่อการเลือกอาชีพด้วย

9. การพัฒนาทางอาชีพดำเนินไปตลอดเวลา

10. คุณสมบัติของบุคคลหนึ่งอาจจะเหมาะสมกับอาชีพหนึ่ง

ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ

ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยได้กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพไว้ในเว็บไซต์
<http://22dnfe5.nfe.go.th/ilp/42033> (2557; สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) สรุปข้อมูลการประกอบอาชีพ
ดังนี้

ประเภทและลักษณะของอาชีพ

อาชีพหมายถึงการทำกิจกรรมการทำงานการประกอบอาชีพที่ไม่เป็นโทษแก่สังคมและมี
รายได้ตอบแทน โดยอาศัยแรงงานความรู้ทักษะอุปกรณ์เครื่องมือวิธีการแตกต่างกันไปการแบ่ง
ประเภทของอาชีพสามารถจัดแบ่งตามลักษณะได้เป็น 2 ลักษณะคือแบ่งตามเนื้อหาวิชาของอาชีพ
และแบ่งตามลักษณะของการประกอบอาชีพ

1. การแบ่งอาชีพตามเนื้อหาวิชาของอาชีพ สามารถจัดกลุ่มอาชีพตามเนื้อหาวิชาได้เป็น
6 ประเภทดังนี้

1.1 อาชีพเกษตรกรรม ถือว่าเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพสำคัญของประเทศปัจจุบัน
ประชากรของไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ยังประกอบอาชีพนี้อยู่อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพ
เกี่ยวเนื่องกับการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการทางด้านเกษตรซึ่งผลผลิตทางการ
เกษตรนอกจากใช้ในการบริโภคเป็นส่วนใหญ่แล้วยังใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตทางอุตสาหกรรม
อีกด้วยอาชีพเกษตรกรรมได้แก่การทำนาทำไร่ทำสวนเลี้ยงสัตว์ฯลฯ

1.2 อาชีพอุตสาหกรรม การทำอุตสาหกรรมหมายถึงการผลิตสินค้าอันเนื่องมาจากการนำ
เอาวัสดุหรือสินค้าบางชนิดมาแปรสภาพให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช่มากขึ้นกระบวนการ
ประกอบอุตสาหกรรมประกอบด้วยในขั้นตอนของกระบวนการผลิตมีปัจจัยมากมายนับตั้งแต่
แรงงานเครื่องจักรเครื่องมือเครื่องใช้เงินทุนที่ดินอาคารรวมทั้งการบริหารจัดการ

การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมแบ่งตามขนาดได้ดังนี้

1. อุตสาหกรรมในครอบครัวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำกันในครัวเรือนหรือภายในบ้านใช้แรงงานคนในครอบครัวเป็นหลักบางที่อาจใช้เครื่องจักรขนาดเล็กช่วยในการผลิตใช้วัตถุดิบวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยในการผลิตอุตสาหกรรมในครัวเรือนได้แก่การทอผ้าการจักสาน การทำร่มการทำอิฐมอญฯลฯ ลักษณะการดำเนินงานไม่เป็นระบบเท่าใดนักรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีแบบง่ายๆไม่ยุ่งยากซับซ้อนและมีการลงทุนไม่มากนัก

2. อุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างคนงานมากกว่า 50 คนใช้เงินทุนดำเนินการไม่เกิน 10 ล้านบาทอุตสาหกรรมขนาดย่อมได้แก่โรงกลึงอู่ซ่อมรถ โรงงานทำขนมปังโรงสีข้าว เป็นต้นในการดำเนินงานของอุตสาหกรรมขนาดย่อมมีขบวนการผลิตไม่ซับซ้อนใช้แรงงานที่มีฝีมือไม่มากนัก

3. อุตสาหกรรมขนาดกลางเป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างคนงานมากกว่า 50 คน แต่ไม่เกิน 200 คนใช้เงินทุนดำเนินการมากกว่า 10 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 100 ล้านบาทอุตสาหกรรมขนาดกลางได้แก่อุตสาหกรรมทอกระสอบอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้นการดำเนินงานของอุตสาหกรรมขนาดกลางต้องมีการจัดการที่ดีแรงงานที่ใช้ต้องมีทักษะความรู้ความสามารถในกระบวนการผลิตเป็นอย่างดีเพื่อที่จะได้สินค้าที่มีคุณภาพระดับเดียวกัน

4. อุตสาหกรรมขนาดใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่มีคนงานมากกว่า 200 คนขึ้นไป เงินทุนในการดำเนินการมากกว่า 200 ล้านบาทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้แก่อุตสาหกรรมผลิตแบตเตอรี่อุตสาหกรรมถลุงเหล็ก เป็นต้นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีระบบการจัดการที่ดีใช้คนที่มีความรู้ทักษะความสามารถเฉพาะด้านหลายสาขาเช่นวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในการดำเนินงานผลิตมีกรรมวิธีที่ยุ่งยากใช้เครื่องจักรคนงานเงินทุนจำนวนมากขึ้นมีกระบวนการผลิตที่ทันสมัยและผลิตสินค้าได้ทีละมาก ๆ มีการว่าจ้างบุคคลระดับผู้บริหารที่มีความสามารถ

1.3 อาชีพพาณิชย์กรรมและอาชีพบริการ

1.3.1 อาชีพพาณิชย์กรรม เป็นการประกอบอาชีพที่เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้ากับเงินส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นการซื้อมาและขายไปผู้ประกอบการอาชีพทางพาณิชย์กรรมจึงจัดเป็นคนกลางซึ่งทำหน้าที่ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตและนำมาขายต่อให้แก่ผู้บริโภคประกอบการค้าส่งและการค้าปลีกโดยอาจจัดจำหน่ายในรูปของการขายตรงหรือขายอ้อม

1.3.2 อาชีพบริการหมายถึงอาชีพที่ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ซื้อการบริการอาจเป็นสินค้าที่มีตัวตนหรือไม่มิตัวตนก็ได้การบริการที่มีตัวตนได้แก่บริการขนส่งบริการทางการเงิน ส่วนบริการที่ไม่มีตัวตนได้แก่บริการท่องเที่ยวบริการรักษาพยาบาล เป็นต้นอาชีพพาณิชย์กรรมจึงเป็นตัวกลางในการขายสินค้าหรือบริการต่าง ๆ นับตั้งแต่การนำวัตถุดิบจากผู้ผลิตทางด้าน

เกษตรกรรมตลอดจนสินค้าสำเร็จรูปจากโรงงานอุตสาหกรรมรวมทั้งกิจกรรมศิลปกรรมหัตถกรรม ไปให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคาชีพพาณิชยกรรมจึงเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องอยู่ทุกอาชีพในการ ประกอบอาชีพพาณิชยกรรมหรือบริการผู้ประกอบการอาชีพจะต้องมีความสามารถในการจัดหามี ความคิดริเริ่มและมีคุณธรรมจึงจะทำให้การประกอบอาชีพเจริญก้าวหน้า

1.4 อาชีพหัตถกรรม การประกอบอาชีพหัตถกรรมได้แก่อาชีพที่เกี่ยวกับการประกอบ อาหารขนมการตัดเย็บการเสริมสวยตัดผม เป็นต้น

1.5 อาชีพหัตถกรรม การประกอบอาชีพหัตถกรรมได้แก่อาชีพที่เกี่ยวกับงานช่างโดย การใช้มือในการผลิตชิ้นงานเป็นส่วนใหญ่ได้แก่อาชีพจักสานและสลักทอผ้าด้วยมือทอเสื่อ เป็นต้น

1.6 อาชีพศิลปกรรม การประกอบอาชีพศิลปกรรมได้แก่อาชีพเกี่ยวข้องกับการ แสดงออกในลักษณะต่างๆเช่นการวาดภาพการปั้นการดนตรีละครการ โฆษณาล่าถ่ายภาพ เป็นต้น

การแบ่งอาชีพตามลักษณะของการประกอบอาชีพ

นอกจากจะจัดกลุ่มอาชีพเป็น 6 ประเภทแล้วเรายังสามารถจัดกลุ่มอาชีพตามลักษณะ การประกอบอาชีพเป็น 2 ลักษณะคืออาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง

1. อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพทุกประเภทที่ผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตนเองแต่ เพียงผู้เดียวหรือเป็นกลุ่มอาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้คนจำนวนมากแต่หากมีความจำเป็นอาจ มีการจ้างคนอื่นมาช่วยงานได้เจ้าของกิจการเป็นผู้ลงทุนและจำหน่ายเองคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ทุกเรื่องซึ่งช่วยให้การพัฒนางานอาชีพเป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์การประกอบอาชีพ อิสระเช่นขายอาหารขายของชำซ่อมรถจักรยานยนต์ฯลฯ ในการประกอบอาชีพอิสระผู้ประกอบการ จะต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องการบริหารการจัดการเช่นการตลาดทำเลที่ตั้งเงินทุนการ ตรวจสอบและประเมินผลเป็นต้นนอกจากนี้ยังต้องมีความอดทนต่องานหนักไม่ถ้อยต่อปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมองเห็นภาพการดำเนินงานของตนเองได้ทะลุปรุโปร่ง

2. อาชีพรับจ้าง หมายถึง อาชีพที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ โดยตัวเองเป็นผู้รับจ้าง ทำงานให้และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างหรือเงินเดือนอาชีพรับจ้างประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่ายซึ่ง ได้ตกลงว่าจ้างกันบุคคลฝ่ายแรกเรียกว่า "นายจ้าง" หรือผู้ว่าจ้างบุคคลฝ่ายหลังเรียกว่า "ลูกจ้าง" หรือผู้รับจ้างมีค่าตอบแทนที่ผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายให้แก่ผู้รับจ้างเรียกว่า "ค่าจ้าง" การประกอบอาชีพ รับจ้างโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นการรับจ้างทำงานในสถานประกอบการหรือโรงงานเป็นการรับจ้าง ในลักษณะการขายแรงงาน โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่คิดตามชิ้นงานที่ ทำได้อัตราค่าจ้างขึ้นอยู่กับกำหนดของเจ้าของสถานประกอบการหรือนายจ้างการทำงานผู้รับ จ้างจะทำอยู่ภายในโรงงานตามเวลาที่นายจ้างกำหนดการประกอบอาชีพรับจ้างในลักษณะนี้มีข้อดี คือไม่ต้องเสี่ยงกับการลงทุนเพราะลูกจ้างจะใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่นายจ้างจัดไว้ให้ทำงานตามที่

นายจ้างกำหนดแต่มีข้อเสียคือมักจะเป็นงานที่ทำซ้ำๆเหมือนกันทุกวันและต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของนายจ้างในการประกอบอาชีพรับจ้างนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่เอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างมีความเจริญก้าวหน้าได้เช่นความรู้ความชำนาญในงานมีนิสัยการทำงานที่ดีมีความกระตือรือร้นมานะอดทนในการทำงานยอมรับกฎเกณฑ์และเชื่อฟังคำสั่งมีความซื่อสัตย์สุจริตความขยันหมั่นเพียรรับผิดชอบมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีรวมทั้งสุขภาพอนามัยที่ดีอาชีพต่างๆในโลกมีมากมายหลากหลายอาชีพซึ่งบุคคลสามารถจะเลือกประกอบอาชีพได้ตามความถนัดความต้องการความชอบและความสนใจไม่ว่าจะเป็นอาชีพประเภทใดจะเป็นอาชีพอิสระหรืออาชีพรับจ้างถ้าหากเป็นอาชีพที่สุจริตย่อมจะทำให้เกิดรายได้มาสู่ตนเองและครอบครัวถ้าบุคคลผู้นั้นมีความมุ่งมั่นขยันอดทนตลอดจนมีความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆจะทำให้มองเห็นโอกาสในการเข้าสู่อาชีพและพัฒนาอาชีพใหม่ๆให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ

การส่งเสริมอาชีพสำหรับบุคคล

การส่งเสริมอาชีพหมายถึงการดำเนินการที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอันได้แก่การเพื่อพูนความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่และการแก้ไขปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการอาชีพเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ในการส่งเสริมอาชีพนั้นผู้ประกอบการอาชีพจำเป็นต้องวิเคราะห์ตนเองว่ามีความสนใจอาชีพใดมีความถนัดด้านใดและตลาดมีความต้องการอาชีพใดเราจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับงานอาชีพซึ่งสำนักงานบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนได้จัดทำข้อมูลออกเผยแพร่ในเว็บไซต์ <http://dnfe5.nfe.go.th/ilp/42033/> ในชุดวิชาการศึกษาช่องทางการประกอบอาชีพโดยศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอริยาศัยดังนี้การวิเคราะห์งานอาชีพการวิเคราะห์เปรียบเทียบอาชีพจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาวิเคราะห์มีความรู้ความเข้าใจในอาชีพที่สนใจในด้านต่างๆทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและมีความเป็นไปได้ในการนำไปประกอบอาชีพ

ประเด็นสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์อาชีพในการศึกษาวิเคราะห์อาชีพมีประเด็นหรือหัวข้อสำคัญๆที่ควรนำมาพิจารณาดังนี้

1. ลักษณะประเภทรูปแบบของอาชีพเป็นการศึกษาถึงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานของอาชีพที่ศึกษาเช่นทำคนเดียวทำเป็นกลุ่มทำในรูปบริษัทห้างร้านหรือขายสาขาแฟรนไชส์ เป็นต้น

2. ปัจจัยดำเนินการเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทั้งปัจจัยในการผลิตได้แก่วัตถุดิบแรงงานเครื่องมือเงินทุนปัจจัยในการดำเนินงานได้แก่การจัดการการบริหารฯลฯ

3. กระบวนการผลิตขั้นตอนการผลิตเป็นการศึกษาถึงขั้นตอนของการประกอบอาชีพเกี่ยวกับความรู้และเทคนิคที่จำเป็นความยุ่งยากซับซ้อนระยะเวลาฯลฯ

4. การจัดการผลผลิตเป็นการศึกษาถึงวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับผลผลิตที่ได้จากการประกอบการอาชีพตั้งแต่การเก็บเกี่ยวการเก็บรักษาการจำหน่ายการบรรจุตลอดจนตลาดที่จำหน่ายผลผลิต

5. ความต้องการของผู้บริโภคเป็นการศึกษาถึงความต้องการความพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าที่ผลิตทั้งในด้านปริมาณคุณภาพราคา

6. ผลตอบแทนเป็นการศึกษาถึงความพึงพอใจในการประกอบอาชีพตลอดจนรายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพนั้น

7. ปัญหาและอุปสรรคเป็นการศึกษาถึงข้อจำกัดการแข่งขันเงื่อนไขผลกระทบตลอดจนแนวทางแก้ไขที่เป็นอยู่

8. ความมั่นคงในการประกอบอาชีพเป็นการศึกษาถึงแนวโน้มความเป็นไปได้โอกาสการขยายขอบข่ายของอาชีพในอนาคต

2. ขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์อาชีพ

เพื่อให้การศึกษวิเคราะห์อาชีพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงประเด็นสำคัญควรประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. รวบรวมรายชื่อผู้ประกอบการสถานประกอบการทั้งจากการออกไปรวบรวมโดยตรงหรือรวบรวมจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆที่มีการจัดทำไว้โดยข้อมูลที่รวบรวมควรประกอบด้วยชื่อของผู้ประกอบการหรือสถานประกอบการสถานที่หรือที่ตั้งซึ่งสามารถติดต่อได้หรือรายละเอียดอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดหัวข้อหรือประเด็นคำถามที่ต้องการได้รับคำตอบตามที่กำหนดให้ชัดเจนหรือครอบคลุมสิ่งที่ต้องการจะทราบ

3. ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือในการขอข้อมูลหรือรายละเอียดต่างๆจากผู้ประกอบการสถานประกอบการผู้รู้หรือแหล่งวิทยาการโดยการออกไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรืออาจใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสารต่างๆที่มีอยู่

4. นำเอาข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านต่างๆของแต่ละอาชีพ

3. การวิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับงานอาชีพ

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพคือตัวผู้ประกอบการอาชีพจะต้องมีความสนใจความถนัดความสามารถทักษะทางอาชีพรวมทั้งคุณสมบัติที่พึงมีในการประกอบอาชีพนั้นๆดังนั้นผู้ที่ตัดสินใจประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งจึงต้องสำรวจวิเคราะห์ตนเองให้รู้จักและเข้าใจตนเองโดยพิจารณาด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ด้านความสนใจความชอบความต้องการควรจะพิจารณาว่าตนเองมีความสนใจความชอบความต้องการที่จะประกอบอาชีพใดบ้างเพราะเหตุใด

2. ด้านความรู้ความสามารถความถนัดควรจะพิจารณาว่าอาชีพที่สนใจจะทำนั้นต้องใช้ความรู้ความสามารถความถนัดทักษะทางอาชีพนั้นๆหรือไม่ถ้ายังไม่หรือยังขาดอยู่จะสามารถหาความรู้หรือทักษะเพิ่มเติมได้อย่างไรหรือจะแก้ปัญหาโดยหาผู้ร่วมงานที่มีความรู้ นั้นๆ ได้หรือไม่อย่างไร

3. ด้านคุณลักษณะที่พึงมีในการประกอบอาชีพนั้นๆเนื่องจากลักษณะนิสัยที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบการในแต่ละอาชีพจะมีความแตกต่างกันเช่นผู้ประกอบการอาชีพ

4. คุณลักษณะที่สำคัญของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

จากการศึกษาวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่สำคัญของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพนั้นประกอบด้วย

1. ความขยันอดทนทำงานประเภทหนักเอาเบาผู้ไม่ทอดทิ้งในการทำงาน
2. ประหยัด
3. ฉลาดมีไหวพริบ
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. รู้เท่าทันคนเหตุการณ์และมองเห็นการณ์ไกล
6. ซื่อสัตย์มีคุณธรรม
7. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
8. มีสุขภาพดี
9. มีความสามารถและความถนัดในงานอาชีพ
10. มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่ทำรักงานที่ทำ
11. ตรงต่อเวลามีความรับผิดชอบ
12. ใฝ่หาความรู้แสวงหาแนวทางใหม่ในการทำงาน

ทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

ทักษะกระบวนการทำงาน หมายถึง การลงมือทำงานต่างๆ ด้วยตนเองโดยมุ่งเน้นการฝึกฝนวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทำงานได้สำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายโดยมีขั้นตอนต่างๆดังนี้

1. การวิเคราะห์งาน เป็นการมองภาพรวมของงานเมื่อได้รับมอบหมายว่าเป้าหมายของงานคืออะไรผลลัพธ์ของงานที่จะทำคือ อะไรและจะอย่างไรให้งานนั้นบรรลุเป้าหมาย

2. การวางแผนในการทำงาน เป็นการกำหนดเป้าหมายของงานระยะเวลาดำเนินงาน กำลังคนที่ใช้ในการทำงาน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและได้ผลลัพธ์ตามต้องการ

3. การลงมือทำงาน เป็นการลงมือทำงานตามแผนที่วางไว้ด้วยความมุ่งมั่นอดทนและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

4. การประเมินผลการทำงานเป็นการตรวจสอบทดสอบหรือทดลองใช้ตั้งแต่การวางแผนการทำงานว่ารอบคอบ รัดกุมครอบคลุม และสามารถปฏิบัติตามได้หรือไม่ตลอดจน ประเมินผลงานที่ทำสำเร็จแล้วว่ามีคุณภาพหรือไม่

ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาที่ขึ้นตอนดังนี้

1. สังเกตนักเรียนควรฝึกตนเองให้เป็นคนช่างสังเกต

2. วิเคราะห์ เมื่อทราบและเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วควรวิเคราะห์ปัญหาที่มี มีมากน้อยเพียงใดลำดับความสำคัญของปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุ

3. สร้างทางเลือก เมื่อวิเคราะห์เรียงลำดับปัญหาได้แล้ว ว่าควรแก้ปัญหาใดก่อนปัญหาใดหลังและเมื่อวิเคราะห์ที่ละปัญหาสาเหตุของแต่ละปัญหาได้ควรสร้างทางเลือก

4. ประเมินทางเลือก ทางเลือกต่างๆที่สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าหรือการตรวจสอบต่าง ๆ ควรพิจารณาให้ละเอียดว่าทางใด เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหามากที่สุด

ทักษะการทำงานร่วมกัน หมายถึง การทำงานร่วมกันผู้อื่นให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีความสุขและปราศจากความขัดแย้งมีหลักการดังนี้

7. รู้จักบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม ในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นนั้นควรรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง

2. มีทักษะในการฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม เมื่อทำงานร่วมกับบุคคลอื่นควรฝึกฝนที่จะเป็นผู้ฟังที่ดียอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ควรฝึกทักษะการพูดให้พูดจาสุภาพ รู้จักโน้มน้าว ชักจูงจิตใจ รักษาหัวใจเพื่อนร่วมงาน

3. มีคุณธรรมในการทำงานร่วมกัน เพื่อความสุขในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความขัดแย้งด้วยการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย

4. สรุปผลโดยการทำรายงาน การทำงานกลุ่มใด ๆ ก็ตาม ควรมีการสรุปผลออกมาอย่างเป็นรูปธรรมอาจอยู่ในรูปแบบของการจัดทำรายงาน

5. นำเสนอรายงาน เมื่อมีรายงานออกมาอย่างชัดเจน เป็นเอกสารแล้วควรมีทักษะในการนำเสนอรายงานการปฏิบัติงานของกลุ่มในรูปแบบต่างๆ

ทักษะการแสวงหาความรู้ คือ การค้นคว้าหาความรู้ และสามารถสร้างความรู้ใหม่เพิ่มเติมได้อาจจะมาจากการคิด การศึกษา การทดลอง กวาค้นคว้า หรือปฏิบัติด้วยตนเองทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองสามารถฝึกฝนได้จากการปฏิบัติต่อไปนี้

1. กำหนดปัญหาในการสืบค้นข้อมูลความรู้ คือ การตั้งหัวข้อ ตั้งประเด็นในการศึกษาค้นคว้ากำหนดขอบเขตของหัวข้อหรือประเด็นที่ต้องการจะค้นคว้า

2. การวางแผนในการสืบค้นข้อมูลความรู้ เมื่อคิดหาหัวข้อหรือประเด็นที่เราต้องการจะสืบค้นได้แล้วควรวางแผน กำหนดเป้าหมายว่าจะสืบค้นข้อมูลใด อย่างไร

3. การดำเนินการสืบค้นข้อมูลความรู้ตามแผนที่กำหนดไว้คือการดำเนินการสืบค้นข้อมูลความรู้ในหัวข้อที่ต้องการ ตามแผนที่วางไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้ คือ การนำข้อมูลต่างๆที่ได้ค้นคว้า หรือได้รับมา มาพิจารณาอย่างละเอียดถึงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของข้อมูล

5. การสรุปผลจากการสืบค้นความรู้และจดบันทึกจัดเก็บเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆได้ออกมาตามขอบเขตของหัวข้อที่กำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มต้นควรบันทึกจัดเก็บข้อมูลที่รวบรวมมาได้ต่างๆในรูปแบบที่ง่ายต่อการค้นคว้า

ทักษะการจัดการ หมายถึง ความสามารถของบุคคลหนึ่งที่สามารถจะจัดระบบงานและระบบคนให้ทำงานสำเร็จได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการจัดการ แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. การจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) โดยสามารถจัดสรรเวลาการทำงานให้เป็นระบบ ปฏิบัติงานตามกฎระเบียบแบบแผน และขั้นตอนต่างๆรวมไปถึงการเป็นผู้ที่มองการณ์ไกลฉลาด มีไหวพริบ รอบรู้ ทันคน ทันเหตุการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. การจัดการระบบคน(การทำงานกลุ่ม) โดยสามารถในการคัดเลือกคนเข้าทำงาน แบ่งปัน จัดสรรคนให้เหมาะสมกับงาน มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศในการทำงานสามารถชักจูงเพื่อนร่วมงาน ให้มีเป้าหมายเดียวกัน ร่วมมือร่วมใจกันทำงานจนสำเร็จ

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปจากทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพพบว่าพัฒนาการทางอาชีพเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมีขั้นตอนและระเบียบแบบแผนซึ่งพัฒนามาจากความเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและจิตใจของบุคคลประกอบกับประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากครอบครัวและการศึกษานอกจากนี้สภาพแวดล้อมของสังคมและสถานะเศรษฐกิจของประเทศยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการทางอาชีพอีกประการหนึ่งด้วยดังนั้นทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาพิจารณาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบุคลิกของผู้เรียนได้

ในการส่งเสริมทักษะอาชีพเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อมุ่งพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของผู้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ตนเองว่ามีความสนใจอาชีพใดมีความถนัดด้านใด และความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้นในการศึกษาถึงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินการกระบวนการผลิตการจัดการผลผลิตความต้องการของผู้บริโภค ผลตอบแทนปัญหาและอุปสรรคความมั่นคงในการประกอบอาชีพและขั้นตอนในการวิเคราะห์อาชีพควรประกอบด้วยการรวบรวมรายชื่อผู้ประกอบการตั้งคำถามประสานขอข้อมูลนำเอาไปเปรียบเทียบในด้านต่างๆของแต่ละอาชีพการวิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับงานอาชีพพิจารณาถึงความสนใจความชอบความรู้ความสามารถคุณลักษณะที่พึงมีในการประกอบอาชีพนั้นๆ ส่วนการตัดสินใจเลือกอาชีพมีองค์ประกอบคือพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตนเองสภาพแวดล้อมและสังคมข้อมูลทางวิชาการพิจารณาความถนัดและเจตคติต่องานอาชีพนั้นๆและวิเคราะห์ความพร้อมของตนเองด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ

Manpower Group (2556) สรุปทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ดังนี้

1. ทักษะในการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ (Communication & Relation skills)

สิ่งจำเป็นในการทำงานร่วมกันคือ การสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นศิลปะในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีแก่กันกับบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ ความนับถือ ความจงรักภักดี และความร่วมมือ ดังนั้นทักษะด้านนี้ จึงเป็นทักษะสำคัญอันดับต้นๆ ในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เพราะทักษะด้านนี้เป็นกลไกที่สามารถลดความขัดแย้ง และยังเป็น การช่วยอำนวยความสะดวกประสานงานกับแผนกอื่นๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และจะนำมาซึ่งความสำเร็จ

2. ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills)

การแก้ปัญหาเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งในการทำงานและบริหารงาน เพราะการปฏิบัติงานไม่ว่าในตำแหน่งใดๆ ก็ตาม จะต้องเผชิญกับปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ ดังนั้นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบ ไม่เกิดความเครียดทางกายจิตใจ เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้ปัญหาไม่ลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้ไข การแก้ปัญหาต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่เป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การกำหนดและแยกแยะสาเหตุของปัญหา มีการตั้งเป้าหมายในการดำเนินการแก้ไขและวิเคราะห์ รวมถึงวิธีการและการวัดผลหลังการแก้ไข และสร้างมาตรฐานเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเดิม

3. ทักษะในการวางแผน (Organizing and Planning Skills)

การทำงานที่ขาดการวางแผนที่ดีเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น การมีทักษะในการวางแผนของพนักงานย่อมหมายถึงความสำเร็จ เพราะการวางแผน คือ การ

หาทางเลือกที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุดในการปฏิบัติงาน เช่นการใช้แผนระยะยาวในการพัฒนาทักษะ และฝีมือของแรงงาน ทำให้งานที่ออกมามีคุณภาพ เพิ่มมูลค่าให้กับชิ้นงานหรือผลงานนั้นได้

4. ทักษะในด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ (Technology and Computer Skills)

ด้วยรูปแบบการทำงานและการพัฒนาของการสื่อสาร ที่ครอบคลุมมากขึ้น ได้ก่อให้เกิดการนำเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนในการกำหนดความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้ว่าจ้างส่วนใหญ่กำหนดทักษะในด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ ไว้เป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของการรับพนักงานใหม่เพราะพนักงานที่มีทักษะในเรื่องของเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ จะสามารถทำงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ทักษะและความสามารถทางด้านภาษา (Linguistic Skills)

ด้วยความก้าวหน้าของการสื่อสารและการติดต่อประสานงานกันมากขึ้น ทำให้ทักษะการใช้ภาษามีส่วนสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นพนักงานที่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ จะถือว่าได้เปรียบอย่างมาก เพราะปัจจุบันมีผู้ลงทุน บริษัทจากต่างประเทศ หรือการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น องค์กรที่มีพนักงานที่มีทักษะและความสามารถด้านภาษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น

จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กัญญา กำศิริพิมาน (2549) พบว่า ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาทักษะอาชีพ เริ่มจากการศึกษา สํารวจความต้องการของชุมชนจากหน่วยงานที่เป็นผู้เรียน โรงเรียน กลุ่มแม่บ้าน และสถานประกอบการ เนื่องจากทุกหน่วยงานล้วนมีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านทักษะอาชีพ ต่อไปคือ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดทำโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพแก่ชุมชนได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามความต้องการของชุมชนหลากหลายลักษณะ ตามความสนใจความถนัด บริบทสิ่งแวดล้อม เป็นต้นว่า ประเภทวิชาอุตสาหกรรมได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ การพันทอผ้า ประเภทวิชาคหกรรมศาสตร์ได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ การทำขนมปั้นสิบ ประเภทวิชาบริหารธุรกิจศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพการทำภาพยนตร์จากภาพนิ่ง โปรแกรม Movie Maker และประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม ได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ การทำเครื่องประดับด้วยลูกบิดและหินสี นอกจากนี้ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการฝึกอบรมลักษณะนี้ได้ทักษะและได้แนวทาง ในการประกอบอาชีพ มีประโยชน์อย่างมาก นอกจากนี้ รังสิ ทองพันธุ (2551) ศึกษาสภาพปัญหา และผลสำเร็จการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ (การฝึกทักษะอาชีพ) และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน (วิสาหกิจชุมชน) ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในจังหวัดสกลนคร พบข้อมูลที่น่าสนใจ กล่าวคือ ผลสำเร็จการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์บริการการศึกษานอก

โรงเรียนอำเภอในจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีความแตกต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสรุปได้ว่าระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ (ทักษะอาชีพ) อยู่ในระดับมากส่วนปัญหาที่พบอยู่ในระดับปานกลาง และมีทัศนียา ค้อมทอง (2552) ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี พบว่า กระบวนการของกิจกรรมที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันและกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้การฝึกทักษะอาชีพ
2. จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5 - 7 คน
3. ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัย สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ
4. ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพตามความต้องการของผู้เรียนโดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้
5. ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป
6. ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพซ้ำตามกระบวนการเดิม
7. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

จากการศึกษา วิเคราะห์ งานวิจัยจากนักวิชาการหลากหลายท่าน สรุปพอสังเขปได้ว่า การพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียนในสถานศึกษานั้นควรเริ่มต้นจากการสำรวจความต้องการของผู้เรียน ความสอดคล้องเหมาะสมกับชุมชน บริบท หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียนต่อไป คือ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดทำโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพแก่ผู้เรียน การคำนึงถึงความสามารถ ความถนัด ความสนใจ แหล่งประกอบการรอบตัวและสถานประกอบการอื่น ๆ ที่สนับสนุนข้อมูลการฝึกทักษะอาชีพ ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาผู้เรียนมีกระบวนการและแนวทางสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะอาชีพอย่างเป็นระบบและสามารถนำความรู้ไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ได้แก่ บรรยายภาคการเรียนรู้ร่วมกัน การร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้การฝึกทักษะอาชีพ ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนการฝึกปฏิบัติ ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพตามความต้องการของตนเอง ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป ฝึกทักษะอาชีพซ้ำตามกระบวนการเดิม และจัดทำเอกสารเพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2556 : บทคัดย่อ) สรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำ กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า ทุกกลุ่มภาคของประเทศไทยมี

กรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น ได้แก่ 1) ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น 2) ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น 3) ด้านการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น 4) ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแต่ละภูมิภาคมีกรอบเนื้อหา สารการเรียนรู้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชนและสภาพสังคม โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะด้านอาชีพท้องถิ่น มีการจัดการศึกษา ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยการมีเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์สำหรับนักเรียนอย่างเพียงพอ ผู้รู้ ภูมิปัญญา ผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ ควรมีบทบาทให้ความสำคัญและมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมการใช้ทักษะอาชีพและตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลทักษะอาชีพของผู้เรียนที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนว สรุปได้ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การสังเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมทักษะอาชีพและตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนรู้

องค์ประกอบที่	องค์ประกอบพฤติกรรมการใช้ทักษะอาชีพ	พฤติกรรมการปฏิบัติ / ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน	การสังเคราะห์พฤติกรรมปฏิบัติ / ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน
1	การแสวงหาความรู้	1. กำหนดปัญหาในการสืบค้นข้อมูลความรู้ 2. การวางแผนในการสืบค้นข้อมูลความรู้ 3. การดำเนินการสืบค้นข้อมูลความรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ 4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้ 5. การสรุปผลจากการสืบค้นความรู้และจัดบันทึกจัดเก็บ	1.1 ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงานที่สนใจ 1.2 ทักษะการกำหนดปัญหาในการสืบค้นข้อมูลความรู้ 1.3 ทักษะการวางแผนในการสืบค้นข้อมูลความรู้และการทำงาน
2	กระบวนการทำงาน	1. การวิเคราะห์งาน 2. การวางแผนในการทำงาน 3. การลงมือทำงานและการใช้เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ 4. การประเมินผลการทำงาน	2.1 ทักษะการวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ 2.2 ทักษะการลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
3	กระบวนการแก้ปัญหา	1. สังเกต 2. วิเคราะห์ 3. สร้างทางเลือก 4. ประเมินทางเลือก	3.1 ทักษะการสังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหางานที่สนใจ 3.2 ทักษะการประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง

ตารางที่ 13 การสังเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมทักษะอาชีพและตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผล
ผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนรู้ (ต่อ)

องค์ประกอบที่	องค์ประกอบพฤติกรรม การใช้ทักษะอาชีพ	พฤติกรรมการปฏิบัติ / ตัวชี้วัดเพื่อการ วัดประเมินผลผู้เรียน	การสังเคราะห์พฤติกรรม การปฏิบัติ / ตัวชี้วัดเพื่อการวัด ประเมินผลผู้เรียน
4	การทำงานร่วมกัน	1. รู้จับบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม 2. มีทักษะในการฟัง พูด แสดงความคิดเห็น และอภิปรายในกลุ่ม 3. มีคุณธรรมในการทำงานร่วมกัน 4. สรุปผลโดยการทำรายงาน 5. นำเสนอรายงาน	4.1 ทักษะการฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม 4.2 ทักษะการทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น
5	การจัดการ	1.การจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) 2.การจัดการระบบคน(การทำงานกลุ่ม)	5.1 ทักษะการจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) 5.2. ทักษะการจัดการระบบคน(การทำงานกลุ่ม) 5.3 ทักษะการสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอ ชิ้นงาน/ผลผลิต

จากตารางที่ 13 สรุปพฤติกรรมองค์ประกอบของการใช้ทักษะอาชีพ และตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนประกอบด้วย 12 ทักษะ ดังนี้ 1. ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงาน ที่สนใจ 2. ทักษะการกำหนดปัญหาในการสืบค้นข้อมูลความรู้ 3. ทักษะการวางแผนในการสืบค้นข้อมูลความรู้และการทำงาน 4. ทักษะการวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ 5. ทักษะการลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย 6. ทักษะการสังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหางานที่สนใจ 7. ทักษะการประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง 8. ทักษะการฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม 9. ทักษะการทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น 10. ทักษะการจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) 11. ทักษะการจัดการระบบคน(การทำงานกลุ่ม) 12. ทักษะการสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

ทั้งนี้สรุปพฤติกรรมทักษะอาชีพที่คาดหวังตามองค์ประกอบของทักษะอาชีพ จำแนกตามรายชั้นปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรม
แนะแนว ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 พฤติกรรมทักษะอาชีพที่คาดหวังตามองค์ประกอบทักษะอาชีพ จำแนกตามรายชั้นปี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว

ชั้น	องค์ประกอบที่ 1 การแสวงหาความรู้	องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ ทำงาน	องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ แก้ปัญหา	องค์ประกอบ 4 การทำงาน ร่วมกัน	องค์ประกอบที่ 5 การจัดการ
ม.4	- การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสืบค้นความรู้ และงานที่สนใจ - การกำหนดปัญหาใน การสืบค้นข้อมูลความรู้	- การวิเคราะห์และ วางแผนในการทำงาน ที่สนใจ - การลงมือทำงาน ตามแผนที่กำหนดไว้ โดยการใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย	- การสังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้าง ทางเลือกในการ แก้ปัญหาในงานที่สนใจ - การประเมินผลการ ทำงานเพื่อพิจารณา ปรับปรุง	- การฟัง พูด แสดง ความคิดเห็นและ อภิปรายในกลุ่ม - การทำงานอย่างมี คุณธรรม ไม่เอา เปรียบบุคคลอื่น	- การจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) - การจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) - การสรุปผลความรู้ และงานโดยการทำ รายงานและการ นำเสนอชิ้นงาน/ ผลผลิต
ม.5	- การวิเคราะห์ข้อมูลจาก การสืบค้นความรู้และ งานที่สนใจ - การกำหนดปัญหาใน การสืบค้นข้อมูลความรู้ - การวางแผนในการ สืบค้นข้อมูลความรู้และ การทำงาน	- การวิเคราะห์และ วางแผนในการทำงาน ที่สนใจ - การลงมือทำงานตาม แผนที่กำหนดไว้โดย การใช้เทคโนโลยีที่ ทันสมัย	- การสังเกต วิเคราะห์ เพื่อสร้างทางเลือกใน การแก้ปัญหาในงานที่ สนใจ - การประเมินผลการ ทำงานเพื่อพิจารณา ปรับปรุง	- การฟัง พูด แสดง ความคิดเห็นและ อภิปรายในกลุ่ม - การทำงานอย่างมี คุณธรรม ไม่เอา เปรียบบุคคลอื่น	- การจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) - การจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) - การสรุปผลความรู้และ งาน โดยการทำรายงาน และการนำเสนอชิ้นงาน/ ผลผลิต
ม.6	- การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสืบค้นความรู้ และงานที่สนใจ - การกำหนดปัญหาใน การสืบค้นข้อมูลความรู้ - การวางแผนในการ สืบค้นข้อมูลความรู้ และการทำงาน	- การวิเคราะห์และ วางแผนในการทำงาน ที่สนใจ - การลงมือทำงาน ตามแผนที่กำหนดไว้ โดยการใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย	- การสังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้าง ทางเลือกในการ แก้ปัญหาในงานที่สนใจ - การประเมินผลการ ทำงานเพื่อพิจารณา ปรับปรุง	- การฟัง พูด แสดง ความคิดเห็นและ อภิปรายในกลุ่ม - การทำงานอย่างมี คุณธรรม ไม่เอา เปรียบบุคคลอื่น	- การจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) - การจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) - การสรุปผลความรู้ และงาน โดยการทำ รายงานและการ นำเสนอชิ้นงาน/ ผลผลิต

จากตารางที่ 14 สรุปพฤติกรรมทักษะอาชีพที่คาดหวังตามองค์ประกอบอาชีพ จำแนกตามรายชั้นปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวพบว่า พฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนตามระดับชั้นปีมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันไม่สามารถแยกจากกัน ได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมแนะแนวในระดับชั้นใด ๆ สามารถนำ

พฤติกรรมตัวชี้วัดของการใช้ทักษะอาชีพที่ระบุดังตารางข้างต้น เป็นตัวกำหนดการวัดพฤติกรรมการใช้ทักษะอาชีพของผู้เรียนให้เหมาะสมกับระดับชั้นได้

จากแนวคิดและการสังเคราะห์องค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพดังกล่าว สรุปได้ว่า การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career Skills) เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางอาชีพที่ดีที่จะต้องก้าวไปสู่ชีวิตความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน และจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยนำไปใช้ในการกำหนดตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

องค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิต	องค์ประกอบของการใช้ทักษะอาชีพ				
	1. การแสวงหาความรู้	2. กระบวนการทำงาน	3. กระบวนการแก้ปัญหา	4. การทำงานร่วมกัน	5. การจัดการ
1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว	-	√	-	-	-
2. การริเริ่มและการนำตนเอง	√	-	-	-	-
3. สังคมและวัฒนธรรม	-	-	-	√	-
4. การสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้	-	-	-	-	√
5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ	-	√	-	-	-
6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	-	-	√	-	-
7. การสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่น	-	-	-	√	-

จากตารางที่ 15 องค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยนำไปใช้ในการกำหนดพฤติกรรมตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว 2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง 3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง 4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ 5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน 6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 7. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

นอกจากนี้การสังเคราะห์ตัวชี้วัดของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยนำไปใช้ในการกำหนดตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

พฤติกรรมตัวชี้วัด ของการใช้ทักษะชีวิต	พฤติกรรมตัวชี้วัดของการใช้ทักษะอาชีพ											
	วิเคราะห์ข้อมูลจาก การสืบค้นความรู้ และงานที่สนใจ	กำหนด ปัญหาในการ สืบค้นข้อมูล ความรู้	วางแผน ในการ สืบค้น ข้อมูล	วิเคราะห์และ วางแผนใน การทำงานที่ สนใจ	ลงมือทำงาน ตามแผนที่ กำหนด ใช้ โดย การใช้ เทคโนโลยีที่ ทันสมัย	สังเกต วิเคราะห์ เพื่อสร้าง ทางเลือก	ประเมินผลการ ทำงานเพื่อ พิจารณา ปรับปรุง	ฟัง พูด แสดง ความคิดเห็น และอภิปรายใน กลุ่ม	ทำงานอย่าง มีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบ บุคคลอื่น	จัดการ ระบบงาน (การ ทำงานเดี่ยว)	จัดการระบบ คน(การทำงาน กลุ่ม)	สรุปความรู้และงาน โดยการทำงานและ การนำเสนอชิ้นงาน/ ผลผลิต
ปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ความยืดหยุ่น	-	-	-	-	-	-	√	-	-	-	-	-
จัดการกับเป้าหมายและเวลา	√	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-
ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	√
ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดย ปราศจากการควบคุมสั่งการ	-	-	√	-	-	√	-	-	√	-	-	-
เรียนรู้โดยการนำตนเอง	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-
มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	-	-	-	-	-	-	-	√	-	√	-	-
ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความ หลากหลาย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	√	-	-
จัดการ โครงการ	-	-	-	-	√	√	√	-	-	-	-	√
สร้างสรรค์ผลผลิต	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	√
สำนึกความรับผิดชอบ	-	-	-	-	-	-	-	√	-	-	-	-
ให้คำแนะนำและการนำ บุคคลอื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	√
รับผิดชอบต่อบุคคลอื่น	-	-	-	-	-	-	-	√	-	-	-	-
ตัดสินใจ	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-
แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-
สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	-	-	-	-	-	-	-	√	-	√	-	-

จากตารางที่ 16 ตัวชี้วัดของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยนำไปใช้ในการกำหนดตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ประกอบด้วย 15 ตัวชี้วัด คือ

1. ยึดหยุ่น โดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง
2. จัดการกับเป้าหมายและเวลา โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงานที่สนใจ และลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
3. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
4. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว)
5. เรียนรู้โดยการนำตนเอง โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล
6. มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)
7. ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)
8. จัดการโครงการ โดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
9. สร้างสรรค์ผลผลิต โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
10. สำนึกความรับผิดชอบโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น
11. ให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น โดยสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
12. รับผิดชอบต่อบุคคลอื่นโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น
13. ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ
14. แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ
15. สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

ทั้งนี้ผู้วิจัย สรุปผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัด เพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน ซึ่งครอบคลุมการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียนของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

องค์ประกอบ ที่	องค์ประกอบของ การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ	การสังเคราะห์ ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน
1	การยืดหยุ่นและการปรับตัว	1.1 ยืดหยุ่นโดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง (1)
2	การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง	2.1 จัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงานที่สนใจ และลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (2) 2.2. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต (3) 2.3. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) (4) 2.4 เรียนรู้โดยการนำตนเอง โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล (5)
3	การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง	3.1 มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) (6) 3.2 ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) (7)
4	การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้	4.1 จัดการโครงการโดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต (8) 4.2 สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต (9)
5	ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน	5.1 สำนึกความรับผิดชอบโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น (10) 5.2 ให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่นโดยสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต (11) 5.3 รับผิดชอบต่อบุคคลอื่นโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น (12)
6	การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	6.1 ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ (13) 6.2 แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ (14)
7	การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน	7.1 สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) (15)

การพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิด “กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว”

การแนะแนว (Guidance) เป็นคำที่มีคำอธิบายในรูปแบบที่แตกต่างกันจากนักวิชาการหลากหลายท่าน แต่ทั้งหมดมีความหมายเหมือนกัน ดังที่ Shartzer and Stone (1976) สรุปว่า หมายถึง การแนะนำโดยตรง การชี้แนะหรือการแนะแนว "to direct, pilot or guide" และกล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง การแนะนำที่เป็นคำสั่งมากขึ้นหรือรูปแบบที่กำหนดให้ความช่วยเหลือ นอกจากนี้ Idowu (1998) เห็นว่าเป็นคำที่มักปรากฏชื่ออยู่ในกรอบครีว ซึ่งหมายถึงการให้บริการช่วยเหลือเกี่ยวกับการศึกษาทั่วไปและระบบสังคม ดังนั้นเพื่อความหมายที่ชัดเจนมากขึ้น Akinade (1986) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า นักวิชาการหลายท่านยืนยันว่า “การแนะแนว” เป็นคำที่มีความหมายกว้าง ใช้เพื่อให้ครอบคลุมกับจำนวนการให้บริการของผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งบริการดังกล่าวรวมถึงการให้บริการข้อมูล การให้บริการทดสอบ บริการจัดหา บริการการติดตามและการบริการให้คำปรึกษา แต่โลก ณ ปัจจุบันการให้บริการของครูหรือผู้เชี่ยวชาญจะไม่จำกัดอยู่แต่เพียงในสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงชุมชนโดยทั่วไปอีกด้วย ดังนั้นสรุปได้ว่าการแนะแนว คือ การให้บริการที่ครอบคลุมด้านความรู้ สติปัญญา (ภายในหรือภายนอกระบบโรงเรียน) ที่จะช่วยให้บุคคลเข้าใจตัวเอง เข้าใจปัญหาที่ประสบ สามารถตรวจสอบข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับตัวเองและสภาพแวดล้อมได้อย่างชาญฉลาด (David, 2006: 2 -12) และสรุปหลักการพื้นฐานของการแนะแนว ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของการให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำที่ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานมากที่สุดในด้านการจัดบริการให้คำปรึกษาและแนะนำที่ถูกต้องทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยสรุปหลักการไว้ดังต่อไปนี้ :

1. การให้คำปรึกษาและคำแนะนำสำหรับทุกคนบริการไม่เพียงแต่สำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษเท่านั้น แต่มีความหมายสำหรับทุกคน ทั้ง "ปกติ" รวมการพัฒนาเด็ก และผู้ใหญ่
2. กิจกรรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาควรเป็นไปตามความต้องการและการพัฒนาผู้เรียนทุกคน เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในการระบุความต้องการของบุคคลเพื่อให้อัตลักษณ์ของโครงการได้รับการออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว
3. การจัดบริการให้คำปรึกษาและแนะแนวจะต้องให้ในทางที่ทำให้เกิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และคุณค่า พัฒนาเต็มรูปแบบและเพียงพอ ทุกคนจะต้องได้รับการบริการอย่างทั่วถึง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลบรรลุถึงความพึงพอใจสูงสุดเพื่อให้ตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง คำนึงถึงส่วนรวม เกิดความรู้สึกรับรู้ในตนเองในท้ายที่สุด
4. การจัดบริการแนะแนวจะต้องเป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและการพัฒนา ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งนี้หมายถึง การจัดบริการแนะแนวจะต้องจัดให้เกิดขึ้นตั้งแต่ในโรงเรียนระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา กระบวนการแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการศึกษาตลอดทั้งชีวิต

5. ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างกิจกรรมการให้คำปรึกษาและกระบวนการเรียนการสอน คือ การจัดกิจกรรมแนะแนวสามารถช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีความหมายตรงกับความต้องการของนักเรียนในขณะที่กิจกรรมการเรียนการสอนสามารถช่วยในการให้ข้อมูลที่จำเป็นและคำแนะนำแก่นักเรียนในการวางแผน / เป้าหมายในชีวิตของเขา

6. กิจกรรมแนะแนวที่จัดขึ้น จะต้องเน้นความประสงค์สำหรับนักเรียนแต่ละคน ที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวเองในลักษณะที่ถูกต้องและเป็นระบบ ผ่านการใช้ชีวิตวางแผนที่มีกลยุทธ์ทางการเรียนการสอนที่ดี และเทคนิคการประเมินที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถเกิดองค์ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวเองและเกี่ยวกับโลกรอบตัว เพราะหากปราศจากองค์ความรู้ นักเรียนจะไม่สามารถเลือกแนวทางการประกอบอาชีพ การศึกษาสายอาชีพและสาขาการศึกษา ตลอดจนด้านส่วนตัวและสังคมได้ดี

7. บุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมแนะแนวที่สำคัญที่สุดคือครูและผู้ให้คำปรึกษาที่เป็นสมาชิกทั้งหมดของทีมงานของการแนะแนวโดยมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนในการจัดการเรียนการสอน

8. ผู้นำที่มีประสิทธิภาพเป็นหลักสำคัญสำหรับการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ เพราะบุคลากรควรมีคุณสมบัติที่ดี เป็นต้นว่า การฝึกอบรม มีความรู้ ความสามารถในการทำงานและมีความเชี่ยวชาญ จะสามารถประสานงานทีมงานที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ดี

9. ผู้ปฏิบัติงานควรปฏิบัติภายในขอบเขตจริยธรรมและศีลธรรม แนวทางคุณธรรมและจริยธรรมควรเป็นเช่นนั้นตลอดไป นักเรียนรู้สึกถึงความปลอดภัย ไว้ใจ และมีความมั่นใจในการใช้บริการ นอกจากนี้ยังให้คำปรึกษาที่รับประกันว่าจะไม่ใช่เทคนิคและ / หรือวิธีการที่พวกเขาารู้สึกถูกมองว่าไร้ความสามารถ

10. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว และการให้คำปรึกษาจะขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียนและไม่อยู่ในความต้องการของครูหรือผู้ให้คำปรึกษา ที่พยายามไฝหาต้องการหรือยึดยึดความรู้อตามที่ตนต้องการให้กับผู้เรียน

การเจริญเติบโตและความต้องการของเยาวชนตามแนวคิดของ Okon (1984) นั้น ต้องมีสภาพภายในบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีพลังงานต่อความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้เรียน นอกจากนี้ ระบุว่าความต้องการในการพัฒนาผู้เรียน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การบรรลุถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. การสร้างความก้าวหน้าในรูปแบบการจัดด้านบุคลิกภาพ
3. การพัฒนาปรัชญาของชีวิต
4. การพัฒนาแนวคิดของค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์

5. การบรรลุสถานที่ในสังคมสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน
6. ความเข้าใจในสินทรัพย์ส่วนบุคคลและหนี้สิน
7. ความครอบคลุมการวางแผนสำหรับการใช้ชีวิตในอนาคต
8. การสร้างความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย
9. เรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่เป็นอิสระจากพ่อแม่
10. เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางกายภาพและสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
11. การเรียนรู้ที่จะบรรลุสถานะผู้ใหญ่ โดยวางแผนการประกอบอาชีพ ครอบครัวยุคใหม่ และความสัมพันธ์ทางสังคม

จากความหมายและหลักการดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นการจัดบริการเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนตามความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทั้งในและนอกสถานศึกษาตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้สามารถเกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาทักษะชีวิต การงานอาชีพ และการวางแผนในอนาคต ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย เรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่เป็นอิสระ เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางกายภาพและสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้อย่างดี

การแนะแนวถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นระบบในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีจุดเริ่มต้นจากการแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) เพื่อพิจารณาการเลือกเรียนสายอาชีพที่เหมาะสมกับคุณสมบัติของผู้เรียนในโรงเรียนช่างกล California School of Mechanical Arts ในปี ค.ศ. 1895 ซึ่งผู้ที่ริเริ่มวางรากฐานการแนะแนวอย่างเป็นระบบจนได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแนะแนว ได้แก่ แฟรงก์ พาร์สันส์ (Frank Parsons) จากจุดเริ่มต้นการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา ต่อมาได้ขยายขอบข่ายมาสู่การแนะแนวการศึกษา โดย ทรูแมน แอล เคลเลย์ (Truman L. Kelley) ได้บัญญัติศัพท์ การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) ขึ้นในปี ค.ศ. 1920 วิลเลียม เอ็ม พรอคเตอร์ (William M. Proctor) ได้เสนอแนวคิดว่าการแนะแนวควรมีขอบข่ายที่ครอบคลุมการแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม ซึ่งการเติบโตของการแนะแนวอย่างเป็นระบบในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ขยายตัวสู่ประเทศอื่น ๆ ในแถบยุโรปและเอเชีย เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ได้รับอิทธิพลด้านการแนะแนวจากประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้การแนะแนวในโรงเรียนอย่างเป็นทางการเป็นระบบเริ่มต้นในปี ค.ศ. 2496 ซึ่งกรมสามัญศึกษาร่วมกับองค์การ UNICEF ได้จัดให้มีโครงการทดลองโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสม (Comprehensive High School) เพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการเลือกวิชาเรียนตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ

โดยใช้เวลา 1 คาบต่อสัปดาห์ในทุกภาคเรียน ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการจัดบริการแนะแนวในคาบเรียน ภายหลังจากที่กระทรวงศึกษาได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในปีพุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายในปีพุทธศักราช 2524 ได้มีการกำหนดให้มีการจัดการแนะแนวไว้ในคาบเรียน ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 จนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งมีการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 “กิจกรรมแนะแนว” ได้ถูกบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งทุกสถานศึกษาจะต้องจัดให้แก่ผู้เรียน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2553; กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ “กิจกรรมแนะแนว” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 20) ทั้งนี้ การแนะแนวมีลักษณะงานที่ครอบคลุมทั้งการจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการทางจิตวิทยาให้แก่ผู้เรียนทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่ม การจัดการบริการแนะแนว ทั้ง 5 บริการ ซึ่งประกอบด้วย บริการเก็บรวบรวมข้อมูล (Individual Inventory Service) บริการสารสนเทศ (Information Service) บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) และบริการติดตามผล (Follow-up Service) ตลอดจนการบูรณาการแนะแนวในการเรียนการสอน โดยมีขอบข่ายการแนะแนว 3 ด้าน คือ การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance)

นอกจากนี้ ศิริชัย กาญจนวาสี (2553: 2-5) ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว แนวการจัดกิจกรรมแนะแนว สภาพและปัญหาของการดำเนินงานแนะแนวในปัจจุบัน และความรู้พื้นฐานเพื่อการจัดกิจกรรมแนะแนวว่า ครูแนะแนวจะต้องมีบทบาทหน้าที่เป็นทั้งที่ปรึกษา (Supervisor) ในการให้ความรู้และคำแนะนำด้านจิตวิทยาการแนะแนวแก่ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทุกคนเพื่อทำความเข้าใจผู้เรียน ตลอดจนการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจและสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ เป็นผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้มาขอรับบริการทั่วไป ทำการศึกษา วิทยานิพนธ์ (Case Study) ตลอดจนการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มพิเศษ นอกจากนี้ครูแนะแนวยังมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) กับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียน สภาพและปัญหา

ของการดำเนินงานแนะแนวในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ครูผู้ได้รับมอบหมายให้จัดกิจกรรมแนะแนวยังขาดความรู้ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหา สาระในการจัดกิจกรรมแนะแนว จัดกิจกรรมแนะแนวโดยไม่ได้เขียนแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว การวัดประเมินผลนักเรียนไม่ชัดเจน การจัดกิจกรรมแนะแนวไม่สนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจ และความสามารถประสบการณ์ในการเตรียมการสอน การเตรียมแหล่งเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์ การจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้านการศึกษา การงานอาชีพ และด้านชีวิตและสังคม การจัดการเรียนการสอนยังยึดครูเป็นศูนย์กลางปรัชญาของการแนะแนว เน้นความเชื่อถืออย่างมีเหตุผล สำหรับใช้เป็นแนวการปฏิบัติให้การช่วยเหลือผู้เรียน คือ 1. คนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีศักยภาพ 2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล 3. คนมีศักดิ์ศรีและต้องการ การยอมรับ 4. คนมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ 5. พฤติกรรมของคนย่อมมีสาเหตุ

ทั้งนี้ ความสำคัญของการแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคน สร้างงานและสร้างชาติ กล่าวคือ สร้างคนให้รู้จักคุณค่าในตนเอง สร้างงานให้คนรู้จักความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพของตน รู้ข้อมูลอาชีพ ตลอดจนสามารถเชื่อมความสัมพันธ์คุณลักษณะของตนเองกับอาชีพได้ถูกต้อง มีการฝึกงานอาชีพหรือมีประสบการณ์ในงาน มีคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ สร้างชาติ ให้คนมีวิหาคความรู้ทางวิชาการ มีคุณธรรมจริยธรรม และเห็นประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในยุคปัจจุบันที่จะพัฒนาคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ประกอบกับจิตวิทยาพัฒนาการซึ่งครูแนะแนวจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดทางด้านจิตวิทยาให้รู้ เข้าใจ และมีทักษะการใช้ความรู้พื้นฐานทางด้านจิตวิทยาการแนะแนว อันดับแรกที่จะช่วยให้ครูเข้าใจผู้เรียน บุคคลที่มารับบริการ คือ ความรู้ในแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการของมนุษย์ของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม ของ Carl R. Rogers, Abraham Maslow. ที่เห็นว่า คนทุกคนเป็นคนดี รักศักดิ์ศรี ต้องการความรักและความอบอุ่น ต้องการพัฒนาตนเองไปในทางที่ดี การที่ยังไม่สามารถพัฒนาตนเองได้เป็นเพราะขาดการชี้แนะและขาดการรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงงานแนะแนวจะเกี่ยวข้องกับมนุษย์ในวัยอนุบาล (3-6 ปี) วัยรุ่น (12-21 ปี) วัยผู้ใหญ่ (21-60 ปี) วัยสูงอายุหรือวัยชรา (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ทฤษฎีพัฒนาการของมนุษย์ เป็นความรู้เกี่ยวกับการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของมนุษย์ในวัยต่าง ๆ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และสติปัญญา ดังนั้นครูแนะแนวควรมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับผู้เรียนอย่างน้อยในวัยอนุบาล วัยเรียน และวัยรุ่น เพื่อกิจกรรมแนะแนวให้สอดคล้องกับช่วงวัย

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์กลยุทธ์ที่แตกต่างกันของการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า กระบวนการของการแก้ไขพฤติกรรมและการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมในรูปแบบที่ยอมรับทางสังคมมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันหลายอย่าง บางครั้งเรียกว่าคำแนะนำวินัย แต่คำที่มัก

เรียกกันคือ “การจัดการพฤติกรรม” ทั้งนี้การเรียกชื่อเหล่านี้มาจากการเลือกใช้คำและวิธีการที่ครูผู้สอนใช้ ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางปรัชญาที่ครูผู้สอนเลือกและกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ต้องมีความต่อเนื่อง และไม่ใช้วิธีการควบคุมนักเรียน (Wolfgang, 2001) แต่หากเป็นคำแนะนำที่มักหมายถึงวิธีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง และเกิดทักษะการคิด ส่งผลสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นักวิชาการหลายท่านให้การสนับสนุนวิธีการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาของคาร์ล โรเจอร์ส (Carl Roger) เพราะเชื่อว่าผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเองและเกิดพัฒนาการเรียนรู้ในห้องเรียนและการสนับสนุนประชาธิปไตย ทำให้พวกเขามีโอกาสได้เลือกตามความสนใจจะส่งผลทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ (Construct) รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และเกิดความรู้ตามมา (Sue Bredekamp, 2012: 173 – 174)

บทบาทของครู คือ การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการเข้าร่วมกับการสร้างความรู้ที่คิดของผู้เรียน (Feelings) ร่วมคิด (Thoughts) และชี้แนะแนวคิด (Ideas) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน ไม่ใช่ความต้องการของพวกเขา แต่หากเป็นเพราะการขาดทักษะการแก้ไขปัญหาที่คิดของผู้เรียนนั่นเอง (Burden, 2003; Greene, 2008; Watson, 2003)

ทั้งนี้ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนประกอบด้วย 3 ด้านที่สำคัญ คือ

1. ด้านการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพรู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนการศึกษาต่อ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีเทคนิควิธีการและทักษะการเรียนรู้มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและสามารถวางแผนการเรียนการศึกษาต่อ ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

2. ด้านการงานและอาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้โลกของงานอาชีพอย่างหลากหลายมีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพมีการเตรียมตัวสู่อาชีพตลอดจนมีการพัฒนางานอาชีพตามที่ตนเองถนัดและสนใจ

3. ด้านชีวิตและสังคม มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่นมีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพมีทักษะในการดำเนินชีวิตและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองมีหลากหลายวิธีการ กลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นที่ปรึกษา ชี้แนะแนวทางเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาการเรียนรู้ การส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนจะส่งผลทำให้ผู้เรียน

รู้สึกอยากเรียนรู้ ใฝ่หาความรู้ การเป็นที่ยอมรับ รู้สึกมีคุณค่า จะส่งผลทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี รูปแบบการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่สอดคล้อง ส่งเสริมทักษะด้านการศึกษาด้านการงานและอาชีพ และด้านชีวิตและสังคมมีหลากหลายวิธีดังรายละเอียดต่อไปนี้

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning)

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Cooperation Learning) และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เพราะมีลักษณะเป็นกระบวนการเรียนรู้เป็นแบบร่วมมือ ข้อแตกต่างระหว่าง Cooperative Learning กับ Collaborative Learning อยู่ที่ระดับความร่วมมือที่แตกต่างกันดังที่ ซันยุง เจ (Sunyoung, J., 2003) ได้สรุปว่า ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนระหว่าง Cooperative Learning กับ Collaborative Learning คือ เรื่องโครงสร้างของงาน ได้แก่ Pre - Structure ; Task - Structure และ Content Structure โดย Cooperative Learning จะมีการกำหนดโครงสร้างล่วงหน้ามากกว่า มีความเกี่ยวข้องกับงานที่มีการจัดโครงสร้างไว้เพื่อคำตอบที่จำกัดมากกว่า และมีการเรียนรู้ในขอบข่ายความรู้และทักษะที่ชัดเจน ส่วน Collaborative Learning มีการจัดโครงสร้างล่วงหน้าน้อยกว่า เกี่ยวข้องกับงานที่มีการจัดโครงสร้างแบบหลวม ๆ (ill - Structure Task) เพื่อให้ได้คำตอบที่ยืดหยุ่นหลากหลาย และมีการเรียนรู้ในขอบข่ายความรู้และทักษะที่ไม่จำกัดตายตัว ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอนออนไลน์มักนิยมใช้คำว่า Collaborative Learning

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning and Collaborative Learning) หรือนักวิชาการบางท่านได้แปล Collaborative Learning ว่าคือ การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของแต่ละคน สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ หรือทีม ตามระบอบประชาธิปไตย และเป็นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ทำให้สามารถปรับตัวอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ วัชร เล่าเรียนดี (2555: 155 - 156) จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1996) และ สลาวิน (Slavin, R.E., 1990) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้แบบร่วมมือสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือกันหรือการร่วมมือกันเรียนรู้เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย มุ่งเน้นการร่วมกันปฏิบัติงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ให้กับผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 3 - 5 คน สมาชิกกลุ่มแต่ละกลุ่มศิลปะ เชื้อชาติและความสามารถทางการเรียน สมาชิกกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รับฟังความคิดเห็นกันช่วยเหลือกันและกัน และสมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องร่วมรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่มและผลงานของตนเอง ทั้งนี้วิธีการสอนในแบบดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองและต่อกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี เกิดการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น สร้างความมั่นใจในตนเอง และรู้ถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1986, อ้างถึงใน วัชรานเล่าเรียนดี, 2555: 156) ที่ได้กล่าวว่า การสอนแบบร่วมมือเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา โดยเพื่อนในกลุ่มจะช่วยเหลือแนะนำกันเนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวัยเดียวกัน สามารถสื่อสาร สื่อความหมายแก่กันและกันได้ง่าย และทำให้เข้าใจง่ายกว่าที่ครูสอน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อสอนให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย โดยมุ่งเน้นการร่วมกันปฏิบัติงานช่วยเหลือซึ่งกันและกันสมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องร่วมรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่มและผลงานของตนเอง

ลักษณะสำคัญของวิธีสอนแบบร่วมมือ

วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เป็นกระบวนการที่นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันมารวมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้ลักษณะสำคัญของวิธีสอนแบบร่วมมือ วัชรานเล่าเรียนดี (2555: 156) อาโจส และจอยเนอร์ (AJose and Joyner, 1990) และจอห์นสัน และคณะ (Johnson, Johnson and Holubed, 1987) ได้เสนอลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ไว้ดังนี้

1. การพึ่งพาอาศัยกัน
2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างใกล้ชิด ร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
3. ความรับผิดชอบต่อการทำงานกลุ่ม ต่อตนเอง และต่อสมาชิกกลุ่มช่วยกันปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ โดยมีเป้าหมายร่วมกันหรือเป้าหมายเดียวกัน มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนข้อมูลและสื่อวัสดุอุปกรณ์
4. การใช้ทักษะทางสังคม (Social Skills)
5. การใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม (Group Process Skills) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน ครูต้องสอนและฝึกทักษะการทำงานกลุ่มแก่นักเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่มของนักเรียนด้วย

นอกจากนี้ การร่วมมือกันเรียนรู้มีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ และการร่วมมือกันเรียนรู้เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในกาส่งเสริมและพัฒนาผลการเรียนรู้ และสมรรถภาพทางการเรียนที่สร้างสรรค์ การร่วมมือกันเรียนรู้ได้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายและนำไปใช้ร่วมกับการจัดการเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ และผ่านสื่อต่าง ๆ (Roblyes, Edwards and Heviluk, 1996, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี (2555: 81) และนอกจากนี้ เพอร์คินส์ (Perkins, 1991: 18-23) และ คริสคอลล์ (Discoll, 2000) ได้กล่าวถึงข้อดีของการร่วมมือกันเรียนรู้ได้ ดังนี้

1. การร่วมมือกันเรียนของนักเรียนหลายคน ซึ่งจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายหลายอย่าง เนื่องจากการร่วมกันคิดร่วมกันปฏิบัติ สนับสนุน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. การร่วมมือกันเรียน ช่วยเสริมสร้างความคิดริเริ่ม การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เนื่องจากการแลกเปลี่ยนความรู้ สติปัญญา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. การร่วมมือกันเรียนเป็นการเผยแพร่แลกเปลี่ยนความรู้ สติปัญญาของแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกัน

4. การร่วมมือกันเรียนช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะ และแลกเปลี่ยนความรับผิดชอบทำงานร่วมกัน เพื่อเป้าหมายเดียวกัน ผลสำเร็จของงานย่อมมาจากการทำงานร่วมคิดร่วมปฏิบัติ มากกว่าการรับผิดชอบแต่เพียงคนเดียว

5. การร่วมมือกันเรียนทำให้มีวิสัยทัศน์และเกิดความเข้าใจในความคิดเห็นของบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในสังคมที่กว้างขวางแตกต่างกันและ

6. การร่วมมือกันเรียน ทำให้สามารถพัฒนาตนเองให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอื่นได้

สรุปลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมหรือชิ้นงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันตามที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน เป็นการมุ่งส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคม การพึ่งพาอาศัยกัน รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ดี

องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ

Johnson and Johnson (1996: 31 - 37) ได้สรุปว่า Cooperative Learning มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependent) หมายถึง การพึ่งพากันในทางบวก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การพึ่งพากันเชิงผลลัพธ์ คือการพึ่งพากันในด้านการได้รับผลประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน จึงจะเกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน สามารถร่วมมือกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้

1.2 การพึ่งพาในเชิงวิธีการคือ การพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือกัน มีการติดต่อสัมพันธ์กัน การอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การรับฟังเหตุผลของสมาชิกภายในกลุ่ม จะก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกันทางสังคม จากการช่วยเหลือสนับสนุนกัน การเรียนรู้เหตุผลของกันและกัน

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) หมายถึง ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ โดยประเมินผลงานของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งรวมกันเป็นผลงานของกลุ่มให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งกลุ่ม และรายบุคคลให้สมาชิกทุกคนรายงานหรือมีโอกาสแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึงกัน

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) หมายถึง การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ มีความเป็นผู้นำ รู้จักตัดสินใจ สามารถสร้างความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

5. กระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Processing) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด มีความร่วมมือทั้งด้านความคิด การทำงาน และความรับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายนั้น กลุ่มจะต้องมีหัวหน้าที่ดี สมาชิกดี และกระบวนการทำงานดี นั่นคือมีการเข้าใจในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

ประเภทของกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างเป็นทางการ (Formal Cooperative Learning Group) กลุ่มประเภทนี้ ครูจัดขึ้น โดยการวางแผน จัดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการและเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้สาระต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นหลายๆชั่วโมงติดต่อกัน หรือหลายสัปดาห์ติดต่อกัน จนกระทั่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนด

2. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Cooperative Learning Group) กลุ่มประเภทนี้ ครูจัดขึ้นเฉพาะกิจเป็นครั้งคราว โดยสอดแทรกอยู่ในการสอนปกติอื่นๆ

3. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร (Cooperative Base Group) หรือ Long – Term Group กลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่สมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์การทำงาน / การเรียนรู้ร่วมกันมานานมากกว่า 1 หลักสูตร หรือภาคการศึกษา จนกระทั่งเกิดสัมพันธ์ภาพที่แน่นแฟ้น สมาชิกกลุ่มมีความผูกพัน ห่วงใย ช่วยเหลือกันและกันอย่างต่อเนื่อง

ข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. ใคร่ครวญในความหลากหลาย
2. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
4. การรวมนักเรียนที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
5. มีโอกาสมากกว่าสำหรับการบอกลับส่วนบุคคล

จากข้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือนั้นส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมมีทั้งข้อดีในการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ และข้อจำกัดของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพราะเป็นการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างในหลายๆด้าน ซึ่งทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพัฒนาในตัวผู้เรียนแต่ละคน และหากผู้สอนได้นำเทคนิคการจัดการกับความขัดแย้งมาใช้ได้ทันทั่วทั้งที่ในระยะแรกที่มีความขัดแย้งได้เกิดขึ้น ก็จะเป็นการช่วยลดอุปสรรคในการเรียนรู้ และยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยลักษณะของห้องเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Tinzmann et.al. (1990, อ้างถึงใน รุจิราพร งามศิริ, 2556: 116 - 118) ได้กล่าวเกี่ยวกับข้อได้เปรียบของการเรียนรู้แบบร่วมมือกับเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากการเรียนรู้แบบดั้งเดิม เพราะบทบาทของกลุ่มสามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และสามารถแก้ไขปัญหามากกว่าการเรียนรู้รายบุคคล โดยได้กล่าวเกี่ยวกับห้องเรียนที่มีการร่วมมือกันเรียนรู้ ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน (Shared Knowledge) สำหรับห้องเรียนแบบดั้งเดิมครูเปรียบเสมือนผู้คอยให้ข้อมูลกับนักเรียน ความรู้ถูกถ่ายทอดจากครูไปสู่ผู้เรียนแบบทางเดียว แต่สำหรับห้องเรียนแบบการร่วมมือกันเรียนรู้ ความรู้ ประสบการณ์เดิม ภาษา วัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ นักเรียนและครูสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกันได้

2. มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน (Shared Authority) ห้องเรียนแบบดั้งเดิมครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ครูมีอำนาจสูงสุดในการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ แต่สำหรับห้องเรียนที่มีการร่วมมือกันเรียนรู้ ครูและนักเรียนจะร่วมกัน

กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ กิจกรรมที่หลากหลายและวิธีการในการประเมินผลตามความสนใจของนักเรียน โดยยึดตามกรอบของหลักสูตรและบริบทของเรื่องที่เรียน

3. ครูทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานเพื่อเชื่อมโยงความรู้ (Mediators) ครูจะต้องเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการเชื่อมโยงข้อมูลใหม่ให้เข้ากับประสบการณ์เดิมของนักเรียนและสามารถขยายไปสู่ขอบเขตของการเรียนรู้ในบริบทอื่น ๆ ครูช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทบาทของตนเองว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรเมื่อเกิดปัญหาความสงสัย นอกจากนั้นครูยังสามารถช่วยแนะนำให้นักเรียนทราบว่าเรียนรู้อย่างไร ซึ่งบทบาทนี้ของครูถือว่ามีความสำคัญมากในกระบวนการร่วมมือกันเรียนรู้

4. มีการจัดกลุ่มของนักเรียนแบบคละความสามารถ (Heterogeneous Grouping) ที่ชนะประสบการณ์ ภูมิหลังของนักเรียนทั้งหมดเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้คุณภาพของการเรียนรู้สูงขึ้น สำหรับห้องเรียนที่ร่วมมือกันเรียนรู้ นักเรียนต้องมีการเรียนรู้จากบุคคลอื่น เพราะจะให้ความสำคัญกับแนวคิด ประสบการณ์และพื้นฐานความรู้ของนักเรียนทุกคน

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ห้องเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ ควรมีลักษณะสำคัญ 4 ลักษณะ คือ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน มีครูที่มีความรู้ ความสามารถ ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานเพื่อเชื่อมโยงความรู้สู่ผู้เรียน และมีการจัดกลุ่มของนักเรียนแบบคละความสามารถอย่างดี

บทบาทของครูในห้องเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Tinzmann et.al. (1990, อ้างถึงใน รุจิราพร รามศิริ, 2556: 117) สรุปบทบาทของครูในห้องเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า ครูต้องแสดงบทบาทในการทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน หมายถึง การช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียน การเป็นแบบอย่างและการทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ครูจึงมีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติดังนี้ คือ

1. บทบาทของการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitating) อาจเริ่มต้นจากการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชั้นเรียน เช่น การจัดโต๊ะให้นักเรียนมองเห็นหน้าซึ่งกันและกันเหมาะสำหรับการทำให้เกิดการอภิปรายอย่างแท้จริง จัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนกิจกรรมและโครงการที่หลากหลาย เช่น เอกสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ เทปบันทึกเสียง เป็นต้น ในชั้นเรียนที่มีการร่วมมือกันเรียนรู้ นักเรียนจะแบ่งออกเป็นกลุ่ม สมาชิกจะมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างออกไป เช่น เป็นหัวหน้าทีม เป็นผู้ให้การสนับสนุน เป็นผู้บอกเล่า เป็นต้น

2. บทบาทการเป็นแบบอย่าง (Modeling) ครูอาจทำหน้าที่ของผู้สาธิตหรืออธิบายในบางสิ่งบางอย่างเพื่อแลกเปลี่ยนกับนักเรียน ไม่ใช่เฉพาะความคิดที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนเท่านั้น แต่ยัง

เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารและการเรียนรู้ร่วมกันอีกด้วย เช่น การร่วมกันพูดในสิ่งที่คิด (Thinking Aloud) ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. บทบาทในการทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ (Coaching) ครูจะช่วยแนะแนวทางให้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่นักเรียน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนเท่าที่นักเรียนต้องการ จนกระทั่งนักเรียนสามารถรับผิดชอบต่อการสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

บทบาทของนักเรียนในห้องเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

บทบาทของนักเรียนในห้องเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะแตกต่างไปจากบทบาทของนักเรียนในห้องเรียนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่ง Tinzman และคณะ (1990) กล่าวว่า บทบาทหลักของนักเรียนในห้องเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือคือ ความร่วมมือและการมีส่วนร่วม บทบาทเหล่านี้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งก่อนการเรียนรู้ ขณะเรียน และภายหลังการเรียนรู้ ก่อนการเรียนรู้ นักเรียนต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ขณะเรียน นักเรียนต้องร่วมกันทำงานอย่างตั้งใจ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ภายหลังการเรียนรู้ต้องมีการประเมินการปฏิบัติและผลงานที่ผ่านมา นักเรียนจึงมีภาระที่จะต้องปฏิบัติดังนี้ คือ

1. นักเรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การที่นักเรียนกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ นับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะช่วยแนะนำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ทั้งก่อนเรียนขณะเรียน และหลังการเรียนรู้

2. นักเรียนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ นักเรียนต้องวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการวางแผนของครูทำให้เชื่อมั่นได้ว่านักเรียนจะสามารถทำงานร่วมกันได้ด้วยตัวเอง

3. นักเรียนเป็นผู้ควบคุมตนเองในการเรียนรู้ มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของการเรียนรู้ ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสม กิจกรรมที่มีการควบคุมด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน เพราะจะได้มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิด

4. นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ เป้าหมายหลักของการประเมินในห้องเรียนแบบเรียนรู้ร่วมกัน คือ การให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการติดตามความก้าวหน้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การประเมินในห้องเรียนแบบการร่วมมือกันเรียนรู้ มีความหมายมากกว่าการประเมินเพื่อตัดเกรด เพราะการประเมินจะครอบคลุมถึงการประเมินสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ คุณภาพของผลผลิต ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อการเรียนรู้

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปพอสังเขปได้ว่า บทบาทของครูในห้องเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูต้องมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาและแนะแนวทางที่ก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ ส่วนบทบาทของผู้เรียนในห้องเรียนที่มีการเรียนรู้

แบบร่วมมือ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ สามารถออกแบบการเรียนรู้และวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถควบคุมตนเองในการเรียนรู้ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้และความก้าวหน้าในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำมาผนวกร่วมกับวิธีการสอนได้หลากหลายวิธี ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักการ แนวคิดของการเสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) Robert E. Slavin (1990, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2555: 144 - 145) เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยนักเรียนจะต้องร่วมมือกันเรียนรู้ ปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด ซึ่งครูจะจัดกลุ่มนักเรียน กลุ่มละประมาณ 4 - 6 คน ความสะดวกในการเรียนรู้ (เก่ง-กลาง-อ่อน) เลือกเรื่องที่กลุ่มตนเองสนใจจะศึกษา ค้นคว้า วางแผนปฏิบัติงาน ดำเนินการ และนำเสนอผลงานซึ่งในแต่ละขั้นตอน นักเรียนจะต้องร่วมมือกันคิด อภิปราย และปฏิบัติอย่างทั่วถึงทุกคน ครูจะต้องคอยดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยตลอด เนื่องจากผลงานของกลุ่ม คือ ผลงานของทุกคนในกลุ่ม ซึ่งทุกคนต้องรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อกลุ่ม โดยครูสามารถดำเนินการสอนตามขั้นตอนดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (ประมาณ 20 นาที)

1.1 แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียน บทบาทของสมาชิกกลุ่ม

1.2 เสนอเหตุการณ์ เพื่อศึกษาเรื่องราวที่ตนสงสัยหรือจากหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาของระดับชั้น

1.3 เลือกเรื่องที่สนใจ (ทั้งชั้น) จัดทีมเพื่อศึกษาแต่ละเรื่องย่อย

2. ชี้นกิจกรรมกลุ่ม (30 นาที)

2.1 ร่วมกันวางแผน สมาชิกในกลุ่ม/กำหนดระยะเวลา/วิธีดำเนินการศึกษาและแหล่งข้อมูล

2.2 ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า (นอกเวลา)

2.3 นำเสนอผลงานภายในกลุ่ม และเตรียมนำเสนอ แลกเปลี่ยนแนวคิดในชั้นเรียน

3. ชี้นวิเคราะห์ผลงานร่วมกัน (20 นาที)

3.1 ร่วมกันอภิปรายทั้งชั้นในแต่ละเรื่อง

3.2 ส่งเสริมความรู้สึที่ดี เจตนาดีที่ดีต่อเรื่องที่ศึกษา

3.3 สรุปความรู้ สาระสำคัญจากเรื่องที่ศึกษา

4. (20 นาที)

4.1 นำความรู้ สาระสำคัญ ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ (ถาม-ตอบ-อภิปรายระหว่างครู-นักเรียน) หรือ

4.2 ทำข้อทดสอบที่สอดคล้องกับเรื่องราวที่ศึกษาให้ร่วมแสดงแนวคิดและวิธีดำเนินการตามความเหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

5. (10 นาที)

5.1 ครู-นักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาสาระของการเรียนรู้ ผลการดำเนินการ

5.2 ประเมินผล การทำงานกลุ่ม โดยครู เสนอผลการประเมินงานกลุ่มของตนเอง

5.3 นักเรียนเสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงการทำงานร่วมกันเพื่อประสิทธิภาพของการพัฒนา

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปพอสังเขปได้ว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำมาบูรณาการหลักการ แนวคิดสู่การจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ การคิดอย่างมีเหตุมีผล สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สามารถเกิดการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การร่วมมือกันปฏิบัติงานภายในกลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์ ขั้นนำไปใช้ ขั้นสรุปและประเมินผล

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning)

ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน หมายถึง รูปแบบการเรียนที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ที่จะคิด แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเป็นแนวการสอนแบบใหม่ที่ไม่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำ แต่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง (Hand-On Learning) และมีบทบาทในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active) โดยเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ทำจริง (Learning by Doing) ซึ่งผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีกว่าการท่องจำ อีกทั้งยังได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง (High-order thinking skill) ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเป็นการพัฒนาศักยภาพทางสมอง การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ และการร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบ

ร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน โดยครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง (รัชนีกร ทัพชัย, 2552: 13; สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา, 2555: 1)

นอกจากนี้ สุทัศน์ เอกา (2557) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานว่าเป็นการจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักการให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง “Child Centered” ตามหลักการของ Constructionism การเรียนโดยการปฏิบัติจริง Learning by Doing และปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาได้ Doing by Learning จึงถูกนำมาใช้อย่างจริงจังในการปฏิรูปการศึกษาของไทยซึ่งการเรียนรู้อย่าง Learning by Doing นั้นใช้ “กิจกรรม (Activity)” เป็นหลักในการเรียนการสอน โดยการ “ปฏิบัติจริง (Doing)” ในเนื้อหาทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทุกคนในกลุ่มเป็นผู้ปฏิบัติ คุณครูเป็นพี่เลี้ยงและเทรนเนอร์ แต่ทว่ากิจกรรมที่นำมาใช้นี้ต้องมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้เนื้อหานั้นๆ มีจุดมุ่งหมาย สนุก และน่าสนใจ ไม่ซ้ำซากจนก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายดังนั้นคุณครูจึงเป็น “นักออกแบบกิจกรรม (Activity Designer)” มืออาชีพที่สามารถ “มองเห็นภาพกิจกรรม” ได้ทันที เมื่ออ่านเนื้อหาจบลงสิ่งสำคัญ คือ ครูต้องสร้าง (Constructed) ความคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ให้เกิดขึ้นในตัวคุณครูเพื่อจะได้รับความต้องการและความคิดแท้จริงของผู้เรียน เพื่อเข้าใจความต้องการของกลุ่ม ทันสมัยอยู่เสมอ ไม่ตกยุค คุณครูต้องมีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เพื่อจะได้มีความสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใหม่และน่าสนใจอยู่เสมอทั้งนี้ความสำคัญของการเรียนยุคใหม่ คือ การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) นั้น เน้นความสำคัญไปที่ ผู้เรียนเรียนผ่านประสบการณ์ ที่เรียกว่า Experiential Learning ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงมากในการส่งเสริมศักยภาพของบุคคล (Individual Potential) ที่จะพัฒนาไปได้ตลอดชีวิตผู้เรียนจะเรียนอย่างมีความสุข มีการพัฒนาไปด้วยความมั่นใจ และพึงพอใจ ดังคำกล่าวที่ว่า “Help the individual grow as a confident and contented person” หมายถึง การเรียนผ่านประสบการณ์เป็นความเจริญงอกงามจากภายในจิตใจและมั่นใจสมองของผู้เรียน ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดดั้งเดิมที่ตอบสนองความต้องการจากภายนอกด้วยคะแนนและการสอบเพื่อรับประกาศนียบัตรหรือวุฒิบัตรต่าง ๆ

กิจกรรม (Activity) คือการเรียนจากประสบการณ์ (Experiential Learning) นับว่าเป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered) อย่างแท้จริง เพราะมีการค้นพบและพัฒนาความรู้ทักษะและอารมณ์ความรู้สึกต่างๆเจริญงอกงามจากภายในผ่านประสบการณ์ ทั้งนี้วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมุ่งที่จะส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตลอดชีวิตอย่างแท้จริงมากกว่าการเรียนเพื่อวุฒิบัตรในระดับชั้นต่างๆ ดังนั้น ครูผู้ออกแบบกิจกรรมจะต้องตอบคำถาม

ตนเองให้ได้ก่อนว่า จะให้นักเรียนทำกิจกรรมนี้เพื่ออะไร ? เพราะตามปกติแล้ว ในการออกแบบกิจกรรม (Activity Design) จะต้องพิจารณาใน 3 กลุ่มหลักซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. กลุ่มประสบการณ์ชีวิต (Life Skill หรือ Life Experiences หรือ Humanity)
2. กลุ่มพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development)
3. กลุ่มวิชาการ (Academic Groups)

เมื่อสามารถตัดสินใจได้แล้วว่า จะทำกิจกรรมเพื่ออะไรแล้ว ก็ลงมือออกแบบได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้ โดยยึดหลักการของวงจรแห่งการเรียนรู้ Learning Cycle ตามลำดับดังนี้

1. ทำ (Do หรือ Doing) คือกำหนดลงไปว่าในเนื้อหาวิชานี้บทนี้ตอนนี้ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมอะไรอย่างไรแค่ไหน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) อย่างแท้จริง
2. ทบทวน (Review) คือ ทบทวนการเรียนรู้ การสอน การทำกิจกรรมทุกอย่าง จะต้องมีการ ประเมินผล (Evaluate) ทุกครั้ง เพื่อการพัฒนาและปรับปรุง
3. การพัฒนาและหาแนวทางในการปรับปรุง (Develop and Implement Ideas for Improvement)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้วิถีคิด แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกและมีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบกิจกรรมที่มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์อย่างแท้จริง และสามารถเชื่อมโยงความรู้ก่อให้เกิดทักษะการคิดอย่างมีคุณภาพ

แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Active Based Learning : ABL)

แนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนซึมซับความรู้ ความเข้าใจ ผ่านการเล่น เกม กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจ สามารถเกิดแนวคิดขึ้นเองในเนื้อหาสาระระหว่างร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมกลุ่มจะสามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการเข้าสังคมได้อีกด้วย (วิโรจน์ ลัทธนาอดิศร, 2550)

กิจกรรมกลุ่ม เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนความหมายของกิจกรรมกลุ่มประกอบด้วย 2 ประการสำคัญ (Hereold, 1952 : 429 - 504 ; Ohesen, 1970: 6 - 7) คือ

1. กิจกรรมกลุ่มที่ผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ แก่สมาชิกหรือผู้นำอภิปราย เพื่อที่สมาชิกจะได้บรรลุถึงความมุ่งหมายของกลุ่ม โดยปกติผู้นำในกลุ่มชนิดนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับ

การศึกษา อาชีพหรือสังคม และส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลเหล่านี้มาอภิปราย เพื่อประโยชน์สำหรับตน เช่น การปฐมนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในช่วง 1 เดือน เป็นต้น ซึ่งในการทำกิจกรรมกลุ่มแบบนี้ครูจะเป็นผู้ดำเนินการวางแผนกลุ่มให้สมาชิก

2. กิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ที่สมาชิกเป็นผู้ดำเนินการคือผู้เรียนได้วางแผนร่วมกันจัดขึ้นเอง เช่น กลุ่มอภิปรายเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสนใจหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

นอกจากนี้ วัชร เล่าเรียนดี (2555: 175 - 178) สรุปความสำคัญของเทคนิคกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ (Group Investigations: GI) ที่มีลักษณะสอดคล้องและคล้ายคลึงกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Active Based Learning: ABL) กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน และเป็นการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ ซึ่งจะไม่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ แต่จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เป็นกลุ่มโดยละเอียดลึกซึ้งจากเรื่องที่ตนเองสนใจเป็นหลัก ดังนั้นการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ผู้เรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการแสวงหาความรู้และข้อเท็จจริงต่าง ๆ เช่น หลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ทั้งชั้น ผู้เรียนก็จะได้รับโอกาสที่เลือกศึกษาโดยละเอียดในหน่วยที่ตนเองสนใจเป็นพิเศษ ทั้งนี้วิธีการเรียนรู้ที่สำคัญคือ วิธีการที่จะได้มาซึ่งความรู้ รายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้ มีหลายวิธี เช่น อาจจะได้มาด้วยการร่วมกันวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การคิดอย่างมีเหตุผลเชิงตรรกะและการสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการแสวงหาความรู้แบบกลุ่ม (GI) แต่สำหรับเนื้อหาที่จะต้องเรียนนั้น ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกตามความสนใจ

การสร้างสรรค์ของผู้เรียนจากการศึกษาความรู้แบบกลุ่ม ขึ้นอยู่กับทักษะในการทำงานกลุ่มและกระบวนการกลุ่มของสมาชิกในกลุ่ม เนื่องจากเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกันแบบอื่น ๆ สาระความรู้และทักษะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนถูกกำหนดโดยครู กิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่กำหนดหรือที่คาดหวังไว้ งานที่กำหนดให้กลุ่มก็ต้องใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่ม ในทางตรงกันข้ามในการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ (GI) ผลสำเร็จจะขึ้นอยู่กับผู้เรียนว่าผู้เรียนแต่ละคนรับฟัง ยอมรับกันและกัน สนับสนุนงานที่ทำร่วมกันอย่างไร ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือร่วมมือกันของทุกคนหรือไม่ เนื่องจากงานกลุ่มเป็นงานที่ละเอียดซับซ้อน ต้องทำงานร่วมกัน หลายคน ดังนั้นเทคนิคการร่วมศึกษาหาความรู้แบบ GI จะประสบผลสำเร็จสูงสุด เมื่อผู้เรียนในกลุ่มได้มีการฝึกการทำงานร่วมกันเป็นทีม แสดงออกซึ่งความสามารถและความพึงพอใจที่จะทำงานเป็นกลุ่ม การพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่มให้เข้มแข็งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการวางแผนผลลัพธ์ที่ต้องการขั้นตอนการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

1. การเลือกเรื่องที่สนใจ ผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อ/เรื่อง ได้ตามความสนใจ ถามคำถามที่เกี่ยวข้องให้ครูอธิบายจนเข้าใจชัดเจน นักเรียนจับคู่หรือเข้ากลุ่มเปรียบเทียบคำถามตนเองรวมเป็นรายการคำถามที่แตกต่างกันมากมายหลายข้อ ให้แต่ละคู่หรือกลุ่มอ่านรายการคำถามให้จำแนกคำถามเป็นเรื่อง ๆ โดยครูคอยช่วยเหลือ เช่น ในกลุ่มประวัติศาสตร์อาจจะจัดกลุ่มเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ ประเภทของงาน การสำรวจ สถาปัตยกรรม เครื่องแต่งกาย อาหาร ศิลปะ เกม โรงเรียน และการกลีกรรม ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ก็จะเกี่ยวข้องและอยู่ในเรื่องที่น่าเสนอตอนแรก

2. การจัดทีมเพื่อทำการศึกษแบบกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้แต่ละทีมประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน ที่มีความสนใจเรื่องเดียวกันร่วมประชุมพิจารณาสื่อ ทรัพยากรที่มีประโยชน์ กำหนดเวลาที่ปฏิบัติให้เสร็จสิ้น แล้วพูดคุยเพื่อเสนอแผนปฏิบัติ

3. การดำเนินการศึกษารวบรวมเรื่องที่ได้ออกแล้วสมาชิกแต่ละคนจะปฏิบัติงานตามที่ได้วางแผน โดยครูคอยช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัดสินใจพิจารณาประโยชน์ของข้อมูลร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม บางครั้งครูอาจจะช่วยผู้เรียนโดยการเตรียมในงานให้ เช่น ทำแบบฟอร์มที่ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ให้ผู้เรียนก่อน

4. การเตรียมเสนอผลงานผู้เรียนจะเตรียมเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าหรือคำตอบของกลุ่มตนเองหน้าชั้นเรียน โดยครูจะเป็นผู้ประสานงานการเสนอรายงานทั้งหมดทุกทีม สมาชิกทีมแต่ละทีมจะร่วมกันพิจารณาว่าจะเสนอรายงานอะไรบ้าง อย่างไร ไหมมีประสิทธิภาพสูงสุด สมาชิกจะเลือกวิธีเสนองาน เตรียมสื่อที่เหมาะสม ร่วมทั้งการสนับสนุนการนำเสนอ แต่ละทีมควรร่วมกันกำหนดเกณฑ์การนำเสนอ ผลงานของทีมตนเองด้วย

5. การนำเสนอผลงานในชั้นเรียน ผู้เรียนจะเสนอรายงานจากผลการศึกษาของทีมตนเองให้ทุกคนในชั้น โดยพยายามเชื่อมโยงกับเรื่องต่าง ๆ ที่ทีมอื่น ๆ ได้ทำการศึกษา และกำลังจะนำเสนอผลงานหรือเสนอผลงานแล้ว เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่ได้กำหนดร่วมกัน โดยให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลย้อนกลับ

6. การประเมินผลงานการประเมินผลงานกลุ่มยึดเกณฑ์ที่เหมาะสมกับงานที่ให้เรียนรู้ เช่น งานที่ให้ทำ เน้นความรู้ความเข้าใจ ครูควรมีการทดสอบความรู้ความเข้าใจด้วยข้อทดสอบที่อาจได้มาจากผู้เรียนได้ร่วมกันออกข้อสอบ แล้วครูนำมาเลือกภายหลัง หรืออาจให้ประเมินผลด้วยตนเองหรือกลุ่มเพื่อน หรือดูจากผลงานที่แต่ละคนปฏิบัติ ที่สำคัญควรเป็นการพัฒนาความคิดระดับสูง (higher-order-thinking)

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรสุกกุล (2522, อ้างถึงใน รัชนิกร ทัพชัย, 2552: 14 - 15) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมกลุ่ม สรุปไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน การอยู่ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มจะมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้ความสามารถบางประการของตน รู้จักข้อบกพร่องบางอย่าง ทั้งนี้เพราะกลุ่มจะมีปฏิกริยาให้เห็นข้อเท็จจริงได้

2. เพื่อให้เข้าใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันก็

3. เพื่อให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ โรเจอร์ส (Roger, 1970: 121 – 122) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมกลุ่ม สรุปพอสังเขป ดังนี้

1. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการรับรู้ทางความรู้สึก

2. มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก มีความจริงใจและเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง มีการแสดงที่ตรงกับความรู้สึกของตน

3. เกิดแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การเข้าใจในตนเอง (Self – Actualization) การรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง

4. เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่า บุคคลยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองและมีความมั่นใจยิ่งขึ้น ลดการตั้งสอนและควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปพอสังเขปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้กิจกรรมที่สามารถนำมาบูรณาการใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ทางความรู้สึก เกิดแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ การเข้าใจตนเอง เปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เกิดความรับผิดชอบและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม นำพากลุ่มไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมกลุ่ม

สมพงษ์ จิตระดับ (2530, อ้างถึงใน รัชนิกร ทัพชัย, 2552: 14 - 15) สรุปขั้นตอนการจัดกิจกรรมกลุ่ม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ได้แก่ การเริ่มบทเรียนที่น่าสนใจ การให้คำแนะนำ กติกาคำสั่งต่าง ๆ การแบ่งกลุ่ม การรับมอบหมายงานที่กำหนดให้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในขั้นต่อไป เกิดความเข้าใจตรงกันและสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาทบทวนและซักถามความเข้าใจด้วย

2. **ขั้นกิจกรรม** ได้แก่ การดำเนินบทบาท และหน้าที่หรือกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย การแยกย้ายจากกลุ่ม การเสนอความคิดเห็น การหาข้อสรุปคำตอบที่ต้องการ การเสนอผลงานและการแสดงออก

3. **ขั้นอภิปราย** ได้แก่ การซักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์และการเสนอแนววิธีการต่าง ๆ

4. **ขั้นสรุปและการนำไปใช้** ได้แก่ การประมวลเนื้อหา กิจกรรม ประสพการณ์ และความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ สรุปสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้และเกิดความคิดรวบยอดเป็นหลักการแนวคิดที่ชัดเจน มีแนวทางข้อเสนอหลาย ๆ ด้านที่เป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้

สรุปแนวคิดและขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานคือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ในแบบกลุ่มซึ่งสมาชิกกลุ่มร่วมคิด ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การจัดทีมเพื่อร่วมกันเรียนรู้ ประกอบด้วยสมาชิก 4 - 5 คน คละความสามารถแต่จัดทีมตามเรื่องที่น่าสนใจเดียวกัน ครูเป็นผู้ประสาน (อำนวยความสะดวก) ดูแล การปฏิบัติงานกลุ่มในห้องเรียนตลอดเวลา ช่วยในเรื่องการกำหนดเรื่องย่อย ๆ โดยงานที่กำหนดให้กลุ่มต้องใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่สำคัญ คือ การเลือกเรื่องที่น่าสนใจ การจัดทีมเพื่อทำการศึกษาร่วมมือกันเรียนรู้การดำเนินการศึกษาสำรวจเรื่องที่ได้เลือกแล้วการเตรียมเสนอผลงานการนำเสนอผลงานในชั้นเรียนและการประเมินผลงาน ส่วนขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 4 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นกิจกรรม 3) ขั้นอภิปราย และ 4) ขั้นสรุปและการนำไปใช้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning)

สมิธ และ เรแกน (Smith and Regan, 1999, อ้างถึงใน วัชรวิภา เถาเรียนดี, 2555 : 83) กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษาว่า เป็นการเรียนรู้ด้วยการศึกษกรณปัญหา ผู้เรียนจะได้รับการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่เป็นสถานการณ์จริง และผู้เรียนจะต้องดำเนินการแก้ปัญหาที่นั้น ซึ่งในการแก้ปัญหาผู้เรียนจะเลือกจัดการกับหลักการต่าง ๆ การศึกษาเป็นรายกรณีเหมาะกับการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่ไม่มีคำตอบถูกต้องเพียงคำตอบเดียวโดยเฉพาะปัญหานั้นต้องเป็นปัญหาที่ซับซ้อนมองได้หลาย ๆ มุมมอง การศึกษาเป็นรายกรณีสามารถพัฒนาทักษะการตัดสินใจได้ด้วยการพิจารณาหาทางแก้ปัญหาและนำเสนอแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งต้องเป็นกรณีศึกษาที่เขียนขึ้นมาเพื่อให้นักศึกษาและหาแนวทางแก้ปัญหาโดยเฉพาะและต้องมีการเขียนตอบ นอกจากนี้ วอลเลซ (Wallace, 2003 :13 ; Bailey, 2006 : 22, อ้างถึงใน ปริญญา กิจรุ่งเรือง, 2553 :36) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน

โดยใช้กรณีศึกษาเป็นวิธีที่นิยมมากในการศึกษาทางวิชาชีพ สำหรับความเป็นมาของการใช้กรณีศึกษา นั้น พบว่า เริ่มใช้ครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด ในระหว่างปี ค.ศ. 1869-1870 โดย คริสโตเฟอร์ ซี. แลงเดล (Christopher C. Langdell) (กาญจนา เกียรติประวัติ, ม.ป.ป. : 134) โดยมีสาระสำคัญของกรณีศึกษาและการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษา ดังนี้

ความหมายของกรณีศึกษา (Case Study)

ไบเลย์ (Bailey, 2006: 24) กล่าวว่า ในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ กรณีศึกษาเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ รวมถึงการเรียนรู้จากครู นักการศึกษา และผู้แทน

วนิดา ม่วงศิลป์ปะชัย (2546, อ้างถึงใน นิตยา โสรีกุล, 2547: 54) กล่าวว่า กรณีศึกษา หมายถึง เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งได้มีการรวบรวมมานำเสนอให้ทราบข้อเท็จจริง พร้อมทั้งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ศึกษาอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิเคราะห์ เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วสรุปแนวทางการตัดสินใจ หรือวิธีแก้ปัญหาที่เห็นว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุด และอำนวยความสะดวกมากกว่าแนวทางหรือวิธีแก้ปัญหาอื่น ๆ

ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553: 37) กล่าวว่า กรณีศึกษาเป็นสื่อการสอนที่มีลักษณะเป็น เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทที่มีความเฉพาะเจาะจง เป็นประเด็นที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ ซึ่งต้องอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุป และตัดสินใจ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กรณีศึกษาเป็นสื่อการสอนที่มีลักษณะเป็น เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทที่มีความเฉพาะเจาะจง ซึ่งได้มีการรวบรวมมานำเสนอ ให้ทราบข้อเท็จจริง พร้อมทั้งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วสรุปแนวทางการตัดสินใจ หรือวิธีแก้ปัญหาที่เห็นว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุด

ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา (Case Based Learning)

ไบเลย์ (Bailey, 2006: 24) กล่าวถึง การนำกรณีศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ใน ลักษณะของแนวคิดหรือหลักการในเชิงทฤษฎี ระเบียบแบบแผนสำหรับการปฏิบัติ จริยธรรมหรือ คุณธรรม กลวิธี การจัดการ และนิสัยการคิด วิสัยทัศน์ หรือการคิดในสิ่งที่เป็นไปได้

ทศนา เขมมณี (2548) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาว่าคือ กระบวนการ ที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่อง ที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริง และตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผล ที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553: 45) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาว่า เป็นการนำ กรณีศึกษาที่สร้างขึ้นอย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้อาให้ผู้เรียนศึกษา

วิเคราะห์ อภิปราย และตัดสินใจหาทางแก้ปัญหาหรือหาคำตอบทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกรณีอาจมีวิธีแก้ปัญหาหรือคำตอบทางเดียวหรือหลายแนวทางก็ได้

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา คือ การนำกรณีศึกษามาใช้ในสื่อประกอบการเรียนรู้ที่ผู้สอนสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษา วิเคราะห์ อภิปราย และตัดสินใจหาทางแก้ปัญหาหรือหาคำตอบโดยใช้วิธีคิดมาเป็นฐานประกอบการตัดสินใจทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา

วารินทร์ แก้วอุไร (2541) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อฝึกการใช้ความคิดวิเคราะห์และแยกแยะประเด็นปัญหาเมื่อเผชิญกับปัญหาหรือสถานการณ์หลาย ๆ แบบ ซึ่งเป็นการมุ่งเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริง
2. การพิจารณากรณีศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบ สมเหตุสมผล เพื่อให้เกิดข้อสรุปเป็นการทำให้ผู้เรียนรู้จักการตัดสินใจอย่างมีหลักการและมีเหตุผลสนับสนุน ได้ปฏิบัติการคิดทุกระดับจากง่ายไปจนถึงการประเมิน โดยจุดเน้นของกรณีศึกษาจะอยู่ที่เนื้อหาของเรื่องและการอภิปรายประเด็นปัญหาต่าง ๆ
3. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการสืบค้นความรู้ด้วยตนเองและนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้
4. เพื่อเสริมสร้างทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม อย่างรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเอง
5. เพื่อฝึกและให้โอกาสผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ความรู้สึกและเจตคติซึ่งกันและกัน

ทิตนา เขมมณี (2548) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาว่าเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริงเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาว่าเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้สืบค้นความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากกระบวนการกลุ่ม ทำให้เกิดความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์จริงในอนาคตได้ต่อไป

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาของนักวิชาการดังที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลรู้จักคิดอย่างเป็นระบบและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เกิดความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้

กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา

โกลดเนอร์ (Koldner, 1992, อ้างถึงใน นิติยา โสรีกุล, 2547: 64) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาในการแก้ปัญหาว่ามี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การระลึกถึงประสบการณ์เดิม ขึ้นอยู่กับว่ากรณียุคศึกษานั้นสร้างได้ดีเพียงใด เหมาะสมที่จะดึงประสบการณ์เดิมเพื่อเข้าไปอยู่ในความจำของผู้เรียนหรือไม่ ถ้ากรณียุคศึกษานั้น ๆ มีความชัดเจนมากกว่าการรับรู้ในกรณียุคศึกษานั้นก็จะดียิ่งขึ้นตามไปด้วย

2. การตีความสถานการณ์ใหม่จากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบและจำแนกความแตกต่างจากประสบการณ์เดิมไปสู่ประสบการณ์ใหม่

3. นำวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในสถานการณ์ใหม่ กล่าวคือ ถ้าการแก้ปัญหาในกรณียุคศึกษาเดิมมีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาใหม่ได้ ผู้เรียนก็จะยอมรับนำวิธีนั้นนำมาใช้ แต่ถ้าไม่มีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาริธีนั้นก็จะไม่ได้รับความสนใจ

วิฑูรย์ สิมะ โชคดี (2542) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดทักษะ 9 ประการ คือ ทักษะด้านความรู้ ทักษะด้านการวิเคราะห์ ทักษะด้านการนำไปประยุกต์ใช้ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการตัดสินใจ ทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร ทักษะด้านสังคม ทักษะด้านการวิเคราะห์ตนเอง และทักษะด้านทัศนคติ ได้แก่

1. ทำความเข้าใจในเนื้อหาของกรณียุคศึกษา (Understanding The Case Situation)

1.1 อ่านแล้วทำความเข้าใจกับเนื้อหาในกรณียุคศึกษา

1.2 เก็บสาระสำคัญหรือจับประเด็นหลัก ๆ ให้ได้

1.3 เขียนความสัมพันธ์หรือแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ ในเชิงบรรยายสั้น

1.4 ประเมินความสัมพันธ์และประเด็นต่าง ๆ

1.5 ข้อมูล สถิติหรือสารสนเทศใน “กรณียุคศึกษา” ไม่จำเป็นต้องครบถ้วน ถูกต้องหรือตรงประเด็นก็ได้ จึงต้องคาดเดาอย่างมีเหตุผลหรือสร้างขึ้นเองจากข้อมูลที่มีในกรณียุคศึกษา

2. การวินิจฉัยปัญหา (Diagnosing Problems)

2.1 ปัญหา คือ “ความแตกต่าง” ระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่คิดว่าควรจะเป็นหรือต้องการจะเป็น

2.2 ระบุปัญหาต่าง ๆ ให้ได้ (จากกรณีศึกษา)

2.3 ระบุข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2.4 พิจารณาความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ

2.5 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ

3. การสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Generating Alternative Solutions)

3.1 เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธีล่วงหน้า

3.2 สร้างหลาย ๆ ทางเลือก หรือหลาย ๆ วิธีการสำหรับการแก้ปัญหา

3.3 จัดลำดับความสำคัญของวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น

3.4 พิจารณาถึงทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์หลัก ๆ ก่อน

3.5 พิจารณาทางเลือกที่เป็นเชิงปฏิบัติการสำหรับทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์

3.6 พิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ

4. การพยากรณ์ผลลัพธ์ (Predicting Outcomes)

4.1 พิจารณาแต่ละทางเลือก (วิธีการแก้ปัญหา) โดยพยากรณ์ถึงผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นสำหรับแต่ละทางเลือกเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

4.2 ต้องพยายามพยากรณ์ถึงผลลัพธ์สำคัญ ๆ ของแต่ละทางเลือกให้ได้มากที่สุด

4.3 ต้องระวังว่าทางเลือกที่จะใช้แก้ปัญหามิได้สร้างปัญหาลูกโซ่ต่อไป

4.4 ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงและความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นด้วย

5. การประเมินทางเลือกต่าง ๆ (Evaluating Alternatives)

5.1 พิจารณาถึงผลดีผลเสียของทางเลือกต่าง ๆ

5.2 เปรียบเทียบทางเลือกต่าง ๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

5.3 ประเมินและตัดสินใจทางเลือกหรือวิธีการแก้ปัญหาที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสมที่สุด

6. การสรุปผลการวิเคราะห์ (Rounding Out The Analysis)

6.1 สรุปผลการวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับปัญหาของกรณีศึกษา

6.2 เพิ่มเติมหรือตัดทอนผลสรุปได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์

7. การสื่อสารและการรายงานผล (Communicating The Results)

เตรียมตัวเพื่อรายงานผลการวิเคราะห์และการสื่อสารทำความเข้าใจแก่ผู้ฟังและอาจารย์ผู้กำกับการใช้กรณีเพื่อการศึกษาอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบรายงานหน้าชั้นเรียนและพิมพ์เป็นเล่ม

ทิตานา แจมมณี (2552: 362 - 363) กล่าวถึง ขั้นตอนการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาว่า ประกอบด้วย

1. ผู้สอน หรือผู้เรียนนำเสนอกรณีศึกษา
2. ผู้เรียนศึกษากรณีศึกษา
3. ผู้เรียนอภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ
4. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายคำตอบ
5. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของผู้เรียนและสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

6. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ปริญญ์ กิจรุ่งเรือง (2553: 51) กล่าวถึง ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาว่า มีลักษณะสำคัญที่จะนำมาประยุกต์ใช้ได้แก่

1. การเตรียมตัวผู้เรียน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนแนะนำจุดมุ่งหมาย ทบทวนประสบการณ์เดิมและเติมเต็มความรู้พื้นฐานให้เพียงพอต่อการเรียนรู้จากกรณีศึกษานั้น
2. การนำเสนอกรณีศึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนนำเสนอกรณีศึกษาผ่านสื่อที่หลากหลาย ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น
3. การวินิจฉัยและอภิปรายกรณีศึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองต่อปัญหาตามหลักการเหตุผลในลักษณะและกระบวนการกลุ่ม
4. การประเมินและตัดสินใจ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนคิดและตัดสินใจลงข้อสรุปคำตอบหรือแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับกรณีศึกษา และรายงานผลการคิด

จากกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษานั้นมีลักษณะสำคัญที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมตัวผู้เรียน คือ การแนะนำจุดมุ่งหมายหรือปัญหาที่จะต้องพิจารณากับผู้เรียนก่อนลงมือศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เราความสนใจและจำทำให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลในกรณีศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอและศึกษาศาสตร์ศึกษา เป็นการเสนอกรณีศึกษาผ่านใบความรู้ในชุดกิจกรรม และแนวหลากหลายรูปแบบ เช่น ข่าว เอกสาร วิดีทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกรณีศึกษาตาม องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

3. ขั้นการวิเคราะห์และอภิปรายกรณีศึกษาเป็นรายกลุ่ม เป็นการสะท้อนความคิด ระหว่างกันเพื่อสร้างทางเลือกในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ

4. ขั้นประเมินทางเลือกและลงข้อสรุป เป็นการตัดสินใจเลือกทางเลือกหรือตอบคำถาม ที่มีความเหมาะสมที่สุด

5. ขั้นสรุปข้อคิดและหลักการ เป็นการสรุปข้อคิดเห็นที่ผู้เรียนได้จากการวิเคราะห์ รายละเอียดต่าง ๆ ของกรณีศึกษาให้เป็นหลักการทั่วไป เป็นขั้นที่ผู้สอนจะได้เสนอหลักการหรือ ทฤษฎีหรือข้อปฏิบัติที่สัมพันธ์กับกรณีศึกษา ซึ่งผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้า ตระเตรียมมาเป็นอย่างดีแก่ ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีหลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติกว้างขวาง เชื่อมโยงความรู้และความคิดสู่ทักษะการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา

เอสตัน (Easton, 1992, อ้างถึงใน ประณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553 : 52) กล่าวว่า การจัดการ เรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาสามารถพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยช่วยพัฒนาความสามารถ ในด้านต่าง ๆ 9 ด้านประกอบด้วย ความรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการประยุกต์ใช้ ทักษะความ สร้างสรรค์ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางสังคม ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วย ตนเอง และเจตคติ

เสริมศรี ไชยศรี (2539, อ้างถึงใน ประณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553 : 54) กล่าวถึงข้อดีของการ ใช้กรณีศึกษาประกอบการเรียนการสอนว่าเป็นการพัฒนาสิ่งต่อไปนี้

1. ความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติ (Learning by Doing)
2. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem - Solving Skills)
3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)
4. การคิดและการดำเนินการด้วยตนเอง (Self Direction)
5. การอุทิศตนว่ามีพันธะสัญญาับภาระหน้าที่ (Personal Commitment)
6. ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่ลึกซึ้งถ่องแท้และกว้างขวาง
7. การประยุกต์ความรู้เดิมที่เรียนรู้มาก่อน
8. ทักษะคติต่อสิ่งต่าง ๆ
9. ความเต็มใจที่จะรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
10. ความเชื่อมั่นว่าการตัดสินใจของคนมีความสำคัญและเชื่อถือได้

11. ความสามารถวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มทั้งในด้านเนื้อหาและกระบวนการ

12. แรงจูงใจที่เรียนสิ่งอื่น ๆ ต่อไป

ทิสนา แชมมณี (2552: 364) กล่าวถึง ข้อดีของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาไว้ว่า

1. เป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง และได้ฝึกแก้ปัญหาโดยไม่ต้องเสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้เกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหาเมื่อเผชิญปัญหานั้นในสถานการณ์จริง

3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกัน

4. เป็นวิธีสอนที่ให้ผลดีมากสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความรู้ และประสบการณ์หลากหลายสาขา

ทั้งนี้กรณีศึกษา (Case Study) คือ “เรื่องราวที่มีข้อความบรรยาย” หรือ “เรื่องราวที่ใช้สำหรับศึกษา” (Herried, 1997) ลักษณะของกรณีศึกษาจะมีเนื้อหาที่เป็นปัญหาท้าทายให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาก่อนที่จะได้ลงมือปฏิบัติ (Sykes and Bird, 1992) การนำกรณีศึกษาเข้ามาใช้จัดเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เรียกว่า Problem-based Learning (PBL) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหรือเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เป็นผลมาจากการแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้ที่ผู้เรียนทำการสืบค้นเอง (Barrows and Tamblyn 1980) การสอนโดยใช้กรณีศึกษานั้นจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในบริบทของสิ่งต่าง ๆ หรือสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนรู้แล้วทำให้ง่ายต่อการเชื่อมโยงแนวคิดที่เป็นนามธรรมกับสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเคยรู้เคยเห็นและเคยใช้ในชีวิตประจำวันดังนั้นจึงเป็นที่ยอมรับว่ากรณีศึกษาทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ (Bransford et al., 1999) ด้วยเหตุผลที่ว่า

1. ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองบนพื้นฐานจากสิ่งที่รู้อยู่แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนสนใจนำมาสัมพันธ์กับกรณีศึกษาทำให้พัฒนาการสร้างคำถามที่มีความหมายนำไปสู่การสืบค้นต่อไป

2. ในระหว่างที่ผู้เรียนวิเคราะห์กรณีศึกษานั้นผู้เรียนจะต้องทำงานเป็นกลุ่มอย่างร่วมมือร่วมใจกันเพื่อหาข้อสรุปของกลุ่มว่าได้รู้อะไรบ้างจากกรณีศึกษาและอยากรู้อะไรเพิ่มเติมอีกบ้าง

3. ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การเคารพความคิดซึ่งกันและกันรวมทั้งมีกระบวนการปรับแนวความคิดที่คลาดเคลื่อนของสมาชิกในระหว่างที่มีการอภิปรายในกลุ่มกรณีศึกษาสามารถใช้ได้

ทั้งด้านการสอนและการประเมิน (Dori, 2003; Dori and Herscovitz, 1999) ซึ่งการใช้กรณีศึกษาช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

จากข้อดีของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษา เป็นวิธีการที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา และการดำเนินการด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น และเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง ได้ฝึกแก้ปัญหาโดยไม่ต้องเสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้เกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหาเมื่อเผชิญปัญหานั้นในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ส่งผลทำให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพมีความพร้อมในการเสริมสร้างทักษะชีวิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่านที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยพบว่า การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนมีมานานแล้ว ทั้งในสาขาวิชาการแพทย์ กฎหมาย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้บุคลากรในวิชาชีพนั้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ หาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีศึกษาตามสถานการณ์ที่เป็นจริง นอกจากนี้การใช้กรณีศึกษาเป็นวิธีที่นิยมมาก ในสาขาวิชาชีพสำหรับความเป็นมาของการใช้กรณีศึกษานั้น พบว่า เริ่มใช้ครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ในระหว่างปี ค.ศ. 1869 - 1870 โดยคริสโตเฟอร์ ซี. แลงเดล (Christopher C. Langdell) ซึ่งสาระสำคัญของกรณีศึกษาและการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แก่ผู้เรียน (เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง, 2534: 13; กาญจนา เกียรติประวัตติ, ม.ป.ป.: 134; Bailey, 2006: 22, อ้างถึงใน ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553 : 36 - 37)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning)

ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบท (context) ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาด้วยการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลักถ้ามองในเชิงยุทธศาสตร์การสอน PBL เป็นเทคนิคการสอนแบบใหม่ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์

Barrow (1980) ให้ความหมายว่า การเรียนแบบการใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ แสวงหาและบูรณาการความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพจริง โดยไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องนั้นมาก่อน

Allen and Duch (1998, อ้างใน อารักษ์ แสงรัสมิ, 2543 : 14) ให้ความหมายว่า การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก คือ การเรียนที่เริ่มต้นด้วยปัญหาการสอบถาม หรือปริศนาที่ผู้เรียนต้องการแก้ปัญหา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนระบุนและค้นคว้า โน้ตค้นและหลักการที่พวกเขาต้องการรู้เพื่อความก้าวหน้าโดยผ่านปัญหา ผู้เรียนทำงานเป็นทีม การเรียนเล็กๆ ซึ่งเป็นการเรียนที่ได้ทักษะต่าง ๆ เช่น การติดต่อสื่อสารและการบูรณาการความรู้ และเป็นกระบวนการที่คล้ายกับการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ประกอบกับ Howard (1999, อ้างใน อารักษ์ แสงรัสมิ, 2543: 14) ให้ความหมายว่า การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นวิธีการทางการศึกษาที่นำเสนอผู้เรียนด้วยปัญหา ที่มีรูปแบบของโครงสร้างที่ซับซ้อนในระยะเริ่มแรกของประสบการณ์การเรียนรู้ ข้อมูลที่ได้ในระยะเริ่มแรกไม่เพียงพอให้แก้ปัญหา คำถามต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาจะผลักดันให้ไปทำการสืบเสาะหาความรู้

นอกจากนี้ วัชรวิภา เล่าเรียนดี (2555: 107 – 112) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) ซึ่งเรียกสั้น ๆ ว่า PBL สรุปได้ว่าเป็นยุทธวิธีในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบหนึ่ง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการแก้ปัญหา และวิธีการเรียนรู้ที่มีความหมายอีกวิธีหนึ่ง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักหรือจุดเริ่มต้นเพื่อกระตุ้น จูงใจ ได้รับความสนใจเพื่อเรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยปัญหาเป็นฐานสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ปัญหาต้องเป็นปัญหาที่มาจากตัวนักเรียน เป็นปัญหาที่นักเรียนสนใจ ต้องการการแสวงหา ค้นคว้าคำตอบและหาเหตุผลมาแก้ปัญหาหรือทำให้ปัญหานั้นชัดเจนมองเห็นแนวทางแก้ไข ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้สามารถผสมผสานความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หมายถึง วิธีการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาหรือสถานการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นการเรียนที่พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา โดยมีลักษณะเด่นของการเรียนรู้ ได้แก่ ใช้ปัญหาแท้จริงเป็นตัวกระตุ้นการแก้ปัญหาและเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นทักษะการคิด เรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย มีบูรณาการของเนื้อหาความรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะส่งเสริมการเรียนรู้ของกระตือรือร้นของนักเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Student - Centered Learning)
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดเล็ก (ประมาณ 3 - 5 คน)
3. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ (Guide)
4. นักเรียนคือผู้ที่มองเห็นปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเองผู้เรียนเป็นคนแก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเอง (Self - Directed Learning)
5. ปัญหาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือปัญหาจริง ซึ่งปัญหาจะช่วยกำหนดกรอบแนวคิดหรือกำหนดจุดเน้นและกระตุ้นการเรียนรู้
6. ปัญหาคือสิ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา
7. ความรู้ใหม่จะเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง
8. ประเมินผลจากสถานการณ์จริง โดยดูจากความสามารถในการปฏิบัติ (Authentic Assessment)

กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

Bridges(1992) ได้จำแนกการเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักที่นำไปใช้ในห้องเรียนออกเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบเน้นปัญหา (problem -stimulated PBL) และแบบเน้นผู้เรียน (Student Centered PBL) ดังนี้

1. การเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักที่เน้นปัญหา (Problem - Stimulated PBL) รูปแบบนี้จะใช้บทบาทของปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะแนะนำและเรียนรู้ความรู้ใหม่ การเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักที่เน้นปัญหานี้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ 1) การพัฒนาทักษะเฉพาะเจาะจง (Domain - Specific Skills) 2) การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา (Problem - Solving Skills) และ 3) การได้มาซึ่งความรู้เฉพาะเจาะจง (Domain - Specific Knowledge) โดยประกอบด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้

1.1 ผู้เรียนได้รับทรัพยากรการเรียนรู้ ดังนี้

1.1.1 ปัญหา

1.1.2 วัตถุประสงค์ที่ผู้เรียนคาดหวังว่าจะได้รับขณะปฏิบัติการแก้ปัญหา

1.1.3 รายการอ้างอิงของทรัพยากรต่างๆ ที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์พื้นฐาน

1.1.4 คำถามที่เน้นมโนทัศน์ที่สำคัญและการประยุกต์ใช้ฐานความรู้

1.2 ผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ สามารถแก้ปัญหา และทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้

1.2.1 ผู้เรียนแต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ต่างๆ กันในกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นบทบาทผู้นำ ผู้ช่วยเหลือ ผู้บันทึก และสมาชิกกลุ่ม

1.2.2 จัดสรรเวลาที่ชัดเจนในแต่ละช่วงของโครงการ

1.2.3 จัดตารางกิจกรรมการปฏิบัติงานของทีมและวางแผนให้ปฏิบัติตามเวลาที่กำหนด

1.3 ความสามารถของผู้เรียนถูกวัดโดยผู้สอน เพื่อนร่วมชั้น และตัวผู้เรียนเองโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต และวิธีการประเมินอื่นๆ กระบวนการทั้งหมด ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนแก่กลุ่ม และให้คำแนะนำ รวมทั้งกำหนดทิศทางถ้ากลุ่มร้องขอหรือเกิดปัญหาอุปสรรคในการทำงาน

2. การเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักที่เน้นผู้เรียน (Student Centered PBL) รูปแบบนี้คล้ายกับรูปแบบแรกในบางลักษณะ เช่น มีเป้าหมายเหมือนกัน แต่มีสิ่งที่มีมากกว่าคือ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Fostering Life -Long Learning Skills) กลุ่มแพทย์เป็นผู้ที่ต้องการการพัฒนาทำงานอยู่ตลอดเวลา ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นส่วนที่สำคัญในการปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นโรงเรียนแพทย์จึงนิยมใช้รูปแบบนี้ในการเรียนการสอน โดยประกอบด้วยกระบวนการที่คล้ายกับรูปแบบแรกดังต่อไปนี้

2.1 ผู้เรียนได้รับสถานการณ์ของปัญหา

2.2 ผู้เรียนทำการฝึกปฏิบัติการแก้ปัญหาในรูปแบบกลุ่ม

2.3 ผู้เรียนถูกประเมินผลโดยวิธีการที่หลากหลายโดยผู้สอน เพื่อนร่วมชั้น และตัว

ผู้เรียนเอง

แม้กระบวนการดังกล่าวจะมีความใกล้เคียงกับรูปแบบแรก แต่สิ่งที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนคือในกระบวนการแต่ละขั้นตอนนั้นจะถูกขับเคลื่อนโดยเป้าหมายของการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาระความรับผิดชอบของผู้เรียนมีดังนี้

1. ผู้เรียนระบุปัญหาการเรียนรู้ที่พวกเขาต้องการค้นหา

2. ผู้เรียนกำหนดเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

3. ผู้เรียนกำหนดและค้นหาแหล่งข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้

4. โดยสรุปแล้ว ผู้เรียนกำหนดประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยตัดสินใจว่าจะใช้ข้อมูลและความรู้ใหม่ที่ได้รับมาแก้ปัญหาได้อย่างไรจึงจะเหมาะสม

จากทั้ง 2 แนวทาง สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก น่าจะประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมผู้เรียน

ผู้สอนทำการปฐมนิเทศเพื่อให้ผู้เรียนทราบวิธีการเรียนการสอน บทบาทของผู้สอน ผู้เรียน การแบ่งกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งระยะเวลาในการเรียนหรือเงื่อนไขอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เสนอสถานการณ์ของปัญหา

ผู้สอนเกริ่นนำเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะได้พบ จากนั้นจึงนำเสนอสถานการณ์ปัญหาพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์หรือประเด็นปัญหาที่ต้องการให้แก้ไข รวมทั้งบอกแหล่งข้อมูลที่เตรียมไว้และแหล่งข้อมูลภายนอกที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปค้นคว้าได้

3. กำหนดกรอบการศึกษา

ผู้เรียนวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาร่วมกันภายในกลุ่มเพื่อกำหนดกรอบหรือขอบเขตที่จะศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา จากนั้นวางแผนการดำเนินงานและแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

4. สร้างสมมติฐาน

ผู้เรียนระดมความคิดเห็นจากสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงแนวคิดของแต่ละคน ซึ่งอาศัยความรู้เดิมเป็นข้อมูลในการสร้างสมมติฐาน โดยสร้างสมมติฐานให้ได้มากที่สุด จากนั้นร่วมกันคัดเลือกแต่สมมติฐานที่น่าจะเป็นไปได้ และคัดที่ไม่น่าจะใช้ทิ้งไป

5. ค้นคว้าข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน

ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนแต่ละคนหรือทั้งกลุ่มค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลภายในและภายนอกตามที่ได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

6. ตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา

สมาชิกในกลุ่มประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาเลือกสมมติฐานที่น่าจะถูกต้องที่สุดในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลที่ไปศึกษาค้นคว้ามาประกอบการตัดสินใจ หรือหากมีสมมติฐานที่น่าจะถูกต้องมากกว่าหนึ่ง ก็ให้จัดเรียงลำดับความน่าจะเป็น

7. สร้างผลงาน หรือปฏิบัติตามทางเลือก

นำแนวทางที่เลือกไปทดลองแก้ปัญหา หากแก้ปัญหาไม่ได้ก็ให้ใช้ทางเลือกข้อถัดไป หรือค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงทางเลือกนั้นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและนำไปทดลองใหม่อีกครั้ง (ในการนำไปใช้จริงๆ อาจไม่ต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการทดลองแก้ปัญหาจริงก็ได้ หากปัจจัยต่างๆ ไม่เอื้อ อาจใช้แค่การให้ผู้เรียนตรวจสอบแนวทางการแก้ปัญหากลุ่มตนด้วยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญภายนอกก็ได้)

8. ประเมินผลโดยวิธีที่หลากหลาย

โดยกลุ่มนำเสนอผลการแก้ปัญหาหรือแนวทางการแก้ปัญหาหน้าชั้นเรียน และทำการประเมินทั้งจากผู้สอน ผู้เรียนกลุ่มอื่นและกลุ่มที่นำเสนอเอง รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง การประเมินจะไม่วัดเฉพาะความรู้หรือผลงานสุดท้ายเพียงอย่างเดียว แต่จะวัดกระบวนการ

ที่ได้มาซึ่งผลงานด้วย ซึ่งการประเมินสามารถวัดได้จากแบบทดสอบ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือวิธีการประเมินอื่น ๆ

ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Stage in Problem Based Learning) สเตปเพียน และแกลแลกเกอร์ (Stepien, and Gallagher, 1993, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2555 : 110 - 111) ได้นำเสนอขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 เข้าสู่ปัญหาและนิยามปัญหา (Encountering and Defining the problem) ผู้เรียนจะได้รับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจริงให้อ่านวิเคราะห์ทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้น หรือให้ดูจากภาพ จาก VDO จากสถานการณ์จริง โดยอาจให้ตั้งคำถาม ถามตัวเองว่า

1. รู้อะไรบ้างเกี่ยวกับปัญหาหรือคำถามนี้
2. จำเป็นต้องรู้อะไรบ้างเพื่อจะได้แก้ปัญหานี้ได้
3. ต้องใช้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้อะไรบ้างเพื่อจะได้แนวทางการแก้ปัญหาหรือสมมติฐาน

ในขั้นตอนนี้ควรได้คำถามที่ชัดเจน ถึงแม้ว่าแนวทางการแก้ปัญหานั้นจะต้องใช้ความรู้ใหม่เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา

ขั้นที่ 2 หาข้อมูล รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (Data Collection) ประเมินข้อมูลและนำไปใช้เมื่อผู้เรียนได้ปัญหาที่ชัดเจนจากขั้นที่ 1 ผู้เรียนจะต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ หรือสื่อต่าง ๆ ที่ต้องใช้ ซึ่งข้อมูลและสื่อต่าง ๆ ต้องมีการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความคุ้มค่าก่อนนำไปใช้แก้ปัญหา

ขั้นที่ 3 สังเคราะห์ข้อมูลและปฏิบัติ (Synthesis and Performance) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสร้างหรือกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา อาจมีการสร้างสื่อประกอบหรือจัดการกับสาระความรู้ใหม่ ซึ่งแตกต่างจากการทำรายงานธรรมดา แต่เป็นการนำเสนอแนวทาง วิธีการแก้ปัญหาที่ชัดเจน และดำเนินการแก้ปัญหา สรุปผล หรือหลักการทั่วไปที่ได้จากการแก้ปัญหาและนำเสนอผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน

นอกจากนี้ เซวอยและฮิวจ์ (Savoil and Hugles, 1994) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ดังนี้ คือ

- ขั้นที่ 1 ระบุปัญหาที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน
- ขั้นที่ 2 เชื่อมโยงปัญหากับบริบทของผู้เรียนเพื่อให้โอกาสในการปฏิบัติจริง
- ขั้นที่ 3 มอบหมายความรับผิดชอบให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ของตัวเองให้

วางแผนแก้ปัญหา

- ขั้นที่ 4 กระตุ้นความร่วมมือ โดยการจัดกลุ่มให้ร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 5 ตั้งความคาดหวังหรือกำหนดเป้าหมายว่า ผู้เรียนจะต้องแสดงหรือนำเสนอผลการเรียนรู้ของตนเองโดยแสดงผลงาน ชิ้นงาน หรือการปฏิบัติงานให้ดู

วิธีการวัดประเมินผลเป็นการประเมินผลทั้งความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถที่แสดงออกด้วยการให้เหตุผลที่ถูกต้อง เป็นเหตุเป็นผล ใช้ข้อมูลอ้างอิงที่มาจากความเข้าใจมากกว่า การท่องจำและประเมินชิ้นงานความเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้ Rubrics Score

ทั้งนี้จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – based learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้ปัญหาหรือการจำลองสถานการณ์เป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการเรียนการสอนแบบ “การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative learning)” (Duch, Groh, and Allen, 2001) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ภายใต้ความเชื่อว่า ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดในบรรยากาศของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่ถูกสร้างขึ้นบนข้อตกลงร่วมกันและการร่วมมือกัน (Cooperation) มากกว่าการแข่งขันกัน ทั้งนี้การเรียนรู้แบบนี้ไม่ใช่เป็นเพียงเทคนิคที่ใช้ในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่ยังเป็นแนวทางที่จะทำงานกับผู้อื่นด้วยการเคารพในความสามารถและมีการสรรค์สร้าง (Contributions) ของสมาชิกในกลุ่มมีการแบ่งปันอำนาจ และความรับผิดชอบระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถดังนี้

1. เข้าร่วมในการหาความรู้อย่างเข้มแข็งและอย่างมีความสร้างสรรค์กับงานหรือปัญหาที่มีความท้าทายและความซับซ้อน
2. ใช้เหตุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพชัดเจนและมีความสร้างสรรค์บนพื้นฐานของความรู้ที่เป็นองค์รวมและใช้ประโยชน์ได้จริง
3. ติดตามและประเมินความพร้อมของตนเองในการที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ
4. บอกได้ถึงความรู้และทักษะของตนที่ต้องได้รับการพัฒนา และ
5. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้งานสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning)

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมหรือสร้างขั้นตอนวิธีการในการจัดให้การศึกษาเรียนรู้ของบุคคลทั้งในระดับปัจเจกและพหุชนตลอดจนการสร้างวัตถุประสงค์แวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาชุมชนและสังคม (นวลจิตต์ เชาวศิริติพงษ์ และ คณะ, 2555)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ ร่วมกันเรียนรู้และเรียนรู้ซึ่งกันและกันในบรรยากาศที่ผ่อนคลายยืดหยุ่นไม่เคร่งครัดอึดอัดเกินไปและมีการใช้เครื่องมือและเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และ คณะ, 2545 : 15)

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ของชุมชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545: 8) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ในมาตรา 24 โดยเฉพาะส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งนี้ครูและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (จิตติมา วัฒนจิง, 2556 : 5 – 6)

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามที่สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม, 2543: 30, อ้างถึงใน จิตติมา วัฒนจิง, 2556 : 6 - 7) ได้เขียนไว้ว่ากระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่ายนับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็นการวางแผนการดำเนินการและการแก้ไขปัญหาตลอดจนการควบคุม กำกับติดตามและประเมินผลเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษาและทำให้การจัดการศึกษาเกิดผลดีมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชนและข้อมูลที่ระบุไว้ใน (เอกสารอบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร, 2550 : 88 - 90) และได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยสถานศึกษาสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและกำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชนเป็นยุทธศาสตร์ที่ผู้บริหารจะต้องสร้างความศรัทธาและมีความเชื่อมั่นต่อชุมชน

3. บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาที่จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษาร่วมกำหนดนโยบายเป้าหมายการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษาทำการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาทั้งด้านทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษาและการตรวจสอบการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ ธารสิน บัลลังก์ปัทมา (2551 : 30) ได้เน้นว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนที่เป็นกระบวนการที่สำคัญในการช่วยพัฒนาการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กหากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา รวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่างมาเป็นครูพ่อครูแม่ให้ความรู้ด้านวิชาการด้านภูมิปัญญากับบุตรหลานย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่มส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลานในโรงเรียน รวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัวผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ดังนั้น การเรียนรู้ของนักเรียนและครูด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีช่วยฝึกการช่วยเหลือเกื้อกูลกันการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขช่วยให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนต่อครูต่อสถานศึกษาและต่อสังคมรวมทั้งช่วยลดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียนเพราะนักเรียนทุกคนจะได้ฝึกฝนจนกระทั่งเกิดวินัยในตนเองนักเรียนแต่ละคนจะได้รับการยอมรับจากครูจากเพื่อนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้การยอมรับตนเองเกิดความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ และช่วยให้อุบัติการณ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งชั้นสูงขึ้นการช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น (สุมณฑา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา, 2555) และการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมทำให้เกิดพลังชุมชนแห่งการเรียนรู้ทำให้เกิดสังคมความรู้ทำให้คนในสังคมเกิดสันติสุขและสันติภาพ

พื้นฐานแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากการการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by Doing) เพื่อดึงความสามารถของผู้เรียนออกมาในรูปของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสลงมือกระทำเองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วยประสบการณ์ (Experience) การสะท้อนความคิด (Reflection) ความคิดรวบยอด (Concept) และการประยุกต์ใช้ (Application) เหล่านี้จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงแสวงหาความรู้การคิดการจัดการความรู้การแสดงผลออกการสร้างความรู้ใหม่และการทำงานร่วมกัน (กรองไฉ อุณหสูติ, 2555)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชนเกิดความรัก เห็นคุณค่าของแหล่งที่อยู่อาศัยและนำส่วนดีมาพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การสร้างสังคมความรู้และสังคมภูมิปัญญาคือแนวทางสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) แต่สังคมภูมิปัญญาและสังคมความรู้ที่แท้จริงควรมาจากฐานรากของสังคม และการพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพราะชุมชนคือ

ฐานรากของประเทศ ถ้าชุมชนทั้งหมดเข้มแข็งทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย ประเทศไทยก็จะมั่นคง (ประเวศ วะสี, 2555: 2) ทั้งนี้แนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการศึกษาโดยองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วม เป็นแนวคิดที่มีมานานแล้ว รูปแบบที่คุ้นเคยคือ การจัดการศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า บวร (กล้า ทองขาว, 2555: 1) สอดคล้องกับกลยุทธ์ของการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนว และแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) (2554: 7 - 9) โดยนำภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวอย่างเข้มแข็ง โดยมีหลักการและแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ให้ภาคีเครือข่ายตระหนักถึงความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาผู้เรียน

2. สร้างแรงจูงใจให้ภาคีเครือข่ายเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ได้รับการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

3. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกลุ่ม ชมรม หรือองค์กรภาคีเครือข่ายการแนะแนวตามความเหมาะสม

ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning ย่อว่า CPL) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานได้กับทุกภาคส่วนในสังคมเกิดการหยั่งรู้ในโลกของความเป็นจริงมากขึ้น เข้าใจการปฏิบัติของบุคคลที่มีต่อสังคม และการเมืองมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น และสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาสังคมที่มีความซับซ้อน เรียนรู้วัฒนธรรมสำหรับการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ทักษะทางสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (ขงยุทธ พงษ์สุภาพ, 2553 ; บุญสืบ โสโสม, 2553; วิทยากร เชียงกุล, 2550 ; จูติมา วัฒนจิง, 2556; Rattray T., 1999 ; Nadler L., 1984; Dakwah, V.A., 2006 ; Fischer, Rohde and Wulf, 2007 ; Schamber, J.F., 2008 ; Ibrahim, 2010)

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความคล้ายคลึงกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บริบทเป็นฐาน (Context-Based Learning) ซึ่งเป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นภาพรวมของสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ โดยการใช้บริบทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนนักเรียนจะถูกปลูกฝังการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นการทำกิจกรรมกลุ่มและมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้นและชี้แนะ พร้อมมุ่งเน้นการระดมความคิดของนักเรียนเพื่อย้อนดูความรู้พื้นฐาน เพื่อลด

ช่องว่างของระดับความรู้ของนักเรียนแต่ละคนที่มีไม่เท่ากันและนำไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกันในที่สุด นอกจากนี้กระบวนการเรียน โดยใช้บริบทเป็นฐานจะเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ให้นักเรียนมีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันได้และจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ยงยุทธ พงษ์สุภาพ, 2553 ; Rattray T., 1999 ; Nadler L., 1984)

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐที่ต้องการกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานจึงน่าจะเป็นรูปแบบวิธีการที่มีแนวทางตรงเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาการศึกษาชาติฉบับปัจจุบัน คือส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป โดยมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน (สมปอง จันทอง, 2556) และกล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้พัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็นการสร้างบทบาทภาระหน้าที่ใหม่ให้กับชุมชน โดยมีหลักแนวคิดในการดำเนินการ ดังนี้

1. ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาและบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
2. ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำคณะดี คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำหมู่บ้าน
3. การจัดการศึกษาต้องตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด
4. โรงเรียนต้องจัดการศึกษาในระบบ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบ ต่อ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม มีการบริการแก่ชุมชน ตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นคณะกรรมการที่ได้มาโดยการสรรหาที่ชุมชนมีบทบาทหลักมากที่สุด การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือถูกขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนซึ่งถือว่าทั้งสองฝ่ายมีบทบาทภาระหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง หากสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนแล้วการศึกษาของชุมชนท้องถิ่นจะเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนนั้นๆ ให้มีศักยภาพ มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อไป

การจัดการศึกษาตามแนวคิดเดิม ๆ มักมองว่าเป็นภาระหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับชุมชน ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพราะจะได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย การร่วมวางแผน มีกลไกทางสังคมเข้ามาตรวจสอบคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการระดมทรัพยากร การจัดสรรงบประมาณไปยังผู้เรียนให้มากที่สุด

การปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ จำเป็นต้องปฏิรูปครู บุคลากร นักเรียน หลักสูตร และการเรียนการสอน การจัดทำนโยบายและแผนดำเนินงาน การประเมินผล ระบบข้อมูลสารสนเทศ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวางแผน(Plan)ร่วมตัดสินใจ (Decision-Making)ร่วมดำเนินการ (Implementation) ร่วมประเมิน (Evaluation)และการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Management) โดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยการมีส่วนร่วมในการควบคุม การตัดสินใจ การวางแผน และการปฏิบัติในระดับโรงเรียน

หลักการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

จิตติมา วัฒนจัง (2556: 8 - 9) สรุปหลักการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวคิดของนักเรียนวิชาการหลากหลายท่านว่า ประกอบด้วยวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่สำคัญ 4 องค์ประกอบได้แก่

1. ประสบการณ์ (Experience) โดยผู้สอนมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันมาแลกเปลี่ยนและแบ่งปันกับเพื่อนในห้องและจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณได้มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง

2. สะท้อน/อภิปราย (Reflection / Discussion) เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนจะได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่มซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์วิจารณ์ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิดความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากตนเอง จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้นและการอภิปรายจะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลายหรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นองค์ประกอบนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งด้านความรู้และเจตคติในเรื่องที่อภิปรายการที่ผู้เรียนจะอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นได้มากน้อยแค่ไหนเป็นไปตามเนื้อหาที่จะสอนหรือไม่

3. การทดลอง/ประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) นักเรียนได้ทดลองใช้ความคิดรวบยอดหรือผลิตชิ้นความคิดรวบยอดในรูปแบบต่างๆเช่นการสนทนาสร้างคำขวัญทำแผนภูมิเล่นบทบาทสมมุติฯลฯซึ่งผู้สอนจะได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้โดยการนำความรู้ไปใช้ได้จริง

4. ความคิดรวบยอด (Concept) ผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอดซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติหรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆที่ช่วยทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

ทั้งนี้ องค์ประกอบทั้ง 4 นี้มีความสัมพันธ์เป็นไปอย่างพลวัต (Dynamic) เกี่ยวข้องมีผลถึงผู้สอนจะเริ่มจากจุดใดก่อนก็ได้ส่วนใหญ่จะเริ่มจากประสบการณ์ (Experience) หรือความคิดรวบยอด (Concept) ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบจะช่วยให้ผู้เรียนได้ตั้งประสบการณ์เดิมหรือรับข้อมูลใหม่บางส่วนก่อนเพื่อนำไปสู่การอภิปรายและการประยุกต์ใช้ระยะเวลาแต่ละองค์ประกอบไม่จำเป็นต้องเท่ากันผู้สอนจัดได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบเช่นถ้าเนื้อหาที่สำคัญมากก็อาจใช้เวลามากหรือถ้าผู้สอนมีประเด็นในการอภิปรายที่สำคัญและจำนวนมากก็อาจใช้เวลาในการอภิปรายมากกว่าส่วนขององค์ประกอบความคิดรวบยอด

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าหลักการการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนานักเรียนทั้งด้านความรู้ทัศนคติและทักษะ โดยผ่านการสังเคราะห์เพื่อให้ได้โครงสร้างพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กระบวนการกลุ่มส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่ดีส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพ

เป้าหมายของการจัดการศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

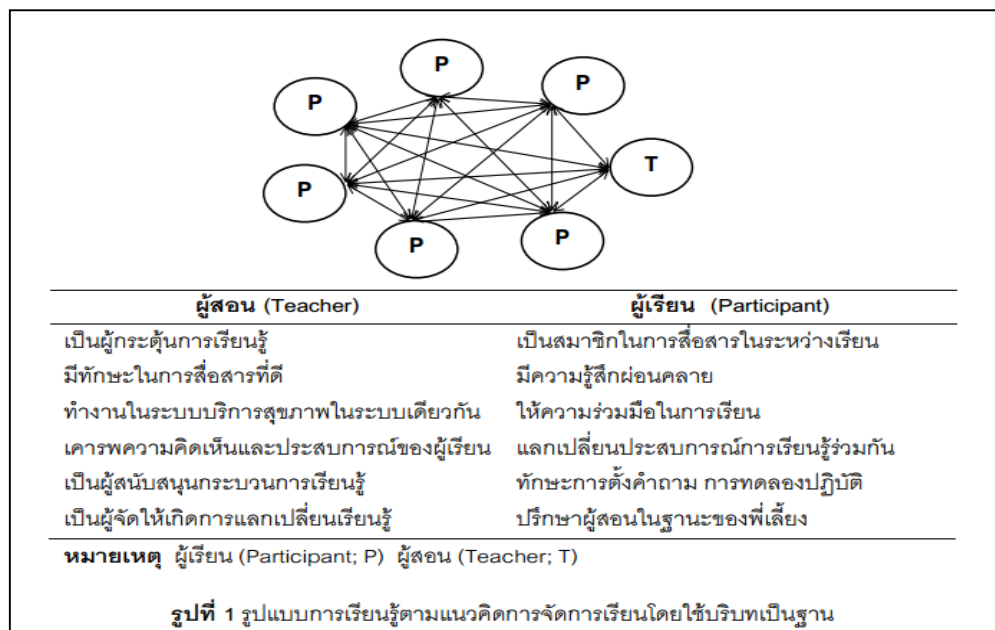
การจัดการศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแก่ชุมชน เพื่อชุมชนโดยชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในท้องถิ่นชุมชนนั้น ๆ ให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะกระบวนการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน และร่วมด้วยช่วยกันพัฒนาชุมชนของตนเองให้ยั่งยืน โดยมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชุมวางแผนในการพัฒนาโรงเรียน
2. ส่งเสริมการระดมทรัพยากรที่จำเป็นในการพัฒนา
3. ส่งเสริมวิธีการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชน
4. ส่งเสริมภาระหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

หลักการและแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (CPL)

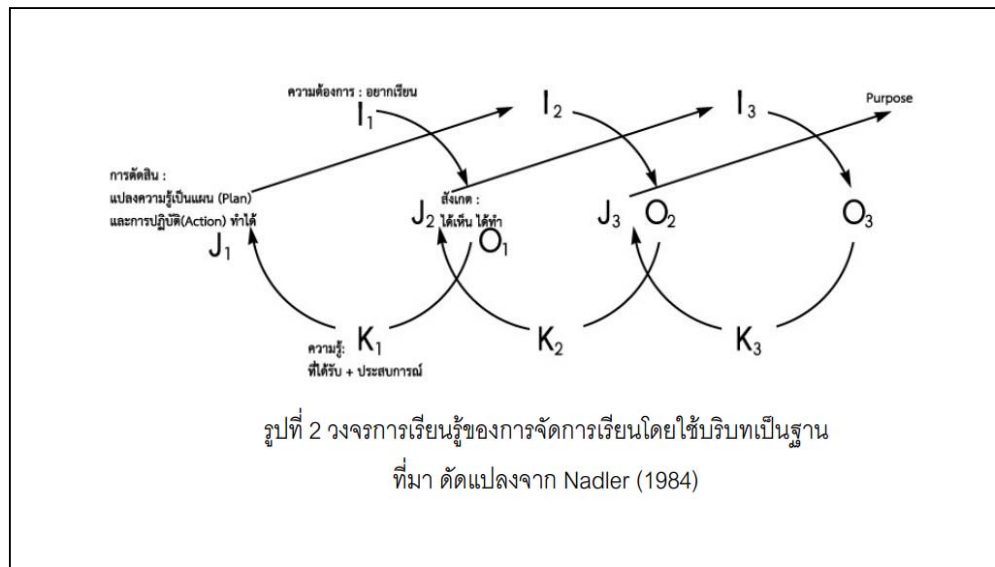
การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (CPL) สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งประยุกต์รูปแบบมาจากการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์

เป็นฐาน (Experiential-based learning) ด้วยการนำบริบทของแต่ละพื้นที่ และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่จัดการเรียนรู้ เน้นการสร้างทักษะการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบต่อเนื่องตลอดชีวิต (lifelong learning) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนโดยใช้บริบทเป็นฐาน หรือบริบทมีส่วนร่วม ดังแผนภาพที่ 7 – 8 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 7 รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียน โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ที่มา: Rattray T., Guide to Participatory Training for Trainers for Primary Health Care Workers, Accessed 8 July 2010, Available from [http://www.rhrc.org/resources/general_fieldtools / toolkit/51d%20Tng Hndbk. doc.](http://www.rhrc.org/resources/general_fieldtools/toolkit/51d%20Tng%20Hndbk.doc)

แผนภาพที่ 8 วงจรการเรียนรู้ของการจัดการเรียน โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ที่มา: L. Nadler, *The Handbook of Human Resources Development* (New York: John Wiley and Sons, 1984).

นอกจากนี้ ยงยุทธ พงษ์สุภาพ (2553) ได้สรุปหลักการของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานซึ่งใช้หลักการเรียนรู้คล้ายคลึงกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีแนวดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพ (Assessment) ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เพื่อนำไปสู่ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา
2. การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ นำไปใช้ในการออกแบบการจัดโปรแกรมการเรียนรู้
3. การออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นเตรียมการทั้งผู้เรียน ผู้สอน สถานที่
4. การนำแผนไปปฏิบัติ และ
5. การติดตามและประเมินผล

การดำเนินการเน้นที่กระบวนการเรียนและผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล มากกว่าผลลัพธ์ของการให้บริการของสถานบริการที่อยู่ในชุมชนการประเมินที่สำคัญที่สุดของการเรียนโดยใช้บริบทเป็นฐานคือการประเมินตนเองของผู้เรียนว่า ขณะเรียนได้เรียนจริงหรือไม่ และ

หลังเรียนมีสมรรถนะเพิ่มขึ้นมากขึ้นเล็กน้อยแค่ไหนเพียงไรในการที่ทำให้เกิดความมั่นใจในการให้บริการ
ปฐมภูมิที่สถานบริการที่อยู่ในชุมชน แสดงผังแผนภาพที่ 9

แผนภาพที่ 9 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
ที่มา: ยงยุทธ พงษ์สุภาพ, การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน (Context-based learning: CBL)
(เล่ม 1) (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2553).

: Rattray T. Guide to Participatory Training for Trainers for Primary Health Care Workers,
accessed July 8, 2010. available from [http://www.rhrc.org/resources/general_fieldtools/toolkit/51d%20Tng Hndbk. doc](http://www.rhrc.org/resources/general_fieldtools/toolkit/51d%20Tng%20Hndbk.doc).

ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (CPL) กิจกรรม
ที่ทำให้เกิดการเรียนแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กิจกรรมหลัก และกิจกรรมเสริม

1. กิจกรรมหลัก คือ สิ่งที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในกิจกรรมการให้บริการที่ “ยังทำไม่ได้”
จากการ “ได้เห็น” “ได้ทำ” และสามารถเรียนรู้จนกระทั่ง “ทำได้” ประกอบด้วย

1.1 การจัดให้มีการเรียน โดยใช้โรงเรียนที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ เป็นฐาน

1.2 การจัดให้มีการเรียน โดยใช้สถานบริการที่อยู่ในชุมชนที่มีความพร้อม ที่ตั้งอยู่ใน
ชุมชนนั้น ๆ เป็นฐาน

1.3 การนิเทศงาน ถือเป็นารเรียนโดยใช้บริบทซึ่งเป็นสถานบริการของผู้เรียนเป็นฐาน

2. กิจกรรมเสริม คือ กิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้ว โดย “ไม่จำเป็น” ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะ ใดเห็นได้ทำและทำได้ แต่มีส่วนช่วยทำให้กระบวนการเรียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นประกอบด้วย

2.1 การจัดให้มีการอภิปรายกรณีศึกษา (Case conference) อย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ

2.2 การจัดให้มีระบบการให้คำปรึกษาระหว่างแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลกับผู้ให้บริการที่อยู่สถานบริการที่อยู่ในชุมชนอย่างเป็นระบบ

2.3 การตามไปเยี่ยมและเรียนรู้ที่ โรงพยาบาลในกรณีสมาชิกในชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบได้รับการด้วยการให้การรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล

นอกจากนี้ วัฒนาเป็นน้อย (2556) สรุปแนวการจัดการความรู้เรื่องการออกแบบการเรียนการสอน โดยเน้นชุมชนมีส่วนร่วมว่าต้องเริ่มจาก

1. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์พิจารณาจากคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตร “คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาในชุมชนได้” เพราะฉะนั้นการออกแบบการเรียนการสอนจึงต้องเน้นการฝึกให้นักศึกษาสามารถแก้ปัญหาในพื้นที่แบบบูรณาการ

2. หลักสูตรพิจารณารายวิชาของหลักสูตรว่ามีวิชาอะไรบ้างที่เกี่ยวกับชุมชนแล้วจัดกลุ่มวิชาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

2.1 ออกแบบกิจกรรมที่จะให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติในชุมชน

2.2 ออกแบบรายวิชาให้สอดคล้องกับกิจกรรมในชุมชนต้องตอบได้ว่า “ชุมชนได้ อะไรจากการลงชุมชน”

2.3 เนื้อหาวิชาถ้าหัวข้อเดียวกันในหลายวิชาให้นามารวมกัน

3. ประสานการออกแบบตารางสอนตารางสอนต้องเอื้อต่อการบูรณาการรายวิชาและฝึกปฏิบัติในชุมชน

4. การเตรียมผู้สอน

4.1 ผู้สอนต้องมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องการเรียนการสอน โดยเน้นชุมชนเป็นฐาน อาจารย์ผู้สอนต้องเปิดใจกว้างในการเรียนรู้

4.2 ในการฝึกปฏิบัติในชุมชนอาจารย์ต้องมาจากหลายสาขาวิชาเช่นด้านชุมชนด้านการพยาบาลด้านสิ่งแวดล้อมเป็นต้นเนื่องจากนักศึกษาจะเจอปัญหาในชุมชนแตกต่างกัน

5. การเตรียมนักศึกษานักศึกษาต้องได้รับความรู้ในเรื่องการจัดการระบบสุขภาพและสามารถบูรณาการความรู้จากสาขาต่างๆมาแก้ปัญหาในชุมชน

6. การเตรียมชุมชน

6.1 ระยะเวลาต้องไม่ไกลจากวิทยาลัยมากเกินไปเนื่องจากจะเสียเวลาทำกิจกรรมไปกับการเดินทาง

6.2 ชุมชนต้องยินดีให้ความร่วมมือ

6.3 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา (ผู้นำปราชญ์ชุมชนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่เป็นต้น)

7. การฝึกปฏิบัติในชุมชน

7.1 แบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็นกลุ่มแต่ละกลุ่มควรมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน

7.2 มีอาจารย์ประจำกลุ่มลงชุมชนพร้อมนักศึกษาเพื่อประเมินวิธีการทำงานของนักศึกษา

8. การประเมินผลการฝึกปฏิบัติในชุมชนนักศึกษานำเสนอผลการดำเนินการโดยมีอาจารย์ทุกคนเป็นผู้วิพากษ์เนื่องจากมุมมองอาจารย์จากแต่ละสาขาจะแตกต่างกันซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษา

9. การประเมินผลการออกแบบการเรียนการสอน โดยเน้นชุมชนเป็นฐานประเมินผลเมื่อจบภาคเรียน โดยอาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารวิทยาลัยโดยวัดจากผลงานของนักศึกษาและการประเมินจากชุมชน

ข้อดีในการออกแบบการเรียนการสอน โดยเน้นชุมชนมีส่วนร่วม

1. นักศึกษา

1.1 การรวมชั่วโมงการฝึกปฏิบัติของหลายวิชาเข้าด้วยกันทำให้นักศึกษามีเวลาในการลงชุมชนแต่ละสัปดาห์มากขึ้นซึ่งทำให้สามารถเข้าถึงชุมชนทราบปัญหาและวางแผนการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น

1.2 ได้เรียนรู้การบูรณาการความรู้ในการแก้ปัญหาในชุมชน

2. อาจารย์ผู้สอน

2.1 เป็นการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมจากการเป็นอาจารย์ประจำกลุ่มและจากการวิพากษ์ผลการดำเนินงานของนักศึกษา

3. ชุมชน

3.1 จะเห็นผลในการแก้ปัญหาทางด้านสุขภาพในชุมชน

3.2 เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านระหว่างหมู่บ้านกับวิทยาลัย

ข้อจำกัดในการออกแบบการเรียนการสอน โดยเน้นชุมชนมีส่วนร่วม

1. จำนวนอาจารย์ในการลงชุมชนไม่เพียงพอกับนักศึกษาทำให้ต้องแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มใหญ่ทำให้การฝึกปฏิบัติไม่ทั่วถึง

2. อาจารย์ผู้สอนมีภาระงานมากทำให้ขาดความต่อเนื่องในการลงชุมชนกับนักศึกษา

หลักการและแนวทางจัดการศึกษาฐานชุมชนและ/หรือการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จากแนวคิดของ กล้า ทองขาว (2556) ที่สรุปไว้ใน การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community Based Education Management = CBEM)

ดังเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า เป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศคือ การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมภูมิปัญญา หรือสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) เป็นสังคมสันติสุข คนไทยรู้เท่าทัน โลกและรักความเป็นไทย การศึกษาคือกลไกหลัก หรือเครื่องมือสำคัญของการขับเคลื่อนสังคม ความเข้มแข็งฐานราก คือเป้าหมายของการจัดการศึกษาฐานชุมชน ตามแนวคิด 6 ประการดังที่กล่าวมาแล้ว หลักการและแนวทางจัดการศึกษาตามแนวคิดดังกล่าวประกอบด้วย

1. หลักการกระจายอำนาจไปยังประชาชนและชุมชน (Empowering People = E) ให้ประชาชนและชุมชนมีสิทธิ มีอิสระในการคิดและปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา กำหนดเป้าหมายและแนวทาง หรือประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ เช่น ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินการ หรือการกระทำใดๆ ที่ยังไม่เคยทำมาก่อน (Learning to do) เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้ (Learning to know) เรียนรู้ที่จะค้นหาหรือพัฒนาตน (Learning to be) และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (learning to live together) โดยเบื้องต้นจะมีนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาชุมชนให้คำปรึกษา

2. หลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน (Participatory Learning = P) องค์กรในชุมชน หมายถึง องค์กรที่ได้รับการจัดตั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ประกอบกันเป็นชุมชนท้องถิ่น เช่น องค์กรการปกครองท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา องค์กรศาสนา ครอบครัว องค์กรเกี่ยวกับงานสาธารณสุข สุขชุมชน ประชาคม กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีและแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มสนใจด้านอาชีพ สุขภาพ การกีฬา นันทนาการ กลุ่มสนใจศิลปวัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนหรือผู้นำ หรือผู้แทนองค์กรในชุมชน มีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการแก้ไขปัญหา ที่เรียกว่า ร่วมวางแผน ร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหาในชั้นปฏิบัติ ร่วมติดตามผล ประเมินผล ร่วมชื่นชม และร่วมเรียนรู้ประสบการณ์ของกันและกันในกระบวนการจัดการเรียนรู้

3. หลักการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area Focused = A) กล่าวคือ การจัดการศึกษาฐานชุมชน ใช้กระบวนการชุมชนเป็นกลไก มีสภาผู้นำชุมชน โดยการรวมตัวของผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำเป็นทางการและผู้นำตามธรรมชาติ มีการศึกษาและสำรวจข้อมูลชุมชน ข้อมูลชุมชนใช้เป็นฐานความคิดและใช้ทำแผนชุมชน และแผนชุมชนจะเป็นแผนพัฒนาอย่างบูรณาการ และตั้งเป้าหมายได้ มีสภาประชาชนที่คนทั้งชุมชนมีส่วนร่วม กำหนดทิศทางและเป้าหมายของชุมชน ทั้งทางสังคมและ

สัมมาชีพ เป็นประชาธิปไตย มีหนึ่งมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งในจังหวัด ร่วมทำงาน กับพื้นที่ บูรณาการทรัพยากรของชุมชน ท้องถิ่น และรัฐบาลสนับสนุน

4. หลักการยึดชีวิตหรือยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง (Life, Learners Centered = L) ผู้เรียน ได้ เรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการ ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข เต็มตามศักยภาพ เช่น เรียนรู้ รากเหง้า รู้ท้องถิ่น รู้ศาสนา รู้วัฒนธรรม จารีตประเพณี รู้ประวัติศาสตร์ชุมชน รู้วิชาสามัญ รู้วิชาชีพ รู้รักษาสุขภาพ รู้ศิลปะดนตรีและกีฬา การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนรู้เท่าทันโลก การเป็นพลเมืองดี พลโลกที่ดี มีสัมมาอาชีพและมีสันติสุข นำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืน สาระการเรียนรู้เน้นวิถีชีวิต เป็นกระบวนการทางสังคม และเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในการ ปฏิบัติ

5. หลักการจัดการศึกษาที่บูรณาการกันระหว่างการศึกษาในระบบ นอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย (Integrated Education Systems Approach = I) เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่แยกการจัดการทั้งสามระบบออกจากกัน แต่เป็นการบูรณาการเชื่อมโยงกัน ขึ้นอยู่กับประเภทของหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนมีความหลากหลายวัยและวุฒิ

โดยสรุป หลักการและแนวทางในการจัดการศึกษาฐานชุมชน ที่มีชื่อเรียกย่อๆว่า EPALI จะประกอบด้วย หลักการกระจายอำนาจไปยังประชาชนและชุมชน หลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน หลักการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง หลักการยึดชีวิตหรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง และหลักการจัดการศึกษาแบบบูรณาการทั้งสามระบบ ตามอธิบายมาแล้ว โดยมีสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดร่วมทำงานกับพื้นที่ และบูรณาการทรัพยากรจากชุมชน รัฐและท้องถิ่นสนับสนุน ดังแผนภาพที่ 10

แผนภาพที่ 10 การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community-based Education Management Model)

สรุปการสังเคราะห์องค์ประกอบ แนวทางและขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ด้วย
กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 การสังเคราะห์องค์ประกอบ แนวทางและขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมี
ส่วนร่วมของชุมชน

นักวิชาการ	องค์ประกอบ/แนวทาง/ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
<p>ขงยุทธ พงษ์สุภาพ (2553) ดัดแปลงจาก Ratray (1999)และ Nadler (1984)</p>	<p>ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ขั้นตอนดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การประเมินความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพ (Assessment) ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เพื่อนำไปสู่ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา 2) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ นำไปใช้ในการออกแบบการจัด โปรแกรมการเรียนรู้ 3) การออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นเตรียมการทั้งผู้เรียน ผู้สอน สถานที่ 4) การนำแผนไปปฏิบัติ 5) การติดตามและประเมินผล
<p>กล้า ทองขาว (2556)</p>	<p>ประกอบด้วย 5 หลักการสำคัญ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หลักการกระจายอำนาจ ไปยังประชาชนและชุมชน (Empowering People = E) 2. หลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน (Participatory Learning = P) 3. หลักการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area Focused = A) 4. หลักการชีวิตชีวิตหรือชีวิตผู้เรียนเป็นตัวตั้ง (Life, Learners Centered = L) 5. หลักการจัดการศึกษาที่บูรณาการกันระหว่างการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (Integrated Education Systems Approach = I)
<p>ผู้วิจัย (2557)</p>	<p>ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การประเมินความต้องการจำเป็นจากชุมชน 2. การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกับชุมชน 3. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 4. การจัดการความรู้ร่วมกับกลุ่มผู้ปฏิบัติในโลกของความเป็นจริง 5. การสะท้อนกลับจากผู้เกี่ยวข้องในชุมชน 6. การติดตามและประเมินผล <p>และมีขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้ชุมชนมีส่วนร่วม (CBL) แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้</p> <p>ขั้นตอนที่ 1 การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน</p> <p>ขั้นตอนที่ 2 การกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1</p> <p>ขั้นตอนที่ 3 การร่วมกันอภิปรายในกลุ่มอีกครั้งเพื่อแลกเปลี่ยน</p> <p>แบ่งปันข้อมูลและความคิดเห็นตลอดจนนำข้อมูลที่นำมาแก้ไขสถานการณ์</p> <p>ขั้นตอนที่ 4 สะท้อนคิดเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้และวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการทำงานกลุ่ม</p> <p>ขั้นตอนที่ 5 การร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้</p>

จากตารางที่ 18 การจัดการการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยภาพรวมพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ความต้องการจำเป็น การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การออกแบบ โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การสะท้อนกลับจากผู้เกี่ยวข้อง และการประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับแนวทางการจัดการเรียนรู้ เริ่มจากขั้นตอนที่สำคัญคือ การระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ การกำหนดรายวิชาการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการสอน การเตรียมผู้สอน/ผู้เรียน/สื่อและอุปกรณ์การเตรียมชุมชนแห่งการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติจริงในชุมชน และการประเมินผลารออกแบบการจัดการเรียนรู้ในชุมชน ทั้งนี้ ขั้นตอนในการดำเนินการจัดการกิจกรรม ประกอบด้วย การอภิปรายการกระตุ้นความสนใจ การแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลการสะท้อนคิดกระบวนการทำงานกลุ่ม และการร่วมกันประเมินผล การเรียนรู้

ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน พบประเด็นสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนดังนี้ หัวใจที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การให้บริการชุมชนของแต่ละบริบทคือ ความตั้งใจ(Willingness) และทัศนคติ (Attitude) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (Systemic learning) โดยมีมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับเป็นแนวทางในการเรียนรู้การเตรียมความพร้อมทั้งผู้เรียนผู้สอนและระบบสนับสนุนต่างๆต้องค่อยๆปรับตามความเหมาะสม โดยมีการประเมินเป็นระยะๆจะสามารถทำให้ได้บทเรียนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนอกจากนี้ยังพบว่า การทำงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งเสริมทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จได้อย่างเร็วขึ้นด้วย

สำหรับงานวิจัยของ สกลวรรณ สุธานี (2551) พบประเด็นสำคัญของเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) เอกสารประกอบการประชุม เพื่อร่างหลักสูตรและรูปแบบกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 2) แบบบันทึกบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร 3) แบบสังเกตความสนใจของนักเรียน 4) แบบวัดความสามารถของนักเรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ 5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 6) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนและ 7) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งผลทำให้การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

เพ็ญประภา ภัทรานุกรม (2553) พบว่า เทคนิค วิธีการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดสนทนากลุ่มในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นวิธีการที่ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การใช้กรณีศึกษา เช่น สถานการณ์การประสบภัยพิบัติสึนามิที่ชาวบ้านประสบอย่างเฉียบพลัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การสร้างความร่วมมือ เกิดสัมพันธภาพที่เข้มแข็งระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การมีแผนแม่บท การพัฒนาชุมชน โดยใช้วิธีการให้ชุมชนมีส่วนร่วม การพัฒนา

ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การสร้างเครือข่ายชุมชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างผู้นำที่มีปัญญา มีแผนการพัฒนาชุมชนที่มาจากความร่วมมือของชุมชน การสร้างให้ชุมชนเห็นคุณค่าของการกินและอยู่แบบพอเพียงตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายในชุมชนล้วนมีความสำคัญที่ควรคำนึงถึงด้วย

ศิววรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ศึกษาเรื่อง กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา (CLTE) พบว่า องค์ประกอบหลักที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ 4 ด้านที่ต้องคำนึงถึง ประกอบด้วย 1. ด้านชุมชน (Community) 2. ด้านการจัดการเรียนรู้ (Learning) 3. ด้านเทคโนโลยี (Technology) และ 4. การประเมินผล (Evaluation) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดำเนินการตามขั้นตอน PSRA ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อม (Preparing : P) ขั้นที่ 2 กลยุทธ์การเรียนรู้ (Strategies : S) ขั้นที่ 3 ผู้ผลสะท้อนคิด (Reflection : R) และ ขั้นที่ 4 ประเมินประสิทธิผล (Assessing : A) โดยกำหนดให้ทั้ง 4 ขั้นตอนมีการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรมที่จัดขึ้น ซึ่งอาจเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการวางแผน การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน ถ่ายทอดความรู้ ร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ร่วมภาคภูมิใจ ร่วมรับผิดชอบสำหรับกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (CLTE) มีองค์ประกอบของกระบวนการทัศน์ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดประเมินผล และ 5) เงื่อนไขสำคัญในการการกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้ไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย (1) ชุมชนให้การส่งเสริมสนับสนุนและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน (2) ผู้เรียนลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ฝึกการคิดและการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชน และ (3) มีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนอกห้องเรียน

นอกจากนี้งาน วิจัยของ Gerhard Fischer¹, Markus Rohde^{2,3}, and Volker Wulf^{2,4} (2007) ได้ศึกษา เรื่อง ชุมชนการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยโคโลราโดและมหาวิทยาลัยซีเกน พบว่าแนวคิดเกี่ยวกับการสอน (didactical) ที่มีประสิทธิภาพจะต้องอยู่ภายใต้กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติเกี่ยวกับชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวผู้เรียน และการเพิ่มเติมทักษะการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและข้อมูลเพิ่มเติม ตลอดจนการตระหนักถึงความต้องการของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ (Mona Ibrahim, 2008) ทั้งนี้การออกแบบการเรียนการสอน โดยเน้นชุมชนมีส่วนร่วมจะต้องมีแนวคิดร่วมกันในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นข้อมูลการเรียนรู้ในชุมชนลำดับถัดไปคือการกำหนดแผนแม่บท

หลักสูตรจะต้องบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องและสามารถประยุกต์ใช้ในชุมชนร่วมกันนอกจากนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องออกแบบการเรียนการสอนโดยเน้นชุมชนมีส่วนร่วม โดยต้องเริ่มจากประเด็นสำคัญ ๆ สรุปได้ดังนี้ (จันทิมา ลิ่มหัน และคณะ, 2556)

1. คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์พิจารณาจากคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ของหลักสูตร “คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาในชุมชนได้” เพราะฉะนั้นการออกแบบการเรียนการสอนจึงต้องเน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในพื้นที่แบบบูรณาการ

2. หลักสูตรพิจารณารายวิชาของหลักสูตรว่ามีวิชาอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแล้วจัดกลุ่มวิชาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์

3. ประสานการออกแบบตารางสอน ตารางสอนต้องเอื้อต่อการบูรณาการรายวิชาและฝึกปฏิบัติในชุมชน

4. การเตรียมผู้สอน

5. การเตรียมผู้เรียนซึ่งผู้เรียนต้องได้รับความรู้ในเรื่องการจัดการระบบ ความรู้และสามารถบูรณาการความรู้จากสาขาต่าง ๆ มาแก้ปัญหาในชุมชน

6. การเตรียมชุมชน

7. การฝึกปฏิบัติในชุมชน

8. การประเมินผลการฝึกปฏิบัติในชุมชนผู้เรียนนำเสนอผลการดำเนินการ โดยมีอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้วิพากษ์เนื่องจากมุมมองอาจารย์ที่สะท้อนกลับผู้เรียน (Feedback) เป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

9. การประเมินผลการออกแบบการเรียนการสอนโดยเน้นชุมชนเป็นฐาน ประเมินผลเมื่อจบภาคเรียน โดยอาจารย์ผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยวัดจากผลงานของผู้เรียนและการประเมินจากชุมชน

ข้อดีในการออกแบบการเรียนการสอนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ผู้เรียนรวมชั่วโมงการฝึกปฏิบัติของหลายวิชาเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนมีเวลาในการฝึกปฏิบัติในชุมชนแต่ละสัปดาห์มากขึ้น ซึ่งทำให้สามารถเข้าถึงชุมชน ทราบปัญหาและวางแผนการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ได้เรียนรู้การบูรณาการความรู้ในการแก้ปัญหาในชุมชน

2. อาจารย์ผู้สอนพัฒนาความรู้เพิ่มเติมจากการเป็นอาจารย์ประจำกลุ่มและจากการวิพากษ์ผลการดำเนินงานของผู้เรียน

3. ชุมชนจะเห็นผลในการแก้ปัญหาทางด้านการเรียนการสอน เกิดการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งแนวคิดวิธีการ ขั้นตอนการปฏิบัติการ การดำเนินงานและผลที่ได้รับหรือผลการวิจัยจะแตกต่างกันไปตามสภาพของบริบทของท้องถิ่น ชุมชนและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามสภาพที่แท้จริงของการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกรณี ดังนั้น หากสนับสนุนให้มีการศึกษาในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่องในอนาคต จะทำให้นักกลาง ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ ความเข้าใจและสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เป็นแบบมีส่วนร่วมจากภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะชุมชน ผู้ปกครองโดยจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว (Paradigm of Guidance Activity)

ความหมายของกระบวนทัศน์ (Paradigm)

กระบวนทัศน์ (Paradigm) คือชุดแนวคิด (Concepts) ค่านิยม (Values) ความเข้าใจรับรู้ (perceptions) และการปฏิบัติที่มีร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่งชุมชนหนึ่งที่ก่อตัวเป็นแบบแผนของ ทัศนะอย่างเฉพาะแบบหนึ่งเกี่ยวกับความจริง (Reality) ซึ่งเป็นฐานของชีวิตของการจัดการตนเอง ของชุมชนนั้น (Fritjof Capra, 1997)

กระบวนทัศน์ (Paradigm) หมายถึง ค่านิยม (value) ที่เป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างคนกับ สังคมการสร้างความเชื่อ (belief) ให้กับคนลงในจิตสำนึกกลายเป็นกระบวนทัศน์ซึ่งเป็นชุด ความคิดความเชื่อในการทำควมดี (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2557)

กระบวนทัศน์ (Paradigm) คือทัศนะพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างอัน กำหนดแบบแผนการคิดและการปฏิบัติในชุมชนหนึ่งๆเมื่อทัศนะพื้นฐานดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป จะทำให้แบบแผนการคิดและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยทั้งกระบวนซึ่งเรียกว่าเป็น การ “ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์(Paradigm Shift)” (คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อ แก้ปัญหาสังคม,2537) นอกจากนี้กระบวนทัศน์มิใช่เพียง “ความใหม่” หรือ “ระดับการเปลี่ยนแปลง แบบสิ้นเชิง”เท่านั้นแต่หัวใจของกระบวนทัศน์คือ “ระดับความสำคัญ” กล่าวคือกระบวนทัศน์มี ฐานะเป็น “ทัศนะแม่บท” หรือ“เป็นความเชื่อระดับรากหรือฐานคิด” ที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดทัศนะ ความเชื่ออื่นๆตามมาอีกมากมาย

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้นานาทัศนะของนักวิชาการ ในแวดวงการศึกษาเพื่อเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบกับข้อเสนอการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 – 2561 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554: 7) พบว่า หัวใจสำคัญ ของการปฏิรูป คือ มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยให้สามารถเรียนรู้ ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถสื่อสาร

มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมและจิตสำนึกความเป็นไทย ซึ่งการแนะแนวสามารถจัดกิจกรรมแนะแนวที่สนองตอบนโยบายด้านทักษะชีวิตและด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี และเนื่องจากรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวไม่มีรูปแบบที่แน่ชัด ตายตัว ครูผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยตนเอง ทั้งนี้หากครูที่มีพื้นฐานความรู้ด้านแนะแนวโดยตรง สามารถจัดการเรียนการสอน เลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และเลือกสรรทักษะ เทคนิคที่นำมาพัฒนาผู้เรียนได้บ้าง แต่ในทางตรงข้ามมีครูผู้สอนที่มาจากครูที่ปรึกษาซึ่งทำหน้าที่ครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนวอีกเป็นจำนวนมากไม่มีพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนว ดังนั้นการเลือกสรรบทเรียน เนื้อหา สารระ ทักษะ เทคนิค ตลอดจนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องเหมาะสมกับความรู้ (Content) ผู้เรียน (Learner) และชุมชนสิ่งแวดล้อม (Society) แต่หากมีรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมจะสามารถส่งผลทำให้เกิดพัฒนาการสำหรับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้อสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นควรปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ชลลดา ทองทวี (2556) ได้สรุป แนวคิดทางปรัชญา สังคม-วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องกระบวนการทัศน์ โดยภาพรวมว่า กระบวนทัศน์ (paradigm) ในเชิงวิทยาศาสตร์ หมายถึง "กรอบแนวคิด (conceptual framework) หรือ โลกทัศน์ (worldview) ที่แตกต่างหลากหลายกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละชุมชนทางวิทยาศาสตร์ (scientific community) คำว่า paradigm มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกจากคำว่า para (beside) และ deigma (example) และในความหมายดั้งเดิมหมายถึง แบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern) หรือ ตัวอย่าง (example) ที่เป็นที่ยอมรับ อันมีนัยยะว่าเป็นตัวอย่าง สำหรับการทำความเข้าใจก็ทำตามกระบวนการทัศน์ในเชิงวิทยาศาสตร์ไม่ได้มีนัยยะเพียงแต่การทำซ้ำ แต่เป็นสิ่งที่จะต้องมีการเชื่อมโยง (articulation) และ ระบุอย่างเฉพาะเจาะจง (specification) ต่อไปได้ ภายใต้ปัจจัยเงื่อนไขใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ใน The Concept of Paradigm and Paradigm Shift (1986) หมายถึง "มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (value) การรับรู้ (perceptions) และการปฏิบัติ (practices) ที่ชุมชน (community) หนึ่งมีหรือกระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ (vision) แห่งความเป็นจริง ที่เป็นพื้นฐานของการจัดระบบตนเองของชุมชนนั้น" (Capra, 1986: 3) ดังนั้น กระบวนทัศน์มีนัยยะของทัศนะแม่บทที่เป็นรากฐานของทัศนะอื่น ๆ ต่อมา ประสาน ต่างใจ (มปป.) นิยามกระบวนการทัศน์ (paradigm) ในบุพนิมิตแห่งกระบวนการทัศน์ใหม่ (พ.ศ. 2545) ว่า หมายถึง กระบวนทางความคิด ทางการรับรู้ทางวิธีคิด และการสะท้อนความคิด ให้เป็นความหมายหรือให้มีคุณค่าของมนุษยชาติ สำหรับดำรงอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง ทั้งนี้ ประสาน ต่างใจ พัฒนานิยามดังกล่าวจากนิยามของ วิลลิส ฮาร์แมน

(Willis Harman) (ค.ศ. 1976) ที่ว่า "กระบวนทัศน์ คือ แนวทางพื้นฐานว่าด้วยความคิด การรับรู้ คุณค่า และการปฏิบัติที่สัมพันธ์เป็นการเฉพาะกับวิสัยทัศน์แห่งความจริง"

สรุปจากคำกล่าวข้างต้น สังเคราะห์นิยามความหมายของ กระบวนทัศน์ (paradigm) ได้ว่า หมายถึง ชุดความคิด ความเชื่อค่านิยมความเข้าใจรับรู้ทางความคิด การสะท้อนความคิดให้เป็นความหมายหรือให้มีคุณค่าของมนุษยชาติ และการปฏิบัติที่มีร่วมกันในทางที่ดีของคนกลุ่มหนึ่ง ชุมชนหนึ่งที่ก่อตัวเป็นแบบแผนของทัศนคติเฉพาะแบบหนึ่งเกี่ยวกับความจริงซึ่งเป็นฐานของชีวิตของการจัดการตนเอง

นอกจากนี้การสังเคราะห์แบบแผน (pattern) กระบวนการเปลี่ยนย้ายกระบวนทัศน์ : มิติของกระบวนการที่เกิดขึ้นในตนในหนังสือ เรื่อง The Visionary Window : A Quantum Physicist's Guide to Enlightenment ของ อมิต โภษยามิ (Amit Goswami) ใน ปี ค.ศ. 2000 อธิบายกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ว่า มีกระบวนการ 4 ลำดับขั้น ดังนี้

1. ขั้นการรับรู้ (Perception)
2. ขั้นการสร้างมโนทัศน์ (Conception)
3. ขั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)
4. ขั้นการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า กระบวนทัศน์การจัดการเรียนการสอน หมายถึง แนวคิดใหม่ของการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางความคิด ทางการรับรู้ ทางวิถีคิด และการสะท้อนความคิดแห่งความเป็นจริงที่เป็นพื้นฐานของมโนทัศน์ ค่านิยม การรับรู้และการปฏิบัติที่ชุมชนมีหรือกระทำร่วมกันในการจัดระบบตนเองของชุมชนนั้น ๆ ให้มีความหมายหรือมีคุณค่าของมนุษยชาติในชุมชนเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพและสามารถเชื่อมโยงคุณภาพการดำรงชีวิตที่ดีสู่สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้

ทั้งนี้สรุปความหมายของ กระบวนทัศน์การจัดการจัดการกิจกรรมแนะแนว หมายถึง ชุดความคิด ความเชื่อใหม่เพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาตอนปลาย การจัดการกิจกรรมแนะแนวบูรณาการรูปแบบการสอน 5 รูปแบบเข้าด้วยกัน คือ 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ 2) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 3) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน 4) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ 5) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีหลักการจัดการกิจกรรมแนะแนว ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและวัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวคิดพื้นฐานการจัดการจัดการกิจกรรมสำหรับผู้เรียน โดยมีขั้นตอนการจัดการจัดการกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ทำความเข้าใจในเนื้อหาและข้อมูลอย่างกระจ่างชัด 2) สร้างข้อมูล

เครือข่าย 3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา 4) ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา 5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ 6) นำเสนอผลงานและรายงานผล

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และสาระองค์ประกอบจากการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของ Joyce, Weil and Calhoun (2009: 21 - 37), Keeves (1997: 386 – 387), ทิศนา แจมมณี (2550) ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

Joyce, Weil and Calhoun (2009 : 21 - 37)	Keeves (1997 : 386 – 387)	ทิศนา แจมมณี (2550 : 221)	องค์ประกอบของ กระบวนการจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้
<p>กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ทฤษฎีแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ของแต่ละรูปแบบเพื่อนำไปสู่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนซึ่งแต่ละรูปแบบมีองค์ประกอบ 3 ส่วน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (The Model of Teaching) <ol style="list-style-type: none"> 1.1 กระบวนการเรียนการสอน (Syntax) 1.2 ระบบสังคม (Social System) 1.3 หลักการตอบสนอง (Principles of Reaction) 1.4 ระบบสนับสนุน (Support System) 2. การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ (Application) 3. สาระความรู้และสิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ (Instruction and Nurturing Effects) 	<p>กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ กล่าวคือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อพิสูจน์ตรวจสอบได้ 2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ 3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelation) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้ 4. รูปแบบจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relation Ships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative Relationships) 	<p>กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยหลักพื้นฐาน 4 ส่วน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ปรัชญา ทฤษฎี หลักการแนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการสอนนั้น ๆ 2. การบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ชัดเจน 3. การจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น 4. การอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 	<p>กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4. การวัดประเมินผล 5. บัณฑิตสนับสนุน

จากตารางที่ 19 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการทัศน์การจัดการจัดการการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการจัดการ การวัดและประเมินผล และ ปัจจัยสนับสนุน

นอกจากนี้ผู้วิจัยออกแบบระบบการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างไร โดยใช้ชื่อว่า “กระบวนการทัศน์การจัดการจัดการเรียนรู้อย่างไร” ด้วยวิธีการเรียน โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งใช้วิธีเชิงระบบ ในการกำหนดองค์ประกอบหลัก คือ ปัจจัย (Input) ด้านผู้สอน ผู้เรียน สื่อ บรรยากาศการเรียน กระบวนการเรียนรู้ (Process) กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity) ที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนหรือผลลัพธ์ที่คาดหวัง ใช้กระบวนการ วิธีการและเทคนิคการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการร่วมมือ (Collaboration) เสริมพัฒนาการคิดสู่การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้วยวิธีการพัฒนาจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจาก Vygotsky มีแนวคิด ที่สำคัญที่ว่า "ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญา" รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญาเชื่อว่าผู้เรียนสร้างความรู้โดยผ่านทางกรมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ได้แก่ เด็กกับผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครูและเพื่อน ในขณะที่เด็กอยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม (Socio cultural context) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นบริบท (context) หรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นฐานการเรียนรู้ “Social Constructivism” เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา ร่วมกับกลุ่ม ดังนั้นการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างไร เน้นให้ผู้เรียนคิด ลงมือกระทำและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองส่วนผลผลิต (Product) กำหนดว่าผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีการพัฒนาการของการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพเพิ่มขึ้น และมีความสามารถเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพตามองค์ประกอบของทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้โดยการนำความรู้ ที่ได้รับจากการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างไรไปเชื่อมโยง ปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่วนขั้นตอนการออกแบบแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างไร ใช้ Backward Design คือ ขั้นที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ ทำความเข้าใจกับเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ระบุผลลัพธ์ที่คาดหวัง ขั้นที่ 3 พิจารณา กำหนดหลักฐานของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนบรรลุ เป้าหมาย และวิธีวัดและประเมินผล และขั้นที่ 4 การวางแผนประสบการณ์ การเรียนรู้ และการวางแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างไรพร้อมทั้งกำหนดบทบาทของครู นักเรียน สื่อ และทรัพยากร ทั้งนี้ตารางสังเคราะห์กระบวนการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างไร กระบวนการทัศน์การจัดการจัดการเรียนรู้อย่างไรในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สรุปดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการทัศนคติการจัดกิจกรรมแนะแนว

<p>การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration learning) (Johnson and Johnson (1996) Joyce & Weil (1986)</p>	<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม เป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL) รัชนิกร ทัพชัย (2552), สำนัก พัฒนาคุณภาพการศึกษา (2555), วัชรรา เล่าเรียนดี (2555), Hereold (1952), Ohesen (1970)</p>	<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้ กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning: CBL) เสริมศรี ไชยศรี (2539), ปรัญฐ กิจรุ่งเรือง (2553)</p>	<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) วัชรรา เล่าเรียนดี (2555), Bridges (1992), Duch Groh & Allen (2001)</p>	<p>การจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชน (Community Participation Learning : CPL) ขงยุทธ์ พงษ์ศุภาพ (2553), วัฒนา เป็นน้อย (2556), กล้า ทองขาว (2556)</p>	<p>ผลการสังเคราะห์กระบวนการทัศนคติ การจัดกิจกรรมแนะแนว (Paradigm of Guidance Activity) (ผู้วิจัย 2558)</p>
<p>องค์ประกอบของรูปแบบการสอน</p>	<p>องค์ประกอบของรูปแบบการสอน</p>	<p>องค์ประกอบของรูปแบบการสอน</p>	<p>องค์ประกอบของรูปแบบการสอน</p>	<p>องค์ประกอบของรูปแบบการสอน</p>	<p>องค์ประกอบของรูปแบบการสอน</p>
<p>1. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันใน ทางบวก (Positive Interdependent) 2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกัน ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) 3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ ละบุคคล (Individual Accountability) 4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและทักษะการ ทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) 5. กระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Process)</p>	<p>1. การเลือกเรื่องที่สนใจ 2. การจัดทีมเพื่อทำการศึกษาแบบ กลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ 3. การดำเนินการศึกษาสำรวจเรื่อง ที่ได้เลือกแล้ว 4. การเตรียมเสนอผลงาน 5. การนำเสนอผลงาน ในชั้นเรียน 6. การประเมินผลงาน</p>	<p>1. ปฏิสัมพันธ์ทางบวกของสมาชิก ในกลุ่มทั้งด้านเนื้อหาและ กระบวนการ 2. ความเต็มใจและรับผิดชอบการ ปฏิบัติงานของสมาชิกในกลุ่ม 3. ความกระตือรือร้นด้านทักษะ กระบวนการและวิธีคิด 4. แบ่งปันประสบการณ์ของ สมาชิกในกลุ่มและใคร่ครวญ สะท้อนคิด</p>	<p>1. ความสัมพันธ์ร่วมกันลงมือ ปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่มย่อย 3-5 คน 2. ผู้เรียนระบุปัญหา กำหนดปัญหา และค้นหาแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นต้อง ใช้เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ 3. ความสามารถเชื่อมโยง วิเคราะห์ สถานการณ์ ทักษะการเรียนรู้ วางแผนดำเนินงานและแบ่ง บทบาทหน้าที่รับผิดชอบของ สมาชิกกลุ่ม 4. ความสัมพันธ์ร่วมกันลงมือ ปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่มย่อย 3-5 คน 5. สรรค์สร้างชิ้นงานและ ประเมินผลด้วยกระบวนการกลุ่ม</p>	<p>1. การประเมินความต้องการ จำเป็นจากชุมชน 2. การกำหนดเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ร่วมกับชุมชน 3. การออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้โดยใช้ชุมชนมีส่วนร่วม 4. การจัดการความรู้ร่วมกับกลุ่มผู้ การปฏิบัติในโลกของความเป็น จริง 5. การสะท้อนกลับจากผู้เกี่ยวข้อง ในชุมชน 6. การติดตามและประเมินผล</p>	<p>1. ความต้องการจำเป็นของ สมาชิกกลุ่มและสิ่งแวดล้อม 2. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล ชุมชนและ กระบวนการทำงานกลุ่ม 3. การเรียนรู้ด้วยตนเองของ ผู้เรียนบนพื้นฐานจากสิ่งที่อยู่ แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนสนใจนำมา สัมพันธ์กัน 4. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ ละบุคคล 5. การจัดการความรู้ร่วมกับกลุ่ม ผู้การปฏิบัติในโลกของความเป็น จริง 6. สรุปรูปข้อคิดเห็นและหลักการ</p>

จากตารางที่ 20 ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยองค์ประกอบการจัดการกิจกรรม 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นของสมาชิกกลุ่มและสิ่งแวดล้อม (Need Assessment of the membership and the environment)
2. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชนและกระบวนการทำงานกลุ่ม (Interpersonal and Group Processing)
3. การสืบสานสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียนบนพื้นฐานจากสิ่งที่มีอยู่แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนสนใจนำมาสัมพันธ์กัน (Construction for New Knowledge)
4. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability)
5. การจัดการความรู้ร่วมกับกลุ่มสู่การปฏิบัติในโลกของความเป็นจริง (Knowledge Management)
6. สรุปข้อคิดเห็นและหลักการ (Conclusion and Principal)

ทั้งนี้ ขั้นตอนการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ แนวคิดการจัดการกิจกรรมแนะแนว แนวคิดการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการการจัดการเรียนรู้อะไร และแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์แล้วนำมาใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว และรายละเอียดของหลักการวัตถุประสงค์ ปัจจัยสนับสนุนของกระบวนการทัศน์การจัดการกิจกรรมแนะแนว สรุปดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว

<p>การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration learning) (Johnson and Johnson (1996) Joyce & Weil (1986)</p>	<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม เป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL) รัชนิกร ทัพชัย (2552), สำนัก พัฒนาคุณภาพการศึกษา (2555), วัชรวิ เล่าเรียนดี (2555),Hereold (1952), Obesen (1970)</p>	<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้ กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning:CBL) เสริมศรี ไชยศร (2539), ประณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553)</p>	<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) วัชรวิเล่าเรียนดี (2555),Bridges (1992), Duch Groh & Allen (2001)</p>	<p>การจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชน(Community Participation Learning : CPL) ชงยุทธ์ พงษ์สุภาพ (2553), วัฒนา เป็นน้อย (2556), กล้า ทองขาว (2556)</p>	<p>ผลการสังเคราะห์กระบวนการทัศน การจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว (Paradigm of Guidance Activity) (ผู้วิจัย 2557)</p>
<p>ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน</p>	<p>ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน</p>	<p>ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน</p>	<p>ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน</p>	<p>ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน</p>	<p>ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน 2. ชี้นำกิจกรรมกลุ่ม 3. ชี้นำวิเคราะห์ผลงานร่วมกัน 4. ชี้นำไปใช้ 5. ชี้นำสรุปและประเมินผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชี้นำ 2. ชี้นำกิจกรรม 3. ชี้นำอภิปราย 4. ชี้นำสรุปและการนำไปใช้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำความเข้าใจในเนื้อหา 2. การวินิจฉัย 3. การสร้างทางเลือกหรือวิธี แก้ปัญหา 4. การพยากรณ์ผลลัพธ์ 5. การประเมินทางเลือกต่าง ๆ 6. การสรุปผลการ 7. การสื่อสารและการรายงานผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เตรียมความพร้อมผู้เรียน 2. เสนอสถานการณ์ของปัญหา 3. กำหนดกรอบการศึกษา 4. สร้างสมมติฐาน 5. ค้นคว้าข้อมูลเพื่อพิสูจน์ สมมติฐาน 6. ตัดสินใจเลือกแนวทาง แก้ปัญหา 7. สร้างผลงาน หรือปฏิบัติตาม ทางเลือก 8. ประเมินผลโดยวิธีที่หลากหลาย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การร่วมอภิปรายในกลุ่ม 2. การกระตุ้นความสนใจ 3. การแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูล 4. การสะท้อนคิดกระบวนการ ทำงานกลุ่ม 5. การร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำความเข้าใจในเนื้อหาและ ข้อมูลอย่างกระจ่างชัด 2. สร้างเครือข่ายข้อมูล 3. สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา 4. ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือ วิธีแก้ปัญหา 5. ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการ วิเคราะห์ 6. นำเสนอผลงานและรายงานผล

จากตารางที่ 21 ผู้วิจัยสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศน์ การจัดการกิจกรรมแนะแนวโดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) จัดการเรียนรู้โดยใช้ กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) ซึ่งใช้ชื่อรูปแบบว่า “UNIQUE Model” หรือเรียกว่า “รูปแบบยูนิค” โดยมี กระบวนการจัดกิจกรรม 6 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษาข้อมูลที่ครอบคลุมมาให้โดยการทำทำความเข้าใจในเนื้อหา สารระ ข้อมูลความรู้ของกรณีศึกษา ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ โดยวิธีการดังนี้

1. อ่านและทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ประเด็น หัวข้อ และ/หรือ รายละเอียดต่าง ๆ
2. เก็บสาระสำคัญหรือจับประเด็นหลัก ๆ ให้ได้
3. เขียนความสัมพันธ์หรือแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ ในเชิง บรรยายสั้น ๆ
4. ประเมินความสัมพันธ์และประเด็นต่าง ๆ
5. สรุปข้อมูล สถิติหรือสารสนเทศในเนื้อหา สารระ ข้อมูลความรู้ ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องครบถ้วน ถูกต้องหรือตรงประเด็นก็ได้ ต้องคาดเดาอย่างมี เหตุผลหรือสร้างขึ้นเองจากข้อมูลที่มี

ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้น ให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่ายข้อมูลให้ ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 โดยมีวิธีการดังนี้

1. แลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลของตนเองและสมาชิกในกลุ่มด้วยเทคนิควิธีการที่ เอื้ออำนวยและสะดวกต่อการถ่ายโอนข้อมูลตามยุคสมัย
2. ร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นประเด็นสำคัญของข้อมูลในกลุ่มอีกครั้งทั้งใน และนอกห้องเรียน
3. ติดตามสร้างข้อมูลเครือข่ายโดยเลือกนำข้อมูลที่นำมาสรุปประเด็นแก้ไขสถานการณ์ ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่งประกอบการจริง โดยมีเป้าหมายคือ

1. ระบุ “ปัญหา” , “ความแตกต่าง” ต่าง ๆ ให้ได้
2. ระบุข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
3. พิจารณาความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ
4. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมซักถาม ปรีกษาหาหรือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญา เพื่อนำมาสรสรสร้างเป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน โดยมีวิธีการดังนี้

1. เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญาสรสรสร้างชิ้นงานหลาย ๆ วิธีล่วงหน้า
2. สรสรหลาย ๆ ทางเลือก หรือหลาย ๆ วิธีการสำหรับการแก้ปัญาเพื่อสรสรสร้างชิ้นงานอย่างมีคุณภาพ
3. จัดลำดับความสำคัญของวิธีการแก้ปัญาเพื่อสรสรสร้างชิ้นงานต่าง ๆ ที่สรสรขึ้น
4. พิจารณาถึงทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์หลัก ๆ ก่อน
5. พิจารณาทางเลือกที่เป็นเชิงปฏิบัติการสำหรับทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์
6. พิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ
7. สรสรเป็นชิ้นงาน/ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดีข้อบกพร่อง อภิปรายสะท้อนความคิดจนได้ข้อสรสรของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรสรข้อมูลชิ้นงาน/ผลผลิตทั้งในแงุ่มผลดีผลเสีย ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนคุณค่าและคุณประโยชน์
2. สรสรผลการวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับปัญหาความสนใจของตนเองและสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรสรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ
3. เพิ่มเติมหรือตัดทอนผลสรสรได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์หรือความสนใจของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรสรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประชุมเพื่อเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจแก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการรายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. จัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อเตรียมพร้อมการนำเสนอผลงานและการรายงานผล
2. นำเสนอผลงานในรูปแบบรายงาน/ชิ้นงาน/ผลผลิต
3. วิเคราะห์ สรุปผลการนำเสนอและรายงานผลอีกครั้งเพื่อนำปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะสรุปผลเป็นแนวทางพัฒนางานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

หลักการของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว คือ การพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้ความเป็นระบบด้วยตนเอง คำนึงถึงความต้องการของมนุษย์ การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย บัณฑิตสนับสนุน ประกอบด้วย

1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน

2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการ ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง

3. นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริง ในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดสู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการ กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research & Development : R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ที่มีลักษณะเป็นแบบแผน เชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) ด้วยการศึกษาวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) เสริมด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) เพื่อตอบคำถามการวิจัย ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยุทธศาสตร์การแนะแนว กิจกรรมแนะแนว ศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การวิจัยและพัฒนา ทฤษฎีการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์นิยม ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget ทฤษฎีวัฒนธรรมในสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการบูรณาการรูปแบบการสอน 5 รูปแบบ เข้าด้วยกัน คือ 1) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) 2) การจัดการเรียนรู้โดย ใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning) 4) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และ 5) การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) และการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ เมื่อได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เบื้องต้น ดังกล่าว ทำให้ได้แนวทางในการสังเคราะห์กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ได้แก่ ระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว

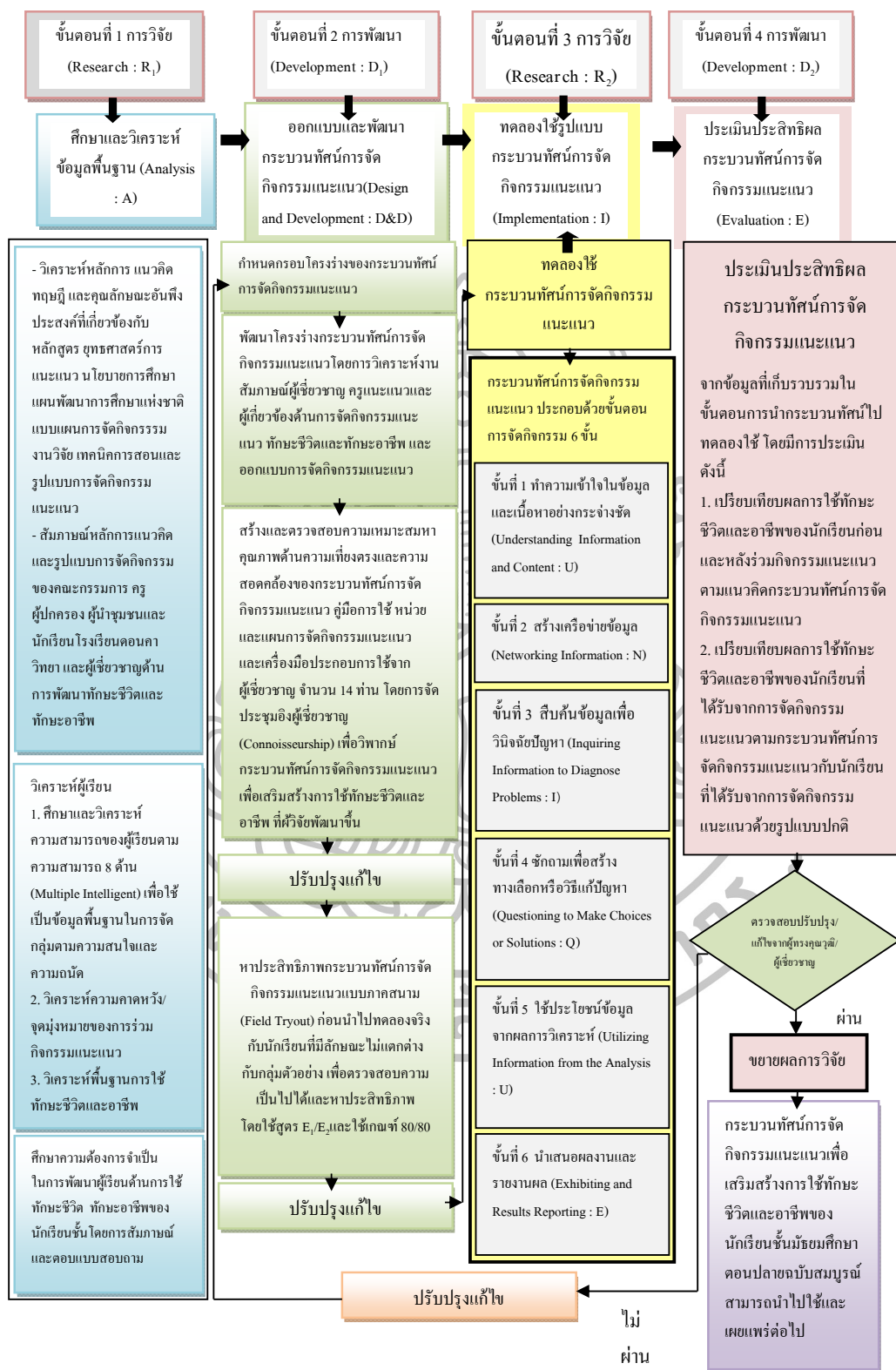

เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวบรวมแบบ
กระบวนการทัศนการจําดกิจกรรมแนะแนว ศึกษาและกำหนดเงื่อนไข และความพร้อมของนักเรียน
ขณะจําดกิจกรรม ระหว่างการจําดกิจกรรมและหลังการจําดกิจกรรมตามรูปแบบกระบวนการ
จําดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลาย สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คู่มือการใช้กระบวนการจําด
กิจกรรมแนะแนว หน่วยและแผนการจําดกิจกรรมแนะแนว แบบประเมินความสอดคล้องของ
กระบวนการทัศนการจําดกิจกรรมแนะแนวตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบบสังเกตผลการใช้ทักษะ
ชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง แล้วจําด
สัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 14 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความ
เที่ยงตรงของกระบวนการทัศนการจําดกิจกรรมแนะแนว คู่มือการใช้ หน่วยและแผนการจําดกิจกรรม
แนะแนว แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่มีลักษณะไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่าง
เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ และหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (Field Tryout) ก่อนนำไป
ทดลองใช้จริง (Implement) กับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) ทดลองใช้กระบวนการทัศน (Implementation : I) ใน
ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการนำกระบวนการทัศนการจําดกิจกรรมแนะแนว ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ
กึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจําดกิจกรรมแนะแนวตามรูปแบบ กระบวนการทัศน
การจําดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย 2) เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่
ได้รับการจําดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจําดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้
ทักษะชีวิตและอาชีพกับการจําดกิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบปกติ ด้วยวิธีกำหนดแบบแผนการ
วิจัยแบบ 2 กลุ่ม ทดสอบเฉพาะ หลังเรียน (Non – Randomized Control – Group Posttest only
Design) (Campbell and Stanley, 1973 : 6; Tuckman, 1999 : 159 – 174, อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์,
2555: 150-152)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) ประเมินผล (Evaluation : E) การประเมิน
และปรับปรุงแก้ไขกระบวนการทัศนการจําดกิจกรรมแนะแนวซึ่งเป็นการทบทวนปรับปรุง

วิธีดำเนินการวิจัยกระบวนการทัศนการจําดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต
และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยดำเนินการตามกรอบดำเนินการวิจัย
ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 11

แผนภาพที่ 11 กรอบดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามรายละเอียดขั้นตอนต่อไปนี

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลเอกสาร ประกอบด้วย

1. หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยุทธศาสตร์การแนะแนว นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และงานวิจัยทางการแนะแนว

แหล่งข้อมูลบุคคล ประกอบด้วย

1. ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน โรงเรียนดอนคาวิทยา ปีการศึกษา 2557

2. ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิต และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพ

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. ความคิดเห็นของครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว ครูที่ปรึกษาที่ทำหน้าที่สอนกิจกรรมแนะแนว คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน โรงเรียนดอนคาวิทยา ปีการศึกษา 2557 เกี่ยวกับรูปแบบการสอนกิจกรรมแนะแนว เทคนิคการจัดกิจกรรมแนะแนว แนวทางการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ และความต้องการของผู้เรียนในการร่วมกิจกรรมแนะแนวได้จากผลการสัมภาษณ์บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาและในชุมชน

2. แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว หลักการ แนวคิด เทคนิค ขั้นตอนและกระบวนการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ได้จากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์

ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิต และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพ

วิธีดำเนินการ

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยุทธศาสตร์การแนะแนว นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และงานวิจัยทางการแนะแนว

2. วิเคราะห์แบบแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว เทคนิคการสอนและรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว

3. วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. สัมภาษณ์หลักการแนวคิดและรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งประกอบด้วย ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน โรงเรียนคอนคาวิทยา และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบทศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้แก่

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบทศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 ฉบับ

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งประกอบด้วย ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน โรงเรียนคอนคาวิทยา และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิต และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพ จำนวน 1 ฉบับ

3. ประเด็นการสนทนากลุ่มสำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ จำนวน 1 ฉบับ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1 แบบวิเคราะห์เอกสาร ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ศึกษาความต้องการ

2. กำหนดประเด็นการวิเคราะห์เอกสารและสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารในการพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวโดยข้อมูลครอบคลุมเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดการกิจกรรมแนะแนว หลักสูตรการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) พุทธศักราช 2551 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการจัดการกิจกรรมแนะแนว วิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนว

3. นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการศึกษาความต้องการที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการกิจกรรมแนะแนว จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คนและผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องโดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของ Likert เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบวิเคราะห์เอกสาร โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีเกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555 : 179)

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	มีความสอดคล้องมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	มีความสอดคล้องมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	มีความสอดคล้องปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	มีความสอดคล้องน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	มีความสอดคล้องน้อยที่สุด

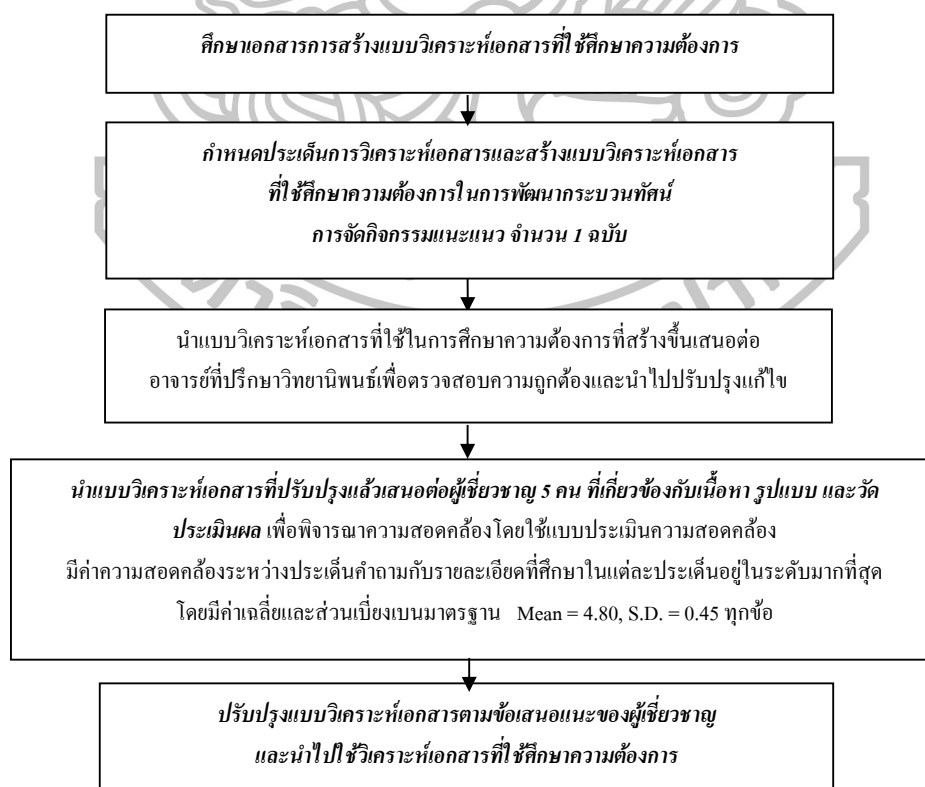
ในการหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวิเคราะห์เอกสารจะพิจารณาจากเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 196)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความสอดคล้องมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความสอดคล้องมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความสอดคล้องปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความสอดคล้องน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความสอดคล้องน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการพิจารณาค่าความสอดคล้องต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 แสดงว่าข้อความใช้ได้คือ มีความสอดคล้อง หากมีค่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าวก็ให้ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 179) ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวิเคราะห์เอกสารจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่าทุกรายการมีค่าความสอดคล้องระหว่างรายการที่ใช้วิเคราะห์เอกสารกับรายละเอียดที่ศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean = 4.80, S.D. = 0.45) ทุกข้อ ซึ่งแสดงว่าแบบวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

5. ปรับปรุงแบบวิเคราะห์เอกสารตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ศึกษาความต้องการกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 12

แผนภาพที่ 12 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ศึกษาความต้องการ

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และประเด็นการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งประกอบด้วย ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนักเรียนโรงเรียนคอนคาวิทยา และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิต และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพ จำนวน 1 ฉบับ ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีในการสัมภาษณ์ วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียนคอนคาวิทยา เกี่ยวกับ 1) นโยบายและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน 2) หลักสูตรการจัดกิจกรรมแนะแนวของโรงเรียนและของกระทรวงศึกษาธิการ 3) สภาพปัญหาและความต้องการของการจัดกิจกรรมแนะแนวในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 4) ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนในกลุ่มสาระกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) และประเด็นสนทนากลุ่มสำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง (Focus Group Discussion)

2. สร้างประเด็นสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประเด็นการสนทนากลุ่มสำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทาง วิธีการจัดกิจกรรมแนะแนว สภาพการจัดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียน และความคิดเห็นที่มีต่อครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนวในมุมมองปัจจุบัน

3. นำแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประเด็นการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน พิจารณาความสอดคล้องโดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของ Likert เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของประเด็นการสัมภาษณ์ โดยการหาค่าความสอดคล้อง ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีเกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญและเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน เช่นเดียวกับแบบวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของประเด็นการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับรายละเอียดที่ศึกษาในแต่ละประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ Mean = 4.40, S.D. = 0.89 ถึง Mean = 5.00, S.D. = 0.00 ซึ่งแสดงว่าแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

4. นำแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประเด็นการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและสนทนากลุ่มสำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 22 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อการปรับปรุงแก้ไขประเด็นการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในมุมมองปัจจุบัน

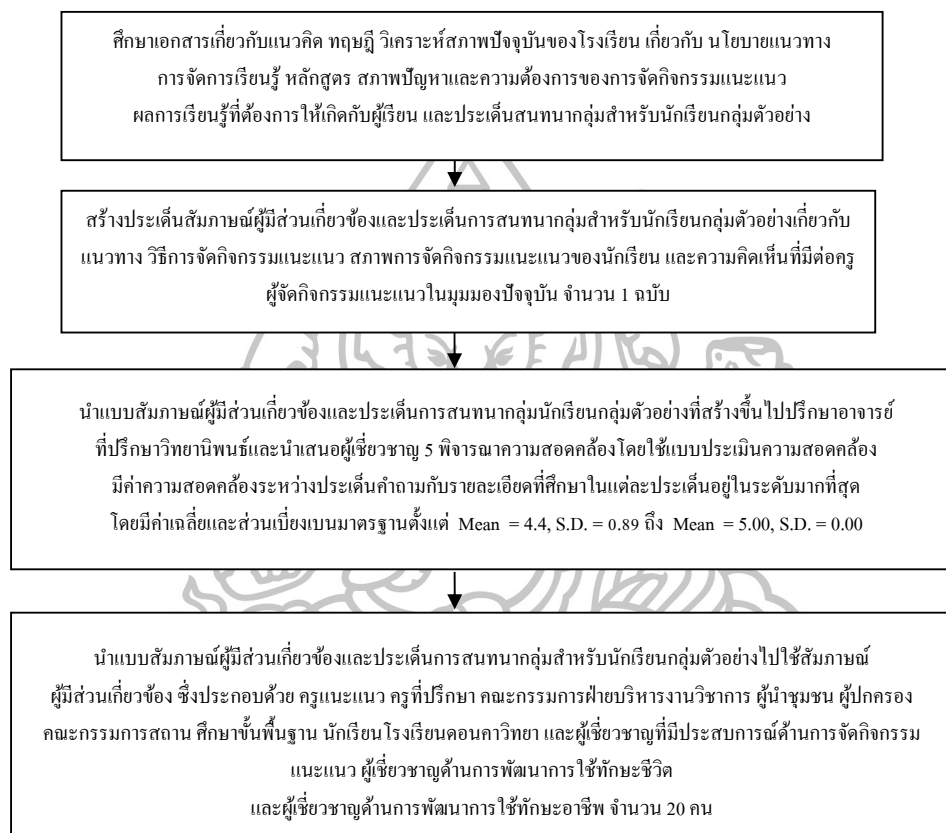
ลำดับที่	หัวข้อการแก้ไขที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ	แนวทางการแก้ไข
1. ด้านการจัดการกิจกรรมแนะแนว		
1.	ประเด็นการสัมภาษณ์ควรครอบคลุมทั้งหลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการจัดการกิจกรรมแนะแนว/เทคนิควิธีการสอนและขั้นตอนการสอน	1.1 หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการจัดการกิจกรรมแนะแนวควรประกอบด้วยอะไรบ้าง 1.2 เทคนิควิธีการสอน และขั้นตอนจัดการกิจกรรมแนะแนวควรประกอบด้วยอะไรบ้าง
2.	ควรระบุบทบาทของครู/บทบาทผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน	1.3 บทบาทของครูในการจัดการกิจกรรมแนะแนวควรเป็นอย่างไรบ้าง 1.4 บทบาทของผู้เรียนในการร่วมกิจกรรมแนะแนวควรเป็นอย่างไรบ้าง
3.	ต้องเชื่อมโยงเทคโนโลยี/สื่อ/วัสดุที่ใช้ในการจัดการกิจกรรมแนะแนวมาใช้ร่วมด้วย	1.5 การนำเทคโนโลยี/สื่อ/วัสดุมาใช้ในการจัดการกิจกรรมแนะแนวได้อย่างไรบ้าง
4.	ระบุพฤติกรรมตัวชี้วัดและวิธีวัดและประเมินผลผู้เรียนให้ชัดเจน	1.6 วิธีวัดและประเมินผลผู้เรียนในการจัดการกิจกรรมแนะแนวควรวัดจากอะไรได้บ้าง
2. ด้านการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต		
1.	ประเด็นการสัมภาษณ์ควรครอบคลุมเช่นเดียวกับด้านการจัดการกิจกรรมแนะแนว	ปรับตามประเด็นการสัมภาษณ์ควรครอบคลุมเช่นเดียวกับด้านการจัดการกิจกรรมแนะแนว

ตารางที่ 22 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อการปรับปรุงแก้ไขประเด็นการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในมุมมองปัจจุบัน (ต่อ)

ลำดับที่	หัวข้อการแก้ไขที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ	แนวทางการแก้ไข
2. ด้านการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต (ต่อ)		
2.	ควรเพิ่มเติมข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตที่สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน	<p>2.8 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตที่สอดคล้องเหมาะสมกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ควรประกอบด้วยอะไรบ้าง ดังหัวข้อต่อไปนี้</p> <p>2.8.1 องค์ประกอบของการเสริมสร้างทักษะชีวิตประกอบด้วยอะไรบ้าง</p> <p>2.8.2 พฤติกรรมตัวชี้วัดของการเสริมสร้างทักษะชีวิตประกอบด้วยอะไรบ้าง</p> <p>2.8.3 เครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถของผู้เรียนว่ามีความสามารถการใช้ทักษะชีวิตที่ชัดเจนควรประกอบด้วยอะไรบ้าง</p> <p>2.8.4 ความสอดคล้องเหมาะสมและความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพประกอบด้วยอะไรบ้าง</p>
3. ด้านการเสริมสร้างการใช้ทักษะอาชีพ		
1.	ควรเพิ่มเติมข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะอาชีพที่สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน	ปรับตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต
4. ประเด็นการสนทนากลุ่ม		
1.	ควรระบุความคาดหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอย่างไรและคิดว่าควรทำอย่างไรเพื่อให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว	6. ท่านคาดหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอย่างไรและคิดว่าควรทำอย่างไรเพื่อให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว

จากขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรม
แนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในมุมมองปัจจุบัน สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 13

แผนภาพที่ 13 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน
มุมมองปัจจุบัน

จากขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis :
A) สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 สรุปขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis :

A) สำหรับการพัฒนาระบบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
1. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) พ.ศ. 2551 ยุทธศาสตร์ การแนะแนว นโยบาย การศึกษา แผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ และ งานวิจัยทางการแนะแนว	ศึกษา เอกสาร	- หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน(กิจกรรมแนะแนว) - ยุทธศาสตร์การแนะแนว - นโยบายการศึกษา - แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ - งานวิจัยทางการแนะแนว	แบบวิเคราะห์ เอกสาร/การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	- ข้อมูลหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแนะแนว - ยุทธศาสตร์การแนะแนว - แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ - งานวิจัยทางการแนะแนว
2. เพื่อวิเคราะห์แบบแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว เทคนิคการสอนและรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว	ศึกษา เอกสาร	- แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว	แบบวิเคราะห์ เอกสาร/การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ข้อมูล/รายละเอียด ประกอบการจัดทำ แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว
3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบวนทัศน์ การจัดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	ศึกษา เอกสาร	- หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนว	แบบวิเคราะห์ เอกสาร/การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดระบบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว

ตารางที่ 23 สรุปขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) สำหรับการพัฒนาระบบบทสนทนาการจัดกิจกรรมแนะแนว (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
4. เพื่อวิเคราะห์หลักการ แนวคิดและรูปแบบการจัดกิจกรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว ด้านการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิต และด้านการพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพ	สัมภาษณ์	ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน โรงเรียนตอนกลางวัน และผู้เชี่ยวชาญ ด้านแนะแนว ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ จำนวน 20 คน	แบบสัมภาษณ์/ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ข้อมูลการจัดกิจกรรมแนะแนว การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทและเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของระบบบทสนทนาการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และพัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้ระบบบทสนทนาการจัดกิจกรรมแนะแนว คู่มือการใช้ หน่วยงานและแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของระบบบทสนทนาการจัดกิจกรรมแนะแนว ได้แก่ แบบประเมินชิ้นงาน แบบสังเกตผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing)

3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (Field Tryout) ของระบบบทสนทนาการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แหล่งข้อมูลเอกสาร ประกอบด้วย

1. กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. คู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. หน่วยและแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ชิ้นงาน ใบงาน แบบวิเคราะห์สถานการณ์ และแบบฝึกการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้

5. เครื่องมือประเมินประสิทธิผลการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย 1) แบบประเมินชิ้นงาน 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน) 3) แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว 4) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” และ 5) แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing)

แหล่งข้อมูลบุคคล ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 14 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 4 คน ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวและจิตวิทยาการเรียนการสอน จำนวน 2 คน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 5 คน ด้านการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การเขียนหน่วยและแผนการจัดกิจกรรม จำนวน 2 คน และด้านการบูรณาการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จำนวน 1 คน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว และคู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อเป็นการรับรองโครงสร้างกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพก่อนนำไปใช้จริงในขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂)

2. ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนวิชากิจกรรมแนะแนวและการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content

Validity) ของแบบประเมินชิ้นงาน แบบสังเกตผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และแบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing)

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีลักษณะไม่แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่ละเล็กเก้ง ปานกลาง อ่อนจำนวน 35 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. กระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลการใช้กระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการ

ตอนที่ 1 การพัฒนาร่างกระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดย

1. สังเคราะห์ผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1

2. สังเคราะห์ร่างกระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. นำแบบสังเคราะห์ร่างกระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุงแก้ไข

4. การตรวจสอบคุณภาพของร่างกระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเด็นที่ตรวจสอบได้แก่ ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของกระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยวิธีสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 14 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 4 คน ด้านการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวและจิตวิทยาการเรียนการสอน จำนวน 2 คน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 5 คน ด้านการพัฒนาแบบการจัดการจัดกิจกรรม การเขียนหน่วยและแผนการจัดการจัดกิจกรรม จำนวน 2 คน และด้านการบูรณาการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จำนวน 1 คน โดยดำเนินการในวันศุกร์ที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2558 เวลา 14.30 – 16.30 น. ณ ห้องประชุมภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน อาคาร 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

5. ประเด็นในการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) มี 2 ประเด็น คือ

5.1 องค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ปัจจัยสนับสนุน และการวัดประเมินผลที่เหมาะสมครบถ้วน หรือไม่/อย่างไร

5.2 คู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความเหมาะสม หรือไม่/อย่างไร ตามประเด็นย่อย 6 ประเด็น คือ

5.2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว

5.2.2 แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว

5.2.3 องค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

5.2.4 การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และตัวชี้วัดที่คาดหวังสำหรับการจัดทำหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

5.2.5 หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

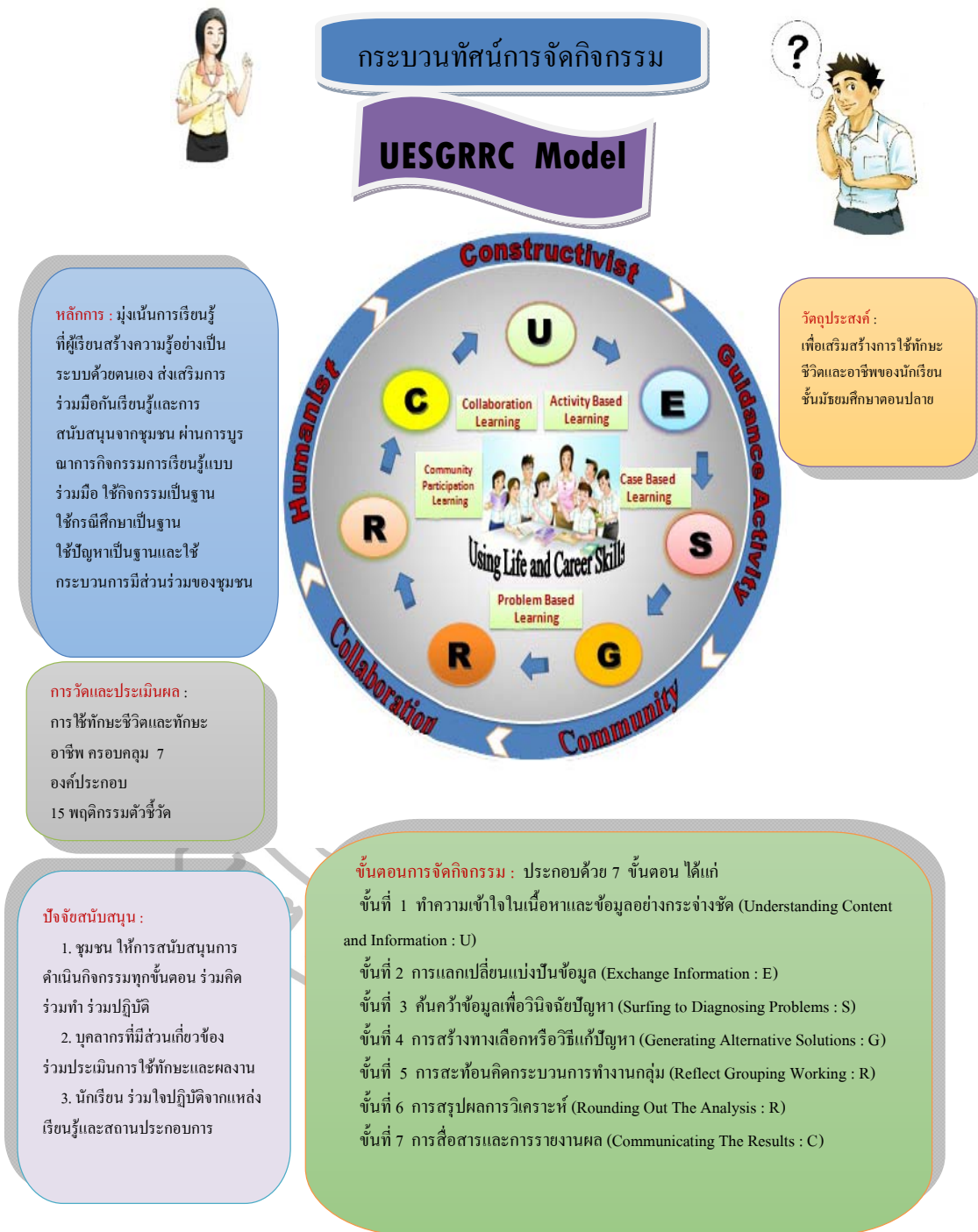
5.2.6 การวัดและประเมินผลผู้เรียนมีความชัดเจน ง่ายต่อการดำเนินการของผู้จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ภาพที่ 2 การสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) วันศุกร์ที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2558
(ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

ผลสรุปผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่าองค์ประกอบของกระบวนการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรม
แนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
มีหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม เงื่อนไขสำคัญในการนำกระบวนการที่สนับสนุนไปใช้ให้
ประสบผลสำเร็จ การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมครบถ้วนและคู่มือการใช้กระบวนการจัด
กิจกรรมแนะแนว มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะ ดังตารางที่ 24 หน้า 230-233

แผนภาพที่ 14 ร่างกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ

ตารางที่ 24 ข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวจากการสัมมนา
อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

หัวข้อการแก้ไขที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ	แนวทางการแก้ไข
1. ปรับชื่อ โมเดลเพราะมีความซับซ้อนต่อการอ่าน สะกดไม่เป็นคำ ขั้นตอนมีจำนวนมาก และขาดต่อการทำความเข้าใจ (UESGRRC Model)	รวมเนื้อหาที่เหมือนกันเข้าด้วยกันเพื่อลดขั้นตอนให้น้อยลง ปรับภาษาเพื่อให้อ่านเข้าใจง่าย โดยปรับชื่อเป็น UNIQUE Model
2. องค์ประกอบของกระบวนการทัศน์ 2.1 หลักการ - ควรปรับภาษาในหลักการให้กระชับ อ่านเข้าใจง่าย ไม่ควรยาวเยิ่นเย้อ ตัดส่วนที่ไม่สำคัญออก ไม่ควรนำหลักการแนวคิด ต่าง ๆ มาวางต่อกัน จากเดิม ...กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง ส่งเสริมการร่วมมือกันเรียนรู้และการสนับสนุนจากชุมชน ผ่านการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้กิจกรรมเป็นฐาน ใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน ใช้ปัญหาเป็นฐาน และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีหลักสำคัญทางด้านความต้องการจำเป็นของสมาชิกกลุ่มและสิ่งแวดล้อม ใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชนและกระบวนการทำงานกลุ่ม การสืบสานสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียนบนพื้นฐานจากสิ่งที่รู้อยู่แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนสนใจนำมาสัมพันธ์กัน ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล การจัดการความรู้ร่วมกับกลุ่มสู่การปฏิบัติในโลกของความเป็นจริงและสรุปข้อคิดเห็นและหลักการ	แก้ไข เป็น... การพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง คำนึงถึงความต้องการของมนุษย์ การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
2.2 วัตถุประสงค์ - ปรับคำในวัตถุประสงค์ให้สั้นกระชับ ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด ตัดประเด็นที่ใช้ซ้ำ ๆ ออก จากเดิม.. เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาตอนปลาย ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ ประกอบ พฤติกรรมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด	แก้ไขเป็น... เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 24 ข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวจากการสัมมนา
อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) (ต่อ)

หัวข้อการแก้ไขที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ	แนวทางการแก้ไข
<p>2.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม</p> <p>- แผนการจัดการเรียนรู้ยังไม่สื่อถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรม ควรปรับหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมให้สื่อถึงขั้นตอนให้มากขึ้น เดิมประกอบด้วย 7 ชั้น (UESGRRC Model) ได้แก่</p> <p>ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในเนื้อหาและข้อมูลอย่างกระจ่างชัด (Understanding Content and Information : U)</p> <p>ขั้นที่ 2 การแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูล (Exchange Information : E)</p> <p>ขั้นที่ 3 ค้นคว้าข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Surfing to Diagnosing Problems : S)</p> <p>ขั้นที่ 4 การสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Generating Alternative Solutions : G)</p> <p>ขั้นที่ 5 การสะท้อนคิดกระบวนการทำงานกลุ่ม (Reflect Grouping Working : R)</p> <p>ขั้นที่ 6 การสรุปผลการวิเคราะห์ (Rounding Out The Analysis : R)</p> <p>ขั้นที่ 7 การสื่อสารและการรายงานผล (Communicating The Results : C)</p> <p>- วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ใหม่ให้ชัดเจนขึ้น และนำไปจัดกิจกรรมตามขั้นตอนทั้ง 7 ชั้นของ โมเดล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตและอาชีพ เช่น 2 สัปดาห์ 7 ชั้น ให้ใช้บทปฏิบัติการช่วยกำกับการเรียนรู้</p>	<p>ปรับแก้ไขหน่วย/แผนการเชื่อมโยงจุดเด่นของชุมชน (ลาวเวียง) โดยวิเคราะห์ชื่อหน่วย/แผน/มาตรฐาน/สาระการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) /การวัดประเมินผลตามตัวแปรตาม (การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน 15 ตัวชี้วัด) โดยแบ่งหน่วยการจัดกิจกรรมแนะแนวเป็น 7 หน่วย รวมจำนวนชั่วโมงสอน 20 ชั่วโมง ซึ่งแต่ละหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมสื่อถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรม (ปรับใหม่เป็น UNIQUE Model)</p> <p>ขั้นตอนการจัดกิจกรรม : 6 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U)</p> <p>ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N)</p> <p>ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I)</p> <p>ขั้นที่ 4 ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q)</p> <p>ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U)</p> <p>ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E)</p> <p>- วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ใหม่ให้ชัดเจนขึ้นและนำไปจัดกิจกรรมตามขั้นตอนทั้ง 6 ชั้นของ โมเดลเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตและอาชีพ เช่น 2 สัปดาห์ 6 ชั้น ให้ใช้บทปฏิบัติการช่วยกำกับการเรียนรู้ เช่น</p> <p>ชม.ที่ 1 = 1 ชั่วโมง นอกเวลา = 2 ชั่วโมง</p> <p>ชม.ที่ 2 = ในเวลาเรียน 2 ชั่วโมง</p> <p>ชม.ที่ 3 = ในเวลาเรียน 1 ชั่วโมง</p> <p>(รวม 6 ชั่วโมง)</p>

ตารางที่ 24 ข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวจากการสัมมนา
อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) (ต่อ)

หัวข้อการแก้ไขที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ	แนวทางการแก้ไข
<p>2.4 ปัจจัยสนับสนุน</p> <p>- ควรอธิบายปัจจัยสนับสนุนให้ชัดเจนกว่านี้</p> <p>เช่น 1) ชุมชนทำอะไร ....</p> <p>2) บุคลากรร่วมทำอะไร.....</p> <p>3) นักเรียน ร่วม.....</p> <p>จากเดิม..</p> <p>1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ</p> <p>2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมประเมินการใช้ทักษะและผลงาน</p> <p>3. นักเรียน ร่วมใจปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการ</p>	<p>ปรับแก้ไข เป็น... ปัจจัยสนับสนุน :</p> <p>1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน</p> <p>2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการ ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง</p> <p>3. นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการ ในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริงในชุมชน ด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกันคิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดสู่อาชีพในอนาคต ของตนเองอย่างมีคุณภาพ</p>
<p>2.5 การวัดประเมินผล</p> <p>- ควรระบุการประเมินให้ชัดว่า ทักษะชีวิต วัดแค่ไหน และ ทักษะอาชีพวัดแค่ไหน</p> <p>- แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนควรให้สอดคล้องกับพฤติกรรมตัวชี้วัด ซึ่งควรระบุเกณฑ์ไว้ให้ชัดเจนขึ้น</p>	<p>- ระบุการประเมินการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพให้ชัดเจนขึ้น โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบและพฤติกรรมกรปฏิบัติตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียนด้านการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการระบุในตารางการวัดประเมินผล</p> <p>- ปรับใหม่และระบุไว้ในเครื่องมือการวัดประเมินผลผู้เรียน ได้แก่</p> <p>1. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน)</p> <p>2. แบบสังเกตผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย</p>

ตารางที่ 24 ข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการทัศนกรจัดกิจกรรมแนะแนวจากการสัมมนา
อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) (ต่อ)

หัวข้อการแก้ไขที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ	แนวทางการแก้ไข
- ควรเพิ่มการประเมินตามสภาพจริง	-ปรับแก้ไขโดยการสร้างเครื่องมือประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงโดยสร้างเป็นแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยครู/ผู้ปกครอง/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” เพื่อนำเสนอผลผลิต/ผลงานของนักเรียน
3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	
3.1 ทฤษฎีฐานคิดที่สังเคราะห์ได้มากเกินไปหรือไม่ควรใช้เพียงหนึ่งก็พอจะได้เป็นเจ้าของ...การทำเรื่องนั้น ๆ	- ปรับทฤษฎีฐานคิดสะดวก ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และหรือ ผู้สนใจสามารถศึกษาได้ง่าย
3.2 ในคู่มือควรระบุแผนทุกแผนให้ครบถ้วน ไม่ใช่แค่ตัวอย่าง 1 แผนจะได้มองภาพรวมได้ครบองค์	- ระบุแผน/หน่วยการจัดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 7 หน่วยอย่างครอบคลุมในคู่มือ
3.3 แนวคิดในการพัฒนากระบวนการทัศนกร ที่ระบุในคู่มือควรมีภาษาไทยกำกับเพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้นำไปใช้	- ปรับทฤษฎีฐานคิดสะดวก ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และหรือ ผู้สนใจสามารถศึกษาได้ง่าย
3.4 ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนากระบวนการทัศนกรในคู่มือควรสรุปเพียงแค่ concept ไม่ควรยาวเยิ่นเย้อ	- ปรับความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนากระบวนการทัศนกรในคู่มือควรสรุปเพียงแค่ concept กระชับ
3.5 เพิ่มเติมแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนว ควรเห็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ชัดเจนขึ้น	- เพิ่มเติมแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนว ควรเห็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ชัดเจนขึ้น
3.6 หัวข้อในแผนการจัดกิจกรรมควรเรียงลำดับ ให้ชัดเจนเหมือนกันทุกแผนการสอน สอดคล้องกับตัวแปรตามที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน	- ปรับเปลี่ยนหัวข้อในแผนการจัดกิจกรรมซึ่งเรียงลำดับให้ชัดเจนเหมือนกันทุกแผนการสอน สอดคล้องกับตัวแปรตามที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ หน่วยที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง หน่วยที่ 2 สำเนียงภาษาถิ่น หน่วยที่ 3 หัตถศิลป์ล้ำค่า หน่วยที่ 4 สุขอรารวงลำแคน หน่วยที่ 5 ดินแดนอาหารพื้นบ้าน หน่วยที่ 6 สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ หน่วยที่ 7 สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ สาธารณสุขชน

6. แก้ไขปรับปรุงกระบวนการทัศนกรจัดกิจกรรมแนะแนวตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
ได้กระบวนการทัศนกรจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพและนำไปปรับใช้ได้

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว

UNIQUE Model

หลักการ : การพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง คำนึงถึงความต้องการของมนุษย์ การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

วัตถุประสงค์ :
เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนการจัดการกิจกรรม : 6 ขั้นตอน ได้แก่
 ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจเนื้อหาและข้อมูลอย่างกระชับ (Understanding Content and Information : **U**)
 ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : **N**)
 ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiry to Diagnose Problems : **I**)
 ขั้นที่ 4 ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : **Q**)
 ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing data from the analysis : **U**)
 ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : **E**)

การวัดและประเมินผล :
การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพครอบคลุมองค์ประกอบ 7 ด้าน
 1. การขีดหุ่นและการปรับตัว
 2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง
 3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
 4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้
 5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน
 6. การคิดวิเคราะห์ คัดลึนใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
 7. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

ปัจจัยสนับสนุน :
 1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน
 2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการ ให้ความสำคัญร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง
 3. นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริงในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ ผลงานตามความสนใจและความถนัดสู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ

แผนภาพที่ 15 รางกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว (UNIQUE Model) ที่ปรับเปลี่ยน หลังการประชุมอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย การพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว และ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

1.1 คู่มือการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว

1.2 หน่วย/แผนการจัดการกิจกรรมแนะแนว จำนวน 7 หน่วย ใช้เวลา 20 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และภายหลังที่ได้พัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเสร็จสิ้นแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จำนวน 5 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบประเมินชิ้นงาน

ฉบับที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน)

ฉบับที่ 3 แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเอง ก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว

ฉบับที่ 4 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ”

ฉบับที่ 5 แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดการกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing)

การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย คู่มือการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หน่วย/แผนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ซึ่งมีวิธีการพัฒนาและหาคุณภาพ ดังนี้

1. คู่มือการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้สอนได้ศึกษาแนวทางการจัดการกิจกรรมแนะแนวที่ถูกต้อง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบตรวจสอบ ดังนี้

1.1 นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์กระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 สภาพที่เป็นอยู่จริงกับสิ่งที่ผู้สอนคาดหวังและต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นในอนาคตของกระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ชัดเจน

1.3 ศึกษาหลักการ ทฤษฎี วิธีการเกี่ยวกับการสร้างคู่มือการใช้กระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.4 จัดทำร่างคู่มือการใช้กระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจง แนวคิดพื้นฐาน ในการพัฒนากระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวตามองค์ประกอบของกระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนว หน้าที่แผนการทัศนกิจกรรมแนะแนว และเครื่องมือที่ใช้ในการและประเมินผลเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมพิจารณา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.5 ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการใช้กระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 14 คน จากการสัมภาษณ์อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและตรวจสอบความสอดคล้องของกระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.6 นำกระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของกระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนว โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของกระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องในประเด็นการกำหนดองค์ประกอบของกระบวนการทัศนกิจกรรมแนะแนวในภาพรวมและองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการทัศนกิจกรรมแนะแนว การวัดและประเมินผล และปัจจัยสนับสนุน การนำกระบวนการทัศนไปใช้การ

ประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 179)

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	มีความเหมาะสม/สอดคล้องมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	มีความเหมาะสม/สอดคล้องมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	มีความเหมาะสม/สอดคล้องปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	มีความเหมาะสม/สอดคล้องน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	มีความเหมาะสม/สอดคล้องน้อยที่สุด

ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ผลการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องในประเด็นการกำหนดองค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวในภาพรวมและองค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวแต่ละองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนว การวัดและประเมินผล และปัจจัยสนับสนุน การนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555 : 196)

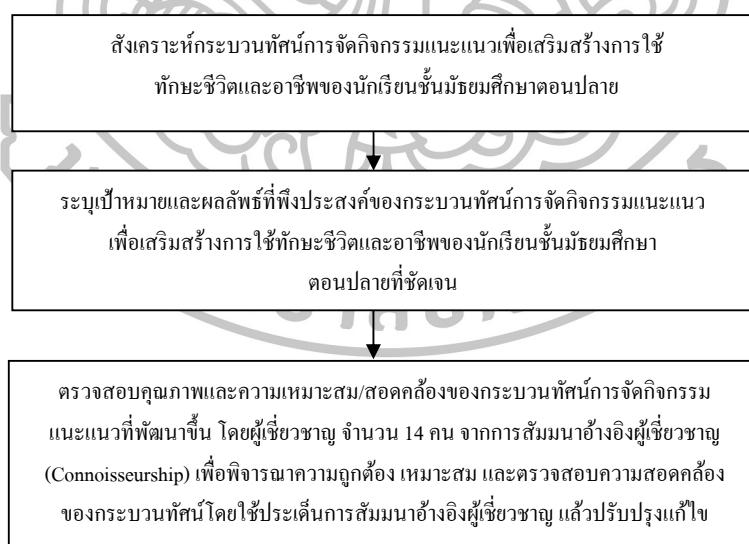
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสม/สอดคล้องมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความเหมาะสม/สอดคล้องมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความเหมาะสม/สอดคล้องปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความเหมาะสม/สอดคล้องน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความเหมาะสม/สอดคล้องน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความเหมาะสม/สอดคล้องที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ซึ่งแสดงว่ากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้ได้

นำข้อมูลที่รวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องในประเด็นการกำหนดองค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการประเมิน ทั้งในประเด็นการกำหนดองค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวในภาพรวม การกำหนดองค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวมีความเหมาะสม ครอบคลุมความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ องค์ประกอบมีความสัมพันธ์สอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน องค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวแต่ละองค์ประกอบ

คือ 1) องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ หลักการของกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรม
แนะแนว มีความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน สามารถใช้เป็นกรอบในการ
กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอน วัตถุประสงค์มีความเหมาะสมชัดเจนสามารถแสดงถึงสิ่งที่
มุ่งหวังให้เกิดในตัวผู้เรียน 2) องค์ประกอบเชิงกระบวนการ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนว
มีความเหมาะสม สอดคล้อง ขั้นตอนครบถ้วน สามารถส่งผลให้การจัดกิจกรรมบรรลุผลตาม
วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์
และ 3) องค์ประกอบเชิงปัจจัยสนับสนุนในการนำกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้
มีความสอดคล้องเหมาะสมกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ค่าความเหมาะสมสอดคล้อง
มีค่าเฉลี่ย (Mean) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไม่เกิน 1.00 ซึ่งแสดงว่า
กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างสามารถนำไปทดลอง
ใช้ได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องความชัดเจนของข้อความและภาษาที่ใช้ตามคำแนะนำ
ของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้

จากขั้นตอนการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการ
ใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 16

แผนภาพที่ 16 แสดงขั้นตอนการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการ
ใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ได้แก่ คู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว และหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวและหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

2.2 สร้างคู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สอดคล้องกับแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) จำนวน 7 หน่วย ใช้เวลาเรียน 20 ชั่วโมง โดยใช้นี้อหากกลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง รากเหง้าลาวเคียง	ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สำเนียงภาษาถิ่น	ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง หัตถศิลป์ล้ำค่า	ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สุขอรารางล้ำแคน	ใช้เวลาเรียน 2 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ดินแดนอาหารพื้นบ้าน	ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ	ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน	ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง

การจัดทำหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเนื้อหา สาระสำคัญของทุกกรณีอยู่บนพื้นฐานของความจริงในชีวิตประจำวัน เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับมาตรฐานการแนะแนวและครอบคลุมองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน และตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน 15 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. องค์ประกอบที่ 1 การยืดหยุ่นและการปรับตัว ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1.1 ยืดหยุ่น โดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง

2. องค์ประกอบที่ 2 การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

2.1 จัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงานที่สนใจ และลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

2.2 ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

2.3 ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว)

3. องค์ประกอบที่ 3 การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

3.1 มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

3.2 ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน(การทำงานกลุ่ม)

4. องค์ประกอบที่ 4 การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

4.1 จัดการ โครงการ โดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

4.2 สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

5. องค์ประกอบที่ 5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

5.1 สำนึกความรับผิดชอบโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น

5.2 ให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น โดยสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

5.3 รับผิดชอบต่อบุคคลอื่นโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น

6. องค์ประกอบที่ 6 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

6.1 ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ

6.2 แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ

7. องค์ประกอบที่ 7 การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

7.1 สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

2.3 นำคู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และหน่วย/แผนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะ ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม/ สอดคล้องเชิงโครงสร้างของคู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพและหน่วย/แผนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม/ สอดคล้องของคู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องของสาระสำคัญในคู่มือ รายละเอียดในคู่มือและแนวทางในการนำกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้ ซึ่งสาระในคู่มือ ประกอบด้วย คำชี้แจงในการ ใช้กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว แนวคิดพื้นฐานการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว องค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว ตัวอย่างหน่วย/แผนการจัดการจัดกิจกรรม และตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล รวมทั้ง รายละเอียดในคู่มือมีความชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้ผู้ที่ต้องการนำกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้ เข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆ และทราบถึงสิ่งที่ต้องศึกษา การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และใช้กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวนี้นในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างราบรื่นและบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แนวทางในการนำกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวมีความชัดเจน เพียงพอสำหรับการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดกับผู้เรียนและใช้แบบประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของหน่วย/แผนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องของสาระสำคัญ จุดประสงค์การจัดการจัดกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรม สื่อการจัดการจัดกิจกรรม และการวัดและประเมินผล การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของคู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวและหน่วย/แผนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว ผลการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความเหมาะสม/สอดคล้องของสาระสำคัญในคู่มือ รายละเอียดในคู่มือและแนวทางในการนำกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้ สาระสำคัญในหน่วย/แผนการจัดการจัดกิจกรรม จุดประสงค์การจัดการจัดกิจกรรม เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรม สื่อ และ

การวัดและประเมินผล ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาแปลความหมายเช่นเดียวกับการประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว

2.4 นำข้อมูลที่รวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องของสาระสำคัญในคู่มือ รายละเอียดในคู่มือและแนวทางในการนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้อยู่ในระดับมาก 4 รายการ ระดับมากที่สุด 2 รายการ ประเมินค่าความเหมาะสม/สอดคล้องมีค่าเฉลี่ย (Mean) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไม่เกิน 1.00 ซึ่งแสดงว่าคู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/สอดคล้องสามารถนำไปทดลองใช้ได้ นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องความชัดเจนของข้อความและภาษาที่ใช้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้และได้ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องของสาระสำคัญในหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว จุดประสงค์การจัดกิจกรรมแนะแนว เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการจัดกิจกรรม สื่อ และการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ค่าความเหมาะสม/สอดคล้องมีค่าเฉลี่ย (Mean) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไม่เกิน 1.00 ซึ่งแสดงว่าหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/สอดคล้อง สามารถนำไปทดลองใช้ได้

2.5 นำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวและเครื่องมือประกอบการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ คู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ผ่านการหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) โดยการทดลองภาคสนาม (Field Tryout) ประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลผลิต (E_2) ใช้เกณฑ์ 80/80 ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 6/1 ซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

จากขั้นตอนการพัฒนาคู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 17

แผนภาพที่ 17 แสดงขั้นตอนการพัฒนาคู่มือการใช้กระบวนการที่ศูนย์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการที่ศูนย์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินชิ้นงาน 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน) 3) แบบรายงานพฤติกรรมปฏิบัติของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว 4) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” และ 5) แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการที่ศูนย์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

3.1 แบบประเมินชิ้นงาน

แบบประเมินชิ้นงาน เป็นแบบประเมินผลการทำงาน/ภาระงานของนักเรียนที่ผ่านการเรียนโดยการใช้กระบวนการที่ศูนย์การจัดกิจกรรมแนะแนว ตามหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว ทั้ง 7 หน่วย เพื่อประเมินชิ้นงาน/ภาระงานของผู้เรียน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ความสมบูรณ์ของข้อมูลการทำงาน/รายงานเป็นรูปเล่มและผังนำเสนองานตามองค์ประกอบของหัวข้อแต่ละหน่วย/

แผนที่กำหนด และ 2) ประเมินความสมบูรณ์ของการนำเสนอข้อมูลตามที่ได้รับมอบหมาย ความสมบูรณ์เกี่ยวกับภาษา/เนื้อหา/รูปแบบการนำเสนอ และสื่อประกอบการนำเสนอภาระงานของผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- ระดับคะแนน 4 หมายถึง ความครบถ้วนสมบูรณ์ของภาระงานระดับดีมาก
- ระดับคะแนน 3 หมายถึง ความครบถ้วนสมบูรณ์ของภาระงานระดับดี
- ระดับคะแนน 2 หมายถึง ความครบถ้วนสมบูรณ์ของภาระงานระดับพอใช้
- ระดับคะแนน 1 หมายถึง ความครบถ้วนสมบูรณ์ของภาระงานระดับควร

ปรับปรุง

งาน ดังนี้

- เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมในการประเมินคุณภาพชิ้นงาน/ภาระงาน
- คะแนนรวม 7-8 หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงานมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก
- คะแนนรวม 5-6 หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงานมีคุณภาพอยู่ในระดับดี
- คะแนนรวม 3-4 หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงานมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้
- คะแนนรวม 1-2 หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงานมีคุณภาพอยู่ในระดับควรปรับปรุง

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน)

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน) เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียนร่วมกับบุคคลอื่น โดยครูเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายในห้องเรียน และ/หรือ นอกห้องเรียน ในภาพรวมรายบุคคล การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนประเมิน 5 ประเด็นหลัก คือ 1) การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล 2) ความคิดรวบยอด 3) การเชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่ 4) การนำเสนอครอบคลุมประเด็นเนื้อหา และ 5) ความกระชับถูกต้องชัดเจน โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- ระดับคะแนน 3 หมายถึง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก
- ระดับคะแนน 2 หมายถึง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี
- ระดับคะแนน 1 หมายถึง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับพอใช้

ดังนี้

- เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมในการประเมินคุณภาพชิ้นงาน/ภาระงาน
- คะแนนรวม 11-15 หมายถึง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก
- คะแนนรวม 6-10 หมายถึง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี
- คะแนนรวม 1-5 หมายถึง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้

3.3 แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรม

แนะแนว

แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเอง เป็นแบบประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนเพื่อประเมินพฤติกรรมกาปฏิบัติงานของตนเองก่อน – หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวรายบุคคล ตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดการประเมินของ SOLO หรือ The Structure of Observed Learning Outcome Taxonomy จึงเป็นแบบ (Model) ที่ใช้ในการใช้ระบุ บรรยาย หรืออธิบาย ระดับความเข้าใจอันซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียนในสาระหรือรายวิชา ซึ่ง John B. Biggs และ Kelvin Collis (1982) เป็นผู้เสนอแนวคิดนี้ SOLO Taxonomy ประกอบด้วยระดับความเข้าใจ 5 ระดับ ดังนี้

1. Pre-structural (ระดับโครงสร้างขั้นพื้นฐาน) คือ ในระดับนี้ผู้เรียนจะยังคงไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายที่แท้จริง และยังคงใช้วิธีการง่ายๆ ในการทำความเข้าใจสาระเนื้อหา เช่น ผู้เรียนรับทราบแต่ยังคงพลาดประเด็นที่สำคัญ

2. Uni-structural (ระดับมุมมองเดียว) คือ การตอบสนองของผู้เรียนจะมุ่งไปที่มุมมองที่เกี่ยวข้องเพียงมุมมองเดียว เช่น สามารถระบุชื่อได้ จำได้ และทำตามคำสั่งง่ายๆ ได้

3. Multi-structural (ระดับหลายมุมมอง) คือ การตอบสนองของผู้เรียนจะมุ่งเน้นไปที่หลายๆ มุมมองโดยการปฏิบัติต่อผู้เรียนจะเป็นไปอย่างอิสระ เช่น สามารถอธิบายได้ ยกตัวอย่างได้ หรืออาจเชื่อมโยงได้

4. Relational (ระดับเห็นความสัมพันธ์) คือ การบูรณาการความสัมพันธ์ต่างๆ เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เช่น ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ระบุความแตกต่าง แสดงความสัมพันธ์ อธิบายเชิงเหตุผล และ/หรือนำไปใช้ได้

5. Extended abstract (ระดับขยายนามธรรม) คือ จากขั้นบูรณาการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกัน จากนั้นจึงมาสู่การสร้างเป็นแนวคิดนามธรรมขั้นสูง หรือการสร้างทฤษฎีใหม่ เช่น การสร้างสรรค์ สะท้อนแนวคิด สร้างทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

เทคนิคและวิธีการประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ใช้การประเมินผลจากการประเมินตนเองของผู้เรียน (Self-Assessment of Learners) ซึ่งใช้วิธีการสังเกต (Observation) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับตนเองก่อน-หลังการกิจกรรมแนะแนว ตลอดจนสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ การนำเสนอผลงาน (Presentations) และการร่วมกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมพฤติกรรมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด

โดยมีคำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนที่ผู้เรียนใช้ในการประเมินตนเอง 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติเกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติเกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอในระดับมาก
- 3 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติเกิดขึ้นเป็นบางครั้งไม่สม่ำเสมอในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติเกิดขึ้นเป็นบางครั้งไม่สม่ำเสมอในระดับน้อย
- 1 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัตินานๆครั้งจึงจะเกิดขึ้น ไม่สม่ำเสมอขึ้นอยู่กับโอกาสในระดับน้อยที่สุด

3.4 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ”

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” เป็นแบบประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” ซึ่งผู้เรียนเตรียมพร้อมนำเสนอผลงานเพื่อแสดงถึงความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังจากร่วมกิจกรรมแนะแนวครบทั้ง 7 หน่วย เทคนิคและวิธีการประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพใช้การประเมินผลโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และ เพื่อน (Evaluated by a Group/Parents) ซึ่งใช้วิธีการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) และ ประเมินการนำเสนอผลงาน (Presentations) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความสามารถใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด ประเด็นการประเมินครอบคลุม 5 ประเด็นหลัก คือ 1) การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล 2) ความคิดรวบยอด 3) การเชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่ 4) การนำเสนอผลงานครอบคลุมประเด็นเนื้อหา และ 5) ความกระชับถูกต้องชัดเจนในการนำเสนอผลงาน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ระดับคะแนน 3	หมายถึง	พฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	พฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	พฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับพอใช้
- เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมในการประเมินคุณภาพชิ้นงาน/ภาระงาน ดังนี้

คะแนนรวม 11-15 หมายถึง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

คะแนนรวม 6 - 10 หมายถึง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

คะแนนรวม 1 - 5 หมายถึง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้

3.5 แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว

แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ มีลักษณะเป็นการบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนาความ (Journal Writing) ใช้สำหรับผู้เรียนเขียนสะท้อนการเรียนรู้และการพัฒนาการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้าน หลังจากการเรียนรู้ตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทุกหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยเขียนครอบคลุม 4 ประเด็นหลัก คือ 1) ความรู้ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมแนะแนว 2) แง่คิดที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว 3) การนำความรู้และแง่คิดไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และ 4) ปัญหา/ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมแนะแนว

ขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.5.1 ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ คู่มือการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) หนังสือเรียน จุดประสงค์ คำอธิบาย มาตรฐานการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกต แบบประเมิน แบบบันทึก และแบบวัดและประเมินผลต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัด พฤติกรรม/เนื้อหาสาระที่เหมาะสมเพื่อนำไปจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยสังเคราะห์

3.5.2 สร้างแบบประเมินชิ้นงาน แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม แบบรายงานพฤติกรรมการปฏิบัติของตนเอง แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน และแบบบันทึก

3.5.3 นำแบบประเมินชิ้นงาน แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม แบบรายงานพฤติกรรมกรปฏิบัติของตนเอง แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน และแบบบันทึกไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 5 คน ที่มีลักษณะไม่แตกต่างกันกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง และผ่านการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพมาแล้ว เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในภาษา และการสื่อความหมายของข้อคำถาม จากนั้นนำผลการทดลองไปปรับปรุงแก้ไข

3.5.4 ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบประเมินชิ้นงาน แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม แบบรายงานพฤติกรรมกรปฏิบัติของตนเอง แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน และแบบบันทึก โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม รายการประเมิน รายการสังเกต และเกณฑ์การประเมิน (Scoring Rubrics) ผลการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.5.4.1 แบบประเมินชิ้นงาน มีความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับความสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงาน/ภาระงานที่เกิดจากความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ Mean = 4.40, S.D. = 0.55 ถึง Mean = 4.60, S.D. = 0.55 ซึ่งแสดงว่าแบบประเมินชิ้นงาน มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สามารถนำไปใช้ในการประเมินชิ้นงาน/ภาระงานของผู้เรียน ตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายเพื่อแสดงถึงการมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนได้

3.5.4.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน) มีความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนร่วมกับกลุ่ม ที่แสดงถึงการมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ Mean = 4.40, S.D. = 0.55 ถึง Mean = 4.60, S.D. = 0.55 ซึ่งแสดงว่าแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน) มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สามารถนำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนร่วมกับกลุ่ม ตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายเพื่อแสดงถึงการมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนได้

3.5.4.3 แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว มีความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับการประเมินพฤติกรรมของตนเองของผู้เรียนก่อน – หลังการร่วมกิจกรรมแนะแนว อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ Mean = 4.60, S.D. = 0.55 ถึง Mean = 4.80, S.D. = 0.45 ซึ่งแสดงว่า แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว

มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาคุณภาพโดยนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach มีค่าเท่ากับ .937 ซึ่งแสดงว่า แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สามารถนำไปใช้ในการรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว เพื่อแสดงถึงการมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนได้

3.5.4.4 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” มีความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนในการจัดนิทรรศการวันแนะแนวอาชีพ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ Mean = 4.40, S.D. = 0.55 ถึง Mean = 5.00, S.D. = 0.00 ซึ่งแสดงว่า แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สามารถนำไปใช้ในการประเมินทักษะการปฏิบัติงานผู้เรียนเมื่อเสร็จสิ้นจากการร่วมกิจกรรมแนะแนว และร่วมจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” เพื่อแสดงถึงการมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนได้

3.5.4.5 แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing) มีความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับการเขียนบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนาความ (Journal Writing) สำหรับผู้เรียนเขียนสะท้อนการเรียนรู้และการพัฒนาการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตั้งแต่ Mean = 4.40, S.D. = 0.55 ถึง Mean = 4.80, S.D. = 0.45 ซึ่งแสดงว่า แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สามารถนำไปใช้ในการเขียนบันทึกข้อมูล เชิงคุณภาพแบบพรรณนาความ (Journal Writing) สำหรับผู้เรียนเขียนสะท้อนการเรียนรู้และการพัฒนาการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนได้

3.5.5 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.5.6 ตรวจสอบประสิทธิภาพของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยตรวจสอบประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และ เครื่องมือประกอบการใช้กระบวนการทัศนด้วยการนำไปทดลองใช้ในภาคสนาม (Field Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนดอนคาวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองจัดกิจกรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) ตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยภาพรวมมีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ เท่ากับ 81.57/ 81.27

จากการศึกษาแนวคิดกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีสรรค์สร้างความรู้ ทฤษฎีทางจิตวิทยา ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และ ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว การมีส่วนร่วมของชุมชน และการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ผู้เรียนเรียนรู้จากการสืบค้นหาข้อมูล หาเสาะหาความรู้และการร่วมมือกันเรียนรู้ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการวิเคราะห์ผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้ชื่อกระบวนการทัศนว่า “UNIQUE Model” หรือ “กระบวนการทัศนยูนิค” โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยวิธีการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และผ่านการหาประสิทธิภาพจากการทดลองใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบภาคสนาม (Field Tryout) หลังจากการทดลองภาคสนาม (Field Tryout) ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการทัศนตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง ประเด็นที่ปรับปรุงแก้ไขสรุปได้ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ข้อเสนอแนะในการปรับกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวหลังจากการทดลองภาคสนาม (Field Tryout)

หัวข้อการแก้ไขที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ	แนวทางการแก้ไข
<p>ปรับรูปแบบการนำเสนอโมเดลของกระบวนการให้นักเรียนให้มีสีสันสะดุดตาและภาพที่สามารถสื่อความหมายให้ชัดเจนเป็นเอกลักษณ์เพิ่มขึ้น</p> <p>ภาพเดิม :</p> 	<p>ปรับใหม่ดังภาพ : สัญลักษณ์ดอกทานตะวัน เป็นสัญลักษณ์ของการปรับตัวของนักเรียนอย่างไม่หยุดนิ่งแม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปตามกระแสใด ๆ ยังต้านทานแสงตะวันได้ดีตลอดไป</p>
<p>ระบุรายละเอียดของกระบวนการ และองค์ประกอบของกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอน การจัดการเรียน ปัจจัยสนับสนุน การวัดและประเมินผลให้ชัดเจน พร้อมทั้งปรับทิศทางของลูกศรให้มีความชัดเจนและถูกต้องเหมาะสม โดยบอกจุดเริ่มและจุดสิ้นสุดให้ชัดเจน</p>	<p>ปรับใหม่ดังภาพ</p>

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ดังตารางที่ 25 หน้า 251

หลังการทดลองใช้ภาคสนาม (Field Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ด้วยรูปแบบยูนิต “UNIQUE Model” ได้มีการปรับปรุงกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อีกตามคำแนะนำของ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญโดยเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอโมเดลให้มีความกระชับชัดเจน สื่อความหมายชัดเจน ระบุตัวเลขที่ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงถึงจุดเริ่มและจุดสิ้นสุดของการจัดกิจกรรม

หลักการ

การพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง คำนึงถึงความต้องการของมนุษย์ การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติ ประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม (UNIQUE) กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 6 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระชับ (Understanding Information and Content : U) เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษาข้อมูลที่ครอบคลุมหมายให้ โดยการทำ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ของกรณีศึกษา ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ โดยวิธีการดังนี้

1. อ่านและทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ
2. เก็บสาระสำคัญหรือจับประเด็นหลัก ๆ ให้ได้
3. เขียนความสัมพันธ์หรือแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ ในเชิงบรรยายสั้น ๆ
4. ประเมินความสัมพันธ์และประเด็นต่าง ๆ
5. สรุปข้อมูล สถิติหรือสารสนเทศในเนื้อหา สาระ ข้อมูลความรู้ ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องครบถ้วน ถูกต้องหรือตรงประเด็นก็ได้ ต้องคาดเดาอย่างมีเหตุผลหรือสร้างขึ้นเองจากข้อมูลที่มี

ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่ายข้อมูลให้ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 โดยมีวิธีการดังนี้

1. แลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลของตนเองและสมาชิกในกลุ่มด้วยเทคนิควิธีการที่เอื้ออำนวยและสะดวกต่อการถ่ายโอนข้อมูลตามยุคสมัย
2. ร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นประเด็นสำคัญของข้อมูลในกลุ่มอีกครั้งทั้งในและนอกห้องเรียน

3. ติดตามสร้างข้อมูลเครือข่ายโดยเลือกนำข้อมูลที่ได้มาสรุปประเด็นแก้ไขสถานการณ์ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่งประกอบการจริง โดยมีเป้าหมายคือ

1. ระบุ “ปัญหา”, “ความแตกต่าง” ต่าง ๆ ให้ได้
2. ระบุข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
3. พิจารณาความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ
4. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมซักถาม ปรึกษาหารือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำมาสรรสร้างเป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกันโดยมีวิธีการดังนี้

1. เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาสรรสร้างชิ้นงานหลาย ๆ วิธีล่วงหน้า
2. สร้างหลาย ๆ ทางเลือก หรือหลาย ๆ วิธีการสำหรับการแก้ปัญหาเพื่อสรรสร้างชิ้นงานอย่างมีคุณภาพ
3. จัดลำดับความสำคัญของวิธีการแก้ปัญหาเพื่อสรรสร้างชิ้นงานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น
4. พิจารณาถึงทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์หลัก ๆ ก่อน
5. พิจารณาทางเลือกที่เป็นเชิงปฏิบัติการสำหรับทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์
6. พิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ
7. สรุปเป็นชิ้นงาน/ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดีข้อบกพร่อง อภิปรายสะท้อนความคิดจนได้ข้อสรุปของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปข้อมูลชิ้นงาน/ผลผลิตทั้งในแง่มุมผลดีผลเสีย ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนคุณค่าและคุณประโยชน์
2. สรุปผลการวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับปัญหาความสนใจของตนเองและสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

3. เพิ่มเติมหรือตัดทอนผลสรุปได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์หรือความสนใจของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประชุมเพื่อเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจ แก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการรายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. จัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อเตรียมพร้อมการนำเสนอผลงานและการรายงานผล
2. นำเสนอผลงานในรูปแบบรายงาน/ชิ้นงาน/ผลผลิต
3. วิเคราะห์ สรุปผลการนำเสนอและรายงานผลอีกครั้งเพื่อนำปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะสรุปผลเป็นแนวทางพัฒนางานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการวัดและประเมินสมรรถนะของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด

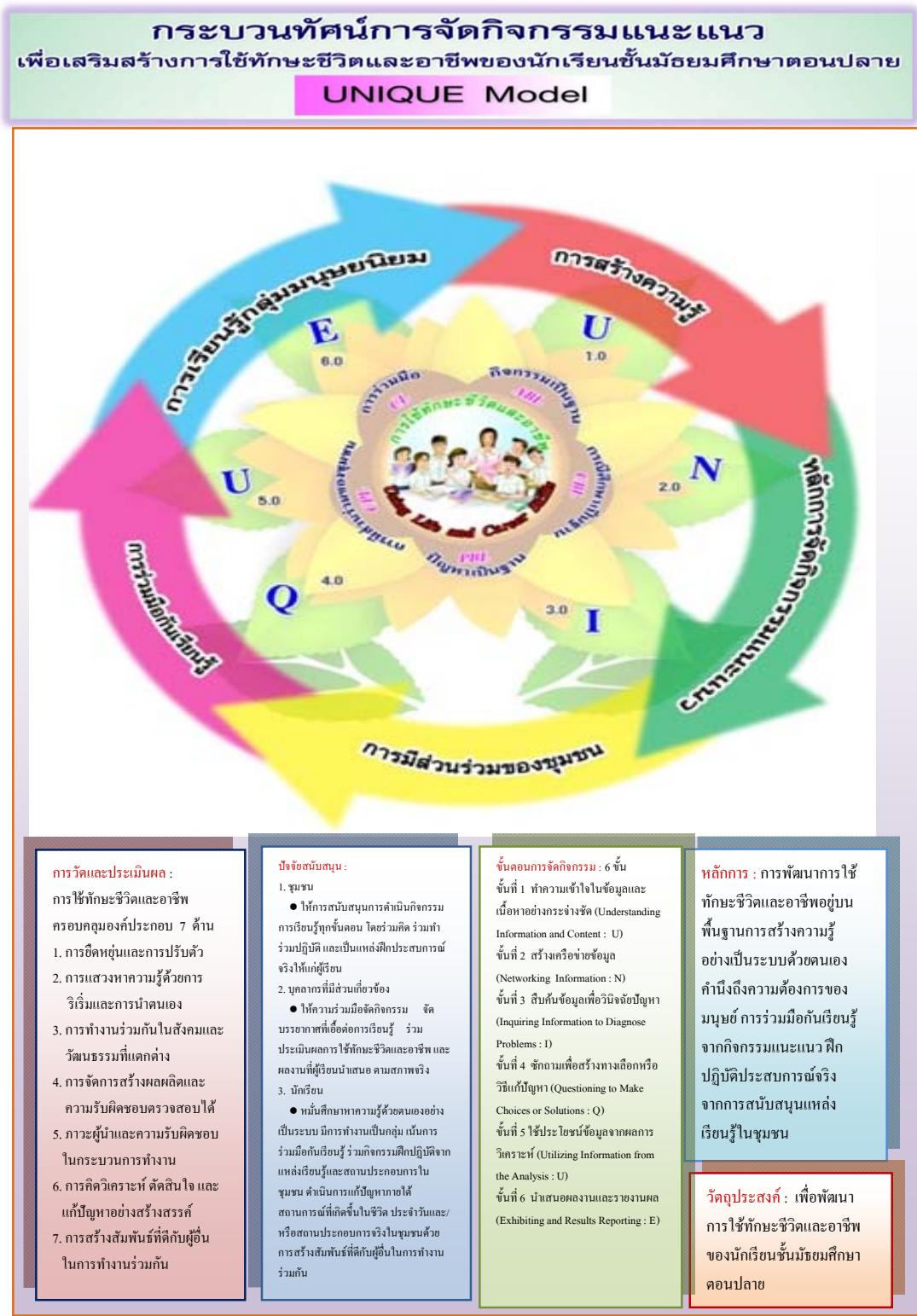
ปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย

1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน
2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการ ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง
3. นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการ ในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริง ในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดสู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม เป็นฐาน การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีสร้างสรรค์สร้างความรู้ ทฤษฎีทางจิตวิทยา ได้แก่

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และ ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว การมีส่วนร่วมของชุมชน และการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ผู้เรียนเรียนรู้จากการสืบค้นหาข้อมูล หาเสาะหาความรู้และการร่วมมือกันเรียนรู้ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการวิเคราะห์ผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย โดยใช้ชื่อกระบวนการทัศน์ว่า “UNIQUE” หรือ “กระบวนการทัศน์ยูนิก” โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยวิธีการสัมมนา อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และผ่านการหาประสิทธิภาพจากการทดลองใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวแบบภาคสนาม (Field Tryout) ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขหลังจากการตรวจสอบคุณภาพและหาประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ดังแผนภาพ ที่ 18

แผนภาพที่ 18 กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (UNIQUE Model) ปรับแก้หลังการทดลองภาคสนาม (Field Tryout) ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

จากขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการทัศนัยการ
จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลายสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 19

แผนภาพที่ 19 แสดงขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลกระบวนการทัศนัย
การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย

และจากขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการได้ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 สรุปขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) : การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
1. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	สังเคราะห์	เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
1.1 สังเคราะห์กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	สังเคราะห์	เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ข้อมูลเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ชัดเจน

ตารางที่ 26 สรุปขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) : การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
1.3 ตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาตอนปลาย	จัดสัมมนา อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)	ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 14 คน - ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 4 คน - ด้านการจัดการกิจกรรมแนะแนวและจิตวิทยา การเรียนการสอน จำนวน 2 คน - ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 5 คน - ด้านการพัฒนา รูปแบบการจัดการกิจกรรม การเขียน หน่วยและแผนการจัดกิจกรรม จำนวน 2 คน - ด้านการบูรณาการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จำนวน 1 คน	ประเด็นคำถามการจัดสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)/ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) - ความถูกต้องเหมาะสมของกระบวนการที่ค้นหา ในประเด็นเกี่ยวกับ.... 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4) ปัจจัยสนับสนุน และ 5) การวัดและประเมินผล	กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพผ่านการตรวจสอบคุณภาพ

ตารางที่ 26 สรุปรูปแบบที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) : การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
<p>2. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล</p> <p>2.1 ศึกษาเอกสารต่างๆ</p> <p>2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล</p>	<p>สังเคราะห์</p> <p>สร้าง</p>	<p>เอกสาร</p> <p>เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล</p>	<p>การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)</p> <p>เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - คู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว - หน่วยแผนการจัดการกิจกรรมแนะแนว - แบบประเมินชิ้นงาน - แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลัง - แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - แบบบันทึก 	<p>ข้อมูลแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง</p> <p>เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีคุณภาพ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - คู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว - หน่วยแผนการจัดการกิจกรรมแนะแนว - แบบประเมินชิ้นงาน - แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลัง - แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - แบบบันทึก
<p>2.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)</p> <p>2.4 การหาประสิทธิภาพและคุณภาพของเครื่องมือ</p>	<p>สอบถาม</p> <p>สังเกต</p> <p>ประเมิน</p> <p>สัมภาษณ์</p>	<p>ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน</p> <p>นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลักษณะไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน</p>	<p>แบบประเมินค่า/ค่าดัชนีความสอดคล้องและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)</p> <p>เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล/คำร้อยละ, ค่าความเชื่อมั่น, ค่า E₁/E₂ ตามเกณฑ์ 80/80</p>	<p>เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ</p> <p>เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบหาประสิทธิภาพและคุณภาพ</p>

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) ทดลองใช้กระบวนการทัศน์ (Implementation : I)

วัตถุประสงค์ เพื่อทดลองใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนดอนคาวิทยาลัย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 10 ห้องเรียน รวมนักเรียนจำนวน 320 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนดอนคาวิทยาลัย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1) และเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 31 คน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2) รวมทั้งสิ้น 67 คน

แบบแผนการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแผนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวตามรูปแบบกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพกับการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบปกติ ด้วยวิธีกำหนดแบบแผนการวิจัยแบบ 2 กลุ่ม ทดสอบเฉพาะหลังเรียน แบบ Non – Randomized Control – Group Posttest only Design (Campbell and Stanley, 1973 : 6; Tuckman, 1999 : 159 – 174 อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 150 - 152) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดสอบความแตกต่างของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพไม่แตกต่างกัน ($t = .70$, $sig = .24$) ดังแบบแผนในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 แบบแผนการเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรม
แนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม

กลุ่ม	ทดสอบ ก่อนจัดกิจกรรมแนะแนว	ทดลองจัดกิจกรรม แนะแนว	ทดสอบ หลังจัดกิจกรรมแนะแนว
E	$\sim T_{1E}$	X	T_{2E}
C	$\sim T_{1C}$	$\sim X$	T_{2C}

E แทน กลุ่มทดลอง โดยใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ
เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

C แทน กลุ่มควบคุม โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวรูปแบบปกติ

$\sim T_{1E}$, $\sim T_{1C}$ แทน ไม่มีการทดสอบก่อนจัดกิจกรรมแนะแนว

X แทน การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรม
แนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

$\sim X$ แทน การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว
รูปแบบปกติ

T_{2E} , T_{2C} แทน การทดสอบหลังจัดกิจกรรมแนะแนว

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียน
กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุม นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลจากการวิเคราะห์ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมการปฏิบัติ และการนำเสนอ
ผลงาน จากการประเมินนักเรียนกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
แนะแนว โดยการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผล จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่

1.1 แบบประเมินชิ้นงาน

1.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน)

1.3 แบบรายงานพฤติกรรมปฏิบัติของตนเองก่อน- หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว

1.4 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ
“วันแนะแนวอาชีพ”

1.5 แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing)

2. ข้อมูลจากการประเมินชิ้นงาน การสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน) การรายงานพฤติกรรมกรปฏิบัติของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว การประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” และการวิเคราะห์การเขียนบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing) ในแต่ละหน่วยการจัดกิจกรรม ซึ่งได้จากการประเมินกลุ่มตัวอย่างในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนกรจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (E_1/E_2) โดยการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลผลิต (E_2) โดยที่ E_1 ได้จากคะแนนการปฏิบัติงานและผลงาน และ E_2 ได้จากคะแนนการรายงานพฤติกรรมปฏิบัติของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว โดยใช้เกณฑ์ 80/80

จากขั้นตอนการนำกระบวนการทัศนกรจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการนำกระบวนการทัศนกรจัดกิจกรรมแนะแนวไปดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการได้ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 สรุปขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R_2) ทดลองใช้กระบวนการ (Implementation : I) : กระบวนการทัศนกรจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
1. เพื่อทดลองใช้กระบวนการ-ทัศนกรจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	1. ชี้แจงหลักการ เหตุผล และประโยชน์ ของการวิจัยให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง 2. ชี้แจงให้นักเรียนรายงานพฤติกรรมกรปฏิบัติของตนเองก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว 4. ดำเนินการทดลองและประเมิน สังเกต บันทึกผลระหว่างการทดลอง 5. สัปดาห์ที่ 20 ประเมินหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนคอนลาวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 กลุ่มทดลองจำนวน 36 คนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 กลุ่มควบคุมจำนวน 31 คน	- กระบวนการทัศนกรจัดกิจกรรมแนะแนว - เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล / การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, t-test	ได้กระบวนการทัศนกรจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผ่านการนำไปใช้จริง

ตารางที่ 28 สรุปขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) ทดลองใช้กระบวนการทัศน์ (Implementation : I)
: กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
2. เพื่อประเมินความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ	- เปรียบเทียบคะแนนผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวของกลุ่มตัวอย่าง - เปรียบเทียบคะแนนผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 36 คน - นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 31 คน	- แบบประเมินชิ้นงาน - แบบสังเกต - พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว - แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ "วันแนะแนวอาชีพ" - แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing)/คำเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, t-test	
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว	1. หาค่าประสิทธิผลจากแบบประเมิน แบบสังเกต แบบรายงาน แบบบันทึก 2. ประเมินความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพและคะแนนรายงานพฤติกรรมกรปฏิบัติของตนเองก่อนหลังร่วมกิจกรรมแนะแนว	- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 (กลุ่มทดลอง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 36 คน - นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 (กลุ่มควบคุม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 31 คน	แบบประเมิน แบบสังเกต แบบรายงาน แบบบันทึก/ หาประสิทธิผลและประสิทธิภาพของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว (E ₁ /E ₂)	

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) ประเมินผล (Evaluation : E)

วัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และนำข้อมูลมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป และสามารถนำไปขยายผลกับนักเรียนหลายห้องเรียนในบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลผลการทดลอง ใช้รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มาพิจารณาประเมินผล และปรับปรุงกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยดำเนินการ ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว โดยดูผลก่อนและหลังการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้น และเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสถิติค่า (t-test) แบบอิสระและไม่อิสระ

2. ตรวจสอบ ปรับปรุง/แก้ไข กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำผลการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวมาพิจารณาความเหมาะสมตามองค์ประกอบต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านขั้นตอนการจัดการกิจกรรม (UNIQUE) กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการกิจกรรม 6 ขั้น ผู้วิจัยเสนอแนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณา และนำมาปรับปรุงแก้ไข จัดทำเป็นกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับสมบูรณ์

3. รับรองกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพด้วยการนำกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวไปขยายผล (Transportability) เป็นขั้นตอนการนำกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผ่านการนำไปทดลองใช้จริงพิจารณาปรับปรุง/แก้ไขแล้ว ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการขยายผลการวิจัย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะไม่แตกต่างกับกลุ่มทดลองที่ใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

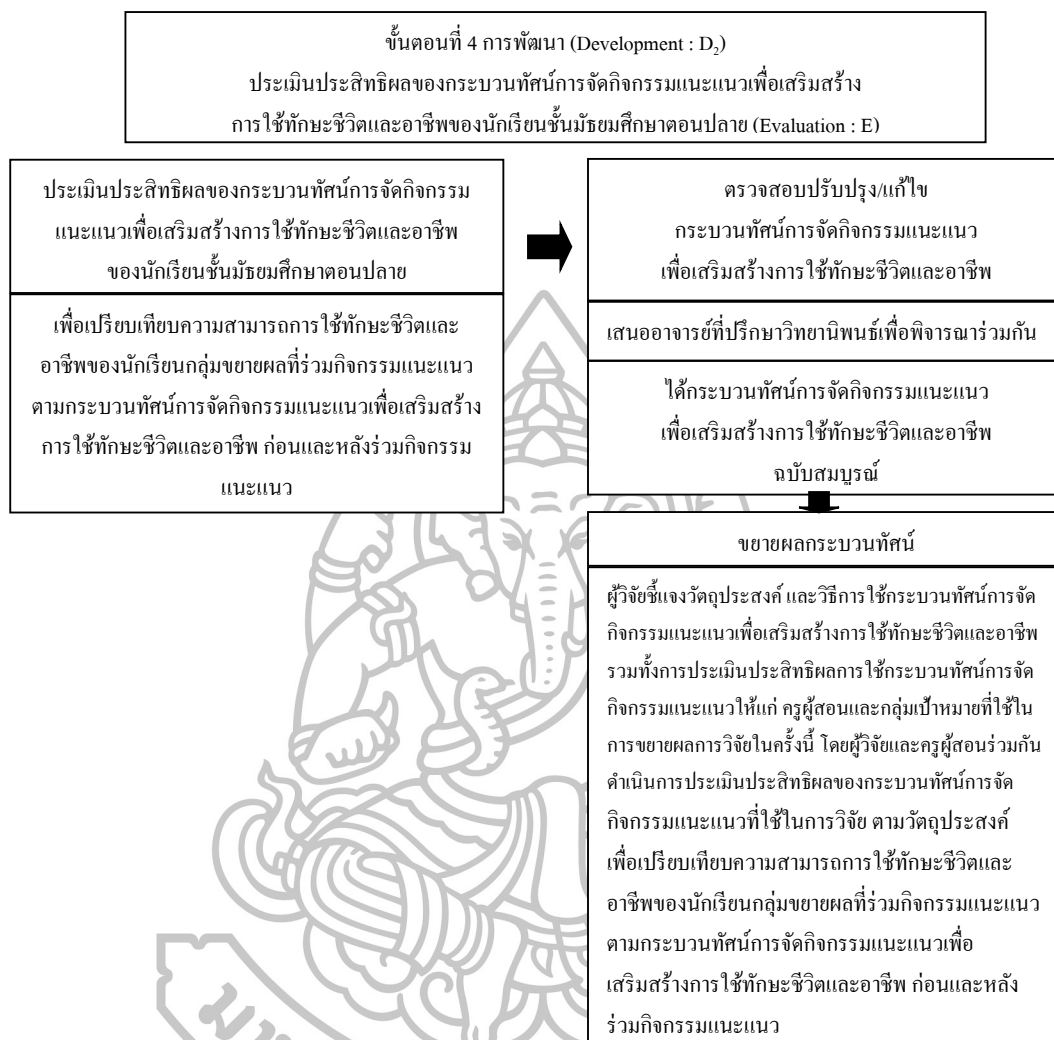
โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการขยายผลการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนดอนคาวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน และนักเรียน โรงเรียนจิวรายนบุญมีรังสฤษฎ์ จำนวน 23 คน เนื่องจากนักเรียนมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะไม่แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

โดยการขยายผลครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบว่ากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีลักษณะไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จะมีประสิทธิผลเป็นอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ ในการขยายผลการวิจัยครั้งนี้ โดยพิจารณาจากการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ใช้ในการวิจัยเฉพาะวัตถุประสงค์สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผลที่ร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ก่อนและหลังร่วมกิจกรรมแนะแนว

ในการดำเนินงานนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) แล้วนำไปขยายผล ผู้วิจัยดำเนินงานเช่นเดียวกับการนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพไปทดลองใช้จริงในขั้นตอนที่ 3 และประเมินประสิทธิผลในขั้นตอนที่ 4 ของการวิจัยและพัฒนา ทั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจกับครูผู้สอนที่นำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพไปใช้ คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการขยายผลครั้งนี้

จากขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) เพื่อประเมินประสิทธิผลของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Evaluation : E) ผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการ ดังแผนภาพที่ 20

แผนภาพที่ 20 ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) ประเมินประสิทธิผลของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากขั้นตอนการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการได้ดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ขั้นตอนการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	ประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน	1. นักเรียนกลุ่มทดลองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนดอนคาวิทยา จำนวน 36 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 2. นักเรียนกลุ่มควบคุมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนดอนคาวิทยา จำนวน 31 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 3. นักเรียนที่ขยายผลเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนดอนคาวิทยา จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 และโรงเรียนจิวราชบุรีมีรังสฤษฎี จำนวน 23 คน	- แบบประเมินชิ้นงาน - แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน) - แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว - แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” - แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing)/ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) , t-test, การวิเคราะห์เนื้อหา	นักเรียนกลุ่มตัวอย่างและนักเรียนที่ขยายผลมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ประเมินประสิทธิผลของการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย เพื่อ 2.1 เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามรูปแบบกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2.2 เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้รับจากการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพกับการจัดการกิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบปกติ และ 3) ขยายผลกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ที่มีลักษณะเป็นแบบแผนเชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) ด้วยการศึกษาวិธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) เสริมด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 3 ผลการขยายผลกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรม
แนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ผลการศึกษาเอกสารข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรม
แนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสาร มีข้อค้นพบดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน นโยบายการจัดการศึกษาตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยุทธศาสตร์การแนะแนว ศึกษาหลักการ แนวคิด
ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) ศึกษาความคิดเห็นจาก
ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) ด้านการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิต
และอาชีพ และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัด
กิจกรรมแนะแนว การจัดการกิจกรรมที่เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งมีผลการศึกษาและ
วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสรุปได้ดังนี้

1.1.1 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
และศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) ด้วย
วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พบว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว)
มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคมเต็มตามศักยภาพ ให้มีทักษะชีวิต
มีความสุข อยู่อย่างพอเพียง เป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี ด้วยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มี
ความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมแนะแนว
(Guidance Activity) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม
สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ
สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่
ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน ขอบข่ายการแนะแนวเพื่อ
พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) การ
แนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social
Guidance) ความสำคัญของการแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติ
กล่าวคือ สร้างคนให้รู้จักคุณค่าในตนเอง สร้างงานให้คนรู้จักความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพของตน
รู้ข้อมูลอาชีพ ตลอดจนสามารถเชื่อมความสัมพันธ์คุณลักษณะของตนเองกับอาชีพได้ถูกต้อง มีการ
ฝึกงานอาชีพหรือมีประสบการณ์ในงานมีคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้
ประสบความสำเร็จ และสร้างชาติ ให้คนมีวิหาคความรู้ทางวิชาการ มีคุณธรรมจริยธรรม และเห็น
ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในยุคปัจจุบันที่จะพัฒนาคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้

ดังนั้นบทบาทของครู คือ การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการเข้าร่วมกับการสร้างความรู้สึกที่ดีของผู้เรียน (Feelings) ร่วมคิด (Thoughts) และชี้แนะแนวคิด (Ideas) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน ไม่ใช่ความต้องการของพวกเขา แต่หากเป็นเพราะการขาดทักษะการแก้ไขปัญหาที่ดีของผู้เรียนนั่นเอง (Greene, 2008; Burden, 2003; Watson, 2003) วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้ผู้เรียน 1) ค้นพบความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) รู้จักแสวงหาความรู้จากข้อมูล ข่าวสารแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านการศึกษาอาชีพส่วนตัวสังคมเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนเลือกแนวทางการศึกษาอาชีพได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง 3) พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 4) มีความรู้มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 5) มีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตเสริมสร้างวินัยคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน และ 6) มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัวสังคมและประเทศชาติ

1.1.2 ผลการวิเคราะห์แนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว หลักการ แนวคิด เทคนิค ขั้นตอนและกระบวนการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ มุ่งเน้นการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตให้แก่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ต้องอาศัยหลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ และสรุปผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลความรู้ องค์ประกอบของพฤติกรรม และตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีพัฒนาการของการใช้ทักษะชีวิตและ271อาชีพเพิ่มขึ้น และจากแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2555), Sue Z. Beers (2011), วิจารย์ พานิช (2555), วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2556) และแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ทักษะอาชีพจากแนวคิด Ginzberg (1974), Super (1957), Tiedman and O' Hara (1963), สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2557) และ Man Power Group (2013) จำนวน 7 องค์ประกอบ คือ

1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว
2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง
3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้
5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน
6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

7. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

โดยครอบคลุมตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียนของการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 15 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ยึดหยุ่นโดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง
2. จัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงานที่สนใจ และลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
3. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
4. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว)
5. เรียนรู้โดยการนำตนเองโดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล
6. มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)
7. ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)
8. จัดการ โครงการ โดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
9. สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
10. สำนึกความรับผิดชอบโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น
11. ให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่นโดยสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
12. รับผิดชอบต่อบุคคลอื่นโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น
13. ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ
14. แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ
15. สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

1.2 ผลการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทัศน
การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis) พบว่า

1.2.1 กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว (Paradigm of Guidance Activity)

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว สามารถสรุปได้ว่า
วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถบูรณาการการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เป็นต้นว่า
การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้
กรณีศึกษาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็น และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ
มีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งใช้วิธีเชิงระบบในการกำหนดองค์ประกอบหลัก คือ ปัจจัย (Input) ด้าน
ผู้สอน ผู้เรียน สื่อ บรรยากาศการเรียน กระบวนการเรียนรู้ (Process) กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning
Activity) ที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือผลลัพธ์
ที่คาดหวัง ใช้กระบวนการ วิธีการและเทคนิคการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการร่วมมือ เสริม
พัฒนาการคิดสู่การใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ด้วยวิธีการพัฒนาจากการศึกษาหลักการ แนวคิด
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ซึ่งเป็นทฤษฎี
ที่มีรากฐานมาจาก Vygotsky มีแนวคิดที่สำคัญที่ว่า "ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการ
พัฒนาด้านพุทธิปัญญา"รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญาเชื่อว่าผู้เรียน
สร้างความรู้โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นได้แก่ เด็กกับผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครูและ
เพื่อนในขณะที่เด็กอยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม (Socio cultural context) โดยให้ผู้เรียน
สร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบท (context) หรือ
สิ่งแวดล้อมในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นฐานการเรียนรู้ "Social Constructivism" เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ
การคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา ร่วมกับกลุ่ม ดังนั้นการจัดกิจกรรมแนะแนวเน้นให้ผู้เรียนคิด
ลงมือกระทำและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองส่วนผลผลิต (Product) กำหนดว่าผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มี
พัฒนาการของการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพเพิ่มขึ้น และมีความสามารถเสริมสร้าง
การใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพตามองค์ประกอบของทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้โดย
การนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวไปเชื่อมโยง ปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่
ตนเองและสังคม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

1.2.2 รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว (Instructional Models) มีมากมายหลาย
รูปแบบควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาวิชา ความ
สนใจ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียน และจัดเตรียมสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้
มีความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรม ในการวิจัยครั้งนี้ มีเป้าหมายในการเสริมสร้าง

การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการ ดังนั้น ผู้วิจัยนำแนวคิดของแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skills) มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวจากการศึกษาพบว่า มีแนวคิดและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนา กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

1.2.2.1 ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory)

เป็นทฤษฎีที่มีหลักการสำคัญที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้คือ 1) การให้ผู้เรียนลงมือสร้างสิ่งของหรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมายซึ่งจะรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเองกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอกสามารถเชื่อมโยงและสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ 2) การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งครูต้องจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีทางเลือกที่หลากหลายและเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่าได้ส่วนครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและคอยอำนวยความสะดวก 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันทำให้ผู้เรียนเห็นว่าเป็นแหล่งความรู้อีกแหล่งหนึ่งที่สำคัญ การสอนเป็นการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมคนออกไปเผชิญโลก ถ้าผู้เรียนเห็นว่าเป็นแหล่งความรู้สำคัญและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ เมื่อจบการศึกษาออกไปก็จะปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ เป็นการเน้นการใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆด้วยตนเองเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมที่ฝังแน่นเมื่อผู้เรียนเรียนรู้ว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไร (Learning how to Learn) 5) การจัดการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนและนำเสนอผ่านผลงานที่จัดทำ ดังนั้นครูผู้สอนต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) เชื่อมโยงสิ่งที่รู้แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียน 2) การให้โอกาสผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มทำโครงการที่ตนเองสนใจ 3) เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอความคิด ผลงานและผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน 4) ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ ครูเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ ทั้งนี้ผู้วิจัยสรุปการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นการทำความรู้ให้กระจ่างแจ้ง 2) ชั้นการระบุนการ ใ้รับและการเข้าใจข้อมูลใหม่ 3) ชั้นการยืนยันความถูกต้องและการใช้ข้อมูล

1.2.2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism Theory)

เป็นทฤษฎีที่มีหลักการสำคัญที่คำนึงถึงความเป็นคนของบุคคล คุณค่าของคนเป็นหลัก โดยจะมองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะที่ว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มนุษย์เป็นผู้ที่มีอิสระสามารถที่จะนำตนเอง และพึ่งตนเองได้ เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ให้สังคม มีอิสระเสรีภาพที่จะเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะไม่ทำให้ผู้ใดเดือดร้อน ซึ่งรวมทั้งตนเองด้วย มนุษย์เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและเป็นผู้สร้างสรรค์สังคม นักคิดกลุ่มมนุษยนิยมให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความต้องการและมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กระบวนการทัศนัยการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งคำนึงถึงเป้าหมายสูงสุดคือ การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละคน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

1.2.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget

แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้เน้นเรื่องพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลที่เป็นไปตามวัยและเชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากระบวนการการค้นพบด้วยตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนและจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากๆ ควรให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระและสอนการคิดแบบรวบยอดเพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และ Bruner และทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงสังคมของ Vigotsky มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงเป้าหมายสูงสุดคือ การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละคน

1.2.2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning)

แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 - 6 คนช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่มและมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการ

วิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุง ส่วนบกพร่องของกลุ่มเดียว ทั้งนี้การเรียนรู้แบบร่วมมือกันหรือการร่วมมือกันเรียนรู้เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ให้นักเรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตาม จุดมุ่งหมาย มุ่งเน้นการร่วมกันปฏิบัติงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รับฟังความคิดเห็นกัน ช่วยเหลือกันและกัน และสมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องร่วมรับผิดชอบ ต่อผลงานของกลุ่มและผลงานของตนเอง ซึ่งวิธีการสอนในแบบดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนมีความ กระตือรือร้น ภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองและต่อกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนมี ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีเกิดการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น สร้างความมั่นใจในตนเอง และรู้ถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น (วัชราน เล่าเรียนดี, 2555; Johnson and Johnson, 1996; Slavin R.E., 1990) ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ จอยซ์และเวลด (Joyce and Weil, 1986, อ้างถึงใน วัชราน เล่าเรียนดี, 2555: 156) ที่ได้กล่าวว่าการสอนแบบร่วมมือเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา โดย เพื่อนในกลุ่มจะช่วยเหลือแนะนำกันเนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวัยเดียวกัน สามารถสื่อสาร สื่อความหมาย แก่กันและกันได้ง่ายและทำให้เข้าใจง่ายกว่าที่ครูสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำมาผนวก ร่วมกับวิธีการสอนได้หลากหลายวิธี ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักการ แนวคิด ของการเสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นตอนกิจกรรมกลุ่ม 3) ขั้น วิเคราะห์ผลงาน 4) ขั้นนำไปใช้ 5) ขั้นสรุปและประเมินผล ทั้งนี้ผู้วิจัยบูรณาการแนวคิดดังกล่าวสู่ กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กระบวนการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ต่อไป

1.2.2.5 แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL)

เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ที่จะคิด แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ผสมผสานกับการใช้ เทคโนโลยีเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเป็นแนวการสอนแบบใหม่ที่ไม่เน้นให้ ผู้เรียนท่องจำ แต่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง (Hand - On Learning) และมีบทบาทในการค้นคว้าหา ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active) โดยเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ทำจริง (Learning by doing) ซึ่งผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีกว่า การท่องจำ อีกทั้งยังได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง (High-order thinking skill) ได้แก่ การ วิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเป็นการพัฒนาศักยภาพทางสมอง การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยเปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้

การสร้างปฏิสัมพันธ์ และการร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน โดยครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง (รัชนีกร ทัพชัย, 2552: 13 ; สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา, 2555: 1) ทั้งนี้การออกแบบกิจกรรม (Activity design) จะต้องพิจารณาใน 3 กลุ่มหลัก คือกลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มพัฒนาการทางสติปัญญา และกลุ่มวิชาการ และแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ใช้เทคนิค วิธีการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนซึมซับความรู้ ความเข้าใจ ผ่านการเล่นเกม กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจ สามารถเกิดแนวคิดขึ้นเองในเนื้อหา สารระหว่างร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมกลุ่มจะสามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี (วิโรจน์ ลักษณ์อดิศร, 2550) เนื่องด้วยเหตุผลที่ว่า “กิจกรรมกลุ่ม” เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ความหมายของกิจกรรมกลุ่มประกอบด้วย 2 ประการสำคัญ คือ กิจกรรมกลุ่มที่ผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ แก่สมาชิกหรือผู้นำอภิปรายเพื่อที่สมาชิกจะได้บรรลุถึงความมุ่งหมายของกลุ่ม และกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ที่สมาชิกเป็นผู้ดำเนินการคือ ผู้เรียนได้วางแผนร่วมกันจัดขึ้น (Hereold, 1952: 429 - 504; Ohesen, 1970: 6 - 7) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้กิจกรรมเป็นฐานประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นตอนิปรายและขั้นสรุป และการนำไปใช้

1.2.2.6 แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning : CBL)

เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลรู้จักคิดอย่างเป็นระบบและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เกิดความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน จากแนวคิดของนักวิชาการหลากหลายท่าน (Smith and Regan, 1999 อ้างถึงใน วัชรวิภา เล่าเรียนดี, 2555 ; Koldner, 1992, อ้างถึงใน นิตยา โสริกุล, 2547; ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553; ทิสนา แจมมณี, 2552) สรุปกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน มีลักษณะสำคัญที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ 1) ขั้นเตรียมตัวผู้เรียน คือ การแนะนำจุดมุ่งหมายหรือปัญหาที่จะต้องพิจารณากับผู้เรียนก่อนลงมือศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสนใจและจำทำให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลในกรณีศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) ขั้นเสนอ

และศึกษากรณีศึกษา เป็นการเสนอกรณีศึกษาผ่านใบความรู้ในชุดกิจกรรม แนวแนวหลากหลายรูปแบบ เช่น ข่าว เอกสาร วิดีทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกรณีศึกษาตามองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ 3) ขั้นการวิเคราะห์และอภิปรายกรณีศึกษาเป็นรายกลุ่ม เป็นการสะท้อนความคิดระหว่างกันเพื่อสร้างทางเลือกในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ 4) ขั้นประเมินทางเลือกและลงข้อสรุป เป็นการตัดสินใจเลือกทางเลือกหรือตอบคำถามที่มีความเหมาะสมที่สุด 5) ขั้นสรุปข้อคิดและหลักการ เป็นการสรุปข้อคิดเห็นที่ผู้เรียนได้จากการวิเคราะห์รายละเอียดต่าง ๆ ของกรณีศึกษาให้เป็นหลักการทั่วไป เป็นขั้นที่ผู้สอนจะได้เสนอหลักการหรือทฤษฎีหรือข้อปฏิบัติที่สัมพันธ์กับกรณีศึกษา ซึ่งผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้า เตรียมมาเป็นอย่างดีแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีหลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติกว้างขวาง เชื่อมโยงความรู้และความคิดสู่ทักษะการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

1.2.2.7 แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL)

เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) มีวิธีการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาหรือสถานการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นการเรียนที่พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา โดยมีลักษณะเด่นของการเรียนรู้ ได้แก่ ใช้ปัญหาแท้จริงเป็นตัวกระตุ้นการแก้ปัญหาและเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นทักษะการคิด เรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยมีบูรณาการของเนื้อหาความรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะส่งเสริมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นของนักเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้ 1) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Student-Centered Learning) 2) การเรียนรู้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดเล็ก(ประมาณ 3 – 5 คน) 3) ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ (Guide) 4) นักเรียนคือผู้ที่มองเห็นปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเองผู้เรียนเป็นคนแก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) 5) ปัญหาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือปัญหาจริง ซึ่งปัญหาจะช่วยกำหนดกรอบแนวคิดหรือกำหนดจุดเน้นและกระตุ้นการเรียนรู้ 6) ปัญหาคือสิ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา 7) ความรู้ใหม่จะเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง 8) ประเมินผลจากสถานการณ์จริง โดยดูจากความสามารถในการปฏิบัติ (authentic assessment) ทั้งนี้ตามแนวคิดของ Bridges (1992) สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมความพร้อมผู้เรียน 2) เสนอสถานการณ์ของปัญหา ผู้สอนเกริ่นนำเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะได้พบ จากนั้นจึงนำเสนอสถานการณ์ปัญหา

พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์หรือประเด็นปัญหาที่ต้องการให้แก้ไข รวมทั้งบอกแหล่งข้อมูลที่เตรียมไว้และแหล่งข้อมูลภายนอกที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปค้นคว้าได้ 3) กำหนดกรอบการศึกษา 4) สร้างสมมติฐาน 5) ค้นคว้าข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน 6) ตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา 7) สร้างผลงานหรือปฏิบัติตามทางเลือก 8) ประเมินผลโดยวิธีที่หลากหลาย ผู้วิจัยนำกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อกำหนดเป็นกระบวนการรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการทัศนคติการจัดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้น

1.2.2.8 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning : CPL)

เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนานักเรียนทั้งด้านความรู้ทัศนคติและทักษะ โดยผ่านการสังเคราะห์เพื่อให้ได้โครงสร้างพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นภาพรวมของสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ โดยการใช้บริบทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียน นักเรียนจะถูกปลูกฝังการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นการทำกิจกรรมกลุ่มและมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้นและชี้แนะ พร้อมมุ่งเน้นการระดมความคิดของนักเรียน เพื่อย้อนดูความรู้พื้นฐาน เพื่อลดช่องว่างของระดับความรู้ของนักเรียนแต่ละคนที่มีไม่เท่ากันและนำไปสู่การแก้ปัญหาหารือกัน ในที่สุด นอกจากนี้กระบวนการจัดกิจกรรมจะเป็นการเรียนรู้เน้นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันได้ และจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ยงยุทธ พงษ์สุภาพ, 2553; Rattray T., 1999; Nadler L., 1984) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นพื้นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการสร้างบทบาทภาระหน้าที่ใหม่ให้กับชุมชน โดยมีหลักแนวคิดในการดำเนินการ ดังนี้ 1) ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาและบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 2) ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำคณะดี คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำหมู่บ้าน 3) การจัดการศึกษาต้องตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด 4) โรงเรียนต้องจัดการศึกษาในระบบ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจสังคมการเมืองสิ่งแวดล้อมมีการบริการแก่ชุมชน ตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน (กล้า ทองขาว, 2556; วัฒนาแป้นน้อย, 2556; Rattray, 1999 และ Nadler, 1984, อ้างถึงใน ยงยุทธ พงษ์สุภาพ,

2553) ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การประเมินความต้องการจำเป็นจากชุมชน 2) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกับชุมชน 3) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 4) การจัดการความรู้ร่วมกับกลุ่มผู้ปฏิบัติในโลกของความเป็นจริง 5) การสะท้อนกลับจากผู้เกี่ยวข้องในชุมชน 6) การติดตามและประเมินผล และมีขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว 5 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน ขั้นตอนที่ 2 การกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Directed) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 ขั้นตอนที่ 3 การร่วมกันอภิปรายในกลุ่มอีกครั้งเพื่อแลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อมูลและความคิดเห็น ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้นำมาใช้สถานการณ์ ขั้นตอนที่ 4 สะท้อนคิดเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้และวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการทำงานกลุ่ม ขั้นตอนที่ 5 การร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดจาก การเรียนรู้

1.2.2.9 แนวคิดการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career skills)

เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางอาชีพที่ดีที่จะต้องก้าวไปสู่ชีวิตความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ และสรุปผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลความรู้ องค์ประกอบของพฤติกรรม และตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายสูงในการจัดการเรียนรู้ จากแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2555), Sue Z. Beers (2011), วิจัย พานิช (2555), วิจัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2556) และแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ทักษะอาชีพจากแนวคิด Ginzberg (1974), Super (1957), Tiedman and O' Hara (1963) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2557), Manpower Group (2013) ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การยืดหยุ่นและการปรับตัว ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. ยืดหยุ่นโดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง

องค์ประกอบที่ 2 การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. จัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงานที่สนใจ และลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

2. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

3. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว)

องค์ประกอบที่ 3 การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

2. ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

องค์ประกอบที่ 4 การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบ
ตรวจสอบได้ ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. จัดการโครงการ โดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

2. สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

องค์ประกอบที่ 5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน
ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. ผู้นำความรับผิดชอบโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น

2. ให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่นโดยสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต

3. รับผิดชอบต่อบุคคลอื่นโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น

องค์ประกอบที่ 6 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ

2. แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ

องค์ประกอบที่ 7 การสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน
ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน คือ

1. สร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและ
อภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

1.3 ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว ด้านการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และด้านการเสริมสร้างการใช้ทักษะอาชีพ (จากบทสัมภาษณ์ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, 2554, อ้างถึงใน สุริยเดว ทรีปาตี, 2554: 33 – 35; สุริยเดว ทรีปาตี, 2557; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2557; พิชิต ฤทธิจรูญ, 2557; โกศล มีคุณ, 2557) ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) โดยใช้เครื่องมือ การสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ผลการสัมภาษณ์สรุปแนวคิดของการค้นพบว่า แม้คนเราจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีหรือมีปัจจัยเสี่ยงเยอะก็ไม่ได้หมายความว่าคนๆ นั้นจะมีปัญหาเสมอไป มีคนไม่น้อยกว่าครึ่งที่สามารถผ่านอุปสรรคนี้ได้ด้วย คุณลักษณะที่อาจเรียกในชื่อต่าง ๆ กัน เช่น ทักษะชีวิต ความเข้มแข็งทางใจ รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนชีวิตด้วย โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 กลุ่มคือ 1) การเห็นคุณค่าในตัวเอง 2) การยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี 3) การมีทักษะสำคัญ โดยเฉพาะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีความสามารถในการแก้ปัญหา รู้จักจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเองในทางที่สร้างสรรค์ ไม่ใช้ความรุนแรง ทั้งนี้ โรงเรียนมีส่วนสำคัญไม่น้อยที่จะช่วยทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตัวเอง มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและรู้จักการแก้ปัญหาเพราะ โรงเรียนมีหลายกลุ่มวิชาที่สามารถสอดแทรกเรื่องทักษะชีวิต การเตรียมพร้อมสู่โลกอาชีพให้เด็กเรียนรู้ได้ ไม่ว่าจะเป็นสุขศึกษา สังคมศึกษา แนะแนว หรือวิชาที่สอนเกี่ยวกับการงานอาชีพ เช่น คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ถ้าครูไม่มุ่งเน้นแต่วิชาการอย่างเดียว แต่ให้ความสำคัญมุ่งสร้างทักษะชีวิต ทักษะอาชีพด้วยก็จะเป็นประโยชน์กับการสร้างต้นทุนชีวิตที่ดี การจัดกิจกรรมแนะแนวที่ดีสามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำที่สมบูรณ์ได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบข้อมูลที่สำคัญที่ใช้เป็นแนวทางพัฒนาระบบนวัตกรรมการจัดกิจกรรมแนะแนว การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการเสริมสร้างทักษะอาชีพ ดังคำกล่าวที่สำคัญ ๆ ต่อไปนี้

“...หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว ควรยึดหลักดำเนินงานด้วยวิถีระบบ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่าย ช่วยเกื้อกูลกันซึ่งรวมถึงผู้ปกครองและชุมชน บริบทรอบตัวผู้เรียน ทั้งนี้การให้ concept หรือความรู้ที่ถูกต้องก่อนการปฏิบัติก็สำคัญ หลังจากนั้นก็เสริมสร้างทัศนคติที่ดีจะทำให้ผู้เรียนพร้อมที่สุดในการเรียนรู้...”

“...การเสริมสร้างทักษะอาชีพที่ดีแก่ผู้เรียนนั้น การบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญมากที่ผู้เรียนต้องมี ดังนั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับงาน การเรียนรู้เกี่ยวกับงาน และการวิจัยการทำงานที่ปฏิบัติ (work based education, work based learning and work base researching) เป็นพื้นฐานสำคัญในการเตรียมพร้อมสู่โลกอาชีพที่มีคุณภาพต่อไป...”

“...เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองต้องใช้วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การมีส่วนร่วม การใช้กิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้หลากหลายแบบบูรณาการจะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้...”

“...บทบาทสำคัญของครู ต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ไม่ใช่สอนเตรียมอุปกรณ์ สรุป และประเมิน นอกจากนี้บทบาทที่ครูจำเป็นต้องคำนึงถึง คือ การวางแผน การสร้างแรงจูงใจ (coaching) การเป็นแบบอย่างที่ดี (modeling) และเป็นนักประเมินตามสภาพจริงที่ชาญฉลาด (Authentic Assessment) ซึ่งต้องให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) แก่ผู้เรียน สำหรับผู้เรียนต้องเป็นผู้รับผิดชอบตนเอง สามารถวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเป็นผู้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ (Active Learner)...”

“...การวัดและประเมินผลผู้เรียน ต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อประเมินผู้เรียนได้ครบทุกด้านทั้งความรู้ พฤติกรรม การปฏิบัติ เป็นต้นว่า แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) การประเมินตนเองของผู้เรียน (Self-assessment of learners) การประเมินโดยกลุ่มเพื่อน/ผู้ปกครอง (Evaluated by a group/parents) การสังเกต (Observation) และการนำเสนอผลงาน (Presentations)...”

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญสรุปแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ได้ว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวที่ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยหลักการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ยึดหลักดำเนินงานด้วยวิถีระบบ อย่างต่อเนื่อง และดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่าย ช่วยเกื้อกูลกันซึ่งรวมถึงผู้ปกครองและชุมชน บริบทรอบตัวผู้เรียน เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนคือการบริหารจัดการให้ความรู้เกี่ยวกับงาน การเรียนรู้เกี่ยวกับงาน และการวิจัยการทำงานที่ปฏิบัติ เป็นพื้นฐานสำคัญในการเตรียมพร้อมสู่โลกอาชีพที่มีคุณภาพ เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองต้องใช้วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การมีส่วนร่วม การใช้กิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้หลากหลายแบบบูรณาการจะสามารถ

เสริมพัฒนาการผู้เรียนได้ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก การวัดและประเมินผลผู้เรียน ต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อประเมินผู้เรียนได้ครบทุกด้านทั้งความรู้ พฤติกรรมการปฏิบัติ

1.4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว ครูที่ปรึกษาที่ทำหน้าที่สอนกิจกรรมแนะแนว คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน โดยใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ด้วยเครื่องมือการสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและดำเนินการสัมภาษณ์/เปิดประเด็นการพูดคุยด้วยตนเอง วันที่ 28 พฤศจิกายน 2557 รวมจำนวนผู้เข้าร่วม 20 ท่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว เทคนิคการจัดกิจกรรมแนะแนว แนวทางการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ และความต้องการของผู้เรียนในการร่วมกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปได้ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ผลการสนทนากลุ่มครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว ครูที่ปรึกษาที่ทำหน้าที่สอนกิจกรรมแนะแนว คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นสนทนากลุ่ม	ผลการสนทนากลุ่ม
1. ลักษณะของการจัดกิจกรรมแนะแนวที่คาดหวังให้เกิดขึ้นควรมีลักษณะอย่างไร	ต้องมีครบ 2 รูปแบบที่สำคัญ คือ กิจกรรมแนะแนวรายบุคคลและกิจกรรมแนะแนวรายกลุ่ม ซึ่งการเลือกใช้รูปแบบกิจกรรมขึ้นอยู่กับสถานการณ์โดยให้คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ความคิดเห็นและคาดหวังต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ	เป็นประโยชน์สูงสุดของการจัดกิจกรรมซึ่งต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงในปัจจุบันนิยมเรียกว่า “นำองค์ความรู้สู่วิถีชีวิต” (apply the new information to daily life)

ตารางที่ 30 ผลการสนทนากลุ่มครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว ครูที่ปรึกษาที่ทำหน้าที่สอนกิจกรรม
 แนะแนว คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

ประเด็นสนทนากลุ่ม	ผลการสนทนากลุ่ม
3. รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวควรมีลักษณะเป็นอย่างไร	เน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่ม กิจกรรมมีความหลากหลาย เรียนรู้จากแหล่งประกอบการจริง ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติ โดยมีเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น 1) ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและระบบการศึกษา 2) รู้จักและเข้าใจตนเองทั้งด้านความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยมและเข้าใจสภาพแวดล้อมของตนเอง 3) รู้จักโลกของงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนสภาพของตลาดแรงงาน 4) สามารถเลือกอาชีพ สาขาวิชาเรียนได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเองและสถานภาพตามความต้องการของตลาดแรงงาน 5) พัฒนาตนเองให้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ
4. การประเมินผลผู้เรียนควรมีลักษณะอย่างไร	ควรเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นการตรวจสอบความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน โดยพิจารณาจากทุกสิ่งทุกอย่างที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียน โดยเฉพาะการปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่เป็นจริง หรือใกล้เคียง ดังนั้นจึงต้องมีการจัดสถานการณ์และออกแบบภาระงานสำหรับให้ผู้ถูกประเมินได้แสดงความสามารถนั้น ภายใต้เกณฑ์การประเมินที่มีความชัดเจน ไม่เกรียติจนเกินไป และควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เพื่อน ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมประเมินผลด้วย
5. ท่านมีบทบาทอย่างไรบ้าง	เป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดหาเตรียมอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีให้พร้อมใช้งาน และเป็นผู้ประเมินที่ดี
6. สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ควรเป็นอย่างไร	ต้องหลากหลาย ทันสมัยและสะดวกต่อการใช้งาน
7. บทบาทหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญา/ชุมชน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างไร	เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ดี สามารถให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติได้อย่างดี

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การสนทนากลุ่มครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากตารางที่ 30 ผลการสนทนากลุ่มครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่มีความเห็นโดยสรุปคือ ลักษณะการจัดกิจกรรมแนะแนว ควรเน้นทั้ง รายบุคคลและกลุ่ม ซึ่งการเลือกใช้รูปแบบกิจกรรมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในบริบทนั้นๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงในปัจจุบัน รูปแบบการจัดกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่ม กิจกรรมมีความหลากหลาย เรียนรู้จากแหล่งประกอบการจริง ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติ ครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดหาเตรียมอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีให้พร้อมใช้งาน และเป็นผู้ประเมินที่ดี การประเมินผลเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นการตรวจสอบความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน โดยพิจารณาจากทุกสิ่งทุกอย่างที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียน มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่หลากหลาย ทันสมัยและสะดวกต่อการใช้งาน มีแหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญา/ชุมชน เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ดี สามารถให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติได้

1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวของกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานและการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โดยการสำรวจ ผลการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) โดยผู้วิจัยใช้การรวบรวมผลการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) รวม 4 มาตรฐานการเรียนรู้ในการวิเคราะห์ ผู้เรียนออกเป็นกลุ่มความสามารถพื้นฐานระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 28 – 40 กลุ่มความสามารถ

พื้นฐานระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 14 – 27 และกลุ่มความสามารถพื้นฐานระดับควรปรับปรุง มีคะแนนเฉลี่ย 1 – 13 มีรายละเอียด ดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 แสดงผลการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน(กิจกรรมแนะแนว) รวม 4 มาตรฐานของ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป		กลุ่มตัวอย่าง	
		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	10	27.78
	หญิง	26	72.22
	รวม	36	100.00
อายุ	15 ปี	17	47.22
	16 ปี	19	52.78
	รวม	36	100.00
ผลการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน(กิจกรรมแนะแนว) รวม 4 มาตรฐาน 1. รู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2. การปรับตัวและดำรงชีวิต 3. การตัดสินใจและแก้ปัญหา 4. การแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ	กลุ่มความสามารถพื้นฐานระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 28 – 40	5	13.89
	กลุ่มความสามารถพื้นฐานระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 14 – 27	22	61.11
	กลุ่มความสามารถพื้นฐานระดับควรปรับปรุง คะแนนเฉลี่ย 1 - 13	9	25.00
	รวม	36	100.00

จากตารางที่ 31 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 72.22 มีอายุ 16 ปี ร้อยละ 52.78 มีผลการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน(กิจกรรมแนะแนว) รวม 4 มาตรฐานในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ส่วนใหญ่มีพื้นฐานความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.11 จากตารางวิเคราะห์ผู้เรียนออกเป็นกลุ่มความสามารถพื้นฐานระดับมาก จำนวน 5 คน กลุ่มความสามารถพื้นฐานระดับปานกลาง จำนวน 22 คน และกลุ่มความสามารถพื้นฐานระดับควรปรับปรุง จำนวน 9 คน

1.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยรวบรวมผลโดยรวมจากแบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเอง ก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว มีรายละเอียดดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน

ความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (Mean)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
1. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ รวมหน่วยการจัดกิจกรรม 7 หน่วย	176	81.63	1.92	ควรปรับปรุง
2. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ รวมพฤติกรรม 7 ด้าน/15ตัวชี้วัด	105	55.17	1.02	ควรปรับปรุง
3. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแยกตาม รายด้าน	5.0	2.36	0.15	ควรปรับปรุง
3.1 การยืดหยุ่นและการปรับตัว	5.0	2.49	0.07	ควรปรับปรุง
3.2 การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง	5.0	2.46	0.27	ควรปรับปรุง
3.3 การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง	5.0	2.48	0.24	ควรปรับปรุง
3.4 การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้	5.0	2.37	0.19	ควรปรับปรุง
3. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแยกตาม รายด้าน (ต่อ)				
3.5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน	5.0	2.44	0.05	ควรปรับปรุง
3.6 การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	5.0	2.53	0.16	ระดับปานกลาง
3.7 การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน	5.0			

จากตารางที่ 32 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีข้อมูลพื้นฐานการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพรวมหน่วยการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุง (Mean = 81.63, S.D. = 1.92) มีพื้นฐานการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพรวมพฤติกรรม 7 ด้าน/15 ตัวชี้วัดอยู่ในระดับควรปรับปรุง (Mean = 55.17, S.D. = 1.02) และมีพื้นฐานการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแยกตามรายด้านมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้านคือ ด้านการสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน (Mean = 2.53, S.D. = 0.16) และอีก 6 ด้านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับควรปรับปรุง เรียงจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง คะแนนเฉลี่ย (Mean = 2.49, S.D. = 0.07) การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Mean = 2.48, S.D. = 0.24) การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Mean = 2.46, S.D. = 0.27) และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การยืดหยุ่นและการปรับตัว (Mean = 2.36, S.D. = 0.15)

1.7 ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ สรุปได้ดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ผลการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นสนทนากลุ่ม	ผลการสนทนากลุ่ม
1. ลักษณะของการจัดกิจกรรมแนะแนวที่คาดหวังให้เกิดขึ้นควรมีลักษณะอย่างไร	มีทั้งกิจกรรมรายบุคคลและรายกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม สามารถเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้มาใช้เป็นแนวทางในการฝึกประสบการณ์จริงได้
2. ความคิดเห็นและคาดหวังต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ	เกิดการเชื่อมโยงความรู้สู่การฝึกปฏิบัติจริงในและนอกห้องเรียนเพื่อเตรียมพร้อมสู่โลกอาชีพและเลือกสาขาวิชาที่ตนสนใจ สามารถและถนัดอย่างแท้จริง
3. รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวควรมีลักษณะเป็นอย่างไร	เน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่ม มีกรณีศึกษาให้ค้นคว้า เรียนรู้ ฝึกเปรียบเทียบ เพื่อเห็นความต่าง เกิดแรงจูงใจ/กระตุ้นในการเรียนรู้ กิจกรรมมีความหลากหลาย เรียนรู้จากแหล่งประกอบการจริง สามารถเกิดการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติ โดยมีเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น รู้จักโลกของงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนสภาพของตลาดแรงงาน สามารถเลือกอาชีพ สาขาวิชาเรียนได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเองและสถานภาพตามความต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนาตนเองให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ และเตรียมพร้อมสู่ทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์

ตารางที่ 33 ผลการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ประเด็นสนทนากลุ่ม	ผลการสนทนากลุ่ม
4. การประเมินผลผู้เรียนควรมีลักษณะอย่างไร	ประเมินที่มุ่งเน้นการตรวจสอบความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เน้นการประเมินที่เกิดจากการปฏิบัติ คุณผลที่ทักษะ/ผลผลิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากทุกสิ่งทุกอย่างที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียน โดยเฉพาะการปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่เป็นจริง หรือใกล้เคียง ไม่เครียดจนเกินไป และควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เพื่อน ผู้ปกครอง ครูผู้สอนอื่นๆตามกลุ่มสาระ เข้ามามีส่วนร่วมประเมินผล
5. ท่านมีบทบาทอย่างไรบ้าง	นักเรียน : หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ รับผิดชอบต่อตนเอง วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริง ในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดสู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ
6. สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ควรเป็นอย่างไร	มีความทันสมัย หลากหลาย สามารถปรับใช้ได้ตามความต้องการ สะดวกต่อการใช้งาน และราคาไม่แพง
7. บทบาทหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญา/ชุมชน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างไร	ความเข้มแข็งของสมาชิกในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา บุคคลสำคัญในชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สิ่งแวดล้อม และบริบทใกล้เคียงเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ดี สามารถให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทุกขั้นตอน และการเข้ามามีส่วนเป็นแบบอย่างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ดี เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติได้อย่างดี

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

จากตารางที่ 33 ผลการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยสรุปคือ ลักษณะการจัดกิจกรรมแนะแนว ควรมีทั้งกิจกรรมรายบุคคลและรายกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม สามารถเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้มาใช้เป็นแนวทางในการฝึกประสบการณ์จริงได้ รูปแบบการจัดกิจกรรมควรเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่ม มีกรณีศึกษาให้คั่นคว้า เรียนรู้ ฝึกเปรียบเทียบเพื่อเห็นความต่าง กิจกรรมมีความหลากหลาย เรียนรู้จากแหล่งประกอบการจริง สามารถเกิดการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติ โดยมีเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น รู้จักโลกของงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนสภาพของตลาดแรงงาน เลือกออาชีพ สาขาวิชาเรียนได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเอง และสถานภาพตามความต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนาตนเองให้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ และเตรียมพร้อมสู่ทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์ บทบาทของผู้เรียนเป็นผู้หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ รับผิดชอบ วางแผนการเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน แก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและสถานประกอบการจริงในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่น ร่วมคิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดคู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) เป็นผู้วางแผน สร้างแรงจูงใจ เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นนักประเมินตามสภาพจริงที่ดี พร้อมให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน การประเมินผลมุ่งเน้นการตรวจสอบความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เน้นการประเมินที่เกิดจากการปฏิบัติ ผลลัพธ์ที่ทักษะ/ผลผลิตของผู้เรียน มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่หลากหลาย ทันสมัยและสะดวกต่อการใช้งาน ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา บุคคลสำคัญในชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สิ่งแวดล้อม และบริบทใกล้เคียงเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ดี สามารถให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทุกขั้นตอนและการเข้ามามีส่วนเป็นแบบอย่างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ดี เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติได้อย่างดี

2. ผลการพัฒนา และหาประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในขั้นตอนการออกแบบและพัฒนากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อหาประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยมีผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนดังนี้

2.1 ผลการออกแบบและพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ

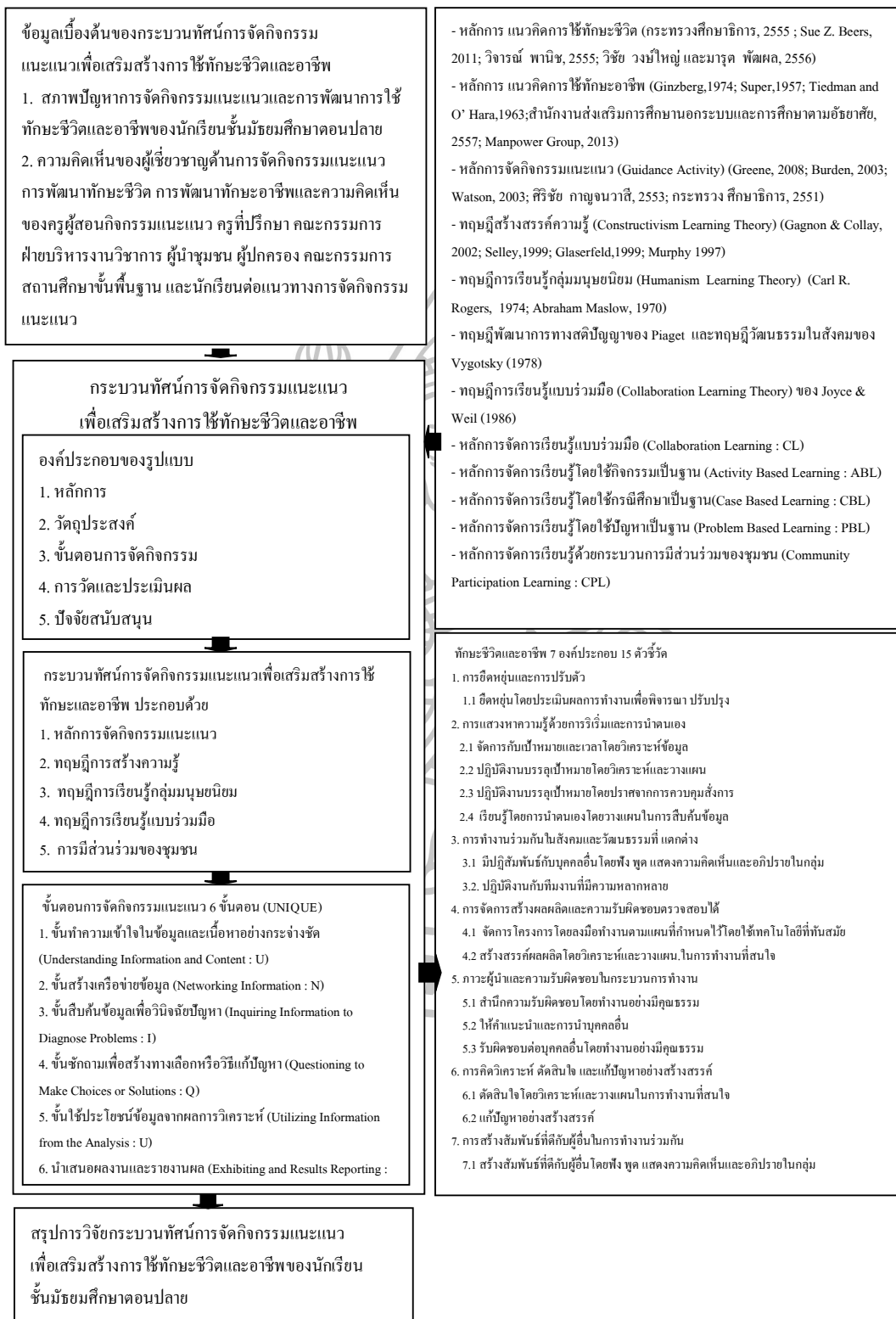
ในการออกแบบและพัฒนาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการออกแบบและพัฒนา มีผลการสังเคราะห์และการพัฒนาตามองค์ประกอบของกระบวนการทัศน์ ดังนี้

2.1.1 ผลการสังเคราะห์ความเป็นมาและความสำคัญของกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลการสังเคราะห์แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.1.2 ผลการพัฒนาหลักการ จัดดูประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และการวัดและประเมินผลของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพและปัจจัยสนับสนุน โดยการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับ หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activity) จากแนวคิดของ Greene (2008), Burden (2003), Watson (2003), ศิริชัย กาญจนวาสิ (2553), กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Learning Theory) จากแนวคิดของ Vygotsky (1978), Gredler (1997), Driscoll (1994), Renshaw (1999), Gagnon and Collay (2002), Selley (1999), Glaserfeld (1999), Murphy (1997, อ้างถึงใน สุเทพ อ่วมเจริญ, 2557: 125 - 126) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism Theory) จากแนวคิดของ Carl R. Rogers (1974), Abraham Maslow (1970) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และ ทฤษฎีวิวัฒนาการในสังคมของ Vygotsky (1978) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning Theory) จากแนวคิดของ Joyce & Weil (1986) และการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) จากแนวคิดของ กล้า ทองขาว (2556), วัฒนา แป้นน้อย (2556), Rattray (1999) และ Nadler (1984, อ้างถึงใน ยงยุทธ พงษ์สุภาพ, 2553)

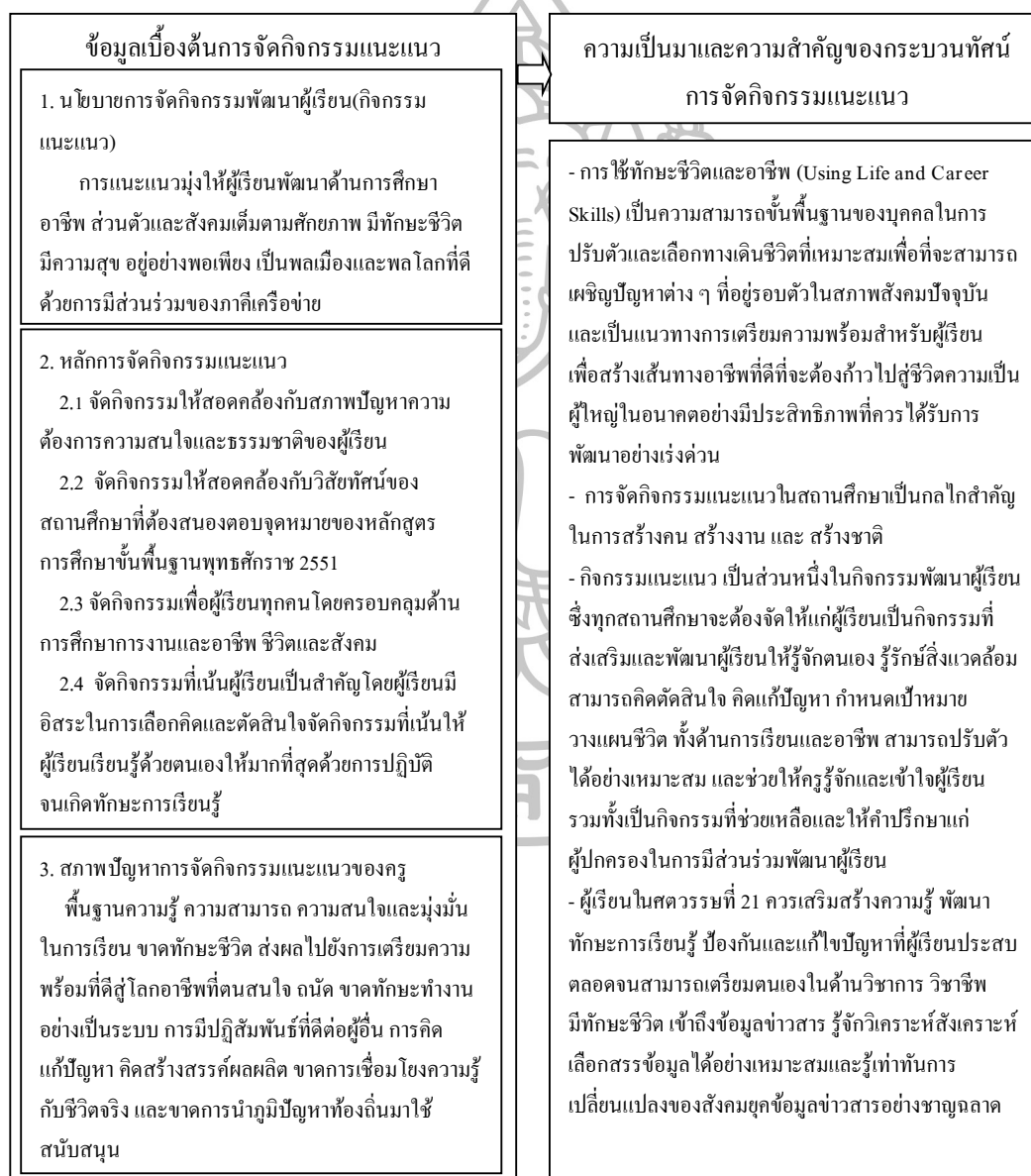
2.1.3 ผลการสังเคราะห์หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career skills) ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภาพที่ 21

แผนภาพที่ 21 การสังเคราะห์กรอบทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

2.1.4 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการทัศนคติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล และปัจจัยสนับสนุน โดยใช้สาระสำคัญจากการวิเคราะห์ หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว ทฤษฎีสร้างสรรคค์ความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และทฤษฎีวัฒนธรรมในสังคมของ Vygotsky ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ และข้อมูลเบื้องต้น การจัดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังแผนภาพที่ 22

แผนภาพที่ 22 ผลการสังเคราะห์ความเป็นมาและความสำคัญของกระบวนการทัศนคติการจัดกิจกรรม

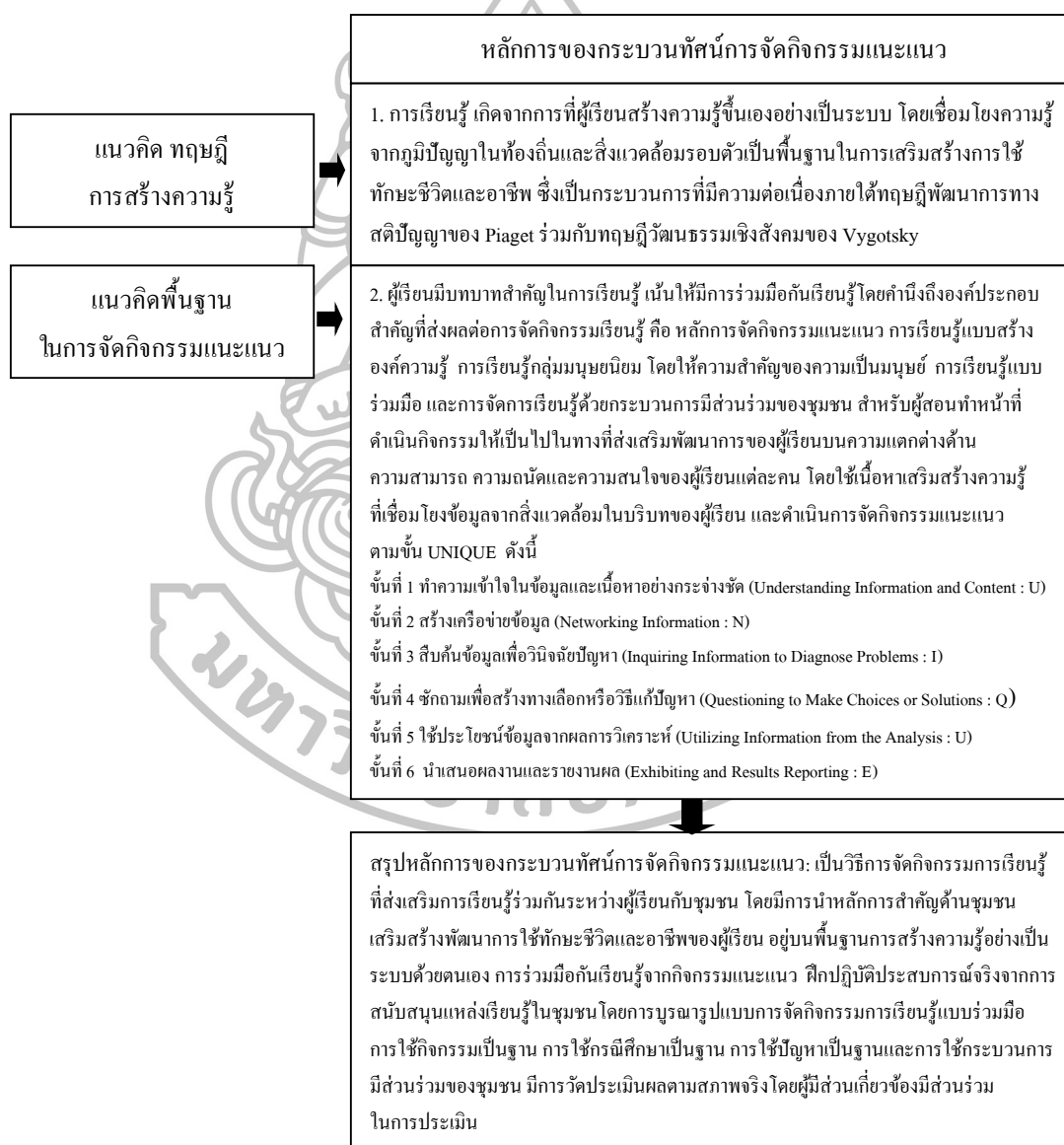
แนะแนว

แนวคิด ทฤษฎี	แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว	แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการที่สน
<p>ทฤษฎีการสร้างความรู้</p> <p>1) การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยกระบวนการกำกับตนเองเพื่อหาแนวทางลดความขัดแย้งทางความคิดของตนเอง</p> <p>2) การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับการใช้กระบวนการทางปัญญาในการจัดกระทำกับข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับอย่างมีความหมาย</p> <p>3) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความรู้</p> <p>ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ และทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวกอทสกี</p> <p>1) บุคคลแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล</p> <p>2) การเรียนรู้ เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม โดยอาศัยสื่อกลางทางวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น การช่วยเหลือด้วยการชี้แนะและการทำงานร่วมกับผู้ที่มีความชำนาญมากกว่าจะช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนได้</p> <p>3) ประสบการณ์หรือความรู้เดิมของนักเรียนและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงความพร้อมและประสบการณ์เดิมของนักเรียนเป็นสำคัญ</p>	<p>- หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม</p> <p>- การเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ 1) ขั้นการทำความเข้าใจที่กระจำแจ้ง 2) ขั้นการระบุการได้รับและการเข้าใจข้อมูลใหม่ 3) ขั้นการยืนยันความถูกต้องและการใช้ข้อมูล</p> <p>- การเรียนรู้กลุ่มนุษยนิยม ให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า ตีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน</p> <p>- การเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา โดยเพื่อนในกลุ่มจะช่วยเหลือแนะนำกัน</p> <p>- การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นภาพรวมของสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ โดยการใช้บริบทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน</p> <p>- กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักการ แนวคิดของการเสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน 4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 5. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 	<p>- แนวทางการจัดการเรียนรู้ผ่านขั้นตอนการจัดกิจกรรม UNIQUE 6 ขั้นตอน</p> <p>ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจำแจ้ง (Understanding Information and Content : U)</p> <p>ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N)</p> <p>ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I)</p> <p>ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q)</p> <p>ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U)</p> <p>ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E)</p> <p>- เนื้อหา เน้นการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนสร้างความรู้ เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นในบริบทสิ่งแวดล้อมผู้เรียน เสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความถนัด และเตรียมพร้อมสู่โลกอาชีพอย่างมีคุณภาพ</p> <p>- นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน</p> <p>- บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการ ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรมจัดบรรยายที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง</p>

แผนภาพที่ 23 ผลการสังเคราะห์แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการที่สนการจัดกิจกรรมแนะแนว

ผลการพัฒนาหลักการของกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว

พัฒนาหลักการของกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยนำแนวคิดของ ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้แบบและการมีส่วนร่วม ของชุมชน และแนวคิดการจัดการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ มาสังเคราะห์เป็น หลักการของกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ผลการสังเคราะห์ดังแสดงในแผนภาพที่ 24

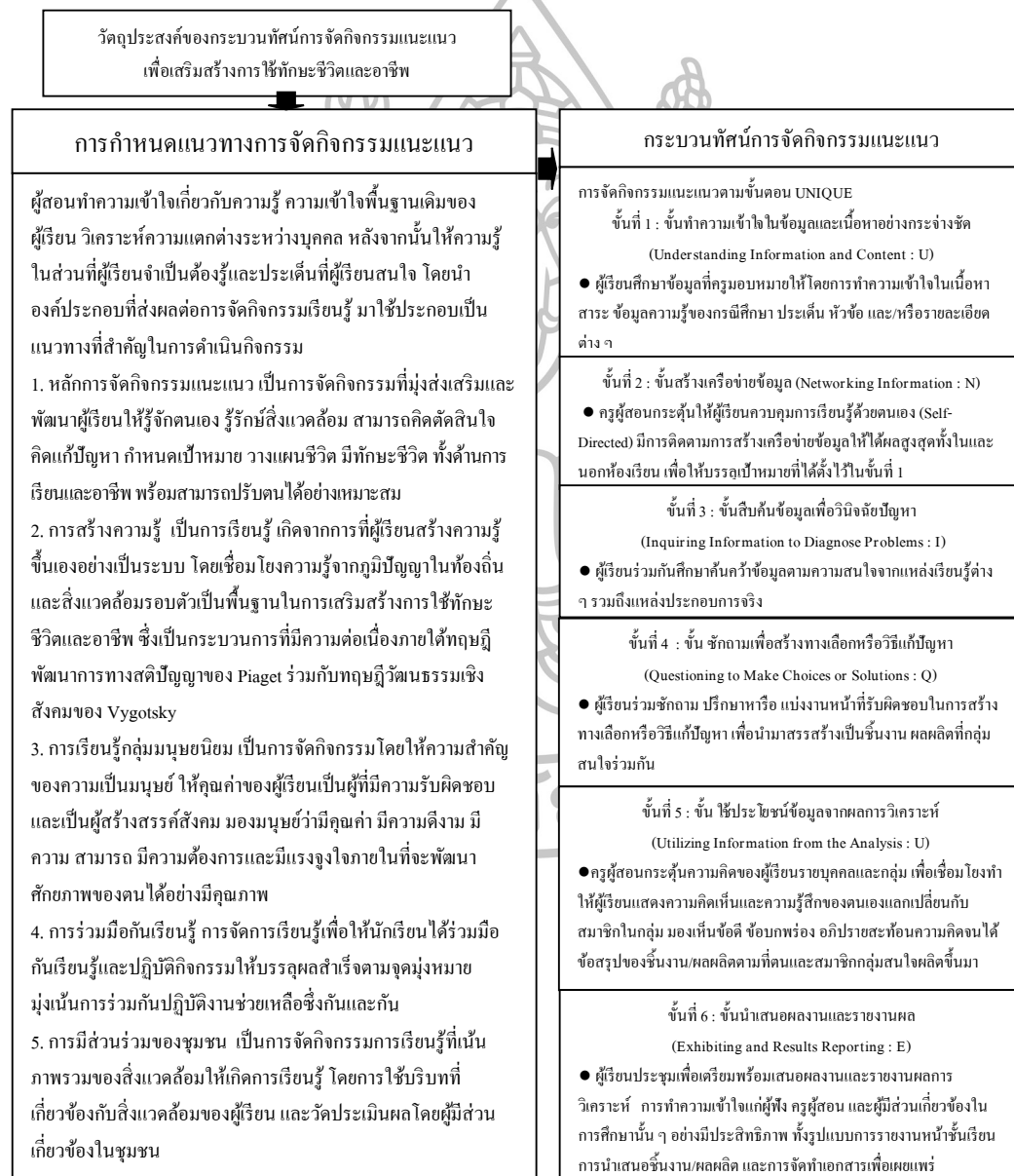
แผนภาพที่ 24 ผลการพัฒนาหลักการของกระบวนการทัศนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวจากการสังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีสร้างสรรค้ความรู้และแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว

ผลการพัฒนาจุดมุ่งหมายของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยนำหลักการของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวมาวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดกับผู้เรียน ภายใต้หลักการแต่ละข้อแล้วนำผลการวิเคราะห์นั้นมาพัฒนาจุดประสงค์ของกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว ดังแสดงในแผนภาพที่ 25

แผนภาพที่ 25 ผลการพัฒนาวัตถุประสงค์ของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวจากการวิเคราะห์
หลักการของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว

ผลการพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนวของกระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว
พัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนวของกระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะ
แนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยนำหลักการของกระบวนทัศน์มาวิเคราะห์เพื่อ
เชื่อมโยงถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลัก
กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว จากนั้นวิเคราะห์แนวทางในการจัดกิจกรรมและสรุป
กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว ดังแสดงในแผนภาพที่ 26

แผนภาพที่ 26 ผลการพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกระบวนทัศน์การจัดกิจกรรม
แนะแนวจากการสังเคราะห์วัตถุประสงค์และแนวทางการจัดกิจกรรม

จากการออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในขั้นนี้เป็นการสังเคราะห์ร่างกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาดำเนินการในลักษณะควบคู่กันไปในขั้นการออกแบบ (Design) และขั้นการพัฒนา (Development) โดยนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) : Research₁ (R₁) ทั้งหมดรวมถึงเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว มาใช้เป็นฐานคิดในการร่างกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการ วัตถุประสงค์และประเมินผลและปัจจัยสนับสนุน ซึ่งได้พัฒนาขึ้นตามหลักการ แนวคิดตามแบบจำลอง การออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ Dick and Carey (2005) และการออกแบบการสอนเชิงระบบตามแนวคิดของ Joyce, Weil and Calhoun (2009) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 230) ร่วมกับการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว การเสริมสร้างใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ รวมไปถึงข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาและการหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ทำให้ได้ร่างกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการ วัตถุประสงค์และประเมินผล และปัจจัยสนับสนุน ในการนำกระบวนการไปใช้ดังนี้

ร่างกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวก่อนการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

องค์ประกอบของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

หลักการ คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง ส่งเสริมการร่วมมือกันเรียนรู้และการสนับสนุนจากชุมชน ผ่านการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้กิจกรรมเป็นฐานใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน ใช้ปัญหาเป็นฐาน และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีหลักสำคัญทางด้านความต้องการจำเป็นของสมาชิกกลุ่มและสิ่งแวดล้อมใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชนและกระบวนการทำงานกลุ่มการสืบสานสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียนบนพื้นฐานจากสิ่งที่รู้อยู่แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนสนใจนำมาสัมพันธ์กันความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคลการจัดการความรู้ร่วมกับกลุ่มสู่การปฏิบัติในโลกของความเป็นจริงและสรุปข้อคิดเห็นและหลักการ

วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม (UESGRRC)

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในเนื้อหาและข้อมูลอย่างกระจ่างชัด (Understanding

Content and Information : U)

ขั้นที่ 2 การแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูล (Exchange Information : E)

ขั้นที่ 3 ค้นคว้าข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Surfing to Diagnosing Problems : S)

ขั้นที่ 4 การสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญห (Generating Alternative Solutions : G)

ขั้นที่ 5 การสะท้อนคิดกระบวนการทำงานกลุ่ม (Reflect Grouping Working : R)

ขั้นที่ 6 การสรุปผลการวิเคราะห์ (Rounding Out The Analysis : R)

ขั้นที่ 7 การสื่อสารและการรายงานผล (Communicating The Results : C)

การวัดและประเมินผล การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด

ปัจจัยสนับสนุน

1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน ร่วมคิด ร่วมทำร่วม

ปฏิบัติ

2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมประเมินการใช้ทักษะและผลงาน

3. นักเรียน ร่วมใจปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการจริง

ซึ่งกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและ

อาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดดังแผนภาพที่ 27

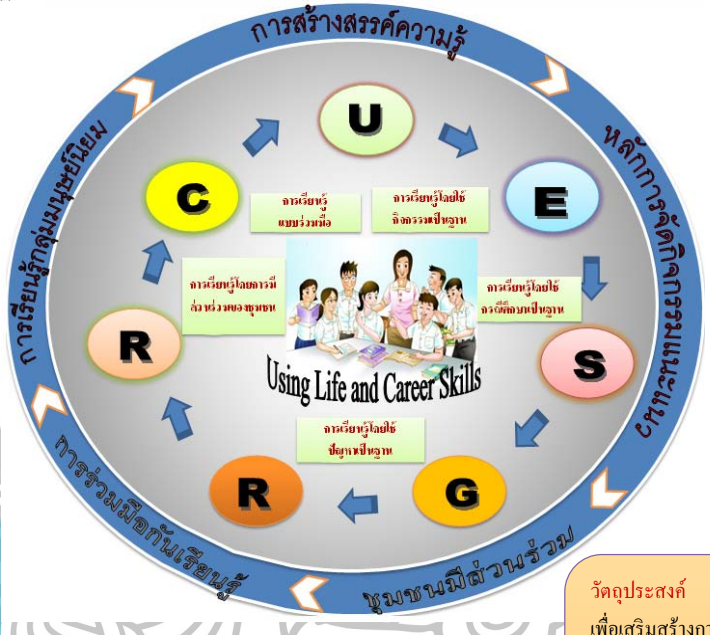

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว

หลักการ : การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้
 อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง ส่งเสริมการ
 ร่วมมือกันเรียนรู้และ
 การ สนับสนุนจากชุมชน ผ่านการ บูรณา
 การกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้
 กิจกรรมเป็นฐาน ใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน
 ใช้ปัญหาเป็นฐาน และใช้กระบวนการมี
 ส่วนร่วมของชุมชน โดยมีหลักสำคัญ
 ทางด้านความต้องการจำเป็นของสมาชิก
 กลุ่มและสิ่งแวดล้อมใช้ทักษะการ
 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชนและ
 กระบวนการทำงานกลุ่มการสืบสานสร้าง
 ความรู้ใหม่ของผู้เรียนบนพื้นฐานจากสิ่ง
 ที่รู้อยู่แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนสนใจนำมา
 สัมพันธ์กับความรับผิดชอบของสมาชิก
 แต่ละบุคคลการจัดการความรู้ร่วมกับ
 กลุ่มสู่การปฏิบัติในโลกของความเป็น
 จริงและสรุปข้อคิดเห็นและหลักการ

UESGRRRC Model

- ปัจจัยสนับสนุน :**
1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการ
 ดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน ร่วมคิด
 ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ
  2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
 ร่วมประเมินการใช้ทักษะและ
 ผลงาน
  3. นักเรียน ร่วมไปปฏิบัติจาก
 แหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการจริง

- ขั้นตอนการจัดการกิจกรรม :**
- ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในเนื้อหาและข้อมูลอย่างกระชับจัด
 (Understanding Content and Information : U)
  - ขั้นที่ 2 การแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูล (Exchange
 Information : E)
  - ขั้นที่ 3 ค้นคว้าข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Surfing to
 Diagnosing Problems : S)
  - ขั้นที่ 4 การสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญห (Generating
 Alternative Solutions : G)
  - ขั้นที่ 5 การสะท้อนคิดกระบวนการทำงานกลุ่ม (Reflect
 Grouping Working : R)
  - ขั้นที่ 6 การสรุปผลการวิเคราะห์ (Rounding Out The
 Analysis : R)
  - ขั้นที่ 7 การสื่อสารและการรายงานผล (Communicating
 The Results : C)

วัตถุประสงค์
 เพื่อเสริมสร้างการใช้
 ทักษะชีวิตและอาชีพ
 ของนักเรียนชั้นมัธยม
 ศึกษาตอนปลาย

การวัดและประเมินผล :
 การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
 7 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด

แผนภาพที่ 27 ร่างกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (UESGRRRC Model) ก่อนการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ให้ชัดเจนว่ามุ่งเน้นการพัฒนาตัวแปรตามที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นทั้งหมดข้อใด จะช่วยให้เขียน concept ของการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นได้ดีขึ้น” รองศาสตราจารย์ ลิขิต กาญจนภาพร

ทั้งนี้จากการประชุมอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับรอง “กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เมื่อนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไข จึงได้องค์ประกอบของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว ชื่อว่า “UNIQUE” ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล และปัจจัยสนับสนุน โดยมีรายละเอียดของการปรับปรุงดังนี้

หลักการ การพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้ อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริง จากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยการบูรณาารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การใช้กิจกรรมเป็นฐาน การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐาน และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม (UNIQUE) กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 6 ขั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษาข้อมูลที่ครอบคลุมหมายถึง โดยการทำ ความเข้าใจ ในเนื้อหา สาระ ข้อมูลความรู้ของกรณีศึกษา ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) เป็นขั้นที่ครูผู้สอน กระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่าย ข้อมูลให้ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่งประกอบการจริง

ขั้นที่ 4 ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมซักถาม ปรัชญาหรือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำมาสรรสร้างเป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้

ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดี ข้อบกพร่อง อภิปรายสะท้อนความคิดเห็นได้ข้อสรุปของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประชุมเพื่อเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจ แก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการ รายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามกระบวนการที่ศูนย์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการวัดและประเมินสมรรถนะ ของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด

ปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย

1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน

2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถาน ประกอบการ ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง

3. นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริง ในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ในการทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจ และความถนัดคู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ

2.4 การหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญไปทดลองภาคสนาม (Field Tryout) โดยการนำหน่วยการจัดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 7 หน่วย/แผน ใช้เวลา 20 ชั่วโมง ที่พัฒนาขึ้นตามกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ห้องเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีคุณลักษณะไม่แตกต่าง จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นระยะเวลา 20 คาบ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการ นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนตามสภาพจริงและรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัย

ดำเนินการหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ที่มีความสามารถพื้นฐาน การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพระดับมาก ปานกลาง และควรปรับปรุง สัดส่วน 5:22:9 และวิเคราะห์ พื้นฐานการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมมีพื้นฐานการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่ใน ระดับควรปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนทดลองใช้ในวัตรกรรม จากนั้นจึงหาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) โดยหาค่า E_1 จากคะแนนที่ได้ทำกิจกรรมระหว่างเรียนแต่ละหน่วยการจัดการกิจกรรมแนะแนว และหาค่า E_2 จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ จากการตรวจสอบการนำไป ทดลองใช้แบบภาคสนาม (Field Tryout) พบว่า กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพมีประสิทธิภาพสามารถนำไปทดลองใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ดังภาพแสดงการทดลองภาคสนามของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1

ภาพที่ 5 การนำกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ไปทดลองภาคสนาม (Field Tryout)

จากการนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพ (Field Tryout) พบว่า สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพได้ตามหน่วยการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ แต่การจัดกิจกรรมบางขั้นตอน ผู้วิจัยต้องใช้เวลามากกว่าที่กำหนดไว้ทั้งในและนอกห้องเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนว ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษาข้อมูลที่ครอบคลุมมาให้โดยการทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ของกรณีศึกษา ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ โดยวิธีการอ่านและทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ เก็บสาระสำคัญหรือจับประเด็นหลัก ๆ ให้ได้ เขียนความสัมพันธ์หรือแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ ในเชิงบรรยายสั้น ๆ ประเมินความสัมพันธ์และประเด็นต่าง ๆ และสรุปข้อมูลสถิติหรือสารสนเทศในเนื้อหา สาระ ข้อมูลความรู้ ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องครบถ้วน ถูกต้องหรือตรงประเด็นก็ได้ ต้องคาดเดาอย่างมีเหตุผลหรือสร้างขึ้นเองจากข้อมูลที่มี ผู้วิจัยต้องจัดเตรียมข้อมูลและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของผู้เรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนก่อนที่นักเรียนจะดำเนินการสู่ขั้นตอนที่ 2 (ศึกษานอกห้องเรียน)

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนว ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่ายข้อมูลให้ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 โดยมีวิธีการ แลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลของตนเองและสมาชิกในกลุ่มด้วยเทคนิควิธีการที่เอื้ออำนวยและสะดวกต่อการถ่ายโอนข้อมูลตามยุคสมัย ร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นประเด็นสำคัญของข้อมูลในกลุ่มอีกครั้งทั้งในและนอกห้องเรียน ติดตามสร้างเครือข่ายโดยเลือกนำข้อมูลที่ได้อามาสรุปประเด็นแก้ไขสถานการณ์ร่วมกัน ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการสังเกตทักษะการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การตั้งคำถาม การสะท้อนข้อมูล การเสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ การอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนของครูมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการของผู้เรียนได้อย่างดี ซึ่งจะส่งผลดีกับขั้นตอนขั้นที่ 3 คือ ขั้นสืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหาให้ได้ผลดีต่อไป

3. การฝึกความพร้อมของผู้เรียนในการใช้คำถามซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (ขั้นที่ 4) เชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนปรึกษาหารือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำมาสรรสร้างเป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน ตลอดจนการใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (ขั้นที่ 5) และสนใจ ให้เวลากับการนำเสนอผลงานและ

รายงานผล (ขั้นที่ 6) ของผู้เรียนซึ่งเป็นขั้นที่ผู้เรียนเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจแก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการรายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่

ผลการหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนนำไปทดลองใช้จริง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนตามสภาพจริงและรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการหาประสิทธิภาพของรูปแบบ แบบภาคสนาม (Field Tryout) นำไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 30 คน ที่มีความสามารถพื้นฐานการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพระดับมาก ปานกลาง ควรปรับปรุง (จำนวน 5:22:9) และส่วนใหญ่มีพื้นฐานการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่ในระดับควรปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนทดลองใช้นวัตกรรม จากนั้นจึงหาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) โดยหาค่า E_1 จากคะแนนที่ได้ทำกิจกรรมระหว่างเรียนแต่ละหน่วยการจัดกิจกรรมแนะแนว และหาค่า E_2 จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ได้ค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.57/81.27

ผลการทดลองใช้กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่เหมาะสม ลดขั้นตอนที่ซับซ้อนออกไป มีการสร้างความเข้าใจและข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการเตรียมตัวก่อนร่วมกิจกรรม มีการตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนร่วมกิจกรรม และจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมให้พร้อมเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนมีข้อสงสัยประการใด ผู้จัดกิจกรรมตอบด้วยความกระจำ และนัดหมายให้เวลานอกเหนือจากการจัดกิจกรรมในห้องเรียนเพิ่มเติม กลุ่มมือการใช้กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (ภาคผนวก ข) หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว (ภาคผนวก ข) เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงต่อไป

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่นำไปทดลองใช้ (Field Tryout) มาปรับปรุงข้อความและขั้นตอนในการดำเนินการอีกครั้งเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

หลักการ การพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้ อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง คำนึงถึงความต้องการของมนุษย์ การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม (UNIQUE) กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 6 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษาข้อมูลที่ครอบคลุมหมายให้โดยการทำทำความเข้าใจในเนื้อหา สาระ ข้อมูลความรู้ของกรณีศึกษา ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ โดยวิธีการดังนี้

1. อ่านและทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ
2. เก็บสาระสำคัญหรือจับประเด็นหลัก ๆ ให้ได้
3. เขียนความสัมพันธ์หรือแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ ในเชิงบรรยายสั้น ๆ
4. ประเมินความสัมพันธ์และประเด็นต่าง ๆ
5. สรุปข้อมูล สถิติหรือสารสนเทศในเนื้อหา สาระ ข้อมูลความรู้ ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องครบถ้วน ถูกต้องหรือตรงประเด็นก็ได้ ต้องคาดเดาอย่างมีเหตุผลหรือสร้างขึ้นเองจากข้อมูลที่มี

ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่ายข้อมูลให้ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 โดยมีวิธีการดังนี้

1. แลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลของตนเองและสมาชิกในกลุ่มด้วยเทคนิควิธีการที่เอื้ออำนวยและสะดวกต่อการถ่ายโอนข้อมูลตามยุคสมัย
2. ร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นประเด็นสำคัญของข้อมูลในกลุ่มอีกครั้งทั้งในและนอกห้องเรียน
3. ติดตามสร้างข้อมูลเครือข่ายโดยเลือกนำข้อมูลที่นำมาสรุปประเด็นแก้ไขสถานการณ์ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่งประกอบการจริง โดยมีเป้าหมายคือ

1. ระบุ “ปัญหา” , “ความแตกต่าง” ต่าง ๆ ให้ได้
2. ระบุข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
3. พิจารณาความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ
4. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมซักถาม ปรัชญาหรือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำมาสรรสร้างเป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกันโดยมีวิธีการดังนี้

1. เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาสรรสร้างชิ้นงานหลาย ๆ วิธีล่วงหน้า
2. สร้างหลาย ๆ ทางเลือก หรือหลาย ๆ วิธีการสำหรับการแก้ปัญหาเพื่อสรรสร้างชิ้นงานอย่างมีคุณภาพ
3. จัดลำดับความสำคัญของวิธีการแก้ปัญหาเพื่อสรรสร้างชิ้นงานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น
4. พิจารณาถึงทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์หลัก ๆ ก่อน
5. พิจารณาทางเลือกที่เป็นเชิงปฏิบัติการสำหรับทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์
6. พิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ
7. สรุปลงเป็นชิ้นงาน/ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดีข้อบกพร่อง อภิปรายสะท้อนความคิดจนได้ข้อสรุปของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปข้อมูลชิ้นงาน/ผลผลิตทั้งในแง่มุมผลดีผลเสีย ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนคุณค่าและคุณประโยชน์
2. สรุปลงผลการวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับปัญหาความสนใจของตนเองและสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ
3. เพิ่มเติมหรือตัดทอนผลสรุปได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์หรือความสนใจของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประชุมเพื่อเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจแก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการ

รายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. จัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อเตรียมพร้อมการนำเสนอผลงานและการรายงานผล
2. นำเสนอผลงานในรูปแบบรายงาน/ชิ้นงาน/ผลผลิต
3. วิเคราะห์ สรุปผลการนำเสนอและรายงานผลอีกครั้งเพื่อนำปัญหา ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะสรุปผลเป็นแนวทางพัฒนางานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามกระบวนการที่ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการวัดและประเมินสมรรถนะของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด

ปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย

1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกชั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน
2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการ ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง
3. นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริง ในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดคู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ

หลังจากนั้นตรวจสอบ ปรับปรุง/แก้ไขกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยนำ ผลการใช้มาพิจารณาความเหมาะสมตามองค์ประกอบต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรมของกระบวนการ จากการนำไปจัดกิจกรรมแนะแนวของการวิจัยแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณากระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ ดังแผนภาพที่ 28

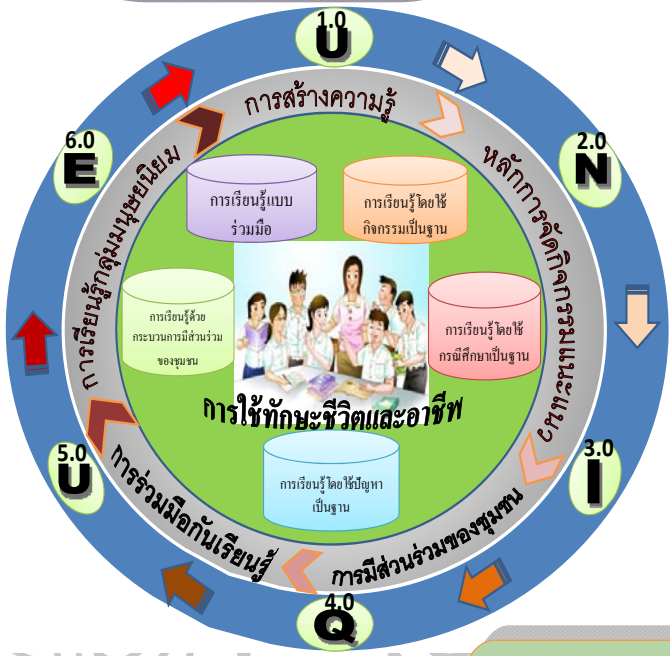
กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักการ : การพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง คำนึงถึงความต้องการของมนุษย์ การร่วมมือกันเรียนรู้ จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริง จากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ปัจจัยสนับสนุน :

1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน
2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการ ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง
3. นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริงในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดสู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ

UNIQUE Model

วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

- การวัดและประเมินผล :** การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพครอบคลุมองค์ประกอบ 7 ด้าน
1. การคิดหุ้่นและการปรับตัว
  2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง
  3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
  4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้
  5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน
  6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
  7. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

6 ขั้นตอน ได้แก่

- ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระชับ (Understanding Information and Content : **U**)
- ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : **N**)
- ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : **I**)
- ขั้นที่ 4 ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : **Q**)
- ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : **U**)
- ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : **E**)

แผนภาพที่ 28 กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (UNIQUE Model) ปรับปรุงแก้ไขหลังการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

UNIQUE Model

การวัดและประเมินผล :

- การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
ครอบคลุมองค์ประกอบ 7 ด้าน
1. การศึกษาค้นคว้าและการปรับตัว
  2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง
  3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
  4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้
  5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน
  6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
  7. การสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

ปัจจัยสนับสนุน :

1. ชุมชน
  - ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งศึกษาประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน
2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
  - ให้ความร่วมมือจัดการกิจกรรมจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอสถานศึกษาจริง
3. นักเรียน
  - หนี้นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมศึกษาปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่ถดถอยในชีวิตประจำวันและ/หรือสถานการณ์ประกอบการณ์จริงในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม : 6 ขั้นตอน

- ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U)
- ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N)
- ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I)
- ขั้นที่ 4 ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q)
- ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U)
- ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E)

หลักการ : การพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเองคำนึงถึงความต้องการของมนุษย์ การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แผนภาพที่ 29 หลังการทดลองภาคสนาม (Field Tryout) ได้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (UNIQUE Model) ฉบับสมบูรณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขหลังการประชุมกับผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

2.5 ผลการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวคู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวและการจัดทำหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

การนำเสนอเสนอผลการตรวจสอบและปรับปรุงกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ คู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และการจัดกิจกรรมแนะแนว แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและตรวจสอบโดยการทดลองจัดกิจกรรมแนะแนว (Field Tryout) รายละเอียดผลการตรวจสอบและปรับปรุง ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เกี่ยวกับกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวคู่มือการใช้กระบวนการทัศนและหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เกี่ยวกับกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

รายการ ประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความเหมาะสม/สอดคล้อง
1. องค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (UNIQUE Model) มีหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ปัจจัยสนับสนุน และการวัดประเมินผลที่เหมาะสมครบถ้วน หรือไม่/อย่างไร	5	4.60	0.55	มากที่สุด
2. คู่มือการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความเหมาะสมหรือไม่/อย่างไร	5	4.60	0.55	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	5	4.60	0.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 34 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เกี่ยวกับกระบวนการ-ทัศนักรจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (Mean = 4.6, S.D. = 0.00) เมื่อแยกเป็นแต่ละด้าน พบว่า ด้านองค์ประกอบของกระบวนการทัศนักรจัดการกิจกรรมแนะแนวมีหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการ กิจกรรม ปัจจัยสนับสนุน และการวัดประเมินผลที่เหมาะสมครบถ้วนหรือไม่/อย่างไร อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับด้านคู่มือการใช้กระบวนการทัศนักรจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความเหมาะสมหรือไม่/อย่างไร

ตารางที่ 35 ผลการประเมินคู่มือการใช้กระบวนการทัศนักรจัดการกิจกรรมแนะแนว และหน่วย/แผนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความเหมาะสม/สอดคล้อง
1. ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนากระบวนการทัศนักรจัดการกิจกรรมแนะแนว	5	4.40	0.55	มาก
2. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศนักรจัดการกิจกรรมแนะแนว	5	4.40	0.55	มาก
3. องค์ประกอบของกระบวนการทัศนักรจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (UNIQUE Model)	5	4.40	0.55	มาก
3.1 หลักการ				
3.2 วัตถุประสงค์				
3.3 ขั้นตอนการจัดการกิจกรรม				
3.4 การวัดและประเมินผล				
3.5 ปัจจัยสนับสนุน				

ตารางที่ 35 ผลการประเมินคู่มือการใช้กระบวนการเรียนรู้กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว และหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความเหมาะสม/สอดคล้อง
4.การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และพฤติกรรมตัวชี้วัดที่คาดหวังสำหรับการจัดทำหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว	5	4.60	0.55	มากที่สุด
5.หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	5	4.40	0.55	มาก
6.การวัดและประเมินผลผู้เรียนมีความชัดเจนง่ายต่อการดำเนินการของผู้จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	5	4.60	0.55	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	5	4.47	0.10	มาก

จากตารางที่ 35 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคู่มือการใช้กระบวนการเรียนรู้กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว และหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมในระดับมาก (Mean = 4.47, S.D. = 0.10) เมื่อแยกเป็นแต่ละด้าน พบว่า ด้านการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และตัวชี้วัดที่คาดหวังสำหรับการจัดทำหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนมีความชัดเจน ง่ายต่อการดำเนินการของผู้จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตมีระดับความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนา

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ด้านแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ด้านองค์ประกอบของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว และด้านหน่วย/แผนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีระดับความเหมาะสมในระดับมากเท่ากัน

2.6 ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ คู่มือการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวและหน่วย/แผนการจัดการกิจกรรม ไว้ดังนี้

1. กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการจัดการกิจกรรมแนะแนว ควรยึดหลักการจัดการกิจกรรมแนะแนว 4 มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการร่วมด้วย พร้อมทั้งเชื่อมโยงสู่แนวปฏิบัติของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ทั้ง 7 ด้านให้ครบ โดยอธิบายขั้นตอนการจัดการกิจกรรมตามแนวคิดกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว (UNIQUE) ให้ชัดเจนแต่ละขั้นตอน หากอธิบายไม่ชัดเจนผู้ที่นำไปใช้จะเกิดความสับสน ซึ่งผลที่ได้จะไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. คู่มือการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ควรสรุปบทบาทหน้าที่ของครู นักเรียน ไว้ในแต่ละขั้นตอนให้ชัด โดยสรุปเป็นระบบหรือแผนผัง (Step) เพื่อให้ผู้นำไปใช้สามารถเข้าใจได้อย่างละเอียดและชัดเจน พร้อมทั้งระบุแนวทางการเตรียมความพร้อมของครูในการติดต่อประสานงาน การนำผู้เรียนลงสู่ชุมชนเพื่อปฏิบัติการจริงร่วมกับภูมิปัญญาสำคัญในท้องถิ่น

3. หน่วย/แผนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า การจัดการกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนซึ่งระบุไว้ชัดเจนในแผนอาจต้องใช้เวลาเพิ่มเติมเนื่องจากมีกิจกรรมการเรียนรู้ในและนอกห้องเรียน ดังนั้นการวัดและประเมินผลควรต้องมีความชัดเจนและเหมาะสมโดยใช้การวัดและประเมินผลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครู เพื่อน ผู้ปกครอง และต้องมีเกณฑ์การประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ขั้นตอนการจัดการกิจกรรม ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล ที่อยู่ระบุในหน่วย/แผนการจัดการกิจกรรมที่ 7 เรื่อง สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่าการจัดการกิจกรรมมีความซับซ้อน ผู้เรียนสามารถแสดงความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพได้เต็มที่ และแนวทางสำหรับการวัดและประเมินผลต้องชัดเจนตั้งแต่กระบวนการเตรียมพร้อม การดำเนินการ การสรุปสิ้นสุดการจัดการกิจกรรม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ

ประเมินควรศึกษาเกณฑ์การให้คะแนน เทคนิคการสังเกต การตอบคำถามและการนำเสนอล่วงหน้า จะทำให้การวัดและประเมินผลผู้เรียนมีความสอดคล้องและเหมาะสมที่สุด

จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแนวคิดพื้นฐานในการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยเขียนให้มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวและความสามารถที่เป็นไปได้มากขึ้น ปรับกระบวนการที่ซับซ้อนให้ดูง่าย ลดขั้นตอนที่ซับซ้อนออก พร้อมทั้งระบุบทบาทหน้าที่ของครู บทบาทนักเรียน โดยเขียนแผนผังไว้ในส่วนหน้าของคู่มือ เพื่อให้ผู้ใช้เข้าใจ สามารถนำไปใช้ได้อย่างชัดเจน จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนมุ่งเน้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน/สถานประกอบการ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน ปรับเนื้อหาในหน่วย/แผนให้มีความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและเวลาในการจัดกิจกรรม และสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีความหลากหลายให้ครอบคลุมการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 ประสิทธิผลของกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ผลการทดลองใช้กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ

การประเมินประสิทธิผลของกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งนำกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวไปทดลองใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายวิชากิจกรรมแนะแนวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนคอนคาวิทยา อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 สุ่มห้องเรียนเป็นกลุ่มทดลอง ประกอบด้วยผู้เรียนจำนวน 36 คน ดำเนินการจัดกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพตามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สอน ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนของกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว “รูปแบบยูนิก (UNIQUE Model)” จำนวน 6 ขั้นตอน ซึ่งได้ออกแบบหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 7 หน่วย ใช้เวลาเรียน 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง รากเหง้าลาวเวียง จำนวน 3 ชั่วโมง หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง สำเนียงภาษาถิ่น จำนวน 3 ชั่วโมง หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง หัตถศิลป์ล้ำค่า จำนวน 3 ชั่วโมง หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง สุขอร่าวงลำแคน จำนวน 2 ชั่วโมง หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง ดินแดนอาหารพื้นบ้าน จำนวน 3 ชั่วโมง หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง สืบสาน

ตำนานบุญบังไฟ จำนวน 3 ชั่วโมง และหน่วยการจัดกิจกรรมที่ 7 เรื่อง สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพสู่สาธารณชน จำนวน 3 ชั่วโมง ในแต่ละหน่วยการจัดกิจกรรมมีกระบวนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ครูและผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ที่ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพจากการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วย/แผนการจัด กิจกรรมแนะแนว

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมตามกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยใช้หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activity) ทฤษฎีการ สร้างความรู้ (Constructivism Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism Theory) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) เป็นกรอบใหญ่ในการดำเนินการ และจัด กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยขั้นตอน UNIQUE กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมดังนี้

กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง ชุดความคิดความเชื่อใหม่เพื่อการ พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดกิจกรรมแนะแนวบูรณาการรูปแบบการสอน 5 รูปแบบเข้าด้วยกัน คือ 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ 2) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 3) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา เป็นฐาน 4) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ 5) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชน ซึ่งมีหลักการจัดกิจกรรมแนะแนว ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม ทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและวัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวคิดพื้นฐานการจัด กิจกรรมสำหรับผู้เรียน โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย 6 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) ครูผู้สอนสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลที่ครอบคลุมหมายให้โดย การทำความเข้าใจในเนื้อหา สาระ ข้อมูลความรู้ของกรณีศึกษา ประเด็น หัวข้อ และ/หรือ รายละเอียดต่าง ๆ โดยวิธีการดังนี้

1. อ่านและทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ประเด็น หัวข้อ และ/หรือ รายละเอียดต่าง ๆ

2. เก็บสาระสำคัญหรือจับประเด็นหลัก ๆ ให้ได้

3. เขียนความสัมพันธ์หรือแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ ในเชิง บรรยายสั้น ๆ

4. ประเมินความสัมพันธ์และประเด็นต่าง ๆ

5. สรุปข้อมูล สถิติหรือสารสนเทศในเนื้อหา สาระ ข้อมูลความรู้ ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องครบถ้วน ถูกต้องหรือตรงประเด็นก็ได้ ต้องคาดเดาอย่าง มีเหตุผลหรือสร้างขึ้นเองจากข้อมูลที่มี

ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) เป็นขั้นที่ครูผู้สอน กระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่าย ข้อมูลให้ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 โดยมี วิธีการดังนี้

1. แลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลของตนเองและสมาชิกในกลุ่มด้วยเทคนิควิธีการที่ เอื้ออำนวยและสะดวกต่อการถ่ายโอนข้อมูลตามยุคสมัย
2. ร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นประเด็นสำคัญของข้อมูลในกลุ่มอีกครั้งทั้งใน และนอกห้องเรียน
3. ติดตามสร้างข้อมูลเครือข่ายโดยเลือกนำข้อมูลที่ได้มาสรุปประเด็นแก้ไขสถานการณ์ ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่ง ประกอบการจริง โดยมีเป้าหมายคือ

1. ระบุ “ปัญหา”, “ความแตกต่าง” ต่าง ๆ ให้ได้
2. ระบุข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
3. พิจารณาคูความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ
4. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมซักถาม ปรัชญาหรือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้าง ทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำมาสรรสร้างเป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาสรรสร้างชิ้นงานหลาย ๆ วิธีล่วงหน้า
2. สร้างหลาย ๆ ทางเลือก หรือหลาย ๆ วิธีการสำหรับการแก้ปัญหเพื่อสรรสร้าง ชิ้นงานอย่างมีคุณภาพ
3. จัดลำดับความสำคัญของวิธีการแก้ปัญหเพื่อสรรสร้างชิ้นงานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น
4. พิจารณาถึงทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์หลัก ๆ ก่อน
5. พิจารณาทางเลือกที่เป็นเชิงปฏิบัติการสำหรับทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์

6. พิจารณาบททวนอย่างรอบคอบ

7. สรุปเป็นชิ้นงาน/ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดีข้อบกพร่อง อภิปรายสะท้อนความคิดจนได้ข้อสรุปของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปข้อมูลชิ้นงาน/ผลผลิตทั้งในแง่มุมผลดีผลเสีย ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนคุณค่าและคุณประโยชน์

2. สรุปผลการวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับปัญหาความสนใจของตนเองและสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรุสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

3. เพิ่มเติมหรือตัดทอนผลสรุปได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์หรือความสนใจของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรุสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประชุมเพื่อเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจแก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการรายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. จัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อเตรียมพร้อมการนำเสนอผลงานและการรายงานผล

2. นำเสนอผลงานในรูปแบบรายงาน/ชิ้นงาน/ผลผลิต

3. วิเคราะห์ สรุปผลการนำเสนอและรายงานผลอีกครั้งเพื่อนำปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะสรุปผลเป็นแนวทางพัฒนางานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เทคนิคและวิธีการประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพใช้การประเมินผล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และ เพื่อน (Evaluated by a Group/Parents) ซึ่งใช้วิธีการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) และประเมินการนำเสนอผลงาน (Presentations) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความสามารถการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด ประเด็นการประเมินครอบคลุม 5 ประเด็นหลัก คือ 1) การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล 2) ความคิดรวบยอด 3) การเชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่ 4) การนำเสนอผลงานครอบคลุมประเด็นเนื้อหา และ 5) ความกระชับ

ถูกต้องชัดเจนในการนำเสนอผลงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 7 หน่วย ดังนี้

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง จำนวน 3 ชั่วโมง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้ โดยใช้ขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวครบ 6 ขั้นตอนในหนึ่งหน่วย กล่าวคือ 1) นักเรียนทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัดตามข้อมูลที่ระบุในหน่วยการจัดกิจกรรม “รากเหง้าลาวเวียง” เป็นต้นว่า ประวัติความเป็นมา ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาหาความรู้ ทักษะการดำรงและดำเนินชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพของบุคลากรในชุมชน ความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูล 2) ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสร้างเครือข่ายข้อมูล 3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหาจากสื่อเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมรอบตัวและประสบการณ์จริงจากสถานประกอบการในท้องถิ่น 4) การนำข้อมูลมาซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา โดย 5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ เพื่อเตรียมพร้อม 6) นำเสนอผลงานและรายงานผล เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จ

ภาพที่ 6 ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 2 สำเนียงภาษาถิ่น จำนวน 3 ชั่วโมง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้ขั้นตอนกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวครบ 6 ขั้นตอนในหนึ่งหน่วย โดย 1) นักเรียนทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัดเกี่ยวกับ “สำเนียงภาษาถิ่น” ซึ่งประกอบด้วยสำเนียง ความหมาย ลักษณะการใช้สื่อความ การติดต่อสื่อสารและการแยกแยะองค์ประกอบทางภาษา 2) ฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสร้างเครือข่ายข้อมูล สอบถามผู้รู้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อเป้าหมายของสมาชิกกลุ่ม 3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหาจากสื่อเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมรอบตัวและประสบการณ์ในท้องถิ่นด้านภาษา 4) นำข้อมูลมาซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา โดย 5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ จัดทำชิ้นงานเชิงสร้างสรรค์ สื่อสารทางภาษาได้อย่างชัดเจน และเตรียมพร้อม 6) นำเสนอผลงานและรายงานผล เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายบรรลุเป้าหมายของการจัดกิจกรรมแนะแนว ทำให้ผู้เรียนนำความรู้ทางภาษามาเชื่อมโยงข้อมูล เปรียบเทียบภาษากลางและ/หรือภาษาต่างประเทศ ทำให้เกิดความสนุกกับภาษาลาวเวียง ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเชื่อมโยงสู่ทักษะชีวิตและอาชีพ ค้นพบความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง พร้อมทั้งมองเห็นอนาคตตลาดแรงงานทางด้านภาษาอย่างชัดเจน

ภาพที่ 7 ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 2 สำเนียงภาษาถิ่น

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 3 หัตถศิลป์ล้ำค่า จำนวน 3 ชั่วโมง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้ขั้นตอนกระบวนการวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวครบ 6 ขั้นตอนในหนึ่งหน่วย เรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลสำคัญในชุมชน ทัศนศึกษาของการประกอบอาชีพที่ประสบความสำเร็จ การทำวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ การทำการเกษตร การถักทอ ตลอดจนการจักสานต่างๆ ซึ่งแสดงถึงทักษะการคิด การมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีคุณภาพ การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนลาวเวียง ซึ่งถือว่าเป็น “หัตถศิลป์” ที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ เป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางการทำความเข้าใจ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การหารายได้เพื่อดำรงและดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนนับจากอดีตจนปัจจุบัน การมีจิตใจใฝ่ศึกษาค้นคว้าความรู้ การนำภูมิปัญญาด้านการจักสาน การถักทอ การประกอบอาชีพมาเชื่อมโยงข้อมูลทำให้เห็นแนวทางการดำรงชีวิตแบบเรียบง่ายแต่เปี่ยมด้วยคุณภาพของประชาชนในชุมชนลาวเวียง โดยผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติ ดังขั้นตอนต่อไปนี้ 1) นักเรียนทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระชับชัดเจนเกี่ยวกับ “หัตถศิลป์ล้ำค่า” 2) ฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสร้างเครือข่ายข้อมูล สอบถามผู้รู้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อเป้าหมายของสมาชิกกลุ่ม 3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหาจากสื่อเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมรอบตัวและประสบการณ์ในท้องถิ่นด้านหัตถศิลป์ที่สมาชิกกลุ่มสนใจ 4) นำข้อมูลมาซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา โดย 5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ จัดทำชิ้นงานเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับหัตถศิลป์ตามที่ครูมอบหมาย และเตรียมพร้อม 6) นำเสนอผลงานและรายงานผล หรือสาธิตเพื่อการใช้หัตถศิลป์ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน สามารถเสริมสร้างทักษะที่ดีแก่ผู้เรียนได้

ภาพที่ 8 ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 3 หัตถศิลป์ล้ำค่า

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 4 สุขอุรวางลำแคน จำนวน 2 ชั่วโมง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้ขั้นตอนกระบวนการทัศนัยการจัดกิจกรรมแนวครบ 6 ขั้นตอนในหนึ่งหน่วย โดยครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียน 1) ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัดตามข้อมูลที่ระบุในหน่วยการจัดกิจกรรม “สุขอุรวางลำแคน” เรียนรู้จังหวะ ภาษาในเพลงพื้นบ้าน การร้องรำ และการ่วมกิจกรรมนันทนาการที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น “ลาวเวียง” ถือเป็นการเล่นแบบหนึ่งซึ่งมีอยู่ในวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายของชาวบ้านยามว่างจากกิจการงาน แสดงถึงการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ค้ำจุนที่นักเรียนควรเรียนรู้และนำมาปรับประยุกต์เกิดแนวคิดที่ดีในการดำรงและดำเนินชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบัน 2) ฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสร้างเครือข่ายข้อมูลเกี่ยวกับวงลำแคน 3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหาจากสื่อเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมรอบตัวและประสบการณ์จริงจากวงดนตรีลำแคนบ้านดอนคา ซึ่งมีมากที่สุดในประเทศไทย 4) การนำข้อมูลมาซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา โดย 5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ เพื่อเตรียมพร้อม 6) นำเสนอผลงานและรายงานผล เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จ โดยแสดงถึงการร่วมร้องรำทำเพลง การร่วมบรรเลงดนตรีที่ผู้เรียนสนใจและถนัด ทั้งนี้เพราะกิจกรรมสุขอุรวางลำแคนเป็นกิจกรรมนันทนาการซึ่งเป็นพื้นฐานของความรัก สามัคคี การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ห่างไกลจากอบายมุขทั้งหลายทั้งปวง

ภาพที่ 9 ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนวครบตามขั้นตอนกระบวนการทัศนัยการจัดกิจกรรมแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 4 สุขอุรวางลำแคน

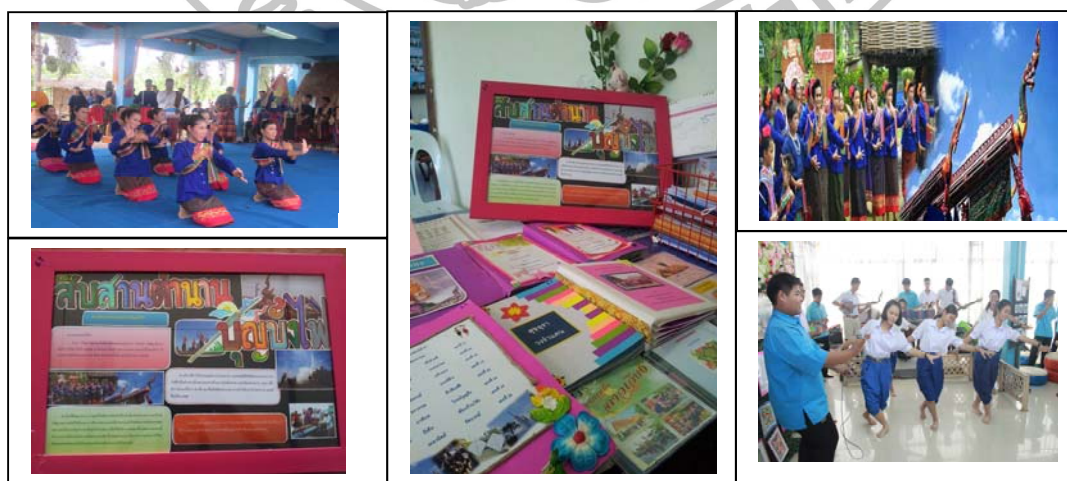

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 5 ดินแดนอาหารพื้นบ้าน จำนวน 3 ชั่วโมง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้ขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวครบ 6 ขั้นตอนในหนึ่งหน่วย โดยครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียน 1) ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัดตามข้อมูลที่ระบุในหน่วยการจัดกิจกรรม “ดินแดนอาหารพื้นบ้าน” การเรียนรู้อาหารซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวลาวเวียงตามตำนานการเล่าขานทั้งลาวและหวาน การร่วมสาธิต 2) ฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสร้างเครือข่ายข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาหารที่ขึ้นชื่อและชื่นชอบ 3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหาจากสื่อเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมรอบตัว ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสถานประกอบการจริงในชุมชน กิดสร้างสรรค์ผลิตอาหารทั้งลาว หวาน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ตนเองและสมาชิก แสดงถึงการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ดิดงามที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน 4) นำข้อมูลมาซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา 5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ นำมาปรับประยุกต์ใช้กับงานที่ได้รับมอบหมาย จนสามารถเกิดแนวคิดที่ดีในการดำรงและดำเนินชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างดี เพราะทักษะชีวิตและอาชีพสามารถนำมาเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการรับประทานอาหารได้อย่างหลากหลายมากขึ้น ได้ลิ้มรสอาหารที่มีรูปแบบและรสชาติใหม่ ๆ และ 6) นำเสนอผลงานและรายงานผล ซึ่งแสดงถึงความสามารถสอดแทรกความคิดและนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และช่วยประหยัดเวลาในการปรุงอาหาร เหมาะกับชีวิตที่รีบเร่งในปัจจุบัน ได้อย่างชาญฉลาด

ภาพที่ 10 ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 5 ดินแดนอาหารพื้นบ้าน

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 6 สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ จำนวน 3 ชั่วโมง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้ขั้นตอนกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวครบ 6 ขั้นตอนในหนึ่งหน่วย โดยครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียน 1) ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัดตามข้อมูลที่ระบุในหน่วยการจัดกิจกรรม “สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ” ซึ่งเป็นประเพณีและวัฒนธรรมเด่นของชุมชนลาวเวียง 2) ฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสร้างเครือข่ายข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟตามองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สมาชิกกลุ่มตกลงร่วมกัน 3) ผู้เรียนร่วมกันสืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหาจากสื่อเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมรอบตัว ภูมิปัญญาท้องถิ่นและบุคคลสำคัญในชุมชนตลอดจนผู้นำ และกลุ่มสตรีแม่บ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำเสนอประเพณีบุญบั้งไฟ กิดสร้างสรรค์ผลิตบทร้อง บทราเกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟ ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียน 4) นำข้อมูลมาซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา โดย 5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ นำมาปรับประยุกต์จนสามารถเกิดแนวคิดที่ดีในการแสดงออกถึงภูมิปัญญาด้านการร้อง รำ การประดิษฐ์วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงเพื่อหารายได้พิเศษ การใช้เวลาว่างเพื่อร่วมกลุ่มแสดงออกถึงความรัก สามัคคี เป็นหมู่คณะ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลาวเวียงบ้านดอนคา เพราะประเพณี “บุญบั้งไฟ” นับเป็นประเพณีสำคัญยิ่งที่ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญ แสดงออกซึ่งการเคารพ รัก สามัคคี กตัญญูแก่บรรพบุรุษ และดำเนินสืบต่อกันมาหลายชั่ววัย และครูกระตุ้นให้ผู้เรียน 6) นำเสนอผลงานและรายงานผล ข้อมูลความรู้ที่ร่วมกันสังเคราะห์เกี่ยวกับการสืบสานตำนานบุญบั้งไฟ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบของการร่วมกิจกรรมตำนานบุญบั้งไฟหนึ่งเดียวในสุพรรณบุรี การบูรณาการประวัติ ภาษา ดนตรี ลำแคน ผู้การร่วมกิจกรรมในชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับผู้เรียนในการนำแนวคิด หลักการที่ดี ไปใช้ปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างคุณค่า

ภาพที่ 11 ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 6 สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 7 สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน จำนวน 3 ชั่วโมง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนร่วมมือกันเชื่อมโยงข้อมูลการเรียนรู้จากการร่วมกิจกรรม และแนวตั้งแต่หน่วยที่ 1 ถึงหน่วยที่ 6 ที่ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นชิ้นงาน สร้างผลผลิต โดยนำมาสาธิตเพื่อแสดงถึงความสามารถบูรณาการความรู้สู่การปฏิบัติ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ใหม่ และนำเสนอให้เห็นผลเชิงประจักษ์ต่อสาธารณชน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตและอาชีพ โดยครอบคลุมทักษะทั้ง 7 ด้าน คือ 1) การยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) การแสวงหาความรู้ ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง 3) การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง 4) การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน 6) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 7) การสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้การนำเสนอผลงานต่อสาธารณชนเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งแสดงถึงการใช้ทักษะการคิด การสร้างสรรค์ชิ้นงาน การแก้ปัญหา การร่วมกิจกรรมกลุ่ม การมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีคุณภาพ บ่งบอกถึงการมีทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์ โดยภาพรวมผู้เรียนคิดสร้างสรรค์อาชีพที่ตนสนใจทั้งสิ้นรวม 16 กลุ่มอาชีพ

ภาพที่ 12 ผู้เรียนร่วมกิจกรรมแนะนำตามขั้นตอนกระบวนการจัดกิจกรรมแนะนำ เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หน่วยที่ 7 สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน

การจัดกิจกรรมแนะแนวผู้เรียนคิดสร้างสรรค์อาชีพที่ตนสนใจถนัดและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งสิ้น 16 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1) มัคคุเทศก์ 2) พนักงานบริการบนเครื่องบิน 3) ครู 4) เจ้าของร้านอาหาร 5) ผู้ผลิตอาหาร 6) ช่างอุตสาหกรรม 7) ครุฑนาฏศิลป์ 8) จิตรกร 9) งานฝีมือ 10) จำหน่ายเครื่องสำอาง 11) เกษีษกร 12) แพทย์ 13) เทคนิคการแพทย์ 14) พยาบาล 15) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ 16) แพทย์แผนไทย โดยภาพรวมแล้วการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยกระบวนการทัศนัยการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพช่วยให้ครูและนักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยผ่านสื่อเทคโนโลยี การร่วมมือเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำร่วมปฏิบัติ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม มีโอกาสแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเตรียมพร้อมนำเสนอผลผลิตของตนเอง ตามความสนใจ ความถนัด การตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและตลาดแรงงาน การแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในบริบทชุมชนสามารถเชื่อมโยงทักษะชีวิตสู่การปฏิบัติ เกิดความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ และแสดงศักยภาพด้านการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอย่างเต็มภาคภูมิ ภาพประกอบการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกลุ่มอาชีพ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 36 การจัดกิจกรรมแนะแนวตามกลุ่มอาชีพ

ลักษณะอาชีพ	ภาพประกอบการจัดกิจกรรม แนะแนว วันแนะแนวอาชีพ	ลักษณะอาชีพ	ภาพประกอบการจัดกิจกรรม แนะแนว วันแนะแนวอาชีพ
1) มัคคุเทศก์		2) พนักงาน บริการ บนเครื่องบิน	
3) ครู		4) เจ้าของ ร้านอาหาร	
5) ผู้ผลิตอาหาร		6) ช่าง อุตสาหกรรม	

ตารางที่ 36 การจัดกิจกรรมแนะแนวตามกลุ่มอาชีพ (ต่อ)

ลักษณะอาชีพ	ภาพประกอบการจัด กิจกรรมแนะแนว วันแนะแนวอาชีพ	ลักษณะอาชีพ	ภาพประกอบการจัด กิจกรรมแนะแนว วันแนะแนวอาชีพ
7) ครุฑศิลป์		8) จิตรกร	
9) งานฝีมือ		10) จำหน่าย เครื่องสำอาง	
11) เกษีกร		12) แพทย์	
13) เทคนิค การแพทย์		14) พยาบาล	
15) เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข		16) แพทย์แผนไทย	

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test แบบ dependent มีผลการทดสอบ ดังตารางที่ 37

ตารางที่ 37 เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพโดยภาพรวม

การใช้ทักษะชีวิต และอาชีพ	n	คะแนน เต็ม	คะแนน ก่อนร่วมกิจกรรม		คะแนน หลังร่วมกิจกรรม		t – test	P
			Mean	S.D.	Mean	S.D.		
			โดยภาพรวม 7 ด้าน ครอบคลุม 15 ตัวชี้วัด	36	105	55.17		

*P < .05

จากตารางที่ 37 โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Mean = 85.83, S.D. = 2.68) สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Mean = 55.17, S.D. = 6.12) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ตารางที่ 38 เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แยกตามรายด้าน

การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้าน...	n	คะแนน เต็ม	คะแนน ก่อนร่วมกิจกรรม		คะแนน หลังร่วมกิจกรรม		t – test	P
			Mean	S.D.	Mean	S.D.		
			1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว	36	15	7.67		
2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง	36	15	8.08	1.13	11.97	0.38	18.86*	.00
3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง	36	15	7.64	0.80	12.89	0.47	31.61*	.00

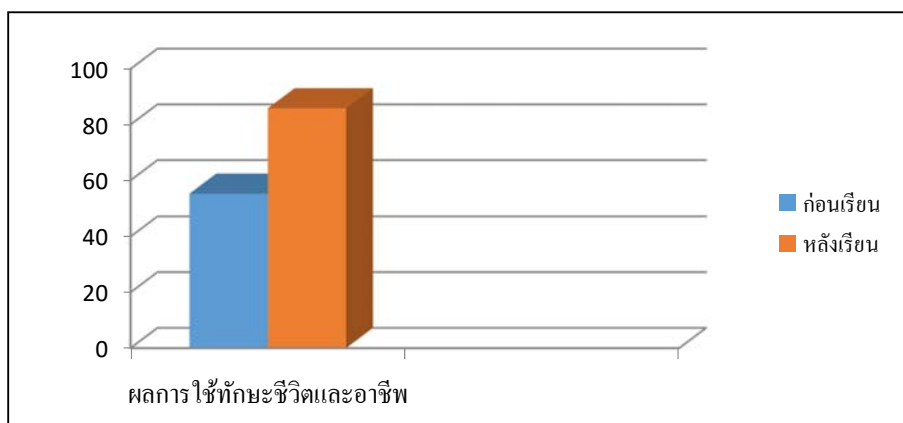
ตารางที่ 38 เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แยกตามรายด้าน(ต่อ)

การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้าน...	n	คะแนน เต็ม	คะแนน ก่อนร่วมกิจกรรม		คะแนน หลังร่วมกิจกรรม		t -test	P
			Mean	S.D.	Mean	S.D.		
4. การจัดการสร้างผลผลิตและ ความรับผิดชอบตรวจสอบได้	36	15	8.00	0.83	11.50	0.74	18.12*	.00
5. ภาวะผู้นำและความ รับผิดชอบในกระบวนการ ทำงาน	36	15	8.11	0.82	12.19	0.40	29.14*	.00
6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	36	15	7.56	1.05	11.89	0.47	24.32*	.00
7. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับ ผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน	36	15	8.17	1.67	13.83	0.37	19.36*	.00

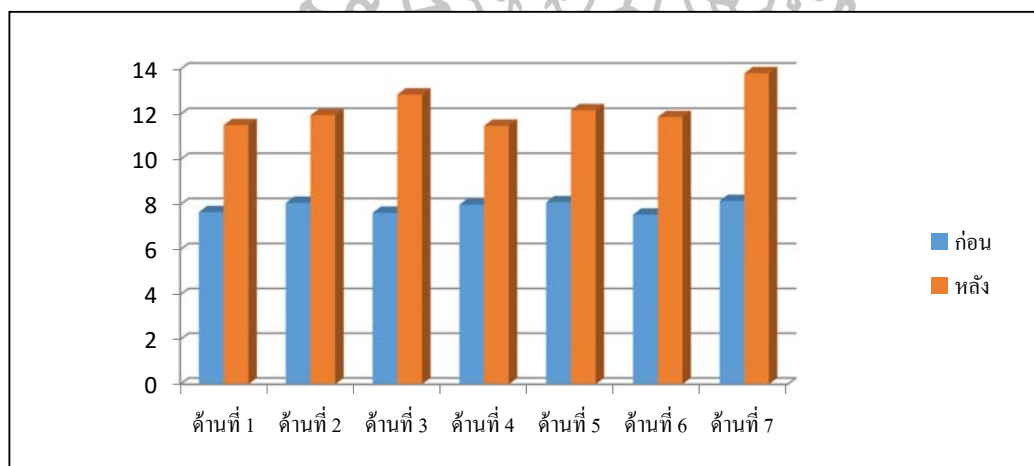
*P < .05

จากตารางที่ 38 เมื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแยกตามรายด้านพบว่า นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ผู้วิจัยได้นำเสนอกราฟแสดงผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยภาพรวมและจำแนกตามรายด้าน ดังแผนภาพที่ 30

แผนภาพที่ 30 แสดงผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพก่อนและหลังในภาพรวม

แผนภาพที่ 31 แสดงผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพก่อนและหลังจำแนกตามรายด้าน

3. การเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (กลุ่มทดลอง) กับรูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) ในภาพรวมและแยกตามรายด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test แบบ Independent มีผลการทดสอบดังตารางที่ 39-40

ตารางที่ 39 เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (กลุ่มทดลอง) กับรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) ในภาพรวม

ผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ	คะแนน เต็ม	คะแนน		t – test	P
		Mean	S.D.		
กลุ่มทดลองใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว	105	85.83	2.68	14.59*	.00
กลุ่มควบคุมใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ	105	65.03	8.05		

*P < .05

จากตารางที่ 39 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแตกต่างกับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Mean = 85.33, S.D. = 2.68) สูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ (Mean = 65.03, S.D. = 8.05) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

ตารางที่ 40 เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (กลุ่มทดลอง) กับรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) แยกตามรายด้าน

การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้าน...	นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนนหลังร่วมกิจกรรม		t – test	P
			Mean	S.D.		
1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว	กลุ่มทดลอง	15	11.53	0.91	11.00*	.00
	กลุ่มควบคุม	15	8.90	1.04		
2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง	กลุ่มทดลอง	15	11.97	0.37	14.77*	.00
	กลุ่มควบคุม	15	9.48	0.92		
3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง	กลุ่มทดลอง	15	12.89	0.46	16.69*	.00
	กลุ่มควบคุม	15	8.84	1.37		

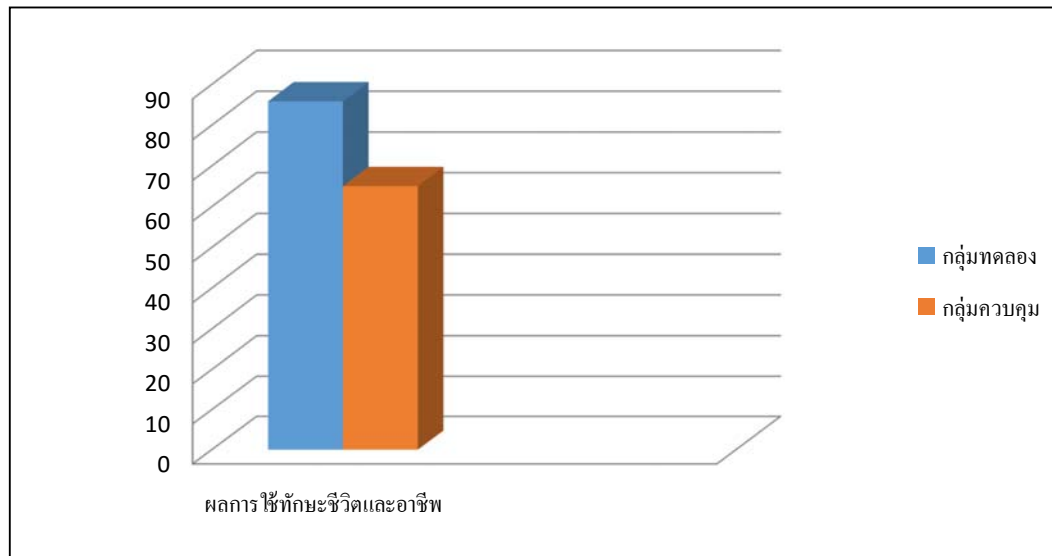
ตารางที่ 40 เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (กลุ่มทดลอง) กับรูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) แยกตามรายด้าน (ต่อ)

การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้าน...	นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนนหลังร่วมกิจกรรม		t – test	P
			Mean	S.D.		
4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้	กลุ่มทดลอง	15	11.50	0.73	9.10*	.00
	กลุ่มควบคุม	15	9.42	1.12		
5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน	กลุ่มทดลอง	15	12.19	0.40	16.05*	.00
	กลุ่มควบคุม	15	9.10	1.08		
6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	กลุ่มทดลอง	15	11.89	0.46	11.61*	.00
	กลุ่มควบคุม	15	9.23	1.28		
7. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน	กลุ่มทดลอง	15	13.83	0.37	10.88*	.00
	กลุ่มควบคุม	15	10.10	2.02		

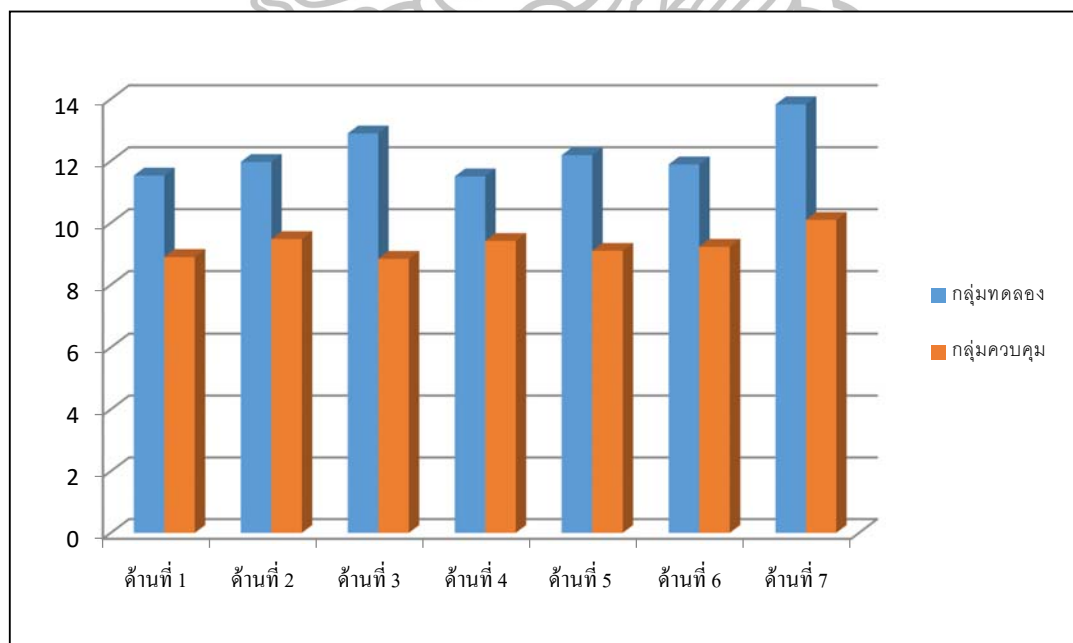
*P < .05

จากตารางที่ 40 เมื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแยกตามรายด้านพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยภาพรวมนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3 ลำดับเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน (Mean = 13.83, S.D. = 0.37) การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Mean = 12.89, S.D. = 0.46) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน (Mean = 12.19, S.D. = 0.40) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Mean = 11.50, S.D. = 0.73)

ผู้วิจัยได้นำเสนอกราฟแสดงผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพในภาพรวมและจำแนกตามรายด้าน ดังแผนภาพที่ 32 – 33

แผนภาพที่ 32 แสดงการเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในภาพรวม

แผนภาพที่ 33 แสดงการเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกตามรายด้าน

ตอนที่ 3 ผลการขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. การขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการขยายผลรูปแบบครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนคอนคาวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 30 คน (กลุ่มที่ 1) โดยนักเรียนมีความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะไม่แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ในการขยายผลครั้งนี้ผู้สอนเป็นครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำหน้าที่ครูที่ปรึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 (ถือว่าเป็นครูแนะแนวโดยหน้าที่) ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพโดยภาพรวม

คำถามที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มขยายผลการวิจัยมีประสิทธิผลเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผลกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว ที่เรียนตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพก่อนและหลังร่วมกิจกรรมแนะแนว

สมมติฐานการวิจัย

ในการขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้ นักเรียนกลุ่มขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว

ประสิทธิผลการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ คือ ผลการเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผลที่ร่วมกิจกรรมแนะแนวด้วยกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพก่อนและหลังการร่วมกิจกรรมแนะแนว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test แบบ dependent มีผลการทดสอบ ดังตารางที่ 41

ตารางที่ 41 การเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ก่อนและหลังการร่วมกิจกรรมแนะแนว ตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนกลุ่มขยายผล (กลุ่มที่ 1)

กลุ่มขยายผล	n	คะแนนเต็ม	Mean	S.D.	t – test	P
ก่อนร่วมกิจกรรม	30	105	54.50	2.36	44.58*	.00
หลังร่วมกิจกรรม	30	105	80.50	3.08		

*P < .05

จากตารางที่ 41 โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนกลุ่มขยายผลมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Mean = 80.50, S.D. = 3.08) สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Mean = 54.50, S.D. = 2.36) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ภาพที่ 13 การขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนดอนคาวิทยา (กลุ่มที่ 1)

ผลจากการวิเคราะห์ผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 หลังการร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แยกเป็นรายด้าน ดังตารางที่ 42

ตารางที่ 42 การวิเคราะห์ผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผลก่อนและหลัง ร่วม กิจกรรมแนะแนวแยกตามรายด้าน

การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้าน...	n	คะแนน เต็ม	คะแนน ก่อนร่วมกิจกรรม		คะแนน หลังร่วมกิจกรรม		t -test	P
			Mean	S.D.	Mean	S.D.		
1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว	30	15	7.68	1.01	8.90	1.04	5.81*	.00
2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่ม และการนำตนเอง	30	15	7.61	1.35	9.48	0.92	8.11*	.00
3. การทำงานร่วมกันในสังคมและ วัฒนธรรมที่แตกต่าง	30	15	7.19	1.37	8.84	1.36	7.31*	.00
4. การจัดการสร้างผลผลิตและความ รับผิดชอบตรวจสอบได้	30	15	7.79	1.25	9.43	1.16	7.70*	.00
5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ในกระบวนการทำงาน	30	15	8.03	0.98	9.10	1.07	5.42*	.00
6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	30	15	7.42	1.36	9.23	1.28	8.23*	.00
7. การสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่น ในการทำงานร่วมกัน	30	15	7.77	1.94	10.10	2.02	6.86*	.00

*P < .05

จากตารางที่ 42 เมื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่ม ขยายผลแยกตามรายด้าน พบว่า นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนว ตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ สูงกว่าก่อน ร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผลการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3 ลำดับเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างสัมพันธ ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน (Mean = 10.10, S.D. = 2.02) การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและ การนำตนเอง (Mean = 9.48, S.D. = 0.92) และการจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้

(Mean = 9.43, S.D. = 1.16) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Mean = 8.84, S.D. = 1.36)

2. การขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจิวรายนุญมีรังสฤษฎ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 23 คน (กลุ่มที่ 2) โดยนักเรียนมีความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะไม่แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ในการขยายผลครั้งนี้ผู้สอนเป็นครูแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนว ทำหน้าที่ครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว การขยายผลใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแนะแนวรวมทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพโดยภาพรวม ดังนี้

คำถามที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มขยายผลการวิจัยมีประสิทธิผลเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ที่เรียนตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพก่อนและหลังร่วมกิจกรรมแนะแนว และความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว

สมมติฐานการวิจัย

ในการขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้ นักเรียนกลุ่มขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว และ ผู้เรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการร่วมกิจกรรมแนะแนว

ประสิทธิผลการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ คือ ผลการเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มขยายผลที่ร่วมกิจกรรมแนะแนวด้วยกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต

และอาชีพก่อนและหลังการร่วมกิจกรรมแนะแนว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test แบบ dependent และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แสดงผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 43 การเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ก่อนและหลังการร่วมกิจกรรมแนะแนว ตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพ ของนักเรียนกลุ่มขยายผล (กลุ่มที่ 2)

กลุ่มขยายผล	n	คะแนนเต็ม	Mean	S.D.	t – test	P
ก่อนร่วมกิจกรรม	23	46	30.83	3.96	20.44*	.00
หลังร่วมกิจกรรม	23	46	38.30	3.62		

*P < .05

จากตารางที่ 43 โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนกลุ่มขยายผลมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Mean = 38.30, S.D. = 3.62) สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Mean = 30.83, S.D. = 3.96) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

ภาพที่ 14 การขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจิวรายนบุญมีรังสฤษฎ์ (กลุ่มที่ 2)

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยภาพรวม ครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังรายละเอียดตามองค์ประกอบต่อไปนี้

1. หลักการ : เป็นการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติ ประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยการบูรณาารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การใช้กิจกรรมเป็นฐาน การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐาน และ การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสอดคล้อง เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจาก หลักการมีความครอบคลุมกับแนวคิดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุดต่อผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ : เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career Skills) เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางอาชีพที่ดีที่จะต้องก้าวไปสู่ชีวิตความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน หากผู้เรียนได้รับการพัฒนาครบทั้ง 7 ด้าน และครอบคลุมทุกพฤติกรรมตัวชีวิตจะเป็นสิ่งที่ดียิ่ง นับเป็นแนวคิดที่ดีสามารถใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และเหมาะสมกับการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในยุคปัจจุบันได้อย่างดีเช่นกัน

3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม : ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (UNIQUE) คือ (1) ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) (2) สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) (3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) (4) ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) (5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) และ (6) นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งนี้ เนื่องจาก ขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นมีความชัดเจน ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปใช้ได้ไม่ยาก ประกอบกับการอธิบายรายละเอียดขั้นตอนการใช้อย่างละเอียดในคู่มือ การอธิบายเทคนิค วิธีการใช้เข้าใจง่าย ตลอดจนการวิเคราะห์หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมอย่างดี สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมแนะแนว และ/หรือ

ปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบท สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน ได้พอดี ผู้เรียนรู้สึกตื่นเต้น ร่วมกิจกรรม
 แน่แนวได้อย่างมีความสุข รู้สึกสนุกสนานไม่เครียด กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ สืบค้นหาข้อมูล
 สามารถร่วมกิจกรรมกลุ่ม ชักถามผู้รู้ ปรับตัวเข้ากับสมาชิกกลุ่มด้วยดี สามารถสร้างสรรค์ชิ้นงาน
 พร้อมนำเสนอผลงานของตนอย่างมั่นใจ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ
 ได้ อย่างดียิ่ง

4. การวัดและประเมินผล : วัดและประเมินสมรรถนะของผู้เรียนตามองค์ประกอบ
 ของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด มีความสอดคล้อง เหมาะสม
 กับผู้เรียนทั้งด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ ทั้งนี้เนื่องจากการวัดและประเมินผลผู้เรียน สามารถตอบโจทย์
 ตามวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมแน่วได้อย่างดี กล่าวคือ การวัดผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายดำเนินการได้อย่างดีตามที่ระบุไว้

5. ปัจจัยสนับสนุน : ประกอบด้วย (1) ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม
 การเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่
 ผู้เรียน (2) บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการ
 ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและ
 อาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง และ (3) นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
 อย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่ง
 เรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นใน
 ชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริงในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการ
 ทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดสู่อาชีพในอนาคตของตนเอง
 อย่างมีคุณภาพ มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากหลักการของการจัด
 กิจกรรมแน่วตามแนวคิดของกระบวนการจัดการกิจกรรมแน่วนั้น อยู่บนพื้นฐานของการ
 สร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง การร่วมมือกันเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงจาก
 การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การบูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ
 การใช้กิจกรรมเป็นฐาน การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐาน และการใช้กระบวนการมี
 ส่วนร่วมของชุมชนล้วนเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การจัดการกิจกรรมแน่วประสบความสำเร็จและมี
 คุณภาพ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนได้อย่างดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ประเมินประสิทธิผลของการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์คือ 2.1 เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวตามรูปแบบกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2.2 เปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพกับการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบปกติ และ 3) ขยายผลกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนดอนคาวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน กลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 31 คน รวมทั้งสิ้น 67 คน ใช้วิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ที่มีลักษณะเป็นแบบแผนเชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) ด้วยการศึกษาวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) แล้วเสริมด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ด้วยวิธีกำหนดแบบแผนการวิจัยแบบ 2 กลุ่มทดสอบเฉพาะหลังเรียน (Non – Randomized Control – Group Posttest only Design) (Campbell and Stanley, 1973: 6; Tuckman, 1999: 159 – 174, อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 150 - 152) และใช้รูปแบบวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์หาค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for dependent samples) และแบบอิสระ (t-test for independent samples) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีหลักสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการจัดการกิจกรรม 5 ด้าน คือ 1. การจัดการกิจกรรมแนะแนว 2. การสร้างความรู้ 3. การเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม 4. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 5. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางการจัดการกิจกรรมบูรณาการรูปแบบการสอน 5 รูปแบบเข้าด้วยกันคือ (1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (2) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (3) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (4) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ (5) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ เป็นการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการบูรณาการรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การใช้กิจกรรมเป็นฐาน การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐาน และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) ขั้นตอนการจัดการกิจกรรม 6 ขั้นตอน เรียกว่า UNIQUE Model ได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) ขั้นที่ 4 ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) 4) การวัดและประเมินผล วัดและประเมินสมรรถนะของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด และ 5) ปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย 1. ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน 2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการให้ความร่วมมือจัดการกิจกรรมจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง 3. นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน

ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริง ในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดสู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ ผลการหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ตามเกณฑ์ E_1/E_2 กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการ จัดกิจกรรมแนะแนว เท่ากับ 81.57/81.27

2. ประสิทธิผลของกระบวนการทัศนการ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลสรุปดังนี้

2.1 หลังการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ พบว่า นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 และเมื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแยกตามรายด้าน พบว่า นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการทัศนการ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ และเมื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแยกตามรายด้าน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยภาพรวมนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน

3. ผลการขยายผลกระบวนการทัศนการ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่านักเรียนกลุ่มขยายผลการวิจัยที่ร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศนการ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 3

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้วยขั้นตอนการจัดการกิจกรรมแนะแนวแบบ UNIQUE ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว พบว่า กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และเชิงเนื้อหา และมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการนำไปใช้จัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสม และครอบคลุมความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมผลการ ใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพ ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษา มาตรฐานของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว (Greene, 2008; Burden, 2003; Watson, 2003) แนวทางการจัดการกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ตามแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2555), Sue Z. Beers (2011), วิจารย์ พานิช (2555), วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2556), Ginzberg (1974), Super (1957), Tiedman and O' Hara (1963), สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2557) และ Manpower Group (2013) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget ร่วมกับทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงสังคมของ Vygotsky ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยการบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) วิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเรียนการสอนอันเนื่องมาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ (Joyce, Weil and Calhoun, 2009 : 21-37) ที่สรุปว่า รูปเรียนการสอนเป็นแบบแผนการดำเนินการสอนที่ได้รับการจัดอย่างเป็นระบบ สัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี โดยการเรียนการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูแนะแนว/ครูที่ปรึกษา (ทำหน้าที่ครูแนะแนว) และพฤติกรรมการเรียนรู้/การ

ร่วมกิจกรรมของนักเรียนในรายวิชากิจกรรมแนะแนว รวมทั้งการวิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับความสามารถพื้นฐานในการเรียนรู้และสนทนากลุ่มเพื่อต้องการให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะและอาชีพ รวมทั้งวิเคราะห์งานและภาระงานที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมแนะแนว แล้วนำแนวทางที่ได้ไปใช้ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

ผลจากการวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งมีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายวิธีการ ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะเนื้อหาวิชา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความพร้อมของผู้เรียน บริบทและสภาพแวดล้อม และสื่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดของหลักการจัดกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activity) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism Theory) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ร่วมกับการบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning : CL) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning : CBL) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning : CPL) มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยกิจกรรมทุกขั้นตอนเน้นการใช้แหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการฝึกทักษะชีวิตที่สามารถเชื่อมโยงสู่ทักษะอาชีพ การนำกลุ่มสตรีแม่บ้าน และ/หรือบุคลากรเด่นในชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาเป็นหลักในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผลผู้เรียนเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงาน

ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า การเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career Skills) เป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยนำทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory) ซึ่งสรุปแนวคิดได้ว่า 1) การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยกระบวนการกำกับตนเอง เพื่อหาแนวทางลดความขัดแย้งทางความคิดของตนเอง 2) การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับที่ผู้เรียนใช้กระบวนการทางปัญญาในการจัดกระทำกับข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจกับประสบการณ์ใหม่ที่รับรู้ได้อย่างมีความหมาย และ 3) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความรู้ จากการศึกษาหลักการ และแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีกระบวนการปฏิบัติ การวางแผน ลงมือปฏิบัติจริง และแก้ไขปัญหา ตรวจสอบและ

นำเสนอผลงานด้วยตนเอง และมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (Vygotsky, 1978: 86 - 87; Gredler, 1997: 239 - 241) การจัดกิจกรรมอยู่บนสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน เป็นเรื่องที่คุณเรียนสนใจต้องการศึกษา มีความถนัดและสอดคล้องกับความสามารถของตนในการฝึกทักษะชีวิตและอาชีพ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เตรียมพร้อมประกอบอาชีพที่ตนสนใจ มีความถนัด ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ตามแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2555), Sue Z. Beers (2011), วิจารย์ พานิช (2555), วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2556), Ginzberg (1974), Super (1957), Tiedman and O' Hara (1963), สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2557) และ Manpower Group (2013) พบว่า มี 7 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ คือ 1) การยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง 3) การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง 4) การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน 6) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 7) การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน ผู้วิจัยนำเข้าสู่ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการที่ศูนย์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนว 6 ขั้นตอนตามรูปแบบ UNIQUE ได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษาข้อมูลที่ครอบคลุมหมายให้โดยการทำทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ของกรณีศึกษา ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่ายข้อมูลให้ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่งประกอบการจริง ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมซักถาม ปรัชญาหรือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำมาสรรสร้างเป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก

ของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดี ข้อบกพร่อง อภิปรายสะท้อนความคิดจนได้ข้อสรุปของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา ชั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประชุมเพื่อเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจแก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการรายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่

สำหรับเทคนิคและวิธีการประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ใช้การประเมินผลโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และ เพื่อน (Evaluated by a Group/Parents) ซึ่งใช้วิธีการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) และประเมินการนำเสนอผลงาน (Presentations) เพื่อประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้ง 7 ด้าน ครอบคลุม 15 ตัวชี้วัด โดยมีประเด็นการประเมินครอบคลุม 5 ประเด็นหลัก คือ 1) การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล 2) ความคิดรวบยอด 3) การเชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่ 4) การนำเสนอผลงานครอบคลุมประเด็นเนื้อหา และ 5) ความกระชับถูกต้องชัดเจนในการนำเสนอผลงาน ด้วยเครื่องมือประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน รวมจำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย 1) แบบประเมินชิ้นงาน 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน) 3) แบบรายงานผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองก่อน-หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว 4) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” และ 5) แบบบันทึกสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (Journal Writing) ตลอดจนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้การกำหนดหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในแต่ละหน่วยการจัดกิจกรรมจะใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งกำหนดไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง รากเหง้าลาวเวียง ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ที่จะคิด แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้บูรณาการจุดประสงค์ โดยเป็นแนวการสอนแบบใหม่ที่

ไม่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำ แต่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง (Hand - On Learning) และมีบทบาทในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active) โดยเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ทำจริง (Learning by doing) ซึ่งผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีกว่าการท่องจำ อีกทั้งยังได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง (High-order thinking skill) ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเป็นการพัฒนาศักยภาพทางสมอง การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ และการร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน โดยครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง (รัชนีกร ทัพชัย, 2552: 13 ; สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา, 2555: 1) ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการกิจกรรม 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นนำขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปรายและขั้นสรุป และการนำไปใช้

หน่วยการจัดการกิจกรรมที่ 2 เรื่อง สำเนียงภาษาถิ่น ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบการใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL) ร่วมกับการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) ที่พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา โดยมีลักษณะเด่นของการเรียนรู้ ได้แก่ ใช้ปัญหาแท้จริงเป็นตัวกระตุ้นการแก้ปัญหาและเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นทักษะการคิด เรียนโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย มีบูรณาการของเนื้อหาความรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะส่งเสริมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นของนักเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้ 1) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ อย่างแท้จริง (Student-Centered Learning) 2) การเรียนรู้เกิดขึ้น ในกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดเล็ก (ประมาณ 3 – 5 คน) 3) ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ (Guide) 4) นักเรียนคือผู้ที่มองเห็นปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็นคนแก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) 5) ปัญหาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือปัญหาจริง ซึ่งปัญหาจะช่วยกำหนดกรอบแนวคิดหรือกำหนดจุดเน้นและกระตุ้นการเรียนรู้ 6) ปัญหาคือสิ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา 7) ความรู้ใหม่จะเกิดขึ้น โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง 8) ประเมินผลจากสถานการณ์จริง โดยดูจากความสามารถในการปฏิบัติ (authentic assessment) ทั้งนี้ตามแนวคิดของ Bridges (1992) สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 8 ขั้น คือ 1) เตรียมความพร้อมผู้เรียน 2) เสนอสถานการณ์ของปัญหา ผู้สอนเกริ่นนำเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะได้พบ จากนั้นจึงนำเสนอสถานการณ์ปัญหาพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์หรือประเด็นปัญหาที่ต้องการให้แก้ไข รวมทั้งบอกแหล่งข้อมูลที่เตรียมไว้และแหล่งข้อมูลภายนอก

ที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปค้นคว้าได้ 3) กำหนดกรอบการศึกษา 4) สร้างสมมติฐาน 5) ค้นคว้าข้อมูล เพื่อพิสูจน์สมมติฐาน 6) ตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา 7) สร้างผลงานหรือปฏิบัติตามทางเลือก 8) ประเมินผล โดยวิธีที่หลากหลาย ผู้วิจัยนำกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning : CBL)

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง หัตถศิลป์ล้ำค่า ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning : CPL) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนานักเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทักษะ โดยผ่านการสังเคราะห์เพื่อให้ได้โครงสร้างพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กระบวนการกลุ่ม ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่ดี ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ขงยุทธ พงษ์สุภาพ, 2553; Rattray T., 1999; Nadler L., 1984) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน ขั้นที่ 2 การกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Directed) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 ขั้นที่ 3 การร่วมกันอภิปรายในกลุ่มอีกครั้งเพื่อแลกเปลี่ยน แบ่งปัน ข้อมูลและความคิดเห็นตลอดจนนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขสถานการณ์ ขั้นที่ 4 สะท้อนคิดเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้และวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการทำงานกลุ่ม ขั้นตอนที่ 5 การร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยนำกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐานและการเรียนรู้แบบร่วมมือ

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง สุขอร่ามงามล้ำแคน ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบการใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning : CPL) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) มีวิธีการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาหรือสถานการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นการเรียนที่พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา การบูรณาการของเนื้อหาความรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะส่งเสริมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นของนักเรียน

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง ดินแดนอาหารพื้นบ้าน ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL) ร่วมกับการใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning : CBL) เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาส สืบค้นข้อมูล ฝึกประสบการณ์ และ

ฝึกปฏิบัติการประกอบอาหารทั้งคาว หวาน จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน เห็นคุณค่าของอาหาร ในท้องถิ่น รู้ขั้นตอนและเทคนิคการประกอบอาหารอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมสามารถพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการประกอบอาหาร การคิดสร้างสรรค์ผลงานด้านอาหารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียน เป็นต้นว่า ความรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการประยุกต์ใช้ ทักษะความสร้างสรรค์ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางสังคม ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง และเจตคติ (Easton, 1992, อ้างถึงใน ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553: 52) จนสามารถพัฒนาการเกิดผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning : CPL) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เน้นยุทธวิธีจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการสืบค้น วิเคราะห์ข้อมูล สร้างสรรค์ชิ้นงานตามความถนัดและสนใจ ภายใต้ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 6 ขั้น ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา และวิธีการเรียนรู้ที่มีความหมายซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อกระตุ้น จูงใจ ใฝ่หาความสนใจเพื่อเรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง (วัชรวิภา เล่าเรียนดี, 2555:107- 112) ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี สามารถเสริมพัฒนาการของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่สูงขึ้น คือ การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการวางแผน การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน ถ่ายทอดความรู้ ร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ร่วมภาคภูมิใจ ร่วมรับผิดชอบ (ศิริวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์, 2557) เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ และสรรค์สร้างผลงานจากการเชื่อมโยงข้อมูลเดิมสู่ความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างดี

หน่วยการจัดกิจกรรมที่ 7 เรื่อง สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน เน้นการใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบการใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL) เสริมสร้างให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์นำเสนอผลงานของตนเองตามความสนใจ ความถนัดและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทักษะ โดยผ่านการสังเคราะห์เพื่อให้ได้โครงสร้างพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กระบวนการกลุ่มส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่ดี ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิถีมา วัฒนจิง

(2556: 8 - 9) ที่สรุปไว้ว่า 4 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์เป็นไปอย่างพลวัต (Dynamic) ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง คือ 1) ประสบการณ์ (Experience) โดยผู้สอนมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันมาแลกเปลี่ยนและแบ่งปันกับเพื่อนในห้องและจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกได้ว่าตัวเองได้มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง 2) สะท้อน/อภิปราย (Reflection / Discussion) เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนจะได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่มซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์วิจารณ์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากตนเองจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้นและการอภิปรายจะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลายหรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นองค์ประกอบนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งด้านความรู้และเจตคติในเรื่องที่อภิปรายการที่ผู้เรียนจะอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นได้มากน้อยแค่ไหนเป็นไปตามเนื้อหาที่จะสอนหรือไม่ 3) การทดลอง/ประยุกต์แนวคิด (Experimentation/ Application) นักเรียนได้ทดลองใช้ความคิดรวบยอดหรือผลิตขึ้นความคิดรวบยอดในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการสนทนาสร้างคำขวัญทำแผนภูมิเล่นบทบาทสมมุติ ฯลฯ ซึ่งผู้สอนจะได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้โดยการนำความรู้ไปใช้ได้จริง 4) ความคิดรวบยอด (Concept) ผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอดซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติหรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่ช่วยทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

ผู้วิจัย ได้ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพตามแนวคิดเกี่ยวกับ 1) หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยจัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ ความสนใจและธรรมชาติของผู้เรียน 2) การให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตนหากบุคคลมีอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 3) การมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (Process of Knowledge Construction) โดย 4) มีกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์จากกระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ประกอบด้วย 5) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากการการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by Doing) เพื่อดึงความสามารถของผู้เรียนออกมาในรูปของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสลงมือกระทำเอง จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง แสวงหาความรู้ การคิด การจัดการความรู้ การแสดงออก การสร้างความรู้ใหม่ และการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการหา

ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวด้วยรูปแบบ UNIQUE กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ เท่ากับ 81.57/81.27 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. จากผลการศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ มีผลการวิจัยดังนี้

2.1 หลังการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังการจัดการกิจกรรมแนะแนวสูงกว่าก่อนการจัดการกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 และเมื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแยกตามรายด้าน พบว่านักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child - Centered) กิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติ (Activity) มากกว่าการเน้นการให้ผู้เรียนปฏิบัติตามคำบอกของครู (Passivity) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรับผิดชอบเต็มที่สำหรับการเรียนรู้ของตนเอง การเกี่ยวข้องและร่วมมือกับสมาชิกกลุ่มจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนเสมอภาคมากขึ้นซึ่งส่งเสริมความเจริญเติบโตและการพัฒนา ครูจะกลายเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นทรัพยากรบุคคลทางการเรียนรู้ นักเรียนมีทัศนคติที่ดี มีอิสระในการเรียนรู้ การเน้นให้ความสำคัญต่อการกระทำ การค้นพบและการเรียนรู้ อย่างอิสระจะส่งผลทำให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น (Gibbs, 2001)

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เน้นหลักการและแนวคิดการสร้างความรู้ (Constructivist) โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนและนำเสนอผ่านผลงานที่จัดทำ ดังนั้นครูผู้สอนต้องดำเนินการจัดการกิจกรรมที่เชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนรู้แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียน การให้โอกาสผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มทำโครงการ/ชิ้นงานที่ตนเองสนใจ เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอความคิด ผลงานและผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน และให้เวลาทำงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ที่ให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่ามีความดีงามมีความสามารถมีความต้องการและมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตนหากบุคคลมีอิสระภาพและเสรีภาพมนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผลงาน ภาระงานที่ผู้เรียนคิด ประดิษฐ์เป็นผลจากความรู้ ความสามารถ ความถนัดเพื่อสื่อสารออกมาให้รู้ตัวตน

ของผู้เรียนอย่างดียิ่ง ดังที่ อัมพร ชนะทอง (2546), ประไพ กลัดล้อม (2551) และภัทรมน ชันธาฤทธิ์ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งรูปแบบและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนได้ พัฒนาการจากวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วยกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ ขั้นแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้ ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต และขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ สามารถ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นแนวทางการจัด กิจกรรมที่ตอบสนองการพัฒนาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โดยผ่าน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน โดยเริ่มจาก 1) ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่าง ชัด 2) สร้างเครือข่ายข้อมูล 3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา 4) ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธี แก้ปัญหา 5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ และ 6) นำเสนอผลงานและรายงานผล ทั้งนี้ โดยการจัดการกิจกรรมจากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้เรียน พร้อมทั้งเข้า มามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ ร่วมวัดประเมินผล จึงเป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการ ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย การจัดการเรียนรู้อุปกรณ์การเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียน ได้ร่วมกันคิด แก้ปัญหาและพิจารณาสาเหตุของปัญหา คิด ประดิษฐ์สร้างสรรค์ชิ้นงาน/ภาระงานที่ ตรงกับความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นและนำเสนอ ผลงาน โดยครูมีบทบาทสำคัญเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ไม่ใช่สอน เตรียมอุปกรณ์ สรุป และประเมิน ดังนั้นหลักการจัดการกิจกรรมแนะแนวยึดหลักดำเนินงานด้วยวิถีระบบ ดำเนินงาน อย่างต่อเนื่อง และดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่าย ช่วยเกื้อกูลกันซึ่งรวมถึง ผู้ปกครองและชุมชน บริบทรอบตัวผู้เรียน ทั้งนี้การให้ concept หรือความรู้ที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง นอกจากนี้บทบาทที่ครูจำเป็นต้องคำนึงถึง คือ การวางแผน การสร้างแรงจูงใจ (coaching) การเป็น แบบอย่างที่ดี (modeling) และเป็นนักประเมินตามสภาพจริงที่ชาญฉลาด (Authentic Assessment) ซึ่งต้องให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) แก่ผู้เรียน สำหรับผู้เรียนต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อตนเอง สามารถวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเป็นผู้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ (Active Learner) (Tinzmann,1990, อ้างถึงใน รุจิราพร งามศิริ, 2556: 117) ประกอบกับการจัดการกิจกรรมแนะแนวที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรับผิดชอบเต็มที่สำหรับการเรียนรู้ของตนเอง การมี ปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมมือกับสมาชิกกลุ่ม การจัดการเรียนที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและการ พัฒนา นักเรียนมีทัศนคติที่ดี มีอิสระในการเรียนรู้ การเน้นให้ความสำคัญต่อการกระทำ การค้นพบ และการเรียนรู้อย่างอิสระจะส่งผลทำให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1

2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต มีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ และเมื่อเปรียบเทียบผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพแยกตามรายด้านพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยภาพรวมนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ตามขั้นตอน UNIQUE ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมีหลักการจัดการกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activity) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism Theory) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ร่วมกับการบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning: CL) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning : CBL) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning : CPL) เป็นแนวทางในจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และมีขั้นตอนการจัดการกิจกรรมแนะแนว 6 ขั้นตอน อย่างเป็นระบบ สามารถนำไปใช้จัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างดี ได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล

ประกอบกับการระบุ 5 องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยสรุปไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

1. หลักการ เป็นการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ขั้นตอนการจัดการกิจกรรม 6 ขั้นตอน เรียกว่า UNIQUE Model

4. การวัดและประเมินผล วัดและประเมินสมรรถนะของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด และ

5. ปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย

5.1 ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน

5.2 บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง

5.3 นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริง ในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจ และความถนัดสู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ

กระบวนการที่สนับสนุนกิจกรรมแนะแนว ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนได้อย่างเป็นขั้น เป็นตอน ผู้เรียนมีเวลาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างไม่จำกัด เกิดผลการใช้ทักษะชีวิต ที่ดีทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งนี้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุม 15 ตัวชี้วัด ซึ่งมีประเด็นการประเมินครอบคลุม 5 ประเด็นหลัก คือ 1) การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล 2) ความคิดรวบยอด 3) การเชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่ 4) การนำเสนอผลงานครอบคลุมประเด็นเนื้อหา และ 5) ความกระชับถูกต้องชัดเจนในการนำเสนอผลงาน ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวภายใต้การกำหนดหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง รู้รักสิ่งแวดลอม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในแต่ละหน่วยการจัดกิจกรรมจะใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการของพัฒนากระบวนการที่ชื่อว่า The Concept of Paradigm and Paradigm Shift (1986) หมายถึง "มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (value) การรับรู้ (perceptions) และการปฏิบัติ (practices) ที่ชุมชน (community) หนึ่งมีหรือกระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ (vision) แห่งความเป็นจริงที่เป็นพื้นฐานของการจัดระบบตนเองของชุมชนนั้น" (Capra, 1986: 3)

ผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังร่วมกระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 องค์ประกอบครอบคลุม 15 ตัวชี้วัด เรียงลำดับผลการประเมินการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองจากค่าเฉลี่ยสูงที่สุดไปหาน้อยที่สุด ปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ องค์ประกอบด้านที่ 7 การสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่น ในการทำงานร่วมกัน ตัวชี้วัด 7.1) สร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม ทั้งนี้เป็นเพราะขั้นตอนของกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวมีลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กล่าวคือ ผู้เรียนมี 1) การฟังพาทักษะกัน 2) การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างใกล้ชิด ร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) ความรับผิดชอบต่อการทำงานกลุ่มต่อตนเอง และต่อสมาชิกกลุ่มช่วยกันปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ โดยมีเป้าหมายร่วมกันหรือเป้าหมายเดียวกัน มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนข้อมูลและสื่อวัสดุอุปกรณ์ 4) การใช้ทักษะทางสังคม (Social Skills) 5) การใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม (Group Process Skills) ส่งผลทำให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (วัชราน เล่าเรียนดี, 2555 : 156; Ajose and Joyner, 1990; Johnson, Johnson and Holubed, 1987)

การสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างทักษะชีวิตที่ดีในตัวผู้เรียน เนื่องจากการร่วมมือกันเรียนช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะและแลกเปลี่ยนความรับผิดชอบ ทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายเดียวกัน ผลสำเร็จของงานย่อมมาจากการทำงาน ร่วมคิดร่วมปฏิบัติมากกว่าการรับผิดชอบแต่เพียงคนเดียว และการร่วมมือกันเรียนสามารถ ช่วยเสริมสร้างความคิดริเริ่ม การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เนื่องจากการแลกเปลี่ยนความรู้ สติปัญญา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Perkins, 1991:18-23; Discoll, 2000) สอดคล้องกับขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านที่ 3 ที่สำคัญคือ ด้านชีวิตและสังคม มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพมีทักษะในการดำเนินชีวิตและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข

2. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ องค์ประกอบด้านที่ 3 การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตัวชี้วัด 3.1) มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม 3.2) ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลาย พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ทั้งนี้เป็นเพราะผลจากการวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์กิจกรรม ความพร้อม บริบทและ

สภาพแวดล้อมของผู้เรียน โดยมีหลักสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการจัดกิจกรรม 5 ด้าน คือ 1. การจัดกิจกรรมแนะแนว 2. การสร้างความรู้ 3. การเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม 4. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 5. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีแนวทางการจัดกิจกรรมบูรณาการรูปแบบการสอน 5 รูปแบบเข้าด้วยกันคือ (1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (2) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (3) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (4) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ (5) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบกับกระบวนการทัศนัยการจัดกิจกรรมแนะแนวมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมทุกขั้นตอนเน้นการใช้แหล่งเรียนรู้สถานประกอบการเพื่อฝึกทักษะชีวิตและอาชีพ กลุ่มสตรีแม่บ้าน บุคลากรเด่นในชุมชน การเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ สรรค์สร้างผลผลิตจากภูมิปัญญาของท้องถิ่นเป็นหลักในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ ส่งผลทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม เสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพในการปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลาย ส่งผลให้เกิดผลดีตามมามากมาย ได้แก่ การฝึกการคิดใคร่ครวญ ในความหลากหลาย การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และ การมีโอกาสสะท้อนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) หัวใจของทักษะนี้คือ ความสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยกและทำให้งานสำเร็จได้ เป็นเรื่องของ การเรียนรู้และยกระดับความฉลาดด้านสังคม (social intelligence) และความฉลาดด้านอารมณ์ (emotional intelligence) ของผู้เรียน ครูต้องออกแบบการจัดการกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น รู้ว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด แสดงพฤติกรรมอย่างมีอาชีพและอย่างน่านับถือ และทักษะการปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลาย เคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมและทำงานร่วมกับคนที่มีพื้นฐานแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างได้ผลดี ตอบสนองความเห็นและคุณค่าที่แตกต่างอย่างใจกว้าง ยกย่องความแตกต่างทางสังคม และวัฒนธรรมไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ วิธีทำงานแบบใหม่ หรือคุณภาพของผลงาน (Sue Z. Beers, 2011; วิจารย์ พานิช, 2555; วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2556)

3. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ องค์ประกอบด้านที่ 5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน ตัวชี้วัด 5.1) สำนึกความรับผิดชอบโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม 5.2) ให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น 5.3) รับผิดชอบต่อบุคคลอื่น โดยทำงานอย่างมีคุณธรรม พบว่า ผู้เรียนมีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงานหลังร่วมกระบวนการจัด

กิจกรรมแนะแนว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามกระบวนการที่ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว ด้วยรูปแบบ UNIQUE ทั้ง 6 ขั้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระชับขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ และขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล มีความเหมาะสมกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจายบทบาท (distributed leadership and responsibility) ซึ่งการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหน่วย/แผนการจัดกิจกรรม ทั้ง 7 แผนที่จัดทำขึ้นเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบการทำงานประสานสอดคล้องกันในห้อง และความร่วมมือในห้องเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกัน

4. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ องค์ประกอบด้านที่ 2 การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง ตัวชี้วัดคือ 2.1) จัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูล 2.2) ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผน 2.3) ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ 2.4) เรียนรู้โดยการนำตนเอง โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล พบว่าหลังร่วมกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง สามารถจัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูล ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผน ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ และเรียนรู้โดยการนำตนเองโดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูลได้ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยบูรณาการ 5 รูปแบบการสอนเข้าด้วยกันคือ (1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (2) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (3) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (4) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ (5) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระสำคัญ จุดประสงค์การจัดกิจกรรม การวัดประเมินผล ผลการจัดกิจกรรมส่งผลทำให้ผู้เรียนสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานและการใช้เวลา การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงอย่างมีขั้นตอน ทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของผลงานให้ชัดเจน วางแผน ลงมือทำ และประเมินว่าได้ผลงานคุณภาพดีหรือไม่ กระบวนการทำงานเหมาะสมเพียงไร ขั้นตอนเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับทักษะการริเริ่มและการนำตนเอง (Initiative and Self-Direction Skills) ที่ว่าผู้เรียนที่ดีต้องขวนขวายเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันและกัน (interdependence) และเป็นอิสระต่อกัน (independence) แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) โดยจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการจัดการเป้าหมาย

และเวลา กำหนดเป้าหมายโดยมีเกณฑ์ความสำเร็จที่จับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้ มีความสมดุลระหว่างเป้าหมายเชิงยุทธวิธี (tactical) ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะสั้นกับ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ (strategic) ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะยาว ใช้เวลาและจัดการภาระงานอย่างมีประสิทธิภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2555: 50-58; วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2556:20-21) ประกอบกับกระบวนการที่ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีส่วนสำคัญในการสร้างทักษะชีวิตและต้นทุนชีวิตให้กับเยาวชน เนื่องจากมีกิจกรรมที่หลากหลายและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีบทบาทมากที่สุดในการคิดและทำกิจกรรม ทั้งในและนอกเวลาเรียนด้วยความสนใจของเขาเอง กระบวนการทำกิจกรรมก็จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะต่าง ๆ โดยทาง โรงเรียนและผู้ใหญ่จะต้องส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมของเขาจริง ๆ จนเยาวชนสามารถดำเนินการได้เอง (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์, 2554, อ้างถึงใน สุริยเดว ทรีปาตี, 2554:34)

5. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ องค์ประกอบด้านที่ 6 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตัวชี้วัด 6.1) ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ 6.2) แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า หลังร่วมกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว “UNIQUE Model” ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์หลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนสามารถสรุปหลักการสำคัญในการจัดการกิจกรรม 5 ด้าน คือ 1.การจัดการกิจกรรม แนะแนว 2.การสร้างความรู้ 3.การเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม 4.การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 5.การมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางการจัดการกิจกรรมบูรณาการ 5 รูปแบบการสอนเข้าด้วยกันคือ (1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (2) การใช้กิจกรรมเป็นฐาน (3) การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (4) การใช้ปัญหาเป็นฐาน และ (5) การมีส่วนร่วมของชุมชน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการกิจกรรม การวัดและประเมินผล และปัจจัยสนับสนุน ทั้งนี้ขั้นตอนการจัดการกิจกรรมมีความชัดเจนและมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.57/81.27 สามารถนำไปใช้จัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ นอกจากนี้ ขั้นตอนการจัดการกิจกรรมแนะแนว 6 ขั้นตอน คือ 1) ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด 2) สร้างเครือข่ายข้อมูล 3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา 4) ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา 5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ และ 6) นำเสนอผลงานและรายงานผล เป็นขั้นตอนที่สามารถส่งผลทำให้ผู้เรียนพัฒนาการใช้ทักษะชีวิต โดยจะมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรมและสถานที่แต่ละทักษะชีวิตที่จำเป็นที่สุดที่ทุกคนควรมี ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้สรุปไว้และถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำรงชีวิต คือ 1) ทักษะการตัดสินใจ (Decision making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมี 2) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็น

ส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกต่าง ๆ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก และสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (WHO, 1994)

6. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ องค์ประกอบด้านที่ 1 การยืดหยุ่นและการปรับตัว

ตัวชี้วัด 1.1) ยืดหยุ่นโดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง พบว่า หลังร่วมกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียนเกิดการยืดหยุ่นและการปรับตัวในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tinzman และคณะ (1990) กล่าวว่า บทบาทหลักของนักเรียนในห้องเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือคือ ความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ซึ่งบทบาทเหล่านี้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งก่อนการเรียน ขณะเรียน และภายหลังการเรียนรู้ นักเรียนจึงมีภาระที่จะต้องปฏิบัติดังนี้ คือ 1) เป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 2) เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ นักเรียนต้องวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) เป็นผู้ควบคุมตนเองในการเรียนรู้ มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของการเรียนรู้ ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสม 4) เป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ เป้าหมายหลักของการประเมินในห้องเรียนแบบเรียนรู้ร่วมกัน คือ การให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการติดตามความก้าวหน้า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประกอบกับการจัดกิจกรรมที่บูรณาการเรียนรู้อย่างร่วมมือ การใช้กิจกรรมเป็นฐาน การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลง ปรับตัวเข้ากับบทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดการที่เปลี่ยนไปและบริบทที่เปลี่ยนไป สอดคล้องกับ ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ได้สรุปขั้นตอนสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง ด้วยการนำชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องตามความเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม เป็นต้นว่า ร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน ถ่ายทอดความรู้ ร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ร่วมภาคภูมิใจและร่วมรับผิดชอบ

7. การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ องค์ประกอบด้านที่ 4 การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ตัวชี้วัด 4.1) จัดการโครงการ โดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย 4.2) สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ พบว่า หลังร่วมกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียนสามารถจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้จัดการโครงการโดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนการทำงานที่สนใจ แม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้ายของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพทั้ง 7 ด้าน แต่โดยภาพรวม พบว่า หลังร่วมกระบวนการทัศนนักเรียนมีผลการจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้สูงกว่า

ก่อนร่วมกระบวนการทัศน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้เป็นผลจากการใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างละเอียด เทคนิคและวิธีการประเมินผล การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพใช้การประเมินผลโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และ เพื่อน (Evaluated by a Group/Parents) ซึ่งใช้วิธีการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) และ ประเมินการนำเสนอผลงาน (Presentations) โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสม/ สอดคล้องเชิงโครงสร้างของเครื่องมือจากการพิจารณาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องในประเด็นการกำหนดองค์ประกอบของเครื่องมือ ปรับแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และกำหนดการแปลความหมายตามเกณฑ์การให้คะแนน ทางสถิติที่ชัดเจน (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 196) ส่งผลให้การประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและ อาชีพด้านการจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบ ได้มีผลคะแนนต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

จากผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลัง ร่วมกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 องค์ประกอบ ครอบคลุม 15 ตัวชี้วัดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนา ขึ้น มีเทคนิคและวิธีการประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ชัดเจน โดยใช้การประเมินผลโดย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีประเด็นการประเมินชัดเจน จัดกิจกรรมภายใต้การกำหนดหน่วย/แผนที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับวิวัฒนาการของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง เห็น คุณค่าของตนเอง รู้รักสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนคิด ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผน ชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับคนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลงานวิจัย มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2556) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัด การศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า การนำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาบูรณาการในการสอนอาชีพ เป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพที่ดีนั้น หน่วยงานต้นสังกัดต้องให้ความสำคัญของงานอาชีพและให้การสนับสนุน และ ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ดังนั้นในแต่ละหน่วยการจัดกิจกรรมจะใช้เทคนิคการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรม การวัดและประเมินผล

หลังจากการร่วมกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการ พัฒนาตนเอง โดยได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) การช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองและต่อกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ สูงขึ้น พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีเกิดการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น สร้างความมั่นใจในตนเอง และรู้ถึง คุณค่าของตนเองมากขึ้น ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีกว่าเรียนเฉพาะเนื้อหาอย่างเดียว และ การสอนแบบร่วมมือเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา โดยเพื่อนในกลุ่มจะช่วยเหลือแนะนำ

กันเนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวัยเดียวกัน สามารถสื่อสาร สื่อความหมายแก่กันและกันได้ง่ายและทำให้เข้าใจง่ายกว่า ที่ครูสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำมาผนวกร่วมกับวิธีการสอนได้หลากหลายวิธี (วัชราน เล่าเรียนดี, 2555; Johnson and Johnson, 1996; Slavin R.E., 1990) ประกอบกับการจัดกิจกรรมแนะแนวที่บูรณาการหลักการ แนวคิดของการเสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) มีกระบวนการที่ชัดเจน สามารถเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน เนื่องจากการเรียนรู้ใหม่จากการใช้กระบวนการดูดซึมประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (Accommodation) ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย รวมทั้งเป็นไปตามลักษณะของ Social Constructivism ซึ่งถือว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ในขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานในสถานะสังคม (Social Context) ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญและขาดไม่ได้ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ด้วยการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจเดิมให้ถูกต้องหรือซับซ้อนกว้างขวางขึ้น (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553) ทั้งนี้การจัดกิจกรรมแนะแนวที่บูรณาการหลักการ แนวคิดของการเสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) มีกระบวนการที่ชัดเจนสามารถเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นกระบวนการที่ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งยอมรับรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

3. ผลการขยายผลกระบวนการที่ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนกลุ่มขยายผลการวิจัยที่ร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการที่ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ หลังร่วมกิจกรรมแนะแนวมีผลการ ใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับรับสมมติฐานข้อที่ 3

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการที่ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยเริ่มจากขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : R) ซึ่งทำให้ทราบปัญหาที่แท้จริงและความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา โดยอาศัยการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่ยึดถืออย่างครอบคลุมปัญหาที่พบ เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการที่ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวที่เหมาะสม รวมทั้งการวัดและประเมินผลของกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการบรรลุเป้าหมายในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์เอกสารซึ่งทำให้ทราบถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การเรียนรู้ และทำงานในโลกยุคเทคโนโลยี นำไปสู่แนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถอยู่ในสังคมอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงเป็นพื้นฐานสำหรับอนาคต ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะทางสังคม ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหา

นอกจากนี้ การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ช่วยทำให้ผู้วิจัยมองเห็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวที่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความรู้ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตลาดแรงงานสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของ Sue Z. Beers (2011: 14 - 15) วิจารณ์ พานิช (2555: 50 - 58) และ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2556 : 20 - 21) ได้สรุปองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ๆ ของทักษะชีวิตที่สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนซึ่งมีหลักการและแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินชีวิต ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เสริมภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ประกอบด้วยองค์ประกอบของทักษะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexible and Adaptability Skills) เป็นทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เป็นความยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมาย 2) ทักษะการริเริ่มและการนำตนเอง (Initiative and Self-Direction Skills) เพราะงานในศตวรรษที่ 21 ต้องการความร่วมมือสูง 3) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) หัวใจของทักษะนี้คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเกรียดหรือแปลกแยกและทำให้งานสำเร็จได้ 4) ทักษะการสร้างผลผลิตและสำนึกความรับผิดชอบ (Productivity and Accountability) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นวิธีเรียนทักษะโดยใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Productivity) มีการเก็บข้อมูลเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ และ 5) ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility Skills) ภาวะผู้นำที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 คือภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจายบทบาท (distributed leadership and responsibility) และความรับผิดชอบมี 3 ระดับ คือ 1. รับผิดชอบต่อตนเอง 2. รับผิดชอบการทำงานประสานสอดคล้องกันภายในทีม 3. ความร่วมมือในทีมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกัน ทักษะการให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่นโดยการใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์ และแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย ทักษะการรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น นอกจากนี้

สอดคล้องกับแนวคิดของทักษะอาชีพที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของ Ginzberg (1974), Super (1957), Tiedman and O' Hara (1963), สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2557), Man Power Group (2013) สรุปล่องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทักษะอาชีพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การแสวงหาความรู้ กระบวนการทำงาน กระบวนการแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการจัดการ

ผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7 ด้าน ครอบคลุม 15 ตัวชี้วัด จัดกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเลือกให้ผู้เรียนเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่การนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตจริงจากสถานการณ์ปัญหาที่พบเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว บุคคลสำคัญในท้องถิ่นเป็นกรณีศึกษาได้อย่างดี การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นตัวอย่างที่ดี การฝึกทักษะปฏิบัติการพร้อมกับการแก้ปัญหาจากข้อมูลและสภาพความเป็นจริงในชุมชนที่ตนเองอาศัย เพื่อเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่การนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงและดำเนินชีวิตจริงในปัจจุบัน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ตรวจสอบความสามารถ ความถนัดของตนเองเพื่อเตรียมพร้อมสู่การเลือกสาขาการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เนื่องจากการฝึกทักษะการทำงานร่วมกันและมีส่วนในการสะท้อนมุมมองความคิดเห็นต่าง ๆ เป็นการพัฒนาและปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน 5 ประการ คือ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ผู้วิจัยออกแบบการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยการสังเกตการสอนของครูที่ปรึกษา (ทำหน้าที่ครูแนะแนว) รวม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบปัญหา การสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรมร่วมกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนเพื่อให้ทราบปัญหาที่แท้จริงแล้วนำมาหาแนวทางการพัฒนาต่อไป

กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพนี้ผ่านกระบวนการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D₁) โดยการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และเชิงเนื้อหาด้วยวิธีการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 14 คน นำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนในภาคสนาม (Field Tryout) ก่อนการนำไปใช้จริงในขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation : R₂) คำนึงถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 5 ประการคือ 1.การจัดกิจกรรมแนะแนว 2.การสร้างความรู้ 3. การเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม 4.การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 5.การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดกิจกรรมโดยผ่านขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนว “UNIQUE” 6 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ

ในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) ขั้นที่ 4 ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) และ ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) จากนั้นนำไปประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ (Assessment : D₂) และมีการนำผลมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวไปขยายผล เพื่อการรับรองกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพในขั้นตอนสุดท้าย

ผลการขยายผล พบว่า กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว สามารถนำไปใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะ มีบริบทใกล้เคียงกันได้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการกิจกรรมแนะแนวเป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะของการบูรณาการความรู้ ซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างจากที่ผู้วิจัยจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ปรับเปลี่ยนครูผู้สอนซึ่งเป็นครูที่ปรึกษา ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูแนะแนว ซึ่งมีจำนวนจำกัด ทั้งนี้ผู้สอนมีเป้าหมายเดียวกันคือการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน ซึ่งในการพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน มีการออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวอย่างเป็นระบบ มีการนำไปใช้จริง และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการ และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปขยายผล นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ประสานงานกับครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนวซึ่งเป็นครูที่ปรึกษา (ทำหน้าที่ครูแนะแนว) เพื่อขอความร่วมมือและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการขยายผลการวิจัย รวมทั้งแนะนำวิธีการใช้ตามรายละเอียด ในคู่มือการใช้กระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย แนวทางการนำกระบวนการไปใช้ ข้อควรปฏิบัติก่อนการใช้ แนวทางการจัดการกิจกรรม ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนากระบวนการ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการ องค์ประกอบของกระบวนการ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดการกิจกรรม 4) การวัดและประเมินผล และ 5) ปัจจัยสนับสนุน ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล รวมทั้งได้ชี้แจงวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือและระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยละเอียดเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับการนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยมากที่สุด ดังนั้น ในการขยายผลการวิจัยครั้งนี้ จึงทำให้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ มีประสิทธิผลเป็นไปตามเกณฑ์ คือ นักเรียนมีผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในการวิจัย เรื่อง กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล/จังหวัด สำนักงานจัดหางาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำหลักการและแนวคิดของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ให้แก่ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ในสังกัดดังกล่าว เพื่อนำไปเป็นแนวทางจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนต่อไป

1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในสาขาวิชาการศึกษาที่เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม

1.3 ผู้ดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลาย สามารถนำกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์และฝึกปฏิบัติผู้เรียนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการนำกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวไปใช้

2.1 ฝ่ายบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาควรประชุมทำความเข้าใจกับผู้สอนทั้งที่เป็นครูแนะแนวโดยตรงและผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ครูที่ปรึกษา (ทำหน้าที่ครูแนะแนว) เกี่ยวกับแนวทางในการนำกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพไปใช้ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล

2.2 ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอย่างละเอียดให้ครบทุกขั้นตอน ต้องศึกษาและทำความเข้าใจพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในแต่ละพฤติกรรมและเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างละเอียด เพื่อสามารถทำการประเมินผลได้ตามวัตถุประสงค์ สิ่งที่สำคัญที่สุด

คือ ผู้สอนต้องมีความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอนเป็นอย่างดี และต้องใช้เวลาเพื่อการเรียนรู้ตามกระบวนการที่ค้น ทั้งในและนอกเวลาเรียนอย่างเพียงพอ

2.3 กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ให้ความสำคัญกับชุมชน ผู้ที่จะนำแนวทางการจัดการกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวไปใช้ ต้องศึกษาบริบทของชุมชน มีการชี้แจงและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายก่อนการดำเนินการให้ผู้เรียนลงพื้นที่จริงและนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

2.4 กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวในที่นี้เลือกใช้แนวทางจัดการกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยวิธีการเรียนรู้หลายวิธี เช่นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การใช้กิจกรรมเป็นฐาน การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐาน และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งผู้ที่จะนำกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวไปใช้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับตัวชีวิต/ระดับของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าจะทำการศึกษาต่อไป ดังนี้

1. ควรทำการศึกษาผลการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพสำหรับผู้เรียนในการค้นหาความสนใจ ความถนัด ความรู้และเพื่อให้สามารถเลือกแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดตัวแปรเชิงปริมาณของตัวแปรตามเกี่ยวกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้ง 7 ด้าน เพื่อแสดงผลการวิเคราะห์ให้เห็นความแตกต่างระหว่างความสามารถแต่ละด้านของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจนและควรศึกษาตัวแปรกลางที่อาจส่งผลต่อตัวแปรตาม เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลวรรณ จินหน่อ. (2553). “การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตด้านการจัดการเรียน เวลา และความสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย เชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). แผนยุทธศาสตร์การแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559). กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษฎา ปัญญา. (2552). “การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กล้า ทองขาว. การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community - based Education Management = CBEM). เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2556 เข้าถึงได้จาก <http://www.dpu.ac.th.ces/download.php?filename...docx>
- กัญญา คำศิริพิมาน. (2549). “การบริการวิชาการของภาควิชาอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพแก่ ชุมชน.” รายงานการวิจัยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2545). การออกแบบการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา วงษ์สวัสดิ์. (2551). “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพศศึกษาโดยใช้ทักษะชีวิตเป็นฐาน ความคิดของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กิตติธัช คงชะวัน. (2553). “รูปแบบการหลักสูตรที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์และคณะ. (2545). วิถีชุมชน:คู่มือการเรียนรู้ที่ทำให้งานชุมชนง่ายได้ผล และสนุกสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21. (2541). รายงานเสนอต่อยูเนสโก : การเรียนรู้ชุมชนในคน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills). (2557). ทักษะแห่งอนาคตใหม่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2557. เข้าถึงได้จาก <http://www.P21.org>.
- จันทิมา ถิมหันและคณะ. (2556). บทความ:การจัดการความรู้ เรื่องการออกแบบการเรียนการสอน โดยเน้นชุมชนเป็นฐาน. เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <http://km.scphtrang.ac.th/sites/km.scphtrang.ac.th/files/study-design.pdf>
- ชลลดา ทองทวี. (2556). แนวคิดทางปรัชญา-สังคม-วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องกระบวนการทัศน์. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก http://www.baanjomut.com/library_2 /extension-2/paradigm/01.html
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2556). แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559). กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชวลีพร คัดงาม. (2554). การศึกษาความสามารถใช้ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถมศึกษาปีการศึกษา 2554. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม.
- จิตติมา วัฒนจิง. (2556). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชางานเกษตรแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน:กรณี โรงเรียนวัดสุขบุญนุกสิริธรรมกับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษชุมชนบึงช้ำอ้อ อำเภอนองเสด็จจังหวัดปทุมธานี. ปทุมธานี: กลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดินสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดปทุมธานี สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- ทิสนา แคมมณี. (2548). รูปแบบการเรียนการสอน:ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แคมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ ชัยยุทธชรรย และวารภรณ์ หงษ์สวัสดิ์ดิลกกุล. (2548). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน “กิจกรรมแนะแนว” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

- ธีระพร อุวรรณโณ. (2532). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์และคณะ. (2555). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก www.suthep.cru.in.th/ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร Chapter 5.pdf
- นิตยา โสริกุล. (2547). “ผลการใช้การสอนแนะในการเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษาบนเว็บที่มีต่อการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีรูปแบบการคิดต่างกัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญสืบ โสโสม. (2553). รายงานวิจัยเรื่อง การใช้แผนที่ความคิดเพื่อสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนในนักศึกษาพยาบาล: ข้อค้นพบจากการสะท้อนคิดในชั้นเรียน เรื่อง “การพยาบาลมารดา ทารกที่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์”. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพระพุทธบาท. สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.
- ประณัฐ กิจรุ่งเรือง. (2553). “การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนรู้ การสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประไพ กลัดล้อม. (2551). การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองต่อ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท. เข้าถึงเมื่อ 30 สิงหาคม 2555. เข้าถึงได้จาก www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=596&bcat_id=16. 2551.
- ประเสริฐ ต้นสกุล. (2538). “ยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพเยาวชน.” เอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อหาแนวทางการนำยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตมาใช้ในการป้องกันยาเสพติด โดย สำนักงาน ป.ป.ส. กรุงเทพมหานคร, 15 - 16 สิงหาคม.
- ประเวศ วะสี. (2555). “จุดเปลี่ยนมหาวิทยาลัยไทย-จุดเปลี่ยนประเทศไทย” ใน โฟล์ดทูเคย์ 10, 3463 (31 กรกฎาคม): 2.
- ปัญญา ทองนิล. (2553). “รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- เพ็ญประภา ภัทรานุกรม. (2553). “การพัฒนาทุนทางสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในชุมชนประสบภัยพิบัติสึนามิ:กรณีศึกษาชุมชนในพื้นที่จังหวัดพังงา.” วารสารร่วมพถกษ 28, 2: 1-34
- พรรณี ช. เจนจิต. (2550). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เกรท เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ภัทรมน ชันธาทุธี. (2551). “การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบำเพ็ญเหนือ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2556). การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น. นครปฐม: โครงการวิจัยโดยความร่วมมือของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2555). วิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2554). “แนวคิดและหลักการดำเนินงานทางวิชาการในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา.” ใน เอกสารประกอบการอบรม โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ประจำปีงบประมาณ 2554. สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- ยงยุทธ พงษ์สุภาพ. (2553). การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน (Context-based learning: CBL) (เล่ม 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- รังสี ทองพันธุ์. (2551). “ศึกษาสภาพ ปัญหา และผลสำเร็จการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ (การฝึกทักษะอาชีพ) และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน (วิสาหกิจชุมชน) ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในจังหวัดสกลนคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัชนิกร ทัพชัย. (2552). “การพัฒนาระบบการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน กรณีศึกษาการแก้ปัญหาความก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รุจิราพร รัมศิริ. (2556). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัย ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2541). “การพัฒนารูปแบบการสอนสำหรับวิธีการสอนทั่วไปแบบเน้น กรณีศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถของนักศึกษาครูด้านการคิดวิเคราะห์แบบตอบได้ในศาสตร์ทางการสอน.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุสิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา เป็นน้อย และคณะ. (2556). บทความ:การจัดการความรู้ เรื่องการออกแบบการเรียนรู้ การสอน โดยเน้นชุมชนเป็นฐาน. เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <http://km.scphtrang.ac.th/sites/km.scphtrang.ac.th/files/study-design.pdf>
- วิจารณ์ พานิช. (2556). งานสำคัญของการศึกษาไทย สร้าง “ทักษะ” ให้ผู้เรียนพร้อมสู่ศตวรรษ ที่ 21. ปีที่ 4 ฉบับที่ 11. กรุงเทพมหานคร: อจท.
- _____. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ตลาดาพับลิเคชั่น จำกัด.
- วิชาการ.คอม. (2558). หลักการ แนวคิด และความสำคัญของจิตวิทยาการเรียนรู้. เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.vcharkarn.com/lesson/1625>.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา. (2556). จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตร สถานศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอาร์แอนด์ปรีนท์ จำกัด.
- _____. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อาร์แอนด์ ปรีนท์ จำกัด.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2542). “การเรียนรู้ด้วย “กรณีศึกษา” อย่างมีประสิทธิภาพ.” ริงลิตบิวสิเนสรีวิว 2 (มกราคม-มิถุนายน): 81-84.
- วิทยากร เชียงกุล. (2549). การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์. (2557). สาขาอาชีพแห่งอนาคต:เตรียมพร้อมสู่อาเซียน. เข้าถึงเมื่อ 3 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <http://futurecareer.eduzones.com/category/origin/>.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2553). ชุดฝึกแนะแนว: โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการ ไทยเข้มแข็ง:คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์เครือข่ายทั่วประเทศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรียรรณ นัตริสุริยวงศ์. (2557). “กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สกล วรเจริญศรี. (2550). “การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สกลววรรษ สุชามณี. (2551). “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการในกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมโดยใช้หลักสูตรแกนกลางของชาติและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุมณฑา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา. (2555). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก <http://library.uru.ac.th/webdb/images/party.htm>
- สุเทพ อ่วมเจริญ และ พิจิตรา ธงพานิช. (2557). การพัฒนาหลักสูตร:ความรู้ สมรรถนะ ตามมาตรฐานวิชาชีพครู. นครพนม: สาขาวิชาหลักสูตรและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2555). การพัฒนาหลักสูตร:ทฤษฎีและการปฏิบัติ. นครปฐม: สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุทธิรัตน์ ลักษณ์สุทธิ. (2555). “การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจ.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุทัศน์ เอกา. (2557). แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน. เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <http://www4.eduzones.com/educationaleader>.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2554). ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย:ร่วมขับเคลื่อนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สมชาย ภาณุมาสวิวัฒน์ และคณะ. (2551). “การจัดการเรียนโดยใช้บริบทเป็นฐาน (Context Based Learning: CBL) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้ให้บริการปฐมภูมิที่อยู่ในชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในอำเภอให้เกิดประโยชน์สูงสุดกรณีศึกษา:ประสบการณ์จากอำเภอรามไศล จังหวัดศรีสะเกษ.” ยุทธศาสตร์การพัฒนาบริการปฐมภูมิในบริบทของระบบบริการสาธารณสุขระดับอำเภอ จังหวัดศรีสะเกษ.
- สมปอง จันทก. (2556). การจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้การพัฒนที่ยั่งยืน ปี 2556. เข้าถึงเมื่อ 29 สิงหาคม. เข้าถึงได้จาก: www.kroobannok.

- สมร ทองดี และปราณี รามสูต. (2545). “หน่วยที่ 9 แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว.” ใน ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว. นนทบุรี:สาขาสังคมศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สัมฤทธิ์ สันเต. (2547). “การพัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะชีวิตจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนวัยเด็กตอนกลาง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา. (2555). “Activity-Based Learning:ตามแนวคิด Constructionism.” โครงการประชุมสัมมนา ณ ห้องอิมพีเรียลฮอลล์ 1 โรงแรมอิมพีเรียลแม่ปิ้งอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่.
- สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2557). การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต. เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน. เข้าถึงได้จาก http://amnat.nfe.go.th/lucamnat_nfe/UserFiles/file/civit.pdf.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2552). แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อัมพร ชนะทอง. (2546). “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อารยา ช่ออั้งชัย. (2553). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาษาต่างประเทศ

- Ajose, S.A., and V.G., Joyner. (Summer 1990). "Cooperative Learning : The Rebirth of an Effective Teaching Strategy." *Educational Horizons* 2: 198.
- Akinade, E. A., Sokan, B. O., Oseremen N. (1986). *Introduction to Guidance and Counseling: A Basic Text for Colleges and Universities*. Ibadan: Caltep.
- Allan C. Ornstein & Francis P. Hunkins. (1998). *Curriculum Foundations, Principles, and Theory*. U.S.A: Library of Congress Cataloging –in-Publication Dato.
- Barrows, H.S., and R. Tamblyn. (1980). *Problem-Based Learning*. New York : Springer.
- Barrows HS. (2000). "Problem-Based Learning Applied to Medical Education." Rev Ed. Southern Illinois University School of Medicine, Springfield, Illinois.
- Beers, Sue,Z. (2011). *Teaching 21st Century Skills : an ASCD action tool*. Virginia USA: North Beauregard St. Alexandria,
- Best, John W. (1977). *Research in Education*. 3rd ed. New Delhi : Prentice-Hall of India Private Limited.
- Biggs, J.B., and Watkins, D. (1995). *Classroom learning, Educational psychology for the Asian Teacher*. New York : Prentice Hall.
- Biggs, J. B. (2003). *Teaching for quality learning at university*. 2nd ed. Maidenhead : Open University Press.
- Bloom, B. et al. (1956). *Taxonomy of Educational of Objectives : Handbook I, cognitive domain*. New York : David Mckay.
- Bransford, J.D., A.L. Brown, and R.R. Cocking (Eds.). (1999). *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School*. Washington, DC : National Academics Press.
- Bredenkamp, Sue. (2012). *Challenging Behavior in Young Children : Preventing and Responding Effectively*. 3rd ed. New Jersey: PeasonEducation Inc. Upper Saddle River,
- Bryant ,L. Sharon and Timmins, A. Andrew. (2012). *Portfolio Assessment : Instructional Guide; Using Portfolio Assessment to Enhance Student Learning*. Hong Kong: The Hong Kong Institute of Education.
- Burden, P.R. (2003). *Classroom Management : Creating a Successful Learning Environment*. 2nd ed. Hoboken, NJ: Wiley.

- Capra. (1986). "The Concept of Paradigm and Paradigm Shift." *Re-Vision* 9, 1: 3.
- Creswell, W.J. (2003). *Research Design*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.
- David, Olugbenga Ojo. (2006). *Fundamentals of Guidance and Counseling : Examinations Unit*. Victoria Island Lagos: National Open University of Nigeria.
- Dick, W., Carey, L., and Caray, J.O. (2005). *The Systematic Design of Instruction*. 6th ed. Allyn and Bacon.
- Dimmitt, C., Carey, J.C., and Hatch, T. (2007). *Evidence-based school counseling : Making a Difference with Data-Driven Practices*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Dori, Y.J. (2003). "From nationwide standardized testing to school-based alternative embedded assessment in Israel: Students' Performance in the 'Matriculation 2000' Project." *Journal of Research in Science Teaching* 40: 34-52.
- Duch BJ, Groh SE, Allen DE. (2001). *The Power of Problem-Based Learning*. Virginia: Stylus Publishing, LLC.
- Fischer, Gerhard; Rohde, Markus; Wulf, Volker. (2007). "Community-Based Learning: The Core Competency of Residential." research-based universities, *International Journal on Computer-Supported Collaborative Learning (iJCSCL)*, Springer, in print.
- Gagnon, G.W. and Collay, M. (2002). *Designing for Learning. Six Elements in Constructivist Classrooms*. Thousand Oaks : Corwin Press Inc.
- Gardner, H. (1983). *Multiple Intelligences : Gardner's Theory*. ERIC Digest. New York: Basic Books Inc.
- Gibbs, J. (2001). *TRIBES: A New Way of Learning and Being Together*. California: Center source systems.
- Ginzberg, Eli. (1974). *Counseling for Career Development*. Boston: Houghton Mifflin.
- Glatthorn, A.A. (2009). *Curriculum Leadership : strategies for Development and Implementation*. 2nd ed. United States : SAGE Publications.
- Greene, R.W. (2008). *Lost at school : Why our kids with behavioral challenges are feeling through the cracks and how we can help them*. New York : Scribner.
- Herried, C.F. (1997). "What is a Case?." *Journal of College Science Teaching* 27: 92-94.
- Idowu, A. I. (Ed) (1998). *Guidance and Counseling in Education*. Ilorin : Indemac.

- Johnson, D.W., and R.T. Johnson. (1996). *Learning Together and Alone*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall.
- Johnson, D.W., and R.T. Johnson, and E.J., Holubec. (1993). *Cooperative in the Classroom*. Edina. 6th ed. Minnesota : Interaction Book Company.
- Joyce, B, Weil.M and Callhoun. (2009). *Model of Teaching*. Boston: Allyn and Bacon.
- Jacobs, Heidi Hayes. (2010). *Curriculum 21 Essential Education for a Changing World*. Virginia USA : Alexandria.
- Man Power Group. (2013). *Career Skills*. Accessed July 8. Available from <http://www.m2fjob.com/>.
- Marzano Robert., Pickering Debra I., et al (1997). *Dimensions of Learning Teacher's Manual*. 2nd ed. Aurora Colorado: McREL, pp 1-2.
- Maslow, Abraham. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Harper and Row Publishers.
- Mona Ibrahim. (2010). *After the Move : Continuity and Change in AUC Students' Perceptions of Community Based Learning*. Accessed July 8, 2010. Available from <http://www.aucegypt.edu/huss/sape/Documents/CAMPUS%20PROJECT/Ibrahim>.
- Murphy, El, and J. Rheame. (1997). *Characteristics of Constructivist Learning and Teaching*. Accessed January 20, 1999. Available from <http://www.stemnet.nf.ca/~elmurphy/emurphy/cle3.html>.
- Nadler L. (1984). *The Handbook of Human Resources Development*. New York: John Wiley and Sons.
- Okon, S. E. (1984). *Guidance for the 6-3-3-4 System of Education*. Zaria: Institute of Education.
- Ornstein A. and Hunkins, F. (1993). *Curriculum Foundation, Principles and Issues*. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- oz-TeacherNet. oz-TeacherNet. (2001). *Teachers Helping Teachers : Revised Bloom's Taxonomy*. Accessed March 19, 2005. Available from <http://rite.ed.qut.edu.au/ozteachernet/index.php?module=ContentExpress&func=display&ceid=29>.
- Peter J. Brockwell and Richard A. Davis.(2002). "Introduction to Time Series and Forecasting. p.cm." 2nd ed. (Springer texts in statistics) Includes bibliographical references and index.

- Rattray T. (1999). Guide to Participatory Training for Trainers for Primary Health Care Workers. Accessed July 8, 2010. Available from [http://www.rhrc.org/resources/general_fieldtools/toolkit/51d%20Tng Hndbk. doc](http://www.rhrc.org/resources/general_fieldtools/toolkit/51d%20Tng%20Hndbk.doc).
- Rogers, Carl R. (1974). *The Psychology of Adolescence*. New York: Harper and Row.
- Route 21. (2013). Life and Career Skills by partnership for 21th Century Skills. Accessed July 8, 2010. Available from http://route21.p21.org/?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=11.
- Sahas, R. and Sindhura K. (2008). *Instructional Design & Technology*. Accessed December 30. Available from [http://www.tech.uh.edu/College/Technical_Support/Instructional designing/](http://www.tech.uh.edu/College/Technical_Support/Instructional_designing/)
- Schamber, J. F., & Mahoney, S. L. (2008). "The Development of Political Awareness and Social Justice Citizenship Through Community Based Learning in a First-Year General Education Seminar." *Journal of General Education* 57,2: 75-99.
- Shertzer and Stone (1976). *Fundamentals of Guidance*. Boston: Houghton, Mifflin and Company.
- Slavin, R.E. (1990). *Theory, Research and Practice*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall.
- Stake, R.E. (1967). "The Countenance of Education." *Teacher College Record* 68: 523-540.
- Stufflebeam, D.L ed.al. (1971). *Educational Evaluation and Decision Making*. Itasca, III,: Peacock.
- Super, Donald. E. (1957). *Career Pattern as a Basic for Vocational*. New York : Harper and Brothers.
- Sykes, G., and Bird, T. (1992). "Teacher Education and the Case Idea." *Review of Research in Education* 18, 457-521.
- Tinzman, MB. et al. (1990). *What is the collaborative classroom?*. NCREL: Oak Brook.
- Tuckman, Bruce W. (1999). *Conducting Educational Research*. 5thed. U.S.A. : Harcourt Brace Collage.
- Tyler, Ralph W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: the University of Chicago press.
- UNESCO. (2002). *Learning To Be : a Holistic and Integrated Approach to Values Education for Human Development*. Accessed June 15, 2010. Available from [http://unesdoc.unesco.org / images/0012/001279/127914e.pdf](http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001279/127914e.pdf)

- Vygotsky, I.S.(1978). *Mind in Society*. Cambridge : Harvard University Press.
- Wassermann, S. (1994). *Introduction to Case Method Teaching*. New York : Teachers College Press.
- Watson, M. (with Ecken,I.). (2003). *Learning to Trust : Transforming Difficult Elementary Classrooms Through Development Discipline*. San Francisco: Jossey-Bass.
- WHO. (1994). *Life skill Education for Children and Adolescents in Schools*. Geneva : WHO.
- Wolfgang, C. H. (2001). *Solving Discipline and Classroom Management Problem : Methods and Model for Today's Teacher*. 5th ed. New York: Wiley.
- Wong, JoseptKee-Kuok. (2004). "Are the Learning Styles of Asian International Students Culturally or Contextually Based?." *International Education Journal* 4, 4: 154-166.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและ
อาชีพ คู่มือการใช้กระบวนการทัศน์ และหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว
ด้วยวิธีการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

1. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กาญจนา คุณารักษ์ อาจารย์พิเศษ ข้าราชการบำนาญ
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม
2. รองศาสตราจารย์ ลิขิต กาญจนพร อาจารย์พิเศษ ข้าราชการบำนาญ
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม
3. อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ อาจารย์
เลขานุการภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กรุงเทพมหานคร
4. ดร. ลาวรรณ สกุดกรณาอารีย์ ครู ตำแหน่ง วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ
โรงเรียนอนุบาลวัดป่าเลไลยก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา อาจารย์
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กรุงเทพมหานคร
6. อาจารย์ ดร.มนต์ชัย พงศกรนถวงษ์ อาจารย์
วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรัณย์พล วิวรรธมมงคล อาจารย์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี

8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบลวรรณ ส่งเสริม อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วัฒนนารชัย อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม
11. อาจารย์ ดร.โชติมา หนูพริก สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจิราพร รามศิริ อาจารย์
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
จังหวัดนครปฐม
13. อาจารย์ ดร.นิวัฒน์ บุญสม อาจารย์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แสงเดือน เจริญนิม อาจารย์
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
จังหวัดนครปฐม
15. อาจารย์ ดร.จิระ ดีช่วย ครู
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา
กรุงเทพมหานคร

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล	อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรัณย์พล วิวรรณมงคล	อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
4. อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์	อาจารย์ เลขานุการภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร
5. ครูลาวรรณ สกกุลกรณาอารีย์	ครู ตำแหน่ง วิทยะฐานะครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลวัดป่าเลไลยก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศุพรรณบุรี เขต 1

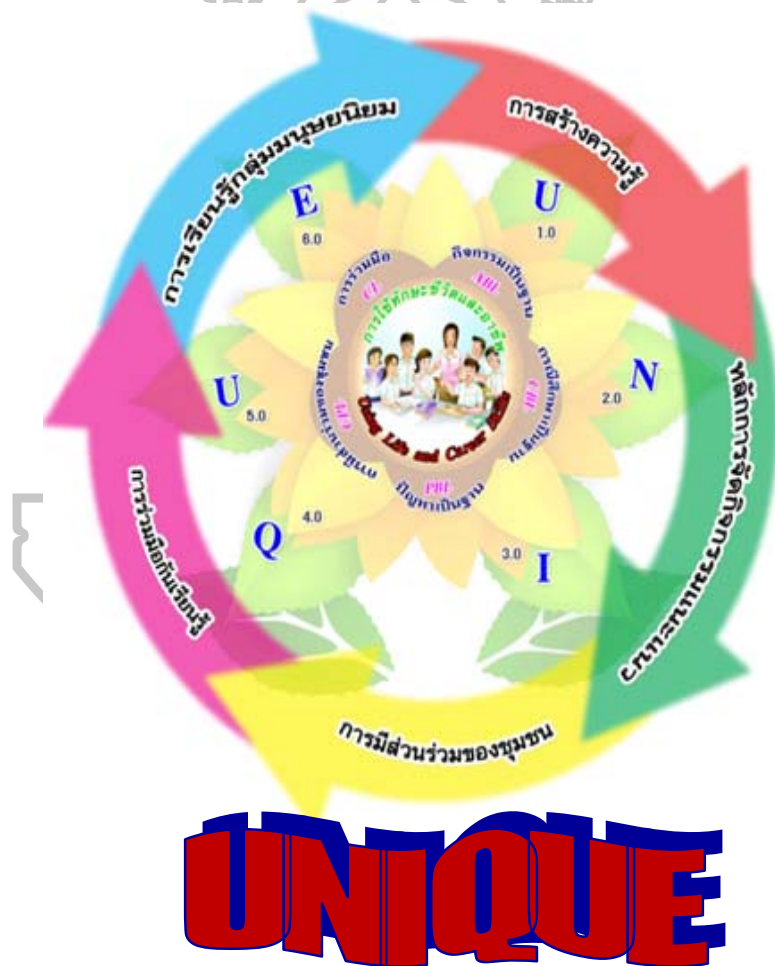
ภาคผนวก ข

คู่มือการใช้กระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต
และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คู่มือ

การใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Paradigm of Guidance Activity to Enhance Using Life and Career Skills for High School Students

จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร

คำนำ

คู่มือการใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับนี้ เป็นเอกสารที่อธิบายรายละเอียดของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้สนใจที่ต้องการนำกระบวนการทัศน์นี้ไปใช้จัดกิจกรรมแนะแนวให้เข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อส่งเสริมการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตลอดจนได้ทราบถึงสิ่งที่ควรศึกษาและจัดเตรียม เพื่อให้การใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวนี้ บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้สนใจที่ต้องการนำไปใช้ควรศึกษาคู่มือการใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวให้เข้าใจชัดเจนก่อน ทั้งนี้คู่มือฉบับนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. แนวทางในการนำกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้
2. ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว
3. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว
4. องค์ประกอบของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย
  - 4.1 หลักการ
  - 4.2 วัตถุประสงค์
  - 4.3 ปัจจัยสนับสนุน
  - 4.4 กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว
  - 4.5 การวัดและประเมินผล
5. ตัวอย่างหน่วย/แผนกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
6. ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล

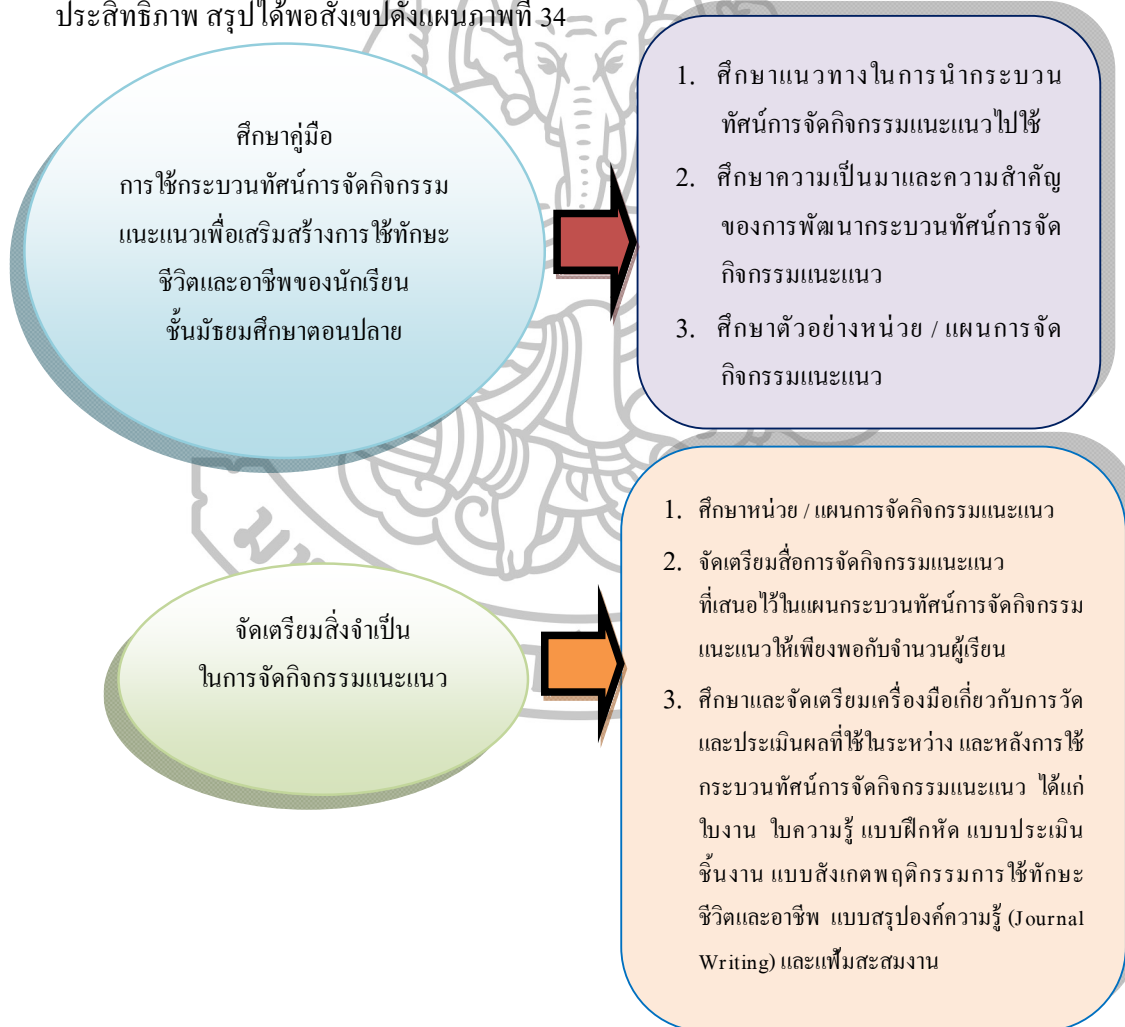
ผู้จัดทำ

จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร

แนวทางในการนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต
และอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (UNIQUE Model) ไปใช้

การนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีประสิทธิภาพไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล
สูงสุดกับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นก่อนที่จะนำกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวไปใช้
จึงต้องทราบข้อควรปฏิบัติและแนวทางในการดำเนินการก่อนการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรม
แนะแนว ดังต่อไปนี้

ข้อควรปฏิบัติก่อนการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้
ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (UNIQUE Model) เพื่อเตรียมการที่มี
ประสิทธิภาพ สรุปได้พอสังเขปดังแผนภาพที่ 34

แผนภาพที่ 34 ข้อควรปฏิบัติก่อนการใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้
ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

มีรายละเอียดของข้อควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารคู่มือการใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวทางในการนำกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้ เพื่อความเข้าใจและปฏิบัติได้เป็นแนวทางเดียวกัน

1.2 ศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แนวคิดพื้นฐาน และทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว องค์ประกอบของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และปัจจัยสนับสนุน ในการนำกระบวนการทัศน์ การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายไปใช้ให้ประสบความสำเร็จ ทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ รวมทั้ง มีความเข้าใจในคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว

1.3 ศึกษาตัวอย่างหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว เรื่อง เรียนรู้การยืดหยุ่นและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเน้นการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ การฝึกคิดจากสิ่งใกล้ตัว มีส่วนร่วมเรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่มและเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการคิดสามารถเชื่อมโยงความคิดสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงอย่างมีคุณภาพ ผ่านกระบวนการของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว 6 ขั้น ได้แก่ 1) ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) 2) สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) 3) สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) 4) ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญห 1 (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) 5) ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the analysis : U) 6) นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) ลักษณะของหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว มีรายละเอียดดังนี้

1) หน่วยการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น และสัมพันธ์กับแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวแต่ละแผน โดยหน่วยการเรียนรู้ 1 หน่วย ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว 1 แผนเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา สาระ วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้รูปแบบการเขียนแบบ Backward Design หน่วยการจัดกิจกรรมแนะแนว มีหัวข้อเรื่องที่สำคัญคือ ชื่อหน่วยการเรียนรู้

จำนวนเวลาที่ใช้สอน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ในด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ นอกจากนี้ยังมีหัวข้อ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การวัดและประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน และสื่อการเรียนการสอน

ทั้งนี้ หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวมีขั้นตอนหลักคงที่ แต่จะเน้นที่การฝึกปฏิบัติ การร่วมกิจกรรมกลุ่ม และให้อิสระแก่ผู้เรียนในการคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในกรณีที่ครูต้องการสอนเนื้อหาอื่นที่ไม่ได้อยู่ในหน่วยหรือแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว ที่เป็นตัวอย่างนี้ เมื่อศึกษาคู่มือเล่มนี้ครบทุกส่วนแล้วสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวนี้ขึ้นเองได้

2) หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว ในแต่ละแผนเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ตามกระบวนการของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว 6 ขั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน เรียนรู้จากกระบวนการร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่มร่วมรับผิดชอบและคิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดที่มีคุณภาพ ร่วมกันหาวิธีที่ดีและเหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น นำความรู้ที่ได้มาปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนเน้นการฝึกทักษะทั้งเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล ในกรณีที่เป็นกลุ่มจะเน้นให้ผู้เรียนร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมกันรับผิดชอบในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และพร้อมที่จะนำเสนอผลงาน/ผลผลิตที่จัดทำขึ้นอย่างมั่นใจ

2. จัดเตรียมสิ่งที่จำเป็นในการสอน ดังนี้

2.1 ศึกษาหน่วยและแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

2.2 จัดเตรียมสื่อการจัดกิจกรรมแนะแนวที่เสนอไว้ในแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

2.3 ศึกษาและจัดเตรียมเครื่องมือเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่ใช้ในระหว่าง และหลังการใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด แบบประเมินชิ้นงานแบบสังเกตผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ แบบสรุปองค์ความรู้ (Journal Writing) และเพิ่มสะสมงาน

แนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนว มีข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน ดังนี้

หลักการและแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 17 - 19) ได้ยกร่างแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้น

พื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) กล่าวถึง การแนะแนวว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิดเป็น ใช้ชีวิตเป็น สามารถตัดสินใจและวางแผนการศึกษา อาชีพ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่าง มีความสุข สาระสำคัญของแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดแนวทาง การดำเนินงาน ดังนี้

วิสัยทัศน์ การแนะแนวมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เต็ม ตามศักยภาพ มีทักษะชีวิต มีความสุข อยู่อย่างพอเพียง เป็นพลเมืองและพลโลกที่ดีด้วยการมีส่วนร่วม ของภาคีเครือข่าย

พันธกิจ

1. ใช้กระบวนการแนะแนวดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนอย่างเป็นระบบ
2. ยกระดับคุณภาพการแนะแนวในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน
3. พัฒนาระบบการบริหารจัดการแนะแนวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

วัตถุประสงค์หลัก

1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เต็มตามศักยภาพ
2. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคม ไทยและสังคมโลกอย่าง พอเพียงและมีความสุข

3. เพื่อให้ครูทุกคนใช้กระบวนการแนะแนวในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
4. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการแนะแนวให้มีคุณภาพ
5. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในกระบวนการแนะแนว

1. ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของ

สังคม สามารถวางแผนในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ตลอดจนปรับตัวและอยู่ในสังคม อย่างมีความสุขและพอเพียง

2. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มี ความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้กระบวนการแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สถานศึกษาทุกแห่งมีครูแนะแนวที่มีคุณวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง กับการแนะแนว

4. สถานศึกษามีการพัฒนา จัดระบบ และดำเนินการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ ตาม มาตรฐานการแนะแนว

5. หน่วยงานการศึกษาทุกระดับ (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน-เขตพื้นที่การศึกษา-สถานศึกษา) มีโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการแนะแนวอย่างชัดเจน

6. ภาควิชาหรือฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวอย่างเข้มแข็ง
ยุทธศาสตร์

1. พัฒนาผู้เรียน ครูแนะแนว ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2. พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการแนะแนว

3. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาควิชาหรือฝ่าย

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่จัดเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม โดยเน้นการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยเป็นกิจกรรมที่จะช่วยสร้างเยาวชนให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก ของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำโดยมีประเด็นสำคัญ ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กิจกรรมแนะแนวและหลักการตามหลักสูตรกำหนดคุณภาพผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ 2 ส่วน เพื่อให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ ศีลจรรยา ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ดังนั้นการจัดกิจกรรมแนะแนว จึงต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่สมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ นำไปบูรณาการในจัดกิจกรรมตามลักษณะของกิจกรรมแนะแนวที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อีกทั้งส่งเสริม พัฒนาผู้เรียน ให้มีทักษะชีวิต โดยมุ่งการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา การงานและอาชีพ รวมทั้งชีวิต และสังคม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิด และตัดสินใจ ด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการปฏิบัติ จนกระทั่ง เกิดทักษะชีวิต และการเรียนรู้ตลอดจน ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโดยมีครูแนะแนวเป็นพี่เลี้ยง และประสานงาน

1. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว

1.1 เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดความสามารถความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

1.2 เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากข้อมูลข่าวสารแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านการศึกษา อาชีพส่วนตัวสังคมเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนเลือกแนวทางการศึกษาอาชีพได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง

1.3 เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

1.5 เพื่อให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตเสริมสร้างวินัยคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน

1.6 เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัวสังคมและประเทศชาติ

2. หลักการการจัดกิจกรรมแนะแนว

2.1 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการความสนใจและธรรมชาติของผู้เรียน

2.2 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ต้องสนองตอบจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

2.3 จัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนทุกคนโดยครอบคลุมด้านการศึกษาการงานและอาชีพ ชีวิตและสังคม

2.4 จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผู้เรียนมีอิสระในการเลือกคิดและตัดสินใจ จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดด้วยการปฏิบัติจนเกิดทักษะการเรียนรู้

3. ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนว

3.1 การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพรู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างมี

ประสิทธิภาพมีเทคนิควิธีการและทักษะการเรียนรู้มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและสามารถวางแผนการเรียน การศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

3.2 การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการทำงานและอาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้โลกของงานอาชีพอย่างหลากหลายมีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพมีการเตรียมตัว ผู้อาชีพตลอดจนมีการพัฒนางานอาชีพตามที่ตนเองถนัดและสนใจ

3.3 การจัดกิจกรรมด้านชีวิตและสังคม มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นมีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพมีทักษะในการ ดำเนินชีวิตและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กล่าวสรุปโดยภาพรวมการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้เรียน ได้ทราบขอบข่ายทั้งหมด กิจกรรมแนะแนวช่วงชั้นที่ 4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 แบ่งกลุ่ม กิจกรรมเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มกิจกรรมรู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. กลุ่มกิจกรรมการปรับตัวและดำรงชีวิต
3. กลุ่มกิจกรรมการตัดสินใจและแก้ปัญหา
4. กลุ่มกิจกรรมการแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ

4. แนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมแนะแนวให้ได้ผลดี ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ครูแนะแนว ครู ประจำชั้น ฯลฯ ควรมีความเข้าใจถึงปรัชญา หลักการและแนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนว เป็นอย่างดี สรุปได้ดังนี้

1. การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปตลอดระยะเวลาที่เด็กอยู่ใน โรงเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมหาวิทยาลัย ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีตั้งแต่ชั้นต้น ๆ จะเป็นประโยชน์ อย่างมากต่อแนะแนวในชั้นสูงขึ้นไป เพราะยังมีข้อมูลเกี่ยวกับเด็กมากเท่าใด ยิ่งเป็นประโยชน์ อย่างมากในการตัดสินใจของครูในการจัดการแนะแนวเท่านั้น

2. การแนะแนวเป็นการบริการที่จัดให้แก่เด็กทุกคนไม่ใช่เฉพาะเด็กที่มีปัญหาหรือ เด็กที่เรียนอ่อนเท่านั้น เด็กที่เรียนเก่ง เด็กปกติทั้งหลาย ก็จะต้องได้รับการแนะแนวเช่นกันเพราะ ฉะนั้น ครูแนะแนวจึงควรติดตามดูพัฒนาของเด็กทุกคนโดยตลอด

3. การแนะแนวเป็นการช่วยให้เด็กแต่ละคนสามารถเข้าใจในสภาพและฐานะของ ตนเองได้ ภายใต้การแนะแนวของครู เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักที่จะพึ่งตนเองเป็นสำคัญ

4. การแนะแนวถือหลักว่า เด็กแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นวิธีการแนะแนว กับเด็กคนหนึ่งคนใด จะถือเป็นแบบฉบับใช้กับเด็กคนอื่นไม่ได้

5. การแนะแนวต้องมุ่งส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีในทุกทางพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย ทางสังคม ทางอารมณ์ และทางสติปัญญา เพื่อให้เด็กเป็นผู้มีความเจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์

6. การแนะแนว ถือหลักในการดำเนินงาน จากการพยายามป้องกันไม่ให้เด็กประสบปัญหา ช่วยแก้ไขเมื่อเด็กพบปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการในสิ่งที่เด็กทำให้ดำเนินไป ด้วยความเจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ

7. การแนะแนวจะได้ผลดีหากบุคคลที่ได้รับการศึกษาด้านนี้มาเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ทุกคนในโรงเรียนก็เป็นผู้ช่วยเหลือได้หากได้รับการอบรมให้เข้าใจถึงปรัชญาและหลักของการแนะแนว เพราะบุคคลนั้นพบเห็นเด็กอยู่เป็นประจำยอมให้ข้อมูลที่ถูกต้องและละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กได้

8. การแนะแนวถือว่าเป็นส่วนประกอบของการสอนและการศึกษา จะแยกออกจากกันไม่ได้ ฉะนั้นการแนะแนวสามารถทำได้ควบคู่ไปกับการสอน โดยครูที่สอนจะมีบทบาทสำคัญมากในการแนะแนว ทั้งนี้ครูที่สอนกับศูนย์แนะแนว จะต้องประสานงานกันอย่างใกล้ชิดในด้าน ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือเกี่ยวกับเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการช่วยเหลือเด็ก

หลักการและแนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

1. หลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย

1.1 ลักษณะของสิ่งที่ต้องการพัฒนา ต้องคำนึงถึงการจัดให้ครบทุกด้าน ทั้งด้าน การศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการในสถานการณ์ปัจจุบัน

1.2 ลักษณะของผู้รับบริการ แบ่งผู้รับบริการเป็น 3 วัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัย ผู้ใหญ่ ซึ่งบุคคลแต่ละวัยจะมีธรรมชาติประจำวัย มีปัญหาและความต้องการแตกต่างกันออกไป การจัดกิจกรรมจึงต้องให้สอดคล้องกับวัยดังกล่าว เช่น

1.2.1 วัยเด็ก เป็นวัยที่ชอบสนุก สนุกสนาน สนใจการเล่น รับรู้เชิงรูปธรรม มากกว่านามธรรม กิจกรรมที่เน้นควรเป็นลักษณะเรียน เล่น ส่งเสริมการแสดงออก ใช้สื่อหรือ กิจกรรมสอดแทรกการพัฒนาการทางสังคม และเน้นกิจกรรมเป็นกลุ่ม

1.2.2 วัยรุ่น เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นต้องการ การยอมรับ ความเป็นอิสระ แสวงหาเอกลักษณ์และบทบาท สนใจการมีอุดมการณ์แห่งชีวิต มีพลัง มากทั้งด้านร่างกาย ความคิด และปัญญา ควรเน้นกิจกรรมแบบกลุ่ม และให้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด ส่งเสริมกิจกรรมประเทศที่ช่วยให้ได้แสดงออก ให้มีการคิดวิเคราะห์

1.2.3 วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตหลายด้าน มีสถานภาพทางสังคม มีอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แต่อาจมีปัญหาวางประการที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางอาชีพและ สังคม ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ระหว่าง

ผู้รับบริการและผู้ให้บริการ เน้นการคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลและเสนอแนวคิด ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ทำให้ผู้รับบริการเล่นสนุกสนานหรือออกท่าทางมากเกินไป

1.3 ลักษณะของกิจกรรม การจัดกิจกรรมแนะแนวซึ่งมี 2 รูปแบบที่สำคัญ คือ กิจกรรมแนะแนวรายบุคคลและกิจกรรมแนะแนวรายกลุ่ม การเลือกใช้รูปแบบกิจกรรมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ โดยให้คำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ

1.4 ประโยชน์ที่จะนำมาใช้ ซึ่งเป็นหัวใจในการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยมุ่งเน้นให้ผู้รับบริการสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในปัจจุบันนิยมเรียกว่า “นำองค์ความรู้สู่วิถีชีวิต”(apply the new information to daily life)

2. แนวทางในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรม เริ่มต้นด้วยกำหนดหัวข้อ เนื้อหาสาระ แล้วเขียนวัตถุประสงค์เป็นข้อ ๆ

2.2 การกำหนดขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว ในประเทศไทยกำหนดขอบข่ายกิจกรรมแนะแนวไว้ 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

2.3 การกำหนดขั้นตอนของกิจกรรม การจัดกิจกรรมสิ่งสำคัญต้องการมุ่งให้ผู้รับบริการนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ ซึ่งในปัจจุบันเน้นจัดกิจกรรม โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process Learning) ซึ่งนักการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะเสริมสร้างผู้รับบริการทั้งกระบวนการคิดและการปฏิบัติได้ดี

จากหลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวต้องจัดให้ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ทั้งนี้โดยจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรมแนะแนวต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีในทุกทางพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางสังคม ทางอารมณ์ และทางสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความเจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์

5. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย

5.1 สาระการเรียนรู้ที่ 1 รู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง มีความสามารถในการรู้จักและเข้าใจตนเอง ทั้งในด้านความถนัด ความสนใจ ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อย นิสัย อารมณ์ ความภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

มาตรฐาน น 1.1 การมีเอกลักษณ์ของตนเอง

มาตรฐาน น 1.2 การรู้และเข้าใจลักษณะเฉพาะตนและศักยภาพของตนเอง

มาตรฐาน น 1.3 การรัก นับถือตนเองและผู้อื่น

มาตรฐาน น 1.4 การรับรู้ เข้าใจและยอมรับปัญหาและสามารถแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

5.2 สาระการเรียนรู้ที่ 2 มีความสามารถในการปรับตัวและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข หมายถึง การเข้าใจ ยอมรับตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

มาตรฐาน น 2.1 การเข้าใจและยอมรับในศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล

มาตรฐาน น 2.2 ความสามารถในการสื่อสารความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

มาตรฐาน น 2.3 ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

มาตรฐาน น 2.4 ความสามารถในการทำงานตามบทบาทในฐานะผู้นำ ผู้ตามที่ดีและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

5.3 สาระการเรียนรู้ที่ 3 มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม หมายถึง สามารถกำหนดเป้าหมาย วางแผน วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล ตลอดจนปรับปรุงแผนการดำเนินงาน โดยใช้ข้อมูลคุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

มาตรฐาน น 3.1 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของตนเอง และร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว โรงเรียน สังคม และประเทศชาติ

มาตรฐาน น 3.2 ความสามารถในการคิด

5.4 สาระการเรียนรู้ที่ 4 มีความสามารถในการแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง มีทักษะ และวิธีการ ในการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ รวบรวมและจัดระเบียบข้อมูล สามารถจัดระบบ กลั่นกรอง เลือกใช้ข้อมูลอย่างฉลาด เหมาะสม และเห็นคุณค่าในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ

มาตรฐาน น 4.1 ความสามารถในการค้นหา รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เฉพาะด้านจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการ เทคโนโลยีที่หลากหลายและทันสมัย

มาตรฐาน น 4.2 ความสามารถในการเลือกและใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมจนเป็นนิสัย และนำมาใช้คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล

บทบาทของครู ในการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว ครูควรคำนึงถึงบทบาทต่อไปนี้

1. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitating) ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยครูต้องมีทักษะการใช้คำถาม การสื่อสาร การนำเสนอเนื้อหา จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทั้งการฝึกทักษะเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยการให้แนวทางช่วยเหลือ แนะนำ การฝึกทักษะอย่างอิสระและการประมวลทักษะ รวมทั้งการติดตามการนำไปใช้ และปฏิบัติของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและทั่วถึง

2. ครูอำนวยความสะดวกในการสร้างบรรยากาศที่ร่วมมือกัน ดูแลให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับผิดชอบต่อการเรียนทั้งต่อตนเองและกลุ่ม เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

3. ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เชื่อมโยงการคิดสู่การปฏิบัติโดยเน้นทักษะการใช้คำถามจากสถานการณ์ปัญหาที่พบในชีวิตประจำวันและเกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำลังศึกษา

4. ครูประสานงานบุคลากรที่เกี่ยวข้องในชุมชน/สถานประกอบการ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติด้วยประสบการณ์จริง

5. ครูร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานที่/แหล่งประกอบการและนักเรียน ประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการประเมินตามสภาพจริง

บทบาทของนักเรียน

1. นักเรียนหมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริงในชุมชน ด้วยการสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

2. นักเรียนคิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดสู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ

ตารางที่ 44 ตารางสรุปมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ กิจกรรม
พัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) รายวิชากิจกรรมแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

มาตรฐาน	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้
1. รู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่า ในตนเองและผู้อื่น หมายถึง มีความสามารถในการรู้จัก และ เข้าใจตนเอง ทั้งในด้านความ ถนัด ความสนใจ ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อย นิสัย อารมณ์ ความภูมิใจ และเห็นคุณค่าใน ตนเองและผู้อื่น	1. มีเอกลักษณ์ของตนเอง 2. รู้และเข้าใจลักษณะเฉพาะตน และศักยภาพของตนเอง 3. รักนับถือตนเองและผู้อื่น 4. รับรู้ เข้าใจและยอมรับปัญหา และสามารถแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์	1. การสำรวจหาเอกลักษณ์ ของของตนเองเกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ ความเครียด 2. การรู้และเข้าใจลักษณะเฉพาะ ของตนเองและค้นพบ ความสามารถของตนเอง 3. การรักนับถือตนเองและผู้อื่น 4. การรับรู้ เข้าใจและยอมรับ ปัญหาและสามารถแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์
2. มีความสามารถในการปรับตัว และการดำรงชีวิตอย่างมี ความสุข หมายถึง การเข้าใจ ยอมรับตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นและ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข	1. เข้าใจและยอมรับในศักดิ์ศรี ของแต่ละบุคคล 2. มีความสามารถในการ สื่อสารความคิด ความรู้สึกที่ดี ต่อผู้อื่นและเป็นประโยชน์ต่อ ส่วนรวม 3. มีความสามารถในการ จัดการกับอารมณ์และ แสดงออกอย่างสร้างสรรค์เป็น ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม 4. มีความสามารถในการ ทำงานตามบทบาทในฐานะ ผู้นำ ผู้ตามที่ดี และอยู่ร่วมกัน กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	1. การเข้าใจและยอมรับใน ศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล 2. การแสดงความคิด ความรู้สึก ที่ดีต่อผู้อื่นและเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม 3. การแก้ไข/จัดการกับอารมณ์ และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ ต่อตนเองและ สังคม 4. การร่วมทำงานตามบทบาท ในฐานะผู้นำ ผู้ตามที่ดี และอยู่ ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข

ตารางที่ 44 ตารางสรุปมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) รายวิชากิจกรรมแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ต่อ)

มาตรฐาน	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้
3. มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม หมายถึง สามารถกำหนดเป้าหมาย วางแผน วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล ตลอดจนปรับปรุงแผนการดำเนินงาน โดยใช้ข้อมูลคุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ	1. มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของตนเอง และร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว โรงเรียน สังคม และประเทศชาติ 2. มีความสามารถในการคิด	1. การตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของตนเอง และร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว โรงเรียน สังคม และประเทศชาติ 2. การคิดอย่างมีเหตุมีผล และเลือกใช้วิธีคิดเพื่อพิจารณาปัญหาพร้อมกับแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์
4. มีความสามารถในการแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง มีทักษะและวิธีการในการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ รวบรวมและจัดระเบียบข้อมูล สามารถจัดระบบกลับกรอง เลือกใช้ข้อมูลอย่างฉลาดเหมาะสม และเห็นคุณค่าในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ	1. มีความสามารถในการค้นหา รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลเฉพาะด้านจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการ เทคโนโลยีที่หลากหลายและทันสมัย 2. มีความสามารถในการเลือกและใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมจนเป็นนิสัย และนำมาใช้คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล	1. การค้นหา รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเฉพาะด้านจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการ เทคโนโลยีที่หลากหลายและทันสมัย 2. การเลือกและใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมจนเป็นนิสัย และนำมาใช้คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล

ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนากระบวนการสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนว

การใช้ทักษะชีวิต (Using Life Skills) เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยการฝึกฝนอบรมซ้ำ ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม แต่ในภาพรวมจะพบว่ามียุทธศาสตร์หลัก (Core Life Skills) อยู่ 10 ประการ ดังนี้ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความตระหนักในตนเอง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การจัดการกับอารมณ์ และการจัดการกับความเครียด ทั้งนี้ การเสริมสร้างทักษะชีวิตเหมือนกับทักษะโดยทั่วไปที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาได้โดยจัดโปรแกรมทักษะชีวิตศึกษา เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขาดทักษะ เช่น แรงกดดันของขบวนการกลุ่มเพื่อนในการชักนำไปใช้ยา การขาดการป้องกันทางเพศที่นำไปสู่ปัญหาที่รุนแรงสามารถที่จะป้องกันโดยการวางรากฐานที่ดีโดยใช้ทักษะชีวิต ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนทักษะชีวิตได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษากันอย่างกว้างขวางในการป้องกันปัญหาตั้งแต่ระยะเริ่มแรกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Errecart et al.; Perry, Kelder and Caplan et al, อ้างถึงใน WHO, 1994: 4)

การใช้ทักษะชีวิตมีความจำเป็นและสำคัญมากสำหรับการพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากทักษะชีวิตเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างความรู้ ทักษะ และค่านิยม เพื่อนำไปสู่ความสามารถที่แท้จริง เช่น “จะทำอะไรและทำอย่างไร” (what to do and how to do it) ทักษะชีวิตเป็นความสามารถที่จะนำไปสู่หนทางแห่งการมีสุขภาพที่ดี ดังที่ปรารถนาตามขอบเขตหรือโอกาสที่จะทำได้ ทั้งนี้การนำทักษะชีวิตไปใช้ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมทางวัฒนธรรมและครอบครัวที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพด้วย การนำทักษะชีวิตไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง รับรู้และเข้าใจคนอื่น ทักษะชีวิตจะช่วยสนับสนุนการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถแห่งตน (Self-efficacy) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการมีสุขภาพจิตที่ดี สนับสนุนหรือจูงใจที่จะทำให้สามารถดูแลตนเองและบุคคลอื่น อีกทั้งป้องกันโรคทางจิตและปัญหาทางพฤติกรรมสุขภาพต่าง ๆ จึงได้มีการนำทักษะชีวิตไปใช้อย่างกว้างขวางในโปรแกรมการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (WHO, 1994 : 4)

การใช้ทักษะอาชีพ (Using Career Skills) เป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางที่ดีสำหรับเยาวชนที่จะต้องก้าวไปสู่ชีวิตของความเป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพ “การแนะแนวทางด้านอาชีพ” ให้ผู้เรียนสามารถเลือกได้จากสายต่าง ๆ ผู้สอนไม่ควรปิดกั้นสำหรับทางเลือกอื่น ๆ ที่อาจตามมาในภายหลัง ระบบการศึกษาควรมีความคล่องตัวพอและสามารถรองรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่จับในตนเองและจัดหลักสูตรต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกัน เพื่อช่วยนักเรียนเลือกแนวทางว่าควรเลือกเรียนหลักสูตรใดในสายอาชีพศึกษาหรือสายสามัญนั้น ควรพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนอย่างรอบคอบ การแนะแนวหมายถึง การประเมินผลโดยอาศัยทั้งหลักเกณฑ์ทางการศึกษา และการคาดว่าบุคลิกภาพของเด็กในอนาคตจะเป็นอย่างไร จำเป็นจะต้องทราบเป็นอย่างดีเกี่ยวกับสมรรถนะของนักเรียนแต่ละคน ฉะนั้นเท่าที่จะสามารถเป็นไปได้ ควรจัดหานักแนะแนวอาชีพเพื่อช่วยผู้เรียนในการเลือกหลักสูตรที่เหมาะสม (โดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน) วินิจฉัยอุปสรรคในการเรียนรู้ และคอยช่วยเหลือหากมีปัญหาทางด้านสังคมเมื่อจำเป็น ระดับมัธยมศึกษาจึงมีภาระหน้าที่อันใหญ่หลวงเพราะมักจะเป็นภายในกำแพงโรงเรียนที่กำหนดเส้นทางชีวิตในภายภาคหน้าของนักเรียนแต่ละคน จึงต้องเปิดกว้างออกไปสู่โลกภายนอกให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับเส้นทางการศึกษาที่ตนเลือก ให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางการศึกษาและวัฒนธรรมของตน (คณะกรรมการการศึกษานานาชาติ, 2541: 161)

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career Skills) เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสม เพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางอาชีพที่ดีที่จะต้องก้าวไปสู่ชีวิตความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

การจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคน สร้างงานและสร้างชาติ กล่าวคือ สร้างคนให้รู้จักคุณค่าในตนเอง สร้างงานให้คนรู้จักความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพของตน รู้ข้อมูลอาชีพ ตลอดจนสามารถเชื่อมความสัมพันธ์คุณลักษณะของตนเองกับอาชีพได้ถูกต้อง มีการฝึกงานอาชีพหรือมีประสบการณ์ในงาน มีคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ และสร้างชาติโดยให้คนมีวิถีหาความรู้ทางวิชาการ มีคุณธรรมจริยธรรม และเห็นประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในยุคปัจจุบันที่จะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ประกอบกับจิตวิทยาพัฒนาการ ซึ่งครูแนะแนวจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดทางด้านจิตวิทยาให้รู้ เข้าใจ และมีทักษะการใช้ความรู้พื้นฐานทางด้านจิตวิทยาการแนะแนว ทั้งนี้ “กิจกรรมแนะแนว” ได้ถูกบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งทุกสถานศึกษาจะต้อง

จัดให้แก่ผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2553: 17; กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 20)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นที่กิจกรรมแนะแนว (Guidance Activities) ไว้เป็นกิจกรรมหลักสำหรับการพัฒนาผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดคุณภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต โดยมุ่งการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา การงานและอาชีพ รวมทั้งชีวิตและสังคม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการปฏิบัติ จนกระทั่งเกิดทักษะชีวิตและการเรียนรู้ ตลอดจนครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยมีครูแนะแนวเป็นที่เลี้ยงและประสานงาน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนทำหน้าที่แนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ รวมถึงการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ตลอดจนการเลือกรับและส่งผ่านข้อมูลทางเทคโนโลยีได้อย่างชาญฉลาด (อารยา ช่ออังชญ, 2553; กระทรวงศึกษาธิการ, 2554; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555; วิจารย์ พานิช, 2556)

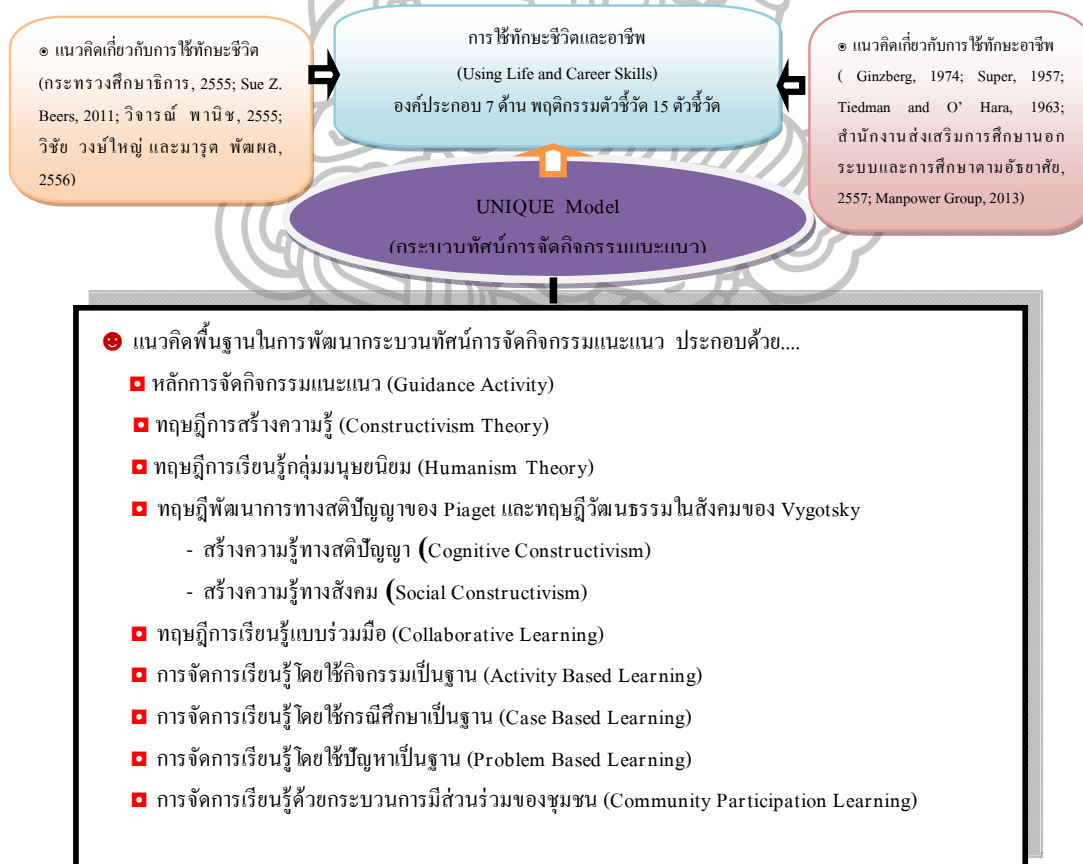
การจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายวิชากิจกรรมแนะแนว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ผู้เรียนประสบ ตลอดจนสามารถเตรียมตนเองในด้านวิชาการ วิชาชีพ มีทักษะชีวิต เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รู้จักวิเคราะห์สังเคราะห์เลือกสรรข้อมูลได้อย่างเหมาะสม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคข้อมูลข่าวสารอย่างชาญฉลาด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555; แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) (2554: 7 - 9) ประกอบกับการศึกษาข้อมูลการจัดกิจกรรมแนะแนวและการวิเคราะห์งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวขึ้นอยู่กับครูแนะแนวเป็นผู้เลือกสรรและออกแบบตามความสามารถ ความเหมาะสมของผู้เรียนและบริบทของตน โดยประเด็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สอดคล้องกับยุคสมัย เสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills; เครือข่าย P21, 2557) ได้พัฒนาวิสัยทัศน์เพื่อความสำเร็จของนักเรียนในระบบเศรษฐกิจโลกใหม่เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถบูรณาการทักษะเข้าในการสอนเนื้อหาหลักด้านวิชาการ ได้พัฒนาวิสัยทัศน์ การเรียนรู้เป็นกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ทักษะเฉพาะด้านความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต กรอบแนวคิดข้างต้นเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตใหม่สำหรับประเทศไทยการนำทักษะในศตวรรษที่ 21 ทุกทักษะไปใช้ ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาหลักด้านวิชาการ การที่ผู้เรียนจะสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยบูรณาการของพื้นฐานความรู้ดังกล่าว ภายใต้บริบทการสอนความรู้วิชาหลัก ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ประสบความสำเร็จในโลกทุกวันนี้เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การเลือกพิจารณาข้อมูล และการร่วมมือกัน

ทั้งนี้การเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากชีวิตและการทำงานจำเป็นต้องมีทักษะการคิดและองค์ความรู้เพิ่มขึ้นมากมาย ความสามารถในการทำงานในยุคแข่งขันด้านข้อมูลข่าวสาร การดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องใส่ใจในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพอย่างเพียงพอ กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัด สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคม ได้อย่างเหมาะสม โดยกระบวนการได้บูรณาการการจัดกิจกรรมแนะแนวซึ่งมีขอบข่ายการแนะแนว 3 ด้าน คือ การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีคุณภาพต่อไป

แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดการกิจกรรมแนะแนว

แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย แนวคิดหลักการจัดการกิจกรรมแนะแนว ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และทฤษฎีวิวัฒนาการในสังคมของ Vygotsky ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผวนกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผู้วิจัยนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและแนวทางการจัดการกิจกรรมเป็นพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สังเคราะห์ความรู้ต่าง ๆ สร้างกระบวนการทัศนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังแผนภาพที่ 35

แผนภาพที่ 35 แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดการกิจกรรมแนะแนว

แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว มีรายละเอียด ดังนี้
แนวคิด ทฤษฎีการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว

1. หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activity) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครู รู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน ขอบข่ายการแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การแนะแนว การศึกษา (Educational Guidance) การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) และการแนะแนว ส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) ความสำคัญของการแนะแนวเป็นกลไกสำคัญ ในการสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติ กล่าวคือ สร้างคนให้รู้จักคุณค่าในตนเอง สร้างงานให้คน รู้จักความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพของตน รู้ข้อมูลอาชีพ ตลอดจนสามารถเชื่อมความสัมพันธ์ คุณลักษณะของตนเองกับอาชีพ ได้ถูกต้อง มีการฝึกงานอาชีพหรือมีประสบการณ์ในงาน มีคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็น ในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ สร้างชาติให้คนมีวิหิตา ความรู้ทางวิชาการ มีคุณธรรมจริยธรรม และเห็นประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในยุค ปัจจุบันที่จะพัฒนาคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ทั้งนี้จิตวิทยาพัฒนาการซึ่งครูแนะแนวจำเป็นต้อง ศึกษาแนวคิดทางด้านจิตวิทยาให้รู้ เข้าใจ และมีทักษะการใช้ความรู้พื้นฐานทางด้านจิตวิทยาการแนะแนว อันดับแรกที่จะช่วยให้ครูเข้าใจผู้เรียน บุคคลที่มารับบริการ คือ ความรู้ในแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการของมนุษย์ของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม ของ Carl R. Rogers, Abraham Maslow ที่เห็นว่า คนทุกคนเป็นคนดี รักศักดิ์ศรี ต้องการความรักและความอบอุ่น ต้องการพัฒนาตนเอง ไปในทางที่ดี การที่ยังไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ เป็นเพราะขาดการชี้แนะและขาดการรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2553 ; กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทั้งนี้บทบาทของครู คือ การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการเข้าร่วมกับการสร้างความรู้ที่ติดตัวของ ผู้เรียน (Feelings) ร่วมคิด (Thoughts) และชี้แนะแนวคิด (Ideas) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ ผู้เรียน ไม่ใช่ความต้องการของพวกเขา แต่หากเป็นเพราะการขาดทักษะการแก้ไขปัญหาที่ดีของ ผู้เรียนนั่นเอง (Greene, 2008; Burden, 2003; Watson, 2003)

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อ...

1. ให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่า ในตนเองและผู้อื่น

2. รู้จักแสวงหาความรู้จากข้อมูลข่าวสารแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านการศึกษาอาชีพส่วนตัว สังคมเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนเลือกแนวทางการศึกษาอาชีพได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง

3. พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
4. มีความรู้มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
5. มีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตเสริมสร้างวินัยคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน
6. มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัวสังคมและประเทศชาติ

2. ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory) เป็นทฤษฎีที่มีหลักการสำคัญที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Gagnon and Collay, 2002; Selley, 1999; Glaserfeld, 1999; Murphy, 1997, อ้างถึงในสุเทพ อ่วมเจริญ, 2557 : 125 - 126) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การให้ผู้เรียนลงมือสร้างสิ่งของหรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมายซึ่งจะรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเองกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอกสามารถเชื่อมโยงและสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่

2.2 การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งครูต้องจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีทางเลือกที่หลากหลายและเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข สามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่าได้ ส่วนครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและคอยอำนวยความสะดวก

2.3 การเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันทำให้ผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้อีกแหล่งหนึ่งที่สำคัญ การสอนเป็นการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมคนออกไปเผชิญโลกถ้าผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้สำคัญและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ เมื่อจบการศึกษาออกไปก็จะปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ เป็นการเน้นการใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆด้วยตนเองเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมที่ฝังแน่นเมื่อผู้เรียนเรียนรู้ว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไร (Learning how to learn) ซึ่งหลักการของทฤษฎีนี้เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือสร้างสิ่งที่มีความหมายกับตนเองดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ต้องมีลักษณะเอื้อต่อการให้ผู้เรียนนำมาสร้างเป็นชิ้นงานได้สำเร็จ ตอบสนองความคิดและจินตนาการของผู้เรียน กล่าวโดยสรุปก็คือเครื่องมือทุกชนิดที่สามารถทำให้ผู้เรียนสร้างงานหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเองได้เป็นเครื่องมือที่สอดคล้องตามหลักการทฤษฎีการสร้างความรู้

2.5 การจัดการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนและนำเสนอผ่านผลงานที่จัดทำ

ครูผู้สอน ต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เชื่อมโยงสิ่งที่รู้แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียน
2. การให้โอกาสผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มทำโครงการที่ตนเองสนใจ
3. เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอความคิด ผลงานและผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน

4. ให้เวลาทำงานอย่างต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้

ครูเป็นบุคคลสำคัญ ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ ดังนี้

1. ต้องไม่ถือว่าครูเป็นผู้รู้แต่ผู้เดียว ผู้เรียนต้องเชื่อตามที่ครูบอกแต่ครูต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ที่จะช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่จะช่วยได้ ดังนั้นครูจึงไม่อับอายผู้เรียนที่จะพูดว่าครูก็ยังไม่ทราบ พวกเรามาช่วยกันหาคำตอบดูซิ

2. ต้องพยายามให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด อดทนและปล่อยให้ นักเรียนประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง อย่ารีบบอกคำตอบ ควรช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนที่เรียนช้าและเรียนเร็วให้สามารถเรียนไปตามความสามารถของตนเองให้มากที่สุด

3. ไม่ควรถือว่าผู้เรียนที่ดีต้องเงียบ แต่ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4. ต้องไม่ถือว่าการที่ผู้เรียนเดินไปเดินมาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการแสดงถึงความไม่มีระเบียบวินัยแต่ต้องคิดว่าการเดินไปเดินมาเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และช่วยทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

5. ไม่ควรยึดติดกับหลักสูตรมากเกินไป ไม่ควรจะยึดยึดเนื้อหาที่ไม่จำเป็นให้กับผู้เรียน ควรคิดว่าการให้เนื้อหาที่จำเป็นแม้จะน้อยอย่างก็ยังคงดีกว่าสอนหลาย ๆ อย่าง แต่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้น้อยมากหรือนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ไม่ได้

6. การจัดตารางสอน ควรจัดให้ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับเวลาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมภายในเวลาที่เหมาะสมไม่มากหรือน้อยไป

ทั้งนี้สรุปการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่

1. ชั้นการทำความรู้ให้กระจ่างแจ้ง (Fact Finding)
2. ชั้นการระบุนกการได้รับและการเข้าใจข้อมูลใหม่ (Idea Finding)
3. ชั้นการยืนยันความถูกต้องและการใช้ข้อมูล (Solution Finding)

3. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism Theory) เป็นทฤษฎีที่มีหลักการสำคัญที่คำนึงถึงความเป็นคนของบุคคล คุณค่าของคนเป็นหลัก โดยจะมองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะที่ว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความดีที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มนุษย์เป็นผู้ที่มีอิสระสามารถที่จะนำตนเองและพึ่งตนเองได้ เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ให้สังคม มีอิสระเสรีภาพที่จะเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะไม่ทำให้ผู้ใดเดือดร้อน ซึ่งรวมทั้งตนเองด้วย มนุษย์เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและเป็นผู้สร้างสรรค์สังคม นักคิดกลุ่มมนุษยนิยมให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน ทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญๆ ในกลุ่มนี้มี 2 ทฤษฎีและ 5 แนวคิด คือ

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้น และต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้อื่นๆ และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะและทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนและการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโคมส์ เชื่อว่าความรู้สึกของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก เพราะความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลส์ เชื่อว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากหากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีอิสระที่จะเรียนและได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาด้วยตนเอง

3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของแฟร์ เชื่อว่าผู้เรียนต้องถูกปลดปล่อยจากการกดขี่ของครูที่สอนแบบเก่า ผู้เรียนมีศักยภาพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของอิลลิช เชื่อว่าสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสังคมที่ต้องล้มเลิกระบบโรงเรียน การศึกษาควรเป็นการศึกษาตลอดชีวิตแบบเป็นไปตามธรรมชาติ โดยให้อิทธิพลในการศึกษาแก่เรียนแก่บุคคลอย่างเต็มที่

3.7 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนีล เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรี มีความดีโดยธรรมชาติ หากมนุษย์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น บริบูรณ์ด้วยความรัก มีอิสระภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพัฒนาไปในทางที่ดีทั้งต่อตนเองและสังคม

ทั้งนี้การนำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งคำนึงถึงเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละคนเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้เน้นเรื่องพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลที่เป็นไปตามวัยและเชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และการเรียนรู้เกิดจากระบวนการการค้นพบด้วยตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนและจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหลายๆควรให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระและสอนการคิดแบบรวบยอด เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และทฤษฎีวัฒนธรรมในสังคมของ Vygotsky ซึ่งมีแนวคิดมาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Learning Theory) โดยนักศึกษานิยมแบ่งทฤษฎีการสร้างความรู้ออกเป็น Cognitive Constructivism ของ Piaget และ Social Constructivism ของ Vigotsky (1978) ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสร้างความรู้ของ Piaget จะหมายถึง การสร้างสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดโครงสร้างความรู้ ความคิดใหม่ จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวจะช่วยทำให้ผู้เรียนมีโอกาสนำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้รับนั้นมาเชื่อมโยงกับความรู้เดิมและประสบการณ์เดิม ทำให้เกิดการซึมซับข้อมูลและสารสนเทศ ที่ได้รับใหม่เข้ากับความรู้เดิม และมีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างความรู้ ความคิดเดิม เกิดเป็นโครงสร้างความรู้ความคิดใหม่ขึ้น ที่เรียกว่าผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้เอง

5. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 - 6 คนช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกันต่างคนต่างเรียนและร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกัน ในการเรียนรู้มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดมีการสัมพันธ์กันมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่มและมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินและควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่มเดียวทั้งนี้การเรียนรู้แบบร่วมมือกันหรือการร่วมมือกันเรียนรู้เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรม

ให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย มุ่งเน้นการร่วมกันปฏิบัติงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 3 - 5 คนสมาชิกกลุ่มแต่ละกลุ่มคละเพศ เชื้อชาติและความสามารถทางการเรียน สมาชิกกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รับฟังความคิดเห็นกัน ช่วยเหลือกันและกัน และสมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องร่วมรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่มและผลงานของตนเองซึ่งวิธีการสอนในแบบดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองและต่อกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น พัฒนาการสัมพันธที่ดีเกิดการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น สร้างความมั่นใจในตนเอง และรู้ถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น (วัชราน เล่าเรียนดี, 2555; Johnson and Johnson, 1996; Slavin R.E., 1990)

ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ จอยซ์และเวล (Joyce and Weil, 1986, อ้างถึงใน วัชราน เล่าเรียนดี, 2555: 156) ที่ได้กล่าวว่าการสอนแบบร่วมมือเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา โดยเพื่อนในกลุ่มจะช่วยเหลือแนะนำกันเนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวัยเดียวกัน สามารถสื่อสาร สื่อความหมายแก่กันและกัน ได้ง่ายและทำให้เข้าใจง่ายกว่าที่ครูสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำมาผนวกร่วมกับวิธีการสอน ได้หลากหลายวิธี ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักการแนวคิดของการเสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
2. ชี้นำกิจกรรมกลุ่ม
3. ชี้นำวิเคราะห์ผลงาน
4. ชี้นำไปใช้
5. ชี้นำสรุปและประเมินผล

6. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning : ABL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ที่จะคิด แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเป็นแนวการสอนแบบใหม่ที่ไม่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำ แต่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง (Hand - On Learning) และมีบทบาทในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active) โดยเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ทำจริง (Learning by doing) ซึ่งผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีกว่าการท่องจำ อีกทั้งยังได้ฝึกทักษะ การคิดวิเคราะห์ขั้นสูง (High-order thinking skill) ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นการพัฒนาศักยภาพทางสมอง การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยเปิด

โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ และการร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน โดยครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง (ริชนี่กร ทัทซัย, 2552 : 13; สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา, 2555: 1) ทั้งนี้การออกแบบกิจกรรม (Activity design) จะต้องพิจารณาใน 3 กลุ่มหลัก คือกลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มพัฒนาการทางสติปัญญา และกลุ่มวิชาการ และแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ใช้เทคนิค วิธีการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนซึมซับความรู้ ความเข้าใจ ผ่านการเล่นเกม กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจ สามารถเกิดแนวคิดขึ้นเองในเนื้อหา สาระระหว่างร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมกลุ่มจะสามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี (วิโรจน์ ลักขณาอดิศร, 2550) เนื่องด้วยเหตุผลที่ว่า “กิจกรรมกลุ่ม” เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ความหมายของกิจกรรมกลุ่มประกอบด้วย 2 ประการสำคัญ คือ กิจกรรมกลุ่มที่ผู้เรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ แก่สมาชิกหรือผู้นำอภิปรายเพื่อที่สมาชิกจะได้บรรลุถึงความมุ่งหมายของกลุ่ม และกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ที่สมาชิกเป็นผู้ดำเนินการคือ ผู้เรียนได้วางแผนร่วมกันจัดขึ้น (Hereold, 1952: 429 - 504; Ohesen, 1970: 6 - 7) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้กิจกรรมเป็นฐานประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นกิจกรรม 3) ขั้นอภิปราย และ 4) ขั้นสรุปและการนำไปใช้

7. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning : CBL) เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลรู้จักคิดอย่างเป็นระบบและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เกิดความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานจากแนวคิดของนักวิชาการหลากหลายท่าน (Smith and Regan, 1999, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2555; Koldner, 1992, อ้างถึงใน นิตยา โสริกุล, 2547; ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553; ทิศนา แคมมณี, 2552) สรุปกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษามีลักษณะสำคัญที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

7.1 ขั้นเตรียมตัวผู้เรียน คือ การแนะนำจุดมุ่งหมายหรือปัญหาที่จะต้องพิจารณากับผู้เรียนก่อนลงมือศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสนใจและจำทำให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลในกรณีศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.2 ขั้นเสนอและศึกษากรณีศึกษา เป็นการเสนอกรณีศึกษาผ่านใบความรู้ในชุดกิจกรรมแนะแนวหลากหลายรูปแบบ เช่น ข่าว เอกสาร วิดีทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกรณีศึกษาตามองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

7.3 ขั้นการวิเคราะห์และอภิปรายกรณีศึกษาเป็นรายกลุ่ม เป็นการสะท้อนความคิดระหว่างกันเพื่อสร้างทางเลือกในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ

7.4 ขั้นประเมินทางเลือกและลงข้อสรุป เป็นการตัดสินใจเลือกทางเลือกหรือตอบคำถามที่มีความเหมาะสมที่สุด

7.5 ขั้นสรุปข้อคิดและหลักการ เป็นการสรุปข้อคิดเห็นที่ผู้เรียนได้จากการวิเคราะห์รายละเอียดต่าง ๆ ของกรณีศึกษาให้เป็นหลักการทั่วไป เป็นขั้นที่ผู้สอนจะได้เสนอหลักการหรือทฤษฎีหรือข้อปฏิบัติที่สัมพันธ์กับกรณีศึกษา ซึ่งผู้สอนได้ศึกษากันว่า ตระเตรียมมาเป็นอย่างดีแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีหลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติกว้างขวาง เชื่อมโยงความรู้และความคิดสู่ทักษะการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

8. การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) มีวิธีการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาหรือสถานการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นการเรียนที่พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา โดยมีลักษณะเด่นของการเรียนรู้ ได้แก่ ใช้ปัญหาแท้จริงเป็นตัวกระตุ้นการแก้ปัญหาและเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นทักษะการคิด เรียนโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย มีบูรณาการของเนื้อหาความรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะส่งเสริมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นของนักเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

8.1 ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Student - Centered Learning)

8.2 การเรียนรู้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดเล็ก(ประมาณ 3 – 5 คน)

8.3 ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ (Guide)

8.4 นักเรียนคือผู้ที่มองเห็นปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเองผู้เรียนเป็นคนแก้ปัญหา โดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเอง (Self - Directed Learning)

8.5 ปัญหาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือปัญหาจริง ซึ่งปัญหาจะช่วยกำหนดกรอบแนวคิดหรือกำหนดจุดเน้นและกระตุ้นการเรียนรู้

8.6 ปัญหาคือสิ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

8.7 ความรู้ใหม่จะเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

8.8 ประเมินผลจากสถานการณ์จริง โดยดูจากความสามารถในการปฏิบัติ (authentic assessment)

ทั้งนี้ตามแนวคิดของ Bridges (1992) สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน คือ

1. เตรียมความพร้อมผู้เรียน

2. เสนอสถานการณ์ของปัญหา ผู้สอนเกริ่นนำเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะได้พบ จากนั้นจึงนำเสนอสถานการณ์ปัญหาพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์หรือประเด็นปัญหาที่ต้องการให้แก้ไข รวมทั้งบอกแหล่งข้อมูลที่เตรียมไว้และแหล่งข้อมูลภายนอกที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปค้นคว้าได้

3. กำหนดกรอบการศึกษา

4. สร้างสมมติฐาน

5. ค้นคว้าข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน

6. ตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา

7. สร้างผลงานหรือปฏิบัติตามทางเลือก

8. ประเมินผลโดยวิธีที่หลากหลาย

9. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning : CPL) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนานักเรียนทั้งด้านความรู้ทัศนคติ และทักษะโดยผ่านการสังเคราะห์เพื่อให้ได้โครงสร้างพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กระบวนการกลุ่มส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่ดีส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพ ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความคล้ายคลึงกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บริบทเป็นฐาน (Context - Based Learning) ซึ่งเป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นภาพรวมของสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ โดยการใช้บริบทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนนักเรียนจะถูกปลูกฝังการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นการทำกิจกรรมกลุ่มและมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้นและชี้แนะ พร้อมมุ่งเน้นการระดมความคิดของนักเรียนเพื่อย้อนดูความรู้พื้นฐาน เพื่อลดช่องว่างของระดับความรู้ของนักเรียนแต่ละคนที่มีไม่เท่ากันและนำไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกันในที่สุด นอกจากนี้กระบวนการเรียนโดยใช้บริบทเป็นฐานจะเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ให้นักเรียนมีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันได้และจะส่งเสริมให้

นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ขงยุทธ พงษ์สุภาพ, 2553; Rattray T., 1999; Nadler L., 1984) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐที่ต้องการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานจึงน่าจะเป็นรูปแบบวิธีการที่มีแนวทางตรงเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาการศึกษาชาติฉบับปัจจุบัน คือส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป โดยมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน (สมปอง จันทอง, 2556) และกล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้พัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็นการสร้างบทบาทภาระหน้าที่ใหม่ให้กับชุมชน โดยมีหลักแนวคิดในการดำเนินการดังนี้

9.1 ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาและบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

9.2 ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำคณะสี คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำหมู่บ้าน

9.3 การจัดการศึกษาต้องตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด

9.4 โรงเรียนต้องจัดการศึกษาในระบบ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม มีการบริการแก่ชุมชน ตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กระบวนการจัดการเรียนรู้จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน (กล้า ทองขาว, 2556; วัฒนา แป้นน้อย, 2556; Rattray, 1999; Nadler, 1984, อ้างถึงใน ขงยุทธ พงษ์สุภาพ, 2553) มีขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 การกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Directed) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 การร่วมกันอภิปรายในกลุ่มอีกครั้งเพื่อแลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อมูล และความคิดเห็นตลอดจนนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขสถานการณ์

ขั้นตอนที่ 4 สะท้อนคิดเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้และวิพากษ์วิจารณ์ กระบวนการทำงานกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 5 การร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้

10. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career skills)

การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ (Using Life and Career Skills) เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางอาชีพที่ดีที่จะต้องก้าวไปสู่ชีวิตความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมแนะแนว กลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีหลักการและแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินชีวิตทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เสริมภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตให้แก่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ และสรุปผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลความรู้ องค์ประกอบของพฤติกรรม และตัวชี้วัดที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงในการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีพัฒนาการของการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพเพิ่มขึ้น และมีความสามารถเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต จากแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ, 2555; Sue Z. Beers, 2011; วิจารณ์ พานิช, 2555; วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2556 และแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ทักษะอาชีพจากแนวคิด Ginzberg, 1974; Super, 1957; Tiedman and O' Hara, 1963; สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2557; Manpower Group, 2013) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

องค์ประกอบการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ

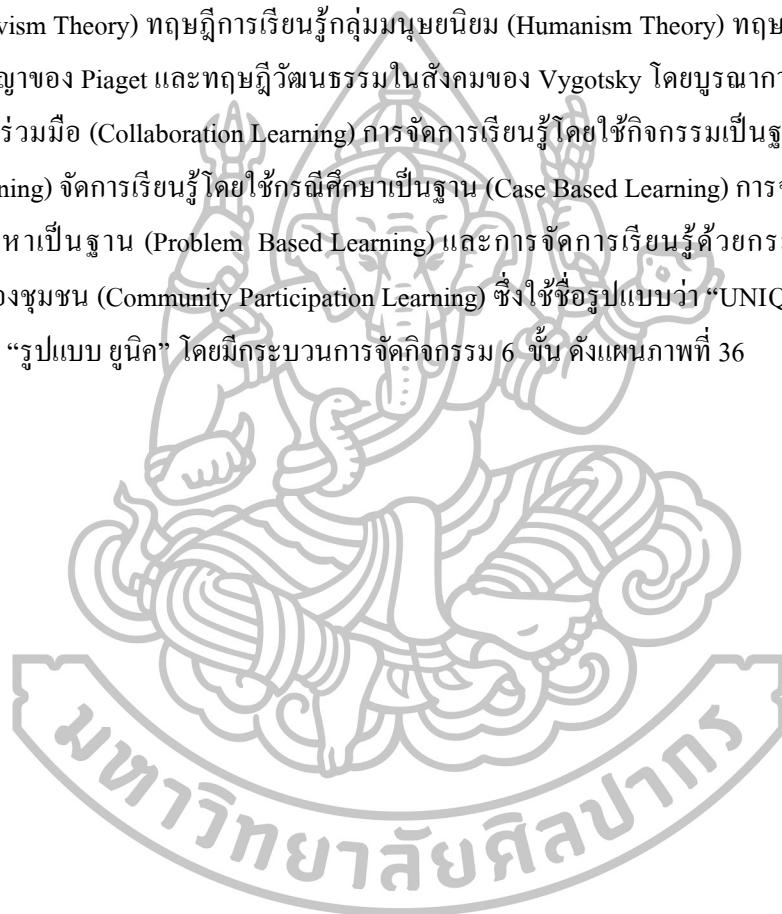
1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว
2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง
3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้
5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบในกระบวนการทำงาน
6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
7. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียนของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด คือ

1. ยึดหยุ่น โดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง
2. จัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงานที่สนใจ และลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
3. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
4. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว)
5. เรียนรู้โดยการนำตนเองโดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล
6. มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)
7. ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)
8. จัดการโครงการ โดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
9. สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจและสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
10. สำนึกความรับผิดชอบโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น
11. ให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น โดยสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงาน และการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต
12. รับผิดชอบต่อบุคคลอื่นโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น
13. ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ
14. แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ
15. สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นโดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

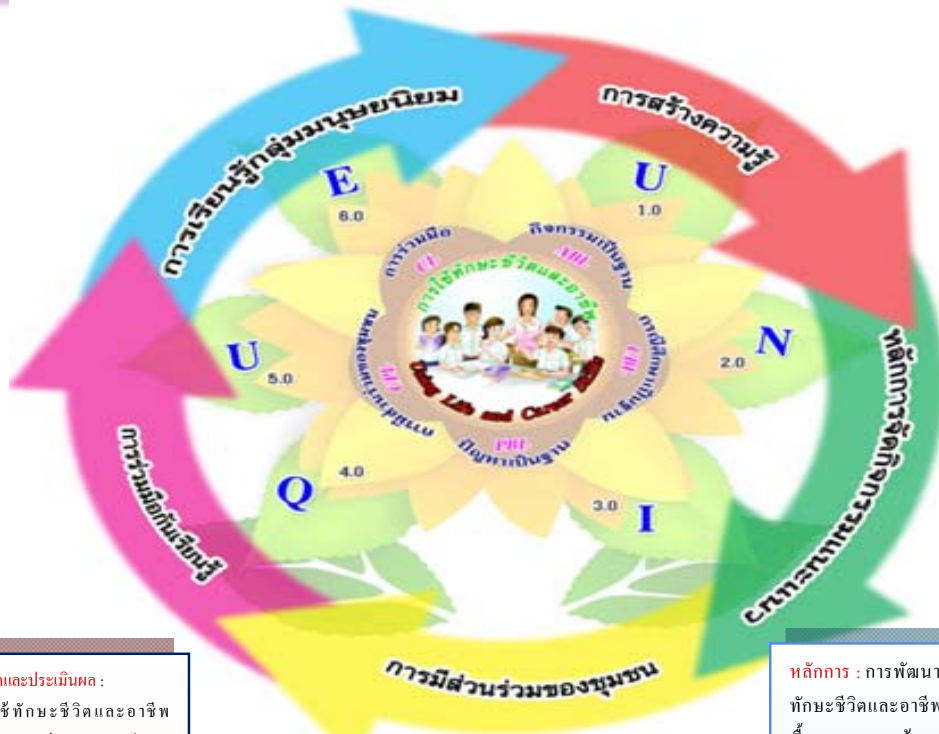
องค์ประกอบของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งประกอบด้วย หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activity) ทฤษฎีสร้างความรู้ (Constructivism Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism Theory) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และทฤษฎีวิวัฒนาการในสังคมของ Vygotsky โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) จัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Learning) ซึ่งใช้ชื่อรูปแบบว่า “UNIQUE Model” หรือเรียกว่า “รูปแบบ ยูนิค” โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรม 6 ขั้นตอน ดังแผนภาพที่ 36

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
UNIQUE Model

การวัดและประเมินผล :
 การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
 ครอบคลุมองค์ประกอบ 7 ด้าน
 1. การคิดหุ้่นและการปรับตัว
 2. การแสวงหาความรู้ด้วยการ
 วิจัยเริ่มและการนำตนเอง
 3. การทำงานร่วมกันในสังคมและ
 วัฒนธรรมที่แตกต่าง
 4. การจัดการสร้างผลผลิตและ
 ความรับผิดชอบตรวจสอบได้
 5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ
 ในกระบวนการทำงาน
 6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และ
 แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
 7. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
 ในการทำงานร่วมกัน

ปัจจัยสนับสนุน :

1. ชุมชน
  - ให้การสนับสนุนการดำเนิน
 กิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยร่วม
 คิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่ง
 ฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน
2. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
  - ให้ความร่วมมือจัดการกิจกรรม
 จัดบรรยายที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและ
 อาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอ
 ตามสภาพจริง
3. นักเรียน
  - หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
 อย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม
 เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรม
 ฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถาน
 ประกอบการ ในชุมชน ดำเนินการ
 แก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น
 ในชีวิตประจำวันและ/หรือสถาน
 ประกอบการจริงในชุมชนด้วยการ
 สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงาน
 ร่วมกัน

ขั้นตอนการจัดการกิจกรรม : 6 ขั้นตอน

- ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูล
 และเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด
 (Understanding Information and
 Content : U)
- ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล
 (Networking Information : N)
- ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัย
 ปัญหา
 (Inquiring Information to
 Diagnose Problems : I)
- ขั้นที่ 4 ซักถามเพื่อสร้างทางเลือก
 หรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to
 Make Choices or Solutions : Q)
- ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผล
 การวิเคราะห์ (Utilizing
 Information from the Analysis : U)
- ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและ
 รายงานผล (Exhibiting and Results
 Reporting : E)

หลักการ : การพัฒนาการใช้
 ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บน
 พื้นฐานการสร้างความรู้
 อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง
 คำนึงถึงความต้องการของ
 มนุษย์ การร่วมมือกันเรียนรู้
 จากกิจกรรมแนะแนว ฝึก
 ปฏิบัติประสบการณ์จริง
 จากการสนับสนุนแหล่ง
 เรียนรู้ในชุมชน

วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนา
 การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ตอนปลาย

แผนภาพที่ 36 กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
 (UNIQUE Model)

จากแผนภาพที่ 36 องค์ประกอบของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ

การพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่บนพื้นฐานการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง การร่วมมือกันเรียนรู้จากกิจกรรมแนะแนว ฝึกปฏิบัติประสบการณ์จริงจากการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย

3.1 ชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทุกชั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน

3.2 บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการ ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลงานที่ผู้เรียนนำเสนอตามสภาพจริง

3.3 นักเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในชุมชน ดำเนินการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ/หรือ สถานประกอบการจริง ในชุมชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจและความถนัดคู่อาชีพในอนาคตของตนเองอย่างมีคุณภาพ

4. กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว

กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย 6 ชั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชั้นที่ 1 ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U) เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษาข้อมูลที่ครอบคลุมหมายให้โดยการทำทำความเข้าใจในเนื้อหา สาระ ข้อมูลความรู้ของกรณีศึกษา ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ โดยวิธีการดังนี้

1. อ่านและทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ

2. เก็บสาระสำคัญหรือจับประเด็นหลัก ๆ ให้ได้

3. เขียนความสัมพันธ์หรือแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ ในเชิงบรรยายสั้น ๆ

4. ประเมินความสัมพันธ์และประเด็นต่าง ๆ

5. สรุปข้อมูล สถิติหรือสารสนเทศในเนื้อหา สารระ ข้อมูลความรู้ ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องครบถ้วน ถูกต้องหรือตรงประเด็นก็ได้ ต้องคาดเดาอย่าง มีเหตุผลหรือสร้างขึ้นเองจากข้อมูลที่มี

ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N) เป็นขั้นที่ครูผู้สอน กระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่ายข้อมูล ให้ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. แลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลของตนเองและสมาชิกในกลุ่มด้วยเทคนิควิธีการที่ เอื้ออำนวยและสะดวกต่อการถ่ายโอนข้อมูลตามยุคสมัย
2. ร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นประเด็นสำคัญของข้อมูลในกลุ่มอีกครั้งทั้งใน และนอกห้องเรียน
3. ติดตามสร้างข้อมูลเครือข่ายโดยเลือกนำข้อมูลที่ได้มาสรุปประเด็นแก้ไข สถานการณ์ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่ง ประกอบการจริง โดยมีเป้าหมายคือ

1. ระบุ “ปัญหา”, “ความแตกต่าง” ต่าง ๆ ให้ได้
2. ระบุข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
3. พิจารณาความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ
4. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมชักถาม ปรัชษาหรือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้าง ทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำมาสรรสร้างเป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาสรรสร้างชิ้นงานหลาย ๆ วิธีล่วงหน้า
2. สร้างหลาย ๆ ทางเลือก หรือหลาย ๆ วิธีการสำหรับการแก้ปัญหาเพื่อสรรสร้าง ชิ้นงานอย่างมีคุณภาพ
3. จัดลำดับความสำคัญของวิธีการแก้ปัญหาเพื่อสรรสร้างชิ้นงานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น
4. พิจารณาถึงทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์หลัก ๆ ก่อน

5. พิจารณาทางเลือกที่เป็นเชิงปฏิบัติการสำหรับทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์

6. พิจารณาบทบาทอย่างรอบคอบ

7. สรุปเป็นชิ้นงาน/ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดีข้อบกพร่อง อภิปรายสะท้อนความคิดจนได้ข้อสรุปของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา โดยมีวิธีการดังนี้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปข้อมูลชิ้นงาน/ผลผลิตทั้งในแง่มุมผลดีผลเสีย ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนคุณค่าและคุณประโยชน์

2. สรุปผลการวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับปัญหาความสนใจของตนเองและสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

3. เพิ่มเติมหรือตัดทอนผลสรุปได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์หรือความสนใจของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประชุมเพื่อเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจแก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการรายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. จัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อเตรียมพร้อมการนำเสนอผลงานและการรายงานผล

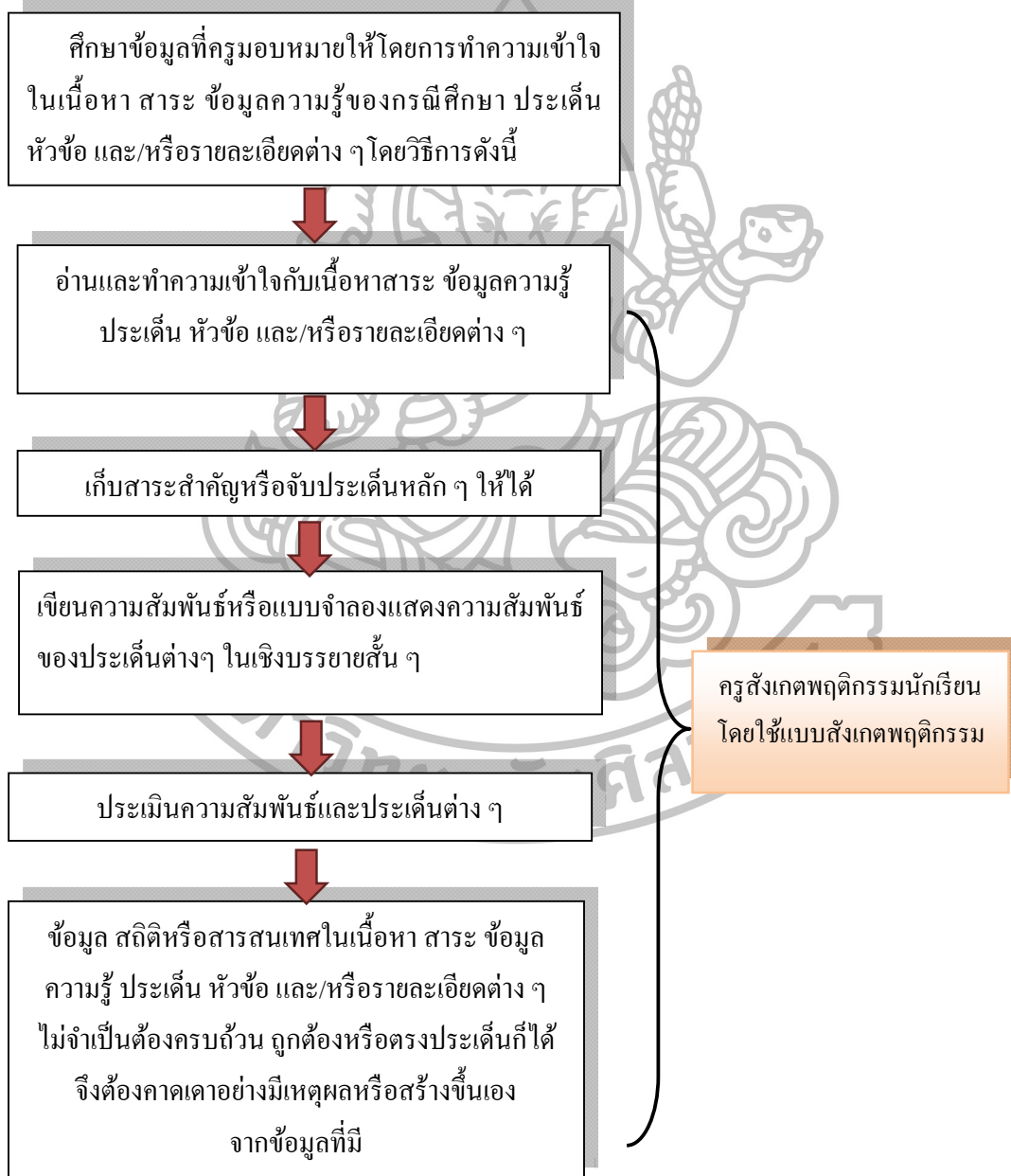
2. นำเสนอผลงานในรูปแบบรายงาน/ชิ้นงาน/ผลผลิต

3. วิเคราะห์ สรุปผลการนำเสนอและรายงานผลอีกครั้งเพื่อนำปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะสรุปผลเป็นแนวทางพัฒนางานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

รายละเอียดของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด

(Understanding Information and Content : U)

ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N)

ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่ายข้อมูลให้ได้ผลสูงสุดทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1

แลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลของตนเองและสมาชิกในกลุ่มด้วยเทคนิควิธีการที่เอื้ออำนวยและสะดวกต่อการถ่ายโอนข้อมูลตามยุคสมัย

ร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นประเด็นสำคัญของข้อมูลในกลุ่มอีกครั้งทั้งในและนอกห้องเรียน

ติดตามสร้างข้อมูลเครือข่ายโดยเลือกนำข้อมูลที่ได้มาสรุปประเด็นแก้ไขสถานการณ์ร่วมกัน

ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I)

นักเรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่งประกอบการจริง โดยมีเป้าหมายคือ

ระบุ “ปัญหา”, “ความแตกต่าง” ต่าง ๆ ให้ได้

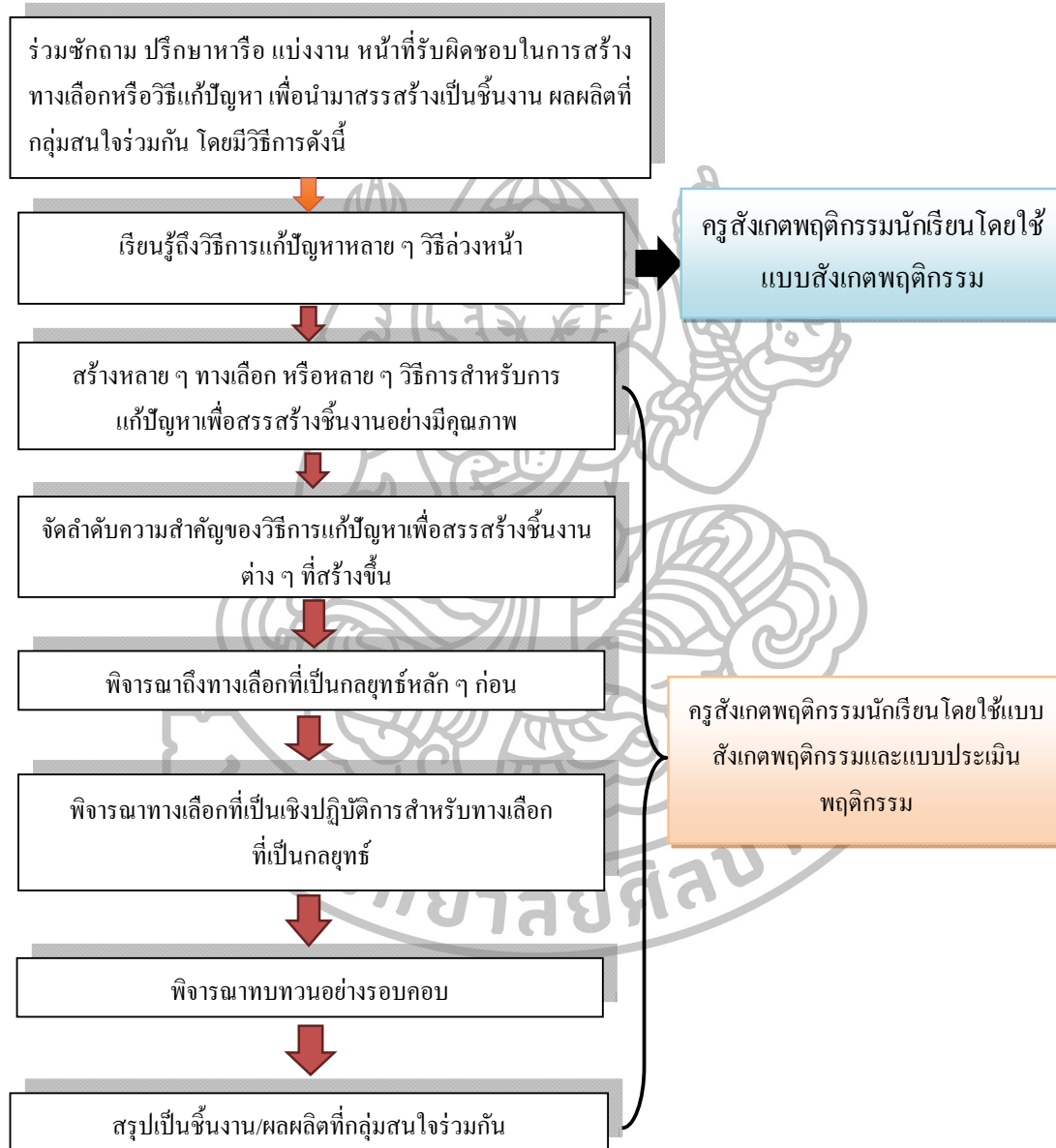
ระบุข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

พิจารณาความสัมพันธ์ของไถ่หาต่าง ๆ

จัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ

ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ซักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา
(Questioning to Make Choices or Solutions : Q)

ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์

(Utilizing Information from the Analysis : U)

ครูผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเอง แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดี ข้อบกพร่อง อภิปราย สะท้อนความคิดจนได้ข้อสรุปของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา โดยมีวิธีการดังนี้

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปข้อมูลชิ้นงาน/ผลผลิตทั้งในแง่มุมผลดี ผลเสีย ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนคุณค่า และคุณประโยชน์

สรุปผลการวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับปัญหาความสนใจของตนเอง และสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

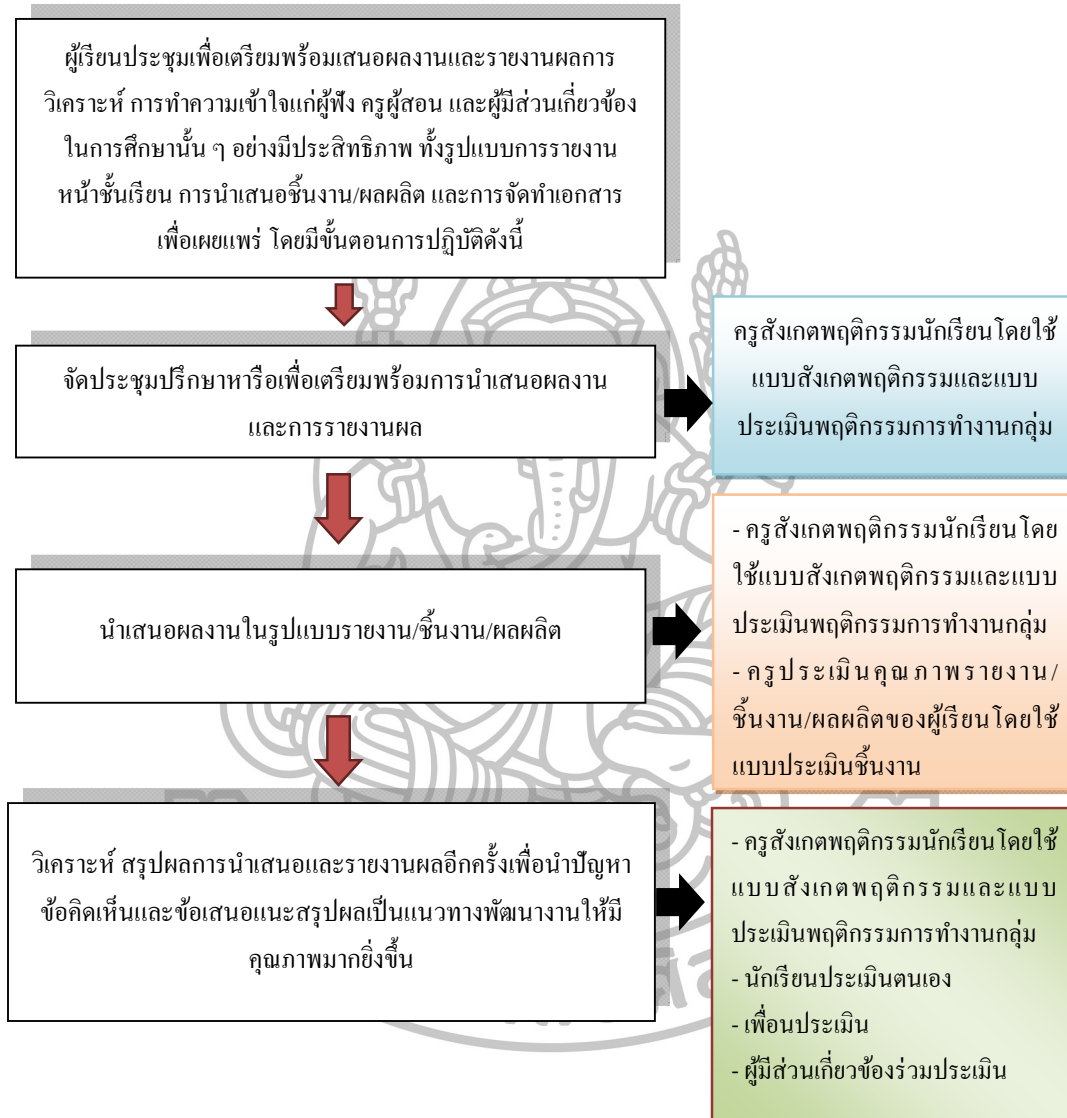
เพิ่มเติมหรือตัดทอนผลสรุปได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ หรือความสนใจของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ

ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล

(Exhibiting and Results Reporting : E)

5. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามกระบวนการที่เน้นการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการวัดและประเมินสมรรถนะของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 45 การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียนด้านการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

องค์ประกอบ ที่	การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้าน.....	ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน
1	การยืดหยุ่นและการปรับตัว	1.1 ยืดหยุ่นโดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง (1)
2	การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง	2.1 จัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงานที่สนใจ และลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (2) 2.2 ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต (3) 2.3 ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) (4) 2.4 เรียนรู้โดยการนำตนเองโดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล (5)
3	การทำงานร่วมกัน ในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง	3.1 มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม และจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) (6) 3.2 ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) (7)
4	การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้	4.1 จัดการโครงการ โดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต (8) 4.2 สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผล ความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต (9)
5	ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบต่อกระบวนการทำงาน	5.1 สำนึกความรับผิดชอบต่อทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น (10) 5.2 ให้คำแนะนำและการนำบุคคลอื่น โดยสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต (11) 5.3 รับผิดชอบต่อบุคคลอื่นโดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น (12)
6	การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	6.1 ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ (13) 6.2 แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ (14)
7	การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน	7.1 สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่มและจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) (15)

ตัวอย่างการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และตัวชี้วัดที่คาดหวังสำหรับการจัดทำหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

การวิเคราะห์เนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเพื่อเขียนจุดประสงค์กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว/หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) ผลการเรียนรู้ประเมินเป็น ผ่าน/ไม่ผ่าน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งภาคเรียน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย หน่วยการจัดกิจกรรมแนะแนว 7 หน่วย/7 แผน ทั้งนี้ตัวอย่างในคู่มือฉบับนี้เป็นตัวอย่างการจัดกิจกรรมแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 46 โครงสร้างการจัดหน่วยกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 2)

หน่วยกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่...	ชื่อหน่วย	จำนวนชั่วโมง	ลักษณะของเนื้อหา				ผลการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
			แนวคิด	หลักการ	กระบวนการ	การปฏิบัติ	
1	รากเหง้าลาวเวียง	3	√	√	√	√	1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว
2	สำเนียงภาษาถิ่น	3	√	√	√	√	2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง
3	หัตถศิลป์ล้ำค่า	3	√	√	√	√	3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4	สุขอุราวงลำแคน	2	√	√	√	√	4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้
5	ดินแดนอาหารพื้นบ้าน	3	√	√	√	√	5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบต่อการทำงาน
6	สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ	3	√	√	√	√	6. การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
7	สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน	3	√	√	√	√	7. การสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน
รวม		20 ชม.	√	√	√	√	

รายละเอียดและเนื้อหาโครงการจัดหน่วยกระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 1)

ตารางที่ 47 ชื่อหน่วย/เนื้อหาการจัดกิจกรรมแนะแนว

หน่วยการจัด กิจกรรมที่...	ชื่อหน่วย/เนื้อหาการจัดกิจกรรมแนะแนว	จำนวน (ชั่วโมง)
1	รากเหง้าลาวเวียง - ประวัติความเป็นมาของชุมชนลาวเวียง - บริบทและสภาพทั่วไปของชุมชนลาวเวียง	3
2	สำเสียงภาษาถิ่น - ลักษณะทางภาษาลาวเวียง - องค์ประกอบและหมวดหมู่ของภาษา - ประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาลาวเวียง พร้อมทั้ง บูรณาการนำเสนอให้ข้อมูลความแตกต่างทางภาษาลาวเวียงและภาษาอื่น ๆ ที่สำคัญ เกี่ยวกับภาษาใน กลุ่มประเทศ ASEAN ได้อย่างน้อย 3 ภาษา	3
3	หัตถศิลป์ล้ำค่า - องค์ประกอบของหัตถศิลป์ที่สำคัญของชาวลาวเวียง - การปฏิบัติและสาธิตเพื่อการใช้หัตถศิลป์ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	3
4	สุขอุรวางลำแคน - จังหวะ ภาษาในเพลงพื้นบ้านลาวเวียง การอ่านและร้องทำนองเพลงลาวเวียง - การร่วมกิจกรรมร้อง รำแคนร่วมกับวงดนตรี ไปกลางดอนคาวีวิทยา	2
5	ดินแดนอาหารพื้นบ้าน - เรียนรู้อาหารลาวเวียงตามน่านานการเล่าขาน - สาธิตการประกอบอาหารลาวเวียงทั้งอาหารคาวและอาหารหวานที่ขึ้นชื่อและขึ้นชอบ - การคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์อาหารทั้งคาว หวานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ตนเองและสมาชิก	3
6	สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ - องค์ประกอบของการร่วมกิจกรรมตำนานบุญบั้งไฟหนึ่งเดียวในสุพรรณบุรี - การบูรณาการนำภาษา ดนตรี รำแคนสู่การร่วมกิจกรรมบุญบั้งไฟ	3
7	สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน - การรวบรวมผลงานทุกด้านของแหล่งอารยธรรม/เอกลักษณ์ชาวลาวเวียงเพื่อ นำเสนอข้อมูลให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาสาธารณชน - การเชื่อมโยงการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพเพื่อนำเสนอเทคนิค/วิธีการเสริม มูลค่าเพิ่มจากแหล่งอารยธรรม/เอกลักษณ์ของชาวลาวเวียงเพื่อประโยชน์ต่อการใช้ สอยและสร้างความน่าสนใจสู่สาธารณชนในวันแนะแนวอาชีพ	3
รวม 7 หน่วย	-	20 ชม.

ตารางวิเคราะห์แผนกระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพกับจุดประสงค์การจัดกิจกรรม
รายวิชากิจกรรมแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 2)

ตารางที่ 48 ตารางวิเคราะห์แผนกระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวกับจุดประสงค์การจัดกิจกรรม

หน่วย/แผน กระบวนทัศน์ การจัดกิจกรรม แนะแนว	จุดประสงค์ การจัด กิจกรรม	การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพด้านที่.. / ตัวชี้วัดที่...															
		1 ปรับ ตัว	2 ริเริ่มและนำตนเอง					3 สังคมและ วัฒนธรรม ที่แตกต่าง		4 รับผิดชอบ		5 ภาวะผู้นำ			6 คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและ สร้างสรรค์		7 สร้างสัมพันธ์
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1. รากเหง้า ลาวเวียง	1. วิเคราะห์ประวัติ ความเป็นมาของ ชุมชนลาวเวียง	-	√	√	√	√	-	√	-	√	-	-	√	-	-	√	
	2. นำเสนอบริบทและ สภาพทั่วไปของ ชุมชนลาวเวียง	√	-	-	-	-	-	-	√	√	-	-	-	√	√	√	
2. สำเสียง ภาษาถิ่น	1. วิเคราะห์ลักษณะ ทางภาษาลาวเวียง	√	√	-	-	-	√	√	-	-	-	-	√	-	-	√	
	2.วิเคราะห์องค์ ประกอบ และหมวดหมู่ของภาษา	√	-	-	-	-	-	-	√	√	-	-	-	√	√	√	
	3. บอกประโยชน์และ ความสำคัญของการ เรียนรู้เกี่ยวกับภาษา ลาวเวียง พร้อมทั้ง บูรณาการนำเสนอให้ ข้อมูลความแตกต่าง ทางภาษาลาวเวียงและ ภาษาอื่น ๆ ที่สำคัญ เกี่ยวกับภาษาใน กลุ่ม ประเทศ ASEAN ได้ อย่างน้อย 3 ภาษา	-	√	√	√	√	√	√	-	-	-	√	√	-	-	√	
3. หัตถศิลป์ ล้ำค่า	1. วิเคราะห์องค์ ประกอบของ หัตถศิลป์ที่สำคัญของ ชาวลาวเวียง	-	-	-	√	√	-	√	-	-	-	-	√	-	-	√	
	2. นำเสนอและสาธิต การใช้หัตถศิลป์ใน ชุมชนลาวเวียงให้เป็น ประโยชน์ในชีวิต ประจำวัน	√	-	-	-	-	-	-	√	√	-	-	-	√	√	√	

ตารางที่ 48 ตารางวิเคราะห์แผนกระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวกับจุดประสงค์การจัดกิจกรรม
(ต่อ)

หน่วย/แผน กระบวนทัศน์ การจัดกิจกรรม แนะแนว	จุดประสงค์การจัด กิจกรรม	การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพด้านที่.. / ตัวชี้วัดที่...														
		1	2				3		4		5			6		7
		ปรับตัว	วิธีและนำตนเอง				สังคมและ วัฒนธรรม ที่แตกต่าง		รับผิดชอบ		ภาวะผู้นำ			คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้างสรรค์		สร้าง สัมพันธ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
4. สุขอุรา วงลำแคน	1. วิเคราะห์จังหวะ ภาษามโน เพลงพื้นบ้านลาวเวียง อ่าน และร้องทำนองเพลง ลาวเวียง	-	√	√	√	√	-	√	-	-	-	-	√	-	-	√
	2. ร่วมกิจกรรมร้อง รำ ร่วมกับวงดนตรี ไปกลาง คอนคาวิทชา	√	-	-	√	√	√	√	√	√	-	-	√	√	√	√
5. ดินแดน อาหาร พื้นบ้าน	1. วิเคราะห์องค์ประกอบ และวิธีการปรุงอาหารลาว เวียงตามตำนานการค้าขาย	-	√	√	√	√	-	√	-	-	-	-	√	-	-	√
	2. สาธิตการประกอบอาหาร ลาวเวียงทั้งอาหารคาวและ อาหารหวาน ที่ขึ้นชื่อและขึ้นชอม	√	-	-	-	-	-	-	√	√	-	-	-	√	√	√
	3. กิดสร้างสรรค์ผลิตอาหาร ทั้งคาว หวานเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มแก่ตนเองและ สมาชิก	-	√	√	√	√	-	-	√	√	-	√	√	√	√	√
6. สืบสาน ตำนาน บุญบั้งไฟ	1. วิเคราะห์องค์ประกอบ ของการร่วมกิจกรรมตำนาน บุญบั้งไฟหนึ่งเดียวใน สุวรรณภูมิ	-	√	√	√	√	-	√	-	-	-	-	√	-	-	√
	2. บูรณาการโดยการนำ ภาษา ดนตรี และวงลำแคนสู่ การร่วมกิจกรรม บุญบั้งไฟ	√	√	√	√	√	-	-	√	√	-	√	√	√	√	√
7. สุขหทัย กับการใช้ ทักษะชีวิต และอาชีพ สู่สาธารณชน	1. รวบรวมผลงานทุกด้าน ของแหล่งอารยธรรม/ เอกลักษณ์ชาวลาวเวียงเพื่อ นำเสนอข้อมูลให้เป็น ประโยชน์ต่อสาขา สาธารณสุข	-	√	√	√	√	-	√	-	-	-	-	√	-	-	√
	2. เชื่อมโยงการใช้ทักษะ ชีวิตและอาชีพเพื่อนำเสนอ เทคนิค/วิธีการเสริม มูลค่าเพิ่มจากแหล่งอารย ธรรม/เอกลักษณ์ของชาว ลาวเวียงเพื่อประโยชน์ต่อ การใช้สอยและสร้างความ น่าสนใจสู่สาธารณชนในวัน แนะแนวอาชีพ	√	√	√	√	√	-	-	√	√	-	√	√	√	√	√

	ตัวอย่างแผน	หน่วยที่ 1
	กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว	
	วิชา กิจกรรมแนะแนว	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
	ชื่อหน่วย รักเหง้าลาวเวียง	จำนวนชั่วโมง 3 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

การเรียนรู้ประวัติความเป็นมา ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา ตำบลดอนคา อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาหาความรู้ ทักษะการดำรงและดำเนินชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพของบุคลากรในชุมชน ความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีความสมบูรณ์จากคำบอกเล่า ข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นประโยชน์สำคัญในการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนลาวเวียงให้มีความสมบูรณ์ขึ้น ทั้งนี้ข้อมูลความรู้ที่สำคัญ ประกอบด้วย สภาพโดยทั่วไปของชุมชนลาวเวียง การบริหารจัดการของชุมชนลาวเวียง การเรียนรู้เอกลักษณ์ของลาวเวียงหลากหลายด้าน ได้แก่ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี หัตถศิลป์/หัตถกรรม การดำรงและดำเนินชีวิตของชุมชนลาวเวียง และบริบทของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับผู้เรียนในการนำแนวคิดหลักการที่ดีไปใช้ปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี

2. มาตรฐานการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว

- 2.1 มาตรฐาน น 1.2 การรู้และเข้าใจลักษณะเฉพาะตนและศักยภาพของตนเอง
- 2.2 มาตรฐาน น 2.2 ความสามารถในการสื่อสารความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 2.3 มาตรฐาน น 2.4 ความสามารถในการทำงานตามบทบาทในฐานะผู้นำ ผู้ตามที่ดี และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- 2.4 มาตรฐาน น 4.1 ความสามารถในการค้นหา รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเฉพาะด้านจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการ เทคโนโลยีที่หลากหลายและทันสมัย

3 จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 สามารถวิเคราะห์ความเป็นมาและสภาพโดยทั่วไปของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคาได้ถูกต้อง
- 3.2 สามารถนำเสนอและให้ข้อมูลบริบทของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคาครอบคลุม ตามองค์ประกอบด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี หัตถศิลป์/หัตถกรรม การดำรงและดำเนินชีวิต ของชุมชนลาวเวียงได้ถูกต้องสมบูรณ์

4. ตัวชี้วัดของการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ดังรายละเอียดตารางวิเคราะห์แผน
กระบวนการจัดการกิจกรรมและแนวกับจุดประสงค์การจัดการจัดการกิจกรรม หน่วยที่ 1

หน่วย/แผน กระบวนการ จัดการกิจกรรม และแนว	จุดประสงค์การ จัดการกิจกรรม	การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพด้านที่.. / ตัวชี้วัดที่...														
		1	2				3		4		5		6		7	
		ปรับตัว	ริเริ่มและนำตนเอง				สังคมและ วัฒนธรรม ที่แตกต่าง		รับผิดชอบ		ภาวะผู้นำ		คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและ สร้างสรรค์		สร้าง สัมพันธ	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
1. รากเหง้า ลาวเวียง	1. สามารถวิเคราะห์ความ เป็นมาและสภาพ โดยทั่วไปของชุมชนลาว เวียงบ้านดอนคาได้ ถูกต้อง	-	√	√	√	√	-	√	-	√	-	-	√	-	-	√
	2. สามารถนำเสนอและ ให้ข้อมูลบริบทของ ชุมชนลาวเวียงบ้านดอน คาครอบคลุม ตามองค์ประกอบด้าน ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี หัตถศิลป์/ หัตถกรรม การดำรงและ ดำเนินชีวิต ของชุมชน ลาวเวียงได้ถูกต้อง สมบูรณ์	√	-	-	-	-	-	-	√	√	-	-	-	√	√	√

ตัวชี้วัดของการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้งหมด 7 ด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัด จำนวน 12 ตัว
ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

องค์ประกอบ ที่....	การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้าน.....	ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน
1	การยืดหยุ่นและการปรับตัว	1.1 ยืดหยุ่นโดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง (1)
2	การแสวงหาความรู้ด้วยการ ริเริ่มและการนำตนเอง	2.1 จัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงาน ที่สนใจ และลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (2) 2.2. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่ สนใจ และสรุปผลความรู้และงาน โดยการรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ ผลผลิต (3) 2.3. ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผน ในการสืบค้นข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการ ระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) (4) 2.4 เรียนรู้โดยการนำตนเองโดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล (5)

องค์ประกอบที่....	การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้าน.....	ตัวชี้วัดเพื่อการวัดประเมินผลผู้เรียน
3	การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง	3.2 ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) (7)
4	การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้	4.1 จัดการโครงการโดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และสรุปผลความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต (8) 4.2 สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผล ความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต (9)
5	ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบต่อกระบวนการทำงาน	5.3 รับผิดชอบต่อบุคคลอื่น โดยทำงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น (12)
6	การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	6.1 ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ (13) 6.2 แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ (14)
7	การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน	7.1 สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น โดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่มและจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม) (15)
รวม	การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ 7 ด้าน	ตัวชี้วัด 12 ตัว (1,2,3,4,5,7,8,9,12,13,14,15)

5. สารการเรียนรู้ (Content) ประกอบด้วย 3 ด้าน

ด้านความรู้

ประวัติความเป็นมาและสภาพโดยทั่วไปของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคาตามองค์ประกอบด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี หัตถศิลป์/หัตถกรรม การดำรงและดำเนินชีวิตของชุมชนลาวเวียง

ด้านทักษะ / กระบวนการ

ศึกษา สืบค้นข้อมูล สังเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของชุมชนลาวเวียงตามองค์ประกอบด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี หัตถศิลป์/หัตถกรรม การดำรงและดำเนินชีวิตของชุมชนลาวเวียงในรูปแบบของสื่อ สิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ด้านเจตคติ / คุณลักษณะ

การสังเกต การมีความกระตือรือร้นในการศึกษา สืบค้นข้อมูลและการนำเสนอประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของชุมชนลาวเวียงตามองค์ประกอบด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี หัตถศิลป์/หัตถกรรม การดำรงและดำเนินชีวิตของชุมชนลาวเวียง

6. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร	2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้	2. มุ่งมั่นในการทำงาน	3. รักความเป็นไทย

8. ชิ้นงาน / ภาระงาน (หลักฐาน หรือร่องรอยที่แสดงถึงความรู้/ทักษะ, ความสามารถ/คุณลักษณะ)

- รายงานและพจนานุกรมงานตามองค์ประกอบของหัวข้อ “ลาวเวียงบ้านดอนคา”
- สื่อมัลติมีเดียในรูปแบบของ หนังสือ CD VCD เพื่อนำเสนอผลงาน “รากเหง้าลาวเวียง”
- แบบสรุปองค์ความรู้ เรื่องที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง

9. การจัดกิจกรรมแนะแนว (ระบุเป็นขั้นตอน)

กระบวนการจัดการจัดกิจกรรมแนะแนว	ลักษณะการจัดกิจกรรม	จำนวนชั่วโมง
<p><u>ขั้นที่ 1</u> ทำความเข้าใจในข้อมูลและเนื้อหาอย่างกระจ่างชัด (Understanding Information and Content : U)</p> <p>1.1 ครูนำเสนอข้อมูลสำคัญชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคาโดยเปิดข้อมูลทาง Youtube/Internet/Clip และบทสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในห้องเรียนให้นักเรียนดูพร้อมซักถามเพื่อสร้างความตื่นตัว น่าสนใจว่า นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา ณ ปัจจุบันนี้ โดยเขียนสรุปคำตอบสั้นๆ บนกระดาน</p> <p>1.2 ครูชี้แจงรายละเอียดการร่วมกิจกรรมแนะแนว เรื่อง “รากเหง้าลาวเวียง” ให้ผู้เรียนทราบ และถามความคาดหวังของนักเรียน</p> <p>1.3 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6 คน แจงให้นักเรียนทราบว่ากิจกรรมรากเหง้าลาวเวียงนี้นักเรียนจะได้ศึกษาเกี่ยวกับ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สภาพโดยทั่วไปของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา 2) การบริหารจัดการของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา 3) ประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาวัฒนธรรม ประเพณี หัตถศิลป์/หัตถกรรม การดำรงและดำเนินชีวิตของชุมชนลาวเวียงอย่างละเอียด 	ในห้องเรียน	1

กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว	ลักษณะการจัดกิจกรรม	จำนวนชั่วโมง
<p>1.4 ครูแจกใบความรู้ หน่วยที่ 1 : รากเหง้าลาวเวียง และมอบหมายงานให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามหัวข้อที่สนใจโดยวิธีจับสลากหัวข้อ แจกเวลาให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูล ตลอดจนการจัดทำชิ้นงานการนำเสนอผลงานในรูปแบบของรายงาน ผังนำเสนองานตามองค์ประกอบของหัวข้อ “ลาวเวียงบ้านดอนคา” และ การจัดทำสื่อมัลติมีเดียในรูปแบบของ หนังสือ CD VCD เพื่อนำเสนอผลงาน “รากเหง้าลาวเวียง” ในคาบต่อไปโดยนักเรียนมีวิธีการดังนี้</p> <p>1.4.1 ศึกษาและทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระ ข้อมูลความรู้ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับลาวเวียงบ้านดอนคา</p> <p>1.4.2 เก็บสาระสำคัญหรือจับประเด็นหลัก ๆ ให้ได้</p> <p>1.4.3 เขียนความสัมพันธ์หรือแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของประเด็นต่างๆ ในเชิงบรรยายสั้น ๆ</p> <p>1.4.4 ประเมินความสัมพันธ์และประเด็นต่างๆ</p> <p>1.4.5 สรุปข้อมูล สถิติหรือสารสนเทศในเนื้อหา สาระ ข้อมูลความรู้ ประเด็น หัวข้อ และ/หรือรายละเอียดต่างๆ ของลาวเวียงซึ่งไม่จำเป็นต้องครบถ้วน ถูกต้องหรือตรงประเด็นก็ได้ต้องคาดเดาอย่างมีเหตุผลหรือสร้างขึ้นเองจากข้อมูลที่มี</p>	-	-
<p><u>ขั้นที่ 2</u> สร้างเครือข่ายข้อมูล (Networking Information : N)</p> <p>2.1 ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีการติดตามการสร้างเครือข่ายข้อมูลให้ได้ผลสูงสุด ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 โดยมีวิธีการดังนี้</p> <p>2.1.1 นักเรียนแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลของตนเองและสมาชิกในกลุ่มด้วยเทคนิควิธีการที่เอื้ออำนวยและสะดวกต่อการถ่ายโอนข้อมูลลาวเวียงตามยุคสมัย เป็นต้นว่า ข้อมูลจาก Youtube/</p>	นอกห้องเรียน	-

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว	ลักษณะการจัดกิจกรรม	จำนวนชั่วโมง
<p>Internet / Ipad/ e-Book ฯลฯ</p> <p>2.2.2 นักเรียนร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นประเด็นสำคัญของข้อมูลในกลุ่มอีกครั้งทั้งในและนอกห้องเรียน</p> <p>2.2.3 นักเรียนติดตามสร้างข้อมูลเครือข่ายโดยเลือกนำข้อมูลที่นำมาสรุปประเด็นแก้ไขสถานการณ์ร่วมกัน</p>	-	-
<p><u>ขั้นที่ 3</u> สืบค้นข้อมูลเพื่อวินิจฉัยปัญหา (Inquiring Information to Diagnose Problems : I)</p> <p>3.1 นักเรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลลาวเวียงบ้านดอนคาตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแหล่งประกอบการจริง โดยมีเป้าหมายคือ</p> <p>3.1.1 ระบุ “ปัญหา” , “ความแตกต่าง” ต่าง ๆ ให้ได้</p> <p>3.1.2 ระบุข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น</p> <p>3.1.3 พิจารณาความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ</p> <p>3.1.4 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ</p>	นอกห้องเรียน	-
<p><u>ขั้นที่ 4</u> ชักถามเพื่อสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา (Questioning to Make Choices or Solutions : Q)</p> <p>4.1 ครูถามความก้าวหน้าของงานที่นักเรียนได้ไปสืบค้นมาทุกกลุ่ม โดยให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอความก้าวหน้าของงานหน้าชั้น</p> <p>4.2 นักเรียนร่วมซักถาม ปรีกษาหรือ แบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบในการสร้างทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำมาสรรสร้างเป็นชิ้นงาน ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน (ทำรายงาน Paper และ/หรือ สื่อมัลติมีเดียแบบ CD, VCD หรือ e-Book) โดยมีวิธีการดังนี้</p> <p>4.2.1 เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาสรรสร้างชิ้นงานหลาย ๆ วิธีล่วงหน้า</p> <p>4.2.2 สร้างหลาย ๆ ทางเลือก หรือหลาย ๆ วิธีการสำหรับการแก้ปัญหาเพื่อสรรสร้างชิ้นงานอย่างมีคุณภาพ</p> <p>4.2.3 จัดลำดับความสำคัญของวิธีการแก้ปัญหาเพื่อสรรสร้างชิ้นงานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น</p>	ในห้องเรียน	30 นาที

กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว	ลักษณะการจัดกิจกรรม	จำนวนชั่วโมง
<p>4.2.4 พิจารณาถึงทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์หลัก ๆ ก่อน</p> <p>4.2.5 พิจารณาทางเลือกที่เป็นเชิงปฏิบัติการสำหรับทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์</p> <p>4.2.6 พิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ</p> <p>4.2.7 สรุปเป็นชิ้นงาน/ผลผลิตที่กลุ่มสนใจร่วมกัน</p> <p>4.3 ครูและนักเรียนร่วมอภิปราย สอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของการสรรสร้างชิ้นงานที่นักเรียนในกลุ่มตัดสินใจเลือกเพื่อความแน่ใจ</p> <p>4.4 ครูเสนอแนวคิดเพื่อสร้างความมั่นใจให้นักเรียนอีกครั้ง พร้อมย้ำว่านักเรียนต้องนำเสนอให้ครบ 2 ชิ้นงาน คือ</p> <p>- รายงาน Paper - สื่อมัลติมีเดียแบบ CD, VCD หรือ e-Book</p>	-	-
<p>ขั้นที่ 5 ใช้ประโยชน์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ (Utilizing Information from the Analysis : U)</p> <p>5.1 ครูกระตุ้นความคิดของนักเรียนรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเอง แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม มองเห็นข้อดี ข้อบกพร่อง อภิปรายสะท้อนความคิดจนได้ข้อสรุปของชิ้นงาน/ผลผลิตตามที่ตนและสมาชิกกลุ่มสนใจผลิตขึ้นมา โดยมีวิธีการดังนี้</p> <p>5.1.1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปข้อมูลชิ้นงาน/ผลผลิตทั้งในแง่มุมผลดี ผลเสีย ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนคุณค่าและคุณประโยชน์</p> <p>5.1.2 นักเรียนสรุปผลการวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับปัญหาความสนใจของตนเองและสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ</p> <p>5.1.3 นักเรียนเพิ่มเติมหรือตัดทอนผลสรุปได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์หรือความสนใจของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสรรสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ</p> <p>5.2 ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน)</p>	ในห้องเรียน	30 นาที

กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว	ลักษณะการจัดกิจกรรม	จำนวน ชั่วโมง
<p>ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานและรายงานผล (Exhibiting and Results Reporting : E)</p> <p>6.1 ครูจับสลากลำดับการนำเสนอชิ้นงานและประกาศให้สมาชิกกลุ่มรับทราบทั่วกัน</p> <p>6.2 นักเรียนประชุมเพื่อเตรียมพร้อมเสนอผลงานและรายงานผลการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจแก่ผู้ฟัง ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบการรายงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต และการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้</p> <p>6.2.1 ประชุมปรึกษาหารือเพื่อเตรียมพร้อมการนำเสนอผลงานและการรายงานผล</p> <p>6.2.2 นำเสนอผลงานในรูปแบบรายงาน/ชิ้นงาน/ผลผลิต</p> <p>6.2.3 วิเคราะห์ สรุปผลการนำเสนอและรายงานผลอีกครั้ง เพื่อนำปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะสรุปผลเป็นแนวทางพัฒนางานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น</p> <p>6.3 ครูและนักเรียนรวมอภิปรายสรุปผลการนำเสนอและรายงานความคิดเห็น และแนวทางการพัฒนาคุณภาพงาน</p> <p>6.4 ครูสุ่มตัวแทนนักเรียน 2 คน แสดงความรู้สึกและความประทับใจจากการร่วมกิจกรรมแนะแนว เรื่อง รากเหง้าลาวเวียง หน้าชั้นเรียน</p> <p>6.5 ครูเพิ่มเติมส่วนที่ขาดและสรุปข้อมูลความรู้ให้นักเรียนเข้าใจตรงกันในประเด็นเกี่ยวกับ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สภาพโดยทั่วไปของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา 2) การบริหารจัดการของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา 3) ประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาวัฒนธรรม ประเพณี หัตถศิลป์/หัตถกรรม การดำรงและดำเนินชีวิตของชุมชนลาวเวียงอย่างละเอียด <p>6.6 ครูประเมินชิ้นงานของนักเรียนโดยใช้แบบประเมินชิ้นงาน</p> <p>6.7 นักเรียนเขียนสรุปความรู้จากการร่วมกิจกรรมแนะแนว ในแบบสรุปองค์ความรู้ (Journal Writing) เรื่องที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง</p>	ในห้องเรียน	1

10. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

10.1 ข้อมูลประวัติลาวเวียงบ้านดอนคา ได้แก่ เอกสาร หนังสือ แบบบันทึกข้อมูลประวัติ ลาวเวียงบ้านดอนคา (บันทึกจากผู้เฒ่าผู้แก่)

10.2 เว็บไซต์ศึกษาค้นคว้าข้อมูลลาวเวียง

10.3 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนลาวเวียง ได้แก่ วัดโกลการาม (ดอนคา) องค์การบริหารส่วนตำบลดอนคา พิพิธภัณฑ์ลาวเวียงบ้านดอนคา

10.4 แบบสรุปองค์ความรู้ (Journal Writing) เรื่องที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง

11. การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม หน่วยที่ 1 เรื่อง รากเหง้าลาวเวียง

ตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้	ชิ้นงาน / ภาระงาน	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด
(1) ซึ่ดหุ่่น โดยประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง			
(2) จัดการกับเป้าหมายและเวลาโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นความรู้และงานที่สนใจและลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย	1. รายงานและ พื้่งนำเสนองาน ตาม	1. ให้คะแนน ตามเกณฑ์การ แปลความหมาย	1. แบบประเมิน ชิ้นงาน/ภาระ งาน
(3) ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจและสรุป ผลความรู้ และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต	องค์ประกอบ ของหัวข้อ “ลาวเวียงบ้าน ดอนคา”	ของคะแนนรวม ชิ้นงาน/ภาระ งาน	- องค์ประกอบ ของชิ้นงาน/ ภาระงานที่ 1
(4) ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมสั่งการ โดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก และจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว)			
(5) เรียนรู้โดยการนำตนเองโดยวางแผนในการสืบค้นข้อมูล			
(7) ปฏิบัติงานกับทีมงานที่มีความหลากหลายโดยจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)			
(8) จัดการโครงการ โดยลงมือทำงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยการใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัย สังเกต วิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือก ประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุง และสรุปผลความรู้และงาน โดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต			
(9) สร้างสรรค์ผลผลิตโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ และสรุปผล ความรู้และงานโดยการทำรายงานและการนำเสนอชิ้นงาน/ผลผลิต			

ตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้	ชิ้นงาน / ภาระงาน	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด
(12) รับผิดชอบต่อบุคคลอื่น โดยทำงานอย่างมีคุณธรรมไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น	2. สื่อมัลติมีเดียเพื่อนำเสนอ	2. ให้คะแนนตามเกณฑ์การแปล	2. แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน
(13) ตัดสินใจโดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ	ผลงาน “รากเหง้าลาวเวียง” ที่มีความสมบูรณ์ของการนำเสนอประวัติชุมชนลาวเวียงบ้านคอนคาในประเด็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ การตั้งถิ่น-ฐาน	ความหมายของคะแนนรวม	หน่วยที่ 1 เรื่อง รากเหง้าลาวเวียง
(14) แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ	กายา และความสมบูรณ์ของเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	- องค์ประกอบของชิ้นงาน/ภาระงานที่ 2
(15) สร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นโดยฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่มและจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)	ความสวยงามจากการทำรายงาน Paper และ CD, VCD หรือ e-Book		
(14) แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์และวางแผนในการทำงานที่สนใจ	3. การสรุปความรู้เรื่องที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง ตามหัวข้อที่กำหนด	3. การวิเคราะห์ข้อความจากการเขียนสรุปของนักเรียน (Content Analysis)	3. แบบสรุปองค์ความรู้ เรื่องที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง

12. บันทึกหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว หน่วยที่ 1 เรื่อง รากเหง้าลาวเวียง

ด้านความรู้

.....
.....
.....

ด้านการใช้ชีวิตและอาชีพ

.....
.....
.....

ด้านกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว

.....
.....
.....

ด้านการวัดและประเมินผล

.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมแนะแนว

.....
.....
.....

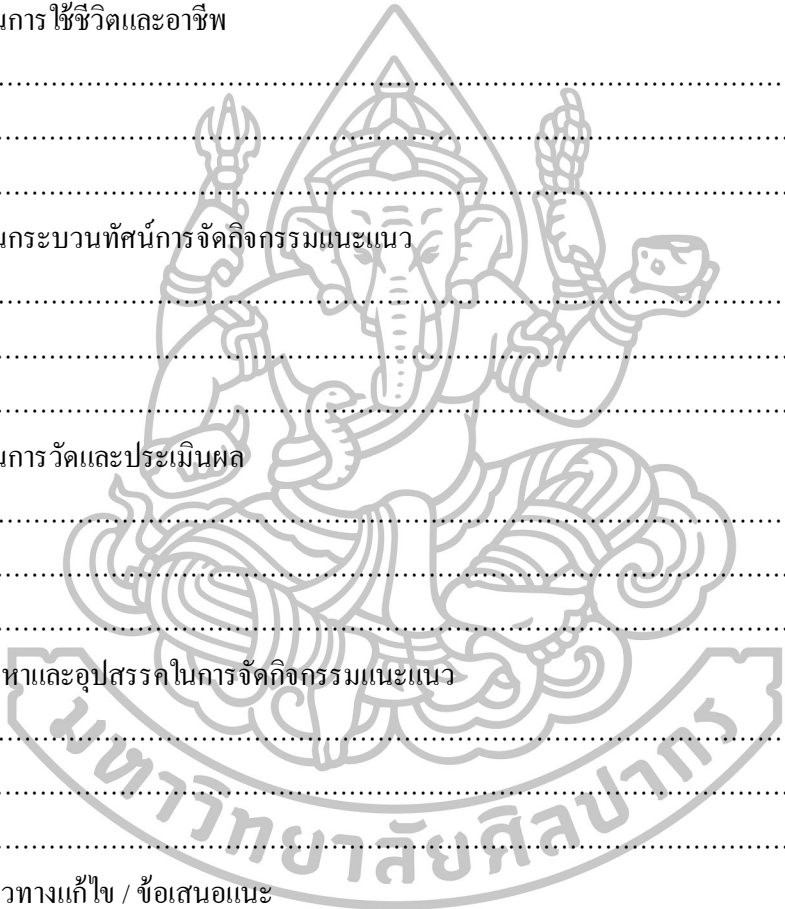
แนวทางแก้ไข / ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

(.....)

ครูผู้สอน

...../...../.....

ภาคผนวก

เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม/ การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม

หน่วยที่ 1 : รากเหง้าลาวเวียง

- แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน
- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน)
- แบบสรุปองค์ความรู้ (Journal Writing) ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมแนะแนว
- ใบความรู้/เอกสารประกอบการสืบค้นหาข้อมูล

แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน หน่วยที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อชิ้นงาน/ภาระงาน ...รายงานและพจนานุกรมตามองค์ประกอบของหัวข้อ “ลาวเวียงบ้านดอนคา” .....

ตัวชี้วัดของการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ...1,2,3,4,5,7,8,9,12,13,14 และ 15....

คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ตรวจให้คะแนนโดยพิจารณา...(ความรู้/ทักษะ, ความสามารถ/คุณลักษณะ)....ของนักเรียนแล้วทำเครื่องหมาย ลงใน ตามระดับคะแนน 4,3,2,1 ที่ตรงตามความคิดเห็นของผู้ตรวจมากที่สุด

องค์ประกอบของชิ้นงาน/ภาระงาน	เกณฑ์การให้คะแนน หน่วยที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง			
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
1. ความสมบูรณ์ของข้อมูลจากการทำรายงานเป็นรูปเล่มและพจนานุกรมตามองค์ประกอบของหัวข้อ “ลาวเวียงบ้านดอนคา”	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้องสวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็น เป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอ หลายส่วนไม่ชัดเจน ถูกต้องบางประเด็น ตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
2. ความสมบูรณ์ของการนำเสนอประวัติชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา ในประเด็นเกี่ยวกับภาษา ความสมบูรณ์ของเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ ความสวยงามจากการทำรายงาน Paper และสื่อมัลติมีเดียแบบ CD, VCD หรือ e-Book	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้องสวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็น เป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนครบทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอ หลายส่วนไม่ชัดเจน ถูกต้องบางประเด็น ตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
คะแนนรวมแต่ละเกณฑ์				
คะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน				

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน

7-8	คะแนน หมายถึง	ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
5-6	คะแนน หมายถึง	ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี
3-4	คะแนน หมายถึง	ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้
1-2	คะแนน หมายถึง	ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมิน ดังนี้

3 หมายถึง ระดับดีมาก, 2 หมายถึง ระดับดี, 1 หมายถึง ระดับพอใช้
กลุ่มที่ ..... ชั้น .....

ที่	ชื่อ - สกุล	การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล			ความคิดรวบยอด			เชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่			ครอบคลุมประเด็นเนื้อหา			กระชับถูกต้องชัดเจน			รวม	เฉลี่ย	ผลการสังเกต	
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			ผ	มผ
1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการ	พอใช้ (1)	ดี (2)	ดีมาก (3)
การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล	สามารถใช้ข้อมูลการตอบคำถามได้แต่ไม่ครอบคลุมเนื้อหา	สามารถใช้ข้อมูลที่เป็นจริงประกอบการตอบคำถามพร้อมกับยกตัวอย่างประกอบ	สามารถใช้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงประกอบการตอบคำถาม พร้อมกับยกตัวอย่างประกอบ
ความคิดรวบยอด	สรุปเนื้อหาจากสิ่งที่เรียนได้อย่างเป็นระบบเป็นบางครั้ง	สรุปเนื้อหาจากสิ่งที่เรียนได้อย่างเป็นระบบ	สรุปเนื้อหาจากสิ่งที่เรียนได้อย่างเป็นระบบถูกต้องชัดเจน
เชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่	อธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่สิ่งใหม่เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะพัฒนาต่อยอดได้เป็นบางครั้ง	อธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่สิ่งใหม่เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะพัฒนาต่อยอดได้อย่างถูกต้อง	อธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่สิ่งใหม่เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะพัฒนาต่อยอดได้อย่างถูกต้องชัดเจน
ครอบคลุมประเด็นเนื้อหา	อธิบายตรงประเด็นชัดเจน ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์เป็นบางครั้ง	อธิบายตรงประเด็นชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์	อธิบายตรงประเด็นชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
กระชับถูกต้องชัดเจน	ตอบคำถามยังไม่ครอบคลุมเนื้อหาตามประเด็นคำถามและยกตัวอย่างประกอบ	ตอบคำถามได้ถูกต้องตรงประเด็น พร้อมกับยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน	ตอบคำถามได้ถูกต้องตรงประเด็น คำถามพร้อมกับยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

แบบสรุปองค์ความรู้ (Journal Writing) ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมแนะแนว

หน่วยที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนสรุปความรู้จากการร่วมกิจกรรมแนะแนว หน่วยที่ 1 เรื่อง รากเหง้า ลาวเวียง การนำความรู้และแง่คิดไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมแนะแนวในครั้งต่อไป

1. ความรู้ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมแนะแนว เรื่องที่...1...ชื่อเรื่อง.....รากเหง้าลาวเวียง.....
ได้แก่

.....

.....

.....

.....

2. แ่่คิดที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว
ได้แก่

.....

.....

.....

.....

3. การนำความรู้และแง่คิดไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
ได้แก่

.....

.....

.....

.....

4. ปัญหา/ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมแนะแนว เรื่องที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง
ได้แก่

.....

.....

ใบความรู้/เอกสารประกอบการสืบค้นหาข้อมูล
หน่วยที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง

จุดประสงค์ : เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสืบค้นหาข้อมูลประวัติและที่มาของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา
คำชี้แจง : ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลประวัติและที่มาของชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
นี้อย่างละเอียด และปฏิบัติตามคำแนะนำของครูอย่างเคร่งครัด

แหล่งสืบค้นหาประวัติและที่มาของลาวเวียงบ้านดอนคา

- เอกสาร
- ตำรา
- บันทึกจาก
ผู้เฒ่าผู้แก่

แหล่งสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ / อินเทอร์เน็ต

ประวัติลาวเวียงบ้านดอนคา อ.อุทอง

ผลการค้นหาประมาณ 130,000 รายการ (0.32 วินาที)

ทอล์กถิ่นแดนไทย : รากเหง้า...ของกาลเวลา บ้านดอนคา จ.สุพรรณบุรี ...
www.youtube.com/watch?v=bSs29B-hmpl
 4 ต.ค. 2556 - อัปโหลดโดย ThaiPBS SpotPromote
 ติดตามชมวิถีชีวิตของชาวลาวเวียง ที่บ้านดอนคา อ.อุทอง จ.สุพรรณบุรี ได้
 ในรายการทอล์กถิ่นแดนไทย ตอน รากเหง้า...ของกาลเวลา บ้านดอนคา
 จ.สุพรรณบุรี ...

ทอล์กถิ่นแดนไทย ตอน รากเหง้า...ของกาลเวลา บ้านดอนคา จ.สุพรรณบุรี
www.youtube.com/watch?v=gdwvRNpfcus
 26 มี.ย. 2557 - อัปโหลดโดย ทอล์กถิ่นแดนไทย
 ทอล์กถิ่นแดนไทย : รากเหง้า...ของกาลเวลา บ้านดอนคา จ.สุพรรณบุรี ออก
 อากาศวันที่ 5 ต.ค. 56 รอยยิ้มที่ปรากฏบนใบหน้าของ ชาวลาวเวียง ที่บ้าน
 ดอนคา อ.อุทอง จ...

หน้า 2 จากผลการค้นหาประมาณ 130,000 รายการ (0.30 วินาที)

สืบสานประเพณีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ 5 ชนเผ่า อ.อุทอง จ.สุพรรณบุรี
thaimisc.pukpik.com/freeweboard/php/vreply.php?user=suphan...
 3 เม.ย. 2555 - ... ติดตามต่อลงโฆษณา. สืบสานประเพณีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ 5 ชนเผ่า อ.อุทอง
 จ.สุพรรณบุรี ... พี่แสนเรือนของไทยหงส์ดำ หรือ ลาวโซ่ง ... ลาวเวียง บ้านดอนคา .

อบต.ดอนคาจัดงานประเพณีบุญข้าวซี้ยิ่งใหญ่ | อ่านความจริงอ่านเตลี ...
www.dailynews.co.th/.../อบต.ดอนคาจัดงานประเพณีบุญข้าวซี้ยิ่งใหญ่...
 25 ก.พ. 2556 - ชาวบ้านใน ต.ดอนคา อ.อุทอง จ.สุพรรณบุรี ออกมาร่วมงานประเพณีบุญข้าวซี้
 ที่ทาง อบต.ดอนคา ... เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานประเพณีอันดีงามของชาวลาวเวียง.

รูปภาพสำหรับ ประวัติลาวเวียงบ้านดอนคา อ.อุทอง รายงานรูปภาพ

ภาพเพิ่มเติมสำหรับ ประวัติลาวเวียงบ้านดอนคา อ.อุทอง

ประวัติบ้าน
ดอนคา

ใบความรู้ ประวัติบ้าน

เขียนโดย Administrator

Monday, 30 July 2007

บ้านดอนคา
.COM

ดาหงษ์จากเวียงจันทร์	แกดตันตันจากแดนไกล
พบแหล่งศิวิไลซ์	ธรรมชาติสะอาดตา
เป็นที่ดอนโดดเด่น	ถูกซ่อนเร้นด้วยหญ้าคา
ชาวลาวร่วมใจมา	ตั้งถิ่นฐานและบ้านเรือน
ตั้งชื่อ "ดอนคา" ไว้	คนทั่วไปไม่ลืมเลือน
ทำอะไร ทำนาเหมือน	ร่วมพวกฟองฟ่องไทย

เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตำบลดอนคานั้น จากกาพย์ญาณี 11 ดังกล่าวข้างต้น ได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้างบ้านแปงเมืองของคนเฒ่าคนแก่ ตั้งแต่เริ่มตั้งถิ่นฐานในระยะเริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน...

ซึ่งเล่าว่าในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตน โกสินทร์ เจ้านูวงศ์จากนครเวียงจันทร์ ทิดกบฏต่อแผ่นดินตั้งตนเป็นใหญ่ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ไปปราบปรามที่ทุ่งสัมฤทธิ์ และได้กวาดต้อนผู้คนชาวลาวมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน แถบจังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี และสุพรรณบุรี ฯลฯ การอพยพย้ายถิ่นฐานบ้านเรือนนั้น ได้กระทำกันเป็นระยะ ๆ ติดต่อกันเรื่อยมา จนเกิดเป็นตำนานเล่าขานกันมาถึงบรรพบุรุษของบ้านดอนคาแห่งนี้

จากอดีตกาลนั้น เล่าว่าพ่อคุณหงษ์ - แม่คุณอ่ำ พ่อคุณผา - แม่คุณชา พ่อคุณเหม - พ่อคุณปลัด ได้นำพาลูกหลาน ช้างม้า วัวควาย มาตั้งถิ่นฐาน ณ หมู่บ้านสมอลม ต.ดั่งลิ้งขัน อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ในปัจจุบัน เพราะภูมิประเทศอุดม-สมบูรณ์ดี เหมาะแก่การเพาะปลูกเป็นอย่างยิ่ง กาลต่อมาชุมชนแห่งนี้ได้ถูกพวกเขมรรังแก รบกวานให้อยู่ไม่เป็นสุข ด้วยความรักอิสระ มุ่งมั่นที่จะอยู่อย่างสงบ จึงได้ชักชวนลูกหลาน อพยพถอยร่นลงมาเพื่อหาแหล่งที่ทำกินใหม่โดยแยกออกเป็น 2 สาย ได้แก่

สายที่ 1 ได้แยกย้ายไปอยู่ทางจังหวัดจันทบุรี

สายที่ 2 พ่อคุณหงษ์ - แม่คุณอ่ำ พร้อมด้วยลูกหลาน ได้อพยพ ช้างมา วัวควาย มาทางรเี่สามพัน ณ หมู่บ้านดอนคาแห่งนี้ เนื่องจากมีพื้นดินที่อุดมสมบูรณ์ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว จึงได้จับจองพื้นที่แบ่งปันกันทำมาหากินเรื่อยมา บางส่วนก็แยกย้ายไปอยู่ตำบลบางพลับ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

โดยพ่อคุณหงษ์ ได้เดินทางมาเห็นคอนหญ้าคาปัจจุบันเรียกว่า “โนนบ้านเก่า” ที่บ้านนายหมิน – นางนวม จึงตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นั่น เพราะมองเห็นหนองปล้อง และรางคักเค้ามีน้ำทำอุดมสมบูรณ์ดี เหมาะแก่การเพาะปลูกทำการเกษตร

กาลต่อมาจึงย้ายหมู่บ้านเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน ด้านทิศตะวันออกวัดเก่า (ปัจจุบันบ้านนายขอ – นางหนอง) จึงร่วมใจกันสร้างกุฏิขึ้นมา ๑ หลัง (ปัจจุบันบ้านนายหนู – นางหมุย) ซึ่งมีหลวงพ่อธรรม (บุตรพ่อคุณหงษ์) บวชเณรจำพรรษาอยู่ โดยพ่อคุณหงษ์เมื่อว่างเว้นจากการทำนา (ด้านทิศตะวันออกโนนหอ นานายทอง – นางพิลาเก่า) ได้มาสอนหนังสือขอมให้สามเณรธรรมเป็นประจำจนได้อุปสมบท แล้วจึงย้ายกุฏิมาอยู่ที่วัดเก่า (บ้านนางโต)

ตามตำนานเล่าขานกันมาว่า พ่อคุณปลัด ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ท่านจึงเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านให้อยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข เดิมที่ท่านเป็นหลานของพระเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทร์ เนื่องจากท่านไม่ชอบทำสงคราม รบทัพจับศึกกับใคร จึงแยกย้ายจากญาติพี่น้องออกมาหาความสงบ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปกครองผู้คน เป็นผู้วางแผนพัฒนาหมู่บ้าน ให้เจริญรุ่งเรืองจนได้เป็นปลัดหมู่บ้านและปลัดแขวง ในสมัยรัชกาลที่ ๖ พระองค์ทรงกำหนดให้ชาวไทยทุกคนมีนามสกุลใช้กันทุกคนครบถ้วน ลูกหลานของพ่อคุณปลัดจึงเป็นต้นกำเนิดของนามสกุล “ กุลวงศ์ ” นับแต่นั้นมา

ตระกูล “หงษ์เวียงจันทร์” นั้น สืบสายโลหิตมาจาก พ่อคุณหงษ์ - แม่คุณอ๋า ที่มีเครือญาติลูกหลานสืบทอดวงศ์ตระกูลสืบต่อกันมา รวมทั้งครอบครัวของพ่อคุณผา – แม่คุณชา เป็นตระกูลที่ใหญ่ที่สุดในหมู่บ้านดอนคาแห่งนี้

ตระกูล “เหมเวียงจันทร์” สืบทอดมาจากครั้งที่อพยพมาจากเวียงจันทร์เช่นกัน เป็นตระกูลมั่งคั่ง เป็นนายฮ้อยที่ค้าขาย ช้างม้า วัวควาย เป็นอาชีพ ฐานะดีมีผู้คนนับหน้าถือตา

ตระกูล “นนท์ช้าง” สืบสายโลหิตมาจากตระกูลหงษ์เวียงจันทร์ ได้สมรสกับตระกูลอื่น ลูกหลานเกิดมาได้รับแต่งตั้งให้เป็นปลัดนนท์ช้าง ท่านจึงเป็นต้นตระกูล “นนท์ช้าง” สืบมา

ส่วนตระกูลยศวิชัย, ตุ่มศรียา, ปลัดม้า, นนท์แก้ว, และพันธจันทร์ ล้วนเป็นตระกูลเก่าแก่ที่มีประวัติสืบทอดกันมา เป็นผู้ประกอบคุณงามความดีจนได้รับแต่งตั้งให้มีสมิตำแหน่งในสมัยก่อน เมื่อทางการกำหนดให้มีนามสกุลใช้ ลูกหลานจึงนำตำแหน่งยศฐาบรรดาศักดิ์ของบรรพบุรุษมาตั้งเป็นอนุสรณ์และความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของตน

ในปัจจุบัน หน้าบ้านนายชาติ นางสาวงค์ โดยมีสะพาน จากบ้านนายมาเลียม ถึงบ้านนางโต ตรงบ้านนางสมคิด หนูทอง จะเป็นสะพานสูงให้เรือลอดมาฝั่งวัด โภคาราม มีสะพานตรงบ้านนายสันต์ - นางวัฒนา ขาวไปถึงบ้านอาจารย์ประทีป (ตรงตลาดน้อย) เป็นอ่าวกว้างน้ำลึก เรือผ่าน

หน้าบ้านนางมาลัยไปอ้อมหลังตลาด มีห้องแถว 40 ห้อง (ถนนหน้าโรงสีณรงค์เพิ่มพูนชัย) เรือวิ่งผ่านไปข้างบ้านนายลิลลา - เลียง ไปบ้านหนองหมู เรือจะไปจนถึงบ้านขาม

การกินการอยู่ส่วนมากจะชอบทานปลาร้า ปลาสาม น้ำพริก ต้มผักจิ้ม ผักสวนครัวก็จะปลูกเองเปิดไถ่ ก็จะเลี้ยงไว้ ปลูกปลาก็หากินง่าย พอได้มาก็ใส่เกลือตากแดดไว้กินตอนหน้าแล้ง ประชากรมีน้อย บ้านที่อยู่ห่างกัน ใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าด น้ำมันระหุ่งบ้าง หุงข้าวก็ใช้ฟืน ถ่าน ส่วนเตาก็ใช้ดินเหนียวปั้น หม้อก็หม้อดินเผา ซ้อนใช้เปลือกหอยกาบ กะลามะพร้าวนำมาเป็นกระบวย ตักน้ำ ใช้ไม้ไผ่มาสานเป็นชะลอมตักน้ำ ทาน้ำมันยาง ซึ่งก็นำมาจากต้นยาง กระบวยไม้ไผ่หรือน้ำเต้าที่นำเอาเมล็ดออกปล่อยให้แห้งนำมาเป็นที่ใส่น้ำ เพื่อที่จะนำติดตัวไปไร่ไปนา ใช้ใบตองห่อข้าวไปไว้ทานคนละห่อ ถ้าไปหลายคนก็ต้องทำหลายห่อเพราะตอนนั้นไม่มีปืนโต

สมัยนั้นถ้าใครอยากมีที่ดินทำมาหากินมากๆ ก็ต้องจับจองเอาเองโดยการ บุกป่าบุกดง หวดถางป่า ถ้าใครถางได้มากพื้นที่ตรงนั้นจะเป็นของตนเอง ถ้าใครมีความขยันมากก็จะได้เยอะ คนในครอบครัวเขาก็จะไปช่วยกันหวดถาง การทำงานนั้นก็เหมือนแข่งกันทำ

การทำนาทำกันปีละครั้ง ชาวบ้านมักเรียกกันว่านาปีหรือนาน้ำฝน ไถนาใช้ควายไถ หว่านข้าว คำนานา เกี่ยวข้าว จะลงแขกทำ หลังเกี่ยวเกี่ยวเสร็จจะใช้ควายเหยียบย่ำเมล็ดข้าวออกจากรวง ใช้คันสายเข่าให้เมล็ดหลุดออกจากรวง กวาดเป็นกองเพื่อที่จะใช้กาบสาด สาดให้เมล็ดที่ลีบๆ ออกให้เหลือแต่เมล็ดที่เต็มๆ ไว้ เสร็จแล้วใช้เกวียนเข็นเข้ายุ้ง ไว้ทำนาครั้งต่อไปหรือเก็บไว้สีเป็นข้าวสาร

การทำไร่ยังไม่มียางช่วยก็ใช้จอบและเสียมทำ ไร่ราก็ใช้มีดหวดถางจนเกลี้ยง บางบ้านปลูกฝ้าย ปลูกกระหู่ เพื่อที่จะนำไปขาย เอาเงินมาใช้จุนเจือครอบครัว ฝ้ายที่ปลูกถ้าไม่ขายจะนำมามันเป็นเส้นด้าย เพื่อที่จะนำมาทอเป็นผ้าถุงผ้าห่ม ไปไร่ต้องเดินไปบุกป่าหวดถางทางไปเรือจนถึงไร่ ไปไร่ไปนาแต่เช้าตรู่ ถ้าไปสายก็ไปไม่ทันเพื่อนบ้าน กว่าจะกลับก็มีดคำโน้นแหละ แต่ต้องมีคนเฝ้าบ้านอีก ตกมีดคำก็นอนกันเจิบ เพราะเหน็ดเหนื่อยจากการทำนา และกลัวพวกโจรจะมาขโมยวัวควายของตนต้องคอยดูแลตลอดเวลากลางคืนก็ออกบ้านไม่ได้ พวกโจรจะเอาผ้าแดง โปกหัวเป็นที่หน้ากลัวมาก บ้านน้อยหลังและปลูกห่างกันไฟฟ้าก็ไม่มีใช้

ถึงหน้าฝน ฝนตกแรงๆ น้ำป่ามาก็จะท่วมบ้านเรือน การเดินทางก็ไม่สะดวกต้องใช้เรือโดยสาร บ้านไหนไม่มีเรือจะใช้ต้นตาลทำเรือแทนไม่ใช้เรือก็กลัวสัตว์เลื้อยคลานที่มากับน้ำลำบาก ต่อการไปทำไร่น้ำท่วมก็จะทำนาไม่ได้ บ้านไหนหว่านข้าวแล้วหรือกำลังไถก็จะเกี่ยวเกี่ยวจะทำให้เสียหาย ต้องใช้เรือพายไปและลงแขกเกี่ยวข้าวน้ำท่วมกัน ท่วมทีหนึ่งจะเป็นอาทิตย์กว่าจะแห้ง เด็ก ๆ จะเจ็บป่วยกันในช่วงฤดูฝน ยากที่ไม่มีทาน มีเพียงหม้อโบราณที่เก่งทางด้านยาสมุนไพร ถ้าคนไหนท้องใกล้จะคลอดก็จะไปหาหมอตำแย หรือตามหมอตำแยมาทำคลอดให้ที่บ้าน การแต่งกาย

ในอดีตนั้นจะมีแตกแยกกันไป ผู้ชายส่วนมากจะนุ่งกางเกงหัวปก เสื้อสีดำ ผู้หญิงนุ่งโจงกระเบน (ผ้าเตี่ยว) ผ้ารัดอก บางคนก็นุ่งเสื้อคอกระเช้า เด็กๆจะไว้จุก ผมโก๊ะ ผมแกละ หรือโกนผมบ้าง คนแก่จะทานหมากกัน ส่วนมากจะใช้ตะบันหมากดำ ก็จะมีพลูแห้งหรือพลูสดก็ได้แล้วแต่จะชอบหมาก ปูน เปลือกไม้ จะใช้ยาสูบพิน ตอนนั้นยังไม่มีแปลงสีพันก็ต้องใช้ใบข่อยสีพันแทน การแต่งการไปวัดก็จะแต่งกันธรรมดาและเสื้อผ้าจะสะอาดหน่อย ถ้ามีงานประเพณีต่างๆหรือเทศกาลต่างๆ ตอนเช้าคนหนุ่มสาวผู้เฒ่าผู้แก่เขาจะไปทำบุญตักบาตรกันที่วัด พอกลับมาสายๆหน่อย เขาก็จะมารวมตัวกันทำขนม การทำขนมส่วนมากในยุคนั้น ก็คือ ขนมลอดช่อง ขนมประกริมไข่เต่า ขนมเปียกปูน ขนมกรก ขนมจีบ ข้าวต้มมัด ก้อยแขก และขนมเทียน เขาก็จะใช้ใบตอง ใบจันทน์ การละเล่นของเด็ก ๆ ในสมัยนั้นก็มียุหลายอย่าง เช่น รถม้าชาวเลียม กระโดดเชือก แข่งตะขาบ มอญซ่อนผ้า ตีจับ เสือกินวัว งูกินหาง รีรีข้าวสาร ลูกช่วง วิ่งข้างศึก กาฟักไข่ วิ่งชิงธง (วิ่งวัว) เล่นพื้นดาบ เล่นขายของ และเล่นซ่อนหา เป็นต้น

มีการพัฒนาหมู่บ้านมาเรื่อยๆ จนกระทั่งมีประชากรเพิ่มมากขึ้น มีผู้นำไฟฟ้าเข้าบ้าน ตอนคา ก็คือ ท่านอาจารย์ประทีป เสร็จกิจ (พ.ศ. 2521) มีการก่อสร้างโรงเรียนวัดโกลการามขึ้นมา (เป็นโรงเรียนวัด) เด็ก ๆ มีความรู้มากขึ้น มีกระเป๋าดักน้ำใช้แทนชะลอมเพื่อดักน้ำใส่ตุ่มไว้กินไว้ใช้น้ำชาวบ้านจะไปตักจากวัดแล้วหามมาจนถึงบ้าน

อยู่มาไม่นานก็มีโทรทัศน์แต่จะเป็นโทรทัศน์ขาว - ดำ บ้านไหนที่มีฐานะดีก็จะมีโทรทัศน์ดู มีการปรับปรุงถนนหนทางให้มีความสะดวกสบาย หวดทางหญ้าที่รกๆ ออกทำเป็นถนนหนทาง ปลูกต้นไม้ดอกไม้ พัฒนาหมู่บ้านของตนเอง บ้านเรือนมีเพิ่ม มีหมอบุรุษประจำหมู่บ้าน มาคอยรักษาชาวบ้านที่ป่วย การทำไร่นาก็ได้พัฒนา มีรถไถมาช่วยทำนาปีละ 2 ครั้ง เรียกนาปี หรือนาปรัง ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ขุดลอกคูคลองเพื่อที่จะได้เก็บน้ำไว้ใช้ในยามทำนามีรถอีแต่นับกัน บ้านเรือนแต่ละหลังเริ่มมีฐานะ ได้ปลูกกล้วย ปลูกมะม่วง มะพร้าว ไร่กินไว้ขายกัน ได้มีเสื้อผ้าแปลกๆใหม่ๆผู้หญิงใส่ผ้าถุงก็มาใส่กางเกงบ้างเป็นบางคน เด็กๆ เคยแก้ผ้าโง่ ๆ ก็มีกางเกงใส่ 15 - 16 ปียังไม่เป็นหนุ่มเป็นสาวเลย ก็เริ่มเป็นหนุ่มเป็นสาวรู้จักการแต่งตัวมากขึ้นมีกางเกงยีนส์ มีเสื้อคอปก มีวิทยุเข้ามา มีนาฬิกาใส่ ข้าวสารก็ไม่ได้ตำกินเองได้มีโรงสีข้าวเปลือกไม้ได้ใช้ร่อนแต่ใช้สีโบทแทน อาหารการกินก็ดีขึ้น มีคนจีนเข้ามาอยู่ จึงมีหมู เห็ด เป็ด ไก่ เข้ามาขาย มีการตั้งร้านค้าบ้าง ขายแบบลูก ๆ ตัวอย่างเช่น หมูราคาเพียงตัวละ 2 บาท ชาวบ้านเริ่มเลี้ยงสัตว์ จำพวก หมู ไก่ เป็ด เป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวและหมู่บ้านและต่อมาเศรษฐกิจก็ดีขึ้นเรื่อย ๆ ของซื้อของขายก็แพงขึ้น

มีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยมีรถจักรยานยนต์ขึ้น บ้านที่มีฐานะก็จะซื้อให้ลูกชายขี่ เพื่อไปหาสาว ๆ ชวนกันไปเที่ยวตามงานวัด แต่ไม่ได้ไปเพียง 2 คน มีผู้ใหญ่ไปด้วย เมื่อถึงประเพณีบวชนาค

ประมาณเดือน 4 ถึงเดือน 7 บ้านไหนดมีลูกชายครบอายุที่จะบวชคือ อายุ 20 ปี ก็จะมาบอกบุญกันไปช่วยกันทำขนม หนุ่ม ๆ สาว ๆ ก็จะทำงานมัจฉกัน คนแก่ก็จะทำอาหารเพื่อที่จะเลี้ยงญาติพี่น้องในตอนเย็นพอเช้ามาเขาก็พานักไปอุปสมบทที่วัดในยุคนั้นจะมีพระภิกษุสงฆ์อยู่จำพรรษาประมาณปีละ 30 กว่ารูป สามเณรอีกประมาณ 8-9 รูป การบวชขนาดถือเป็นประเพณีที่สนุกสนานมากเพราะเป็นความภาคภูมิใจของพ่อแม่ การแต่งงานในสมัยนั้น ก็จะเรียกสินสอดกันเพียง 2,000 บาท ก็ถือว่าแพงแล้ว เขานิยมมีลูกมากเพื่อที่จะทำงานช่วยกันบางคนที่มีฐานะหน่อยก็จะส่งลูกเรียนสูง ๆ การศึกษาตอนนั้นสูงสุดระดับ ป. 7 การจบการศึกษาในยุคนั้นแค่ ป.7 ก็ทำงาน หรือรับราชการต่าง ๆ ได้แล้วถ้าจะเรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็ต้องไปเรียนที่โรงเรียนอุ่งทองเท่านั้น ประมาณ 20 ปีผ่านไปก็ได้ก่อสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับชั้นม. ต้น ได้ 3 ปี ก็มีชั้น ม. ปลาย เด็กๆมีการศึกษาสูงขึ้นเรียนถึงระดับชั้นปริญญาได้มีการขยายครอบครัวได้ไปทำงานไปเรียนมีงานเทศกาลวันหยุดก็กลับมาบ้านที่หนึ่งคนที่ทำงานแล้วมีเงินเดือนก็จะเอาเงินมาให้พ่อแม่บ้าง บางคนที่ไม่ได้เรียนมีครอบครัวก็จะอยู่ทำงานช่วยพ่อช่วยแม่ทำงานส่วนตัวบางเช่นปัจจุบันนี้นิยม รับจ้าง เย็บผ้า เย็บกระโปรง เย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

ถนนสายอุ่งทอง - สระกระโจม เดิมที กำนัน - ผู้ใหญ่บ้านสมัยนั้นขอแรงชาวบ้านช่วยกันขุดบ่อกันบ้านละบ่อไปทางหนองปล้อง (ทางท่าเสด็จเก่า) เมื่อปี พ.ศ. 2505 หลวงพ่อเงินจึงให้พระภิกษุสามเณรสมัยนั้น ช่วยกันขุดทำทางถนนจากหน้าวัดไปบ้านดงเจ็ม เข้าบ้านใหม่ โดยขอร้องชาวบ้านให้มาช่วยกันขุดบ้านละบ่อ

ตลาดนัดวัดเก่า กำนันวิเลิศ พันธุ์จันทร์ เอาดินมาถมจะปลูกอาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลคอนคา ท่านเจ้าอาวาสเห็นว่ามันคับแคบไม่มีที่จอดรถ จึงให้ไปถมที่นาวัด (ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล และสถานีอนามัยในปัจจุบันนี้) เป็นที่นาที่ได้รับบริจาคมาจาก ป้าดาลุงจวง เป็นพี่น้องกัน ท่านไม่มีบุตร จึงยกที่นาผืนนี้ให้กับหลวงพ่เงินเป็นสมบัติของวัดโกลการาม

1. สภาพชุมชน พิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมา การก่อตั้ง ที่ตั้ง สภาพทั่วไป

ในอดีตสันนิษฐานว่าสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เจ้าอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทร์คิดกบฏต่อแผ่นดินตั้งตนเป็นใหญ่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้ไปปราบปรามที่ทุ่งสัมฤทธิ์ และได้กวาดต้อนผู้คนชาวลาวมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนแถบจังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี และสุพรรณบุรี โดยมีนายหงษ์-นางอำ นายผา นางชา นายเหม และนายปลัดได้อพยพ ช้างม้าวัวควายมาทางอำเภอจรเข้สามพัน เรือยมาจนถึงหมู่บ้านคอนคา พบคอนคาจำนวนมาก พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว จึงได้จับจองพื้นที่ทำมาหากินเรื่อยมา และเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน “คอนคา” โดยมีนายปลัด ซึ่งเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ จึงเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านให้อยู่กันอย่างร่มเย็น เป็นสุขและเป็นคนวางแผนพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรืองจนได้เป็นปลัดหมู่บ้านและปลัดแขวงในที่สุด

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงกำหนดให้ชาวไทยมีนามสกุลใช้กันทุกครอบครัว นามสกุลเก่าแก่ในหมู่บ้านคอนคา มีดังนี้

1. กุลวงศ์ สืบเชื้อสายมาจากนายปลัด เป็นตระกูลของผู้ปกครองหมู่บ้านคอนคาในอดีต
2. หงษ์เวียงจันทร์ สืบเชื้อสายมาจากนายหงษ์ – นางอำ เป็นตระกูลที่ใหญ่ที่สุดในหมู่บ้านคอนคา
3. เหมเวียงจันทร์ สืบเชื้อสายมาจากนายฮ้อยที่ค้าขายช้าง ม้า วัว ควาย เป็นตระกูลที่มีฐานะ
4. นนท์ช้าง สืบเชื้อสายมาจากตระกูลหงษ์เวียงจันทร์ เนื่องจากบุตรหลานได้รับแต่งตั้งให้เป็นปลัดนนท์ช้าง
5. ยศวิชัย ตุ่มศรียา ปลัดม้า นนท์แก้ว และพันชันทร์ เป็นตระกูลเก่าแก่ที่มีประวัติสืบทอดกันมายาวนาน

ซึ่งในปัจจุบัน ประชาชนในหมู่บ้านคอนคายังคงใช้ชีวิตชีวิต ความเป็นอยู่ อนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี มีวงดนตรีแคนประยุกต์หลายวงการพูดใช้ภาษาถิ่น “ลาวเวียง” ตลอดจน อาหารการกินคล้ายกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

ที่ตั้ง

อยู่ทางด้านทิศเหนือของอำเภออุทอง ซึ่งห่างจากอำเภอไปตามถนนทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 333 (ถนนสายอุทอง – สระกระโจม) เป็นระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร

ภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่แบ่งได้เป็น 2 เขต คือ เขตที่ราบสูงติดภูเขาอยู่ทางทิศตะวันตกของพื้นที่ เป็นที่ราบค่อนข้างสูงซึ่งระบบชลประทานไม่สามารถเข้าถึง สภาพดินเป็นดินปนทราย และบางพื้นที่มีสภาพดินเป็นดินปนหินกรวดพรุน มีการปลูกสวนป่าแบบวนเกษตร ส่วนเขตที่ราบลุ่ม อยู่ทางทิศตะวันออก และทิศตะวันตกบางส่วนของพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่ทำนา มีระบบชลประทานเข้าถึงทำให้สามารถทำนาได้ตลอดทั้งปี สภาพดินเป็นดินร่วนและดินเหนียวเหมาะสมกับการเพาะปลูก เช่น การทำนา ทำสวน

ประชากรของตำบลคอนคา

ตำบลคอนคา มีประชากรทั้งสิ้น 13,058 คน แยก เป็นชาย 6,410 คน หญิง 6,648 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 392.72 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 3,325 ครัวเรือน

จำนวนหมู่บ้าน

มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 20 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านคอนคาหัวตาล	หมู่ที่ 11 บ้านหนองกระโจะ
หมู่ที่ 2 บ้านคอนคา	หมู่ที่ 12 บ้านช้างคำหัว
หมู่ที่ 3 บ้านใหม่	หมู่ที่ 13 บ้านโนนดง
หมู่ที่ 4 บ้านสระกร่าง	หมู่ที่ 14 บ้านโป่งพรานอินทร์
หมู่ที่ 5 บ้านทรัพย์พุทธอง	หมู่ที่ 15 บ้านหนองศรีเทพ
หมู่ที่ 6 บ้านโนนห้วยนา	หมู่ที่ 16 บ้านเขาดีสลัก
หมู่ที่ 7 บ้านหนองกุฎีทอง	หมู่ที่ 17 บ้านหนองหมู
หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะขอ	หมู่ที่ 18 บ้านหนองทราย
หมู่ที่ 9 บ้านเขากำแพง	หมู่ที่ 19 บ้านห้วย
หมู่ที่ 10 บ้านโนน	หมู่ที่ 20 บ้านใหม่ใต้

อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ในตำบล ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการพาณิชย์กรรม เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และรับจ้าง

คำขวัญตำบลคอนคา

ถิ่นลำแคน

แดนเกษตรกรรม

เลิศล้ำหัตถศิลป์

ภาษากล้นคล้ายอีสาน

ตำนานบุญบั้งไฟ

ยิ่งใหญ่บุญข้าวจี

มากมีโภชนา

พระพุทธรบาทล้ำค่า วัดเขาดีสลัก

สถานที่สำคัญในตำบลคอนคา

1. หลวงพ่อพระใหญ่ วัดโกการาม

ที่ตั้ง : หมู่ 2 ตำบลคอนคา อำเภ่อู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อมูล : วัดคอนคาหรือวัดโกการาม เป็นวัดที่ชาวบ้านในตำบลคอนคา ใช้เป็นศาสนสถานในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และมีหลวงพ่พระใหญ่ พระพุทธรูปซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้านตำบลคอนคาเป็นอย่างมาก

2. วัดเขาดิสลัก

ที่ตั้ง : หมู่ 16 ตำบลคอนคา อำเภ่อูทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อมูล : วัดเขาดิสลัก ตั้งอยู่บนเทือกเขาในเขตอำเภ่อูทอง เป็นวัดที่สวยงามสงบเงียบ และรายล้อมด้วยธรรมชาติ เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่น่าเยี่ยมชม ในความเป็นธรรมชาติ มีสิ่งก่อสร้างใน ความเชื่อทางศาสนา ที่มีอายุนับพันปี ที่งดงามทั้งรูปแบบ มากด้วยคุณค่ามีเรื่องราวที่น่าศึกษา ค้นคว้าความเป็นมา ของประวัติศาสตร์ที่ยังคงปริศนา

3. วัดเขากำแพง

ที่ตั้ง : หมู่ 9 ตำบลคอนคา อำเภ่อูทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อมูล : วัดเขากำแพง ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2430 เป็นวัดเก่าแก่ มีซากเจดีย์ และวิหารเก่าอยู่บนยอดเขา ซึ่งมีอายุราวประมาณปี 2508

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลคอนคา. (2556 : ออนไลน์). สถานที่สำคัญในตำบลคอนคา. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2558

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของกระบวนทัศน์
คู่มือการใช้กระบวนทัศน์ หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และเอกสารประกอบ
ตามกระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 49 ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคู่มือการใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว

รายการประเมิน	Mean	S.D.	ระดับความเหมาะสม สอดคล้อง
คู่มือการใช้กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย			
1. ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนา กระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว	4.40	0.55	มาก
2. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการ จัดกิจกรรมแนะแนว	4.40	0.55	มาก
3. องค์ประกอบของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรม แนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและ อาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (UNIQUE Model)	4.40	0.55	มาก
4. การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กระบวนการทัศน์ การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย และพฤติกรรมตัวชี้วัดที่คาดหวัง สำหรับการจัดทำหน่วย/แผนการจัดกิจกรรม แนะแนว	4.60	0.55	มากที่สุด
5. หน่วย/แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	4.40	0.55	มาก
6. การวัดและประเมินผลผู้เรียนมีความชัดเจน ง่ายต่อการดำเนินการของผู้จัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	4.60	0.55	มากที่สุด

ตารางที่ 50 ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบ
วิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา
กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว

รายการประเมิน	Mean	S.D.	ระดับความเหมาะสม สอดคล้อง
ประเด็นการวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย			
องค์ประกอบของแบบวิเคราะห์เอกสารมีความเหมาะสม/สอดคล้องในระดับใด			
1. ชนิดของเอกสาร	4.80	0.45	มากที่สุด
2. บรรณานุกรม	4.80	0.45	มากที่สุด
3. หัวข้อเอกสาร	4.80	0.45	มากที่สุด
4. สรุปสาระสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด

ตารางที่ 51 ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบ
สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดการกิจกรรม
แนะแนว

รายการประเมิน	Mean	S.D.	ระดับความเหมาะสม สอดคล้อง
ประเด็นสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรมแนะแนว ด้านการพัฒนา การใช้ทักษะชีวิต และด้านการพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย			
1. ด้านการจัดการกิจกรรมแนะแนว			
1.1 หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการจัด กิจกรรมแนะแนว	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2 เทคนิควิธีการสอน และขั้นตอนการ สอนในการจัดการกิจกรรมแนะแนว	4.80	0.45	มากที่สุด
1.3 บทบาทของครูในการจัดการกิจกรรม แนะแนว	4.40	0.89	มาก

ตารางที่ 51 ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบ
สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรม
แนะแนว (ต่อ)

รายการประเมิน	Mean	S.D.	ระดับความเหมาะสม สอดคล้อง
ประเด็นสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนว ด้านการพัฒนา การใช้ทักษะชีวิต และด้านการพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย			
1. ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว(ต่อ)			
1.4 บทบาทของผู้เรียนในการจัดกิจกรรม แนะแนว	4.80	0.45	มากที่สุด
1.5 เทคโนโลยี/สื่อ/วัสดุที่ใช้ในการจัด กิจกรรมแนะแนว	4.60	0.55	มากที่สุด
1.6 วิธีวัดและประเมินผลผู้เรียนในการจัด กิจกรรมแนะแนว	4.60	0.89	มากที่สุด
1.7 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประ โยชน์ต่อ การจัดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาและ/หรือทักษะที่จำเป็นใน ศตวรรษที่ 21	4.80	0.45	มากที่สุด
2. ด้านการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต			
2.1 หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้ทักษะ ชีวิต	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2 เทคนิควิธีการสอน กระบวนการ และ ขั้นตอนที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เกี่ยวกับการใช้ทักษะชีวิต	4.80	0.45	มากที่สุด
2.3 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนา/เสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตสำหรับ ผู้เรียน	4.60	0.55	มากที่สุด

ตารางที่ 51 ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบ
สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรม
แนะแนว (ต่อ)

รายการประเมิน	Mean	S.D.	ระดับความเหมาะสม สอดคล้อง
2. ด้านการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต (ต่อ)			
2.4 บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตที่มีคุณภาพสำหรับตนเองและกลุ่ม	4.80	0.45	มากที่สุด
2.5 พฤติกรรมตัวชี้วัดที่แสดงถึงการมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีอะไรบ้าง	4.80	0.45	มากที่สุด
2.6 เทคโนโลยี/สื่อ/วัสดุที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้ทักษะชีวิตในยุคปัจจุบันควรมีคุณลักษณะอย่างไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง และมีวิธีการเตรียมความพร้อมอย่างไรสำหรับผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
2.7 จะมีวิธีวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างไรบ้างเพื่อพัฒนาการ/ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียนที่มีคุณภาพชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้	4.60	0.55	มากที่สุด
2.8 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตที่สอดคล้องเหมาะสมกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 2.8.1 องค์ประกอบของการเสริมสร้างทักษะชีวิตประกอบด้วย..... 2.8.2 พฤติกรรมตัวชี้วัดของการเสริมสร้างทักษะชีวิตประกอบด้วย..... 2.8.3 เครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถของผู้เรียนว่ามีความสามารถการใช้ทักษะชีวิตที่ชัดเจน..... 2.8.4 ความสอดคล้องเหมาะสมและความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ.....	4.60	0.55	มากที่สุด

ตารางที่ 51 ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบ
สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรม
แนะแนว (ต่อ)

รายการประเมิน	Mean	S.D.	ระดับความเหมาะสม สอดคล้อง
3. ด้านการเสริมสร้างการใช้ทักษะอาชีพ			
3.1 หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้ทักษะอาชีพ	4.80	0.45	มากที่สุด
3.2 เทคนิควิธีการสอน กระบวนการ และขั้นตอนที่ใช้ใน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้ทักษะอาชีพ	4.80	0.45	มากที่สุด
3.3 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา/ เสริมสร้างการใช้ทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
3.4 บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการใช้ ทักษะอาชีพที่มีคุณภาพสำหรับตนเองและกลุ่ม	4.80	0.45	มากที่สุด
3.5 พฤติกรรมตัวชี้วัดที่แสดงถึงการมีความ สามารถการใช้ ทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีอะไรบ้าง	4.80	0.45	มากที่สุด
3.6 เทคโนโลยี/สื่อ/วัสดุที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้ทักษะอาชีพในยุคปัจจุบันควรมี คุณลักษณะอย่างไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง และมีวิธีการ เตรียมความพร้อมอย่างไรสำหรับผู้เรียน	4.40	0.55	มาก
3.7 จะมีวิธีวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างไรบ้างเพื่อ พัฒนาการ/ความสามารถในการใช้ทักษะอาชีพของผู้เรียนที่มี คุณภาพชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้	4.40	0.55	มาก
3.8 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกี่ยวกับการเสริมสร้างการใช้ ทักษะอาชีพที่สอดคล้องเหมาะสมกับทักษะที่จำเป็นใน ศตวรรษที่ 21	4.60	0.55	มากที่สุด
3.8.1 องค์ประกอบของการเสริมสร้างทักษะอาชีพ ประกอบด้วย.....			
3.8.2 พฤติกรรมตัวชี้วัดของการเสริมสร้างทักษะ อาชีพประกอบด้วย.....			
3.8.3 เครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถของผู้เรียนว่ามี ความสามารถการใช้ทักษะอาชีพที่ชัดเจน.			
3.8.4 ความสอดคล้องเหมาะสมและความสัมพันธ์ ระหว่างการใช้ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ.....			

ภาคผนวก ง

ผลการหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของกระบวนการต้นการจัดกิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 52 ผลการหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของกระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว (UNIQUE) กับกลุ่มทดลองใช้กระบวนการทัศนการจัดกิจกรรมแนะแนว (Field Tryout) ในขั้นตอนการออกแบบและพัฒนา (Design & Development)

คนที่	คะแนนระหว่างเรียน								คะแนนหลังเรียน (105)
	หน่วย 1 (23)	หน่วย 2 (23)	หน่วย 3 (23)	หน่วย 4 (23)	หน่วย 5 (23)	หน่วย 6 (23)	หน่วย 7 (38)	รวม (176)	
1	17	18	19	19	20	19	35	17	87
2	14	18	17	18	18	19	33	14	85
3	19	18	20	18	19	18	32	19	92
4	18	19	20	19	19	20	32	18	89
5	20	18	19	21	21	18	30	20	87
6	21	17	18	20	19	18	31	21	85
7	18	19	17	20	18	17	35	18	86
8	19	18	18	20	19	19	32	19	79
9	20	17	17	18	18	19	33	20	80
10	19	19	18	19	17	19	34	19	82
11	20	17	21	18	18	17	35	20	85
12	19	18	18	17	18	19	33	19	84
13	18	20	20	19	19	20	32	18	86
14	18	18	20	17	19	18	33	18	83
15	17	21	18	20	18	19	30	17	89
16	21	19	19	16	15	20	31	21	88
17	19	18	20	18	18	18	34	19	90
18	17	20	18	17	20	18	33	17	84
19	18	18	19	19	18	19	31	18	83
20	21	17	20	20	20	18	34	21	79
21	19	20	18	19	17	19	32	19	87
22	20	18	16	18	19	18	32	20	85
23	19	18	17	17	17	20	33	19	88
24	18	16	20	19	18	17	32	18	87
25	18	18	17	18	18	19	31	18	86
26	20	19	21	18	19	17	31	20	87
27	18	19	17	16	20	18	33	18	86
28	19	17	20	18	18	20	31	19	82
29	17	18	18	17	20	18	30	17	84
30	18	20	19	19	20	18	34	18	85

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าประสิทธิภาพ
E_1	176	143.57	81.57	E_1/E_2 81.57/81.27
E_2	105	85.33	81.27	

ตารางที่ 53 ผลการหาประสิทธิภาพ (E₁/E₂) ของกระบวนการทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนว (UNIQUE) กับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation)

คนที่	คะแนนระหว่างเรียน								คะแนน หลังเรียน (105)
	หน่วย	หน่วย	หน่วย	หน่วย	หน่วย	หน่วย	หน่วย	รวม	
	1 (23)	2 (23)	3 (23)	4 (23)	5 (23)	6 (23)	7 (38)	(176)	
1	19	18	20	20	18	19	29	143	85
2	20	19	17	17	18	17	31	139	87
3	18	18	19	19	17	19	33	143	85
4	18	17	18	18	18	21	30	140	87
5	17	18	18	17	18	19	31	138	93
6	19	17	20	17	20	18	32	143	85
7	20	19	19	18	18	19	31	144	83
8	17	18	20	19	17	18	33	142	89
9	20	19	18	20	19	19	30	145	84
10	18	20	19	18	19	19	34	147	85
11	20	19	20	19	20	18	35	151	82
12	19	21	18	20	19	17	32	146	86
13	18	19	18	21	17	18	31	142	89
14	19	20	21	18	20	10	34	142	87
15	20	18	19	19	19	19	32	146	92
16	18	19	19	19	18	20	32	145	90
17	21	20	22	18	19	17	30	147	87
18	18	19	19	19	17	20	30	142	88
19	19	18	20	20	18	19	32	146	83
20	20	17	18	17	18	18	31	139	86
21	21	20	19	20	21	20	32	153	88
22	19	18	17	18	18	19	32	141	84
23	20	20	18	19	18	18	31	144	82
24	18	20	18	19	19	20	30	144	85
25	20	19	17	18	20	19	33	146	83
26	18	20	18	20	17	19	30	142	84
27	20	18	19	18	21	17	31	144	87
28	18	17	18	19	18	18	32	140	83
29	18	17	17	20	20	20	32	144	85
30	21	18	20	18	17	18	33	145	86

ตารางที่ 53 ผลการหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของกระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนว (UNIQUE) กับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในชั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation) (ต่อ)

คนที่	คะแนนระหว่างเรียน								คะแนน หลังเรียน (105)
	หน่วย	หน่วย	หน่วย	หน่วย	หน่วย	หน่วย	หน่วย	รวม	
	1 (23)	2 (23)	3 (23)	4 (23)	5 (23)	6 (23)	7 (38)	(176)	
31	18	20	18	18	20	17	31	142	86
32	20	19	17	19	19	19	34	147	85
33	17	18	19	18	16	18	31	137	89
34	18	18	19	17	20	17	32	141	82
35	17	20	18	18	21	20	34	148	83
36	20	20	18	20	18	17	31	144	85

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าประสิทธิภาพ
E_1	176	143.67	81.63	E_1/E_2 81.63/81.75
E_2	105	85.83	81.75	

ภาคผนวก จ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ฉบับที่ 1 : แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน หน่วยที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง

สำหรับครู

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อชิ้นงาน/ภาระงาน ...รายงานและผังนำเสนองานตามองค์ประกอบของหัวข้อ “ลาวเวียงบ้านดอนคา” .....

ตัวชี้วัดของการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ...1,2,3,4,5,7,8,9,12,13,14 และ 15...

คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ตรวจให้คะแนนโดยพิจารณา...(ความรู้/ทักษะ, ความสามารถ/คุณลักษณะ)....ของนักเรียน แล้วทำเครื่องหมาย ลงใน ตามระดับคะแนน 4,3,2,1 ที่ตรงตามความคิดเห็นของผู้ตรวจมากที่สุด

องค์ประกอบของชิ้นงาน/ภาระงาน	เกณฑ์การให้คะแนน หน่วยที่ 1 รากเหง้าลาวเวียง			
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
1. ความสมบูรณ์ของข้อมูลจากการทำรายงานเป็นรูปเล่มและผังนำเสนองานตามองค์ประกอบของหัวข้อ “ลาวเวียงบ้านดอนคา”	ข้อมูลการนำเสนอ ถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้องสวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็น เป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอหลายส่วนไม่ชัดเจนถูกต้องบางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบาย บ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
2. ความสมบูรณ์ของกรนำเสนอประวัติชุมชนลาวเวียงบ้านดอนคา ในประเด็นเกี่ยวกับภาษา ความสมบูรณ์ของเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ ความสวยงามจากการทำรายงาน Paper และสื่อมัลติมีเดียแบบ CD, VCD หรือ e-Book	ข้อมูลการนำเสนอ ถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้องสวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็น เป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนครบทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอหลายส่วนไม่ชัดเจนถูกต้องบางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบาย บ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
คะแนนรวมแต่ละเกณฑ์				
คะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน				

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน

- 7-8 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
- 5-6 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี
- 3-4 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้
- 1-2 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

ฉบับที่ 1 : แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน หน่วยที่ 2 “สำเนียงภาษาถิ่น” สำหรับครู

ชื่อนักเรียน..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อชิ้นงาน/ภาระงาน ...การนำเสนอข้อมูลความแตกต่างทางภาษาลาวเวียงและภาษาอื่น ๆ ที่สำคัญเกี่ยวกับ ASEAN ได้อย่างน้อย 3 ภาษา ในรูปแบบของเอกสาร สื่อ สิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ .....

ตัวชี้วัดของการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ...1,2,3,4,5,7,8,9,11,12,13,14,15....

คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ตรวจให้คะแนนโดยพิจารณา...(ความรู้/ทักษะ, ความสามารถ/คุณลักษณะ)....ของนักเรียนแล้วทำ

เครื่องหมาย ลงใน ตามระดับคะแนน 4,3,2,1 ที่ตรงตามความคิดเห็นของผู้ตรวจมากที่สุด

องค์ประกอบของชิ้นงาน/ภาระงาน	เกณฑ์การให้คะแนน หน่วยที่ 2 “สำเนียงภาษาถิ่น”			
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
1. ความสมบูรณ์ของข้อมูลจากการทำสื่อประกอบการนำเสนอผลงานประเภทของภาษาในรูปแบบ Power point, e-book, flipped album, หนังสือเล่มเล็ก (pop up) ที่สมาชิกพิจารณาเลือก	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้องสวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็นเป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้าง แต่ไม่ชัดเจนทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้าง แต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอ หลายส่วนไม่ชัดเจน ถูกต้องบางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
2. ความสมบูรณ์ของการนำเสนอภาษาถิ่นลาวเวียงตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย กล่าวคือ 1) ลักษณะทางภาษาลาวเวียง 2) องค์ประกอบและหมวดหมู่ของภาษาลาวเวียง 3) ประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาลาวเวียง 4) การเปรียบเทียบภาษาลาวเวียงกับภาษาอื่นใน ASEAN อย่างน้อย 3 ภาษา	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้องสวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็นเป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้าง แต่ไม่ชัดเจนครบทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้าง แต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอ หลายส่วนไม่ชัดเจน ถูกต้องบางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
คะแนนรวมแต่ละเกณฑ์				
คะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน				

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน

- 7-8 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
- 5-6 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี
- 3-4 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้
- 1-2 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

ฉบับที่ 1 : แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน หน่วยที่ 3 “หัตถศิลป์ล้ำค่า” สำหรับครู

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อชิ้นงาน/ภาระงาน ...การนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับหัตถศิลป์ลาวเวียง .....

ตัวชี้วัดของการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ.....1,4,5,7,8,9,12,13,14,15.....

คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ตรวจให้คะแนนโดยพิจารณา...(ความรู้/ทักษะ, ความสามารถ/คุณลักษณะ)...ของนักเรียนแล้วทำ
เครื่องหมาย ลงใน ตามระดับคะแนน 4,3,2,1 ที่ตรงตามความคิดเห็นของผู้ตรวจมากที่สุด

องค์ประกอบของ ชิ้นงาน/ภาระงาน	เกณฑ์การให้คะแนน หน่วยที่ 3 “หัตถศิลป์ล้ำค่า”			
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
1. ความสมบูรณ์ของข้อมูล จากการทำสื่อประกอบการ นำเสนอผลงานหัตถศิลป์ ล้ำค่า ในรูปแบบโครงการ การ สาธิตจากอุปกรณ์จริง เช่น การจัดทำแผ่นพับของที่ระลึก (พวงกุญแจจากหมอนชนิด) ฯลฯ	ข้อมูลการนำเสนอ ถูกต้องครอบคลุมในทุก ประเด็นหัวข้อที่กำหนด มี ตัวอย่างประกอบถูกต้อง สวยงาม ประกอบคำอธิบาย ที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็น เป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่ กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็น รูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนทุก ประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุก ประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่ เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้าง แต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอหลาย ส่วนไม่ชัดเจนถูกต้องบาง ประเด็นตามหัวข้อที่ กำหนด มีตัวอย่าง ประกอบคำอธิบายบ้างแต่ ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็น รูปธรรม
2. ความสมบูรณ์ของการ นำเสนอหัตถศิลป์ลาวเวียง ประเภทต่าง ๆ จากกิจกรรม ตามฐานการเรียนรู้ ตามหัวข้อ ที่ได้รับมอบหมาย กล่าวคือ 1) การทอผ้าลายซิด 2) การจักสานเครื่องมือ เครื่องใช้ 3) ของที่ระลึก/เครื่อง ประดับ 4) เครื่องมือเครื่องใช้ใน การเกษตร 5) การทำบายสีตู้ข้าว เอกลักษณ์ของชุมชนลาวเวียง	ข้อมูลการนำเสนอ ถูกต้องครอบคลุมในทุก ประเด็นหัวข้อที่กำหนด มี ตัวอย่างประกอบถูกต้อง สวยงาม ประกอบคำอธิบาย ที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็น เป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่ กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็น รูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนครบ ทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90 %)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุก ประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่ เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้าง แต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอหลาย ส่วนไม่ชัดเจนถูกต้องบาง ประเด็นตามหัวข้อที่ กำหนด มีตัวอย่าง ประกอบคำอธิบายบ้างแต่ ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็น รูปธรรม
คะแนนรวมแต่ละเกณฑ์				
คะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน				

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน

- 7-8 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
5-6 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี
3-4 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้
1-2 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

ฉบับที่ 1 : แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน หน่วยที่ 4 “สุขุรวางลำแคน”

สำหรับครู

ชื่อนักเรียน..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อชิ้นงาน/ภาระงาน ...การนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสุขุรวางลำแคน .....

ตัวชี้วัดของการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ.....1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14 และ 15.....

คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ตรวจให้คะแนนโดยพิจารณา...(ความรู้/ทักษะ, ความสามารถ/คุณลักษณะ)...ของนักเรียนแล้วทำเครื่องหมาย ลงใน ตามระดับคะแนน 4,3,2,1 ที่ตรงตามความคิดเห็นของผู้ตรวจมากที่สุด

องค์ประกอบของ ชิ้นงาน/ภาระงาน	เกณฑ์การให้คะแนน หน่วยที่ 4 “สุขุรวางลำแคน”			
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
1. ความสมบูรณ์ของการทำใบงานจากการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวงดนตรี เครื่องดนตรี ภูมิปัญญา “ศิลป์ใน” ด้านการร้องรำ การเล่นดนตรี จังหวะ ภาษาในเพลงพื้นบ้านลาวเวียง และสามารถบอกประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับวงลำแคนได้	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้องสวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็นเป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้าง แต่ไม่ชัดเจนทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90 %)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอหลายส่วน ไม่ชัดเจนถูกต้องบางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
2. ความสมบูรณ์ของการนำเสนอข้อมูลความรู้เครื่องดนตรี นักร้อง ภาษา ทำรำ การร่วมวงลำแคน โดยวิธีการสาธิต ประกอบคำบรรยาย การทำสื่อประกอบการนำเสนอผลงานสุขุรวางลำแคนในรูปแบบการสาธิต จากเครื่องดนตรีจริง	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้องสวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็นเป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้าง แต่ไม่ชัดเจนครบทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90 %)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอหลายส่วน ไม่ชัดเจนถูกต้องบางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
คะแนนรวมแต่ละเกณฑ์				
คะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน				

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน

- 7-8 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
- 5-6 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี
- 3-4 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้
- 1-2 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

ฉบับที่ 1 : แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน หน่วยที่ 5 “ดินแดนอาหารพื้นบ้าน” สำหรับครู

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อชิ้นงาน/ภาระงาน ...การนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับดินแดนอาหารพื้นบ้าน.....

ตัวชี้วัดของการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ.....1,2,3,4,5,7,8,9,11,12,13,14,15.....

คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ตรวจให้คะแนนโดยพิจารณา...(ความรู้/ทักษะ, ความสามารถ/คุณลักษณะ)...ของนักเรียนแล้วทำเครื่องหมาย ลงใน ตามระดับคะแนน 4,3,2,1 ที่ตรงตามความคิดเห็นของผู้ตรวจมากที่สุด

องค์ประกอบของชิ้นงาน/ภาระงาน	เกณฑ์การให้คะแนน หน่วยที่ 5 “ดินแดนอาหารพื้นบ้าน”			
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
1. ความสมบูรณ์ของการนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอาหารลาวเวียงตามน่านานการเล่าขานทั้งประเภทอาหารคาวและอาหารหวานโดยวิธีการปรุง คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับตามหลักโภชนาการ	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้อง สบายงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็น เป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอหลายส่วนไม่ชัดเจนถูกต้อง บางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
2. ความสมบูรณ์ของการสาธิตการประกอบอาหารลาวเวียงทั้งอาหารคาวและอาหารหวานที่ขึ้นชื่อและ ชื่นชอบ พร้อมคิดสร้างสรรค์ผลิตอาหารทั้งคาว หวานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ตนเองและสมาชิก	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้อง สบายงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง ครอบคลุมในทุกประเด็น เป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนครบทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอหลายส่วนไม่ชัดเจนถูกต้อง บางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
คะแนนรวมแต่ละเกณฑ์				
คะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน				

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน

- 7-8 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
- 5-6 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี
- 3-4 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้
- 1-2 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

ฉบับที่ 1 : แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน หน่วยที่ 6 สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ

สำหรับครู

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อชิ้นงาน/ภาระงาน ...รายงานนำเสนอและสาธิตตามองค์ประกอบของหัวข้อ “สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ” ....

ตัวชี้วัดของการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ .1,2,3,4,5,7,8,9,11,12,13,14 และ 15

คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ตรวจให้คะแนน โดยพิจารณา...(ความรู้/ทักษะ, ความสามารถ/คุณลักษณะ)...ของนักเรียน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ตามระดับคะแนน 4,3,2,1 ที่ตรงตามความคิดเห็นของผู้ตรวจมากที่สุด

องค์ประกอบของชิ้นงาน/ภาระงาน	เกณฑ์การให้คะแนน หน่วยที่ 1 ราคห้ำลาวเวียง			
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
1. ความสมบูรณ์ของการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของการร่วมกิจกรรมตำนานบุญบั้งไฟหนึ่งเดียวในสุพรรณบุรี	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้องสวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็น เป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องแต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอหลายส่วนไม่ชัดเจนถูกต้องบางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
2. ความสมบูรณ์ของการสาธิตการแสดงจริงเพื่อเชื่อมโยง/บูรณาการโดยการนำภาษา คนตรี และวงลำแคนสู่การร่วมกิจกรรมบุญบั้งไฟลาวเวียงบ้านคอนคาหนึ่งเดียวในสุพรรณบุรี	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้องสวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็น เป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนครบทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอถูกต้องแต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอหลายส่วนไม่ชัดเจนถูกต้องบางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
คะแนนรวมแต่ละเกณฑ์				
คะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน				

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน

- 7-8 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
- 5-6 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี
- 3-4 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้
- 1-2 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

จ.1: แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน หน่วยที่ 7 “สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน”

สำหรับครู

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อชิ้นงาน/ภาระงาน ...นำเสนอข้อมูล/สาริต/บูรณาการข้อมูลทุกค้ำด้านของเอกลักษณ์ลาวเวียงสู่สาธารณชน

ตัวชี้วัดของการพัฒนาการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ.....1,2,3,4,5,7,8,9,11,12,13,14,15.....

คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ตรวจให้คะแนนโดยพิจารณา...(ความรู้/ทักษะ, ความสามารถ/คุณลักษณะ)...ของนักเรียนแล้วทำเครื่องหมาย ลงใน ตามระดับคะแนน 4,3,2,1 ที่ตรงตามความคิดเห็นของผู้ตรวจมากที่สุด

องค์ประกอบของ ชิ้นงาน/ภาระงาน	เกณฑ์การให้คะแนน หน่วยที่ 7 “สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน”			
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
1. ความสมบูรณ์ของการนำเสนอผลงานทุกค้ำด้านของแหล่งอารยธรรม/เอกลักษณ์ชาวลาวเวียงเพื่อนำเสนอข้อมูลให้เป็นที่ยอมรับต่อสาขาสาธารณชน	ข้อมูลการนำเสนอ ถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้อง สวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอ ถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นเป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอ ถูกต้องแต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้าง แต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอ หลายส่วนไม่ชัดเจน ถูกต้องบางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
2. ความสมบูรณ์ของการสาริต การเชื่อมโยงการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพเพื่อนำเสนอเทคนิค/วิธีการเสริมมูลค่าเพิ่มจากแหล่งอารยธรรม/เอกลักษณ์ของชาวลาวเวียงเพื่อประโยชน์ต่อการใช้สอยและสร้างความน่าเชื่อถือสู่สาธารณชนในวันและแนวอาชีพ ในรูปแบบของวัสดุ อุปกรณ์จำลองจากของจริง เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ สมาชิก	ข้อมูลการนำเสนอ ถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบถูกต้อง สวยงาม ประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรม (ครบ 100%)	ข้อมูลการนำเสนอ ถูกต้องครอบคลุมในทุกประเด็นเป็นส่วนใหญ่ หัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายที่เห็นประจักษ์ เป็นรูปธรรมบ้างแต่ไม่ชัดเจนครบทุกประเด็น (โดยเฉลี่ย 70-90%)	ข้อมูลการนำเสนอ ถูกต้องแต่ไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบคำอธิบายที่เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมบ้าง แต่ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น (ต่ำกว่า 70%)	ข้อมูลการนำเสนอ หลายส่วนไม่ชัดเจน ถูกต้องบางประเด็นตามหัวข้อที่กำหนด มีตัวอย่างประกอบ คำอธิบายบ้างแต่ไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป็นรูปธรรม
คะแนนรวมแต่ละเกณฑ์				
คะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน				

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมชิ้นงาน/ภาระงาน

- 7 – 8 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
- 5 – 6 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี
- 3 – 4 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้
- 1 – 2 คะแนน หมายถึง ชิ้นงาน/ภาระงาน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

ฉบับที่ 2 : แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (การปฏิสัมพันธ์นักเรียน) สำหรับครู

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมิน ดังนี้

3 หมายถึง ระดับดีมาก, 2 หมายถึง ระดับดี, 1 หมายถึง ระดับพอใช้

กลุ่มที่ ..... ชั้น .....

ที่	ชื่อ - สกุล	การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล			ความคิดรวบยอด			เชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่			ครอบคลุมประเด็นเนื้อหา			กระชับถูกต้องชัดเจน			รวม	เฉลี่ย	ผลการสังเกต	
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			ผ	มผ
1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				
...																				

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการ	พอใช้ (1)	ดี (2)	ดีมาก (3)
การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล	สามารถใช้ข้อมูลการตอบคำถามได้แต่ไม่ครอบคลุมเนื้อหา	สามารถใช้ข้อมูลที่เป็นจริงประกอบการตอบคำถามพร้อมกับยกตัวอย่างประกอบ	สามารถใช้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงประกอบการตอบคำถาม พร้อมกับยกตัวอย่างประกอบ
ความคิดรวบยอด	สรุปเนื้อหาจากสิ่งที่เรียนได้ อย่างเป็นระบบเป็นบางครั้ง	สรุปเนื้อหาจากสิ่งที่เรียนได้ อย่างเป็นระบบ	สรุปเนื้อหาจากสิ่งที่เรียนได้อย่างเป็นระบบถูกต้องชัดเจน
เชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่	อธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่สิ่งใหม่เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะพัฒนาต่อยอดได้เป็นบางครั้ง	อธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่สิ่งใหม่เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะพัฒนาต่อยอดได้อย่างถูกต้อง	อธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่สิ่งใหม่เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะพัฒนาต่อยอดได้อย่างถูกต้องชัดเจน
ครอบคลุมประเด็นเนื้อหา	อธิบายตรงประเด็นชัดเจน ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์เป็นบางครั้ง	อธิบายตรงประเด็นชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์	อธิบายตรงประเด็นชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
กระชับถูกต้องชัดเจน	ตอบคำถามยังไม่ครอบคลุม เนื้อหาตามประเด็นคำถามและยกตัวอย่างประกอบ	ตอบคำถามได้ถูกต้องตรงประเด็น พร้อมกับยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน	ตอบคำถาม ได้ถูกต้องตรงประเด็น คำถามพร้อมกับยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ฉบับที่ 3 : แบบรายงานพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติของตนเองก่อน/หลังร่วมกิจกรรมแนะแนว (Pretest - Posttest)

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

 คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติของตนเองก่อนร่วมกิจกรรมแนะแนวและทำเครื่องหมาย **V** ในข้อความที่ตรงกับตนเองมากที่สุด

คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน

- 5 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติเกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติเกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอในระดับมาก
- 3 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติเกิดขึ้นเป็นบางครั้งไม่สม่ำเสมอในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติเกิดขึ้นเป็นบางครั้งไม่สม่ำเสมอในระดับน้อย
- 1 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติในบางครั้งจึงจะเกิดขึ้น ไม่สม่ำเสมอขึ้นอยู่กับโอกาสในระดับน้อยที่สุด

พฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้าน.....	ตัวชี้วัดการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ปฏิบัติ	ระดับพฤติกรรมปฏิบัติ					เฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1. การยืดหยุ่นและการปรับตัว	1. ฉันปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้						
	2. ฉันปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานที่ใหม่ๆ ได้						
	3. ฉันไม่ยึดติดกับคน การงานหรือสิ่งแวดล้อมเดิม ๆ พร้อมพัฒนาตนเองไปสู่สิ่งใหม่ได้อย่างรวดเร็ว						
คะแนนรวม ด้านที่ 1 การยืดหยุ่นและการปรับตัว							
2. การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง	1. ฉันทำงานด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีใครคอยกำกับได้						
	2. ฉันวางแผนและหาข้อมูลด้วยตนเองทุกการกิจได้						
	3. ฉันลงมือทำงานของตน กลุ่มและแนะนำเพื่อนได้						
คะแนนรวม ด้านที่ 2 การแสวงหาความรู้ด้วยการริเริ่มและการนำตนเอง							
3. การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง	1. ฉันอยู่ในสังคมที่แตกต่างด้านวัฒนธรรมได้อย่างดีทั้งในประเทศและต่างประเทศ						
	2. ฉันใช้ภาษาสื่อสารเพื่อสานสัมพันธ์และโน้มน้าวให้คนอื่นร่วมทำงานกับฉันได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์						
	3. ฉันร่วมทำงานกับคนอื่นโดยไม่ถือตัวและไม่แบ่งชนชั้น						
คะแนนรวม ด้านที่ 3 การทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง							
4. การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้	1. ฉันร่วมทำงานด้วยความรับผิดชอบตามบทบาทที่ได้รับ						
	2. ฉันจัดการงานตามแผนที่กำหนดไว้ให้เสร็จตรงตามเวลาและเป้าหมายของสมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ						
	3. ฉันร่วมเชื่อมโยงข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและกลุ่ม ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีร่วมคิดสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพได้						
คะแนนรวม ด้านที่ 4 การจัดการสร้างผลผลิตและความรับผิดชอบตรวจสอบได้							

พฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้าน.....	ตัวชี้วัดการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่ปฏิบัติ						เฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
5. ภาวะผู้นำและยอมรับผลชอบในกระบวนการทำงาน	1. ฉันมักจะเป็นผู้นำและริเริ่มคิด ปฏิบัติกิจกรรมการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายได้						
	2. ฉันนำข้อมูลที่สืบค้นมาหาวิธีการใหม่ๆ โดยริเริ่มสร้างสรรค์และควบคุมการทำงานภายในหมู่คณะได้						
	3. ฉันร่วมรับผิดชอบการปฏิบัติงาน ประสานสมาชิกกลุ่มและพร้อมและเต็มใจให้คำแนะนำผู้อื่นในการปฏิบัติงาน						
คะแนนรวม ด้านที่ 5 ภาวะผู้นำและยอมรับผลชอบในกระบวนการทำงาน							
6. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	1. ฉันคิดวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับสมาชิกกลุ่มด้วยใจเป็นกลางและสร้างสรรค์ชิ้นงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ						
	2. ฉันแก้ไขปัญหาร่วมกับสมาชิกเพื่อสรรค์สร้างงานที่มีคุณภาพได้						
	3. ฉันและสมาชิกร่วมตัดสินใจแก้ไขและปรับปรุงผลงานให้มีประสิทธิภาพที่ดีตามข้อตกลงของกลุ่มได้อย่างไม่มีข้อคิดในใจ						
คะแนนรวม ด้านที่ 6 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์							
7. การสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน	1. ฉันยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกกลุ่มได้ด้วยใจเป็นกลางและปฏิบัติตามข้อตกลงได้อย่างดี						
	2. ฉันทำงานร่วมกับคนอื่นได้โดยไม่มีปัญหา ไม่เอาเปรียบและทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างดี						
	3. ฉันร่วมเสนอความคิด อภิปราย และประสานงานคนอื่นๆ เพื่อให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ						
คะแนนรวม ด้านที่ 7 การสร้างสัมพันธที่ดีกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน							
ผลรวมเฉลี่ยตัวชี้วัดการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่นักเรียนปฏิบัติ							

เกณฑ์การแปลความหมายของตัวชี้วัดการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่นักเรียนปฏิบัติ

- 4.50 – 5.00 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่ในระดับดีมาก
- 3.50 – 4.49 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่ในระดับมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับครู/ผู้ปกครอง/ผู้เกี่ยวข้อง

ฉบับที่ 4 : แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน

โดย.. ครู/ผู้ปกครอง/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” เพื่อนำเสนอผลผลิต/ผลงานนักเรียน

ข้อมูลผู้ประเมิน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน เพื่อน อื่นๆ (ระบุ) .....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมิน ดังนี้

3 หมายถึง ระดับดีมาก, 2 หมายถึง ระดับดี, 1 หมายถึง ระดับพอใช้

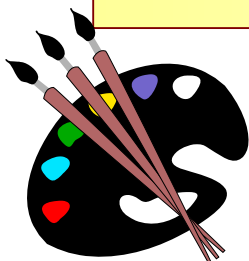
กลุ่มที่ ..... ชั้น.....

ที่	ชื่อ – สกุล	การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผล			ความคิดรวบยอด การเสนอผลงาน			เชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่			ครอบคลุมประเด็นเนื้อหา			กระชับถูกต้องชัดเจน			รวม	เฉลี่ย	ผลการสังเกต	
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			ผ	มผ
1																				
2																				
3																				
4																				
5																				

เกณฑ์การให้คะแนนการจัดนิทรรศการ “วันแนะแนวอาชีพ” เพื่อนำเสนอผลผลิต/ผลงานนักเรียน

รายการ	พอใช้ (1)	ดี (2)	ดีมาก (3)
การใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่เป็นเหตุและผลในการนำเสนอผลผลิต/ผลงานนักเรียน	สามารถใช้ข้อมูลการตอบคำถามได้แต่ไม่ครอบคลุมเนื้อหา	สามารถใช้ข้อมูลที่เป็นจริงประกอบการตอบคำถามพร้อมกับยกตัวอย่างประกอบ	สามารถใช้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงประกอบการตอบคำถาม พร้อมกับยกตัวอย่างประกอบ
ความคิดรวบยอดในการนำเสนอผลผลิต/ผลงานนักเรียน	สรุปเนื้อหาจากสิ่งที่เรียนได้อย่างเป็นระบบเป็นบางครั้ง	สรุปเนื้อหาจากสิ่งที่เรียนได้อย่างเป็นระบบ	สรุปเนื้อหาจากสิ่งที่เรียนได้อย่างเป็นระบบถูกต้องชัดเจน
เชื่อมโยงเนื้อหาเก่าไปสู่เนื้อหาใหม่	อธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่สิ่งใหม่เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะพัฒนาต่อขอได้เป็นบางครั้ง	อธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่สิ่งใหม่เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะพัฒนาต่อขอได้อย่างถูกต้อง	อธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่สิ่งใหม่เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะพัฒนาต่อขอได้อย่างถูกต้องชัดเจน
ครอบคลุมประเด็นเนื้อหา	อธิบายตรงประเด็นชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์เป็นบางครั้ง	อธิบายตรงประเด็นชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์	อธิบายตรงประเด็นชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
กระชับถูกต้องชัดเจน	ตอบคำถามยังไม่ครอบคลุม เนื้อหาตามประเด็นคำถามและยกตัวอย่างประกอบ	ตอบคำถามได้ถูกต้องตรงประเด็น พร้อมกับยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน	ตอบคำถามได้ถูกต้องตรงประเด็น คำถามพร้อมกับยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม
กระชับถูกต้องชัดเจน	ตอบคำถามยังไม่ครอบคลุม เนื้อหาตามประเด็นคำถามและยกตัวอย่างประกอบ	ตอบคำถามได้ถูกต้องตรงประเด็น พร้อมกับยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน	ตอบคำถามได้ถูกต้องตรงประเด็น คำถามพร้อมกับยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ตัวอย่าง ฉบับที่ 5 : แบบสรุปองค์ความรู้ (Journal Writing)
ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมแนะแนว

หน่วยที่ 7 สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพสู่สาธารณชน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนสรุปความรู้จากการร่วมกิจกรรมแนะแนว หน่วยที่ 7 เรื่อง สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน โดยการนำความรู้และ แง่คิดไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมแนะแนวในครั้งต่อไป

1. ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนกิจกรรมแนะแนวเรื่องที่ 7 ชื่อเรื่อง สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพสู่สาธารณชน
ได้แก่

.....

.....

.....

2. แง่คิดที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว
ได้แก่

.....

.....

.....

3. การนำความรู้และแง่คิดไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
ได้แก่

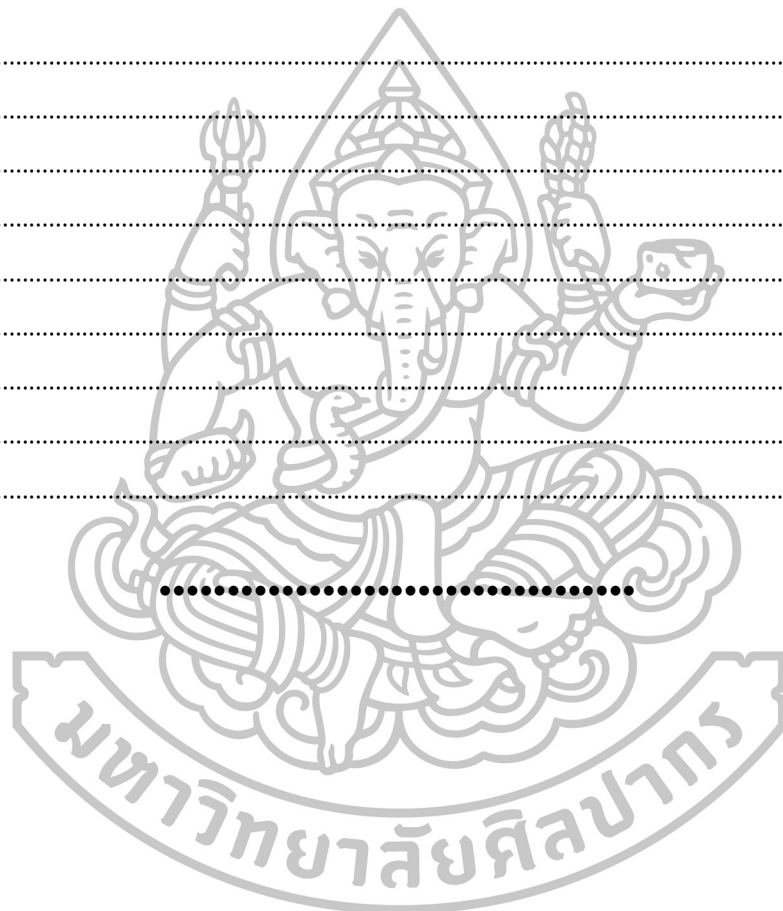
.....

.....

.....

4. ปัญหา / ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมแนะแนว หน่วยที่ 7 สุขหทัยกับการใช้ทักษะชีวิต
และอาชีพสู่สาธารณชน
ได้แก่

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางจันทร์เพ็ญ สุวรรณคร
ที่อยู่	214 หมู่ 2 ต.ดอนคา อ.อุ้มทอง จ.สุพรรณบุรี 72160
ที่ทำงาน	โรงเรียนดอนคาวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	สำเร็จการศึกษา การศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอก ภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2541	สำเร็จการศึกษา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา จิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2555	ศึกษาต่อปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ การสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2537	ข้าราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัด กรมสามัญศึกษา
พ.ศ. 2542	ข้าราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนดอนคาวิทยา สังกัด กรมสามัญศึกษา
พ.ศ. 2553 – ปัจจุบัน	ข้าราชการครู ตำแหน่ง ครู คศ. 3 โรงเรียนดอนคาวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ